

2018

100 lat
GUS

Urząd Statystyczny
w Poznaniu

Rocznik Statystyczny województwa wielkopolskiego

Statistical Yearbook of wielkopolskie voivodship

Urząd Statystyczny w Poznaniu Statistical Office in Poznań

Poznań 2018

Komitet Redakcyjny Urzędu Statystycznego w Poznaniu
Editorial Board of Statistical Office in Poznań

Przewodniczący
President

Jacek Kowalewski

Redaktor Główny
Editor-in-Chief

Tomasz Klimanek

Członkowie
Members

Emilia Bogacka (sekretarz secretary), Monika Dybizbańska, Małgorzata Gniot, Ewa Kowalka, Kazimierz Kruszka, Anna Łukarska, Monika Natkowska, Arleta Olbrot-Brzezińska, Artur Owczarkowski, Dorota Stachowiak, Justyna Stawińska

OPRACOWANIE MERYTORYCZNE I PRACE WYDAWNICZE
CONTENT-RELATED WORKS AND EDITORIAL WORKS

Urząd Statystyczny w Poznaniu, Wielkopolski Ośrodek Badań Regionalnych – Dział Opracowań Zbiorczych
Statistical Office in Poznań, Wielkopolski Regional Research Centre – Division of Aggregate Studies

Zespół autorski
Editorial team

Agnieszka Bieniek, Emilia Bogacka, Ewa Filipczuk, Urszula Kędzior, Marta Kowalczyk, Katarzyna Piętał, Maciej Pilarski, Leszek Siwka, Krzysztof Wołowicz

pod kierunkiem
supervised by

Ewy Kowalki

Tłumaczenie (przedmowa)
Translation (preface)

Grzegorz Grygiel

Zdjęcie zamieszczone na okładce
Photograph on the cover

Stary Rynek w Poznaniu (fot. Dominik Krawczyk)

Przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła
When publishing Statistical Office data – please indicate the source

ISSN 1640-0119

Publikacja dostępna na stronie internetowej – <http://poznan.stat.gov.pl>
Publication available on website – <http://poznan.stat.gov.pl>

DRUK
PRINTING

100 lat
cus Zakład Wydawnictw
Statystycznych

PRZEDMOWA

Niniejsze wydanie Rocznika Statystycznego Województwa Wielkopolskiego oddajemy w Państwa ręce w roku wyjątkowych jubileuszy – setnej rocznicy odzyskania niepodległości, utworzenia Głównego Urzędu Statystycznego oraz wybuchu powstania wielkopolskiego. W planie wydawniczym Urzędu Statystycznego w Poznaniu publikacja stanowi pozycję zasadniczą, dostarczając podstawowych informacji o aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej regionu. Zestawienie danych bieżących z wynikami dla lat poprzednich pozwala na obserwację dynamiki zmian zachodzących w sferze gospodarczej i śledzenie tendencji rozwojowych na różnych płaszczyznach przestrzeni społecznej.

Pod względem ogólnej konstrukcji, jak też budowy tablic i prezentacji określonych obszarów tematycznych Rocznik Statystyczny Województwa Wielkopolskiego 2018 stanowi kontynuację poprzednich edycji tego wydawnictwa.

W bieżącym wydaniu Rocznika wprowadzono uzupełnienia dotyczące m.in. nowego systemu edukacji, obowiązującego od roku szkolnego 2017/18. Ponadto dokonano korekty danych w zakresie rachunków regionalnych w ślad za rewizją w rocznych rachunkach narodowych. Rewizja dotyczyła lat 2014–2015.

Przy opracowywaniu poszczególnych działów Rocznika Statystycznego Województwa Wielkopolskiego 2018 korzystano przede wszystkim z zasobów informacyjnych statystyki publicznej, ale także ze źródeł administracyjnych.

Przekazując Państwu najnowsze wydanie Rocznika Statystycznego Województwa Wielkopolskiego, dziękuję wszystkim osobom i instytucjom, których informacje i uwagi przyczyniły się do kształtowania treści tegorocznej edycji. Mam też nadzieję, że niniejsza publikacja zaspokoi potrzeby informacyjne Czytelników poszukujących wiedzy na temat poziomu i tendencji rozwoju gospodarczego województwa wielkopolskiego oraz o sytuacji społecznej regionu.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Poznaniu

Jacek Kowalewski

PREFACE

In the year of unique jubilees, the 100th anniversary of the regaining of Poland's independence, the establishment of the Statistics Poland and the uprising in Wielkopolska, we are presenting you the latest edition of the Statistical Yearbook of Wielkopolskie Voivodship. This is one of the key titles in the editorial title-plan of the Statistical Office in Poznań, providing essential information about the current socio-economic situation of the region. The 2018 edition contains an overview of statistical current data, which are compared with those for the previous years to help readers track economic changes and social developments.

In terms of its general structure, the thematic scope and the manner in which different thematic areas are presented, the Statistical Yearbook of Wielkopolskie Voivodship 2018 continues the familiar format of its previous editions.

The content of the current edition of the yearbook has been supplemented by additional information concerning, among other things, the new education system introduced at the start of the school year 2017/18. In addition, following revisions in the annual national accounts, the regional accounts data have been adjusted accordingly. The revision refers to the period 2014–2015.

The data for each section of the Statistical Yearbook of Wielkopolskie Voivodship 2018 have been compiled mainly on the basis of information resources of official statistics, but some statistics are based on administrative sources.

Recommending the latest edition of the Statistical Yearbook of Wielkopolskie Voivodship, I wish to thank all people and institutions who have contributed to its publication in this present form. I hope the yearbook will meet expectations of readers looking for information about the level and trends in economic development of the voivodship and its social situation.

Director
of the Statistical Office in Poznań

Jacek Kowalewski

SPIS RZECZY

Przedmowa.....
Spis tablic.....
Spis wykresów.....
Objaśnienia znaków umownych.....
Ważniejsze skróty.....
Uwagi ogólne.....

TABLICE PRZEGLĄDOWE

I. Województwo na tle kraju w 2017 r.
II. Ważniejsze dane o województwie

DZIAŁY

I. Geografia.....
II. Stan i ochrona środowiska
III. Podział administracyjny i samorząd terytorialny.....
IV. Bezpieczeństwo publiczne. Wymiar sprawiedliwości.....
V. Ludność.....
VI. Rynek pracy.....
VII. Wynagrodzenia. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych.....
VIII. Budżety gospodarstw domowych.....
IX. Infrastruktura komunalna. Mieszkania.....
X. Edukacja i wychowanie
XI. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna.....
XII. Kultura. Turystyka. Sport
XIII. Nauka i technika. Społeczeństwo informacyjne.....
XIV. Ceny.....
XV. Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo.....
XVI. Przemysł i budownictwo
XVII. Transport. Telekomunikacja.....
XVIII. Handel i gastronomia.....
XIX. Finanse przedsiębiorstw.....
XX. Finanse publiczne.....
XXI. Inwestycje. Środki trwałe
XXII. Rachunki regionalne.....
XXIII. Podmioty gospodarki narodowej
XXIV. Targi.....

CONTENTS

	Str. Page
Preface	3–4
List of tables	6–16
List of graphs	17
Symbols.....	18
Major abbreviations	18–19
General notes.....	20–25

REVIEW TABLES

Voivodship on the background of the country in 2017.....	26–31
Major data on voivodship	32–49

CHAPTERS

Geography.....	50–52
Environmental protection.....	53–71
Administrative division and local government	72–76
Public safety. Justice	77–85
Population.....	86–110
Labour market	111–141
Wages and salaries. Social security benefits	142–153
Household budgets.....	154–161
Municipal infrastructure. Dwellings.....	162–173
Education.....	174–203
Health care and social welfare	204–220
Culture. Tourism. Sport.....	221–233
Science and technology. Information society	234–250
Prices.....	251–254
Agriculture, hunting and forestry.....	255–280
Industry and construction	281–292
Transport. Telecommunications.....	293–301
Trade and catering	302–307
Finances of enterprises	308–320
Public finance	321–329
Investments. Fixed assets.....	330–337
Regional accounts	338–342
Entities of the national economy.....	343–349
Fair	350–353

SPIS TABLIC

LIST OF TABLES

	Tabl. Table	Str. Page
DZIAŁ I. GEOGRAFIA		
Położenie geograficzne	1	50
Powierzchnia i granice w 2017 r.	2	50
Układ pionowy powierzchni	3	51
Większe sztuczne zbiorniki wodne	4	51
Temperatury powietrza	5	51
Opady atmosferyczne, prędkość wiatru, usłonecznienie i zachmurzenie	6	52
DZIAŁ II. STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA		
Uwagi ogólne	x	53
Stan geodezyjny, kierunki i zmiany w wykorzystaniu powierzchni województwa	1 (7)	60
Grunty rolne wyłączone na cele nierolnicze i grunty leśne wyłączone na cele nieleśne	2 (8)	61
Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji i zagospodarowania oraz grunty zrehabilitowane i zagospodarowane	3 (9)	61
Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności	4 (10)	62
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności	5 (11)	62
Powierzchnia i pobór wody do nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania stawów rybnych	6 (12)	62
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzane do wód lub do ziemi	7 (13)	63
Zakłady odprowadzające ścieki według miejsca odprowadzania oraz wyposażenia w oczyszczalnie ścieków	8 (14)	63
Oczyszczalnie ścieków	9 (15)	64
Emisja i redukcja zanieczyszczeń powietrza .	10 (16)	64
Urządzenia do redukcji zanieczyszczeń powietrza w zakładach szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza	11 (17)	65
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona	12 (18)	66
Parki narodowe	13 (19)	66
Rezerwy przyrody	14 (20)	67
Parki krajobrazowe	15 (21)	67
Pomniki przyrody	16 (22)	68
Odpady wytworzone i dotychczas składowane (nagromadzone) oraz tereny ich składowania ...	17 (23)	68
Odpady według rodzajów w 2017 r.	18 (24)	68
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej (ceny bieżące)	19 (25)	69
Efekty rzeczowe uzyskane w wyniku przekazania do użytku inwestycji ochrony środowiska i gospodarki wodnej (ceny bieżące)	20 (26)	70
CHAPTER I. GEOGRAPHY		
Geographic location	1	50
Area and borders in 2017	2	50
Elevations	3	51
Major artificial reservoirs	4	51
Air temperatures	5	51
Atmospheric precipitation, wind velocity, insolation and cloudiness.....	6	52
CHAPTER II. ENVIRONMENTAL PROTECTION		
General notes	x	53
Geodesic status, directions and changes of voivodship land use	1 (7)	60
Agricultural land designated for non-agricultural purposes and forest land designated for non-forest purposes	2 (8)	61
Devastated and degraded land requiring reclamation and management as well as reclaimed and managed land	3 (9)	61
Water withdrawal for needs of the national economy and population	4 (10)	62
Water consumption for needs of the national economy and population	5 (11)	62
Area and water withdrawal for irrigation in agriculture and forestry as well as water for filling fish ponds	6 (12)	62
Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground	7 (13)	63
Plants discharging wastewater by place of discharge and wastewater treatment plants possessed	8 (14)	63
Wastewater treatment plants	9 (15)	64
Emission and reduction of air pollutants	10 (16)	64
Air pollution reduction systems in plants of significant nuisance to air quality	11 (17)	65
Area of special nature value under legal protection	12 (18)	66
National parks	13 (19)	66
Nature reserves	14 (20)	67
Landscape parks	15 (21)	67
Monuments of nature	16 (22)	68
Waste generated and landfilled up to now (accumulated) as well as their storage yards areas ...	17 (23)	68
Waste by type in 2017	18 (24)	68
Outlays on fixed assets in environmental protection and water management (current prices)	19 (25)	69
Tangible effects of investments in environmental protection and water management	20 (26)	70

	Tabl. Table	Str. Page
Kierunki finansowania z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	Financing directions of the Voivodship Environmental Protection and Water Management Fund 21 (27)	71
Wpływy z opłat i kar na fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej	Receipts from fees and fines for environmental protection and water management fund	71
DZIAŁ III. PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY I SAMORZĄD TERYTORIALNY		
CHAPTER III. ADMINISTRATIVE DIVISION AND LOCAL GOVERNMENT		
Uwagi ogólne	General notes	x 72
Jednostki administracyjne województwa	Administrative units of voivodship	1 (29) 74
Gminy w 2017 r.	Gminas in 2017	2 (30) 74
Powiaty i miasta na prawach powiatu w 2017 r. ...	Powiats and cities with powiat status in 2017	3 (31) 75
Radni organów jednostek samorządu terytorialnego w 2017 r.	Councillors of organs of local government units in 2017	4 (32) 75
Zatrudnienie i wynagrodzenia w administracji publicznej	Paid employment, wages and salaries in the public administration	5 (33) 76
DZIAŁ IV. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE. WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI		
CHAPTER IV. PUBLIC SAFETY. JUSTICE		
Uwagi ogólne	General notes	x 77
Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych ...	Ascertained crimes by the Police in completed preparatory proceedings	1 (34) 80
Wskaźniki wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję	Rates of detectability of delinquents in ascertained crimes by the Police	2 (35) 82
Wpływ spraw do sądów powszechnych	Incoming cases in the common courts	3 (36) 82
Wpływ spraw do sądów powszechnych w 2017 r.	Incoming cases in the common courts in 2017	4 (37) 83
Dorośli skazani prawomocnie przez sądy powszechne za przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego	Adults validly sentenced by common courts for crimes prosecuted by public accusation	5 (38) 84
Załatwione sprawy rodzinne	Resolved family cases	6 (39) 84
Załatwione sprawy rodzinne w 2017 r.	Resolved family cases in 2017	7 (40) 85
Podmioty w Krajowym Rejestrze Sądowym	Entities in the National Judicial Register	8 (41) 85
DZIAŁ V. LUDNOŚĆ		
CHAPTER V. POPULATION		
Uwagi ogólne	General notes	x 86
Ludność	Population	1 (42) 90
Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym	Working and non-working age population	2 (43) 90
Ludność według płci i wieku	Population by sex and age	3 (44) 91
Miasta i ludność w miastach	Towns and urban population	4 (45) 92
Gminy zamieszkałe przez ludność wiejską	Gminas and rural population	5 (46) 92
Mediana wieku (wiek środkowy) ludności według płci	Median age of population by sex	6 (47) 92
Ruch naturalny ludności	Vital statistics	7 (48) 93
Małżeństwa zawarte i rozwiązane	Marriages contracted and dissolved	8 (49) 94
Małżeństwa zawarte w 2017 r. według wieku nowożeńców	Marriages contracted by age of bridegrooms and brides in 2017	9 (50) 94
Małżeństwa zawarte w 2017 r. według poprzedniego stanu cywilnego nowożeńców	Marriages contracted by previous marital status of bridegrooms and brides in 2017	10 (51) 96
Małżeństwa wyznaniowe	Church or religious marriages	11 (52) 96
Rozwody w 2017 r. według wieku małżonków w momencie wniesienia powództwa	Divorces by age of spouses at the moment of filling petition for divorce in 2017	12 (53) 97
Rozwody według liczby małoletnich dzieci w małżeństwie	Divorces by the number of underage children in the marriage	13 (54) 98
Urodzenia	Births	14 (55) 98
Urodzenia żywe według kolejności urodzenia dziecka oraz wieku matki	Live births by birth order and age of mother	15 (56) 99

	Tabl. Table	Str. Page
Płodność kobiet i współczynniki reprodukcji ludności	Female fertility and reproduction rates of population	16 (57) 99
Zgony według płci i wieku zmarłych	Deaths by sex and age of deceased	17 (58) 100
Zgony według przyczyn	Deaths by causes	18 (59) 101
Zgony niemowląt według płci i wieku	Infant deaths by sex and age	19 (60) 102
Zgony niemowląt według przyczyn	Infant deaths by causes	20 (61) 103
Zamachy samobójcze zarejestrowane przez Policję	Suicides registered by Police	21 (62) 103
Przeciętne dalsze trwanie życia	Life expectancy	22 (63) 104
Prognoza ludności	Population projection	23 (64) 104
Prognoza gospodarstw domowych	Households projection	24 (65) 105
Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności na pobyt stały	Internal and international migration of population for permanent residence	25 (66) 105
Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według kierunków	Internal migration of population for permanent residence by direction	26 (67) 106
Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według płci i wieku migrantów	Internal migration of population for permanent residence by sex and age of migrants	27 (68) 107
Migracje zagraniczne ludności na pobyt stały według płci i wieku migrantów	International migration of population for permanent residence by sex and age of migrants	28 (69) 107
Rezydenci	Usual residence population	29 (70) 108
Rezydenci w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym	Working and non-working age usual residence population	30 (71) 108
Kościoty i związki wyznaniowe	Churches and religious associations	31 (72) 109
DZIAŁ VI. RYNEK PRACY	CHAPTER VI. LABOUR MARKET	
Uwagi ogólne	General notes	x 111
Aktywność ekonomiczna ludności	Economic activity of the population	
Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej – na podstawie BAEL	Economic activity of the population aged 15 and more – on the LFS basis	1 (73) 119
Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej według wieku oraz poziomu wykształcenia w IV kwartale 2017 r. – na podstawie BAEL	Economic activity of the population aged 15 and more by age and educational level in IV quarter 2017 – on the LFS basis	2 (74) 120
Pracujący	Employment	
Pracujący	Employed persons	3 (75) 121
Pracujący według statusu zatrudnienia	Employed persons by employment status	4 (76) 122
Przeciętne zatrudnienie	Average paid employment	5 (77) 123
Pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni	Full- and part-time paid employment	6 (78) 124
Przyjęcia do pracy	Hires	7 (79) 125
Zwolnienia z pracy	Terminations	8 (80) 126
Absolwenci szkół wyższych, zawodowych i liceów ogólnokształcących, którzy podjęli pracę po raz pierwszy	The graduates of tertiary schools, leavers of vocational and secondary schools starting work for the first time	9 (81) 127
Miejsca pracy wolne, nowo utworzone i zlikwidowane w 2017 r.	Job vacancies, newly created and liquidated job in 2017	10 (82) 128
Bezrobotnie	Unemployment	
Bezrobotni zarejestrowani, stopa bezrobocia oraz oferty pracy	Registered unemployed persons, unemployment rate as well as job offers	11 (83) 129
Bezrobotni nowo zarejestrowani i wyrejestrowani	Newly registered unemployed persons and persons removed from unemployment rolls	12 (84) 129
Bezrobotni zarejestrowani według wieku, poziomu wykształcenia, czasu pozostawania bez pracy oraz stażu pracy	Registered unemployed persons by age, educational level, duration of unemployment and work seniority	13 (85) 130
Bezrobotni zarejestrowani korzystający z aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu oraz oferty pracy	Registered unemployed persons benefiting from labour market programme as well as job offers	14 (86) 131
Wydatki Funduszu Pracy	Expenditures of Labour Fund	15 (87) 131

	Tabl. Table	Str. Page
Warunki pracy		
Poszkodowani w wypadkach przy pracy (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie) ..	16 (88)	132
Wypadki i przyczyny wypadków przy pracy (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie)	17 (89)	134
Poszkodowani w wypadkach przy pracy w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie	18 (90)	136
Zatrudnieni w warunkach zagrożenia	19 (91)	136
Zatrudnieni na stanowiskach pracy, dla których dokonano oceny ryzyka zawodowego w 2017 r.	20 (92)	138
Choroby zawodowe	21 (93)	139
Korzystający ze świadczeń z tytułu pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia i uciążliwych	22 (94)	140
Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych	23 (95)	141
DZIAŁ VII. WYNAGRODZENIA. ŚWIADCZENIA Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH		
Uwagi ogólne	x	142
Wynagrodzenia		
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto	1 (96)	145
Zatrudnieni według wysokości wynagrodzenia brutto za październik 2016 r.	2 (97)	146
Zatrudnieni oraz przeciętne wynagrodzenia brutto według grup zawodów wykonywanych za październik 2016 r.	3 (98)	148
Przeciętne wynagrodzenia brutto za październik 2016 r.	4 (99)	150
Miesięczne wynagrodzenia brutto najwyższe (decyle) w grupach decylowych pracowników zatrudnionych według wielkich grup zawodów wykonywanych za październik 2016 r.	5 (100)	152
Świadczenia z ubezpieczeń społecznych		
Emeryci i renciści	6 (101)	153
Świadczenia emerytalne i rentowe brutto	7 (102)	153
DZIAŁ VIII. BUDŻETY GOSPODARSTW DOMOWYCH		
Uwagi ogólne	x	154
Gospodarstwa domowe	1 (103)	159
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych	2 (104)	159
Przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych	3 (105)	159
Przeciętne miesięczne spożycie niektórych artykułów żywnościowych na 1 osobę w gospodarstwach domowych	4 (106)	160
Gospodarstwa domowe wyposażone w niektóre przedmioty trwałego użytkowania	5 (107)	160
Wskaźniki zagrożenia ubóstwem w gospodarstwach domowych	6 (108)	161
DZIAŁ IX. INFRASTRUKTURA KOMUNALNA. MIESZKANIA		
Uwagi ogólne	x	162
Work conditions		
Persons injured in accidents at work (excluding private farms in agriculture)	16 (88)	132
Contact-mode of injury and causes of accidents at work (excluding private farms in agriculture)	17 (89)	134
Persons injured in accidents at work on private farms in agriculture	18 (90)	136
Persons working in hazardous conditions	19 (91)	136
Persons working at workstations assessed for occupational risk in 2017	20 (92)	138
Occupational diseases	21 (93)	139
Persons receiving benefits for work in harmful and strenuous conditions	22 (94)	140
Occupational accidents and occupational diseases benefits	23 (95)	141
CHAPTER VII. WAGES AND SALARIES. SOCIAL SECURITY BENEFITS		
General notes	x	142
Wages and salaries		
Average monthly gross wages and salaries	1 (96)	145
Paid employment by amount of gross wages and salaries for October 2016	2 (97)	146
Paid employment and average gross wages and salaries by performed occupational groups for October 2016	3 (98)	148
Average gross wages and salaries for October 2016	4 (99)	150
Decile earnings (the upper limits of gross wages and salaries received by decile paid employment) by great occupational groups for October 2016	5 (100)	152
Social security benefits		
Retirees and pensioners	6 (101)	153
Gross retirement and other pension benefits	7 (102)	153
CHAPTER VIII. HOUSEHOLD BUDGETS		
General notes	x	154
Households	1 (103)	159
Average monthly per capita available income in households	2 (104)	159
Average monthly per capita expenditures in households	3 (105)	159
Average monthly per capita consumption of selected foodstuffs in households	4 (106)	160
Households equipped with selected durable goods	5 (107)	160
At-risk of poverty rates in households	6 (108)	161
CHAPTER IX. MUNICIPAL INFRASTRUCTURE. DWELLINGS		
General notes	x	162

	Tabl. Table	Str. Page
Infrastruktura komunalna		
Wodociągi i kanalizacja	1 (109)	166
Odbiorcy oraz zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych	2 (110)	166
Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych	3 (111)	167
Ogrzewnictwo	4 (112)	167
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej	5 (113)	168
Odpady komunalne	6 (114)	168
Nieczystości ciekłe	7 (115)	169
Składowiska odpadów komunalnych	8 (116)	169
Tereny zieleni ogólnodostępnej i osiedlowej	9 (117)	169
Mieszkania		
Zasoby mieszkaniowe	10 (118)	170
Mieszkania w zasobach mieszkaniowych wyposażone w instalacje	11 (119)	170
Dodatki mieszkaniowe wypłacone w 2017 r.	12 (120)	171
Gospodarka gruntami pod budownictwo mieszkaniowe	13 (121)	171
Mieszkania, których budowę rozpoczęto	14 (122)	172
Mieszkania oddane do użytkowania	15 (123)	172
Mieszkania oddane do użytkowania według liczby izb	16 (124)	173
DZIAŁ X. EDUKACJA I WYCHOWANIE		
Uwagi ogólne	x	174
Edukacja według szczebli kształcenia	1 (125)	179
Szkoły według organów prowadzących	2 (126)	181
Uczniowie według grup wieku	3 (127)	183
Współczynnik skolaryzacji	4 (128)	184
Uczący się języków obcych w szkołach dla dzieci i młodzieży oraz policealnych	5 (129)	185
Uczący się języków obcych w szkołach dla dorosłych	6 (130)	187
Kształcenie osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	7 (131)	188
Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii oraz ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze	8 (132)	189
Wychowanie pozaszkolne	9 (133)	190
Internaty i bursy szkół dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych)	10 (134)	190
Domy i stołówki studenckie	11 (135)	191
Studenci szkół wyższych otrzymujący stypendia	12 (136)	191
Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych)	13 (137)	192
Gimnazja dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych)	14 (138)	193
Branżowe szkoły I stopnia dla młodzieży (bez szkół specjalnych)	15 (139)	194
Municipal infrastructure		
Water supply and sewage systems	1 (109)	166
Consumers and consumption of electricity in households	2 (110)	166
Gas supply system as well as consumers and consumption of gas from gas supply system in households	3 (111)	167
House-heating	4 (112)	167
Population using water supply, sewage and gas supply systems	5 (113)	168
Municipal waste	6 (114)	168
Liquid waste	7 (115)	169
Landfill sites with municipal waste	8 (116)	169
Generally accessible and estate area green belts	9 (117)	169
Dwellings		
Dwelling stocks	10 (118)	170
Dwellings in dwelling stocks fitted with installations	11 (119)	170
Housing allowances paid out in 2017	12 (120)	171
Administration of grounds for dwelling construction	13 (121)	171
Dwellings in which construction has begun	14 (122)	172
Dwellings completed	15 (123)	172
Dwellings completed by number of rooms	16 (124)	173
CHAPTER X. EDUCATION		
General notes	x	174
Education by level	1 (125)	179
Schools by school governing authority	2 (126)	181
Pupils and students by age groups	3 (127)	183
Enrollment rate	4 (128)	184
Pupils and students learning foreign languages in schools for children and youth and in post-secondary schools	5 (129)	185
Students studying foreign languages in schools for adults	6 (130)	187
Education of people with special educational needs	7 (131)	188
Special education centres, youth education centres, youth social therapy centres and rehabilitation-education centres	8 (132)	189
Extracurricular education	9 (133)	190
Boarding-schools and dormitories for children and youth (excluding special schools)	10 (134)	190
Student dormitories and canteens	11 (135)	191
Students of higher education institutions receiving scholarships and grants	12 (136)	191
Primary schools for children and youth (excluding special schools)	13 (137)	192
Lower secondary schools for children and youth (excluding special schools)	14 (138)	193
Stage I sectoral vocational schools for youth (excluding special schools)	15 (139)	194

	Tabl. Table	Str. Page
Uczniowie i absolwenci branżowych szkół I stopnia dla młodzieży (bez szkół specjalnych) według podgrup kierunków kształcenia	Students and graduates of stage I sectoral vocational schools for youth (excluding special schools) by narrow fields of education	16 (140) 194
licea ogólnokształcące dla młodzieży (bez szkół specjalnych)	General secondary schools for youth (excluding special schools).....	17 (141) 194
Technika dla młodzieży (bez szkół specjalnych) ..	Technical secondary schools for youth (excluding special schools)	18 (142) 195
Uczniowie i absolwenci techników dla młodzieży (bez szkół specjalnych) według podgrup kierunków kształcenia	Students and graduates of technical secondary schools for youth (excluding special schools) by narrow fields of education	19 (143) 195
Szkoły artystyczne dla dzieci i młodzieży	Level art schools for children and youth	20 (144) 196
Szkoły policealne (bez szkół specjalnych)	Post-secondary schools (excluding special schools)	21 (145) 196
Uczniowie i absolwenci szkół policealnych (bez szkół specjalnych) według podgrup kierunków kształcenia	Students and graduates of post-secondary schools (excluding special schools) by narrow fields of education	22 (146) 197
Szkoły wyższe	Higher education institutions	23 (147) 197
Filie, zamiejscowe podstawowe jednostki organizacyjne oraz zamiejscowe ośrodki dydaktyczne szkół wyższych według lokalizacji w roku akademickim 2017/18	Branches, branch basic organisational units and branch teaching centres of higher education institutions by location in the 2017/18 academic year	24 (148) 198
Studenci szkół wyższych według form studiów i typów szkół	Students of higher education institutions by mode of study and type of schools	25 (149) 198
Absolwenci szkół wyższych według form studiów i typów szkół	Graduates of higher education institutions by mode of study and type of schools	26 (150) 199
Nauczyciele akademicy w szkołach wyższych ...	Academic teachers in higher educational institutions	27 (151) 199
Cudzoziemcy – studenci i absolwenci według form studiów i typów szkół	Foreigners – students and graduates by mode of study and type of schools	28 (152) 200
Studia podyplomowe i doktorantki	Postgraduate and doctoral programmes	29 (153) 200
Studia podyplomowe według podgrup kierunków kształcenia w roku akademickim 2017/18	Postgraduate programmes by narrow fields of education in the 2017/18 academic year	30 (154) 201
Szkoły dla dorosłych	Schools for adults	31 (155) 202
Wychowanie przedszkolne	Pre-primary education	32 (156) 202
DZIAŁ XI. OCHRONA ZDROWIA I POMOC SPOŁECZNA	CHAPTER XI. HEALTH CARE AND SOCIAL WELFARE	
Uwagi ogólne	General notes	x 204
Pracownicy medyczni	Medical personnel	1 (157) 210
Lekarze specjaliści	Doctors specialists	2 (158) 210
Ambulatoryjna opieka zdrowotna	Out-patient health care	3 (159) 211
Stacjonarna opieka zdrowotna	In-patient health care	4 (160) 212
Szpitala ogólne	General hospitals	5 (161) 213
Ratownictwo medyczne i pomoc doraźna	Emergency medical services and first aid	6 (162) 214
Apteki ogólnodostępne i punkty apteczne	Generally available pharmacies and pharmaceutical outlets	7 (163) 214
Krwiodawstwo	Blood donation	8 (164) 215
Zachorowania na niektóre choroby zakaźne i zatrucia	Incidence of infectious diseases and poisonings ..	9 (165) 215
Żłobki i kluby dziecięce	Nurseries and children's clubs	10 (166) 216
Wspieranie rodziny w 2017 r.	Family support in 2017	11 (167) 217
Placówki wsparcia dziennego	Day-support centres	12 (168) 217
Rodzina piecza zastępcza	Family foster care	13 (169) 217
Instytucjonalna piecza zastępcza	Institutional foster care	14 (170) 218
Pomoc społeczna stacjonarna	Stationary social welfare	15 (171) 219
Placówki stacjonarnej pomocy społecznej według grup mieszkańców	Stationary social welfare facilities by groups of residents.....	16 (172) 219
Świadczenia pomocy społecznej	Social assistance benefits	17 (173) 220

	Tabl. Table	Str. Page
DZIAŁ XII. KULTURA. TURYSTYKA. SPORT		
Uwagi ogólne		
Kultura		
Książki i broszury wydane		
Gazety i czasopisma wydane		
Biblioteki publiczne (z filiami)		
Muzea		
Galerie sztuki		
Teatry, instytucje muzyczne, przedsiębiorstwa estradowe		
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby, świetlice		
Kina stałe		
Abonenci telewizji kablowej		
Abonenci radiowi i telewizyjni		
Turystyka		
Baza noclegowa turystyki		
Turyści zagraniczni korzystający z bazy noclegowej turystyki		
Wykorzystanie bazy noclegowej turystyki		
Placówki gastronomiczne w bazie noclegowej turystyki		
Sport		
Organizacje kultury fizycznej i kluby sportowe		
Wybrane dziedziny i rodzaje sportu w klubach sportowych w 2016 r.		
DZIAŁ XIII. NAUKA I TECHNIKA. SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE		
Uwagi ogólne		
Nauka i technika		
Podmioty oraz pracujący w działalności badawczej i rozwojowej		
Pracujący w działalności badawczej i rozwojowej według poziomu wykształcenia		
Nakłady na działalność badawczą i rozwojową (ceny bieżące)		
Nakłady na działalność badawczą i rozwojową według dziedzin B+R (ceny bieżące)		
Nakłady na działalność badawczą i rozwojową według sektorów instytucjonalnych (ceny bieżące)		
Nakłady bieżące na działalność badawczą i rozwojową według rodzajów badań		
Stopień zużycia aparatury naukowo-badawczej w działalności badawczej i rozwojowej		
Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych w przychodach netto ze sprzedaży w przemyśle w 2017 r.		
Przedsiębiorstwa innowacyjne w przemyśle według rodzajów wprowadzonych innowacji w latach 2015–2017		
Nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle (ceny bieżące)		
CHAPTER XII. CULTURE. TOURISM. SPORT		
General notes	x	221
Culture		
Books and pamphlets published	1 (174)	224
Newspapers and magazines published	2 (175)	224
Public libraries (with branches)	3 (176)	225
Museums	4 (177)	225
Art galleries	5 (178)	225
Theatres, music institutions, entertainment enterprises	6 (179)	226
Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres	7 (180)	226
Fixed cinemas	8 (181)	227
Cable television subscribers	9 (182)	227
Radio and television subscribers	10 (183)	227
Tourism		
Tourist accommodation establishments	11 (184)	228
Foreign tourists accommodated in tourist accommodation establishments	12 (185)	230
Occupancy in tourist accommodation establishments	13 (186)	231
Catering establishments in tourist accommodation establishments	14 (187)	231
Sport		
Physical education organizations and sports clubs	15 (188)	232
Selected sports fields and kinds of sports in sports clubs in 2016	16 (189)	232
CHAPTER XIII. SCIENCE AND TECHNOLOGY. INFORMATION SOCIETY		
General notes	x	234
Science and technology		
Entities and internal personnel in research and development activity	1 (190)	239
Internal personnel in research and development activity by educational level	2 (191)	240
Gross domestic expenditures on research and development activity (current prices)	3 (192)	241
Gross domestic expenditures on research and development activity by field of R&D (current prices)	4 (193)	242
Gross domestic expenditures on research and development activity by institutional sector (current prices)	5 (194)	242
Current expenditures on research and development activity by type of activity (current prices)	6 (195)	243
Degree of consumption of research equipment in research and development activity	7 (196)	243
Share of net revenues from sales of new or significantly improved products in net revenues from sales in industry in 2017	8 (197)	244
Innovative enterprises in industry by type of introduced innovation during 2015–2017	9 (198)	245
Expenditures on innovation activity in industry (current prices)	10 (199)	246

	Tabl. Table	Str. Page
Nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle według źródeł finansowania (ceny bieżące)	Expenditures on innovation activity in industry by source of funds (current prices)	11 (200) 247
Wynalazki i wzory użytkowe krajowe	Domestic inventions and utility models	12 (201) 249
Spółeczeństwo informacyjne	Information society	
Przedsiębiorstwa wykorzystujące wybrane technologie informacyjno-telekomunikacyjne	Enterprises using selected information and communication technologies	13 (202) 249
Cele wykorzystania Internetu w przedsiębiorstwach	Purpose of using the Internet by enterprises	14 (203) 250
DZIAŁ XIV. CENY	CHAPTER XIV. PRICES	
Uwagi ogólne	General notes	x 251
Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych ..	Price indices of consumer goods and services	1 (204) 252
Ceny detaliczne wybranych towarów i usług	Retail prices of selected goods and services	2 (205) 252
Przeciętne ceny skupu ważniejszych produktów rolnych	Average procurement prices of major agricultural products	3 (206) 254
Przeciętne ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach	Average marketplace prices received by farmers	4 (207) 254
DZIAŁ XV. ROLNICTWO, ŁOWIECTWO I LEŚNICTWO	CHAPTER XV. AGRICULTURE, HUNTING AND FORESTRY	
Uwagi ogólne	General notes	x 255
Rolnictwo	Agriculture	
Ważniejsze wyniki ekonomiczno-produkcyjne w rolnictwie	Major economic and production results in agriculture	1 (208) 260
Powierzchnia użytków rolnych według rodzajów użytków	Agricultural land area by land type	2 (209) 261
Gospodarstwa rolne według grup obszarowych ...	Farms by area groups	3 (210) 261
Dynamika globalnej, końcowej i towarowej produkcji rolniczej (ceny stałe)	Indices of gross, final and market agricultural output (constant prices)	4 (211) 262
Struktura globalnej i towarowej produkcji rolniczej (ceny stałe)	Structure of gross and market agricultural output (constant prices)	5 (212) 262
Powierzchnia zasiewów	Sown area	6 (213) 263
Zbiory i plony wybranych ziemiopłodów	Selected crop production and yields	7 (214) 264
Powierzchnia, zbiory i plony warzyw gruntowych	Area, production and yields of ground vegetables	8 (215) 265
Powierzchnia i zbiory owoców z drzew w sadach	Area and production of tree fruit in orchards	9 (216) 266
Powierzchnia i zbiory z krzewów owocowych i plantacji jagodowych w sadach	Area and production of fruit bushes and berry fruit in orchards	10 (217) 266
Bydło, trzoda chlewna, owce i konie	Cattle, pigs, sheep and horses	11 (218) 267
Drób	Poultry	12 (219) 268
Produkcja żywca rzeźnego	Production of animals for slaughter	13 (220) 269
Produkcja mięsa, tłuszczów i podrobów	Production of meat, fats and pluck	14 (221) 269
Produkcja mleka krowiego i jaj kurzych	Production of cows' milk and hen eggs	15 (222) 270
Ciągniki rolnicze	Agricultural tractors	16 (223) 270
Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych oraz wapniowych w przeliczeniu na czysty składnik	Consumption of mineral or chemical and lime fertilizers in terms of pure ingredient	17 (224) 270
Wartość skupu produktów rolnych (ceny bieżące)	Value of agricultural products procurement (current prices)	18 (225) 271
Skup ważniejszych produktów rolnych	Procurement of major agricultural products	19 (226) 272
Ekologiczne gospodarstwa rolne	Organic farms	20 (227) 273
Łowiectwo	Hunting	
Ważniejsze zwierzęta łowne	Major game species	21 (228) 274
Odstrzał ważniejszych zwierząt łownych	Shoot of main game species	22 (229) 274
Koła i członkowie Polskiego Związku Łowieckiego oraz obwody łowieckie	Clubs and members of the Polish Hunting Association and hunting districts	23 (230) 275

	Tabl. Table	Str. Page
Leśnictwo		
Powierzchnia gruntów leśnych	24 (231)	275
Powierzchnia lasów	25 (232)	276
Zasoby drzewne na pniu	26 (233)	277
Odnowienia, zalesienia i inne prace hodowlane ...	27 (234)	278
Pozyskanie drewna	28 (235)	279
Zadrzewienia i pozyskanie drewna z zadrzewień	29 (236)	280
Pożary w lasach	30 (237)	280
Forestry		
Forest land	24 (231)	275
Forest areas	25 (232)	276
Growing stock of standing wood	26 (233)	277
Renewals, afforestations and other forest breed- ing work	27 (234)	278
Removals	28 (235)	279
Trees and shrubs outside the forest and removals	29 (236)	280
Forest fires	30 (237)	280
CHAPTER XVI. INDUSTRY AND CONSTRUCTION		
Uwagi ogólne	x	281
Przemysł		
Produkcja sprzedana przemysłu	1 (238)	283
Produkcja sprzedana przemysłu według liczby zatrudnionych w podmiotach gospodarczych w przemyśle (ceny bieżące)	2 (239)	284
Produkcja wybranych wyrobów	3 (240)	285
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle	4 (241)	286
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w przemyśle	5 (242)	287
Budownictwo		
Produkcja budowlano-montażowa (ceny bieżące)	6 (243)	288
Produkcja budowlano-montażowa według rodza- jów obiektów budowlanych (ceny bieżące)	7 (244)	288
Budynki oddane do użytkowania	8 (245)	289
Budynki oddane do użytkowania według rodzajów budynków	9 (246)	290
Przeciętne zatrudnienie i przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w budownictwie	10 (247)	292
CHAPTER XVII. TRANSPORT. TELECOMMUNICATIONS		
Uwagi ogólne	x	293
Transport		
Linie kolejowe eksploatowane	1 (248)	296
Drogi publiczne o twardej nawierzchni	2 (249)	296
Pojazdy samochodowe i ciągniki zarejestrowane	3 (250)	297
Linie regularnej komunikacji autobusowej	4 (251)	297
Transport samochodowy zarobkowy	5 (252)	298
Komunikacja miejska	6 (253)	298
Ruch pasażerów w portach lotniczych	7 (254)	299
Przeładunek ładunków w portach lotniczych	8 (255)	299
Wypadki drogowe i ich ofiary	9 (256)	299
Wypadki drogowe według sprawców, ważniejszych przyczyn i rodzajów pojazdów	10 (257)	300
Telekomunikacja		
Abonenci telefoniczni i aparaty telefoniczne	11 (258)	301
CHAPTER XVIII. TRADE AND CATERING		
Uwagi ogólne	x	302
Sprzedaż detaliczna towarów (ceny bieżące)	1 (259)	305
Sprzedaż detaliczna towarów według grup (ceny bieżące)	2 (260)	305

		Tabl. Table	Str. Page
Sprzedaż hurtowa towarów w przedsiębiorstwach handlowych (ceny bieżące)	Wholesale in trade enterprises (current prices)	3 (261)	305
Sklepy według form organizacyjnych i stacje paliw	Shops by organizational form and petrol stations	4 (262)	306
Gastronomia	Catering	5 (263)	306
Magazyny handlowe	Trade warehouses	6 (264)	307
Targowiska	Marketplaces	7 (265)	307
DZIAŁ XIX. FINANSE PRZEDSIĘBIORSTW	CHAPTER XIX. FINANCE OF ENTERPRISES		
Uwagi ogólne	General notes	x	308
Przychody, koszty i wynik finansowy przedsiębiorstw według sektorów własności	Revenues, costs and financial results of enterprises by ownership sectors	1 (266)	312
Przychody, koszty i wynik finansowy przedsiębiorstw według sekcji	Revenues, costs and financial results of enterprises by sections	2 (267)	313
Przedsiębiorstwa według uzyskanych wyników finansowych	Enterprises by obtained financial results	3 (268)	314
Relacje ekonomiczne w przedsiębiorstwach	Economic relations in enterprises	4 (269)	315
Aktywa obrotowe przedsiębiorstw	Current assets of enterprises	5 (270)	316
Kapitały (fundusze) własne przedsiębiorstw	Share equity (funds) of enterprises	6 (271)	318
Kapitał zakładowy spółek	Share capital of companies	7 (272)	319
Zobowiązania przedsiębiorstw	Liabilities of enterprises	8 (273)	320
DZIAŁ XX. FINANSE PUBLICZNE	CHAPTER XX. PUBLIC FINANCE		
Uwagi ogólne	General notes	x	321
Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów	Revenue of local government units budgets by type	1 (274)	324
Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego według działów w 2017 r.	Revenue of local government units budgets by division in 2017	2 (275)	326
Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów	Expenditure of local government units budgets by type	3 (276)	327
Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego według działów w 2017 r.	Expenditure of local government units budgets by division in 2017	4 (277)	328
Przychody i koszty samorządowych zakładów budżetowych	Revenue and costs of local government budgetary establishments	5 (278)	329
DZIAŁ XXI. INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE	CHAPTER XXI. INVESTMENTS. FIXED ASSETS		
Uwagi ogólne	General notes	x	330
Inwestycje	Investments		
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące)	Investment outlays (current prices)	1 (279)	333
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach (ceny bieżące)	Investment outlays in enterprises (current prices)	2 (280)	334
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach według grup (ceny bieżące)	Investment outlays in enterprises by groups (current prices)	3 (281)	335
Środki trwałe	Fixed assets		
Wartość brutto środków trwałych (bieżące ceny ewidencyjne)	Gross value of fixed assets (current book-keeping prices)	4 (282)	336
Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach (bieżące ceny ewidencyjne)	Gross value of fixed assets in enterprises (current book-keeping prices)	5 (283)	337
DZIAŁ XXII. RACHUNKI REGIONALNE	CHAPTER XXII. REGIONAL ACCOUNTS		
Uwagi ogólne	General notes	x	338
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące)	Gross domestic product (current prices)	1 (284)	341
Podstawowe elementy rachunku produkcji i rachunku tworzenia dochodów (ceny bieżące)	Basic elements of production account and generation of income account (current prices)	2 (285)	341
Nominalne dochody w sektorze gospodarstw domowych	Nominal income in the households sector	3 (286)	342

	Tabl. Table	Str. Page
DZIAŁ XXIII. PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ	CHAPTER XXIII. ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY	
Uwagi ogólne	x	343
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON	1 (287)	344
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON według form prawnych i sekcji	2 (288)	344
Spółki handlowe według form prawnych i sekcji ...	3 (289)	347
Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane według wybranych form prawnych i sekcji	4 (290)	348
Podmioty gospodarki narodowej wyrejestrowane według wybranych form prawnych i sekcji	5 (291)	349
DZIAŁ XXIV. TARGI	CHAPTER XXIV. FAIR	
Wystawcy oraz frekwencja na Targach „Innowacje – Technologie – Maszyny Polska (ITM Polska)” w Poznaniu	1 (292)	350
Powierzchnia wystawiennicza na Targach „Innowacje – Technologie – Maszyny Polska (ITM Polska)” w Poznaniu	2 (293)	350
Imprezy wystawiennicze na Międzynarodowych Targach Poznańskich w Poznaniu	3 (294)	351
Wybrane imprezy wystawiennicze organizowane (współorganizowane) przez Międzynarodowe Targi Poznańskie w 2017 r.	4 (295)	351

SPIS WYKRESÓW

LIST OF CHARTS

	Str. Page
Podział administracyjny województwa wielkopolskiego w 2017 r.	Administrative division of the Wielkopolskie Voivodship in 2017 50
Podział województwa wielkopolskiego według Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do celów Statystycznych (NUTS) w 2018 r.	Division of the Wielkopolskie Voivodship according to the Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS) in 2018 51
Ludność według płci i wieku w 2017 r. oraz prognoza na 2050 r.	Population by sex and age in 2017 and population projection for 2050 98
Ruch naturalny ludności	Vital statistics 99
Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia dla osób w wieku 0 lat	Life expectancy at 0 age 99
Struktura pracujących według sekcji	Structure of employed persons by sections 130
Struktura bezrobotnych zarejestrowanych według wieku i poziomu wykształcenia	Structure of registered unemployed persons by age and educational level 130
Odchylenia względne przeciętnych wynagrodzeń w wybranych sekcjach od przeciętnego wynagrodzenia w województwie	Relative deviations of average wages and salaries in selected sections from the average wages and salaries in the voivodship 131
Mieszkania wyposażone w instalacje w 2017 r.	Dwellings fitted with instalations in 2017 180
Mieszkania oddane do użytkowania	Dwellings completed 180
Edukacja według szczebli kształcenia w roku szkolnym 2017/18	Education by educational level in the 2017/18 school year 181
Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych w 2017 r.	Land use in agricultural holdings in 2017 264
Struktura towarowej produkcji rolniczej w 2016 r. (ceny stałe)	Structure of market agricultural output in 2016 (constant prices) 264
Struktura produkcji budowlano-montażowej (ceny bieżące)	Structure of construction and assembly production (current prices) 265
Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca	Revenue and expenditure of local government units budgets per capita 328
Struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)	Structure of gross value added by kinds of activities (current prices) 328
Struktura podmiotów gospodarki narodowej według sekcji w 2017 r.	Structure of entities of the national economy by sections in 2017 329
Spółki handlowe według form prawnych w 2017 r.	Commercial companies by legal status in 2017 329

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH SYMBOLS

Kreska	(-)	-	zjawisko nie wystąpiło. magnitude zero.
Zero:	(0)	-	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5; magnitude not zero, but less than 0,5 of a unit;
	(0,0)	-	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05. magnitude not zero, but less than 0,05 of a unit.
Kropka	(.)	-	zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych. data not available or not reliable.
Znak	*	-	oznacza, że dane zostały zmienione w stosunku do wcześniej opublikowanych. data revised.
Znak	x	-	wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe. not applicable.
Znak	Δ	-	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji. categories of applied classification are presented in abbreviated form.
Znak	#	-	oznacza, że dane nie mogą być opublikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej. data should not be published due to the necessity of maintaining statistical confidentiality in accordance with the Law on Official Statistics.
"W tym" "Of which"		-	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy. indicates that not all elements of the sum are given.
Comma	(,)	-	used in figures represents the decimal point.

WAŻNIEJSZE SKRÓTY MAJOR ABBREVIATIONS

tys. thous.	=	tysiąc thousand	mm	=	milimetr millimetre
mln	=	milion million	m	=	metr metre
zł zl	=	złoty zloty	km	=	kilometr kilometre
szt. pcs	=	sztuka piece	m ²	=	metr kwadratowy square metre
kpl.	=	komplet	ha	=	hektar hectare
wol. vol.	=	wolumin volume	km ²	=	kilometr kwadratowy square kilometre
g	=	gram gram	l	=	litr litre
kg	=	kilogram kilogram	hl	=	hektolitr hectolitre
dt	=	decytona deciton	dam ³	=	dekametr sześcienny cubic decametre
t	=	tona tonne	hm ³	=	hektometr sześcienny cubic hectometre

kWh	=	kilowatogodzina kilowatt-hour	p.proc.	=	punkt procentowy percentage point
GWh	=	gigawatogodzina gigawatt-hour	poj.	=	pojemność
TJ	=	teradžul terajoule	poz.	=	pozycja
°C	=	stopień Celsjusza centigrade	tabl.	=	tablica table
h	=	godzina hour	Dz. U.	=	Dziennik Ustaw
d	=	doła	Dz. Urz.	=	Dziennik Urzędowy
24 h	=	24 hours	i in.	=	i inni
r.	=	rok year	im.	=	imienia
p u	=	powierzchnia użytkowa	itp.	=	i tym podobne and the like
ceg	=	cegła przeliczeniowa materiałów ściennych	m.in.	=	między innymi among others
brick	=	standard brick unit expressing the quantity of wall building materials	np.	=	na przykład
t/r	=	ton rocznie	e.g.	=	for example
t/y	=	tonnes per year	tj.	=	to jest
art.	=	artykuł	i.e.	=	that is
Art.	=	article	tzn.	=	to znaczy
cd.	=	ciąg dalszy	i.e.	=	that is
cont.	=	continued	tw.	=	tak zwany
dok.	=	dokończenie	ww.	=	wyżej wymieniony
cont.	=	continued	PKP	=	Polskie Koleje Państwowe
gm. m-w.	=	gmina miejsko-wiejska urban-rural gimna	ESA	=	Europejski System Rachunków European System of Accounts
gm. w.	=	gmina wiejska rural gimna	PKB	=	produkt krajowy brutto
m.	=	miasto city	GDP	=	gross domestic product
Lp.	=	liczba porządkowa	EKG	=	Europejska Komisja Gospodarcza
No.	=	ordinal number	ECE	=	Economic Commission for Europe
kk	=	Kodeks karny	Eurostat	=	Urząd Statystyczny Unii Europejskiej Statistical Office of the European Union
kks	=	Kodeks karny skarbowy	OECD	=	Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju Organization for Economic Cooperation and Development
nr (Nr)	=	numer	ONZ	=	Organizacja Narodów Zjednoczonych
No.	=	number	UN	=	United Nations
ok.	=	około	UE	=	Unia Europejska
pkt	=	punkt	EU	=	European Union
			WHO	=	Światowa Organizacja Zdrowia World Health Organization

UWAGI OGÓLNE

1. Prezentowane w Roczniku dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – dotyczą **całej gospodarki narodowej**.

2. Dane prezentuje się:

1) w układzie **Polskiej Klasyfikacji Działalności – PKD 2007**, opracowanej na podstawie Statystycznej Klasyfikacji Działalności Gospodarczej we Wspólnocie Europejskiej – Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2. PKD 2007 wprowadzona została z dniem 1 I 2008 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 XII 2007 r. (Dz. U. Nr 251 poz. 1885 z późn. zm.).

W ramach PKD 2007 dokonano dodatkowego grupowania, ujmując pod pojęciem „**Przemysł**” sekcje: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

Pod pojęciem „**Pozostałe usługi**” ujęte są sekcje: „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna”, „Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca”, „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”, „Edukacja”, „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna”, „Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją”, „Pozostała działalność usługowa” oraz „Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby”;

2) według **sektorów instytucjonalnych** – wyłączanie w zakresie rachunków regionalnych;

3) według **sektorów własności**:

– **sektor publiczny** – grupujący własność państwową (Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych), własność jednostek samorządu terytorialnego oraz „własność mieszaną” z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora publicznego,

– **sektor prywatny** – grupujący własność prywatną krajową (osób fizycznych i pozostałych jednostek prywatnych), własność zagraniczną (osób zagranicznych) oraz „własność mieszaną” z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora prywatnego i brakiem przewagi sektorowej w kapitale (mieniu) podmiotu.

„Własność mieszaną” określana jest głównie dla spółek i wyznaczana na podstawie struktury kapitału (mienia) deklarowanego we wniosku rejestracyjnym spółki.

GENERAL NOTES

1. Data presented in the Yearbook – unless otherwise indicated – concern the **entire national economy**.

2. Data are presented:

1) according to the **Polish Classification of Activities – PKD 2007**, compiled on the basis of the Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2. PKD 2007 was introduced on 1 I 2008 by the decree of the Council of Ministers, dated 24 XII 2007 (Journal of Laws No. 251 item 1885 with later amendments).

The item „**Industry**” was introduced, including NACE Rev. 2 sections: “Mining and quarrying”, “Manufacturing”, “Electricity, gas, steam and air conditioning supply” as well as “Water supply; sewerage, waste management and remediation activities”, as an additional grouping.

The item „**Other services**” was introduced including sections: “Professional, scientific and technical activities”, “Administrative and support service activities”, “Public administration and defence; compulsory social security”, “Education”, “Human health and social work activities”, “Arts, entertainment and recreation”, “Other service activities” as well as “Activities of households as employers; undifferentiated goods- and services-producing activities of households for own use”;

2) according to **institutional sectors** – exclusively within the scope of regional accounts;

3) according to **ownership sectors**:

– **public sector** – grouping state ownership (of the State Treasury and state legal persons), the ownership of local government units as well as “mixed ownership” with a predominance of capital (property) of public sector entities,

– **private sector** – grouping private domestic ownership (of natural persons and other private entities), foreign ownership (of foreign persons) as well as “mixed ownership” with a predominance of capital (property) of private sector entities and lack of predominance of public or private sector in capital (property) of the entity.

“Mixed ownership” is defined mainly for companies and determined on the basis of the capital (property) structure as declared in a company’s registration application.

3. Dane prezentowane są w układzie **Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS)**, opracowanej na podstawie Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS), obowiązującej w krajach Unii Europejskiej, zgodnie z Rozporządzeniem (WE) Nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 V 2003 r. (Dz. Urz. UE L 154 z 21 VI 2003 r. z późn. zm.). Od 1 I 2018 r. obowiązują zmiany wprowadzone Rozporządzeniem Komisji (UE) 2016/2066 z dnia 21 XI 2016 r. (Dz. Urz. UE L 322 z 29 XI 2016 r.), zgodnie z którym od 1 I 2018 r. Polskę podzielono na 3 poziomy, w ramach których funkcjonuje 97 jednostek statystycznych NUTS:

- NUTS 1 – **makroregiony** (grupujące województwa) – 7 jednostek,
- NUTS 2 – **regiony** (województwa lub ich części) – 17 jednostek,
- NUTS 3 – **podregiony** (grupujące powiaty) – 73 jednostki.

4. Prezentowane informacje zostały przedstawione stosownie do zakresu prowadzonych badań, uwzględniających podmioty klasyfikowane według kryterium liczby pracujących i – jeśli nie zaznaczono inaczej – obejmują podmioty o liczbie pracujących:

- do 9,
- od 10 do 49,
- 50 i więcej.

5. Dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – opracowano zgodnie z **każdorzazowym stanem organizacyjnym gospodarki narodowej**.

6. Dane w podziale według sekcji i działów PKD 2007 opracowano – jeśli nie zaznaczono inaczej – tzw. metodą przedsiębiorstw.

Metoda przedsiębiorstw (podmiotowa) oznacza przyjmowanie całych podmiotów gospodarki narodowej za podstawę grupowania wszystkich danych charakteryzujących ich działalność według poszczególnych poziomów klasyfikacyjnych i podziałów terytorialnych.

7. Przez **podmioty gospodarki narodowej** rozumie się jednostki prawne, tj.: osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej (REGON).

Pod pojęciem **podmiotów gospodarczych** rozumie się podmioty prowadzące działalność gospodarczą (produkcyjną i usługową) na własny rachunek w celu osiągnięcia zysku.

Informacje w rejestrze REGON tworzone są na podstawie danych zgłaszanych bezpośrednio przez podmioty, na których ciąży obowiązek rejestracji oraz dokonywania zmian cech objętych wpisem. Dane te nie podlegają dodatkowej weryfikacji.

8. Z ważniejszych klasyfikacji, według których prezentuje się dane w Roczniku – obok PKD 2007 – należy wymienić:

1) **Klasyfikację Zawodów i Specjalności (KZiS)**, na podstawie której dokonuje się grupowania radnych organów jednostek samorządu terytorialnego; klasyfikacja opracowana na podstawie

3. Data are presented in accordance with the **Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS)**, compiled on the basis of the Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS) obligatory in the countries of the European Union according to Regulation (EC) No. 1059/2003 of the European Parliament and of the Council of 26 V 2003 (Official Journal of the EU L 154, 21 VI 2003 with later amendments). Since 1 I 2018 were obligatory amendments introduced by Commission Regulation (EU) 2016/2066 of 21 XI 2016 (Official Journal of the EU L 322, 29 XI 2016), according to which from 1 I 2018 Poland is divided into 3 levels, under which there are 97 NUTS statistical units in Poland:

- NUTS 1 – **macroregions** (grouping voivodships) – 7 units,
- NUTS 2 – **regions** (województwa or their parts) – 17 units,
- NUTS 3 – **subregions** (grouping powiats) – 73 units.

4. Information is presented in compliance with the scope of conducted surveys, considering entities classified according to the criterion of the number of persons employed, and – unless otherwise indicated – include entities employing:

- up to 9 persons,
- from 10 to 49 persons,
- 50 persons and more.

5. Data – unless otherwise indicated – are compiled in accordance with the **respective organizational status of units of the national economy**.

6. Data according to NACE Rev. 2 sections and divisions are compiled – unless otherwise indicated – using the enterprise method.

In the **enterprise (entity) method**, the entire organizational unit of entities in the national economy is the basis for grouping all data describing their activity according to individual classification levels and territorial divisions.

7. The term **entities of the national economy** is understood as legal entities, i.e.: legal persons, organizational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity, registered in the Country Official Register of the Units of the National Economy (REGON).

The term **economic entities** is understood as entities conducting economic activity (production and services) on their own account in order to earn a profit.

Information in REGON register is produced on the basis of data submitted directly by entities, which are obliged to register and report on changes in features required for the registration. The data are not further verified.

8. Other than NACE Rev. 2, among the more important classifications, according to which data are presented in the Yearbook, the following should be mentioned:

1) the **Occupations and Specializations Classification (KZiS)**, on the basis of which councillors of organs of local government units are grouped; the classification, compiled on the

Międzynarodowej Standardowej Klasyfikacji Zawodów (ISCO-08) wprowadzona została z dniem 1 I 2015 r. rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 VIII 2014 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 227) w miejsce obowiązującej do 31 XII 2014 r.;

- 2) **Polską Klasyfikację Wyrobów i Usług – PKWiU 2015**, na podstawie której dokonuje się grupowania wyrobów i towarów; PKWiU 2015, opracowana na podstawie międzynarodowych klasyfikacji i nomenklatur, wprowadzona została z dniem 1 I 2016 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 4 IX 2015 r. (Dz. U. z 2015 r. poz. 1676 z późn. zm.);
- 3) **Klasyfikację Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP)**, na podstawie której dokonuje się grupowania spożycia produktów (wyrobów i usług) w sektorze gospodarstw domowych oraz wydatków na towary i usługi konsumpcyjne w gospodarstwach domowych (przyjętych również do opracowania wskaźników cen);
- 4) **Polską Klasyfikację Obiektów Budowlanych (PKOB)**, na podstawie której dokonuje się grupowania obiektów budowlanych; PKOB, opracowana na podstawie Klasyfikacji Obiektów Budowlanych (CC), wprowadzona została z dniem 1 I 2000 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 XII 1999 r. (Dz. U. Nr 112, poz. 1316 z późn. zm.);
- 5) **Klasyfikację Środków Trwałych (KŚT)**, na podstawie której dokonuje się grupowania środków trwałych według rodzajów; KŚT wprowadzona została z dniem 1 I 2011 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 XII 2010 r. (Dz. U. Nr 242, poz. 1622).

9. Informacje o **województwie** oraz w podziale na **miasta i wieś** – jeśli nie zaznaczono inaczej – podano w każdorazowym podziale administracyjnym.

Przez „miasta” rozumie się gminy miejskie oraz miasta w gminach miejsko-wiejskich, przez „wieś” – gminy wiejskie oraz obszary wiejskie w gminach miejsko-wiejskich.

10. Dane w **cenach bieżących** odpowiadają uzyskanym dochodom, poniesionym wydatkom lub wartości wyrobów, usług itp. W tablicach i na wykresach, w których nie określono cen, dane liczbowe wyrażono w cenach bieżących.

Do wyceny produkcji i wartości dodanej brutto przyjęto kategorię **ceny bazowej**.

Cena bazowa definiowana jest jako kwota pieniędzy otrzymywana przez producenta (w tym także przez jednostkę handlową) od nabywcy za jednostkę produktu (wyrobu lub usługi), pomniejszona o podatki od produktu oraz o ewentualne rabaty i opusty, powiększona o dotacje otrzymywane do produktu.

Podatki od produktów obejmują: podatek od towarów i usług – VAT (od produktów krajowych i z importu), podatki i cła od importu (łącznie z podatkiem akcyzowym) oraz inne podatki od produktów, jak podatek akcyzowy od produktów krajowych i podatki od niektórych rodzajów usług (np. od gier

basis of the International Standard Classification of Occupations (ISCO-08), was introduced on 1 I 2015 by the decree of the Minister of Labour and Social Policy of 7 VIII 2014 (uniform text Journal of Laws 2018 item 227) replacing the classification valid until 31 XII 2014;

- 2) the **Polish Classification of Products and Services – PKWiU 2015**, on the basis of which products and goods are grouped; compiled on the basis of international classifications and nomenclatures, was introduced on 1 I 2016 by the decree of the Council of Ministers, dated 4 IX 2015 (Journal of Laws 2015 item 1676 with later amendments);
- 3) the **Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP)**, on the basis of which final consumption expenditure of products (goods and services) in the households sector as well as expenditures on consumer goods and services of households (also adopted for compiling price indices) are grouped;
- 4) the **Polish Classification of Types of Construction (PKOB)**, on the basis of which type of constructions are grouped; PKOB, compiled on the basis of the Classification of Types of Constructions (CC), was introduced on 1 I 2000 by the decree of the Council of Ministers, dated 30 XII 1999 (Journal of Laws No. 112, item 1316 with later amendments);
- 5) the **Classification of Fixed Assets (KŚT)**, on the basis of which fixed assets are grouped according to type; KŚT was introduced on 1 I 2011 by the decree of the Council of Ministers, dated 10 XII 2010 (Journal of Laws No. 242, item 1622).

9. Information on **voivodship** as well as by **urban and rural area** – unless otherwise indicated – is presented according to administrative division in a given period.

The term “urban area” is understood as urban gminas and towns in urban-rural gminas, while a “rural area” is understood as rural gminas and rural area in urban-rural gminas.

10. Data in **current prices** correspond to obtained revenue, incurred expenditures or the value of products, services, etc. In tables and charts in which prices are not defined, data are expressed in current prices.

In order to evaluate production and gross value added the **basic price** category was implemented.

Basic price is defined as the amount of money received by a producer (trade entities included) from a buyer for a unit of product (good or service), decreased by the tax on the product as well as by applicable rebates and deductions, and increased by subsidies received for the product.

Taxes on products include: value added tax – VAT (on domestic products and on imports), taxes and customs duties on imports (including excise tax) as well as other taxes on products, such as excise tax on domestic products and taxes on selected types of services (e.g., on games of chance and mutual

losowych i zakładów wzajemnych oraz do 2010 r. zryczałtowany podatek od towarów i usług od okazjonalnych przewozów osób autobusami zarejestrowanymi za granicą).

11. Jako ceny stałe przyjęto w przypadku:

- 1) produkcji rolniczej – średnie krajowe ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany, z wyjątkiem ziemniaków, warzyw i owoców, w przypadku których przyjmuje się średnie ceny z dwóch kolejnych lat, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego;
- 2) produkcji sprzedanej przemysłu:
 - ceny stałe 2005 r. (średnie ceny bieżące 2005 r.) dla lat 2006–2010,
 - ceny stałe 2010 r. (średnie ceny bieżące 2010 r.) dla lat 2011–2015,
 - ceny stałe 2015 r. (średnie ceny bieżące 2015 r.) od 2016 r.

12. Liczby względne (wskaźniki, odsetki) obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.

Wskaźniki dynamiki – w przypadku zmian metodycznych, zmian kategorii ceny przyjmowanej do wyceny produkcji, zmian systemu cen stałych oraz zmian systemu wag do obliczania wskaźników cen w poszczególnych okresach – obliczono w warunkach porównywalnych.

Wskaźniki jednopodstawowe obliczono metodą nawiązania łańcuchowego.

13. Do przeliczeń danych według liczby ludności – jeśli nie zaznaczono inaczej – przyjęto liczbę ludności według krajowej definicji zamieszkania, opracowaną metodą bilansową.

Przy przeliczaniu na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) danych według stanu w końcu roku (np. łóżka w szpitalach, środki trwałe) przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 31 XII, a przy przeliczaniu danych charakteryzujących wielkość zjawiska w ciągu roku (np. produkcja, sprzedaż, nakłady inwestycyjne) – według stanu w dniu 30 VI.

Do przeliczeń przyjęto liczbę ludności opracowaną – jeśli nie zaznaczono inaczej – za lata 2000–2009 na bazie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002, przy czym dla lat 2000 i 2001 według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 XII 2002 r., od 2010 r. na bazie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011, przy czym dla 2010 r. według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 XII 2011 r.

14. Dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – nie obejmują jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

15. Niektóre informacje zostały podane na podstawie danych nieostatecznych i mogą ulec zmianie w następnych publikacjach Urzędu Statystycznego.

16. Ze względu na zaokrąglenia danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się nieznacznie różnić od podanych wielkości „ogółem”.

betting and until 2010 lump sum tax on goods and services from occasional transport of passengers in buses with foreign registration).

11. Constant prices were adopted as follows:

- 1) agricultural output – average national current prices from the year preceding the reference year, with the exception of potatoes, vegetables and fruit, in case of which average prices from two consecutive years are adopted, i.e., from the year preceding the surveyed year and from the surveyed year;
- 2) sold production of industry:
 - 2005 constant prices (2005 average current prices) for 2006–2010,
 - 2010 constant prices (2010 average current prices) for 2011–2015,
 - 2015 constant prices (2015 average current prices) since 2016.

12. Relative numbers (indices, percentages) are, as a rule, calculated on the basis of absolute data expressed with higher precision than that presented in the tables.

Indices – in case of methodological changes, changes in price categories used in the evaluation of production, changes in the system of constant prices as well as changes in the system of weights for calculating price indices in individual periods – are calculated in comparable conditions.

Single base indices are calculated using the chain-base index method.

13. For the purpose of calculating data by population number, unless otherwise indicated, the population number according to the national definition of residence, compiled using the balance method, was adopted.

When computing per capita data (1000 population, etc.) as of the end of a year (e.g., beds in hospitals, fixed assets), the population as of 31 XII was adopted, whereas data describing the magnitude of a phenomenon within a year (e.g., production, sales, investment outlays) – as of 30 VI.

For calculations, it was assumed to use the number of population calculated – unless otherwise indicated – for the years 2000–2009 on the basis of the results of the Population and Housing Census 2002, for 2000 and 2001 by the administrative division valid as of 31 XII 2002, and since 2010 on the basis of the results of the Population and Housing Census 2011, for 2010 by the administrative division valid as of 31 XII 2011.

14. Data – unless otherwise indicated – do not include the budgetary units conducting activity within the scope of national defence and public safety.

15. Selected information presented on the basis of preliminary data and may change in subsequent publications of the Statistical Office.

16. Due to the rounding of data, in some cases sums of components may slightly differ from the amount given in the item “total”.

17. Informacje statystyczne pochodzące ze źródeł spoza Urzędu Statystycznego opatrzone odpowiednimi notami, zgodnie z zasadą, że jako źródło danych podaje się instytucję przekazującą informacje prezentowane w tablicy za ostatni rok.

18. W Roczniku zastosowano skróty nazw niektórych poziomów klasyfikacyjnych; zestawienie zastosowanych skrótów i pełnych nazw podaje się poniżej:

17. Statistical information originating from sources other than the Statistical Office is indicated in the appropriate note, with the institution providing the information for the last presented year given as the source.

18. The names of some classification levels used in the Yearbook have been abbreviated; the list of abbreviations used and their full names are given below:

skrót abbreviation	pełna nazwa full name
MIĘDZYNARODOWA STATYSTYCZNA KLASYFIKACJA CHOROÓB I PROBLEMÓW ZDROWOTNYCH (X Rewizja)	
INTERNATIONAL STATISTICAL CLASSIFICATION OF DISEASES AND RELATED HEALTH PROBLEMS (ICD-10 Revision)	
Choroby krwi i narządów krwiotwórczych Diseases of blood and blood-forming organs	Choroby krwi i narządów krwiotwórczych oraz wybrane choroby przebiegające z udziałem mechanizmów immunologicznych Diseases of the blood and blood-forming organs and certain disorders involving the immune mechanism
Wady rozwojowe wrodzone Congenital anomalies	Wady rozwojowe wrodzone, zniekształcenia i aberracje chromosomowe Congenital malformations, deformations and chromosomal abnormalities
Objawy i stany niedokładnie określone Symptoms and ill-defined conditions	Objawy, cechy chorobowe oraz nieprawidłowe wyniki badań klinicznych i laboratoryjnych niesklasyfikowane gdzie indziej Symptoms, signs and abnormal clinical and laboratory findings, not elsewhere classified

POLSKA KLASYFIKACJA DZIAŁALNOŚCI – PKD 2007
STATISTICAL CLASSIFICATION OF ECONOMIC ACTIVITIES IN THE EUROPEAN COMMUNITY
– NACE Rev. 2

sekcje sections

Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
Handel; naprawa pojazdów samochodowych Trade; repair of motor vehicles	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
Zakwaterowanie i gastronomia Accommodation and catering	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi Accommodation and food service activities
Obsługa rynku nieruchomości	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
Administrowanie i działalność wspierająca	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca

skrót
abbreviation

pełna nazwa
full name

POLSKA KLASYFIKACJA DZIAŁALNOŚCI – PKD 2007 (dok.)
STATISTICAL CLASSIFICATION OF ECONOMIC ACTIVITIES IN THE EUROPEAN COMMUNITY
– NACE Rev. 2 (cont.)

działy divisions

Produkcja skór i wyrobów skórzanych	Produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania Manufacture of wood and of products of wood and cork, except furniture; manufacture of articles of straw and plaiting materials
Produkcja wyrobów farmaceutycznych Manufacture of pharmaceutical products	Produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych Manufacture of basic pharmaceutical products and pharmaceutical preparations
Produkcja wyrobów z metali Manufacture of metal products	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń Manufacture of fabricated metal products, except machinery and equipment
Produkcja maszyn i urządzeń	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep	Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli
Gospodarka odpadami; odzysk surowców	Działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców
Budowa budynków	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej	Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej

*
* *

Wyjaśnienia metodyczne dotyczące podstawowych pojęć i metod opracowania danych liczbowych zamieszczono w uwagach ogólnych do poszczególnych działów. Rozszerzone wyjaśnienia dotyczące poszczególnych dziedzin statystyki Cytelnik znajdzie w publikacjach tematycznych oraz w serii „Zeszyty metodyczne i klasyfikacje”.

Methodological explanations concerning basic definitions and methods of compiling statistical data are enumerated in the general notes to individual chapters. More detailed information pertaining to particular fields of statistics can be found in subject matter publications as well as in the series “Zeszyty metodyczne i klasyfikacje” (“Methodologies and classifications”).

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2017 R.

VOIVODSHIP ON THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship	SPECIFICATION
	ogółem total		

POWIERZCHNIA, PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY – stan w dniu 31 XII
AREA, ADMINISTRATIVE DIVISION – as of 31 XII

Powierzchnia w km ²	312679	29826	9,5	Area in km ²
Powiaty	314	31	9,9	Powiats
Miasta na prawach powiatu	66	4	6,1	Cities with powiat status
Gminy	2478	226	9,1	Gminas
Miasta	923	113	12,2	Towns
Miejscowości wiejskie.....	52512	5456	10,4	Rural localities
Sołectwa	40725	3880	9,5	Village administrator's offices

STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA
ENVIRONMENTAL PROTECTION

Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w tys. t:				Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality in thous. t:
pyłowych.....	35,6	4,0	11,1	particulates
gazowych.....	213920,7	14447,5	6,8	gases
Komunalne oczyszczalnie ścieków ^a (stan w dniu 31 XII).....	3258	339	10,4	Municipal wastewater treatment plants ^a (as of 31 XII)
w tym: biologiczne	2439	247	10,1	of which: biological
z podwyższonym usuwaniem biogenów	808	92	11,4	with increased biogene removal (disposal)
Odpady wytworzone (w ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych) w tys. t.....	113792,8	4150,3	3,6	Waste generated (during the year; excluding municipal waste) in thous. t
Odpady komunalne zebrane ^b (w ciągu roku) w tys. t	11968,7	1194,1	10,0	Municipal waste collected ^b (during the year) in thous. t
Nakłady na środki trwałe (ceny bieżące):				Outlays on fixed assets (current prices):
służące ochronie środowiska:				in environmental protection:
w milionach złotych.....	6825,4	578,0	8,5	in million zlotys
w % nakładów inwestycyjnych ogółem	2,6	2,4	x	in % of total investment outlays
służące gospodarce wodnej:				in water management:
w milionach złotych.....	2065,7	99,9	4,8	in million zlotys
w % nakładów inwestycyjnych ogółem	0,8	0,4	x	in % of total investment outlays

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE
PUBLIC SAFETY

Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych ^c :				Ascertained crimes by the Police in completed preparatory proceedings ^c :
w liczbach bezwzględnych	753963	57487	7,6	in absolute numbers
na 10 tys. ludności	196	165	x	per 10 thous. population
Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję ^c w %	71,7	74,6	x	Rate of detectability of delinquents in ascertained crimes by the Police ^c in %

a Pracujące na sieci kanalizacyjnej. b Dane szacunkowe. c Bez czynów karalnych popełnionych przez nieletnich.

a Working on sewage network. b Estimated data. c Excluding punishable acts committed by juveniles.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2017 R. (cd.)

VOIVODSHIP ON THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2017 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship		SPECIFICATION
	ogółem total		Polska = 100 Poland = 100	
LUDNOŚĆ POPULATION				
Ludność (stan w dniu 31 XII) w tys.	38433,6	3489,2	9,1	Population (as of 31 XII) in thous.
miasta	23109,3	1903,4	8,2	urban areas
wieś.....	15324,3	1585,8	10,3	rural areas
w tym kobiety	19840,4	1791,5	9,0	of which females
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej (stan w dniu 31 XII).....	123	117	x	Population per 1 km ² of total area (as of 31 XII)
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (stan w dniu 31 XII).....	63,4	63,1	x	Non-working age population per 100 persons of working age (as of 31 XII)
Przyrost naturalny na 1000 ludności ..	-0,0	2,1	x	Natural increase per 1000 population
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	0,0	0,3	x	Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population
RYNEK PRACY. WYNAGRODZENIA LABOUR MARKET. WAGES AND SALARIES				
Pracujący ^{ab} (stan w dniu 31 XII) w tys.	15380,7	1541,7	10,0	Employed persons ^{ab} (as of 31 XII) in thous.
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł	4283,73	3937,81	91,9	Average monthly gross wages and salaries in zł
Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII) w tys.	1081,7	58,9	5,4	Registered unemployed persons (as of 31 XII) in thous.
Stopa bezrobocia rejestrowanego ^b (stan w dniu 31 XII) w %.....	6,6	3,7	x	Registered unemployment rate ^b (as of 31 XII) in %
INFRASTRUKTURA KOMUNALNA. MIESZKANIA MUNICIPAL INFRASTRUCTURE. DWELLINGS				
Długość sieci (stan w dniu 31 XII) w km:				Network (as of 31 XII) in km:
wodociągowej rozdzielczej	303903,1	32332,0	10,6	water supply distribution
kanalizacyjnej rozdzielczej ^c	156780,5	14264,8	9,1	sewage distribution ^c
gazowej	152217,2	15554,2	10,2	gas supply
Zasoby mieszkaniowe ^d (stan w dniu 31 XII):				Dwelling stocks ^d (as of 31 XII):
mieszkania: w tysiącach	14439,8	1211,5	8,4	dwellings: in thousands
na 1000 ludności.....	375,7	347,2	x	per 1000 population
izby: w tysiącach.....	55205,6	4909,4	8,9	rooms: in thousands
na 1000 ludności	1436,4	1407,0	x	per 1000 population
powierzchnia użytkowa mieszkań: w tysiącach m ²	1068557,5	98520,3	9,2	useful floor area of dwellings in thousands m ²
na 1000 ludności w m ²	27802,7	28235,7	x	per 1000 population in m ²
Mieszkania oddane do użytkowania: w tysiącach	178,3	18,9	10,6	Dwellings completed: in thousands
na 1000 ludności:				per 1000 population:
mieszkania	4,6	5,4	x	dwellings
izby	18,1	21,6	x	rooms
powierzchnia użytkowa mieszkań w m ²	430,5	505,8	x	useful floor area of dwellings in m ²

a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności. b Dane opracowano z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie wyszacowanych przy uwzględnieniu wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2010. c Łącznie z kolektorami. d Na podstawie bilansu.

a By actual workplace and kind of activity. b Data are compiled considering employed persons on private farms in agriculture estimated using the results of the Agricultural Census 2010. c Including collectors. d Based of balance.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2017 R. (cd.)

VOIVODSHIP ON THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2017 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship		SPECIFICATION
	ogółem total		Polska = 100 Poland = 100	

EDUKACJA^a I WYCHOWANIE – stan na początku roku szkolnego
EDUCATION^a – as of beginning of the school year

Uczniowie w szkołach ^b w tys.:				Pupils and students in schools ^b in thous.:
podstawowych.....	2657,0	263,2	9,9	primary
gimnazjalnych.....	703,9	68,8	9,8	lower secondary
branżowych I stopnia ^c	166,4	21,7	13,0	stage I sectoral vocational ^c
liceach ogólnokształcących.....	474,5	40,5	8,5	general secondary
technikach.....	503,2	47,1	9,4	technical secondary
artystycznych ogólnokształcących ^d	13,0	1,0	7,3	general art ^d
policealnych.....	235,6	18,9	8,0	post-secondary
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego ^e :				Children attending pre-primary edu- cation establishments ^e :
w tysiącach.....	1361,2	137,2	10,1	in thousands
na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat.....	864	888	x	per 1000 children aged 3–6

OCHRONA ZDROWIA^f I POMOC SPOŁECZNA – stan w dniu 31 XII
HEALTH CARE^f AND SOCIAL WELFARE – as of 31 XII

Pracownicy medyczni ^g :				Medical personnel ^g :
lekarze.....	90284	5583	6,2	doctors
lekarze dentyści.....	13331	261	2,0	dentists
pielęgniarki ^h	193700	13468	7,0	nurses ^h
Przychodnie.....	21665	1931	8,9	Out-patients departments
Szpitala ogólne.....	951	62	6,5	General hospitals
Łóżka w szpitalach ogólnych w tys.....	185,3	15,6	8,4	Beds in general hospitals in thous.
Apteki ogólnodostępne ⁱ	13338	1364	10,2	Generally available pharmacies ⁱ

KULTURA. TURYSTYKA
CULTURE. TOURISM

Biblioteki publiczne (łącznie z filiami; stan w dniu 31 XII).....	7953	676	8,5	Public libraries (including branches; as of 31 XII)
Księgozbiór bibliotek publicznych (stan w dniu 31 XII) w tys. wol.....	128357,1	11882,9	9,3	Public library collections (as of 31 XII) in thous. vol.
Muzea i oddziały muzealne (stan w dniu 31 XII).....	949	92	9,7	Museums with branches (as of 31 XII)
Zwiedzający muzea i wystawy w tys.	37503,1	1191,5	3,2	Museum and exhibition visitors in thous.

a Patrz uwagi ogólne do działu „Edukacja i wychowanie”, ust. 1 i 2 na str. 174. b Bez szkół dla dorosłych, z wyjątkiem szkół policealnych. c Łącznie z uczniami szkół specjalnych przysposabiających do pracy. d Dających uprawnienia zawodowe. e Łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą. f Łącznie z danymi o placówkach podległych resortom obrony narodowej oraz spraw wewnętrznych i administracji. g Dane dotyczą pracujących bezpośrednio z pacjentem, tj. bez osób, dla których głównym miejscem pracy jest uczelnia, jednostka administracji państwowej lub samorządu terytorialnego albo NFZ. h Łącznie z magistrami pielęgniarstwa. i Patrz uwagi ogólne do działu „Ochrona zdrowia i pomoc społeczna”, ust. 14 na str. 206.

a See general notes to the chapter “Education”, item 1 and 2 on page 174. b Excluding schools for adult, except post-secondary schools. c Including students of special job-training schools. d Leading to professional certification. e Including the children attending for all school year in the units performing health care activities. f Data include health care units subordinated to the Ministry of National Defence as well as the Ministry of the Interior and Administration. g Data concern working directly with a patient, i.e., excluding persons for whom the primary workplace is university, units of state or local government administration and National Health Fund. h Including master nurses. i See general notes to the chapter “Health care and social welfare”, item 14 on page 206.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2017 R. (cd.)

VOIVODSHIP ON THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2017 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship		SPECIFICATION
	ogółem total	Polska = 100 Poland = 100		
KULTURA. TURYSTYKA (dok.) CULTURE. TOURISM (cont.)				
Kina stałe (stan w dniu 31 XII).....	491	44	9,0	Fixed cinemas (as of 31 XII)
Widzowie w kinach stałych w tys.	56718,9	5645,0	10,0	Audience in fixed cinemas in thous.
Baza noclegowa turystyki ^a :				Tourist accommodation establishments ^a :
miejsca noclegowe (stan w dniu 31 VII) w tys.	774,0	42,8	5,5	number of beds (as of 31 VII) in thous.
korzystający z noclegów w tys.	31989,3	2006,2	6,3	tourists accommodated in thous.
ROLNICTWO^b I LEŚNICTWO AGRICULTURE ^b AND FORESTRY				
Użytki rolne w dobrej kulturze rolnej (stan w czerwcu) ^c w tys. ha	14490,1	1763,6	12,2	Agricultural land in good agricultural condition (as of June) ^c in thous. ha
pod zasiewami ^d	10757,0	1484,3	13,8	sown area ^d
grunty ugorowane	150,4	5,5	3,6	fallow land
uprawy trwałe	384,3	17,0	4,4	permanent crops
ogrody przydomowe	27,7	1,4	5,1	kitchen gardens
łąki i pastwiska	3170,7	255,4	8,1	meadows and pastures
Powierzchnia zasiewów (stan w czerwcu) ^d w tys. ha:				Sown area (as of June) ^d in thous. ha:
zboża	7602,0	1046,9	13,8	cereals
ziemniaki	321,3	42,8	13,3	potatoes
warzywa gruntowe ^e	177,6	22,8	12,8	ground vegetables ^e
Zbiory w tys. t:				Production in thous. t:
zboża	31925,0	4745,2	14,9	cereals
ziemniaki	8956,0	1318,0	14,7	potatoes
warzywa gruntowe ^e	4583,3	567,1	12,4	ground vegetables ^e
Plony z 1 ha w dt:				Yields per 1 ha in dt:
zboża	42,0	45,3	107,9	cereals
ziemniaki	279	308	110,6	potatoes
Powierzchnia lasów (stan w dniu 31 XII) w tys. ha	9242,4	768,8	8,3	Forest areas (as of 31 XII) in thous. ha
PRZEMYSŁ I BUDOWNICTWO INDUSTRY AND CONSTRUCTION				
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące):				Sold production of industry (current prices):
w milionach złotych	1417247,1	174074,0	12,3	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	36886,0	49949,9	135,4	per capita in zł
Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej ^f (ceny bieżące):				Sales of construction and assembly production ^f (current prices):
w milionach złotych	186798,0	18921,6	10,1	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	4862	5429	111,7	per capita in zł

a Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. Dane opracowano z uwzględnieniem imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu. b Dane według siedziby użytkownika gospodarstwa. c Bez gruntów posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz gruntów posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali. d Bez powierzchni upraw trwałych, ogrodów przydomowych oraz upraw na przyoranie (nawozy zielone). e Łącznie z ogrodami przydomowymi; dane według szacunków. f Zrealizowanej przez podmioty budowlane – według miejsca wykonywania robót.

a Concern establishments possessing 10 and more bed places. Data were compiled with consideration imputation for units, which refused to participate in the survey. b Data are presented according to the official residence of the land user. c Excluding land of owners of agricultural land who do not conduct agricultural activities and owners of less than 1 ha of agricultural land who conduct agricultural activities on a small scale. d Excluding permanent crops, kitchen gardens as well as area intended for ploughing (green fertilizers). e Including kitchen gardens; data based on estimation. f Realized by construction units – by place of performing works.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2017 R. (cd.)

VOIVODSHIP ON THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2017 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship		SPECIFICATION
	ogółem total	Polska = 100 Poland = 100		
TRANSPORT. TELEKOMUNIKACJA – stan w dniu 31 XII TRANSPORT. TELECOMMUNICATIONS – as of 31 XII				
Drogi publiczne o twardej nawierzchni (miejskie i zamiejskie) w km	299644,6	29466,1	9,8	Hard surface public roads (urban and non-urban) in km
w tym o nawierzchni ulepszonej w %	92,5	92,1	x	of which improved in %
Samochody zarejestrowane ^a w tys. szt.:				Registered cars ^a in thous. units:
osobowe	22503,6	2259,4	10,0	passenger cars
ciężarowe ^b i ciągniki siodłowe	3639,0	388,9	10,7	lorries ^b and road tractors
Placówki pocztowe ^c	7564	694	9,2	Postal offices ^c
Telefoniczne łącza główne ^d :				Fixed main line ^d :
w tysiącach	4081,8	368,2	9,0	in thousands
w tym standardowe łącza główne na 1000 ludności	3338,1	313,7	9,4	of which standard main line per 1000 population
	106,2	105,5	x	
HANDEL – stan w dniu 31 XII TRADE – as of 31 XII				
Sklepy	355043	33792	9,5	Shops
Liczba ludności na 1 sklep	108	103	x	Population per shop
Targowiska stałe	2173	224	10,3	Permanent marketplaces
FINANSE PUBLICZNE PUBLIC FINANCE				
Budżety gmin^e				Budgets of gminas^e
Dochody:				Revenue:
w milionach złotych	111189,3	11834,1	10,6	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	4307	4376	101,6	per capita in zł
Wydatki:				Expenditure:
w milionach złotych	111984,4	12139,3	10,8	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	4338	4489	103,5	per capita in zł
Budżety miast na prawach powiatu				Budgets of cities with powiat status
Dochody:				Revenue:
w milionach złotych	78529,5	4907,3	6,2	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	6229	6286	100,9	per capita in zł
Wydatki:				Expenditure:
w milionach złotych	78504,1	4815,9	6,1	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	6227	6169	99,1	per capita in zł
Budżety powiatów				Budgets of powiats
Dochody:				Revenue:
w milionach złotych	25388,5	2579,2	10,2	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	983	954	97,0	per capita in zł
Wydatki:				Expenditure:
w milionach złotych	25360,4	2612,0	10,3	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	982	966	98,3	per capita in zł

a Łącznie z posiadającymi pozwolenia czasowe (na okres 30 dni) wydane w końcu roku. b Łącznie z samochodami ciężarowo-osobowymi. c Dane dotyczą placówek operatora wyznaczonego. d Dane dotyczą operatorów telekomunikacyjnych sieci publicznej. e Bez dochodów i wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Including having temporary permission (for the period of 30 days) issued at the end of the year. b Including vans. c Data concern the appointed operator. d Data concern operators of the public telecommunication network. e Excluding revenue and expenditure of gminas which are also cities with powiat status.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2017 R. (dok.)

VOIVODSHIP ON THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2017 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship		SPECIFICATION
	ogółem total		Polska = 100 Poland = 100	
FINANSE PUBLICZNE (dok.) PUBLIC FINANCE (cont.)				
Budżety województw				Budgets of voivodships
Dochody:				Revenue:
w milionach złotych.....	14771,4	1137,1	7,7	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	384	326	84,9	per capita in zł
Wydatki:				Expenditure:
w milionach złotych.....	14317,4	1173,2	8,2	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	373	337	90,3	per capita in zł
INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE INVESTMENTS. FIXED ASSETS				
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące):				Investment outlays (current prices):
w milionach złotych.....	257880,7	24257,1	9,4	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	6712	6960	103,7	per capita in zł
Wartość brutto środków trwałych (stan w dniu 31 XII; bieżące ceny ewidencyjne):				Gross value of fixed assets (as of 31 XII; current book-keeping prices):
w milionach złotych.....	3831949,8	357118,8	9,3	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	99703	102349	102,7	per capita in zł
PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY				
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON ^a (stan w dniu 31 XII).....	4309800	422094	9,8	Entities of the national economy in the REGON register ^a (as of 31 XII)
sektor publiczny.....	115075	9159	8,0	public sector
sektor prywatny	4140861	407436	9,8	private sector
RACHUNKI REGIONALNE W 2016 R. REGIONAL ACCOUNTS IN 2016				
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące):				Gross domestic product (current prices):
w milionach złotych.....	1861112	183778	9,9	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	48432	52844	109,1	per capita in zł
Wartość dodana brutto (ceny bieżące):				Gross value added (current prices):
w milionach złotych.....	1643981	162337	9,9	in million zlotys
na 1 pracującego ^b w zł	113872	111549	98,0	per employed person ^b in zł
Nominalne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych:				Gross nominal disposable income in the households sector:
w milionach złotych.....	1121369	106416	9,5	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	29182	30599	104,9	per capita in zł

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. W podziale według sektorów – bez podmiotów, dla których informacja o formie własności nie występuje w rejestrze REGON. ^b Do przeliczeń przyjęto przeciętną w roku liczbę pracujących.

^a Excluding persons tending private farms in agriculture. In divisions by ownership sectors – excluding entities, for which information on the ownership form does not exist in the REGON register. ^b For calculations the average number of employed persons was applied.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
POWIERZCHNIA					
1	Powierzchnia w km ² (stan w dniu 31 XII).....	29826	29826	29826	29826
STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA					
Pobór wody – w % poboru ogółem – na cele:					
2	produkcyjne ^a (poza rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem).....	83,8	83,9	80,1	82,2
3	eksploatacji sieci wodociągowej ^b	10,7	10,8	12,7	11,2
4	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności na 1 km ² w dam ³	62,2	60,6	51,6	57,8
5	w tym do produkcji przemysłowej.....	53,3	52,1	42,5	48,6
Ścieki przemysłowe i komunalne ^c odprowadzone do wód lub do ziemi:					
6	oczyszczane w % wymagających oczyszczenia.....	96,1	98,6	99,7	99,6
7	nieoczyszczane na 1 km ² w dam ³	0,3	0,1	0,0	0,0
8	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ogółu ludności ^d	52,7	59,7	62,5	67,8
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w tys. t:					
9	pyłowych.....	13,2	9,7	5,6	4,5
10	gazowych (bez dwutlenku węgla).....	176,1	191,7	79,1	79,7
Redukcja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w % zanieczyszczeń wytworzonych:					
11	pyłowych.....	98,7	99,2	99,6	99,7
12	gazowych (bez dwutlenku węgla).....	7,9	9,9	60,7	64,4
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona (stan w dniu 31 XII):					
13	w % powierzchni ogólnej.....	31,3	31,0	31,8	31,6
14	na 1 mieszkańca w m ²	2788	2742	2752	2722
15	Odpady wytworzone (w ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych) ^e na 1 km ² w t.....	122,4	174,2	173,4	187,4
16	Odpady komunalne zebrane ^f (w ciągu roku) na 1 mieszkańca w kg.....	315	256	266	274
Nakłady na środki trwałe (ceny bieżące) w % nakładów inwestycyjnych ogółem:					
17	służące ochronie środowiska.....	5,3	4,1	4,6	3,5
18	służące gospodarce wodnej.....	0,9	0,9	1,2	1,0
BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE					
Przestępstwa stwierdzone przez Policję ^g w zakończonych postępowaniach przygotowawczych:					
19	w liczbach bezwzględnych.....	102395	115673	96929	95917
20	na 10 tys. ludności.....	306	343	282	277
21	Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję ^g w %.....	47,1	65,9	73,3	74,0

a Z ujęć własnych. b Pobór wody na ujęciach przed wtłoczeniem do sieci. c Od 2010 r. dane nieporównywalne z danymi ścieków – dane szacunkowe, ludność ogółem – na podstawie bilansów. e Patrz uwagi ogólne działu „Stan i ochrona środowiska” z danymi za lata poprzednie ze względu na zmianę katalogu odpadów. g Do 2012 r. – łącznie z prokuraturą; od 2014 r.

a From own intakes. b Water withdrawal at intakes before entering the water network. c Since 2010 data are not comparable with data for previous years due to change in the catalogue of waste. g Until 2012 – including prosecutor's office;

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
AREA					
29826	29826	29826	29826	Area in km ² (as of 31 XII)	1
ENVIRONMENTAL PROTECTION					
				Water withdrawal – in % of total withdrawal – for purposes of:	
81,3	80,5	80,3	77,5	production ^a (excluding agriculture, forestry, hunting and fishing)	2
11,8	13,3	12,6	14,2	exploitation of water supply network ^b	3
55,8	50,5	55,1	47,3	Consumption of water for needs of the national economy and population per 1 km ² in dam ³	4
46,5	41,7	45,4	37,7	of which for industrial production	5
				Industrial and municipal ^c wastewater discharged into waters or into the ground:	
99,8	99,9	99,9	99,9	treated in % of requiring treatment	6
0,0	0,0	0,0	0,0	untreated per 1 km ² in dam ³	7
69,4	71,9	72,8	73,1	Population connected to wastewater treatment plants in % of total population ^d	8
				Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality in thous. t:	
4,7	4,9	4,9	4,0	particulates	9
77,6	76,5	69,8	61,0	gases (excluding carbon dioxide)	10
				Reduction of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality in % of pollutants produced:	
99,7	99,7	99,7	99,7	particulates	11
64,6	63,4	61,6	64,7	gases (excluding carbon dioxide)	12
				Area of special nature value under legal protection (as of 31 XII):	
31,6	31,7	31,6	31,6	in % of total area	13
2718	2716	2711	2703	per capita in m ²	14
192,6	193,1	194,7	139,2	Waste generated (during the year; excluding municipal waste) ^e per 1 km ² in t	15
301	308	326	343	Municipal waste collected ^f (during the year) per capita in kg	16
				Outlays on fixed assets (current prices) in % of total investment outlays:	
6,4	8,0	2,3	2,4	in environmental protection	17
1,2	0,6	0,5	0,4	in water management	18
PUBLIC SAFETY					
				Ascertained crimes by the Police ^g in completed preparatory proceedings:	
76459	68804	61705	57487	in absolute numbers	19
220	198	177	165	per 10 thous. population	20
71,8	70,3	71,6	74,6	Rate of detectability of delinquents in ascertained crimes by the Police ^g in %	21

za lata poprzednie ze względu na zmianę metodologii badania ścieków komunalnych. d Ludność korzystająca z oczyszczalni ska", ust. 7 na str. 57. f Dane szacunkowe; w 2000 r. określane jako odpady stałe wywiezione; od 2003 r. dane nieporównywalne z danymi z poprzednich lat z powodu zmiany metodologii badania ścieków komunalnych.

ble with data for previous years due to change in the methodology of municipal wastewater. d Population connected to waste mental protection", item 7 page 57. f Estimated data; in 2000 defined as solid waste removed; since 2003 data are not comparable since 2014 excluding punishable acts committed by juveniles.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
LUDNOŚĆ ^a					
1	Ludność (stan w dniu 31 XII).....	3345316	3372417	3446745	3467016
2	miasta	1936125	1925481	1927523	1913866
3	wieś.....	1409191	1446936	1519222	1553150
4	w tym kobiety.....	1721655	1736294	1770127	1780674
5	Kobiety na 100 mężczyzn (stan w dniu 31 XII).....	106,0	106,1	105,6	105,6
6	Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej (stan w dniu 31 XII).....	112,2	113,1	115,6	116,2
Ludność w wieku (stan w dniu 31 XII):					
7	przedprodukcyjnym	850693	728791	684545	669381
8	produkcyjnym	2041805	2179176	2235446	2206381
9	poprodukcyjnym	452818	464450	526754	591254
10	Małżeństwa na 1000 ludności	5,8	5,6	6,2	4,8
11	Rozwody na 1000 ludności.....	1,1	1,4	1,4	1,7
12	Urodzenia żywe na 1000 ludności.....	10,5	10,5	11,9	10,6
13	Zgony ^b na 1000 ludności.....	9,5	9,0	9,0	9,3
14	Przyrost naturalny na 1000 ludności	1,0	1,5	2,9	1,2
15	Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych.....	7,8	5,9	4,4	4,5
16	Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności.....	0,4	0,7	0,4	+0,0
Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia w momencie urodzenia:					
17	mężczyźni.....	69,7	71,3	72,5	73,5
18	kobiety	77,5	79,2	80,5	80,6
RYNEK PRACY					
Pracujący ^{de} (stan w dniu 31 XII):					
19	w tysiącach	1351,1	1223,7	1327,8	1367,2
20	w tym kobiety.....	631,3	548,7	599,6	630,4
21	na 1000 ludności	404	363	385	394
22	w sektorze prywatnym w %	77,4	78,1	80,3	81,9
według rodzajów działalności w %:					
23	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	17,1	16,0	15,6
24	przemysł i budownictwo.....	.	32,5	31,8	30,8
25	handel; naprawa pojazdów samochodowych ^d ; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia ^d ; informacja i komunikacja....	.	24,0	25,2	25,4
26	działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości ^d	3,3	3,1	3,3
27	pozostałe usługi ^f	23,1	23,9	24,9
Przeciętne zatrudnienie:					
w przemyśle:					
28	w tysiącach	307,1	314,8	314,1
29	na 1000 ludności.....	.	91,2	91,5	90,7
w budownictwie:					
30	w tysiącach	49,7	68,6	58,3
31	na 1000 ludności.....	.	14,8	19,9	16,8

a Patrz uwagi ogólne do działu „Ludność”, ust. 2 na str. 86 i ust. 3 na str. 87. b Łącznie ze zgonami niemowląt. c Do obliczenia miejsca pracy i (od 2004 r.) rodzaju działalności. e Dane opracowano z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach w 2005 r. – Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 oraz Powszechnego Spisu Rolnego 2002, od 2010 r.

a See general notes to the chapter “Population”, item 2 on page 86 and item 3 on page 87. b Including infant deaths. c For actual workplace and (since 2004) kind of activity. e Data are compiled considering employed persons on private farms in Census 2002 as well as the Agricultural Census 2002, since 2010 – of the Agricultural Census 2010. f See general notes

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
POPULATION^a					
3472579	3475323	3481625	3489210	Population (as of 31 XII)	1
1912222	1906899	1903630	1903380	urban areas	2
1560357	1568424	1577995	1585830	rural areas	3
1783093	1784393	1787660	1791509	of which females	4
105,5	105,5	105,5	105,5	Females per 100 males (as of 31 XII)	5
116,4	116,5	116,7	117,0	Population per 1 km ² of total area (as of 31 XII)	6
Population of age (as of 31 XII):					
667176	665584	667280	672300	pre-working	7
2192156	2175703	2158619	2139386	working	8
613247	634036	655726	677524	post-working	9
5,0	5,1	5,3	5,3	Marriages per 1000 population	10
1,7	1,7	1,7	1,7	Divorces per 1000 population	11
10,7	10,6	11,0	11,6	Live births per 1000 population	12
9,0	9,5	9,3	9,5	Deaths ^b per 1000 population	13
1,7	1,0	1,7	2,1	Natural increase per 1000 population	14
4,3	4,5	4,1	3,9	Infant deaths per 1000 live births	15
+0,0	-0,0 ^c	0,3	0,3	Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population	16
Life expectancy at the moment of birth:					
74,0	73,7	74,2	74,1	males	17
81,2	81,2	81,5	81,6	females	18
LABOUR MARKET					
Employed persons ^{de} (as of 31 XII):					
1412,7	1448,4	1500,1	1541,7	in thousands	19
652,0	668,5	690,9	707,4	of which women	20
407	417	431	442	per 1000 population	21
82,4	82,8	83,5	83,9	in private sector in %	22
by kind of activities in %:					
15,2	14,8	14,3	13,9	agriculture, forestry and fishing	23
30,9	31,1	31,0	31,3	industry and construction	24
25,5	25,8	26,1	26,5	trade; repair of motor vehicles ^A ; transportation and storage; accommodation and catering ^A ; information and communication	25
3,1	3,1	3,1	3,0	financial and insurance activities; real estate activities	26
25,3	25,2	25,5	25,3	other services ^f	27
Average paid employment:					
in industry:					
323,0	330,0	342,8	350,4	in thousands	28
93,1	95,0	98,6	100,6	per 1000 population	29
in construction:					
57,4	58,4	60,8	61,2	in thousands	30
16,5	16,8	17,5	17,6	per 1000 population	31

saldą wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r. d Według faktycznego indywidualnych w rolnictwie wyszacowanych przy uwzględnieniu wyników: w 2000 r. – Powszechnego Spisu Rolnego 1996, – Powszechnego Spisu Rolnego 2010. f Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 2, pkt 1 na str. 20.

calculating net migration, data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used. d By agriculture estimated using the results: in 2000 – of the Agricultural Census 1996, in 2005 – of the Population and Housing to the Yearbook, item 2, point 1 on page 20.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
RYNEK PRACY (dok.)					
1	Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII) w tys. ...	193,3	211,4	135,2	144,8
2	2000 = 100.....	100,0	109,3	69,8	74,8
W % bezrobotnych zarejestrowanych (stan w dniu 31 XII):					
3	kobiety	57,7	57,7	56,0	55,1
4	w wieku 24 lata i mniej.....	34,9	25,6	25,3	20,8
5	pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok.....	41,7	47,2	24,1	32,9
6	Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII) na 1 ofertę pracy.....	318	144	61	45
7	Stopa bezrobocia rejestrowanego ^a (stan w dniu 31 XII) w %.....	12,5	14,6	9,2	9,6
WYNAGRODZENIA. ŚWIADCZENIA Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH					
8	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w zł.....	1771,86	2150,38	2947,27	3335,93
9	2000 = 100.....	100,0	121,2	166,2	187,9
10	w tym: w przemyśle	2132,34	3029,26	3513,20
11	w budownictwie.....	.	1829,15	2495,47	2687,25
12	Przeciętna liczba emerytów i rencistów w tys.	797,8	760,5	766,8	748,7
13	pobierających emerytury i renty wypłacane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.....	634,1	615,6	640,6	630,6
14	rolników indywidualnych.....	163,7	144,9	126,2	118,1
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto w zł:					
15	wypłacana przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych...	793,00	1064,24	1514,25	1770,68
16	rolników indywidualnych ^b	604,00	759,69	946,32	1111,99
INFRASTRUKTURA KOMUNALNA. MIESZKANIA					
Długość sieci rozdzielczej (stan w dniu 31 XII) w km:					
17	wodociągowej.....	25318,2	27538,9	29064,4	30372,1
18	kanalizacyjnej ^c	4279,4	7580,0	9520,8	11549,3
Zużycie w gospodarstwach domowych:					
wody z wodociągów:					
19	w hektometrach sześciennych.....	123,9	117,2	120,4	121,4
20	na 1 mieszkańca w m ³	37,1	34,8	35,0	35,1
energii elektrycznej w miastach ^d :					
21	w gigawatogodzinach	1312,6	1358,1	1471,0	1412,1
22	na 1 mieszkańca w kWh.....	678,2	704,8	762,7	737,0
Zasoby mieszkaniowe ^e (w 2000 r. – zamieszkanie; stan w dniu 31 XII):					
mieszkania:					
23	w tysiącach	962,8	1042,1	1111,9	1149,5
24	na 1000 ludności.....	287,8	309,0	322,6	331,5
25	izby na 1000 ludności	1066,9	1217,3	1304,2	1343,2
powierzchnia użytkowa mieszkań w m ² :					
26	na 1000 ludności.....	19282,3	23643,0	25654,6	26663,3
27	przeciętna 1 mieszkania.....	67,0	76,5	79,5	80,4

a Do wyliczenia przyjęto liczbę pracujących uwzględniającą pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 oraz Powszechnego Spisu Rolnego 2002, od 2010 r. – Powszechnego uprawnień do świadczeń z tego systemu z uprawnieniami do świadczeń z Funduszu Emerytalno-Rentowego. c Łącznie gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie. e Na podstawie bilansów.

a The number of employed persons, including estimated data of employed persons on private farms in agriculture was Housing Census 2002 as well as the Agricultural Census 2002, since 2010 – of the Agricultural Census 2010. b Including benefits from the Pension Fund. c Including collectors. d In 2000 excluding households, whose the main source of maintenance

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
LABOUR MARKET (cont.)					
116,4	93,3	77,7	58,9	Registered unemployed persons (as of 31 XII) in thous.	1
60,1	48,2	40,2	30,5	2000 = 100	2
				In % of registered unemployed (as of 31 XII):	
56,6	57,7	58,8	60,8	women	3
17,8	16,7	14,6	14,1	aged 24 years and less	4
37,0	34,0	35,0	34,6	out of work for longer than 1 year	5
29	21	13	14	Registered unemployed persons (as of 31 XII) per a job offer	6
7,6	6,1	4,9	3,7	Registered unemployment rate ^a (as of 31 XII) in %	7
WAGES AND SALARIES. SOCIAL SECURITY BENEFITS					
3421,43	3543,24	3711,14	3937,81	Average monthly gross wages and salaries in zł	8
192,8	199,7	209,1	221,9	2000 = 100	9
3637,02	3722,24	3908,91	4201,22	of which: in industry	10
2826,37	2943,05	3080,82	3313,21	in construction	11
742,4	744,8	749,5	754,2	Average number of retirees and pensioners in thous.	12
				receiving retirement and other pension paid by the Social Insurance Institution	13
626,2	627,8	631,8	636,8	farmers	14
116,2	117,0	117,7	117,4	Average monthly gross retirement and other pension in zł:	
1836,25	1897,51	1935,97	1991,99	paid by the Social Insurance Institution	15
1134,87	1167,02	1168,04	1181,02	farmers ^b	16
MUNICIPAL INFRASTRUCTURE. DWELLINGS					
31309,2	31889,4	32129,2	32332,0	Distribution network (as of 31 XII) in km:	
				water supply	17
12457,4	13114,9	13947,1	14264,8	sewage ^c	18
				Consumption in households:	
				water from water supply systems:	
123,4	128,2	130,0	128,3	in cubic hectometre	19
35,6	36,9	37,4	36,8	per capita in m ³	20
				electricity in urban areas ^d :	
1370,6	1349,1	1381,4	1389,2	in gigawatt-hour	21
715,8	705,9	724,8	729,2	per capita in kWh	22
				Dwelling stocks ^e (in 2000 – inhabited; as of 31 XII):	
				dwellings:	
1163,0	1178,1	1193,5	1211,5	in thousands	23
334,9	339,0	342,8	347,2	per 1000 population	24
1357,3	1374,1	1389,7	1407,0	rooms per 1000 population	25
				useful floor area of dwellings in m ² :	
27016,0	27433,2	27821,1	28235,7	per 1000 population	26
80,7	80,9	81,2	81,3	average per dwelling	27

wyszacowanych przy uwzględnieniu wyników: w 2000 r. – Powszechnego Spisu Rolnego 1996, w 2005 r. – Narodowego Spisu Rolnego 2010. b Łącznie z wypłatami z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych, w przypadku łączenia z kolektorami. d W 2000 r. bez gospodarstw domowych, których głównym źródłem utrzymania był dochód z użytkowanego

used for calculation, estimated using the results: in 2000 – of the Agricultural Census 1996, in 2005 – of the Population and payments from non-agricultural social security system, in case of a simultaneous right to benefits from this system and to be was income from a private farm in agriculture. e Based on balances.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
INFRASTRUKTURA KOMUNALNA. MIESZKANIA (dok.)					
	Mieszkania oddane do użytkowania:				
	mieszkania:				
1	w tysiącach	7,3	11,9	13,5	13,6
2	na 1000 ludności.....	2,2	3,5	3,9	3,9
3	izby na 1000 ludności	8,2	16,1	17,6	17,5
	powierzchnia użytkowa mieszkań w m ² :				
4	na 1000 ludności.....	186,4	399,6	436,6	441,7
5	przeciętna 1 mieszkania	85,7	113,0	111,4	112,6
EDUKACJA ^a I WYCHOWANIE					
	Uczniowie w szkołach ^b (stan na początku roku szkolnego) w tys.:				
6	podstawowych ^c	297,5	241,8	209,8	208,9
7	gimnazjach	109,8	149,1	119,1	108,2
8	branżowych I stopnia ^{de}	59,3	28,2	27,7	23,6
9	liceach ogólnokształcących ^f	75,0	60,2	52,8	46,4
10	liceach profilowanych	x	17,9	3,4	0,6
11	technikach ^g	83,9	52,4	51,1	46,6
12	artystycznych ogólnokształcących ^h	0,8	0,9	1,0	0,9
13	policealnych.....	17,5	30,0	25,0	22,4
	Absolwenci szkół ^{bi} w tys.:				
14	podstawowych.....	111,6 ^k	46,2	37,3	34,5
15	gimnazjów.....	x	49,8	40,4	36,6
16	zasadniczych zawodowych ^e	20,8	9,9	9,7	8,6
17	liceów ogólnokształcących ^f	13,9	20,0	18,1	16,3
18	liceów profilowanych.....	x	6,7	1,7	0,7
19	techników ^g	15,4	15,0	11,9	11,2
20	artystycznych ogólnokształcących ^h	0,2	0,2	0,2	0,2
21	policealnych.....	8,2	9,7	7,3	7,3
22	Absolwenci szkół zasadniczych zawodowych, liceów ogólnokształcących, techników oraz artystycznych ogólnokształcących dających uprawnienia zawodowe ^{e,gi} (bez szkół dla dorosłych) na 1000 ludności.....	15,0	15,4	12,2	10,7
23	Studenci szkół wyższych ^m (stan w dniu 30 XI) w tys.....	126,1	177,4	171,0	149,8
24	Absolwenci szkół wyższych ^{mn} w tys.	20,2	34,4	47,5	43,5
25	Uczniowie szkół dla dorosłych (stan na początku roku szkolnego) w tys.	35,3	38,3	28,4	23,1
26	Absolwenci szkół dla dorosłych ⁱ w tys.	9,4	10,0	6,5	6,7

a Patrz uwagi ogólne do działu „Edukacja i wychowanie”, ust. 1 i 2 na str. 174. b Bez szkół dla dorosłych, z wyjątkiem szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe. e–g łącznie ze szkołami: e – od roku szkolnego 2005/06 specjalnymi przyspo 2005/06–2012/13 – absolwenci), g – z uzupełniającymi technikami (w latach szkolnych 2004/05–2013/14 – uczniowie, absolwentów klasy VIII i VI. I łącznie z liceami profilowanymi w latach szkolnych 2004/05–2013/14. m łącznie z filiami, siedzibę jednostki macierzystej poza województwem wielkopolskim, bez szkół resortu obrony narodowej oraz resortu spraw

a See general notes to the chapter “Education”, item 1 and 2 on page 174. b Excluding schools for adults, except post-year, basic vocational schools. e–g Including schools: e – since the 2005/06 school year special job-training schools, f – supplementary technical secondary schools (in the 2004/05–2013/14 school years – students, 2006/07–2013/14 – graduates), ing specialised secondary schools in the 2004/05–2013/14 school years. m Including branches, basic branch organisational ship; excluding higher schools of the Ministry of National Defence as well as of the Ministry of the Interior and Administra

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
MUNICIPAL INFRASTRUCTURE. DWELLINGS (cont.)					
				Dwellings completed:	
				dwellings:	
14,6	16,1	16,4	18,9	in thousands	1
4,2	4,6	4,7	5,4	per 1000 population	2
17,9	19,3	19,6	21,6	rooms per 1000 population	3
				useful floor area of dwellings in m ² :	
435,7	475,8	474,3	505,8	per 1000 population	4
103,3	102,9	100,5	93,5	average per dwelling	5
EDUCATION ^a					
				Pupils and students in schools ^b (as of beginning of the school year) in thous.:	
227,4	247,9	227,0	263,2	primary ^c	6
105,6	104,2	103,6	68,8	lower secondary	7
25,1	24,0	22,6	21,7	stage I sectoral vocational ^{de}	8
45,1	43,3	41,7	40,5	general secondary ^f	9
x	x	x	x	specialised secondary	10
46,3	46,2	46,7	47,1	technical secondary ^g	11
0,9	0,9	1,0	1,0	general art ^h	12
21,6	21,0	20,1	18,9	post-secondary	13
				Graduates in schools ^{bi} in thous.:	
33,5	33,5	34,0	x	primary	14
35,0	34,1	33,9	33,0	lower secondary	15
5,4	7,8	7,5	6,8	basic vocational ^e	16
15,4	14,7	14,3	13,8	general secondary ^f	17
0,5	x	x	x	specialised secondary	18
10,5	10,5	10,3	10,4	technical secondary ^g	19
0,2	0,2	0,1	0,2	general art ^h	20
6,7	6,4	6,3	6,2	post-secondary	21
				Graduates of basic vocational, general and technical secondary as well as general art leading to professional certification schools ^{efgi} (excluding schools for adults) per 1000 population	22
9,2	9,5	9,3	9,0		
143,0	140,1	134,0	130,3	Students of higher education institutions ^m (as of 30 XI) in thous.	23
41,0	39,7	36,1	38,9	Graduates of higher education institutions ^{mn} in thous.	24
20,2	17,0	16,0	14,7	Students of schools for adults (as of beginning of the school year) in thous.	25
5,6	6,8	4,9	4,8	Graduates of schools for adults ^l in thous.	26

policealnych. c Bez dzieci w wieku 6 lat objętych edukacją w placówkach wychowania przedszkolnego. d Do roku szkol-sabiającymi do pracy, f – z uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (w latach szkolnych 2004/05–2012/13 – uczniowie, 2006/07–2013/14 – absolwenci). h Dające uprawnienia zawodowe. i Z poprzedniego roku szkolnego. k Dane obejmują zamiejscowymi podstawowymi jednostkami organizacyjnymi oraz zamiejscowymi ośrodkami dydaktycznymi szkół mających wewnętrznych i administracji. n Z poprzedniego roku akademickiego, a w 2000 r. – z roku kalendarzowego.

secondary schools. c Excluding children aged 6 attending pre-primary education establishments. d Until the 2016/17 schoolplementary general secondary schools (in the 2004/05–2012/13 school years – students, 2005/06–2012/13 – graduates), g –sup-h Leading to professional certification. i From the previous school year. k Data include graduates of grades 8 and 6. l Includ-units and branch teaching centres of higher education institutions seated outside the territory of Wielkopolskie Voivod-tion. n From the previous academic year, and in 2000 – the calendar year.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
EDUKACJA ^a I WYCHOWANIE (dok.)					
	Wychowanie przedszkolne (stan na początku roku szkolnego):				
1	miejsca w przedszkolach w tys.	73,4	72,7	90,0	107,2
2	dzieci ^b w tys.	85,8	86,0	108,1	132,2
3	w przedszkolach	70,9	69,7	88,1	103,9
4	w oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych	14,9	16,3	19,2	26,5
5	Dzieci w przedszkolach (stan na początku roku szkolnego) na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat ^c	440	493	589	617
OCHRONA ZDROWIA ^d I POMOC SPOŁECZNA					
	Pracownicy medyczni ^e (stan w dniu 31 XII):				
6	lekarze	6073	5662	4984	5058
7	lekarze dentyści	580	558	483	369
8	pielęgniarki ^f	13433	13918	13442	14026
9	Łóżka w szpitalach ogólnych ^g (stan w dniu 31 XII) na 10 tys. ludności	48	47	45	42 ^h
10	Leczeni w szpitalach ogólnych (bez międzyoddziałowego ruchu chorych) na 10 tys. ludności	1656	1802	2021	2016 ^h
11	Przychodnie ⁱ (stan w dniu 31 XII)	814	960	1493	1807
12	Apteki ogólnodostępne (stan w dniu 31 XII)	685	832	1027	1155
13	Liczba ludności (stan w dniu 31 XII) na 1 aptekę ogólnodostępną	4884	4053	3356	3002
	Porady udzielone w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca:				
14	lekarskie	4,9	6,0	6,5	6,9
15	stomatologiczne	0,4	0,4	0,6	0,7
16	Dzieci w żłobkach ^k i klubach dziecięcych (stan w dniu 31 XII) na 1000 dzieci w wieku ^l do lat 3	15,3	16,2	18,6	39,9
KULTURA. TURYSTYKA					
17	Biblioteki publiczne (łącznie z filiami; stan w dniu 31 XII)	761	736	714	693
18	Księgozbiór bibliotek publicznych (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności w wol.	3544	3535	3469	3452
19	Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	189	184	160	155
	Wypożyczenia księgozbioru z bibliotek publicznych ^m w wol.:				
20	na 1000 ludności	3941	3860	3243	3142
21	na 1 czytelnika	20,9	21,0	20,3	20,3
22	Miejsca w teatrach i instytucjach muzycznych (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności	1,3	1,2	1,3	1,3
23	Widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych ⁿ na 1000 ludności	211	169	246	185
24	Muzea i oddziały muzealne (stan w dniu 31 XII)	74	79	86	88
25	Zwiedzający muzea i wystawy na 1000 ludności	345	324	327	303

a Patrz uwagi ogólne do działu „Edukacja i wychowanie”, ust. 1 i 2 na str. 174. b Od 2008 r. łącznie z – nieuwzględnionymi wychowaniem przedszkolnego w placówkach wykonujących działalność leczniczą (do 2011 r. określanymi jako zakłady opieki wie rocznika 6-latków, a w 2015 r. – w wieku 3–5 lat. d Od 2012 r. łącznie z danymi o placówkach podległych resortom ob pracujący bezpośrednio z pacjentem; od 2006 r. łącznie z osobami, dla których głównym miejscem pracy jest praktyka le łącznie z łózkami i inkubatorami dla noworodków. h Dane nie obejmują 2 placówek (ok. 600 łóżek). i Patrz uwagi ogólne klubów dziecięcych. m Od 2015 r. łącznie z wypożyczeniami międzybibliotecznymi. n Dane dotyczą działalności prowa

a See general notes to the chapter “Education”, item 1 and 2 on page 174. b Since 2008, including pre-primary education tion in the units performing health care activities (until 2011 defined as health care institution). c In 2014, the rate was calcu aged 3–5. d Since 2012, data have included health care of: the Ministry of National Defence, the Ministry of Interior and Ad cluding persons whose the primary workplace is a medical and nurse practice. f Including masters of nursery. g Excluding (about 600 beds). i See general notes to the chapter “Health care and social welfare”, item 3 on page 204. k Including nursery in the voivodship, including outdoor events.

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
EDUCATION ^a (cont.)					
109,9	110,4	118,3	124,5	Pre-primary education (as of beginning of the school year):	1
125,1	113,3	131,7	137,2	places in nursery schools in thous.	2
101,9	96,3	110,8	115,5	children ^b in thous. in nursery schools	3
21,6	15,7	19,5	20,4	in pre-primary sections in primary schools	4
692	752	699	748	Children in nursery schools (as of beginning of the school year) per 1000 children aged 3–6 ^c	5
HEALTH CARE ^d AND SOCIAL WELFARE					
5503	5231	5458	5583	Medical personnel ^e (as of 31 XII):	6
491	304	268	261	doctors	7
14367	13441	13102	13468	dentists	8
				nurses ^f	9
45	45	44	45	Beds in general hospitals ^g (as of 31 XII) per 10 thous. population	10
2062	2036	2039	2065	In-patients in general hospitals (excluding inter-ward patient transfer) per 10 thous. population	11
1817	1851	1932	1931	Out-patient departments ^h (as of 31 XII)	12
1185	1234	1299	1364	Generally available pharmacies (as of 31 XII)	13
2930	2816	2680	2558	Population (as of 31 XII) per generally available pharmacy	14
				Consultations provided within the scope of out-patient health care per capita:	15
7,1	7,2	7,3	7,4	medical	16
0,7	0,7	0,7	0,7	dental	17
54,4	61,2	74,7	84,1	Children in nurseries ^k and children's clubs (as of 31 XII) per 1000 children up to age 3 ^l	18
CULTURE. TOURISM					
694	689	681	676	Public libraries (including branches; as of 31 XII)	19
3437	3430	3416	3406	Public library collections (as of 31 XII) per 1000 population in vol.	20
152	153	147	147	Public library borrowers per 1000 population	21
				Public library loans ^m in vol.:	22
3093	3053	3018	2943	per 1000 population	23
20,3	19,9	20,5	20,1	per borrower	24
1,3	1,3	1,4	1,7	Seats in theatres and music institutions (as of 31 XII) per 1000 population	25
213	184	213	271	Audience in theatres and music institutions ⁿ per 1000 population	26
90	91	92	92	Museums with branches (as of 31 XII)	27
320	350	404	342	Museum and exhibition visitors per 1000 population	28

w podziale według rodzaju placówek – zespołami wychowania przedszkolnego i punktami przedszkolnymi; od 2007 r. bez zdrowotnej). c W 2014 r. do przeliczeń wskaźnika użyto liczbę dzieci w grupie 3–6 w liczbie ludności w wieku 3–5 lat i połony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji oraz do 2011 r. Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. e Od 2005 r. karska i pielęgniarska. f Łącznie z magistrami pielęgniarstwa. g Bez miejsc dziennych na oddziałach szpitalnych; od 2008 r. do działu „Ochrona zdrowia i pomoc społeczna”, ust. 3 na str. 204. k Łącznie z oddziałami żłobkowymi. l Do 2010 r. bez dzionej na terenie województwa, łącznie z imprezami organizowanymi w plenerze.

groups and pre-primary points not listed in division by type of establishments; since 2007, excluding pre-primary educated using the number of children aged 3–6 the population aged 3–5 and in half of the 6-year old population, and in 2015 – ministration as well as until 2011 the Internal Security Agency. e Since 2005, working directly with a patient; since 2006 in-day places in hospital wards; since 2008, including beds and incubators for newborns. h Data do not include 2 hospitals wards. l Until 2010, excluding children's clubs. m Since 2015 including, interlibrary lending. n Data concern activity performed

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
KULTURA. TURYSTYKA (dok.)					
1	Kina stałe (stan w dniu 31 XII).....	56	46	38	45
2	Miejsca na widowni w kinach stałych (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności.....	5,2	6,9	7,1	7,7
3	Widzowie w kinach stałych na 1000 ludności.....	571	709	945	1029
Abonenci (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności:					
4	radiowi	261	258	197	196
5	telewizyjni	254	250	191	189
6	Obiekty noclegowe turystyki ^a (stan w dniu 31 VII).....	680	530	625	710
7	w tym hotele	79	125	209	222
8	Miejsca noclegowe ^a (stan w dniu 31 VII) na 10 tys. ludności	127,8	110,6	124,7	120,6
9	Korzystający z noclegów ^a na 1000 ludności.....	337	364	465	461
ROLNICTWO ^b I LEŚNICTWO					
10	Użytki rolne (stan w czerwcu) ^{cd} w tys. ha	1839,0	1760,6	1773,5	1748,2
11	w tym w dobrej kulturze rolnej w %	x	x	98,8	99,4
12	Powierzchnia zasiewów (stan w czerwcu) ^{de} w tys. ha....	1502,9	1458,7	1461,3	1423,5
w tym w %:					
13	zboża podstawowe (łącznie z mieszankami zbożowymi)	72,6	72,3	69,1	65,6
14	w tym: pszenica	15,7	13,3	14,2	13,9
15	żyto.....	20,8	15,5	13,0	16,7
16	ziemniaki.....	6,7	4,0	2,7	2,3
17	buraki cukrowe.....	3,9	3,6	2,9	2,9
Zbiory w tys. t:					
18	zboża podstawowe (łącznie z mieszankami zbożowymi)	2976,7	3637,1	3780,2	3653,5
19	w tym: pszenica	816,7	848,8	952,5	966,6
20	żyto	655,1	574,7	599,3	743,7
21	ziemniaki ^f	2141,6	1060,3	928,9	826,0
22	buraki cukrowe	2524,9	2309,4	2100,2	2450,2
Plony z 1 ha w dt:					
23	zboża podstawowe (łącznie z mieszankami zbożowymi)	27,3	34,5	37,4	39,1
24	w tym: pszenica	34,6	43,8	45,9	48,9
25	żyto	21,0	25,4	31,5	31,4
26	ziemniaki ^f	212	180	233	249
27	buraki cukrowe	429	437	491	590
Zwierzęta gospodarskie ^d (stan w czerwcu):					
bydło:					
28	w tysiącach sztuk.....	785,6	719,5	843,9	920,8
29	na 100 ha użytków rolnych ^e w szt.....	42,4	40,9	47,6	52,7
trzoda chlewna (w latach 2000–2009 oraz 2011–2013 – stan w końcu lipca):					
30	w tysiącach sztuk.....	4504,7	4818,5	4813,3	3940,9
31	na 100 ha użytków rolnych ^e w szt.....	243,1	273,7	271,4	225,4
Produkcja na 1 ha użytków rolnych ^c :					
32	żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami i podrobami) ^g w kg	365,9	460,6	484,4	474,5
33	mleka krowiego w l	686,5	752,2	807,0	1002,9

a Od 2011 r. dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. Od 2016 r. dane opracowano z uwzględnieniem 2010 r. bez gruntów posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz gruntów posiadaczy poniżej 1 ha two", ust. 3 na str. 255. d W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. e Od 2010 r. bez powierzchni upraw trwałych, ogrodułowego, cielęcego, wieprzowego, baraniego, końskiego, drobiowego, koziego, króliczego i dziczyzny; w wadze poubojono

a Since 2011 concern establishments 10 and more bed places. Since 2016 data were compiled with consideration imputa c Since 2010 excluding land of owners of agricultural land who do not conduct agricultural activities and owners of less than hunting and forestry", item 3 on page 255. d In 2010 data of the Agricultural Census. e Since 2010 excluding permanent g Concerns meat: beef, veal, pork, mutton, horseflesh, poultry, goat, rabbit and game; in post-slaughter warm weight.

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
CULTURE. TOURISM (cont.)					
45	44	44	44	Fixed cinemas (as of 31 XII)	1
8,1	8,1	8,4	8,5	Seats in fixed cinemas (as of 31 XII) per 1000 population	2
1142	1300	1436	1620	Audience in fixed cinemas per 1000 population	3
196	195	194	194	Subscribers (as of 31 XII) per 1000 population:	
188	188	187	186	radio	4
711	701	694	687	television	5
231	230	229	229	Tourist accommodation establishments ^a (as of 31 VII)	6
				of which hotels	7
122,8	123,4	123,4	122,7	Number of beds ^a (as of 31 VII) per 10 thous. population	8
509	542	575	576	Tourists accommodated ^a per 1000 population	9
AGRICULTURE ^b AND FORESTRY					
1795,1	1736,9	1691,9	1772,0	Agricultural land (as of June) ^{cd} in thous. ha	10
99,2	99,7	99,6	99,5	of which in good agricultural condition in %	11
1472,9	1463,5	1426,6	1484,3	Sown area (as of June) ^{de} in thous. ha	12
				of which in %:	
64,1	61,5	61,7	62,2	basic cereals (including cereal mixed)	13
16,7	15,7	15,3	14,2	of which: wheat	14
12,4	8,9	10,9	11,5	rye	15
2,1	2,1	2,3	2,9	potatoes	16
2,9	2,7	2,8	3,1	sugar beets	17
				Crop production in thous. t:	
4100,4	3440,6	3436,5	3872,6	basic cereals (including cereal mixed)	18
1278,3	1093,4	1020,1	1067,7	of which: wheat	19
611,6	370,1	460,7	572,8	rye	20
862,0	636,1	968,0	1318,0	potatoes ^f	21
2962,0	2101,6	2750,2	3362,5	sugar beets	22
				Yields per 1 ha in dt:	
43,4	38,2	39,0	41,9	basic cereals (including cereal mixed)	23
52,1	47,5	46,8	50,5	of which: wheat	24
33,5	28,5	29,8	33,4	rye	25
277	202	294	308	potatoes ^f	26
699	527	700	741	sugar beets	27
				Livestock ^d (as of June):	
				cattle:	
889,3	951,0	996,6	1007,0	in thousand heads	28
49,5	54,8	58,9	56,8	per 100 ha of agricultural land ^c in heads	29
				pigs (in years 2000–2009 and 2011–2013 – as of the end of July):	
4134,6	4214,1	3836,2	4070,1	in thousand heads	30
230,3	242,6	226,7	229,7	per 100 ha of agricultural land ^c in heads	31
				Production per 1 ha of agricultural land ^c :	
510,4	568,7	611,5	601,6	of animals for slaughter in terms of meat (including fats and pluck) ^g in kg	32
915,9	996,7	1037,4	1037,5	of cows' milk in l	33

niem imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu. b Dane według siedziby użytkownika gospodarstwa. c Od użytkowników rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali; patrz uwagi ogólne do działu „Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo przydomowych oraz upraw na przyoranie (nawozy zielone). f Od 2010 r. bez ogrodów przydomowych. g Dotyczy mięsa: wej ciepłej.

tion for units, which refused to participate in the survey. b Data are presented according to the official residence of the land user. c 1 ha of agricultural land who conduct agricultural activities on a small scale; see general notes to the chapter “Agriculture, crops, kitchen gardens as well as area intended for ploughing (green fertilizers). f Since 2010 excluding kitchen gardens.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
ROLNICTWO ^a I LEŚNICTWO (dok.)					
	Skup produktów rolnych na 1 ha użytków rolnych ^b :				
1	ziarno zbóż podstawowych (łącznie z mieszankami zbożowymi) w kg	448,7	422,4	676,8	657,4
2	ziemniaki w kg	128,5	122,8	126,1	204,9
3	buraki cukrowe w kg	1362,6	1311,7	1111,9	1532,0
4	żywiec rzeźny w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami) ^c w kg	246,7	366,3	394,1	437,4
5	mleko krowie w l	435,5	626,4	702,2	805,3
	Zużycie nawozów w przeliczeniu na czysty składnik na 1 ha użytków rolnych ^{bde} w kg:				
6	mineralnych lub chemicznych (łącznie z wieloskładnikowymi)	109,1	114,6	150,5	151,1
7	wapniowych	107,0	78,7	45,7	41,2
8	Ciągniki rolnicze (stan w czerwcu; w 2000 r. – stan w dniu 31 XII) na 100 ha użytków rolnych ^{be} w szt.	7,6	8,3	8,6	8,8
9	Powierzchnia gruntów leśnych (stan w dniu 31 XII) w tys. ha	770,3	779,3	784,7	786,7
	Powierzchnia lasów (stan w dniu 31 XII):				
10	w tysiącach hektarów	750,2	760,0	764,1	766,6
11	na 1 mieszkańca w ha	0,224	0,225	0,222	0,221
12	Lesistość (stan w dniu 31 XII) w %	25,2	25,5	25,6	25,7
13	Pozyskanie drewna (grubizny) na 100 ha powierzchni lasów w m ³	298,8	343,9	378,5	405,8
PRZEMYSŁ					
	Produkcja sprzedana przemysłu:				
14	w milionach złotych (ceny bieżące)	78588,4	103799,6	133444,6
15	rok poprzedni = 100 (ceny stałe)	106,8	105,4
16	2005 = 100 (ceny stałe)	100,0	120,4	143,6
17	na 1 zatrudnionego w zł (ceny bieżące)	255932	329693	424814
18	na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)	23330	30161	38530
BUDOWNICTWO					
	Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej ^f (ceny bieżące):				
19	w milionach złotych	8182,4	15209,1	15845,6
20	w tym sektor prywatny w %	97,7	98,7	99,2
21	na 1 mieszkańca w zł	2429	4419	4575
TRANSPORT. TELEKOMUNIKACJA – stan w dniu 31 XII					
	Linie kolejowe eksploatowane normalnotorowe ^g :				
22	w kilometrach	2295	1942	2038	1907
23	na 100 km ² powierzchni ogólnej w km	7,7	6,5	6,8	6,4
	Drogi publiczne o twardej nawierzchni (miejskie i zamiejskie):				
24	w kilometrach	23681	25122	26945	27792
25	na 100 km ² powierzchni ogólnej w km	79,4	84,2	90,3	93,2

a Dane według siedziby użytkownika gospodarstwa. b Od 2010 r. bez gruntów posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących skali. c Dotyczy mięsa: wołowego, cielęcego, wieprzowego, baraniego, końskiego i drobiowego; w wadze poubojowej ciepłej. – według miejsca wykonywania robót. g Dane dotyczą sieci kolejowej Polskich Kolei Państwowych (PKP) oraz od 2005 r.

a Data are presented according to the official residence of the land user. b Since 2010 excluding land of owners of agricultural activities on a small scale. c Concerns meat: beef, veal, pork, mutton, horseflesh and poultry; in post-slaughter warm works. g Data concern rail network of Polskie Koleje Państwowe (PKP) as well as since 2005 of other entities which are

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
AGRICULTURE ^a AND FORESTRY (cont.)					
				Procurement of agricultural products per 1 ha of agricultural land ^b :	
692,0	775,4	769,8	717,3	basic cereal grains (including cereal mixed) in kg	1
232,2	232,4	282,0	250,0	potatoes in kg	2
1542,6	1390,4	1613,1	1669,0	sugar beets in kg	3
466,0	522,3	555,5	548,6	animals for slaughter in terms of meat (including fats) ^c in kg	4
856,1	931,6	976,0	976,7	cows' milk in l	5
				Consumption of fertilizers in terms of pure ingredient per 1 ha of agricultural land ^{bde} in kg:	
158,2	155,1	163,1	163,6	mineral or chemical (including mixed fertilizers)	6
53,8	66,9	208,7	42,7	lime	7
.	.	9,3	.	Agricultural tractors (as of June; in 2000 – as of 31 XII) per 100 ha of agricultural land ^{bde} in units	8
787,6	787,9	787,9	788,8	Forest land (as of 31 XII) in thous. ha	9
767,5	767,8	767,9	768,8	Forest areas (as of 31 XII):	
0,221	0,221	0,221	0,220	in thousand hectares	10
25,7	25,7	25,7	25,8	per capita in ha	11
				Forest cover (as of 31 XII) in %	12
445,3	448,2	446,0	491,9	Removals (timber) per 100 ha of forest area in m ³	13
INDUSTRY					
141205,2	148632,1	159056,0	174074,0	Sold production of industry:	
106,5	103,9	105,7	108,0	in million zlotys (current prices)	14
152,9	158,9	168,0	181,4	previous year = 100 (constant prices)	15
437111	450422	463945	496745	2005 = 100 (constant prices)	16
40699	42785	45735	49950	per employee in zl (current prices)	17
				per capita in zl (current prices)	18
CONSTRUCTION					
13886,3	15283,0	15091,5	18921,6	Sales of construction and assembly production ^f (current prices):	
99,1	98,5	98,4	98,2	in million zlotys	19
4002	4399	4339	5429	of which private sector in %	20
				per capita in zl	21
TRANSPORT. TELECOMMUNICATIONS – as of 31 XII					
1884	1888	1878	1878	Railway lines operated – standard gauge ^g :	
6,3	6,3	6,3	6,3	in kilometres	22
				per 100 km ² of total area in km	23
28010	28464	28948	29466	Hard surface public roads (urban and non-urban):	
93,9	95,4	97,1	98,8	in kilometres	24
				per 100 km ² of total area in km	25

ych działalności rolniczej oraz gruntów posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej d W roku gospodarczym. e W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. f Zrealizowanej przez podmioty budowlane – również innych podmiotów będących zarządcami infrastruktury kolejowej.

cultural land who do not conduct agricultural activities and owners of less than 1 ha of agricultural land who conduct agricul weight. d In farming year. e In 2010 data of the Agricultural Census. f Realized by construction units – by place of performing administrators of railway infrastructure.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
TRANSPORT. TELEKOMUNIKACJA – stan w dniu 31 XII (dok.)					
Samochody osobowe zarejestrowane^a:					
1	w tysiącach sztuk.....	1045,7	1262,0	1745,6	1955,6
2	na 1000 ludności	313	374	506	564
Placówki dla usług pocztowych^b:					
3	w liczbach bezwzględnych	756	854	845	750
4	na 100 tys. ludności	22,6	25,3	24,5	21,6
Telefoniczne łącza główne^c:					
5	w tysiącach	961,9	985,6	686,5	495,4
6	na 1000 ludności	287,5	292,3	199,2	142,9
HANDEL					
Sprzedaż detaliczna towarów (ceny bieżące):					
7	w milionach złotych.....	33035,5	46953,3	80042,3	108874,7
8	na 1 mieszkańca w zł	9885	13939	23258	31436
9	Sklepy (stan w dniu 31 XII).....	38882 ^d	38424	31182	32690
10	Liczba ludności (stan w dniu 31 XII) na 1 sklep.....	86 ^d	88	111	106
FINANSE PUBLICZNE					
Budżety gmin^e					
Dochody:					
11	w milionach złotych.....	2938,4	4633,1	6891,7	8073,6
12	na 1 mieszkańca w zł	1174	1821	2615	3026
Wydatki:					
13	w milionach złotych.....	3107,9	4591,6	7613,3	7952,5
14	na 1 mieszkańca w zł	1242	1804	2889	2981
Budżety miast na prawach powiatu					
Dochody:					
15	w milionach złotych.....	1660,2	2352,9	3456,2	3831,5
16	na 1 mieszkańca w zł	1979	2857	4289	4816
Wydatki:					
17	w milionach złotych.....	1740,2	2353,4	4034,4	3842,0
18	na 1 mieszkańca w zł	2075	2858	5006	4829
Budżety powiatów					
Dochody:					
19	w milionach złotych.....	1141,9	1386,6	2091,4	2236,3
20	na 1 mieszkańca w zł	456	545	793	838
Wydatki:					
21	w milionach złotych.....	1148,0	1396,0	2293,4	2194,5
22	na 1 mieszkańca w zł	459	549	870	823
Budżet województwa					
Dochody:					
23	w milionach złotych.....	274,2	553,7	1063,7	1170,7
24	na 1 mieszkańca w zł	82	164	309	338
Wydatki:					
25	w milionach złotych.....	270,0	583,6	1122,9	1385,7
26	na 1 mieszkańca w zł	81	173	326	400

a Od 2011 r. łącznie z posiadającymi pozwolenia czasowe (na okres 30 dni) wydane w końcu roku. b Dane dotyczą nych. c Dane dotyczą operatorów telekomunikacyjnych sieci publicznej. d Dane nieporównywalne w związku ze zmianą w

a Since 2011 including having temporary permission (for the period of 30 days) issued at the end of the year. b Data concern operators of the public telecommunication network. d Data are not comparable due to change in 2004 the

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
TRANSPORT. TELECOMMUNICATIONS – as of 31 XII (cont.)					
2016,9	2084,8	2181,6	2259,4	Registered passenger cars ^a :	
581	600	627	648	in thousand units	1
				per 1000 population	2
690	686	693	694	Postal service offices ^b :	
19,9	19,7	19,9	19,9	in absolute numbers	3
				per 100 thous. population	4
453,5	433,9	422,9	368,2	Fixed main line ^c :	
130,6	124,9	121,5	105,5	in thousands	5
				per 1000 population	6
TRADE					
116205,9	121056,8	133321,1	144068,2	Retail sales (current prices):	
33494	34847	38335	41340	in million zlotys	7
35285	35326	35976	33792	per capita in zł	8
98	98	97	103	Shops (as of 31 XII)	9
				Population (as of 31 XII) per shop	10
PUBLIC FINANCE					
8472,8	8880,4	10725,7	11834,1	Budgets of gminas^e	
3165	3307	3982	4376	Revenue:	
				in million zlotys	11
				per capita in zł	12
8509,2	8591,1	10421,6	12139,3	Expenditure:	
3178	3199	3869	4489	in million zlotys	13
				per capita in zł	14
				Budgets of cities with powiat status	
				Revenue:	
3981,5	4502,6	4562,6	4907,3	in million zlotys	15
5026	5710	5818	6286	per capita in zł	16
				Expenditure:	
3746,4	4269,8	4499,5	4815,9	in million zlotys	17
4730	5415	5738	6169	per capita in zł	18
				Budgets of powiats	
				Revenue:	
2308,2	2298,8	2405,1	2579,2	in million zlotys	19
862	856	893	954	per capita in zł	20
				Expenditure:	
2284,4	2261,7	2350,3	2612,0	in million zlotys	21
853	842	873	966	per capita in zł	22
				Budget of voivodship	
				Revenue:	
1144,3	1115,4	1087,9	1137,1	in million zlotys	23
330	321	313	326	per capita in zł	24
				Expenditure:	
1226,9	1040,2	951,5	1173,2	in million zlotys	25
354	299	274	337	per capita in zł	26

operatora wyznaczonego (do 2012 r. operatora publicznego); w 2000 r. placówki pocztowe i placówki usług telekomunikacyj-
2004 r. metody badania sklepów. e Bez dochodów i wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
cern the appointed operator (until 2012 the public operator); in 2000 post offices and telecommunication serviceoffices.
method of shop survey. e Excluding revenue and expenditure of gminas which are also cities with powiat status.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (dok.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE ^a					
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące):					
1	w milionach złotych.....	11872,7	12774,3	18883,9	18874,4
2	na 1 mieszkańca w zł	3553	3792	5487	5450
Wartość brutto środków trwałych (stan w dniu 31 XII; bieżące ceny ewidencyjne):					
3	w milionach złotych.....	122589,8	162854,1	226208,2	276840,7
4	na 1 mieszkańca w zł	36645	48290	65630	79850
PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ W REJESTRZE REGON ^b – stan w dniu 31 XII					
5	Ogółem: w tysiącach	294,4	341,3	375,5	397,9
6	na 10 tys. ludności	880	1012	1089	1148
Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej:					
7	w tysiącach	57,8	71,1	83,5	97,9
8	2000 = 100.....	100,0	122,9	144,5	169,5
w tym:					
9	spółdzielnie.....	1,9	1,9	1,8	1,9
10	spółki handlowe	13,9	20,6	27,8	36,7
11	w tym z udziałem kapitału zagranicznego	3,9	4,9	5,8	6,6
12	spółki cywilne.....	26,8	24,9	24,4	25,4
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą:					
13	w tysiącach	236,5	270,2	291,9	299,9
14	2000 = 100.....	100,0	114,0	123,2	126,5
15	na 10 tys. ludności.....	707	801	847	865
RACHUNKI REGIONALNE ^c					
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące):					
16	w milionach złotych.....	.	.	135780	159837
17	na 1 mieszkańca w zł	39454	46150
18	Produkt krajowy brutto (ceny stałe) – rok poprzedni = 100.....	.	.	.	101,9
Wartość dodana brutto (ceny bieżące):					
19	w milionach złotych.....	.	.	119310	141866
20	na 1 mieszkańca w zł	34668	40961
Nominalne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych:					
21	w milionach złotych.....	.	.	83689	94250
22	na 1 mieszkańca w zł	24318	27213
23	Realne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych – rok poprzedni = 100.....	.	.	.	100,2

a Dane za 2000 r. nieporównywalne w związku z nowelizacją w 2002 r. ustawy o rachunkowości. b Bez osób prowadzących niej edycji Rocznika; patrz uwagi ogólne do działu „Rachunki regionalne”, ust. 13 na str. 340.

a Data for 2000 are not comparable due to amendments in 2002 of the Act of Accounting. b Excluding persons tending Yearbook; see general notes to the chapter “Regional accounts”, item 13 on page 340.

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
INVESTMENTS. FIXED ASSETS^a					
22386,5	25329,0	23545,4	24257,1	Investment outlays (current prices):	
6452	7291	6770	6960	in million zlotys	1
				per capita in zl	2
295229,0	319161,2	339691,4	357118,8	Gross value of fixed assets (as of 31 XII; current book-keeping prices):	
85017	91836	97567	102349	in million zlotys	3
				per capita in zl	4
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY IN THE REGON REGISTER^b – as of 31 XII					
404,4	409,9	414,8	422,1	Total: in thousands	5
1165	1179	1191	1210	per 10 thous. population	6
				Legal persons and organizational entities without legal personality:	
103,6	109,4	114,9	119,2	in thousands	7
179,3	189,2	198,7	206,1	2000 = 100	8
				of which:	
2,0	2,0	2,0	2,1	cooperatives	9
40,5	45,1	49,3	53,0	commercial companies	10
7,0	7,1	7,4	7,7	of which with foreign capital participation	11
25,5	25,7	25,8	25,9	civil law partnerships	12
				Natural persons conducting economic activity:	
300,8	300,5	299,9	302,9	in thousands	13
126,9	126,8	126,5	127,8	2000 = 100	14
866	865	861	868	per 10 thous. population	15
REGIONAL ACCOUNTS^c					
166586	176548	183778	.	Gross domestic product (current prices):	
48015	50821	52844	.	in million zlotys	16
			.	per capita in zl	17
103,9	104,9	103,5	.	Gross domestic product (constant prices) – previous year = 100	18
147674	156639	162337	.	Gross value added (current prices):	
42564	45090	46679	.	in million zlotys	19
			.	per capita in zl	20
97656	100295	106416	.	Gross nominal disposable income in the households sector:	
28147	28871	30599	.	in million zlotys	21
			.	per capita in zl	22
103,4	103,8	106,7	.	Gross real disposable income in the households sector – previous year = 100	23

gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. c Dane za lata 2014–2015 zmieniono w stosunku do opublikowanych w poprzed-

private farms in agriculture. c Data for 2014–2015 were changed in relation to data published in the previous edition of the

TABL. 1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE
GEOGRAPHIC LOCATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	Gmina Gmina	W stopniach i minutach In degrees and minutes	W km In km	SPECIFICATION
Najdalej wysunięte punkty granicy województwa:				Extreme points of the voivodship border:
na północ (szerokość geograficzna północna).....	gm. m-w. Okonek	53°39'	x	in the north (northern geographic latitude)
na południe (szerokość geograficzna północna)	gm. w. Rychtal	51°06'	x	in the south (northern geographic latitude)
na zachód (długość geograficzna wschodnia)	gm. m-w. Międzychód	15°46'	x	in the west (eastern geographic longitude)
na wschód (długość geograficzna wschodnia)	gm. w. Chodów	19°06'	x	in the east (eastern geographic longitude)
Rozciągłość:				Extent:
z południa na północ.....	x	2°33'	291,6	from south to north
z zachodu na wschód.....	x	3°20'	229,5	from west to east

Ź r ó d ł o: dane Wojewódzkiego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego.

S o u r c e: data of the Regional Division for Surveying and Cartography Documentation of the Marshal Office of the Wielkopolska Region.

TABL. 2. POWIERZCHNIA I GRANICE W 2017 R.

Stan w dniu 31 XII

AREA AND BORDERS IN 2017

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	W liczbach bezwzględnych In absolute numbers	W odsetkach In percent	SPECIFICATION
Powierzchnia w km ²	29826	x	Area in km ²
Długość granicy w km.....	1534	100,0	Length of borders in km
z województwami:			with voivodships:
pomorskim	66	4,3	pomorskie
kujawsko-pomorskim	409	26,6	kujawsko-pomorskie
łódzkim	295	19,2	łódzkie
opolskim	50	3,2	opolskie
dolnośląskim.....	225	14,7	dolnośląskie
lubuskim	292	19,1	lubuskie
zachodniopomorskim.....	197	12,9	zachodniopomorskie

Ź r ó d ł o: dane Wojewódzkiego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego.

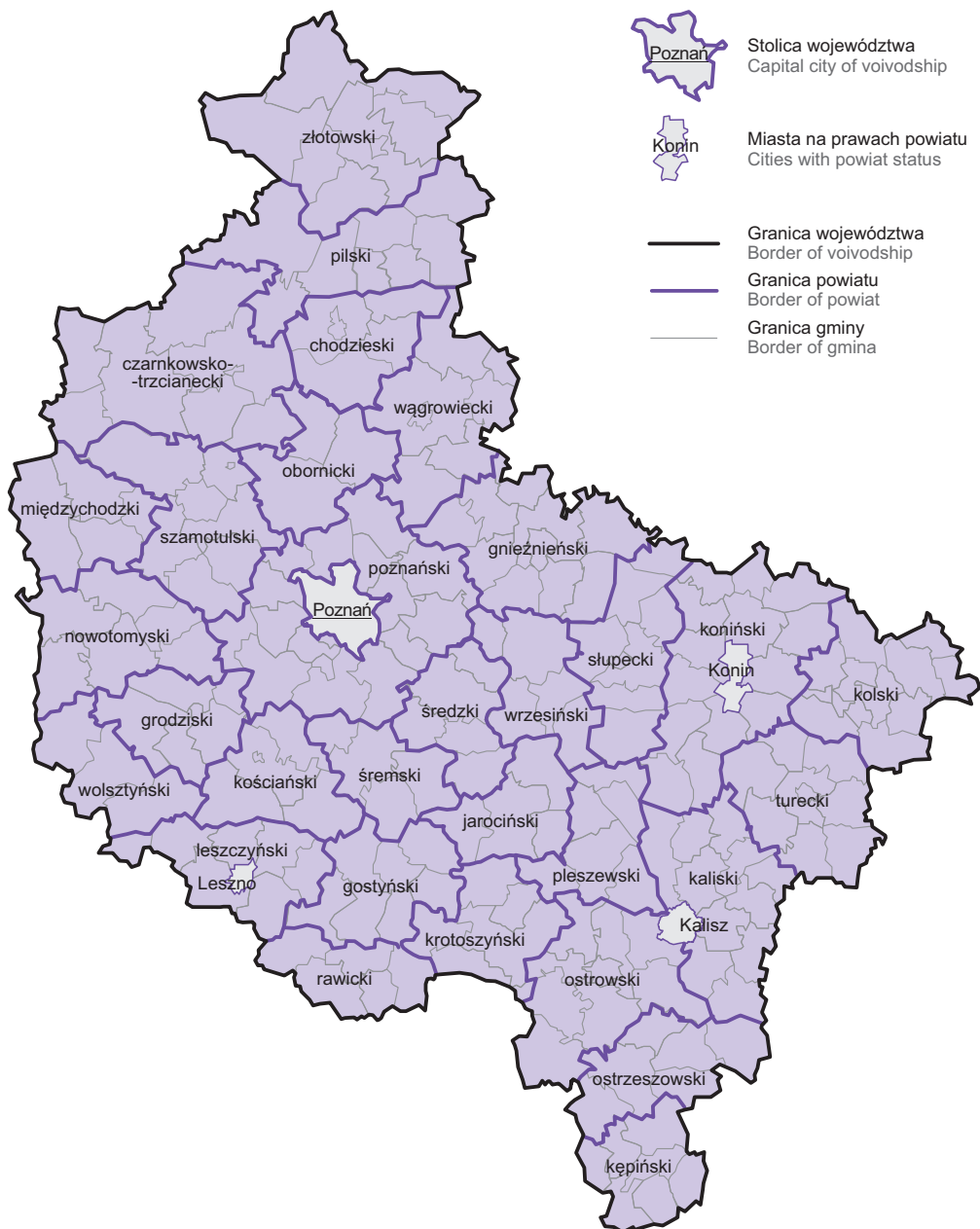
S o u r c e: data of the Regional Division for Surveying and Cartography Documentation of the Marshal Office of the Wielkopolska Region.

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO W 2017 R.

Stan w dniu 31 XII

ADMINISTRATIVE DIVISION OF THE WIELKOPOLSKIE VOIVODSHIP IN 2017

As of 31 XII

PODZIAŁ WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO WEDŁUG KLASYFIKACJI JEDNOSTEK TERYTORIALNYCH DO CELÓW STATYSTYCZNYCH (NUTS) W 2018 R.

Stan w dniu 1 I

DIVISION OF THE WIELKOPOLSKIE VOIVODSHIP ACCORDING TO THE NOMENCLATURE OF TERRITORIAL UNITS FOR STATISTICS (NUTS) IN 2018

As of 1 I

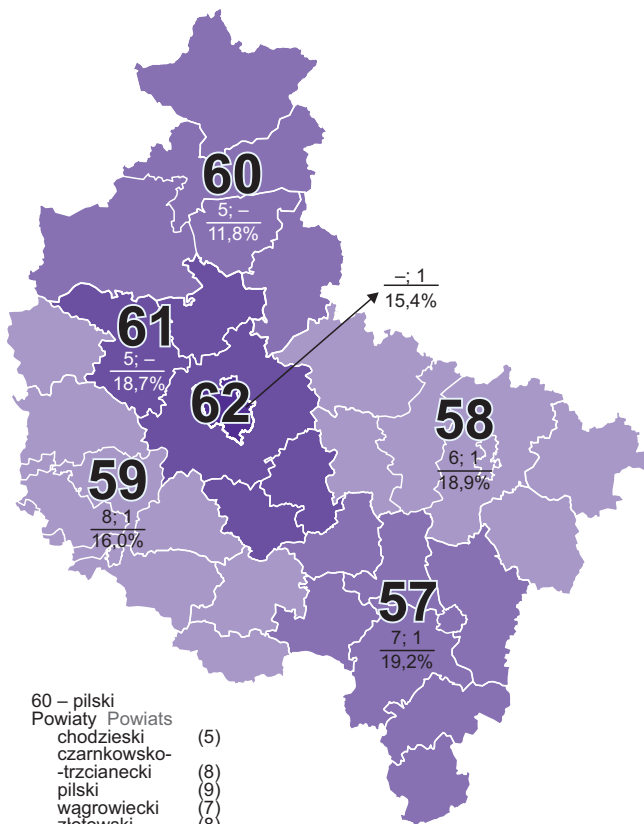
Liczba powiatów, liczba miast na prawach powiatu
Udział w ogólnej liczbie ludności^a w %

31; 4
9,1%

Number of powiats, number of cities with powiat status
Share in total number of population^a in %

**PODREGIONY (NUTS 3)
SUBREGIONS (NUTS 3)**

- 57 – kaliski
Powiaty Powiats
jarociński (4)
kaliski (11)
kępiański (7)
krotoszyński (6)
ostrowski (8)
ostrzeszowski (7)
pleszewski (6)
Miasto na prawach powiatu
City with powiat status
Kalisz (1)
- 58 – koniński
Powiaty Powiats
gnieźnieński (10)
kolski (11)
koniński (14)
słupecki (8)
turecki (9)
wrzesiński (5)
Miasto na prawach powiatu
City with powiat status
Konin (1)
- 59 – leszczyński
Powiaty Powiats
gostyński (7)
grodzki (5)
kościański (5)
leszczyński (7)
międzychodzki (4)
nowotomyski (6)
rawicki (5)
wolsztyński (3)
Miasto na prawach powiatu
City with powiat status
Leszno (1)

- 60 – pilski
Powiaty Powiats
chodzieski (5)
czarnkowsko-
-trzcianecki (8)
pilski (9)
wągrowiecki (7)
złotowski (8)

- 61 – poznański
Powiaty Powiats
obornicki (3)
poznański (17)
szamotulski (8)
średzki (5)
śremski (4)

- 62 – m. Poznań
Miasto na prawach powiatu
City with powiat status
Poznań (1)

W nawiasach podano liczbę gmin.
Number of gminas is given in parentheses.

a Stan w dniu 31 XII 2017 r.; odpowiednio: dla województwa – udział w kraju, dla podregionów – udział w województwie.
a As of 31 XII 2017; respectively: for voivodship – share in country, for subregions – share in voivodship.

**TABL. 3. UKŁAD PIONOWY POWIERZCHNI
ELEVATIONS**

WYSZCZEGÓLNIENIE	Gmina Gmina	Wzniesienie nad poziom morza w m Elevation above sea level in m	SPECIFICATION
Najwyżej położony punkt – Kobyla Góra.....	gm. w. Kobyla Góra	283,8	Highest point – Kobyla Góra
Najniżej położony punkt – Brzeg Warty (Zamyślin).....	gm. m-w. Międzychód	28,9	Lowest point – Brzeg Warty (Zamyślin)
Najwyżej położona miejscowość – Zmysłona Parzynowska.....	gm. w. Kobyla Góra	272,0	Highest locality – Zmysłona Parzynowska
Najniżej położona miejscowość – Mierzyn.....	gm. m-w. Międzychód	33,0	Lowest locality – Mierzyn

Źródło: dane Wojewódzkiego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego.

Source: data of the Regional Division for Surveying and Cartography Documentation of the Marshal Office of the Wielkopolska Region.

**TABL. 4. WIĘKSZE SZTUCZNE ZBIORNIKI WODNE
MAJOR ARTIFICIAL RESERVOIRS**

ZBIORNIKI WODNE RESERVOIRS	Rzeka River	Rok uruchomienia Year opened	Całkowita pojemność przy maksymalnym piętrzeniu w hm ³ Total capacity at maximum accumulation in hm ³	Powierzchnia przy maksymalnym piętrzeniu w km ² Area at maximum accumulation in km ²	Wysokość piętrzenia w m Height of accumulation in m
Słupca.....	Meszna	1955	6,4	2,6	3,4
Jastrowie.....	Gwda	1931	6,2	1,5	7,2
Szale.....	Pokrzywnica	1978	4,4	1,5	2,8
Ptusza.....	Gwda	1933	4,0	2,0	6,0
Podgaje.....	Gwda	1930	3,9	1,2	9,3
Koszyce.....	Ruda	1981	2,9	1,0	5,5
Dobrzyca.....	Gwda	1912	2,2	0,9	4,8
Jutrosin.....	Orla	2011	2,1	0,9	2,5

Źródło: dane Ministerstwa Środowiska oraz Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Source: data Ministry of the Environment and Ministry of Agriculture and Rural Development.

**TABL. 5. TEMPERATURY POWIETRZA
AIR TEMPERATURES**

STACJA METEOROLOGICZNA METEOROLOGICAL STATION	Wzniesienie stacji nad poziomem morza w m Station elevation above the sea level in m	Temperatury w °C Temperatures in °C						
		średnie ^a average ^a				skrajne extreme		amplitudy temperatur skrajnych amplitudes of extreme temperatures
		1971–2000	1991–2000	2001–2010	2017	maksimum maximum	minimum minimum	
						1971–2017		
Poznań.....	87	8,5	8,8	9,2	9,7	37,1	-28,5	65,6
Kalisz.....	138	8,4	8,8	9,1	9,5	38,0	-28,5	66,5

a Dane za okresy wieloletnie dotyczą średnich rocznych z tych okresów.

Źródło: dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowego Instytutu Badawczego.

a Data for multi-year periods include annual averages from these periods.

Source: data of the Institute of Meteorology and Water Management – National Research Institute.

TABL. 6. **OPADY ATMOSFERYCZNE, PRĘDKOŚĆ WIATRU, USŁONECZNIE NIE I ZACHMURZENIE**
 ATMOSPHERIC PRECIPITATION, WIND VELOCITY, INSOLATION AND CLOUDINESS

STACJA METEOROLOGICZNA METEOROLOGICAL STATION	Wzniesienie stacji nad poziomem morza w m Station elevation above the sea level in m	Roczne sumy opadów w mm Total annual precipitation in mm			Średnia prędkość wiatru w m/s Average wind velocity in m/s	Usłonecznienie w h Insolation in h	Średnie zachmurzenie w oktantach ^a Average cloudiness in octants ^a	
		1971–2000	1991–2000	2001–2010				
		średnie ^b average ^b		2017				
Poznań	87	507	555	535	668	4,0	1739	5,7
Kalisz	138	507	505	511	585	.	1578	5,9

a Stopień zachmurzenia nieba od 0 (niebo bez chmur) do 8 (niebo całkowicie pokryte chmurami). b Dane za okresy wieloletnie dotyczą średnich rocznych z tych okresów.

Źródło: dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowego Instytutu Badawczego.

a Degree of cloudiness from 0 (no clouds) to 8 (total cloud cover). b Data for multi-year periods include annual averages from these periods.

S o u r c e: data of the Institute of Meteorology and Water Management – National Research Institute.

Uwagi ogólne

1. Informacje o **stanie geodezyjnym i kierunkach wykorzystania powierzchni województwa** ujmowane są według form władania i grup rejestrowych w oparciu o ewidencję gruntów wprowadzoną rozporządzeniem Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 III 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 1034 z późn. zm.).

Dane o **gruntach rolnych i leśnych wyłączonych na cele nierolnicze i nieleśne** dotyczą gruntów, za które pobrano należności i opłaty w trybie ustawy z dnia 3 II 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 1161). Wyłączenie użytków rolnych zaliczonych do klas bonitacyjnych I–III, a także klas bonitacyjnych IV–VI wytworzonych z gleb pochodzenia organicznego oraz gruntów leśnych wymaga decyzji zezwalających na takie wyłączenie. Do 2008 r. rada gminy mogła podjąć uchwałę o objęciu ochroną na jej obszarze również gruntów IV klasy bonitacyjnej pochodzenia mineralnego. Od 2009 r. do 4 IX 2014 r. przepisy ustawy nie miały zastosowania do użytków rolnych położonych w granicach administracyjnych miast.

Klasy bonitacyjne użytków rolnych określają jakość użytków rolnych pod względem przydatności do produkcji rolniczej; klasa I oznacza najwyższą wartość rolniczą, klasa VI – najniższą.

2. Dane o **gruntach zdegradowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania** dotyczą gruntów, które utraciły całkowicie wartości użytkowe (grunty zdegradowane) oraz gruntów, których wartość użytkowa zmalała w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także wadliwej działalności rolniczej (grunty zdegradowane).

Rekultywacja gruntów polega na nadaniu lub przywróceniu gruntom zdegradowanym lub zdegradowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg.

Zagospodarowanie gruntów zreakultiwowanych polega na wykonaniu odpowiednich zabiegów umożliwiających wykorzystanie tych gruntów dla celów rolniczych, leśnych, komunalnych i innych.

3. Informacje o **poborze wody** dotyczą:

1) w pozycji „na cele produkcyjne (poza rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem)” – jedno-

General notes

1. Information regarding the **geodesic status and directions in voivodship land use** is classified according to ownership and register groups, of land included in the land register introduced by the decree of the Minister of Regional Development and Construction, dated 29 III 2001 in regard to the registration of land and buildings (uniform text Journal of Laws 2016 item 1034 with later amendments)

Data regarding **agricultural and forest land designated for non-agricultural and non-forest concern land**, for which payments and fees were collected, based on the Law on Agricultural and Forest Land Protection, dated 3 II 1995 (uniform text Journal of Laws 2017 item 1161). Designation of agricultural land included in quality classes I–III as well as quality classes IV–VI comprised of origin soils and designation of forest land for above purposes requires a decision to allow such designation. Until 2008 a gmina council might also resolve to protect IV quality class land of mineral origin, located within the gmina. From 2009 to 4 IX 2014 the provisions of the Law did not apply to agricultural land located within the administrative borders of urban areas.

Quality classes of agricultural land describe the quality of land in terms of value to agricultural production; class I corresponds to the highest agricultural value and class VI to the lowest.

2. Data regarding **devastated and degraded land requiring reclamation and management** concern land which has completely lost its utility value (devastated land) and land, the utility value of which has declined, due to a worsening in natural conditions or environmental changes and industrial activity as well as to inappropriate agricultural practices (degraded land).

Reclamation of land consists in the restoration or assigning a utility or natural value to devastated or degraded land through appropriate landscaping, improving physical and chemical properties, regulating waterways, regenerating soils, strengthening scarps as well as constructing or reconstructing necessary roads.

Development of reclaimed land is based on undertaking appropriate measures, which enable to use that land for agricultural, forest, municipal and other purposes.

3. Information regarding **water withdrawal** concerns:

1) in the item “for production purposes (excluding agriculture, forestry, hunting and fishing)” – orga-

stek organizacyjnych wnoszących opłaty za pobór z ujęć własnych rocznie 5 dam³ i więcej wody podziemnej albo 20 dam³ i więcej wody powierzchniowej lub odprowadzających rocznie 20 dam³ i więcej ścieków. Dane o poborze wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności nie obejmują wód pochodzących z odwadniania zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych odprowadzonych do odbiornika bez wykorzystania;

- 2) w pozycji „nawodnienia w rolnictwie i leśnictwie oraz napełnianie i uzupełnianie stawów rybnych” – jednostek organizacyjnych rolnictwa, leśnictwa i rybactwa zużywających wodę na potrzeby nawadniania gruntów rolnych i leśnych o powierzchni od 20 ha oraz na potrzeby eksploatacji stawów rybnych o powierzchni od 10 ha;
- 3) w pozycji „eksploatacja sieci wodociągowej” – wszystkich jednostek nadzorujących pracę sieci wodociągowej (w tym również spółdzielni mieszkaniowych, spółek wodnych, zakładów usług wodnych, zakładów pracy itd.).

4. Dane o **ściekach** dotyczą ścieków odprowadzonych do wód lub do ziemi przez jednostki określone w ust. 3, pkt 1) i 3). Do tych samych jednostek odnoszą się dane o **wyposażeniu w oczyszczalnię ścieków**.

Jako **ścieki wymagające oczyszczenia** przyjęto wody odprowadzane siecią kanałów lub rowów otwartych bezpośrednio do wód lub do ziemi albo do sieci kanalizacyjnej z jednostek produkcyjnych (łącznie z zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych i chłodniczymi), z innych jednostek oraz z gospodarstw domowych.

Wody chłodnicze są to wody używane w procesach produkcyjnych, głównie w elektrowniach ciepłych, do celów chłodzenia. Są one zwykle podgrzane i powodują tzw. zanieczyszczenie termiczne wód.

Za **wody chłodnicze niewymagające oczyszczenia** uznaje się wody, które spełniają następujące warunki:

- są odprowadzane do wód oddzielnym systemem kanalizacji,
- ładunki zanieczyszczeń w wodach chłodniczych po procesie produkcyjnym nie są większe od ładunków zanieczyszczeń w wodach pobranych do celów chłodzenia,
- temperatura wód chłodniczych odprowadzonych do jezior oraz ich dopływów nie przekracza 26°C, a do pozostałych wód, z wyjątkiem morza terytorialnego, nie przekracza 35°C.

Dane o **ściekach oczyszczanych** dotyczą ścieków oczyszczanych mechanicznie, chemicznie, biologicznie oraz z podwyższonym usuwaniem biogenów i odprowadzonych do wód lub do ziemi.

Przez **ścieki oczyszczane mechanicznie** rozumie się ścieki poddane procesowi usuwania jedynie zanieczyszczeń nierozpuszczalnych, tj. ciał stałych i tłuszczów ulegających osadzeniu lub flotacji.

Chemiczne oczyszczanie ścieków polega na wytrącaniu niektórych związków rozpuszczalnych względnie ich neutralizacji metodami chemicznymi, takimi jak koagulacja, sorpcja na węglu aktywnym itp.

nizational entities making payments for the annual withdrawal of 5 dam³ or more of underground water, or 20 dam³ or more of surface water from their own sources, or discharging 20 dam³ or more of wastewater annually. Data regarding water withdrawal for needs of the national economy and population do not include water coming from irrigation of mines and construction facilities, which is discharged to reservoir without further use;

- 2) in the item “irrigation in agriculture and forestry as well as filling and completing fish ponds” – agricultural, forest and fishing organisational entities, consuming water for irrigating agricultural or forest land of 20 ha or more in area, and for the purpose of exploiting fishponds of 10 ha or more in area;
- 3) in the item “exploitation of water supply network” – all entities supervising the work of the water supply network (including housing cooperatives, water companies, water service plants, workplaces, etc.).

4. Data regarding **wastewater** concern wastewater discharged into waters or into the ground by entities described in item 3, points 1) and 3). Data regarding **equipment with wastewater treatment plants** concern the same entities.

Wastewater requiring treatment is understood as water discharged by means of channel or open ditch systems directly into waters or into the ground or to sewage network from production entities (including contaminated drainage water from mines and cooling water), other entities as well as households.

Cooling water means water used in production processes, mainly in heat and power generating plants, for cooling purposes. This is usually hot water which causes so-called thermal pollution of water.

Cooling water not requiring treatment is water which meets the following conditions:

- is discharged in waters by a separate sewage system,
- the quantity of pollutants in cooling water after the production process is not greater than the amount of pollutants in water withdrawn for cooling purposes,
- the temperature of cooling water discharged into lakes and their inflows does not exceed 26°C and into other waters, except territorial sea, does not exceed 35°C.

Data regarding **treated wastewater** concern wastewater treated mechanically, chemically, biologically and with increased biogene removal, discharged into waters or into the ground.

Mechanical treatment of wastewater is understood as the process of removing only non-soluble pollutants, i.e., solid bodies and fats subject to settlement or floatation.

Chemical treatment of wastewater consists in precipitating certain soluble compounds, or their neutralization through chemical methods, such as coagulation, sorption on active carbon, etc.

Biologiczne oczyszczanie ścieków następuje w procesie mineralizacji przez drobnoustroje w środowisku wodnym w sposób naturalny (np. poprzez rolnicze wykorzystanie ścieków, zraszanie pól, stawy rybne) lub w urządzeniach sztucznych (złoża biologiczne, osad czynny) i polega na usuwaniu ze ścieków zanieczyszczeń organicznych oraz związków biogennych i refrakcyjnych.

Podwyższone usuwanie biogenów w ściekach następuje w oczyszczalniach ścieków o wysokoefektywnych technologiach oczyszczania (głównie biologicznych, a także chemicznych) umożliwiającą zwiększoną redukcję azotu i fosforu.

Kilkustopniowe oczyszczanie odprowadzanych ścieków, np. biologiczne z podwyższonym usuwaniem biogenów lub mechaniczno-chemiczno-biologiczne, zakwalifikowano do najwyższego stopnia oczyszczania (z podwyższonym usuwaniem biogenów, biologicznego lub chemicznego).

Dane o **komunalnych oczyszczalniach ścieków** dotyczą oczyszczalni, które oczyszczają ścieki odprowadzone do oczyszczalni siecią kanalizacyjną, niezależnie od formy własności zarówno oczyszczalni jak i sieci kanalizacyjnej, na której oczyszczalnia pracuje. Dane nie dotyczą oczyszczalni przydomowych lub oczyszczających ścieki wyłącznie dowożone (czyli oczyszczalni niepracujących na sieci kanalizacyjnej).

Dane o **ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków** podano w oparciu o szacunek liczby ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie pracujące na sieci kanalizacyjnej. W przypadku gdy miasto obsługiwane jest przez kilka oczyszczalni o różnym sposobie oczyszczania, o zakwalifikowaniu miasta do obsługiwanego przez poszczególne rodzaje oczyszczalni ścieków decyduje przewaga ilości ścieków oczyszczanych przez dany rodzaj oczyszczalni.

5. Informacje o emisji i redukcji zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza dotyczą jednostek organizacyjnych ustalonych przez Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych na podstawie określonej wysokości opłat wniesionych w 1986 r. za roczną emisję substancji zanieczyszczających powietrze według stawek określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 12 X 2015 r. w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska (Dz. U. z 2015 r. poz. 1875).

Ustalona zbiorowość badanych jednostek utrzymywana corocznie, co zapewnia m.in. porównywalność wyników badań, może być powiększana jedynie w szczególnych przypadkach, np. o jednostki nowo uruchomione lub rozbudowane o wysokiej skali progowej emisji zanieczyszczeń.

Dane o **emisji pyłów** dotyczą pyłów: ze spalania paliw, cementowo-wapienniczych i materiałów ogniotrwałych, krzemowych, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowych, sadzy oraz innych rodzajów zanieczyszczeń pyłowych.

Dane o **emisji gazów** dotyczą: dwutlenku siarki, tlenku węgla, tlenków azotu, węglowodorów oraz innych rodzajów zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla).

Biological treatment of wastewater occurs through mineralization processes caused by microorganisms in the natural water environment (e.g. through agricultural use of wastewater, field irrigation, fish ponds) or in artificial facilities (biofilters, activated sludge) and consists in the removal of organic pollutants or biogenous and refractive compounds from wastewater.

Increased biogene removal from sewage occurs in treatment plants with highly efficient treatment technologies (mostly biological, and also chemical) allowing for an increased reduction in nitrogen and phosphorus content.

A **few steps treatment** of discharged wastewater, e.g. biological with increased biogene removal or mechanical, chemical and biological, was classified as the highest degree of the treatment process (with increased biogene removal, biological or chemical).

Data on **municipal wastewater treatment plants** concern those of them, which are used to treat wastewater drained off to treatment plants by sewage systems, regardless of the form of ownership of the plants or sewage systems. Data do not include household sewage plants or treatment plants processing only transported wastewater (i.e., wastewater treatment plants not working within sewage network).

Data concerning **the population connected to wastewater treatment plants** are presented on a basis of a number of people served by wastewater treatment plants working on sewage network. When an urban area is served by several treatment plants with various methods of treatment, the predominate amount of wastewater treated by a given treatment plant determines the classification of the urban area in the appropriate type of wastewater treatment plant.

5. Information regarding emission and reduction of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality concerns organisational entities established by the Minister of Environmental Protection and Natural Resources on the basis of the defined amount of fees borne in 1986 for the annual emission of substances polluting the air, according to rates defined in the decree of the Council of Ministers, dated 12 X 2015, regarding payments for use of the environment (Journal of Laws 2015 item 1875).

The established group of surveyed entities maintained annually which, i.a. assures comparability of data may only be increased in specific cases, e.g. by newly established or expanded entities with a high step scale of pollutant emission.

Data regarding **particulate emission** concern: particulates from the combustion of fuels, particulates from cement and lime, fire-resistant materials, silicates, artificial fertilizers, carbon and graphite, soot, as well as other types of particulates.

Data regarding **gas emission** concern: sulphur dioxide, carbon oxide, nitrogen oxides, hydrocarbons, as well as other types of gaseous pollutants (excluding carbon dioxide).

Dane o emisji pyłów i gazów obejmują emisję zorganizowaną (z urządzeń technologicznych i ogrzewczych) oraz niezorganizowaną (z hałd, składowisk, w toku przeładunku substancji sypkich lub lotnych, z hal produkcyjnych itp.).

Wielkość emisji z poszczególnych źródeł i poszczególnych rodzajów zanieczyszczeń ustalona została albo na drodze pomiarów, albo na podstawie obliczeń z bilansu surowcowo-paliwowego w oparciu o wskaźniki emisji zanieczyszczeń dla charakterystycznych procesów technologicznych.

6. Ochrona przyrody polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody (m.in. dziko występujących oraz objętych ochroną gatunkową roślin, zwierząt i grzybów, zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia, siedlisk przyrodniczych); formami ochrony przyrody są: parki narodowe, rezerwy przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Podstawą prawną regulującą ustanowienie form ochrony przyrody jest ustawa z dnia 16 IV 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 1614); formy te tworzone są w drodze rozporządzenia Rady Ministrów lub Ministra Środowiska, zarządzenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska, uchwały sejmiku województwa lub rady gminy.

Parki narodowe obejmują obszary wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na których cała przyroda i walory krajobrazowe podlegają ochronie.

Parki narodowe tworzy się w celu zachowania różnorodności biologicznej, zasobów, tworów i składników przyrody nieożywionej i walorów krajobrazowych, przywrócenia właściwego stanu zasobów i składników przyrody oraz odtworzenia zniekształconych siedlisk: przyrodniczych, roślin, zwierząt lub grzybów.

Rezerwy przyrody obejmują wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska: roślin, zwierząt i grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej.

Parki krajobrazowe obejmują obszary chronione ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania i popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Obszary chronionego krajobrazu obejmują tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych.

Data regarding particulate and gas emission include organised emission (from technological and heating facilities) and non-organised emission (from waste dumps and landfills, in the course of reloading, from production halls etc.).

The **emission volumes of different pollutant types from various sources** were estimated through measurements or on the basis of calculations of the raw material and fuel balance, based on pollutant emission indicators for the characteristic technological processes.

6. Nature protection consists of maintaining, sustainable use and renovation of nature resources, objects and elements (among others, plants, animals and fungi originally existing in environment as well as subjected to species protection, wandering and migratory animals, habitats); forms of nature protection are: national parks, nature reserves, landscape parks, protected landscape areas, documentation sites, ecological areas, landscape-nature complexes, Natura 2000 areas, monuments of nature, plant, animal and fungi species protection.

The legal basis regulating establishing forms of nature protection is the Law on Nature Protection, dated 16 IV 2004 (uniform text Journal of Laws 2018 item 1614); the forms are created by way of the decree of the Council of Ministers or the Minister of Environment, the regulation of regional director for environmental protection, the resolution of voivodship regional council or gmina council.

National parks include protected areas distinguishing for particular natural, scientific, social, cultural and educational values, of the area of at least 1000 ha, where all nature elements and specific landscape features are protected.

National parks are created to preserve biodiversity, resources, formations and elements of inanimate nature and landscape features, restore a proper state of resources and elements of nature, reconstruct distorted natural habitats of plants, animals or fungi.

Nature reserves include areas having essential value for the environmental, scientific, cultural and landscape reasons in natural or slightly changed state, ecosystems, refuges and natural sites. They also protect habitats of plants, animals, fungi and formations and elements of inanimate nature.

Landscape parks are areas protected for natural, historical and cultural values, as well as for landscape features. The aim of landscape park's creation is preservation, popularisation and dissemination of these values in conditions of sustainable development.

Protected landscape areas include areas protected for the sake of distinguishing landscape characterised by various ecosystem types. These areas are to be valuable because of their functions satisfying the needs of tourism and recreation and functions of ecological corridors.

Sieć **Natura 2000** obejmuje obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO) oraz specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO), które do czasu utworzenia w drodze aktu prawnego są obszarami mającymi znaczenie dla Wspólnoty (OZW). Podstawą prawną jej funkcjonowania są: dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE w sprawie ochrony dzikiego ptactwa, określająca kryteria do wyznaczenia ostoi dla gatunków ptaków zagrożonych wyginięciem oraz dyrektywa Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, określająca zasady ochrony pozostałych gatunków zwierząt, a także roślin i siedlisk przyrodniczych oraz procedury ochrony obszarów szczególnie ważnych przyrodniczo.

Stanowiska dokumentacyjne są to niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych.

Użytki ekologiczne są to zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej, jak: naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków itp.

Zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne.

Pomniki przyrody są to pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej albo ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyśka, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie.

7. Odpady oznaczają każdą substancję lub przedmiot, których posiadacz pozbywa się, zamierza pozbyć się lub do ich pozbycia się jest obowiązany.

Dane o odpadach do 2012 r. opracowano w oparciu o Ustawę z dnia 27 IV 2001 r. o odpadach (tekst jednolity Dz. U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243), natomiast dane od 2013 r. opracowano według Ustawy o odpadach z dnia 14 XII 2012 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 992 z późn. zm.).

Prezentowane rodzaje odpadów są zgodne z katalogiem odpadów wprowadzonym rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 XII 2014 r. (Dz. U. poz. 1923).

Informacje o **ilości i rodzajach odpadów** dotyczą zakładów, które wytworzyły w ciągu roku powyżej 1 tys. t odpadów lub nagromadziły 1 mln t i więcej odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych).

Natura 2000 network includes Special Protection Areas (SPAs) and Special Areas of Conservation (SACs) that until the creation by way of legal act are Sites of Community Importance (SCIs). The legal basis for its functioning are: Directive 2009/147/EC of the European Parliament and of the Council on the conservation of wild birds, that specifies the criteria to designate and manage special protection areas for endangered bird species as well as Council Directive 92/43/EEC on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora, that specifies the rules of protection of the rest of the animal and plant species as well as natural habitats and the procedures of protection of especially important natural areas.

Documentation sites are scientific and educationally important, not emerging on the earth surface or visible on the surface, places of occurrence of various geological formations, fossils accumulations, mineral objects, caverns, rock caves, exploited and discarded opencast and underground workings.

Ecological areas are worth protecting fragments of ecosystems of significant importance for biodiversity, such as: natural water reservoirs, field and forest ponds, groups of trees and shrubs, swamps, peat bogs, dunes, old river beds, rock outcrops, scarps, gravel banks, habitats of rare or protected species etc.

Landscape-nature complexes are fragments of natural and cultural landscape that are worth protecting due to their scenic or aesthetic features.

Monuments of nature are single objects of animate and inanimate nature of special environmental, scientific, cultural, historical or landscape value and of distinctive individual features such as trees of impressive size, native and alien bushes, sources, waterfalls, exsurgents, stomes, ravines, erratic boulders and caves.

7. Waste shall mean any substance or object in which the holder discards or intends or is required to discard.

Data on waste to 2012 have been elaborated on the basis of the Law on Waste dated 27 IV 2001 (unified text Journal of Laws 2010 No 185, item 1243), whereas data since 2013 r. have been elaborated on the basis of the Law on Waste dated 14 XII 2012 (uniform text Journal of Laws 2018 item 992 with later amendments).

Types of waste presented are consistent with the waste catalogue introduced by the decree of the Minister of the Environment dated 9 XII 2014 (Journal of Laws item 1923).

Information regarding the **quantity and type of waste** concerns plants which generated over 1 thous. t of waste in the course of the year or accumulated 1 mln t of waste and more (excluding municipal waste).

Przez **odzysk odpadów** rozumie się jakikolwiek proces, którego głównym wynikiem jest to, aby odpady służyły użytecznemu zastosowaniu przez zastąpienie innych materiałów. Pełna definicja odzysku odpadów zawarta jest w ustawie z dnia 14 XII 2012 r. o odpadach.

Przez **unieszkodliwianie odpadów** rozumie się proces niebędący odzyskiem, nawet jeżeli wtórnym skutkiem takiego procesu jest odzysk substancji lub energii.

Przez **magazynowanie odpadów** rozumie się czasowe przechowywanie odpadów obejmujące wstępne magazynowanie odpadów przez ich wytwórcę, tymczasowe magazynowanie odpadów przez prowadzącego zbieranie odpadów oraz magazynowanie odpadów przez prowadzącego przetwarzanie odpadów.

Przez **odpady składowane** należy rozumieć odpady umieszczone na składowiskach i w obiektach unieszkodliwiania odpadów wydobywczych (w tym hałdach i stawach osadowych) własnych i innych.

Dane o **odpadach dotychczas składowanych (nagromadzonych)** dotyczą ilości odpadów zdeponowanych na terenach własnych zakładów w wyniku składowania w roku sprawozdawczym i w latach poprzednich.

Przez **zrekultywowane tereny składowania odpadów** należy rozumieć tereny, których eksploatacja została zakończona i na których zostały przeprowadzone prace polegające na nadaniu lub przywróceniu im wartości użytkowej poprzez m.in. właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych.

8. Dane o nakładach na środki trwale służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej oraz ich efektach rzeczowych prezentuje się zgodnie z Polską Klasyfikacją Statystyczną dotyczącą Działalności i Urzędzeń Związanych z Ochroną Środowiska, wprowadzoną rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 2 III 1999 r. (Dz. U. Nr 25, poz. 218). Klasyfikacja ta opracowana została na podstawie Międzynarodowej Standardowej Statystycznej Klasyfikacji EKG/ONZ dotyczącej Działalności i Urzędzeń Związanych z Ochroną Środowiska i Europejskiego Systemu Zbierania Informacji Ekonomicznych dotyczących Ochrony Środowiska (SERIEE) wdrożonego przez Unię Europejską.

Prezentowane dane dotyczą: osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, w których liczba pracujących przekracza 9 (z wyłączeniem gospodarstw indywidualnych w rolnictwie oraz osób fizycznych i spółek cywilnych prowadzących działalność gospodarczą – prowadzących księgi przychodów i rozchodów), jednostek prowadzących działalność zaklasyfikowaną według PKD 2007 do sekcji „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”, a także spółek wodno-ściekowych bez względu na liczbę pracujących.

Recovery of waste shall mean any operation the principal result of which is waste serving a useful purpose by replacing other materials. Full definition of waste recovery is included in the Law on Waste dated 14 XII 2012.

Disposal of waste is understood as a process which is not recovery even if a secondary consequence of such a process is the reclamation of substances or energy.

Waste storage means a temporary waste accumulation, which includes: preliminary storage of waste by its producer, temporary storage of waste by the unit collecting waste, storage of waste by the unit processing waste.

Landfilled waste is understood as waste transferred to own and other landfills and facilities servicing the extractive industries (including heaps and settling ponds).

Data regarding **landfilled up to now (accumulated) waste** concern the quantity of waste deposited on the grounds of the plants generating it as a result depositing it during the reporting and previous years.

Reclaimed waste landfills are territories where exploitation had been finished and where works connected with restoration or assigning utility value such as appropriate landscaping, improving physical and chemical characteristics or regulating waterways were carried out.

8. Data regarding outlays on fixed assets and tangible effects of investments in environmental protection and water management are presented in accordance with the Polish Statistical Classification of Environmental Protection and Facilities, introduced on the basis of the decree of the Council of Ministers, dated 2 III 1999 (Journal of Laws No. 25, item 218). This classification was compiled on the basis of ECE/UN Single European Standard Statistical Classification of Environmental Protection Activities and Facilities as well as with European System for the Collection of Economic Information on the Environment (SERIEE), implemented by the European Union.

The presented data refer to: legal persons and organisational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity employing more than 9 persons (with the exception of private forms in agriculture as well as natural persons and civil law partnerships conducting economic activity – keeping the so-called revenues and expenses books), budgetary entities conducting economic activity classified according to NACE Rev. 2 to the section “Public administration and defence; compulsory social security” as well as water and sewage companies, regardless of the number of employees.

9. Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej są to fundusze tworzone m.in. z opłat za korzystanie ze środowiska (tj. kwot pieniężnych pobieranych m.in. za: emisję zanieczyszczeń powietrza oraz umieszczanie odpadów na składowisku), innych opłat środowiskowych, kar za naruszenie wymagań w zakresie ochrony środowiska, spłat pożyczek udzielonych inwestorom.

Dane dotyczące funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej (Narodowego i wojewódzkich) prezentuje się w układzie memoriałowym (z wyjątkiem kar za naruszenie wymagań w zakresie ochrony środowiska – w ujęciu kasowym).

9. Environmental protection and water management funds are funds created from income originating i.a. from environmental use fees (i.e. fees collected i.a. for: emission of air pollutants as well as placement of waste on landfills), other environmental fees, fines for violating environmental protection requirements, repayments of loans granted for investors.

Data concerning environmental protection and water management funds (National and voivodship) are presented on accrual basis (excluding fines for violating environmental protection requirements – on cash basis).

TABL. 1 (7). STAN GEODEZYJNY, KIERUNKI I ZMIANY W WYKORZYSTANIU POWIERZCHNI WOJEWÓDZTWA

Stan w dniu 1 I

GEODESIC STATUS, DIRECTIONS AND CHANGES OF VOIVODSHIP LAND USE

As of 1 I

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2018		2015	2018	SPECIFICATION
	w ha in ha		przyrost (+) lub ubytek (-) w ha w stosunku do 2017 r. increase (+) or decrease (-) in ha in relation to 2017	na 1000 ludności ^a w ha per 1000 population ^a in ha			
Powierzchnia ogólna^b	2982651	2982650	2982650	-	858,9	854,8	Total area^b
Użytki rolne.....	1948408	1935675	1929634 ^c	-772 ^c	557,4	553,0	Agricultural land
w tym:							of which:
grunty orne, sady, łąki i pastwiska trwałe.....	1882616	1802163	1856836	-3626	519,0	532,2	arable land, orchards, permanent meadows and pastures
grunty orne.....	1576289	1515800	1561530	-2951	436,5	447,5	arable land
sady.....	17436	15943	15441	-172	4,6	4,4	orchards
łąki trwałe.....	207418	191464	201993	-335	55,1	57,9	permanent meadows
pastwiska trwałe	81473	78956	77872	-168	22,7	22,3	permanent pastures
grunty rolne zabudowane	42910	110181	43762	+1103	31,7	12,5	agricultural built-up areas
grunty pod stawami	5796	7360	7716	+1424	2,1	2,2	lands under ponds
grunty pod rowami	17086	15971	16015	-40	4,6	4,6	lands under ditches
Grunty leśne oraz zadrze- wione i zakrzewione	790704	797138	792715	+229	229,6	227,2	Forest land as well as woody and bushy land
lasy	780795	786497	787065	+282	226,5	225,6	forests
grunty zadrzewione i zakrzewione.....	9909	10641	5650	-53	3,1	1,6	woody and bushy land
Grunty pod wodami	42646	43555	40750	-1165	12,5	11,7	Lands under waters
powierzchniowymi płyną- cymi	34936	36861	34233	-314	10,6	9,8	surface flowing
powierzchniowymi stoją- cymi	7710	6694	6517	-851	1,9	1,9	surface standing
Grunty zabudowane i zur- banizowane	150378	156842	165678 ^d	+926	45,2	47,5	Built-up and urbanized areas
w tym:							of which:
tereny mieszkaniowe	28112	31918	34530	+608	9,2	9,9	residential areas
tereny przemysłowe.....	8621	9331	10266	-85	2,7	2,9	industrial areas
tereny inne zabudowane	11289	13339	13898	+967	3,8	4,0	other built-up areas
tereny zurbanizowane niezabudowane.....	4119	3738	4061	-254	1,1	1,2	urbanized non-built-up areas
tereny rekreacji i wypo- czynku.....	7164	7094	7191	+380	2,0	2,1	recreational areas
tereny komunikacyjne.....	86380	87115	90813	-776	25,1	26,0	transport areas
drogi.....	76346	77247	78574	+328	22,2	22,5	roads
kolejowe.....	8736	8643	10050	-1614	2,5	2,9	railway
inne ^e	1298	1225	2189	+510	0,4	0,6	others ^e
użytki kopalne.....	4693	4307	4919	+86	1,2	1,4	mining grounds
Użytki ekologiczne.....	1992	2566	6435	+312	0,7	1,8	Ecological areas
Nieuzyki.....	36693	35077	36258	+665	10,1	10,4	Wasteland
Tereny różne ^f	11830	11797	11180	-195	3,4	3,2	Miscellaneous land ^f

a Stan ludności w dniu 31 XII, odpowiednio dla lat 2014 i 2017. b Obszar lądowy (łącznie z wodami śródlądowymi). c Łącznie z gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi na użytkach rolnych, ujmowanymi do 2016 r. w pozycji „grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione”. d Łącznie z gruntami przeznaczonymi na budowę dróg publicznych lub linii kolejowych. e Porty lotnicze, urządzenia portowe, przystanie, obiekty i budowle służące komunikacji wodnej, naziemne obiekty itp.; patrz uwagi ogólne, ust. 1 na str. 53. f Grunty przeznaczone do rekultywacji oraz niezagospodarowane grunty zrehabilitowane, wały ochronne nieprzystosowane do ruchu kołowego.

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

a Population as of 31 XII for 2014 and 2017, respectively. b Land area (including inland waters). c Including woody and bushy land on agricultural land, classified until 2016 in the items "forest land as well as woody". d Including areas used for public road construction or railways. e Airports, airport devices, harbours, buildings and other objects of water communication, terrestrial objects, etc.; see general notes, item 1 on page 53. f Land designated for reclamation, unused reclaimed land, embankments, not designated for car traffic.

S o u r c e: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

TABL. 2 (8). **GRUNTY ROLNE WYŁĄCZONE NA CELE NIEROLNICZE I GRUNTY LEŚNE WYŁĄCZONE NA CELE NIELEŚNE^a**AGRICULTURAL LAND DESIGNATED FOR NON-AGRICULTURAL PURPOSES AND FOREST LAND DESIGNATED FOR NON-FOREST PURPOSES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w ha in ha				
O G Ó Ł E M.....	591	384	448	304	GRAND TOTAL
WEDŁUG RODZAJÓW GRUNTÓW BY TYPE OF LAND					
Użytki rolne.....	329	174	293	174	Agricultural land
klasy bonitacyjne:					quality classes:
mineralne: I-II.....	5	3	4	6	mineral: I-II
III.....	118	130	231	121	III
IV.....	162	13	26	16	IV
organiczne: IV.....	1	6	7	6	organic: IV
V-VI.....	43	22	25	25	V-VI
Inne grunty rolne.....	230	111	94	47	Other agricultural land
Grunty leśne.....	32	99	61	83	Forest land
WEDŁUG KIERUNKÓW WYŁĄCZENIA BY DIRECTIONS OF DESIGNATION					
wyłączone:					designated for:
Na tereny osiedlowe.....	173	91	125	124	Residential areas
Na tereny przemysłowe.....	44	48	124	39	Industrial areas
Pod drogi i szlaki komunikacyjne.....	25	8	8	6	Roads and communication trails
Pod użytki kopalne.....	299	174	115	78	Mining grounds
Na inne cele.....	50	63	75	58	Other purposes

a W trybie obowiązujących przepisów prawnych o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Ź r ó d ł o: w zakresie wyłączonych w trybie przepisów prawnych o ochronie gruntów rolnych i leśnych: gruntów rolnych – dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, gruntów leśnych – dane Ministerstwa Środowiska.

a According to the existing legal regulations on the protection of agricultural and forest land.

S o u r c e: in regard to designated land according to the legal regulations on the protection of agricultural and forest land: agricultural land – data of the Ministry of Agriculture and Rural Development, forest land – data of the Ministry of the Environment.

TABL. 3 (9). **GRUNTY ZDEWASTOWANE I ZDEGRADOWANE WYMAGAJĄCE REKULTYWACJI I ZAGOSPODAROWANIA ORAZ GRUNTY ZREKULTYWOWANE I ZAGOSPODAROWANE**

DEVASTATED AND DEGRADED LAND REQUIRING RECLAMATION AND MANAGEMENT AS WELL AS RECLAIMED AND MANAGED LAND

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w ha in ha				
Grunty wymagające rekultywacji (stan w dniu 31 XII).....	9575	10246	10856	10277	Land requiring reclamation (as of 31 XII)
zdewastowane.....	9404	10023	10564	10009	devastated
zdegradowane.....	171	223	292	268	degraded
Grunty (w ciągu roku):					Land (during the year):
zrekultywowane.....	288	247	311	302	reclaimed
w tym na cele:					of which for purposes:
rolnicze.....	245	147	236	235	agricultural
leśne.....	2	17	62	25	forest
zagospodarowane.....	141	130	93	29	managed

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

S o u r c e: data of the Ministry of Agriculture and Rural Development.

TABL. 4 (10). **POBÓR WODY NA POTRZEBY GOSPODARKI NARODOWEJ I LUDNOŚCI**
WATER WITHDRAWAL FOR NEEDS OF THE NATIONAL ECONOMY AND POPULATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	w odsetkach in percent	SPECIFICATION
	w hm ³ in hm ³					
O G Ó Ł E M	1582,0	1543,5	1684,0	1448,3	100,0	T O T A L
na cele:						for purposes of:
Produkcyjne (poza rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem) – z ujęć własnych.....	1266,4	1242,3	1352,8	1122,3	77,5	Production (excluding agriculture, forestry, hunting and fishing) – from own intakes
w tym wody:						of which waters:
powierzchniowe.....	1246,1	1220,1	1329,7	1098,9	75,9	surface
podziemne.....	19,8	21,8	22,7	22,8	1,6	underground
Nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych.....	115,5	95,5	119,1	120,4	8,3	Irrigation in agriculture and forestry as well as filling and completing fish ponds
Eksploatacji sieci wodociągowej ^a	200,1	205,7	212,0	205,7	14,2	Exploitation of water supply network ^a
wody: powierzchniowe.....	17,6	20,7	20,7	20,7	1,2	waters: surface
podziemne.....	182,5	185,0	191,4	187,7	13,0	underground

a Pobór wody na ujęciach przed włączeniem do sieci.

a Water withdrawal by intakes before entering the water network.

TABL. 5 (11). **ZUŻYCIĘ WODY NA POTRZEBY GOSPODARKI NARODOWEJ I LUDNOŚCI**
WATER CONSUMPTION FOR NEEDS OF THE NATIONAL ECONOMY AND POPULATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	w odsetkach in percent	SPECIFICATION
	w hm ³ in hm ³					
O G Ó Ł E M	1539,3	1505,7	1643,5	1411,3	100,0	T O T A L
Przemysł.....	1267,1	1243,2	1354,2	1123,5	79,6	Industry
w tym na cele produkcyjne.....	1262,6	1239,3	1350,0	1119,7	79,3	of which for purposes of production
Rolnictwo i leśnictwo ^a	115,5	95,5	119,1	120,4	8,5	Agriculture and forestry ^a
Eksploatacja sieci wodociągowej ^b	156,8	166,9	170,3	167,4	11,9	Exploitation water supply network ^b

a Woda zużyta do nawadniania w rolnictwie i leśnictwie oraz do napełniania i uzupełniania stawów rybnych. b Bez zużycia wody na cele przemysłowe z wodociągów stanowiących własność gmin, wojewódzkich zakładów usług wodnych i spółek wodnych.

a Water consumption for irrigation in agriculture and forestry as well as for filling and completing fish ponds. b Excluding consumption of water for industrial purposes by water supply networks owned by gminas, voivodship waterworks and water companies.

TABL. 6 (12). **POWIERZCHNIA I POBÓR WODY DO NAWODNIEN W ROLNICTWIE I LEŚNICTWIE ORAZ NAPEŁNIANIA STAWÓW RYBNYCH**
AREA AND WATER WITHDRAWAL FOR IRRIGATION IN AGRICULTURE AND FORESTRY AS WELL AS WATER FOR FILLING FISH PONDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Powierzchnia nawadnianych użytków rolnych i gruntów leśnych ^a w ha.....	21031	21597	21748	20035	Area of irrigated agricultural land and forest land ^a in ha
Powierzchnia napełnianych stawów rybnych ^b w ha.....	4805	5167	5258	5210	Area of filled fish ponds ^b in ha
Pobór wody ^c w dam ³	115783	95744	119644	120884	Water withdrawal ^c in dam ³
do nawadniania użytków rolnych i gruntów leśnych.....	16889	16136	17354	14539	for irrigation of agricultural and forest lands
na 1 ha.....	0,8	0,7	0,8	0,7	per 1 ha
do napełniania i uzupełniania stawów rybnych.....	98894	79608	102290	106345	for filling and completing fish ponds
na 1 ha.....	20,6	15,4	19,5	20,4	per 1 ha

a O powierzchni co najmniej 20 ha. b O powierzchni co najmniej 10 ha. c Łącznie z poborem ścieków do nawodnień.

a Area of 20 ha and more. b Area of 10 ha and more. c Including wastewater withdrawal for irrigation.

TABL. 7 (13). **ŚCIEKI PRZEMYSŁOWE I KOMUNALNE ODPROWADZANE DO WÓD LUB DO ZIEMI**
INDUSTRIAL AND MUNICIPAL WASTEWATER DISCHARGED INTO WATERS OR INTO THE GROUND

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
	w hm ³ in hm ³				w odsetkach in percent	
O G Ó Ł E M	1430,5	1428,5	1559,8	1313,0	100,0	TOTAL
odprowadzone bezpośrednio z zakładów ^a	1324,8	1318,5	1445,1	1195,5	91,1	discharged directly by plants ^a
w tym wody chłodnicze.....	1230,2	1205,8	1316,1	1087,4	82,8	of which cooling water
odprowadzone siecią kanalizacyjną	105,6	110,0	114,8	117,5	8,9	discharged by sewage network
W tym ścieki wymagające oczyszczania.....	200,2	222,7	243,7	225,6	17,2	Of which wastewater requiring treatment
oczyszczane.....	199,6	222,3	243,4	225,3	17,2	treated
mechanicznie.....	88,5	106,9	122,3	101,3	7,7	mechanically
chemicznie ^b	0,5	0,4	0,5	0,5	0,0	chemically ^b
biologicznie.....	20,4	19,8	21,6	23,7	1,8	biologically
z podwyższonym usuwaniem biogenów.....	90,2	95,1	99,1	99,8	7,6	with increased biogene removal
nieoczyszczane.....	0,6	0,3	0,3	0,3	0,0	untreated
odprowadzone bezpośrednio z zakładów.....	0,6	0,3	0,3	0,3	0,0	discharged directly by plants
odprowadzone siecią kanalizacyjną.....	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	discharged by sewage network

a Łącznie z wodami chłodniczymi i zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych, a także z zanieczyszczonymi wodami opadowymi. b Dane dotyczą tylko ścieków przemysłowych.

a Including polluted cooling water and water from mine drainage as well as building constructions as well as from contaminated precipitation water. b Data concern only industrial wastewater.

TABL. 8 (14). **ZAKŁADY^a ODPROWADZAJĄCE ŚCIEKI WEDŁUG MIEJSCA ODPROWADZANIA ORAZ WYPOSAŻENIA W OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW**

Stan w dniu 31 XII

PLANTS^a DISCHARGING WASTEWATER BY PLACE OF DISCHARGE AND WASTEWATER TREATMENT PLANTS POSSESSED

As of 31 XII

JEDNOSTKI	2010	2015	2016	2017	ENTITIES
O G Ó Ł E M	220	231	237	236	TOTAL
Odprowadzające ścieki bezpośrednio do wód lub do ziemi wymagające oczyszczania.....	109	113	120	118	Discharging wastewater directly into waters or into the ground requiring treatment
wyposażone w oczyszczalnię ścieków...	94	92	101	99	possessing wastewater treatment plants
o wystarczającej przepustowości.....	86	84	94	93	with sufficient capacity
o niewystarczającej przepustowości....	8	8	7	6	with insufficient capacity
bez oczyszczalni ścieków.....	15	21	19	19	not possessing wastewater treatment plants
Odprowadzające ścieki do kanalizacji (bez oczyszczalni ścieków).....	111	118	117	118	Discharging wastewater into sewage network (not possessing wastewater treatment plants)

a Bez przedsiębiorstw i zakładów wodociągowo-kanalizacyjnych.

a Excluding enterprises and water-sewage treatment plants.

TABL. 9 (15). OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW

Stan w dniu 31 XII

WASTEWATER TREATMENT PLANTS

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Mechaniczne Mechanical	Chemiczne Chemical	Biologiczne Biological	Z podwyższonym usuwaniami biogenów With increased biogene removal	SPECIFICATION
Oczyszczalnie ścieków przemysłowych						Industrial wastewater treatment plants
Liczba						Number
2010	111	38	10	58	5	
2015	92	22	6	60	4	
2016	96	19	7	65	5	
2017	93	18	7	63	5	
Przepustowość w dam ³ /d ..						Capacity in dam ³ /24 h
2010	866,7	818,1	6,8	27,5	14,3	
2015	632,9	584,4	6,1	30,5	11,9	
2016	627,5	574,9	6,3	34,0	12,2	
2017	625,9	574,7	6,3	32,7	12,2	
Oczyszczalnie ścieków komunalnych^a						Municipal wastewater treatment plants^a
Liczba						Number
2010	308	3	x	211	94	
2015	344	1	x	242	101	
2016	340	1	x	243	96	
2017	339	-	x	247	92	
Przepustowość w dam ³ /d ..						Capacity in dam ³ /24 h
2010	729,8	1,4	x	106,3 ^b	622,1	
2015	758,9	0,1	x	95,6	663,2	
2016	766,0	0,1	x	100,3	665,6	
2017	765,0	-	x	105,9	659,1	
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^c						Population connected to wastewater treatment plants in % of total population ^c
2010	62,5	0,2	x	12,5	49,7	
2015	71,9	0,0	x	13,4	58,5	
2016	72,8	0,0	x	13,8	59,0	
2017	73,1	-	x	14,6	58,6	

a Miejskie i wiejskie pracujące na sieci kanalizacyjnej. b Dotyczy urządzeń do biologicznego oczyszczania. c Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków – dane szacunkowe, ludność ogółem – na podstawie bilansów.

a Treatment plants of urban and rural areas working on sewage network. b Refers to equipment for biological treatment. c Population connected to wastewater treatment plants – estimated data, total population – based on balances.

TABL. 10 (16). EMISJA I REDUKCJA ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA

EMISSION AND REDUCTION OF AIR POLLUTANTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza ^a (stan w dniu 31 XII)	128	138	143	144	Plants of significant nuisance to air quality ^a (as of 31 XII)
w tym wyposażone w urządzenia do redukcji zanieczyszczeń:					of which possessing systems to reduce the emission of:
pyłowych	88	91	87	88	particulates
gazowych	19	17	20	22	gases
w tym nieposiadające wyników pomiarów:					of which without the results of measurements of:
emisji:					emission:
pyłów	22	33	40	40	particulates
gazów	17	24	32	32	gases
emisji ^b	109	x	x	x	emission ^b
pyłów ^c	124	132	136	particulates ^c
gazów ^d	127	133	134	gases ^d

a Emitujące pyły, gazy lub równocześnie pyły i gazy. b-d Zakłady nieposiadające pomiarów poziomu substancji w powietrzu: b – dla pyłów i gazów, c – dla pyłów, ale mogące posiadać pomiary poziomu substancji w powietrzu dla gazów, d – dla gazów, ale mogące posiadać pomiary poziomu substancji w powietrzu dla pyłów.

a Emitting particulates, gases or particulates and gases. b-d Plants do not have a measuring level of a substance in the air: b – for particulates and gases, c – for particulates, but that may have measured level of a substance in the air for gases, d – for gases, but that may have measured level of a substance in the air for particulates.

TABL. 10 (16). EMISJA I REDUKCJA ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA (dok.)

EMISSION AND REDUCTION OF AIR POLLUTANTS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Emisja zanieczyszczeń w tys. t:					Emission of pollutants in thous. t:
pyłowych.....	5,6	4,9	4,9	4,0	particulates
w tym pyły ze spalania paliw.....	5,0	4,1	4,1	3,3	of which particulates from the combustion of fuels
gazowych (bez dwutlenku węgla)....	79,1	76,5	69,8	61,0	gases (excluding carbon dioxide)
w tym: dwutlenek siarki.....	30,7	28,2	26,7	25,2	of which: sulphur dioxide
tlenek węgla.....	7,5	8,2	7,5	7,6	carbon oxide
tlenki azotu.....	23,9	23,0	22,2	20,6	nitrogen oxides
Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń:					Pollutants retained in pollutant reduction systems:
w tysiącach ton:					in thousand tonnes:
pyłowe.....	1274,8	1597,5	1544,4	1244,1	particulates
gazowe (bez dwutlenku węgla)....	122,4	132,4	111,8	111,9	gases (excluding carbon dioxide)
w % zanieczyszczeń wytworzonych:					in % of pollutants produced:
pyłowych.....	99,6	99,7	99,7	99,7	particulates
gazowych (bez dwutlenku węgla)	60,7	63,4	61,6	64,7	gases (excluding carbon dioxide)

TABL. 11 (17). URZĄDZENIA DO REDUKCJI ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA W ZAKŁADACH SZCZEGÓLNIE UCIAŹLIWYCH DLA CZYSTOŚCI POWIETRZA

AIR POLLUTION REDUCTION SYSTEMS IN PLANTS OF SIGNIFICANT NUISANCE TO AIR QUALITY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Cyklony Cyclones	Multicyklony Multicyclones	Filtry tkaninowe Fabric filters	Elektrofiltry Electrofilters	Urządzenia mokre Wet air cleaners	Inne Others
-----------------------------------	---------------------	-------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------	--	----------------

URZĄDZENIA – stan w dniu 31 XII EQUIPMENT – as of 31 XII

OGÓŁEM.....	2010	273	78	270	23	155	66
TOTAL	2015	190	77	319	29	82	70
	2016	162	84	353	29	78	76
	2017	150	84	683	26	76	80
Skuteczność: Efficiency:							
niska.....	2010	45	15	40	–	14	x
low	2015	31	13	57	4	62	x
	2016	24	16	52	4	57	x
	2017	23	16	53	1	43	x
średnia.....	2010	142	23	61	–	100	x
moderate	2015	84	17	73	–	8	x
	2016	64	15	91	–	8	x
	2017	61	15	386	–	19	x
wysoka.....	2010	86	40	169	23	41	x
high	2015	75	47	189	25	12	x
	2016	74	53	210	25	13	x
	2017	66	53	244	25	14	x

PRZEPIY W GAZÓW ODLOTOWYCH w dam³/h WASTE GAS FLOW in dam³/h

OGÓŁEM.....	2010	5284	3142	5627	14557	12317	947
TOTAL	2015	3848	3152	7604	15458	10051	749
	2016	3189	2878	8140	15668	10089	1124
	2017	3079	2819	8545	15250	9228	1218
Skuteczność: Efficiency:							
niska.....	2010	358	185	256	–	330	x
low	2015	261	155	287	18	689	x
	2016	198	236	420	19	639	x
	2017	259	236	393	15	383	x
średnia.....	2010	2730	854	723	–	3401	x
moderate	2015	1775	741	1073	–	6614	x
	2016	1534	819	1457	–	6295	x
	2017	1359	730	1575	–	5864	x
wysoka.....	2010	2196	2103	4648	14557	8586	x
high	2015	1812	2256	6244	15440	2748	x
	2016	1457	1823	6263	15649	3155	x
	2017	1461	1853	6577	15235	2981	x

TABL. 12 (18). **POWIERZCHNIA O SZCZEGÓLNYCH WALORACH PRZYRODNICZYCH PRAWNIE CHRONIONA^a**

Stan w dniu 31 XII

AREA OF SPECIAL NATURE VALUE UNDER LEGAL PROTECTION^a

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION	
	w ha		in ha	w % powierzchni ogólnej województwa in % of total area of the voivodship	na 1 mieszkańca per capita in m ²		
OGÓŁEM.....	948446,1	944053,1	943927,6	943091,4	31,6	2703	TOTAL
Parki narodowe.....	7961,7	7975,0	7975,0	7975,0	0,3	23	National parks
Rezerваты przyrody.....	4103,1	4109,5	4109,6	4118,7	0,1	12	Nature reserves
Parki krajobrazowe ^b	178034,1	178481,8	178320,6	178569,4	6,0	512	Landscape parks ^b
Obszary chronionego krajobrazu ^b	753658,2	747571,9	747059,0	746016,3	25,0	2138	Protected landscape areas ^b
Stanowiska dokumentacyjne.....	0,1	1,7	1,7	1,7	0,0	0	Documentation sites
Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe.....	2167,0	2345,4	2855,5	2781,6	0,1	8	Landscape-nature complexes
Użytki ekologiczne.....	2521,9	3567,9	3606,3	3628,7	0,1	10	Ecological areas

a Patrz uwagi ogólne, ust. 6 na str. 56. b Bez powierzchni rezerwatów przyrody i innych form ochrony przyrody położonych na ich terenie.

a See general notes, item 6 on page 56. b Excluding nature reserves and other forms of nature protection located within those areas.

TABL. 13 (19). **PARKI NARODOWE**

Stan w dniu 31 XII

NATIONAL PARKS

As of 31 XII

LATA YEARS	PARKI NARODOWE NATIONAL PARKS	Powierzchnia ^a w ha Area ^a in ha				otuliny (strefy ochronnej) buffer (protective) zone
		parków narodowych		national parks		
		ogółem grand total	w tym lasów of which forests	z liczby ogółem – pod ochroną ścisłą ^b of grand total number – strictly protected ^b		
				razem total	w tym lasów of which forests	
OGÓŁEM.....	2010	7961,7	5000,6	274,4	129,2	8761,3
TOTAL	2015	7975,0	5171,2	273,6	129,7	8910,8
	2016	7975,0	5161,3	273,6	129,7	8910,8
	2017	7975,0	5161,5	273,6	129,7	8910,8
	Wielkopolski.....	7597,2	4795,1	258,9	115,0	7405,8
	Drawieński.....	377,8	366,4	14,7	14,7	1505,0

a Powierzchnia parku w granicach województwa. b Powierzchnia, na której chroniona jest cała przyroda i jest całkowicie zaniechana bezpośrednia ingerencja człowieka.

a Area of park in boundaries of the voivodship. b The area in which all forms of nature are protected and direct human interference is entirely abandoned.

TABL. 14 (20). REZERWATY PRZYRODY

Stan w dniu 31 XII
NATURE RESERVES
As of 31 XII

LATA REZERWATY	Obiekty Number	Powierzchnia w ha Area in ha		YEARS RESERVES	
		ogółem total	w tym pod ochroną ścisłą ^a of which strictly protected ^a		
OGÓŁEM	2010	98	4103,1	225,5	TOTAL
	2015	98	4109,5	225,5	
	2016	98	4109,6	225,5	
	2017	98	4118,7	363,6	
Faunistyczne		8	255,1	-	Fauna
Krajobrazowe.....		13	1814,3	54,7	Landscape
Leśne.....		42	1457,6	305,1	Forest
Torfowiskowe.....		14	225,7	-	Peat-bog
Florystyczne		19	353,9	3,8	Flora
Wodne		1	10,4	-	Water
Przyrody nieożywionej.....		1	1,7	-	Inanimate nature

a Powierzchnia, na której chroniona jest cała przyroda i jest całkowicie zaniechana bezpośrednia ingerencja człowieka.

a The area in which all forms of nature are protected and direct human interference is entirely abandoned.

TABL. 15 (21). PARKI KRAJOBRAZOWE

Stan w dniu 31 XII
LANDSCAPE PARKS
As of 31 XII

LATA YEARS ZESPOŁY I PARKI KRAJOBRAZOWE ^a SETS AND LANDSCAPE PARKS ^a		Powierzchnia ^b Area ^b			
		ogółem total	w tym of which		
			lasów forests	użytków rolnych agricultural land	wód water
		w ha	in ha		
OGÓŁEM	2010	179410,6	61657,3	90150,9	9628,7
TOTAL	2015	179870,6	62582,4	89639,3	9655,0
	2016	179870,6	62582,4	89639,3	9655,0
	2017	180157,8	64004,4	89090,9	9751,0
Sierakowski		30413,0	9898,0	15881,0	2254,0
Powidzki		24887,2	9280,3	12019,7	2620,0
Przemęcki.....		19450,0	6830,0	9780,0	1411,0
Park Krajobrazowy im. D. Chłapowskiego		17323,2	2553,0	12726,0	104,3
Dolina Baryczy.....		17000,0	6600,0	5800,0	1200,0
Żerkowsko-Czeszewski		15794,8	6130,5	8073,1	188,7
Nadwarciański		13428,0	1463,0	10348,0	393,0
Rogaliński		12682,7	6593,0	3895,6	304,7
Puszcza Zielonka		12202,0	10839,8	922,6	103,8
Lednicki		7618,4	720,7	6395,9	339,1
Promno		3363,9	2507,2	597,8	61,4
Nadgoplański Park Tysiąclecia.....		3074,6	399,9	2011,2	425,0
Pszczewski		2920,0	189,0	640,0	346,0

a Uszeregowane malejąco według powierzchni ogółem w województwie. b Łącznie z powierzchnią rezerwatów przyrody i innymi formami ochrony przyrody położonymi na terenie parków.

a Listed according to decreasing grand total area in voivodship. b Including nature reserves and other forms of nature protection located within parks.

TABL. 16 (22). **POMNIKI PRZYRODY**

Stan w dniu 31 XII

MONUMENTS OF NATURE

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	3809	3884	3909	3854	TOTAL
w tym:					of which:
Pojedyncze drzewa	3192	3148	3178	3085	Individual trees
Grupy drzew	416	489	484	532	Tree clusters
Aleje.....	88	107	107	106	Alleys
Głazy narzutowe.....	91	97	97	96	Erratic boulders

TABL. 17 (23). **ODPADY^a WYTWORZONE I DOTYCHCZAS SKŁADOWANE (NAGROMADZONE) ORAZ TERENY ICH SKŁADOWANIA**WASTE^a GENERATED AND LANDFILLED UP TO NOW (ACCUMULATED) AS WELL AS THEIR STORAGE YARDS AREAS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Zakłady wytwarzające odpady (stan w dniu 31 XII).....	243	240	232	232	Plants generating waste (as of 31 XII)
Odpady wytworzone (w ciągu roku) w tys. t	5170,8	5758,0	5807,2	4150,3	Waste generated (during the year) in thous. t
Odpady dotychczas składowane (nagromadzone ^b ; stan w końcu roku) w tys. t	51140,0	59145,2	60279,2	60615,5	Waste landfilled up to now (accumulated ^b ; end of year) in thous. t
Odpady poddane odzyskowi z nagromadzonych do 1 stycznia roku sprawozdawczego w tys. t.....	81,0	–	–	–	Waste recovered from accumulated by 1 January of reporting year in thous. t
Tereny składowania odpadów w ha: niezrekultywowane (stan w końcu roku).....	632,7	613,0	629,5	624,3	Area of storage yards in ha: non-reclaimed (end of year)
zrekultywowane (w ciągu roku)	5,0	0,8	11,8	–	reclaimed (during the year)

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 57. b Na składowiskach (hałdach, stawach osadowych) własnych.

a Excluding municipal waste; see general notes, item 7 on page 57. b On own landfills (heaps, settling ponds).

TABL. 18 (24). **ODPADY^a WEDŁUG RODZAJÓW W 2017 R.**WASTE^a BY TYPE IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE	Odpady wytworzone w ciągu roku Waste generated during the year						Odpady dotychczas składowane (nagromadzone ^b ; stan w końcu roku) Waste landfilled up to now (accumulated ^b ; end of year)	SPECIFICATION
	ogółem grand total	poddane odzyskowi ^c recovered ^c	unieszkodliwione ^c disposed ^c		przekazane innym odbiorcom transferred to other recipients	magazynowane czasowo temporarily stored		
			razem total	w tym składowane ^d of which landfilled ^d				
w tys. t in thous. t								
O G Ó Ł E M	4150,3	288,6	961,8	858,6	2853,4	46,5	60615,5	TOTAL
w tym:								of which:
Mieszanki popiołowo-żużłowe z mokrego odprowadzania odpadów paleniskowych....	992,8	0,3	855,5	855,5	134,6	2,4	60341,0	Dust-slag compounds from wet treatment of furnace waste
Popioły lotne z węgla....	571,9	–	90,7	–	481,2	–	–	Coal fly ash
Żużło, popioły paleniskowe i pyły z kotłów	42,6	1,6	–	–	38,6	2,4	–	Slag, furnace ash and particulates from boilers

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Na składowiskach (hałdach, stawach osadowych) własnych. c We własnym zakresie przez wytwórcę; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 57. d Na składowiskach (hałdach, stawach osadowych) własnych i innych.

a Excluding municipal waste. b On own landfills (heaps, settling ponds). c By waste producer on its own; see general notes, item 7 on page 57. d On own and other landfills (heaps, settling ponds).

TABL. 19 (25). **NAKLADY NA ŚRODKI TRWAŁE SŁUŻĄCE OCHRONIE ŚRODOWISKA I GOSPODARCE WODNEJ^a**
(ceny bieżące)
OUTLAYS ON FIXED ASSETS IN ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT^a
(current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w tys. zł in thous. zł				
Ochrona środowiska	863739,3	2021785,6	551254,6	577956,2	Environmental protection
w tym:					of which:
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	165703,2	284339,0	62263,3	25972,9	Protection of air and climate
w tym nakłady na nowe techniki i technologie spalania paliw oraz modernizację kotłowni i ciepłowni	149392,5	3634,7	9958,2	6540,1	of which outlays on modern fuel combustion technologies as well as the modernization of boiler and thermal energy plants
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	566850,4	696204,8	313338,3	379413,1	Wastewater management and protection of waters
w tym nakłady na:					of which outlays on:
oczyszczanie ścieków komunalnych	118240,1	91169,3	17094,4	69620,6	municipal wastewater treatment
sieć kanalizacyjną odprowadzającą ścieki i wody opadowe	432638,6	587284,9	275251,3	296055,2	sewage network for the transport of wastewater and precipitation water
Gospodarka odpadami, ochrona i przywrócenie wartości użytkowej gleb, ochrona wód podziemnych i powierzchniowych	105464,6	1007543,6	140126,3	51442,3	Waste management, protection and recovery of soils, protection of groundwater and surface water
w tym nakłady na:					of which outlays on:
zbieranie odpadów ^b i ich transport	9477,5	12675,8	7749,0	5244,5	waste collection ^b and transportation
w tym selektywne zbieranie odpadów	5167,8	2717,0	2467,4	1424,1	of which selective waste collection
usuwanie i unieszkodliwianie odpadów ^b	88420,0	966324,6	125145,2	1503,6	removal and treatment of waste ^b
rekultywację hałd, stawów osadowych i składowisk odpadów oraz innych terenów zdevastowanych i zdegradowanych	1928,5	421,1	461,8	241,1	reclamation of waste dumps, sludge tanks and landfills as well as of other devastated and degraded areas
Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu	47,5	220,0	293,6	90585,0	Protection of biodiversity and landscape
Zmniejszanie hałasu i wibracji	14700,0	10869,2	17970,1	3537,2	Noise and vibration reduction
Gospodarka wodna	224206,5	139483,3	112100,7	99940,9	Water management
nakłady na:					outlays on:
Ujęcia i doprowadzenia wody	99774,6	46259,9	78980,1	75737,0	Water intakes and systems
Budowę i modernizację stacji uzdatniania wody	50700,9	81822,4	22724,6	21020,4	Construction and modernisation of water treatment plants
Zbiorniki i stopnie wodne	19969,3	1916,1	4020,0	1809,5	Water reservoirs and falls
Regulację i zabudowę rzek i potoków	40855,6	1590,5	81,0	254,0	Regulation and management of rivers and streams
Obwałowania przeciwpowodziowe i stacje pomp	12906,1	7894,4	6295,0	1120,0	Flood embankments and pump stations

a Według lokalizacji inwestycji; nakłady te uwzględniono również w nakładach inwestycyjnych we właściwych sekcjach gospodarki narodowej. b Przemysłowych i komunalnych.

a By investments locations; these outlays are included in the appropriate sections of the national economy. b Industrial and municipal.

TABL. 20 (26). EFEKTY RZECZOWE UZYSKANE W WYNIKU PRZEKAZANIA DO UŻYTKU INWESTYCJI OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ

TANGIBLE EFFECTS OF INVESTMENTS IN ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
OCHRONA ŚRODOWISKA ENVIRONMENTAL PROTECTION					
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu					Protection of air and climate
Zdolność przekazanych do eksploatacji urządzeń do redukcji zanieczyszczeń w t/r:					Capacity of completed systems to reduce pollutants in t/y:
pyłowych.....	69	15505	42467	2160	particulates
gazowych.....	–	8252	–	–	gases
Gospodarka ściekowa i ochrona wód					Wastewater management and protection of waters
Sieć kanalizacyjna w km odprowadzająca:					Sewage network in km discharging:
ścieki.....	453,2	448,7	207,5	207,6	wastewater
wody opadowe.....	99,5	63,0	64,1	71,9	precipitation water
Oczyszczalnie ścieków:					Wastewater treatment plants:
obiekty.....	4	3	1	1	facilities
w tym oczyszczalnie komunalne	4	2	1	1	of which municipal
mechaniczne.....	–	1	–	–	mechanical
biologiczne (bez komór fermentacyjnych).....	4	2	1	1	biological (excluding fermentation tanks)
przepustowość oczyszczalni w m ³ /d	8721	124267	1590	2947	capacity of treatment plants in m ³ /24 h
w tym oczyszczalni komunalnych.....	8721	9037	1260	947	of which municipal
mechanicznych.....	8150	115200	330	72	mechanical
biologicznych (bez komór fermentacyjnych).....	571	7367	1260	2503	biological (excluding fermentation tanks)
z podwyższonym usuwaniem biogenów ^a	–	1700	–	372	with increased biogene removal ^a
Oczyszczalnie ścieków indywidualne (przydomowe):					Farmstead treatment facilities (homestead):
obiekty.....	276	370	72	308	facilities
przepustowość w m ³ /d.....	758	459	165	565	capacity in m ³ /24 h
Podczyszczalnie ścieków przemysłowych:					Industrial waste pre-treatment plants:
obiekty.....	4	3	2	4	facilities
przepustowość w m ³ /d.....	80	136	66	89	capacity in m ³ /24 h
Gospodarka odpadami					Wastes management
Urządzenia do unieszkodliwiania odpadów:					Waste treatment plants:
obiekty.....	4	5	3	–	facilities
wydajność w t/r.....	1500	123600	131900	–	capacity in t/y
Składowiska dla odpadów komunalnych:					Landfills of municipal waste:
obiekty.....	1	–	–	–	facilities
powierzchnia w ha.....	3,7	2,9	0,7	–	area in ha
wydajność w t/r.....	52800	22400	253000	–	capacity in t/y
Wydajność urządzeń do gospodarczego wykorzystania odpadów ^b w t/r.....	26550	65000	–	4884	Capacity of waste utilization systems ^b in t/y
GOSPODARKA WODNA WATER MANAGEMENT					
Wydajność ujęć wodnych ^c w m ³ /d.....	10474	7096	6670	2877	Capacity of water intakes ^c in m ³ /24 h
Uzdatnianie wody w m ³ /d.....	14451	5157	2200	5333	Water treatment in m ³ /24 h
Sieć wodociągowa w km.....	325,3	227,4	248,7	203,8	Water supply network in km
Regulacja i zabudowa rzek i potoków w km.....	58,9	3,0	0,1	0,1	Regulation and management of rivers and streams in km
Obwałowania przeciwpowodziowe w km.....	18,0	11,3	10,6	–	Flood embankments in km

a W tym chemiczne. b Z wyłączeniem odpadów komunalnych. c Bez ujęć w energetyce zawodowej.

a Of which chemical. b Excluding municipal waste. c Excluding water intakes in the power industry.

TABL. 21 (27). **KIERUNKI FINANSOWANIA Z WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ**

FINANCING DIRECTIONS OF THE VOIVODSHIP ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT FUND

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	w odsetkach in percent	SPECIFICATION
	w tys. zł in thous. zł					
O G Ó Ł E M.....	154856,3	230376,6	124835,0	200218,4	100,0	T O T A L
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu.....	19113,0	111417,5	23488,0	57727,5	28,8	Protection of air and climate
Gospodarka ściekowa i ochrona wód.....	106638,3	38775,9	72125,4	101257,2	50,6	Wastewater management and protection of water
Gospodarka odpadami.....	14400,3	59317,5	5988,6	11235,9	5,6	Waste management
Pozostałe.....	14704,7	20865,6	23233,0	29997,7	15,0	Others

Źródło: dane Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Source: data of the Management Board of the National Fund for Environmental Protection and Water Management.

TABL. 22 (28). **WPLYWY Z OPŁAT I KAR NA FUNDUSZE OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ**

RECEIPTS FROM FEES AND FINES FOR ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT FUND

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w tys. zł in thous. zł				
Opłaty za korzystanie ze środowiska.....	165015,3	173050,6	155290,0	135561,5	Payments for use of natural environment
w tym:					of which:
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	28153,9	33492,2	33060,0	33816,1	Wastewater management and protection of water
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu.....	54778,1	61574,7	52449,9	52405,6	Protection of air and climate
Gospodarka odpadami.....	79903,0	75919,8	65623,7	44738,8	Waste management
Kary za nieprzestrzeganie przepisów ochrony środowiska.....	734,7	752,6	816,9	1088,2	Fines for not meeting environmental protection regulations
w tym za przekroczenie:					of which for exceeding:
Warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi.....	210,0	15,6	94,3	29,7	Norms of discharging wastewater into water or into the ground
Dopuszczalnej emisji zanieczyszczeń do powietrza.....	48,5	13,5	5,6	21,5	Permissible emission of air pollutants

Źródło: w zakresie opłat – dane Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, kar – dane Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska.

Source: with regard to fees – data of the Management Board of the National Fund for Environmental Protection and Water Management, fines – data of the Inspectorate for Environmental Protection.

DZIAŁ III PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY I SAMORZĄD TERYTORIALNY

Uwagi ogólne

1. Z dniem 1 I 1999 r. (na mocy ustawy z dnia 24 VII 1998 r., Dz. U. Nr 96, poz. 603 z późn. zm.) wprowadzono zasadniczy trójstopniowy podział terytorialny państwa, którego jednostkami są: gminy, powiaty i województwa.

Gmina jest podstawową jednostką terytorialnego podziału kraju. Jednostkami pomocniczymi w gminach są m.in. sołectwa, których organizację i zakres działania określa właściwa rada gminy odrębnym statutem.

2. Z dniem 1 I 2014 r. (na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 VII 2013 r., Dz. U. poz. 869) nadano status miasta miejscowości Dobrzyca w gminie Dobrzyca, w powiecie pleszewskim.

Z dniem 1 I 2015 r. (na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 VII 2014 r., Dz. U. poz. 1023) nadano status miasta miejscowości Chocz w gminie Chocz, w powiecie pleszewskim.

Z dniem 1 I 2016 r. (na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 VII 2015 r., Dz. U. poz. 1083) nadano status miasta miejscowości Jaraczewo w gminie Jaraczewo, w powiecie jarońskim.

Z dniem 1 I 2017 r. (na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 VII 2016 r., Dz. U. poz. 1134) nadano status miasta miejscowości Opatówek w gminie Opatówek, w powiecie kaliskim.

3. Kadencja prezydentów, burmistrzów, wójtów oraz rad gmin, rad miejskich na prawach powiatu i rad powiatów trwa 4 lata, licząc od dnia wyborów.

4. Charakterystykę demograficzno-zawodową radnych w jednostkach samorządu terytorialnego oparto o wyniki sprawozdawczości za rok 2017, aktualizującej dane o radnych zawarte w obwieszczeniach terytorialnych komisji wyborczych z wyborów samorządowych w dniu 16 XI 2014 r.

Grupowania radnych organów jednostek samorządu terytorialnego według grup zawodów dokonano na podstawie Klasyfikacji Zawodów i Specjalności na potrzeby rynku pracy wprowadzonej rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 VIII 2014 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 227).

5. Prezentowane informacje o **administracji publicznej** dotyczą zatrudnienia i wynagrodzeń w administracji państwowej i samorządu terytorialnego oraz samorządowych kolegiach odwoławczych i obejmują jednostki zaliczane według PKD 2007 do grupy „Administracja publiczna oraz polityka gospodarcza i społeczna” w sekcji „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”.

CHAPTER III ADMINISTRATIVE DIVISION AND LOCAL GOVERNMENT

General notes

1. On 1 I 1999 (based on the act dated 24 VII 1998, Journal of Laws No. 96, item 603 with later amendments) a fundamental three-tier administrative division of the country was introduced, the entities of which are: gminas, powiats and voivodships.

The gmina is the basic unit of the country's territorial structure. Auxiliary entities in gminas are, among others, village administrator's offices. Their organization and scope of activity is outlined by individual gmina councils in a separate statute.

2. On 1 I 2014 (on the basis of the Resolution of the Council of Ministers dated 30 VII 2013, Journal of Laws item 869) Dobrzyca was granted city status in Dobrzyca gmina, in Pleszewski Powiat.

On 1 I 2015 (on the basis of the Resolution of the Council of Ministers dated 29 VII 2014, Journal of Laws item 1023) Chocz was granted city status in Chocz, in Pleszewski Powiat.

On 1 I 2016 (on the basis of the Resolution of the Council of Ministers dated 28 VII 2015, Journal of Laws item 1083) Jaraczewo was granted city status in Jaraczewo, in Jaroński Powiat.

On 1 I 2017 (on the basis of the Resolution of the Council of Ministers dated 19 VII 2016, Journal of Laws item 1134) Opatówek was granted city status in Opatówek, in Kaliski Powiat.

3. Term of presidents, mayors, village mayors as well as gmina councils, city councils in cities with powiat status and powiat councils lasts 4 years, counting from the day of election.

4. The demographic and occupational characteristic of councillors in local government units is based on reporting results for 2017, updating information concerning councillors included in announcements of local election commissions from the 16 XI 2014 local government elections.

The grouping of councillors of organs of local government units by groups of occupations is made on the basis of the Polish Classification of Occupations and Specializations for Labour Market Needs, which was introduced by a decree of the Minister of Labour and Social Policy, dated 7 VIII 2014 (uniform text Journal of Laws 2018 item 227).

5. Information presented concerning **public administration** involves employment and wages and salaries in the state administration, local government administration and local government appeal councils and covers entities included, in accordance with NACE Rev. 2, in the group “Public administration and economic and social policy” in the section “Public administration and defence; compulsory social security”.

Do **administracji państwowej** zalicza się:

- 1) naczelne i centralne organy administracji łącznie z pracownikami zatrudnionymi w ich placówkach zagranicznych:
 - a) instytucje naczelne i centralne (np. Kancelarie: Sejmu, Senatu i Prezydenta, ministerstwa, urzędy centralne),
 - b) terenowe organy rządowej administracji niezespoliczonej (np. izby i urzędy skarbowe oraz celne, okręgowe inspektoraty pracy, urzędy statystyczne, regionalne izby obrachunkowe oraz do 2010 r. gospodarstwa pomocnicze jednostek budżetowych);
- 2) terenowe organy rządowej administracji zespolonej: urzędy wojewódzkie, jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. inspektoraty: inspekcji handlowej, nadzoru budowlanego, weterynarii, farmaceutyczne, ochrony środowiska, ochrony roślin i nasiennictwa oraz urzędy ochrony zabytków i kuratoria oświaty);
- 3) niektóre agencje państwowe (np. Agencję Rezerw Materiałowych, Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości oraz od 2009 r. Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa) oraz jednostki pomocnicze administracji państwowej wraz z oddziałami regionalnymi.

Do **administracji samorządu terytorialnego** zalicza się:

- 1) gminy i miasta na prawach powiatu:
 - a) urzędy gmin i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. jednostki usług komunalnych oraz od 2009 r. zarządy dróg),
 - b) urzędy miast na prawach powiatu i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. ośrodki dokumentacji geodezyjno-kartograficznej oraz od 2009 r. zarządy dróg);
- 2) powiaty, tj. starostwa powiatowe i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. urzędy pracy, zarządy dróg);
- 3) województwa, tj. urzędy marszałkowskie i wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne (np. urzędy pracy, zarządy melioracji i urzędzeń wodnych oraz od 2009 r. zarządy dróg).

Samorządowe kolegia odwoławcze są organami właściwymi do rozpatrywania m.in. odwołań od decyzji, zażaleń na postanowienia jednostek samorządu terytorialnego.

6. Dane o przeciętnych wynagrodzeniach w administracji państwowej nie uwzględniają wynagrodzeń osób zatrudnionych w placówkach zagranicznych.

State administration comprises:

- 1) principle and central organs of administration including the personnel employed in their foreign entities:
 - a) principle and central institutions (e.g., chancelleries of: the Sejm, the Senate and the President, ministries, central offices),
 - b) territorial organs of non-combined government administration (e.g., fiscal and customs chambers and offices, district work inspectorates, statistical offices, regional chambers of audit and until 2010 auxiliary units of budgetary units);
- 2) territorial organs of combined government administration: voivodship offices, auxiliary service entities (e.g., inspectorates of: trade, construction supervision, veterinary, pharmaceutical, environmental protection, plant protection and seed production as well as monument preservation offices and schools superintendent's offices);
- 3) some state agencies (e.g., the Material Reserves Agency, the Polish Agency for Enterprise Development, and since 2009, the agency for Restructuring and Modernisation of Agriculture) and auxiliary entities of the state administration with regional units.

Local **government administration** comprises:

- 1) gminas and cities with powiat status:
 - a) gmina offices and auxiliary service entities (e.g., municipal service entities and since 2009 public road boards),
 - b) offices of cities with powiat status and auxiliary service entities (e.g., geodetic and cartographic documentation centres and since 2009 public road boards);
- 2) powiats, i.e., powiat starosta offices and auxiliary service entities (e.g., labour offices, public road boards);
- 3) voivodships, i.e., marshals' offices and voivodship local government organizational entities (e.g., labour offices, drainage and water facility boards and since 2009 public road boards).

Local government appeal councils are bodies competent for examining, inter alia, appeals against concluding decisions, complaints against procedural decisions of local government units.

6. Data concerning average wages and salaries in the state administration do not include wages and salaries of persons employed in entities abroad.

TABL. 1 (29). **JEDNOSTKI ADMINISTRACYJNE WOJEWÓDZTWA**

Stan w dniu 31 XII

ADMINISTRATIVE UNITS OF VOIVODSHIP

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Powiaty	31	31	31	31	Powiats
Miasta na prawach powiatu	4	4	4	4	Cities with powiat status
Gminy	226	226	226	226	Gminas
miejskie.....	19	19	19	19	urban
wiejskie.....	117	115	114	113	rural
miejsko-wiejskie.....	90	92	93	94	urban-rural
Miasta.....	109	111	112	113	Towns
Miejscowości wiejskie.....	5494	5450	5454	5456	Rural localities
Sołectwa.....	3854	3874	3879	3880	Village administrator's offices

Tabl. 2 (30). **GMINY W 2017 R.**

Stan w dniu 31 XII

GMINAS IN 2017

As of 31 XII

GRUPY GMIN WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI GROUPS OF GMINAS BY NUMBER OF POPULATION	Ogółem Total	O powierzchni Area								
		poniżej 5,0 km ² below	5,0– –19,9	20,0– –49,9	50,0– –99,9	100,0– –149,9	150,0– –199,9	200,0– –249,9	250,0– –299,9	300,0 km ² i więcej and more
OGÓŁEM..... TOTAL	226^a	1	10	5	53	91	38	14	5	9
Poniżej 2500..... Below	2	1	–	–	1	–	–	–	–	–
2500– 4999.....	29	–	–	2	20	5	1	1	–	–
5000– 7499.....	53	–	–	–	17	31	4	1	–	–
7500– 9999.....	55	–	1	–	7	30	12	2	2	1
10000– 14999.....	36	–	2	–	3	14	10	3	–	4
15000– 19999.....	17	–	2	–	1	4	5	3	–	2
20000– 39999.....	22	–	5	–	2	5	6	1	1	2
40000– 99999.....	10	–	–	3	1	2	–	3	1	–
100000–199999.....	1	–	–	–	1	–	–	–	–	–
200000 i więcej..... and more	1	–	–	–	–	–	–	–	1	–

a W tym 4 gminy mające również status miasta na prawach powiatu, które podano w tabl. 3 na str. 75.
Źródło: w zakresie powierzchni – dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

a Of which 4 gminas that are also cities with powiat status, which are given in the table 3 on page 75.

S o u r c e: in regard to area – data Head Office of Geodesy and Cartography.

TABL. 3 (31). **POWIATY I MIASTA NA PRAWACH POWIATU W 2017 R.**

Stan w dniu 31 XII

POWIATS AND CITIES WITH POWIAT STATUS IN 2017

As of 31 XII

GRUPY POWIATÓW I MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI GROUPS OF POWIATS AND CITIES WITH POWIAT STATUS BY NUMBER OF POPULATION	Ogółem Total	O powierzchni Area							
		poniżej 50,0 km ² below	50,0– –99,9	100,0– –299,9	300,0– –499,9	500,0– –999,9	1000,0– –1499,9	1500,0– –1999,9	2000,0 km ² i więcej and more
OGÓŁEM..... TOTAL	35	1	2	1	–	19	8	4	–
Poniżej 50000..... Below	2	–	–	–	–	2	–	–	–
50000– 74999.....	16	1	1	–	–	12	1	1	–
75000– 99999.....	10	–	–	–	–	5	4	1	–
100000–149999.....	4	–	1	–	–	–	2	1	–
150000–199999.....	1	–	–	–	–	–	1	–	–
200000 i więcej..... and more	2	–	–	1	–	–	–	1	–

Źródło: w zakresie powierzchni – dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Source: in regard to area – data Head Office of Geodesy and Cartography.

TABL. 4 (32). **RADNI ORGANÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W 2017 R.**

Stan w dniu 31 XII

COUNCILLORS OF ORGANS OF LOCAL GOVERNMENT UNITS IN 2017

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Radni Councillors of				SPECIFICATION
	rad gmin ^a gmina councils ^a	rad miast w miastach na prawach powiatu city councils in cities with powiat status	rad powiatów powiat councils	sejmiku wojewódzkiego voivodship regional council	

OGÓŁEM TOTAL

OGÓŁEM.....	3511	108	615	39	TOTAL
W tym kobiety.....	920	28	121	9	Of which women

WEDŁUG WIEKU BY AGE

18–29 lat.....	123	7	8	–	18–29 years
30–39.....	532	21	63	3	30–39
40–49.....	778	33	103	3	40–49
50–59.....	990	16	179	19	50–59
60 lat i więcej.....	1088	31	262	14	60 and more

WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA BY EDUCATIONAL LEVEL

Wyższe.....	1361	91	442	36	Tertiary
Policealne i średnie.....	1331	15	145	3	Post-secondary and secondary
Zasadnicze zawodowe.....	738	1	26	–	Basic vocational
Gimnazjalne i podstawowe	81	1	2	–	Lower secondary and primary

a Bez radnych rad miast w miastach na prawach powiatu.

a Excluding councillors of city councils in cities with powiat status.

TABL. 4 (32). **RADNI ORGANÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W 2017 R. (dok.)**

Stan w dniu 31 XII

COUNCILLORS OF ORGANS OF LOCAL GOVERNMENT UNITS IN 2017 (cont.)

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Radni Councillors of				SPECIFICATION
	rad gmin ^a gmina councils ^a	rad miast w miastach na prawach powiatu city councils in cities with powiat status	rad powiatów powiat councils	sejmiku wojewódzkiego voivodship regional council	
WEDŁUG GRUP ZAWODÓW ^b BY OCCUPATIONAL GROUPS ^b					
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy.....	222	9	249	26	Managers
Specjaliści.....	843	71	199	13	Professionals
Technicy i inny średni personel.....	447	12	28	–	Technicians and associate professionals
Pracownicy biurowi.....	245	9	32	–	Clerical support workers
Pracownicy usług i sprzedawcy	410	3	27	–	Service and sales workers
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	811	2	63	–	Skilled agricultural, forestry and fishery workers
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	234	–	6	–	Craft and related trades workers
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń.....	142	–	5	–	Plant and machine operators and assemblers
Pracownicy przy pracach prostych.....	57	–	1	–	Elementary occupations
Siły zbrojne.....	12	1	3	–	Armed forces occupations

a Bez radnych rad miast w miastach na prawach powiatu. b Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 72; w podziale według grup zawodów nie uwzględniono radnych będących bezrobotnymi, niepracującymi i uczącymi się; emeryci i renciści ujmowani są według zawodu wykonywanego przed przejściem na emeryturę lub rentę.

a Excluding councillors of city councils in cities with powiat status. b See general notes, item 4 on page 72; in the division by occupational groups, data do not include unemployed, not working and studying councillors; retirees and pensioners are classified by performed occupation before taking retirement.

TABL. 5 (33). **ZATRUDNIENIE I WYNAGRODZENIA W ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ**

PAID EMPLOYMENT, WAGES AND SALARIES IN THE PUBLIC ADMINISTRATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	przeciętne zatrudnienie average employment				przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto ^a w zł average monthly gross wages and salaries ^a in zł				
O G Ó Ł E M.....	32591	31594	31847	31193	3828,56	4469,56	4659,65	4950,89	T O T A L
w tym:									of which:
Administracja państwowa.....	11683	10758	10720	9980	4172,54	4679,39	4964,43	5315,54	State administration
Administracja samorządu terytorialnego.....	20820	20752	21047	21127	3621,71	4352,59	4494,56	4770,74	Local government administration
gminy i miasta na prawach powiatu.....	13922	13810	14052	14070	3602,40	4365,73	4485,50	4768,33	gminas and cities with powiat status
powiaty	5248	5077	5112	5165	3346,99	4121,93	4279,88	4495,93	powiatas
województwo	1650	1865	1883	1892	4656,20	4883,24	5144,94	5541,33	voivodship

a Patrz uwagi ogólne do rozdziału „Wynagrodzenia. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych”, ust. 3 na str. 142.

a See general notes to the chapter “Wages and salaries. Social security benefits”, item 3 on page 142.

DZIAŁ IV BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE. WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI

CHAPTER IV PUBLIC SAFETY. JUSTICE

Uwagi ogólne

1. Dane o przestępstwach stwierdzonych podano według klasyfikacji Kodeksu karnego z 1997 r., obowiązującego od 1 IX 1998 r. (ustawa z dnia 6 VI 1997 r., Dz. U. z 2018 r. poz. 1600 z póź. zm.), Kodeksu karnego skarbowego obowiązującego od 17 X 1999 r. (ustawa z dnia 10 IX 1999 r., tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 1958) lub innych ustaw szczególnych.

2. **Przestępstwo stwierdzone** jest to zdarzenie, co do którego w zakończonym postępowaniu przygotowawczym potwierdzono, że jest przestępstwem. Przestępstwo – zgodnie z Kodeksem karnym z 1997 r. – jest to zbrodnia lub występki ścigany z oskarżenia publicznego lub z oskarżenia prywatnego, zgodnie z Kodeksem karnym skarbowym – jest to przestępstwo skarbowe.

Przestępstwo stwierdzone w zakończonym postępowaniu przygotowawczym, w którym ustalono przynajmniej jednego podejrzanego, jest to **przestępstwo wykryte**.

Dane o przestępstwach stwierdzonych od 2014 r. nie obejmują czynów karalnych popełnionych przez nieletnich. Zgodnie z obowiązującą metodologią stwierdzenie popełnienia czynów karalnych przez nieletnich dokonywane jest w postępowaniu sądowym po uprzednim przekazaniu przez Policję akt w sprawach nieletnich do sądu rodzinnego.

Informacje o przestępstwach stwierdzonych i wskaźnikach wykrywalności sprawców przestępstw pochodzą z policyjnych systemów informacyjnych.

3. **Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw** jest to stosunek liczby przestępstw wykrytych w danym roku (łącznie z wykrytymi po podjęciu z umorzenia) do liczby przestępstw stwierdzonych w danym roku, powiększonej o liczbę przestępstw stwierdzonych w podjętych postępowaniach, a umorzonych w latach poprzednich z powodu niewykrycia sprawców.

4. Organizacja **sądów powszechnych** określona jest w ustawie z dnia 27 VII 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 133). W ramach struktury organizacyjnej sądownictwa powszechnego działają sądy apelacyjne, okręgowe i rejonowe.

5. **Sądy apelacyjne** rozpatrują sprawy odwoławcze od orzeczeń wydanych w pierwszej instancji przez sądy okręgowe. Do sądu apelacyjnego wpływają sprawy z kilku sądów okręgowych (od 2 do 6), objętych obszarem jego właściwości.

General notes

1. Data concerning ascertained crimes are given according to the classification of the Criminal Code of 1997, valid since 1 IX 1998 (the law dated 6 VI 1997, uniform text Journal of Laws 2018 item 1600 with later amendments), the Penal Fiscal Code valid since 17 X 1999 (the law dated 10 IX 1999, uniform text Journal of Laws 2018 item 1958) or other specific laws.

2. An **ascertained crime** is an event, which after the completion of preparatory proceedings was confirmed as a crime. In connection with the Criminal Code of 1997 crime is a felony or misdemeanour prosecuted upon by public accusation or private accusation, in connection with the Penal Fiscal Code – is a fiscal offence.

An ascertained crime in completed preparatory proceeding, in which at least one suspect was found is a **detected crime**.

Data about ascertained crimes since 2014 do not include punishable acts committed by juveniles. In accordance with the existing methodology, the specification of the number of juveniles committing punishable acts takes place during court proceedings after the Police provides records in juvenile cases to the family court.

Information regarding ascertained crimes and rates of detectability of delinquents in ascertained crimes come from police information systems.

3. The **rate of detectability of delinquents** is the relation of the number of detected crimes in a given year (including those detected after resumption following discontinuance) to the total number of crimes ascertained in a given year, plus the number of crimes recorded in commenced proceedings and discontinued in previous years due to undetected delinquents.

4. The organization of **common courts** is defined in the Law on Common Courts, dated 27 VII 2001 (uniform text Journal of Laws 2015 item 133). Appeal, regional and district courts function within the framework of the organizational structure of common courts.

5. **Appeal courts** consider cases in which the verdicts issued by regional courts of first instance are appealed. An appeal court considers cases from several regional courts (from 2 to 6) within its jurisdiction.

6. Sądy okręgowe rozpatrują w pierwszej instancji sprawy, gdy ustawa tak stanowi oraz w drugiej instancji – odwołania od orzeczeń sądów rejonowych.

Nie wszystkie sądy okręgowe rozpoznają sprawy gospodarcze. Z tego względu w niektórych polach tabl. 4 znaki „x” oznaczają, że dany sąd okręgowy nie jest właściwy do rozpatrywania tego rodzaju spraw, mimo ich występowania; przedmiotowe sprawy rozpatruje sąd okręgowy określony w przepisach rozporządzenia ministra sprawiedliwości.

7. Wpływ spraw do sądów oznacza liczbę spraw, które zostały wniesione do sądów powszechnych w celu rozpatrzenia w postępowaniu sądowym.

8. W sądownictwie powszechnym sprawą załatwioną jest sprawa, w której wydano wyrok, postanowienie lub połączono ją z inną sprawą albo przekazano do innego rodzaju sądu lub organu. W przypadku występowania w sprawie kilku osób uważa się ją za załatwioną, gdy dotyczy to wszystkich osób występujących w sprawie.

Sprawy (postępowania) załatwione lub zakończone w danym roku obejmują również sprawy niezałatwione w latach poprzednich.

9. Sprawy rodzinne obejmują postępowanie:

- 1) z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego;
- 2) dotyczące nałożenia na alkoholików obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu;
- 3) wobec nieletnich w zakresie:
 - a) zapobiegania i zwalczania demoralizacji w stosunku do osób, które nie ukończyły 18 lat,
 - b) postępowania w sprawach o czyny karalne w stosunku do osób, które dopuściły się takiego czynu po ukończeniu 13 lat, ale przed ukończeniem 17 lat,
 - c) wykonywania środków wychowawczych lub poprawczych w stosunku do osób, względem których środki te zostały orzeczone, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez te osoby 21 lat;
- 4) w związku z leczeniem narkomanów;
- 5) w sprawie kontroli umieszczania w zakładach lecznictwa psychiatrycznego.

Tryb postępowania wobec nieletnich przed sądem (pkt 3a i 3b) wynika z ustawy z dnia 26 X 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (tekst jednolity 2018 poz. 969).

Zmiany dokonane w ustawie, które weszły w życie z dniem 2 I 2014 r., zniósły dwuetapową procedurę postępowania sądów wobec nieletnich. Przed zmianami sędzia, w momencie wpływu sprawy do sądu, mógł wszcząć postępowanie wyjaśniające wobec nieletniego, a następnie wobec tego samego nieletniego mógł wydać postanowienie o rozpoznaniu sprawy na posiedzeniu lub rozprawie w postępowaniu opiekuńczo-wychowawczym lub w postępowaniu poprawczym. Sprawy wszczęte przed dniem wejścia w życie nowych przepisów rozpatrywane były według dwuetapowej procedury. Zgodnie z obowiązującą jednoetapową procedurą sąd prowadzi postępowanie i orzeka w sprawach, w których zachodzi podejrzenie demoralizacji lub popełnienia czynu karalnego przez nieletniego.

6. Regional courts consider cases relegated by the law in the first instance and appeals of regional court verdicts in the second instance.

Not all regional courts try commercial cases. Therefore, in some fields of table 4, the "x" indicates that the given regional court does not hear this type of cases, despite the appearance of such cases; objective cases are heard by the regional court defined in the regulations of the Minister of Justice.

7. Incoming cases are the number of cases that were filed in common courts for consideration in a court proceedings.

8. In common courts a resolved case is a case with regard to which a sentence or order has been issued or combined with another case, or which has been transferred to a different kind of court or authority. A case that involves a number of persons is considered resolved when this applies to all the persons.

The **resolved cases and completed proceedings** in the given year also include the cases unresolved from previous years.

9. Family cases include the following proceedings:

- 1) family and guardianship law;
- 2) regarding enforcement of compulsory treatment of alcoholics;
- 3) with respect to juveniles concerning:
 - a) prevention and counteraction the demoralization of persons under the age of 18,
 - b) proceedings in cases concerning punishable acts committed by persons aged 13–16,
 - c) execution of educational and corrective measures concerning persons with regard to whom such measures have been adjudicated, but not longer than until the age of 21;
- 4) compulsory treatment of drug addicts;
- 5) supervising the placement of an individual in a psychiatric treatment facility.

Court proceedings against juveniles (points 3a and 3b) are based on the Law on Proceedings Involving Juveniles, dated 26 X 1982 (uniform text Journal of Laws 2018 item 969).

Amendments to the law entered into force as of 2 I 2014 abolished the two-stage court proceedings against juveniles. Before the amendments, the judge, at the time the case was brought into the court, could institute investigative proceedings against a juvenile and then, with regard to the same juvenile issue the decision on the examination of the case in the course of tutorial and educational proceedings or correctional proceedings. Cases instituted before the effective date of new regulations were examined according to two-stage procedure. According to the valid single-stage procedure the court conducts the proceedings and adjudges of cases in which occur suspicion of demoralization or commitment punishable act by a juvenile.

Sprawy rodzinne rozpoznawane są przez sądy rodzinne, które działają jako wydziały rodzinne i nieletnich w sądach rejonowych, z wyjątkiem niektórych spraw, np. o rozwód i separację rozpoznawanych przez wydziały cywilne sądów okręgowych na podstawie ustawy z dnia 27 VII 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych.

10. Dorośli skazani są to osoby, które zostały skazane za przestępstwo popełnione w wieku co najmniej 17 lat.

11. Rejestry sądowe prowadzone są na podstawie ustaw i przepisów wykonawczych. Stany rejestrów określają liczbę podmiotów zarejestrowanych w określonym dniu.

Sprawy rejestrowe prowadzone są w sądach rejonowych – wydziałach gospodarczych i Krajowym Rejestrze Sądowym (sądach rejestrowych).

Family cases are heard by family courts which act as family and juvenile departments in district courts, with the exception of some cases (e.g., divorce and separation), which have been transferred to civilian regional courts on the basis of the Law on Common Courts, dated 27 VII 2001 (Journal of Laws see item 4 on page 89).

10. Adults convicts are persons who have been sentenced for committed crime aged 17 or more.

11. Court registers are kept on the basis of laws and executive regulations. Registers contain the number of entities registered on a given day.

Registration cases are held in the commercial departments of district courts and in the National Judicial Register (registration courts).

TABL. 1 (34). PRZESTĘPSTWA STWIERDZONE PRZEZ POLICJĘ W ZAKOŃCZONYCH POSTĘPOWANIACH PRZYGOTOWAWCZYCH^aASCERTAINED CRIMES BY THE POLICE IN COMPLETED PREPARATORY PROCEEDINGS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^b	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	96929	68804	61705	57487	T O T A L
w tym w miastach	74028	49618	43442	42423	of which urban areas
w tym:					of which:
Przeciwko życiu i zdrowiu – art. 148–162 kk	2345	1143	1198	1232	Against life and health – Art. 148–162 Criminal Code
w tym:					of which:
Zabójstwo – art. 148 kk	36	23	21	29	Homicide – Art. 148 Criminal Code
Uszczerbek na zdrowiu – art. 156 i 157 kk	1348	727	769	769	Damage to health – Art. 156 and 157 Criminal Code
Udział w bóje lub pobiciu – art. 158 i 159 kk	778	268	258	215	Participation in violence or assault – Art. 158 and 159 Criminal Code
Przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji – art. 163–180 kk	13905	7319	7334	6813	Against public safety and safety in transport – Art. 163–180 Criminal Code
W tym prowadzenie pojazdu na drodze przez osobę w stanie nietrzeźwym lub pod wpływem środka odurzającego – art. 178a kk	12697	5790	5238	4823	Of which operating a motor vehicle while under the influence of alcohol or other intoxicant – Art. 178a Criminal Code
Przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania – art. 189–196 kk	2965	1989	2183	2442	Against freedom, freedom of conscience and religion – Art. 189–196 Criminal Code
Przeciwko wolności seksualnej i obyczajności – art. 197–205 kk	539	396	361	312	Against sexual freedom and morals – Art. 197–205 Criminal Code
W tym zgwałcenie – art. 197 kk.....	71	65	98	84	Of which rape – Art. 197 Criminal Code
Przeciwko rodzinie i opiece – art. 206–211 kk	2943	2510	1996	2983	Against the family and guardianship – Art. 206–211 Criminal Code
W tym znęcanie się nad członkiem rodziny lub inną osobą zależną lub bezradną – art. 207 kk.....	1181	868	1017	1130	Of which cruelty to family member or to other dependent or helpless person – Art. 207 Criminal Code
Przeciwko czci i netykalności cielesnej – art. 212–217 kk	1125	132	131	202	Against good name and personal integrity – Art. 212–217 Criminal Code
Przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego – art. 222–231 kk ^c	1726	1421	1422	1343	Against the activities of state institutions and local government – Art. 222–231 Criminal Code ^c
w tym:					of which:
Naruszenie netykalności cielesnej lub czynna napaść na funkcjonariusza publicznego – art. 222 i 223 kk.....	334	378	358	341	Battery or active assault on a public official – Art. 222 and 223 Criminal Code
Wywieranie wpływu na funkcjonariusza publicznego lub na czynności organu administracji rządowej, samorządowej lub państwowej bądź spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu funkcjonariusza publicznego podczas wykonywania przez niego czynności służbowych – art. 224 kk ..	204	110	128	88	Exerting influence on a public official or on the activity of an organ of the government administration, local government or State administration, or causing severe harm to the health of a public official during the performance of official duties – Art. 224 Criminal Code
Znieważenie funkcjonariusza publicznego albo znieważenie lub poniżenie organu konstytucyjnego RP – art. 226 kk	797	628	559	484	Insulting a public official or belittling or insulting a constitutional body of the Republic of Poland – Art. 226 Criminal Code

a W latach 2015–2017 bez czynów karalnych popełnionych przez nieletnich. b Łącznie z przestępstwami stwierdzonymi przez prokuraturę. c Łącznie z przestępstwami z art. 250a kk (korupcja wyborcza) z rozdziału „Przeciwko wyborom i referendum” oraz z art. 296a i 296b kk (korupcja na stanowisku kierowniczym i korupcja sportowa) z rozdziału „Przeciwko obrotowi gospodarczemu”.

a In 2015–2017 excluding punishable acts committed by juveniles. b Including crimes ascertained by prosecutor's office. c Including Art. 250a Criminal Code (corruption concerning elections) in the section “Against election and referendum” and Art. 296a and 296b Criminal Code (corruption on the managing post and corruption in sport) in the section “Against economic activity”.

TABL. 1 (34). PRZESTĘPSTWA STWIERDZONE PRZEZ POLICJĘ W ZAKOŃCZONYCH POSTĘPOWANIACH PRZYGOTOWAWCZYCH^a (dok.)ASCERTAINED CRIMES BY THE POLICE IN COMPLETED PREPARATORY PROCEEDINGS^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^b	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego – art. 222–231 kk^c (dok.)					Against the activities of state institutions and local government – Art. 222–231 Criminal Code^c (cont.)
Przestępstwa korupcyjne – art. 228–231, 250a, 296a i 296b kk	379	231	330	366	Corruption – Art. 228–231, 250a, 296a and 296b Criminal Code
Przeciwko wymiarowi sprawiedliwości – art. 232–247 kk	2667	2236	1808	1493	Against the judiciary – Art. 232–247 Criminal Code
Przeciwko porządkowi publicznemu art. 252–264 kk	257	342	276	249	Against public order – Art. 252–264 Criminal Code
Przeciwko wiarygodności dokumentów – art. 270–277 kk^d	3792	3714	5591	4677	Against the reliability of documents – Art. 270–277 Criminal Code^d
Przeciwko mieniu – art. 278–295 kk^e	47529	37581	31393	27525	Against property – Art. 278–295 Criminal Code^e
w tym:					of which:
Kradzież rzeczy – art. 275 § 1, 278 i 279 ^f kk	17615	12286	10521	8861	Property theft – Art. 275 § 1, 278 and 279 ^f Criminal Code
w tym kradzież samochodu	2055	1527	1295	1158	of which automobile theft
Krótkotrwały zabór pojazdu – art. 289 kk	233	146	137	93	Wilful short-term theft of automobile – Art. 289 Criminal Code
Kradzież z włamaniem – art. 279 kk ^g ...	8648	6030	4496	3623	Burglary – Art. 279 Criminal Code ^g
Rozbój – art. 280 kk	832	306	319	210	Robbery – Art. 280 Criminal Code
Kradzież rozbójnicza – art. 281 kk	80	69	72	49	Theft with assault – Art. 281 Criminal Code
Wymuszenie rozbójnicze – art. 282 kk ..	931	46	78	42	Criminal coercion – Art. 282 Criminal Code
Oszustwo – art. 286 i 287 kk	9289	12048	9618	8754	Fraud – Art. 286 and 287 Criminal Code
Przeciwko obrotowi gospodarczemu – art. 296–309 kk^h	1880	882	718	625	Against economic activity – Art. 296–309 Criminal Code^h
Przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi – art. 310–315 kk	801	470	467	344	Against money and securities trading – Art. 310–315 Criminal Code
Przestępstwa z ustaw szczególnych:					Crimes by specific laws:
O wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity Dz. U. z 2012 r. poz. 1356)	97	29	36	36	On Sobriety and Alcohol Education (uniform text Journal of Laws 2012 item 1356)
O prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jednolity Dz. U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 z późn. zm.)	419	203	51	56	On Copyright and Related Laws (uniform text Journal of Laws 2006 No. 90, item 631 with later amendments)
O przeciwdziałaniu narkomanii – ustawy z dnia 24 IV 1997 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2003 r. Nr 24, poz. 198 z późn. zm.) i z dnia 29 VII 2005 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2012 r. poz. 124)	12855	5698	5481	5483	On Counteracting Drug Addiction – laws dated 24 IV 1997 (uniform text Journal of Laws 2003 No. 24, item 198 with later amendments) and dated 29 VII 2005 (uniform text Journal of Laws 2012 item 124)
Przestępstwa skarbowe – kks	74	71	99	177	Fiscal offences – Penal Fiscal Code
W tym akcyza	23	40	75	98	Of which excise

a–c Notki patrz na str. 80. d Z wyłączeniem kradzieży lub przywłaszczenia dokumentu tożsamości (art. 275 § 1 kk). e Łącznie z kradzieżą lub przywłaszczeniem dokumentu tożsamości (art. 275 § 1 kk z rozdziału „Przeciwko wiarygodności dokumentów”). f Wyłącznie w zakresie kradzieży samochodu poprzez włamanie. g Z wyłączeniem kradzieży samochodu poprzez włamanie. h Z wyłączeniem przestępstw korupcyjnych z art. 296a i 296b kk.

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.

a–c See notefoods on page 80. d Excluding theft or appropriation of identification (Art. 275 § 1 Criminal Code). e Including theft or appropriation of identification (Art. 275 § 1 Criminal Code in the section “Against the reliability of documents”). f Exclusively in regard to automobile theft by burglary. g Excluding automobile theft by burglary. h Excluding corruption under Art. 296a and 296b Criminal Code.

S o u r c e: data of the National Police Headquarters.

TABL. 2 (35). **WSKAŹNIKI WYKRYWALNOŚCI SPRAWCÓW PRZESTĘPSTW STWIERDZONYCH PRZEZ POLICJĘ^a**
 RATES OF DETECTABILITY OF DELINQUENTS IN ASCERTAINED CRIMES BY THE POLICE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^b	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w % in %				
OGÓŁEM	73,3	70,3	71,6	74,6	TOTAL
w tym przestępstw ^c :					of which of crimes ^c :
Przeciwko życiu i zdrowiu.....	92,0	89,2	91,2	89,7	Against life and health
Przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji.....	99,5	98,9	98,8	98,5	Against public safety and safety in transport
Przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania.....	95,6	88,2	89,8	90,3	Against freedom, freedom of conscience and religion
Przeciwko wolności seksualnej i obyczajności.....	93,5	91,0	87,0	87,2	Against sexual freedom and morals
Przeciwko rodzinie i opiece.....	100,0	99,2	98,8	98,8	Against the family and guardianship
Przeciwko czci i nietykalności cielesnej.....	98,8	81,8	76,3	69,8	Against good name and personal integrity
Przeciwko mieniu ^d	51,0	52,0	51,3	54,3	Against property ^d

a W latach 2015–2017 bez czynów karalnych popełnionych przez nieletnich. b Łącznie z przestępstwami stwierdzonymi przez prokuraturę. c Artykuły kodeksu karnego patrz tabl. 1 na str. 80. d Łącznie z kradzieżą lub przywłaszczeniem dokumentu tożsamości (art. 275 § 1 kk z rozdziału „Przeciwko wiarygodności dokumentów”).

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.

a In 2015–2017 excluding punishable acts committed by juveniles. b Including crimes ascertained by prosecutor's office. c See Criminal Code articles table 1 on page 80. d Including theft or appropriation of identification (Art. 275 § 1 Criminal Code in the section "Against the reliability of documents").

Source: data of the National Police Headquarters.

TABL. 3 (36). **WPŁYW SPRAW DO SĄDÓW Powszechnych**
 INCOMING CASES IN THE COMMON COURTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
SĄDY REJONOWE – sądy pierwszej instancji DISTRICT COURTS – courts of first instance					
OGÓŁEM	960700	930245	891701	963574	TOTAL
w tym sprawy:					of which cases:
Karne z aktami oskarżenia.....	41230	32213	29328	29325	Criminal with bills of indictment
O wykroczenia z wnioskami o ukaranie.....	37930	45203	36210	36499	Concerning petty offences with motions for punishment
Pozostałe karne i o wykroczenia ^a	88751	90569	85039	80924	Other criminal and concerning petty offences ^a
Cywilne.....	582840	588262	578463	641198	Civil
w tym wieczysto-księgow ^b	270539	306793	315960	329200	of which involving real estate registry ^b
Rodzinne.....	99663	114032	109412	113352	Family
Z zakresu prawa pracy.....	10136	9208	5417	4759	Labour law
Z zakresu ubezpieczeń społecznych	2275	6112	3013	2772	Related to social security law
Gospodarcze ^c	41811	44646	44819	54745	Commercial law ^c

a Obejmuje sprawy drugiej instancji, sprawy penitencjarne oraz sprawy, które podlegają rozpatrzeniu przez sąd w myśl innych przepisów niż prawa materialnego. b Łącznie ze zbiorami dokumentów. c Bez spraw rejestrowych.

a Including cases of the second instance, penitentiary cases as well as cases which are subject to court proceedings according to other regulations than substantive law. b Including collections of documents. c Excluding registry cases.

TABL. 3 (36). WPLYW SPRAW DO SĄDÓW Powszechnych (dok.)

INCOMING CASES IN THE COMMON COURTS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
SĄDY OKRĘGOWE – sądy pierwszej instancji i odwoławcze			REGIONAL COURTS – courts of first instance and appeal		
O G Ó Ł E M	61277	82303	74492	74268	TOTAL
w tym sprawy:					of which cases:
Karne z aktami oskarżenia	840	693	677	660	Criminal with bills of indictment
Pozostałe karne i o wykroczenia ^a	23844	25817	23960	26378	Other criminal and concerning petty offences ^a
Cywilne ^{cd}	23033	28513	28561	28655	Civil ^{cd}
Z zakresu prawa pracy	1024	1279	908	934	Labour law
Z zakresu ubezpieczeń społecznych	8624	20771	14790	11960	Related to social security law
Gospodarcze	3341	5230	5596	5681	Commercial law

a Obejmuje sprawy drugiej instancji, sprawy penitencjarne oraz sprawy, które podlegają rozpatrzeniu przez sąd w myśl innych przepisów niż prawa materialnego. c Bez spraw rejestrowych. d Łącznie ze sprawami rodzinnymi (m.in. o rozwód).

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a Including cases of the second instance, penitentiary cases as well as cases which are subject to court proceedings according to other regulations than substantive law. c Excluding registry cases. d Including family cases (i.a., divorce).

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 4 (37). WPLYW SPRAW DO SĄDÓW Powszechnych w 2017 R.

INCOMING CASES IN THE COMMON COURTS IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Okęgi District			SPECIFICATION
		kaliski	koniński	poznański	
SĄDY REJONOWE – sądy pierwszej instancji			DISTRICT COURTS – courts of first instance		
O G Ó Ł E M	963574	157854	97777	707943	TOTAL
w tym sprawy:					of which cases:
Karne z aktami oskarżenia	29325	5789	3491	20045	Criminal with bills of indictment
O wykroczenia z wnioskami o ukaranie.....	36499	6010	3669	26820	Concerning petty offences with motions for punishment
Pozostałe karne i o wykroczenia ^a	80924	13456	8894	58574	Other criminal and concerning petty offences ^a
Cywilne	641198	103388	62011	475799	Civil
w tym wieczysto-księgowo ^b	329200	55619	31880	241701	of which involving real estate registry ^b
Rodzinne	113352	18175	15543	79634	Family
Z zakresu prawa pracy	4759	686	334	3739	Labour law
Z zakresu ubezpieczeń społecznych	2772	480	349	1943	Related to social security law
Gospodarcze ^c	54745	9870	3486	41389	Commercial law ^c
SĄDY OKRĘGOWE – sądy pierwszej instancji i odwoławcze			REGIONAL COURTS – courts of first instance and appeal		
O G Ó Ł E M	74268	9553	5916	58799	TOTAL
w tym sprawy:					of which cases:
Karne z aktami oskarżenia	660	88	46	526	Criminal with bills of indictment
Pozostałe karne i o wykroczenia ^a	26378	3444	1719	21215	Other criminal and concerning petty offences ^a
Cywilne ^{cd}	28655	4521	2878	21256	Civil ^{cd}
Z zakresu prawa pracy	934	179	112	643	Labour law
Z zakresu ubezpieczeń społecznych	11960	1321	1161	9478	Related to social security law
Gospodarcze	5681	x	x	5681	Commercial law

a Obejmuje sprawy drugiej instancji, sprawy penitencjarne oraz sprawy, które podlegają rozpatrzeniu przez sąd w myśl innych przepisów niż prawa materialnego. b Łącznie ze zbiorami dokumentów. c Bez spraw rejestrowych. d Łącznie ze sprawami rodzinnymi (m.in. o rozwód).

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a Including cases of the second instance, penitentiary cases as well as cases which are subject to court proceedings according to other regulations than substantive law. b Including collections of documents. c Excluding registry cases. d Including family cases (i.a., divorce).

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 5 (38). **DOROŚLI SKAZANI PRAWOMOCNIE PRZEZ SĄDY POWSZECHNE ZA PRZESTĘPSTWA ŚCIGANE Z OSKARŻENIA PUBLICZNEGO**

ADULTS VALIDLY SENTENCED BY COMMON COURTS FOR CRIMES PROSECUTED BY PUBLIC ACCUSATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	36351	21624	24496	18493	T O T A L
w tym mężczyźni.....	33334	19399	21988	16496	of which men
w tym za przestępstwa ^a :					of which for crimes ^a :
Przeciwko życiu i zdrowiu	3157	2183	2692	2371	Against life and health
w tym:					of which:
Zabójstwo	35	21	16	10	Homicide
Uszczerbek na zdrowiu, udział w bójce lub pobiciu	1297	849	882	811	Damage to health, participation in violence or assault
Przeciwko bezpieczeństwu w ko- munikacji	12270	5381	6808	4851	Against safety in transport
W tym prowadzenie pojazdu na drodże przez osobę w stanie nie- trzeźwym lub pod wpływem środka odurzającego	11452	4780	5376	3767	Of which operating a motor vehicle while under the influence of alco- hol or other intoxicant
Przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obyczajności	927	772	963	889	Against freedom, freedom of conscience and religion, sexual freedom and morals
W tym zgwałcenie.....	44	29	45	38	Of which rape
Przeciwko rodzinie i opiece	2653	1827	1877	1503	Against the family and guardian- ship
W tym znęcanie się nad członkiem rodziny lub inną osobą zależną lub bezzradną.....	995	666	696	699	Of which cruelty to family member or to other dependent or helpless person
Przeciwko mieniu	10386	7208	7748	5687	Against property
w tym:					of which:
Kradzież rzeczy	3236	2299	2372	1738	Property theft
Kradzież z włamaniem.....	1180	849	771	608	Burglary
Rozbój	370	180	182	144	Robbery

a Artykuły kodeksu karnego patrz tabl. 1 na str. 80.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a See Criminal Code articles table 1 on page 80.

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 6 (39). **ZALATWIONE SPRAWY RODZINNE**

RESOLVED FAMILY CASES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	32658	23525	21666	20511	T O T A L
O rozwód	7785	8326	8056	7632	By divorce
O separację	470	308	341	296	By separation
O alimenty	10700	8537	7682	7584	By alimony
Nieletnich ^a :					Concerning juveniles ^a :
w postępowaniu wyjaśniającym w związku z:					in investigation proceedings involving:
demoralizacją.....	2514	x	x	x	demoralization
czynami karalnymi	6585	x	x	x	punishable acts
na posiedzeniu lub rozprawie w związku z:					at session or hearing involving:
demoralizacją.....	1287	x	x	x	demoralization
czynami karalnymi	3317	x	x	x	punishable acts
w postępowaniu w sprawach, w których zachodzi podejrzenie:					in investigation of case in which occur suspicion of:
demoralizacji.....	x	2743	2595	2530	demoralization
popelnienia czynu karalnego	x	3611	2992	2469	punishable acts

a Dane dotyczą osób; w 2014 r. zmieniła się procedura postępowania sądów wobec nieletnich, patrz uwagi ogólne, ust. 9 na str. 78.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a Data relate to persons; in 2014 changed court proceedings against juveniles, see general notes, item 9 on page 78.

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABLE 7 (40). **ZAŁATWIONE SPRAWY RODZINNE W 2017 R.**
RESOLVED FAMILY CASES IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Okręgi District			SPECIFICATION
		kaliski	koniński	poznański	
O G Ó Ł E M	20511	3310	2663	14538	T O T A L
O rozwód	7632	1162	944	5526	By divorce
O separację	296	68	35	193	By separation
O alimenty	7584	1338	1149	5097	By alimony
Nieletnich ^a w postępowaniu w sprawach, w których zachodzi podejrzenie:					Juveniles ^a in investigation of cases in which occur suspicion of:
demoralizacji.....	2530	301	208	2021	demoralization
popęnienia czynu karalnego.....	2469	441	327	1701	punishable acts

a Dane dotyczą osób; patrz uwagi ogólne, ust. 9 na str. 78.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a Data relate to persons; see general notes, item 9 on page 78.

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABLE 8 (41). **PODMIOTY W KRAJOWYM REJESTRZE SĄDOWYM^a**

Stan w dniu 31 XII

ENTITIES IN THE NATIONAL JUDICIAL REGISTER^a

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Rejestr Przedsiębiorców					Register of Entrepreneurs
Przedsiębiorstwa państwowe	17	5	5	5	State owned enterprises
Przedsiębiorstwa zagraniczne.....	2	2	2	2	Foreign enterprises
Spółeczno-zawodowe organizacje rolników ^b	55	55	55	52	Professional organizations of farmers ^b
Spółdzielnie	1211	1455	1513	1566	Cooperatives
Spółki jawne	3159	3624	3667	3694	Unlimited partnerships
Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	15638	29986	33490	36460	Limited liability companies
Rejestr Stowarzyszeń, Innych Organizacji Społecznych i Zawodowych, Fundacji i Samodzielnych Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej^c					Register of Associations, Other Social and Professional Organizations, Foundations and Independent Public Health Care Facilities^c
Stowarzyszenia ^d	5318	6906	7158	7350	Associations ^d
Związki zawodowe.....	500	532	539	537	Trade unions
Izby gospodarcze	31	33	32	33	Economic chambers
Rejestr Dłużników Niewypłacalnych					Register of Insolvent Debtors
Dłużnicy ogółem	38248	81051	90299	90249	Total debtors

a Sądem rejestrowym prowadzącym Krajowy Rejestr Sądowy na terenie województwa jest Sąd Rejonowy w Poznaniu. b Prowadzące działalność gospodarczą. c Do 2011 r. – Rejestr Stowarzyszeń, Innych Organizacji Społecznych i Zawodowych, Fundacji i Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej. d Z wyłączeniem stowarzyszeń kultury fizycznej i związków sportowych.

U w a g a. Rejestr obejmuje także inne podmioty.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a Registration court conducting National Judicial Register in voivodship is District Court in Poznań. b Conducting economic activity. c Until 2011 – Register of Associations, Other Social and Professional Organizations, Foundations and Public Health Care Facilities. d Excluding physical education associations and sports associations.

N o t e. Register also includes other entities.

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

Uwagi ogólne

1. Tablice działu opracowano na podstawie:
- 1) bilansów stanu i struktury **ludności** na terenie gminy. Bilanse ludności sporządza się dla okresów międzyspisowych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego (z wyjątkiem danych dla 2010 r. – patrz ust. 3) przy uwzględnieniu zmian w danym okresie spowodowanych ruchem naturalnym (urodzenia, zgony) i migracjami ludności (zameldowania i wymeldowania z innych gmin i z zagranicy na pobyt stały oraz czasowy), a także przesunięciami adresowymi ludności z tytułu zmian administracyjnych (więcej – patrz ust. 2);
 - 2) rejestrów Ministerstwa Cyfryzacji – o migracjach wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały oraz czasowy;
 - 3) sprawozdawczości gmin – o migracjach wewnętrznych i zagranicznych na pobyt czasowy;
 - 4) sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego – o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach;
 - 5) sprawozdawczości sądów okręgowych – o prawomocnie orzeczonych separacjach i rozwodach.

2. Bilans ludności jest opracowywany dla dwóch kategorii zamieszkania – według **krajowej** oraz **międzynarodowej definicji zamieszkania**. Różnica dotyczy kryteriów w zakresie migracji czasowych uwzględnianych w każdym z bilansów – w przypadku:

- 1) **krajowej definicji zamieszkania** – uwzględniane są migracje czasowe wewnętrzne, tj. różnica między liczbą osób, które czasowo wyjechały z gminy na ponad 3 miesiące do innego miejsca w kraju a liczbą osób przybyłych z innego miejsca w kraju na okres ponad 3 miesiące. Do ludności gminy nie są zatem zaliczani imigranci przebywający w Polsce czasowo, natomiast są zaliczani stali mieszkańcy Polski przebywający czasowo za granicą (bez względu na okres ich czasowego przebywania/nieobecności);
- 2) **międzynarodowej definicji zamieszkania (rezydenci)** – uwzględniane są długookresowe migracje czasowe zarówno wewnętrzne, jak i zagraniczne, tj. różnica między liczbą osób, które wyjechały z gminy na co najmniej 12 miesięcy do innego miejsca w kraju lub za granicę a liczbą osób przybyłych do gminy z innego miejsca w kraju lub z zagranicy (imigranci bez karty stałego pobytu) na co najmniej 12 miesięcy. Do rezydentów gminy zalicza się zatem wszystkie osoby mieszkające lub zamierzające mieszkać na jej

General notes

1. Chapter tables were compiled on the basis of:
- 1) the balances of the size and structure of the **population** in a gmina. Population balances are compiled for periods between censuses on the basis of the last census (with the exception of data for 2010 – see item 3), taking into account changes in a given period connected with vital statistics (births, deaths) and migration of the population (registering and cancelling registration for permanent as well as temporary residence from other gminas and from abroad) as well as address changes of the population due to changes in the administrative division (more – see item 2);
 - 2) the registers of the Ministry of Digital Affairs – on internal and international migration of population for permanent as well as temporary stay residence;
 - 3) documentation of gminas regarding internal and international migration of population for temporary stay;
 - 4) documentation of Civil Status Offices – regarding registered marriages, births and deaths;
 - 5) documentation of regional courts – regarding legally valid decisions in actions for separations and divorces.

2. The balance of the population is being developed for the two categories of residence – according to **national and international definition of residence**. The difference concerns the criteria for the migration for temporary stay taken into account in each of the balance sheets – in the case of:

- 1) **national definition of residence** – includes internal migration for temporary stay, i.e. the difference between the number of persons who temporarily left the gmina for more than 3 months to another place in the country and the number of persons who arrived from somewhere else in the country for more than 3 months. For the population of the gmina therefore are not counted immigrants staying in Poland temporarily, but are counted Polish permanent residents temporarily staying abroad (regardless of the period of their temporary presence/absence);
- 2) **the international definition of residence (residents)** – includes long-term temporary migration both – internal and international, i.e. the difference between the number of persons who left the gmina for at least 12 months to another place in the country or abroad and the number of people who arrived to the community from elsewhere in

teren nie krócej niż 1 rok. Rezydenci (ludność rezydująca) to kategoria stanu ludności opracowana na potrzeby statystyki międzynarodowej zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1260/2013 z dnia 20 XI 2013 r. w sprawie statystyk europejskich w dziedzinie demografii.

Prezentowane w dziale dane o ludności i w zakresie współczynników demograficznych opracowano zgodnie z krajową definicją zamieszkania – z wyjątkiem tabl. 29 i 30, które dotyczą rezydentów.

3. Dane o ludności (według stanu w dniu 30 VI i 31 XII) oraz współczynniki demograficzne, a także przeliczenia na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) opracowano – jeśli nie zaznaczono inaczej – przyjmując jako bazę wyjściową wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011, z tym że dla 2010 r. według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 XII 2011 r.

4. Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18–64 lata, dla kobiet – 18–59 lat. Wśród ludności **w wieku produkcyjnym** wyróżnia się ludność w wieku **mobilnym**, tj. w wieku 18–44 lata, i **niemobilnym**, tj. mężczyźni – 45–64 lata, kobiety – 45–59 lat. Przez ludność **w wieku nieprodukcyjnym** rozumie się ludność **w wieku przedprodukcyjnym**, tj. do 17 lat, oraz ludność **w wieku poprodukcyjnym**, tj. mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej.

5. Mediana wieku (wiek środkowy) ludności jest parametrem wyznaczającym granicę wieku, której połowa ludności jeszcze nie przekroczyła, a druga połowa już osiągnęła.

6. Dane o ruchu naturalnym ludności w podziale terytorialnym opracowano: małżeństwa – według miejsca zamieszkania męża przed ślubem, separacje i rozwody – według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo, urodzenia – według miejsca zamieszkania matki noworodka, zgony – według miejsca zamieszkania osoby zmarłej.

Dane o **małżeństwach** uwzględniają związki małżeńskie zawarte w formie przewidzianej prawem w urzędach stanu cywilnego. Na mocy ustawy z dnia 24 VII 1998 r. (Dz. U. Nr 117, poz. 757) w urzędach stanu cywilnego rejestrowane są także małżeństwa podlegające prawu wewnętrznemu Kościoła lub Związku Wyznaniowego zawarte w obecności duchownego. Małżeństwo zawarte w tej formie podlega prawu polskiemu i pociąga za sobą takie same skutki cywilnoprawne, jak małżeństwo zawarte przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego.

Małżeństwa wyznaniowe mogą być zawierane jedynie w dziesięciu Kościołach i Związku Wyznaniowym: Kościół Katolicki, Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny, Kościół Ewangelicko-Augsburski, Kościół Ewangelicko-Reformowany, Kościół Ewangelicko-Methodystyczny, Kościół Chrześcijan Baptystów, Kościół Adwentystów Dnia Siódmego, Kościół Polskokatolicki, Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich, Kościół Starokatolicki Mariawitów, Kościół Zielonoświątkowy.

the country or from abroad (immigrants without residence card) for at least 12 months. For residents of the gmina, therefore, are included all persons living or intending to live in the area of gmina not less than 1 year. Residents (resident population) is the category of the state population developed for international statistics in accordance with Regulation of the European Parliament and of the Council (EU) No. 1260/2013 of 20 XI 2013 European statistics on demography.

Presented in the chapter data on the population in terms of demographic rates are developed according to the national definition of residence – with the exception of tables 29 and 30, which relate to the residents.

3. Data about population (as of 30 VI and 31 XII) as well as demographic rates and indicators per capita (per 1000 population etc.) were compiled – unless otherwise stated – on the basis of the results of the Population and Housing Census 2011, for 2010 by the administrative division valid as of 31 XII 2011.

4. The working age population refers to males, aged 18–64, and females, aged 18–59. In this category the age groups of **mobility** (i.e. 18–44) and **non-mobility** (i.e. 45–64 for males and 45–59 for females) are distinguished. The **non-working age population** is defined as the **pre-working age population**, i.e., up to the age of 17 and the **post-working age population**, i.e., 65 and more for males and 60 and more for females.

5. Median age of population is a parameter determining the exact age, which half of population did not reach yet and the other half already exceeded.

6. Data regarding the vital statistics according to territorial division were compiled as follows: marriages – by the place of residence of the husband before the contract of the marriage, separations and divorces – by the place of residence of the person filling petition, births – by the place of residence of the new born child's mother, deaths – by the place of residence of the deceased.

The data on **marriages** refers to marriages contracted according to lawful rules at the civil status offices. On the basis of the Law dated 24 VII 1998 (Journal of Laws No. 117, item 757) in the local civil status offices in Poland are registered all marriages, including those based on the internal law of the Churches or the Religious Associations. Marriages contracted (on the basis of canon law marriages) subordinate the civil Polish laws and induce due to the same civil and law consequences as marriages contracted in the local civil status offices.

The religious marriages may be contracted in the ten Churches and Religious Association: Kościół Katolicki, Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny, Kościół Ewangelicko-Augsburski, Kościół Ewangelicko-Reformowany, Kościół Ewangelicko-Methodystyczny, Kościół Chrześcijan Baptystów, Kościół Adwentystów Dnia Siódmego, Kościół Polskokatolicki, Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich, Kościół Starokatolicki Mariawitów, Kościół Zielonoświątkowy.

Do 2014 r. **źródłem danych o urodzeniu żywym i martwym** był, wykorzystywany wtórnie przez statystykę publiczną, dokument Ministerstwa Zdrowia podstawowy dla akt stanu cywilnego „Pisemne zgłoszenie urodzenia dziecka”. Dla 2015 r. źródłem danych:

- medycznych o **urodzeniu żywym** jest dokument Ministerstwa Zdrowia „Karta urodzenia”, natomiast dane demograficzno-społeczne pochodzą z rejestru stanu cywilnego oraz rejestru PESEL;
- o **urodzeniach martwych** jest sprawozdanie o działalności szpitala ogólnego zawierające informacje dotyczące: liczby urodzeń martwych w podziale na ciężar urodzeniowy dziecka i województwo porodu (umiejscowienie szpitala). Prezentowane dane zostały oszacowane w podziale na miasto i wieś. Brak szczegółowych danych o urodzeniach martwych wynika z wprowadzenia w 2015 r. nowego dokumentu „Karta martwego urodzenia” niezawierającego danych podstawowych dla statystyki urodzeń.

U w a g a. Zmiany, które miały miejsce w 2015 r. w zakresie wzoru karty urodzenia (żywego i martwego) oraz systemu rejestracji aktów stanu cywilnego, spowodowały także wzrost liczby nieustalonych cech dotyczących m.in.: stanu cywilnego matki i daty zawarcia małżeństwa, podziału na urodzenia małżeńskie i pozamałżeńskie oraz kolejności urodzenia dziecka, daty poprzedniego porodu itd.

Płodność kobiet mierzy się współczynnikiem obliczonym jako iloraz liczby urodzeń żywych i liczby kobiet w wieku rozrodczym (15–49 lat). Oprócz ogólnych współczynników płodności podaje się również współczynniki grupowe (cząstkowe), obliczone jako ilorazy liczby urodzeń żywych z kobiet w danej grupie wieku i liczby kobiet w tej samej grupie wieku. Urodzenia z matek w wieku poniżej 15 lat zalicza się do grupy 15–19 lat; urodzenia z matek w wieku 50 lat i więcej zalicza się do grupy 45–49 lat.

Współczynniki reprodukcji ludności:

- **współczynnik dzietności** oznacza liczbę dzieci, które urodziłyby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15–49 lat) przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłyby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu cząstkowych współczynników płodności z tego okresu za niezmiennie,
- **współczynnik reprodukcji brutto** przedstawia liczbę córek urodzonych przeciętnie przez kobietę przy założeniu, że kobieta w wieku rozrodczym będzie rodzić z częstością, jaką charakteryzują się wszystkie kobiety rodzące w roku, dla którego oblicza się współczynnik reprodukcji (niezmiennie współczynniki płodności),
- **współczynnik dynamiki demograficznej** jest to stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów w danym okresie.

Przyrost naturalny ludności stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie.

Przez **niemowlęta** rozumie się dzieci w wieku poniżej 1 roku.

Up to 2014 the source of data on live birth and still birth were the document of the Ministry of Health "Notification of birth", which is basic document for civil status acts and is secondarily utilized by national statistics. For 2015 the source of:

- medical data of live births is document of the Ministry of Health "Birth certificate". Sociodemographic data come from the register of civil status and register PESEL;
- data of **still births** is a report on the activities of a general hospital containing information: the number of stillbirths in the division of the birth-weight and voivodship of delivery (location of the hospital). Presented data have been estimated in the division of the urban and rural areas. Causes of lack of data about still births is introduction in 2015 new document "Still birth certificate". This document doesn't contain the basic data for the statistics of births.

N o t e. The changes that took place in 2015 in certifications of live birth and stillbirth, as well as birth registration system of civil status has also resulted in an increase in the number of missing data relating to, among others, marital status of mother and the date of marriage, division of births on legitimate and illegitimate and birth order of the child, date of previous birth, etc.

Female fertility rate is calculated as the ratio of the number of live births and the number of women in the reproductive age (15–49). Besides total rate, age-specific fertility rates are published, that are calculated as the ratios of the number of live births from women and the number of these women in the same groups of age. Births from mothers in the age under 15 are counted to the group 15–19 and from the mothers in the age 50 and over – to the group 45–49.

Reproduction rates:

- **total fertility rate** refers to the average number of children who would be born by a woman during the course of her entire reproductive period (15–49 years old), assuming that in particular phases of this period she would give births with an intensity observed during a given year, i.e., in assuming that age specific fertility rates for this period are constant,
- **gross reproduction rate** refers to the average number of daughters who would be born by a woman, assuming that the woman during her reproductive age will give birth with a frequency which is characteristic for all women giving birth in the year for which the reproduction rate is calculated (constant fertility rates),
- **demographic dynamics rate** is the ratio of the number of live births to the number of deaths in a given period.

Natural increase of the population means the difference between the number of live births and deaths in a given period.

Infant is a child under the age of 1.

Informacje o urodzeniach i zgonach (w tym zgonach niemowląt) prezentowane są według kryteriów definicji urodzenia i zgonu noworodka rekomendowanej przez Światową Organizację Zdrowia.

Przy opracowywaniu danych o **zgonach według przyczyn** przyjęto wyjściową przyczyną zgonów. Za przyczynę wyjściową uważa się chorobę stanowiącą początek okresu chorobowego, który doprowadził do zgonu, albo uraz czy zatrucie, w wyniku którego nastąpił zgon.

7. Przeciętne dalsze trwanie życia wyraża średnią liczbę lat, jaką ma jeszcze do przeżycia osoba w wieku x lat, przy założeniu stałego poziomu umieralności z okresu, dla którego opracowano tablice trwania życia.

8. Prognoza ludności do 2050 r. opracowana została w 2014 r. na podstawie stanu wyjściowego ludności z dnia 31 XII 2013 r. (zgodnie z podziałem administracyjnym obowiązującym w dniu 1 I 2014 r.) oraz założeń dotyczących tendencji w dzietności, umieralności oraz migracjach wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały. Dane o ludności według wieku produkcyjnego i poprodukcyjnego podano przyjmując górną granicę dla wieku produkcyjnego 59/64 lata oraz dolną granicę dla wieku poprodukcyjnego 60/65; patrz. ust. 4 na str. 87.

9. Prognoza gospodarstw domowych do 2050 r. została opracowana w 2016 r. na podstawie wyników narodowych spisów powszechnych ludności i mieszkań z lat 2002 i 2011 w zakresie liczby i struktury gospodarstw domowych oraz założeń dotyczących tendencji w kształtowaniu się procesów demograficznych, społecznych i ekonomicznych zachodzących w Polsce, szczególnie wynikających z zachowań prorodzinnych i promażeńskich osób młodych, które uczestniczą w procesie formowania się rodzin i tworzenia nowych gospodarstw domowych.

10. Migracje wewnętrzne ludności są to zmiany miejsca zamieszkania w kraju; prezentowane dane pochodzą z rejestru PESEL i zostały opracowane na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniu osób na pobyt stały. Informacje te nie uwzględniają zmian adresu w obrębie tej samej gminy (miasta), z wyjątkiem gmin miejsko-wiejskich, dla których został zachowany podział na tereny miejskie i wiejskie.

Napływ ludności obejmuje zameldowania na pobyt stały, odpływ – wymeldowania ze stałego miejsca zamieszkania.

11. Migracje zagraniczne ludności to przemieszczenia ludności związane ze zmianą kraju zamieszkania; prezentowane dane pochodzą z rejestru PESEL i zostały opracowane na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniu osób przyjeżdżających do Polski na pobyt stały (imigracja) oraz o wymeldowaniach osób wyjeżdżających z Polski za granicę na stałe (emigracja).

12. Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego i migracji ludności w podziale terytorialnym obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności według stanu w dniu 30 VI.

Information on births and deaths (including infant deaths) is presented according to criteria of the definition of infant births and deaths recommended by the World Health Organization (WHO).

Compiling data on causes of deaths, an initial **cause of death** was assumed. An initial cause of death is defined as a disease that occurred at the beginning of an illness period and led to death or as an injury or poisoning that resulted in death.

7. Life expectancy is expressed by the average number of years that a person at the exact age x still has to live, assuming a fixed mortality level from the period for which life expectancy tables were compiled.

8. Population projection until 2050 has been elaborated in 2014 on the basis of the population state as of 31 XII 2013 (in the administrative division valid from 1 I 2014) and of the assumptions on predicted trends in fertility, mortality as well as internal and international migrations for permanent stay. Data about population by working and post-working age are given assuming the upper limit of the working age 59/64 and the lower limit of the post-working age 60/65; see item 4 on page 87.

9. The households projection until 2050 was calculated in 2016 on the basis of the results of the population and housing censuses in 2002 and 2011 in terms of the number and composition of households and assumptions about trends in the development of demographic, social and economic processes in Poland, especially under the pro-family and pro-marriage behavior patterns of young people who participate in the formation of families and the creation of new households.

10. Internal migration of the population is understood as changes in the place of residence within the country; presented data come from the PESEL register and was compiled on the basis of gmina documentation regarding the registration of persons for permanent residence. This information does not include changes of address within the same gmina (town), with the exception of urban-rural gminas for which the division into urban and rural areas has been kept.

The inflow of the population includes registrations of arrival for permanent residence, outflow – registrations of departure from permanent residence.

11. International migration of the population is understood as moves of the persons related to the change of country of residence; presented data come from the PESEL register and was compiled on the basis of gmina documentation regarding the registration of persons arriving to Poland for permanent residence (immigration) as well as deregistration of persons leaving Poland for permanent residence abroad (emigration).

12. Rates concerning vital statistics and migration of the population according to territorial division were calculated as the ratio of the number of defined events to the number of population as of 30 VI.

TABL. 1 (42). **LUDNOŚĆ^a**
POPULATION^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
STAN W DNIU 30 VI AS OF 30 VI					
O G Ó Ł E M	3441504	3473920	3477755	3484975	T O T A L
mężczyźni.....	1674141	1690223	1692178	1695612	males
kobiety.....	1767363	1783697	1785577	1789363	females
Miasta.....	1928694	1911242	1905974	1905108	Urban areas
Wieś.....	1512810	1562678	1571781	1579867	Rural areas
STAN W DNIU 31 XII AS OF 31 XII					
O G Ó Ł E M	3446745	3475323	3481625	3489210	T O T A L
na 1 km ²	115,6	116,5	116,7	117,0	per 1 km ²
mężczyźni.....	1676618	1690930	1693965	1697701	males
kobiety.....	1770127	1784393	1787660	1791509	females
na 100 mężczyzn.....	105,6	105,5	105,5	105,5	per 100 males
Miasta.....	1927523	1906899	1903630	1903380	Urban areas
w % ogółu ludności.....	55,9	54,9	54,7	54,6	in % of total population
Wieś.....	1519222	1568424	1577995	1585830	Rural areas
w % ogółu ludności.....	44,1	45,1	45,3	45,4	in % of total population

a Na podstawie bilansów; patrz uwagi ogólne, ust. 1, pkt 1) na str. 86.

a Based on balances; see general notes, item 1, point 1) on page 86.

TABL. 2 (43). **LUDNOŚĆ^a W WIEKU PRODUKCYJNYM I NIEPRODUKCYJNYM**

Stan w dniu 31 XII

WORKING AND NON-WORKING AGE POPULATION^a

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	3446745	3475323	3481625	3489210	T O T A L
W wieku przedprodukcyjnym	684545	665584	667280	672300	Pre-working age
mężczyźni.....	352301	342825	343572	346251	males
kobiety.....	332244	322759	323708	326049	females
Miasta.....	342637	331887	332739	335583	Urban areas
mężczyźni.....	175874	170471	170841	172302	males
kobiety.....	166763	161416	161898	163281	females
Wieś.....	341908	333697	334541	336717	Rural areas
mężczyźni.....	176427	172354	172731	173949	males
kobiety.....	165481	161343	161810	162768	females
W wieku produkcyjnym	2235446	2175703	2158619	2139386	Working age
w tym w wieku mobilnym	1413269	1401184	1390518	1376205	of which of mobility age
mężczyźni.....	1169415	1147149	1140025	1131773	males
w tym w wieku mobilnym	716359	711137	705876	698709	of which of mobility age
kobiety.....	1066031	1028554	1018594	1007613	females
w tym w wieku mobilnym	696910	690047	684642	677496	of which of mobility age
Miasta.....	1262117	1182398	1164951	1148397	Urban areas
mężczyźni.....	649234	615367	607766	600679	males
kobiety.....	612883	567031	557185	547718	females
Wieś.....	973329	993305	993668	990989	Rural areas
mężczyźni.....	520181	531782	532259	531094	males
kobiety.....	453148	461523	461409	459895	females

a Na podstawie bilansów; patrz uwagi ogólne, ust. 1, pkt 1) na str. 86.

a Based on balances; see general notes, item 1, point 1) on page 86.

TABL. 2 (43). LUDNOŚĆ^a W WIEKU PRODUKCYJNYM I NIEPRODUKCYJNYM (dok.)

Stan w dniu 31 XII

WORKING AND NON-WORKING AGE POPULATION^a (cont.)

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
W wieku poprodukcyjnym	526754	634036	655726	677524	Post-working age
mężczyźni	154902	200956	210368	219677	males
kobiety	371852	433080	445358	457847	females
Miasta	322769	392614	405940	419400	Urban areas
mężczyźni	92673	121733	127288	132780	males
kobiety	230096	270881	278652	286620	females
Wieś	203985	241422	249786	258124	Rural areas
mężczyźni	62229	79223	83080	86897	males
kobiety	141756	162199	166706	171227	females
LUDNOŚĆ W WIEKU NIEPRODUKCYJNYM NA 100 OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM	54,2	59,7	61,3	63,1	NON-WORKING AGE POPULATION PER 100 PERSONS OF WORKING AGE
Mężczyźni	43,4	47,4	48,6	50,0	Males
Kobiety	66,0	73,5	75,5	77,8	Females

a Na podstawie bilansów; patrz uwagi ogólne, ust. 1, pkt 1) na str. 86.

a Based on balances; see general notes, item 1, point 1) on page 86.

TABL. 3 (44). LUDNOŚĆ^a WEDŁUG PŁCI I WIEKU

Stan w dniu 31 XII

POPULATION^a BY SEX AND AGE

As of 31 XII

WIEK AGE	2010	2015	2016	2017					
				ogółem grand total	z liczby ogółem of grand total number				
					mężczyźni males	miasta urban areas		wieś rural areas	
						razem total	w tym mężczyźni of which males	razem total	w tym mężczyźni of which males
OGÓŁEM..... TOTAL	3446745	3475323	3481625	3489210	1697701	1903380	905761	1585830	791940
0– 2 lata.....	125069	109232	111291	114887	59094	59462	30582	55425	28512
3– 6.....	145806	159859	154367	150287	77302	76152	39089	74135	38213
7–12.....	209290	221144	229497	236801	122224	117162	60272	119639	61952
13–15.....	117114	103169	101328	100577	51648	48632	24839	51945	26809
16–18.....	133746	110110	107388	105225	54048	51481	26298	53744	27750
19–24.....	313414	261101	249390	239503	123064	115561	59030	123942	64034
25–29.....	300934	263922	257112	249723	126528	130299	65207	119424	61321
30–34.....	288437	301058	299623	292398	148061	162559	81658	129839	66403
35–39.....	252889	286749	287770	291583	147841	161859	81495	129724	66346
40–44.....	211115	250424	260032	267521	135150	144508	72274	123013	62876
45–49.....	215781	207880	213176	220909	110757	117149	57392	103760	53365
50–54.....	256170	210711	206131	203034	100352	108996	52316	94038	48036
55–59.....	248453	246613	237861	226808	109525	126282	58651	100526	50874
60–64.....	220173	235077	237628	240505	112430	143256	63878	97249	48552
65–69.....	107040	202867	204487	208813	93482	128146	55239	80667	38243
70–74.....	107648	94920	112816	128708	54443	81062	33475	47646	20968
75–79.....	89541	89907	88153	85810	32810	53303	20003	32507	12807
80 lat i więcej..... and more	104125	120580	123575	126118	38942	77511	24063	48607	14879

a Na podstawie bilansów; patrz uwagi ogólne, ust. 1, pkt 1) na str. 86.

a Based on balances; see general notes, item 1, point 1) on page 86.

TABL. 4 (45). **MIASTA I LUDNOŚĆ W MIASTACH**

Stan w dniu 31 XII
TOWNS AND URBAN POPULATION
As of 31 XII

GRUPY MIAST WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI GROUPS OF TOWNS BY NUMBER OF POPULATION		Miasta Towns	Ludność w miastach ^a Urban population ^a	
			w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % ogółu ludności in % of total population
OGÓŁEM	2010	109	1927523	55,9
TOTAL	2015	111	1906899	54,9
	2016	112	1903630	54,7
	2017	113	1903380	54,6
Poniżej 2000 Below 2000.....		12	20658	0,6
2000– 4999.....		42	135207	3,9
5000– 9999.....		21	150346	4,3
10000– 19999.....		18	262155	7,5
20000– 49999.....		13	340627	9,8
50000– 99999.....		5	354129	10,1
100000–199999.....		1	101625	2,9
200000 i więcej and more.....		1	538633	15,4

a Na podstawie bilansów; patrz uwagi ogólne, ust. 1, pkt 1) na str. 86.

a Based on balances; see general notes, item 1, point 1) on page 86.

TABL. 5 (46). **GMINY ZAMIESZKANE PRZEZ LUDNOŚĆ WIEJSKĄ**

Stan w dniu 31 XII
GMINAS AND RURAL POPULATION
As of 31 XII

GRUPY GMIN WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI WIEJSKIEJ GROUPS OF GMINAS BY NUMBER OF RURAL POPULATION		Gminy ^a Gminas ^a	Ludność na wsi ^b Rural population ^b	
			w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % ogółu ludności in % of total population
OGÓŁEM	2010	207	1519222	44,1
TOTAL	2015	207	1568424	45,1
	2016	207	1577995	45,3
	2017	207	1585830	45,4
Poniżej 2000 Below 2000.....		–	–	–
2000– 4999.....		52	202958	5,8
5000– 6999.....		67	400147	11,5
7000– 9999.....		52	437846	12,5
10000 i więcej and more.....		36	544879	15,6

a Wiejskie i miejsko-wiejskie. b Na podstawie bilansów; patrz uwagi ogólne, ust. 1, pkt 1) na str. 86.

a Rural and urban-rural gminas. b Based on balances; see general notes, item 1, point 1) on page 86.

TABL. 6 (47). **MEDIANA WIEKU (wiek środkowy) LUDNOŚCI WEDŁUG PŁCI**

MEDIAN AGE OF POPULATION BY SEX

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
OGÓŁEM	36,7	38,6	39,0	39,4	TOTAL
mężczyźni.....	35,1	37,1	37,5	37,9	males
kobiety.....	38,3	40,1	40,5	40,9	females
Miasta.....	38,1	40,1	40,5	40,9	Urban areas
mężczyźni.....	36,1	38,2	38,6	39,0	males
kobiety.....	40,4	42,2	42,6	42,9	females
Wieś.....	34,9	36,8	37,1	37,5	Rural areas
mężczyźni.....	34,0	35,9	36,2	36,6	males
kobiety.....	35,9	37,7	38,1	38,4	females

TABL. 7 (48): **RUCH NATURALNY LUDNOŚCI**
VITAL STATISTICS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Małżeństwa Marriages		Separacje Separations	Rozwody Divorces	Urodzenia żywe Live births	Zgony Deaths		Przyrost naturalny Natural increase	
	ogółem total	w tym wyznani- owe ^a of which religious ^a				ogółem total	w tym niemowląt of which infants		
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS									
OGÓŁEM..... TOTAL	2010	21191	14924	198	4926	40909	31037	180	9872
	2015	17633	11363	148	5877	36760	33169	164	3591
	2016	18529	11957	140	6082	38237	32327	158	5910
	2017	18320	11761	140	5933	40450	33261	156	7189
Miasta..... Urban areas	2010	11641	7732	132	3555	21715	17908	85	3807
	2015	9487	5642	102	3942	19053	19222	99	-169
	2016	10095	5984	92	4102	19982	18643	87	1339
	2017	10095	5965	101	3849	20980	19170	68	1810
Wieś..... Rural areas	2010	9550	7192	66	1371	19194	13129	95	6065
	2015	8146	5721	46	1935	17707	13947	65	3760
	2016	8434	5973	48	1980	18255	13684	71	4571
	2017	8225	5796	39	2084	19470	14091	88	5379
NA 1000 LUDNOŚCI ^b PER 1000 POPULATION ^b									
OGÓŁEM..... TOTAL	2010	6,2	4,3	5,8	1,4	11,9	9,0	4,4	2,9
	2015	5,1	3,3	4,3	1,7	10,6	9,5	4,5	1,0
	2016	5,3	3,4	4,0	1,7	11,0	9,3	4,1	1,7
	2017	5,3	3,4	4,0	1,7	11,6	9,5	3,9	2,1
Miasta..... Urban areas	2010	6,0	4,0	6,8	1,8	11,3	9,3	3,9	2,0
	2015	5,0	3,0	5,3	2,1	10,0	10,1	5,2	-0,1
	2016	5,3	3,1	4,8	2,2	10,5	9,8	4,4	0,7
	2017	5,3	3,1	5,3	2,0	11,0	10,1	3,2	1,0
Wieś..... Rural areas	2010	6,3	4,8	4,4	0,9	12,7	8,7	4,9	4,0
	2015	5,2	3,7	2,9	1,2	11,3	8,9	3,7	2,4
	2016	5,4	3,8	3,1	1,3	11,6	8,7	3,9	2,9
	2017	5,2	3,7	2,5	1,3	12,3	8,9	4,5	3,4

a Ze skutkami cywilnymi. b W przypadku: separacji – na 100 tys. ludności; zgonów niemowląt – na 1000 urodzeń żywych.

a With civil law consequences. b In case of: separations – data are presented per 100 thous. population; infant deaths – per 1000 live births.

TABL. 8 (49). MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE I ROZWIĄZANE
MARRIAGES CONTRACTED AND DISSOLVED

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Małżeństwa zawarte Marriages contracted	Małżeństwa rozwiązane Marriages dissolved						Różnica między małżeństwami zawartymi a rozwiązanymi ^a Difference between contracted and dissolved marriages ^a	
		ogółem total	przez śmierć by death of		przez rozwód by divorce	na 1000 istniejących małżeństw per 1000 existing marriages			
			męża husband	żony wife		ogółem total	w tym przez rozwód of which by divorce		
OGÓŁEM.....	2010	21191	18396	9888	3582	4926	22,4	6,0	3294
TOTAL	2015	17633	16497	7725	2895	5877	19,9	7,1	1319
	2016	18529	16702	7709	2911	6082	20,1	7,3	2163
	2017	18320	19698	10009	3756	5933	23,8	7,2	-1019
Miasta.....	2010	11641	11403	5666	2182	3555	25,1	7,8	-1264
Urban areas	2015	9487	9466	3958	1566	3942	21,2	8,8	-1469
	2016	10095	9479	3827	1550	4102	21,3	9,2	-799
	2017	10095	11843	5790	2204	3849	26,8	8,7	-3276
Wieś.....	2010	9550	6993	4222	1400	1371	19,1	3,7	4558
Rural areas	2015	8146	7031	3767	1329	1935	18,4	5,1	2789
	2016	8434	7223	3882	1361	1980	18,8	5,2	2962
	2017	8225	7855	4219	1552	2084	20,3	5,4	2257

a Po uwzględnieniu salda migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały osób pozostających w stanie małżeńskim.

a After considering net internal and international migration for permanent residence of married persons.

TABL. 9 (50). MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE W 2017 R. WEDŁUG WIEKU NOWOŻEŃCÓW
MARRIAGES CONTRACTED BY AGE OF BRIDEGROOMS AND BRIDES IN 2017

MEŻCZYŹNI W WIEKU MALES AT AGE	Ogółem Total	Kobiety w wieku Females at age							60 lat i więcej and more
		19 lat i mniej under 20 years	20–24	25–29	30–34	35–39	40–49	50–59	

OGÓŁEM TOTAL

OGÓŁEM.....	18320	232	4704	7485	2934	1261	1051	420	233
GRAND TOTAL									
19 lat i mniej.....	24	16	6	1	1	–	–	–	–
Under 20 years									
20–24.....	2270	136	1683	405	36	8	1	1	–
25–29.....	7600	66	2475	4493	483	59	24	–	–
30–34.....	4253	13	456	2076	1399	253	53	3	–
35–39.....	1787	1	63	398	707	464	150	3	1
40–49.....	1416	–	19	106	281	407	532	65	6
50–59.....	560	–	1	5	22	60	242	200	30
60 lat i więcej..... and more	410	–	1	1	5	10	49	148	196
W tym małżeństwa wyznaniowe^a.....	11761	84	3551	5748	1658	427	170	60	63
Of which church or religious marriages ^a									
19 lat i mniej.....	8	5	2	1	–	–	–	–	–
Under 20 years									
20–24.....	1616	52	1248	301	13	2	–	–	–
25–29.....	5984	23	1965	3657	315	17	7	–	–
30–34.....	2842	3	300	1535	886	108	10	–	–
35–39.....	826	1	28	217	365	184	31	–	–
40–49.....	327	–	8	37	79	104	94	5	–
50–59.....	60	–	–	–	–	12	19	27	2
60 lat i więcej..... and more	98	–	–	–	–	–	9	28	61

a Ze skutkami cywilnymi.

a With civil law consequences.

TABL. 9 (50). **MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE W 2017 R. WEDŁUG WIEKU NOWOŻEŃCÓW (dok.)**
 MARRIAGES CONTRACTED BY AGE OF BRIDEGROOMS AND BRIDES IN 2017 (cont.)

MEŻCZYŻNI W WIEKU MALES AT AGE	Ogółem Total	Kobiety w wieku Females at age							
		19 lat i mniej under 20 years	20–24	25–29	30–34	35–39	40–49	50–59	60 lat i więcej and more
MIASTA URBAN AREAS									
RAZEM.....	10095	72	1937	4276	1861	799	692	287	171
TOTAL									
19 lat i mniej.....	12	8	2	1	1	–	–	–	–
Under 20 years									
20–24.....	904	35	651	192	21	3	1	1	–
25–29.....	3926	22	1023	2541	282	39	19	–	–
30–34.....	2577	6	205	1261	913	165	25	2	–
35–39.....	1099	1	39	217	450	300	91	1	–
40–49.....	905	–	15	61	177	247	357	45	3
50–59.....	377	–	1	3	12	39	163	135	24
60 lat i więcej.....	295	–	1	–	5	6	36	103	144
and more									
W tym małżeństwa wyznaniowe^a.....	5965	15	1327	3174	1014	265	99	30	41
Of which church or religious marriages^a									
19 lat i mniej.....	3	1	1	1	–	–	–	–	–
Under 20 years									
20–24.....	578	9	431	132	6	–	–	–	–
25–29.....	2957	4	760	1999	181	8	5	–	–
30–34.....	1659	–	114	911	556	74	4	–	–
35–39.....	486	1	15	114	227	115	14	–	–
40–49.....	185	–	6	17	44	60	57	1	–
50–59.....	32	–	–	–	–	8	12	10	2
60 lat i więcej.....	65	–	–	–	–	–	7	19	39
and more									
WIEŚ RURAL AREAS									
RAZEM.....	8225	160	2767	3209	1073	462	359	133	62
TOTAL									
19 lat i mniej.....	12	8	4	–	–	–	–	–	–
Under 20 years									
20–24.....	1366	101	1032	213	15	5	–	–	–
25–29.....	3674	44	1452	1952	201	20	5	–	–
30–34.....	1676	7	251	815	486	88	28	1	–
35–39.....	688	–	24	181	257	164	59	2	1
40–49.....	511	–	4	45	104	160	175	20	3
50–59.....	183	–	–	2	10	21	79	65	6
60 lat i więcej.....	115	–	–	1	–	4	13	45	52
and more									
W tym małżeństwa wyznaniowe^a.....	5796	69	2224	2574	644	162	71	30	22
Of which church or religious marriages^a									
19 lat i mniej.....	5	4	1	–	–	–	–	–	–
Under 20 years									
20–24.....	1038	43	817	169	7	2	–	–	–
25–29.....	3027	19	1205	1658	134	9	2	–	–
30–34.....	1183	3	186	624	330	34	6	–	–
35–39.....	340	–	13	103	138	69	17	–	–
40–49.....	142	–	2	20	35	44	37	4	–
50–59.....	28	–	–	–	–	4	7	17	–
60 lat i więcej.....	33	–	–	–	–	–	2	9	22
and more									

a Ze skutkami cywilnymi.

a With civil law consequences.

TABL. 10 (51). MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE W 2017 R. WEDŁUG POPRZEDNIEGO STANU CYWILNEGO NOWOŻEŃCÓW
MARRIAGES CONTRACTED BY PREVIOUS MARITAL STATUS OF BRIDEGROOMS AND BRIDES IN 2017

POPRZEDNI STAN CYWILNY MĘŻCZYZN PREVIOUS MARITAL STATUS OF MALES	Ogółem Total	Poprzedni stan cywilny kobiet Previous marital status of females		
		panny single	wdowy widows	rozwidzione divorced
OGÓŁEM TOTAL				
OGÓŁEM	18320	15807	334	2179
GRAND TOTAL				
Kawalerowie	15856	14841	98	917
Single				
Wdowcy	256	48	93	115
Widowers				
Rozwidzeni	2208	918	143	1147
Divorced				
MIASTA URBAN AREAS				
RAZEM	10095	8483	190	1422
TOTAL				
Kawalerowie	8498	7879	37	582
Single				
Wdowcy	167	31	56	80
Widowers				
Rozwidzeni	1430	573	97	760
Divorced				
WIEŚ RURAL AREAS				
RAZEM	8225	7324	144	757
TOTAL				
Kawalerowie	7358	6962	61	335
Single				
Wdowcy	89	17	37	35
Widowers				
Rozwidzeni	778	345	46	387
Divorced				

TABL. 11 (52). MAŁŻEŃSTWA WYZNANIOWE^a
CHURCH OR RELIGIOUS MARRIAGES^a

LATA YEARS	Ogółem Total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
OGÓŁEM 2010	14924	7732	7192
TOTAL 2015	11363	5642	5721
2016	11957	5984	5973
2017	11761	5965	5796
Kościół Katolicki.....	11718	5938	5780
Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny	10	6	4
Kościół Zielonoświątkowy	9	8	1
Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich	6	5	1
Kościół Polskokatolicki	5	–	5
Kościół Chrześcijan Baptystów	4	4	–
Kościół Ewangelicko-Augsburski	3	1	2
Kościół Adwentystów Dnia Siódmego	3	–	3
Kościół Starokatolicki Mariawitów	2	2	–
Kościół Ewangelicko-Reformowany	1	1	–

a Ze skutkami cywilnymi.

a With civil law consequences.

TABL. 12 (53). **ROZWODY W 2017 R. WEDŁUG WIEKU MAŁŻONKÓW W MOMENCIE WNIESIENIA POWÓDZTWA**
 DIVORCES BY AGE OF SPOUSES AT THE MOMENT OF FILING PETITION FOR DIVORCE IN 2017

MEŻCZYŹNI W WIEKU MALES AT AGE	Ogółem Total	Kobiety w wieku Females at age							
		19 lat i mniej under 20 years	20–24	25–29	30–34	35–39	40–49	50–59	60 lat i więcej and more
OGÓŁEM TOTAL									
OGÓŁEM..... GRAND TOTAL	5933	6	225	772	1325	1254	1551	604	196
19 lat i mniej..... Under 20 years	–	–	–	–	–	–	–	–	–
20–24.....	64	6	47	9	2	–	–	–	–
25–29.....	482	–	121	294	61	3	3	–	–
30–34.....	1135	–	45	339	628	107	16	–	–
35–39.....	1282	–	10	101	479	585	103	4	–
40–49.....	1852	–	2	25	140	525	1112	47	1
50–59.....	818	–	–	4	14	30	296	440	34
60 lat i więcej..... and more	300	–	–	–	1	4	21	113	161
MIASTA URBAN AREAS									
RAZEM..... TOTAL	3849	2	122	486	855	838	985	408	153
19 lat i mniej..... Under 20 years	–	–	–	–	–	–	–	–	–
20–24.....	32	2	22	7	1	–	–	–	–
25–29.....	299	–	70	185	39	2	3	–	–
30–34.....	720	–	22	206	404	75	13	–	–
35–39.....	871	–	6	70	316	396	80	3	–
40–49.....	1165	–	2	15	88	341	692	26	1
50–59.....	538	–	–	3	6	21	181	298	29
60 lat i więcej..... and more	224	–	–	–	1	3	16	81	123
WIEŚ RURAL AREAS									
RAZEM..... TOTAL	2084	4	103	286	470	416	566	196	43
19 lat i mniej..... Under 20 years	–	–	–	–	–	–	–	–	–
20–24.....	32	4	25	2	1	–	–	–	–
25–29.....	183	–	51	109	22	1	–	–	–
30–34.....	415	–	23	133	224	32	3	–	–
35–39.....	411	–	4	31	163	189	23	1	–
40–49.....	687	–	–	10	52	184	420	21	–
50–59.....	280	–	–	1	8	9	115	142	5
60 lat i więcej..... and more	76	–	–	–	–	1	5	32	38

TABL. 13 (54). **ROZWODY WEDŁUG LICZBY MAŁOLETNIICH DZIECI^a W MAŁŻEŃSTWIE**
 DIVORCES BY THE NUMBER OF UNDERAGE CHILDREN^a IN THE MARRIAGE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	4926	5877	6082	5933	T O T A L
rozwoy małżeństw:					divorces:
Bez dzieci	1865	2262	2367	2304	Marriages without children
Z dziećmi	3061	3615	3715	3629	Marriages with children
o liczbie dzieci:					by number of children:
1.....	1904	2160	2215	2114	1
2.....	947	1225	1252	1287	2
3.....	168	182	207	192	3
4 i więcej.....	42	48	41	36	4 and more
Miasta	3555	3942	4102	3849	Urban areas
rozwoy małżeństw:					divorces:
Bez dzieci	1416	1594	1659	1585	Marriages without children
Z dziećmi	2139	2348	2443	2264	Marriages with children
o liczbie dzieci:					by number of children:
1.....	1346	1466	1500	1328	1
2.....	679	766	806	818	2
3.....	92	93	117	99	3
4 i więcej.....	22	23	20	19	4 and more
Wieś	1371	1935	1980	2084	Rural areas
rozwoy małżeństw:					divorces:
Bez dzieci	449	668	708	719	Marriages without children
Z dziećmi	922	1267	1272	1365	Marriages with children
o liczbie dzieci:					by number of children:
1.....	558	694	715	786	1
2.....	268	459	446	469	2
3.....	76	89	90	93	3
4 i więcej.....	20	25	21	17	4 and more

a Poniżej 18 lat.

a Below the age of 18.

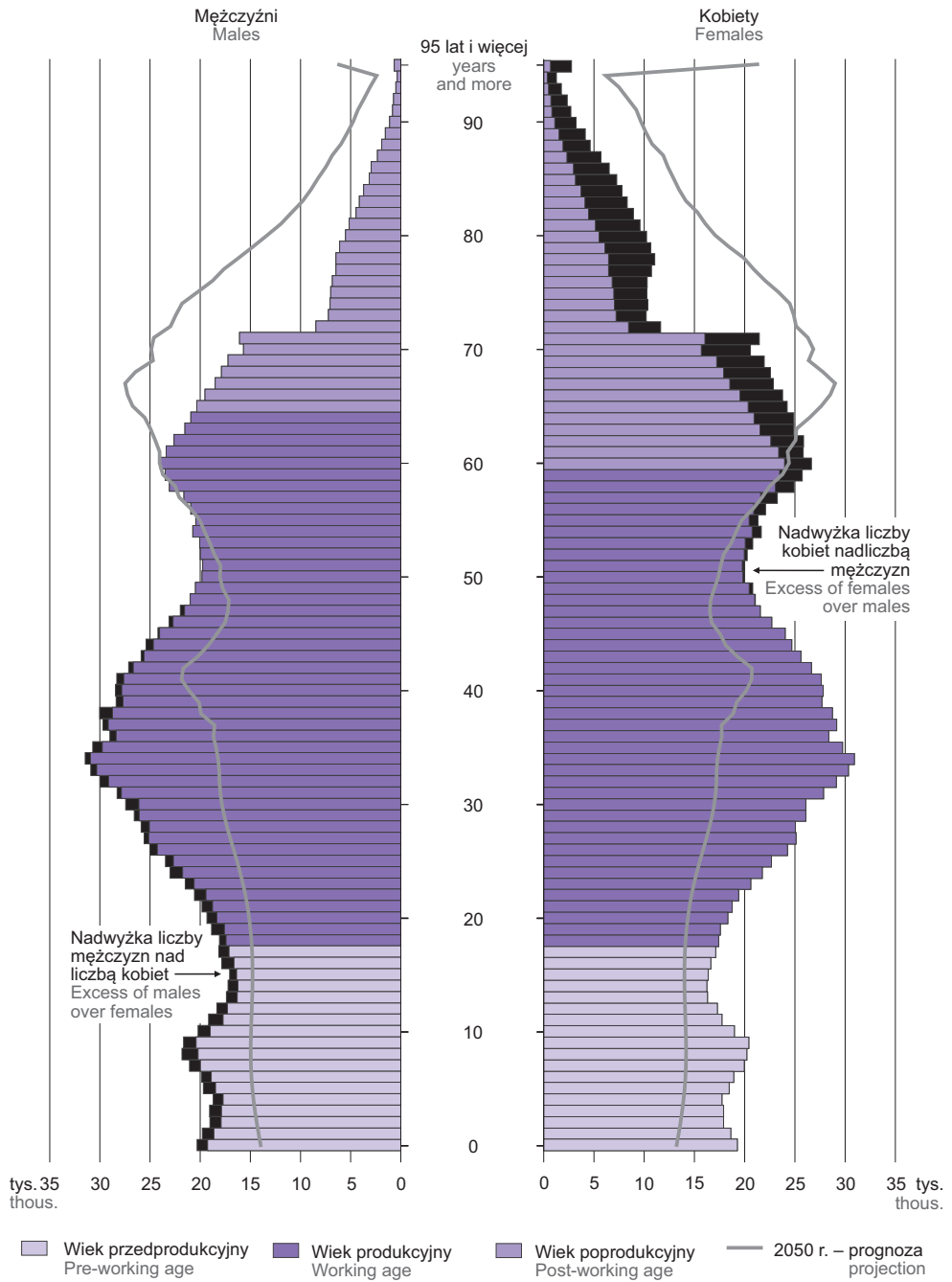
TABL. 14 (55). **URODZENIA**
 BIRTHS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015 ^a	2016 ^a	2017 ^a			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Urodzenia żywe	40909	36760	38237	40450	20980	19470	Live births
chłopcy	21034	18927	19713	20775	10826	9949	males
dziewczęta	19875	17833	18524	19675	10154	9521	females
Małżeńskie	32024	27085	27694	29776	14729	15047	Legitimate
chłopcy	16512	13959	14227	15276	7624	7652	males
dziewczęta	15512	13126	13467	14500	7105	7395	females
Pozamałżeńskie	8885	9675	10543	10674	6251	4423	Illegitimate
chłopcy	4522	4968	5486	5499	3202	2297	males
dziewczęta	4363	4707	5057	5175	3049	2126	females
Urodzenia martwe	173	117	128	116	57	59	Still births
Chłopcy.....	90	Males
Dziewczęta	83	Females

a Dane w zakresie urodzeń martwych oraz podziału na urodzenia małżeńskie i pozamałżeńskie zostały oszacowane, patrz uwagi ogólne, ust. 6 na str. 87.

a Data on stillbirths and on births divided into legitimate and illegitimate were estimated, see general notes, items 6 on page 87.

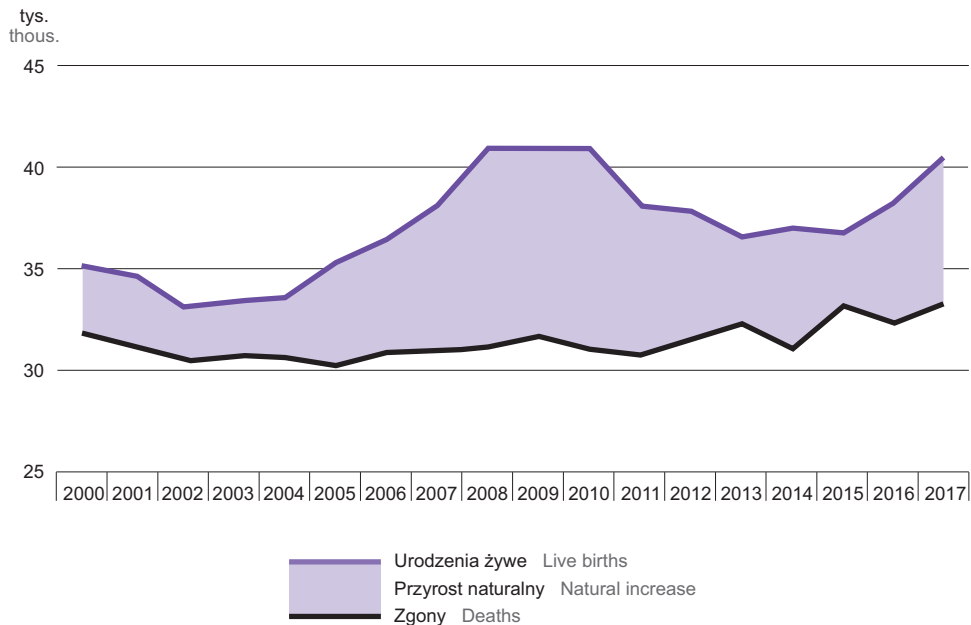
LUDNOŚĆ^a WEDŁUG PŁCI I WIEKU W 2017 R. ORAZ PROGNOZA NA 2050 R.
POPULATION^a BY SEX AND AGE IN 2017 AND POPULATION PROJECTION FOR 2050

^a Stan w dniu 31 XII.
^a As of 31 XII.

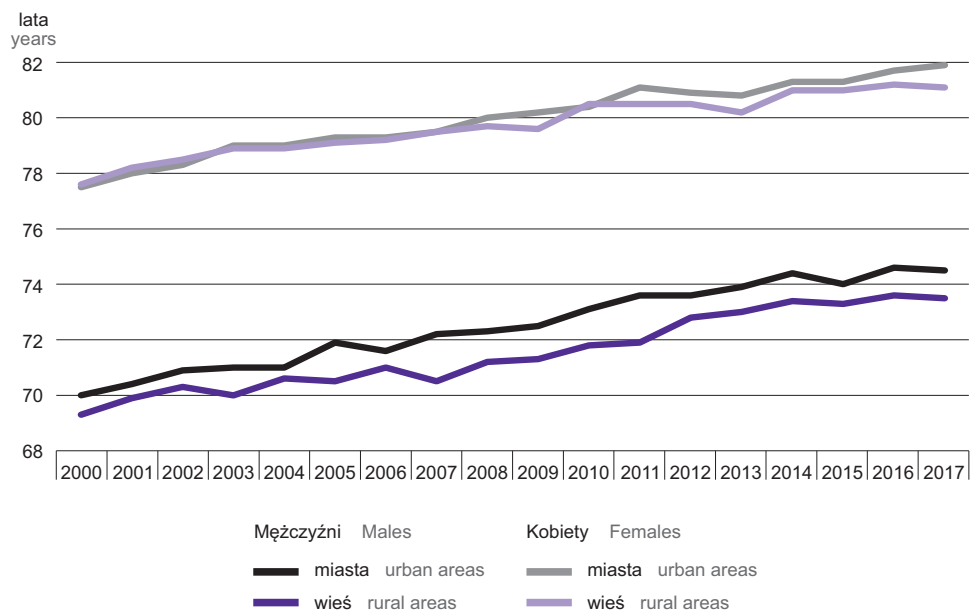
RUCH NATURALNY LUDNOŚCI

VITAL STATISTICS

PRZECIĘTNA LICZBA LAT DALSZEGO TRWANIA ŻYCIA DLA OSÓB W WIEKU 0 LAT

LIFE EXPECTANCY AT 0 AGE

TABL. 15 (56). **URODZENIA ŻYWE WEDŁUG KOLEJNOŚCI URODZENIA DZIECKA^a ORAZ WIEKU MATKI**
LIVE BIRTHS BY BIRTH ORDER^a AND AGE OF MOTHER

LATA YEARS WIEK MATKI AGE OF MOTHER	Ogółem Total	Kolejność urodzenia dziecka u matki Birth order					
		1	2	3	4	5	6 i dalsze and over
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS							
OGÓŁEM 2010	40909	21012	14409	3842	1012	359	274
TOTAL 2015	36760	17308	14210	3784	941	292	190
..... 2016	38237	17799	14804	4082	998	340	212
..... 2017	40450	17705	16295	4798	1084	339	224
19 lat i mniej Under 20 years	979	879	93	6	–	–	–
20–24.....	5919	4102	1556	223	32	4	2
25–29.....	13767	7308	5193	997	194	52	23
30–34.....	13389	4167	6744	1949	374	94	59
35–39.....	5403	1064	2432	1332	367	126	80
40–44.....	953	175	267	284	113	57	57
45 lat i więcej..... and more	40	10	10	7	4	6	3
W ODSETKACH IN PERCENT							
OGÓŁEM 2010	100,0	51,4	35,2	9,4	2,5	0,9	0,7
TOTAL 2015	100,0	47,1	38,7	10,3	2,6	0,8	0,5
..... 2016	100,0	46,5	38,7	10,7	2,6	0,9	0,6
..... 2017	100,0	43,8	40,3	11,9	2,7	0,8	0,6
19 lat i mniej Under 20 years	100,0	89,8	9,5	0,6	–	–	–
20–24.....	100,0	69,3	26,3	3,8	0,5	0,1	0,0
25–29.....	100,0	53,1	37,7	7,2	1,4	0,4	0,2
30–34.....	100,0	31,1	50,4	14,6	2,8	0,7	0,4
35–39.....	100,0	19,7	45,0	24,7	6,8	2,3	1,5
40–44.....	100,0	18,4	28,0	29,8	11,9	6,0	6,0
45 lat i więcej..... and more	100,0	25,0	25,0	17,5	10,0	15,0	7,5

a W podziale według kolejności urodzenia dziecka nie uwzględniono urodzeń o nieustalonej kolejności urodzenia.

a Data on the number of births by order exclude cases in which birth order is unknown.

TABL. 16 (57). **PŁODNOŚĆ KOBIET I WSPÓLCZYNNIKI REPRODUKCJI LUDNOŚCI**
FEMALE FERTILITY AND REPRODUCTION RATES OF POPULATION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017		
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
Płodność – urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku: Fertility – live births per 1000 women aged:						
15–49 ^{a,b} lat.....	47,0	43,3	45,3	48,1	46,6	50,0
15–19 ^a	15,7	12,2	12,1	11,4	10,9	11,8
20–24.....	63,7	52,8	55,5	58,6	54,5	62,4
25–29.....	104,2	97,2	101,8	110,2	101,8	119,8
30–34.....	77,0	79,5	83,6	91,6	90,4	93,1
35–39.....	30,7	31,0	34,9	37,8	37,9	37,7
40–44.....	6,3	5,9	6,8	7,3	7,7	6,8
45–49 ^b lat.....	0,3	0,3	0,3	0,4	0,3	0,4
Współczynniki: Rates:						
Dzietności ogólnej..... Total fertility	1,478	1,384	1,466	1,579	1,509	1,655
Reprodukcji brutto..... Gross reproduction	0,718	0,671	0,710	0,768	0,730	0,809
Dynamiki demograficznej..... Demographic dynamics	1,318	1,108	1,183	1,216	1,094	1,382

a, b Łącznie z urodzeniami z matek w wieku: a – poniżej 15 lat, b – 50 lat i więcej.

a, b Including births from mothers aged: a – below 15, b – 50 and more.

TABL. 17 (58). ZGONY WEDŁUG PŁCI I WIEKU ZMARŁYCH
DEATHS BY SEX AND AGE OF DECEASED

LATA YEARS WIEK ZMARŁYCH AGE OF DECEASED	Ogółem Grand total	Męż- czyźni Males	Kobiety Females	Z liczby ogółem Of grand total number					
				miasta urban areas			wieś rural areas		
				razem total	męż- czyźni males	kobiety females	razem total	męż- czyźni males	kobiety females

W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH
IN ABSOLUTE NUMBERS

OGÓŁEM 2010	31037	16307	14730	17908	9148	8760	13129	7159	5970
TOTAL 2015	33169	17111	16058	19222	9663	9559	13947	7448	6499
..... 2016	32327	16820	15507	18643	9498	9145	13684	7322	6362
..... 2017	33261	17333	15928	19170	9765	9405	14091	7568	6523
0 lat.....	156	96	60	68	50	18	88	46	42
1– 4 lata.....	25	16	9	8	5	3	17	11	6
5– 9.....	15	7	8	8	5	3	7	2	5
10–14.....	24	14	10	10	6	4	14	8	6
15–19.....	73	51	22	29	22	7	44	29	15
20–24.....	122	86	36	57	36	21	65	50	15
25–29.....	168	143	25	81	69	12	87	74	13
30–34.....	235	195	40	135	112	23	100	83	17
35–39.....	339	257	82	180	136	44	159	121	38
40–44.....	507	376	131	274	191	83	233	185	48
45–49.....	666	476	190	347	239	108	319	237	82
50–54.....	1058	742	316	571	392	179	487	350	137
55–59.....	2083	1449	634	1126	758	368	957	691	266
60–64.....	3075	2086	989	1740	1148	592	1335	938	397
65–69.....	4011	2501	1510	2402	1456	946	1609	1045	564
70–74.....	3248	1956	1292	1945	1155	790	1303	801	502
75–79.....	3738	1963	1775	2197	1145	1052	1541	818	723
80–84.....	4841	2166	2675	2849	1262	1587	1992	904	1088
85 lat i więcej..... and more	8877	2753	6124	5143	1578	3565	3734	1175	2559

NA 100 tys. LUDNOŚCI DANEJ PŁCI I GRUPY WIEKU
PER 100 thous. POPULATION OF GIVEN SEX AND AGE GROUP

OGÓŁEM 2010	902	974	833	929	996	867	868	947	789
TOTAL 2015	955	1012	900	1006	1062	955	893	954	831
..... 2016	930	994	868	978	1047	916	871	933	809
..... 2017	954	1022	890	1006	1077	942	892	959	825
0 lat ^a	386	462	305	324	462	177	452	462	441
1– 4 lata.....	17	21	12	10	13	8	23	29	17
5– 9.....	7	7	8	8	10	6	7	4	10
10–14.....	14	15	12	12	14	10	16	17	14
15–19.....	41	56	26	34	50	17	48	62	34
20–24.....	59	81	36	57	70	43	61	91	29
25–29.....	66	111	20	61	103	18	73	120	22
30–34.....	79	130	27	82	135	28	77	124	27
35–39.....	117	175	57	112	168	55	123	184	60
40–44.....	192	282	100	192	268	116	192	298	81
45–49.....	307	437	176	301	423	183	314	453	166
50–54.....	517	734	305	519	743	312	515	724	297
55–59.....	897	1294	527	864	1256	526	939	1338	529
60–64.....	1286	1867	777	1216	1799	747	1391	1958	826
65–69.....	1942	2708	1322	1888	2655	1307	2028	2785	1349
70–74.....	2690	3834	1853	2555	3669	1770	2919	4101	2000
75–79.....	4304	5948	3296	4086	5715	3118	4659	6308	3595
80–84.....	7184	9502	6000	6878	9014	5787	7673	10277	6339
85 lat i więcej..... and more	15597	17724	14798	14775	16390	14157	16891	19898	15795

a Na 100 tys. urodzeń żywych.

a Per 100 thous. live births.

TABLE 18 (59). ZGONY WEDŁUG PRZYCZYŃ
DEATHS BY CAUSES

LATA PRZYCZYNY ZGONÓW ^a	Ogółem Total	Męż- czyźni Males	Kobiety Females	Z liczby ogółem Of total number		YEARS CAUSES OF DEATHS ^a
				miasta urban areas	wieś rural areas	
				na 100 tys. ludności per 100 thous. population		
OGÓŁEM						TOTAL
2010	902	974	833	929	868	
2014	895	957	837	938	843	
2015	955	1012	900	1006	893	
2016	930	994	868	978	871	
w tym:						of which:
Choroby zakaźne i pasożytnicze	3	3	2	3	2	Infectious and parasitic diseases
w tym gruźlica i następstwa gruźli- cy	1	1	0	0	1	of which tuberculosis and sequ- elae of tuberculosis
Nowotwory	268	304	234	294	237	Neoplasms
w tym nowotwory złośliwe	253	288	220	278	223	of which malignant neoplasms
w tym:						of which:
nowotwór złośliwy żołądka.....	12	17	8	13	12	malignant neoplasm of stomach
nowotwór złośliwy trzustki.....	11	12	11	13	9	malignant neoplasm of pancreas
nowotwór złośliwy tchawicy, oskrzela i płuca	63	87	40	69	56	malignant neoplasm of trachea, bronchus and lung
nowotwór złośliwy sutka	19	0	36	21	16	malignant neoplasm of breast
						malignant neoplasm of cervix uteri
nowotwór złośliwy szyjki macicy nowotwór złośliwy gruczołu krokowego	7	x	7	8	6	
białaczka	24	24	x	24	24	malignant neoplasm of prostate leukemia
	8	8	7	8	7	
Zaburzenia wydzielania wewnątrz- nego, stanu odżywiania i przemian metabolicznej	27	25	29	28	26	Endocrine, nutritional and metabo- lic diseases
w tym cukrzyca	26	24	28	27	25	of which diabetes mellitus
Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania.....	8	13	2	7	8	Mental and behavioural disorders
Choroby układu nerwowego i nar- ządów zmysłów	13	11	15	15	11	Diseases of the nervous system and sense organs
Choroby układu krążenia.....	340	325	354	349	329	Diseases of the circulatory system
w tym:						of which:
choroba nadciśnieniowa	8	7	10	9	8	hypertensive diseases
choroba niedokrwienna serca.....	68	81	56	72	63	ischemic heart disease
						of which acute myocardial infarction
w tym ostry zawał serca.....	35	43	28	39	31	
choroby naczyń mózgowych	80	73	86	81	79	diseases of cerebrovascular
miażdżycza.....	49	35	62	50	47	atherosclerosis
Choroby układu oddechowego.....	59	66	52	63	54	Diseases of the respiratory system
Choroby układu trawiennego.....	31	38	25	34	28	Diseases of the digestive system
w tym zwłóknienie i marskość wątroby	5	6	4	5	4	of which fibrosis and cirrhosis of liver
Choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej	2	1	2	2	1	Diseases of the musculoskeletal system and connective tissue
Choroby układu moczowo-płciowe- go.....	22	21	23	23	20	Diseases of the genitourinary system
Stany rozpoczynające się w okresie okołoporodowym	2	3	2	2	2	Conditions originating in the perina- tal period
Wady rozwojowe wrodzone ^Δ	3	4	3	3	3	Congenital malformations ^Δ
Objawy i stany niedokładnie określone ^Δ	110	122	99	114	106	Symptoms and ill-defined condi- tions ^Δ
Urazy i zatrucia według zewnętrznej przyczyny.....	40	57	24	39	42	Injuries and poisonings by external cause
w tym:						of which:
wypadki komunikacyjne.....	9	15	5	8	11	transport accidents
samobójstwa.....	11	20	3	10	13	intentional self-harm

a Zgodnie z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych (X Rewizja).

a In accordance with the International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD-10 Revision).

TABL. 19 (60). ZGONY NIEMOWLĄT WEDŁUG PŁCI I WIEKU
INFANT DEATHS BY SEX AND AGE

LATA YEARS WIEK ZMARŁYCH AGE OF DECEASED	Ogółem Grand total	Chłopcy Males	Dziew- częta Females	Z liczby ogółem Of grand total number					
				miasta urban areas			wieś rural areas		
				razem total	chłopcy males	dziew- częta females	razem total	chłopcy males	dziew- częta females

W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS

OGÓŁEM	2010	180	98	82	85	41	44	95	57	38
TOTAL	2015	164	100	64	99	66	33	65	34	31
	2016	158	91	67	87	47	40	71	44	27
	2017	156	96	60	68	50	18	88	46	42
0–27 dni 0–27 days		109	66	43	43	27	16	66	39	27
0– 6.....		78	48	30	29	17	12	49	31	18
w tym 0 ^a of which 0 ^a		48	30	18	16	8	8	32	22	10
7–13.....		15	9	6	5	4	1	10	5	5
14–20.....		13	8	5	8	5	3	5	3	2
21–27.....		3	1	2	1	1	–	2	–	2
28–29 dni 28–29 days		2	2	–	2	2	–	–	–	–
1 miesiąc 1 month		8	4	4	6	4	2	2	–	2
2.....		9	6	3	5	5	–	4	1	3
3.....		5	4	1	2	2	–	3	2	1
4.....		3	3	–	3	3	–	–	–	–
5.....		4	1	3	1	1	–	3	–	3
6.....		4	4	–	3	3	–	1	1	–
7.....		3	1	2	1	1	–	2	–	2
8.....		1	–	1	–	–	–	1	–	1
9.....		2	1	1	–	–	–	2	1	1
10.....		3	3	–	2	2	–	1	1	–
11 miesięcy 11 months		3	1	2	–	–	–	3	1	2

NA 100 tys. URODZEŃ ŻYWYCH DANEJ PŁCI PER 100 thous. OF LIVE BIRTHS OF GIVEN SEX

OGÓŁEM	2010	440	466	413	391	368	417	495	577	408
TOTAL	2015	446	528	359	520	678	354	367	370	364
	2016	413	462	362	435	454	416	389	470	303
	2017	386	462	305	324	462	177	452	462	441
0–27 dni 0–27 days		269	318	219	205	249	158	339	392	284
0– 6.....		193	231	152	138	157	118	252	312	189
w tym 0 ^a of which 0 ^a		119	144	91	76	74	79	164	221	105
7–13.....		37	43	30	24	37	10	51	50	53
14–20.....		32	39	25	38	46	30	26	30	21
21–27.....		7	5	10	5	9	–	10	–	21
28–29 dni 28–29 days		5	10	–	10	18	–	–	–	–
1 miesiąc 1 month		20	19	20	29	37	20	10	–	21
2.....		22	29	15	24	46	–	21	10	32
3.....		12	19	5	10	18	–	15	20	11
4.....		7	14	–	14	28	–	–	–	–
5.....		10	5	15	5	9	–	15	–	32
6.....		10	19	–	14	28	–	5	10	–
7.....		7	5	10	5	9	–	10	–	21
8.....		2	–	5	–	–	–	5	–	11
9.....		5	5	5	–	–	–	10	10	11
10.....		7	14	–	10	18	–	5	10	–
11 miesięcy 11 months		7	5	10	–	–	–	15	10	21

a Przez 0 dni określa się wiek żywo urodzonego noworodka, który nie przeżył 24 godzin.

a 0 day indicates the age of new live born infant, who did not survive 24 hours.

TABL. 20 (61). ZGONY NIEMOWLĄT WEDŁUG PRZYCZYN
INFANT DEATHS BY CAUSES

LATA PRZYCZYNY ZGONÓW ^a	Ogółem Total		Chłopcy Males	Dziewczęta Females	Z liczby ogółem Of total number		YEARS CAUSES OF DEATHS ^a	
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	na 100 tys. urodzeń żywych per 100 thous. live births						
		miasta urban areas	wieś rural areas					
O G Ó Ł E M 2010	180	440	466	413	391	495	TOTAL	
2014	160	432	486	375	400	466		
2015	164	446	528	359	520	367		
2016	158	413	462	362	435	389		
w tym:							of which:	
Choroby układu nerwowego, narządów zmysłów i układu krążenia.....	1	3	–	5	–	5	Diseases of the nervous system and sense organs and the circulatory system	
Choroby układu oddechowego	1	3	–	5	–	5	Diseases of the respiratory system	
w tym zapalenie płuc.....	1	3	–	5	–	5	of which pneumonia	
Stany rozpoczynające się w okresie okołoporodowym ...	72	188	223	151	210	164	Conditions originating in the perinatal period	
w tym:							of which:	
zaburzenia związane z czasem trwania ciąży i rozwojem płodu.....	61	160	193	124	175	142	disorders related to length of gestation and fetal growth	
zespół zaburzeń oddychania noworodka i inne stany układu oddechowego.....	6	16	20	11	20	11	respiratory disorders specific to the perinatal period	
Wady rozwojowe wrodzone ^Δ	70	183	193	173	195	170	Congenital anomalies ^Δ	
w tym:							of which:	
wrodzone wady rozwojowe układu nerwowego.....	2	5	–	11	–	11	congenital malformations of the nervous system	
wrodzone wady serca.....	27	71	91	49	55	88	congenital malformations of heart	
Urazy i zatrucia według zewnętrznej przyczyny.....	2	5	5	5	–	11	Injuries and poisonings by external cause	

a Zgodnie z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych (X Rewizja).

In accordance with the International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD-10 Revision).

TABL. 21 (62). ZAMACHY SAMOBÓJCZE^a ZAREJESTROWANE PRZEZ POLICJĘ
SUICIDES^a REGISTERED BY POLICE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	574	549	678	TOTAL
w tym dokonane.....	400	394	411	of which committed
Miasta.....	316	304	360	Urban areas
Wieś.....	258	245	318	Rural areas
Wiek samobójców:				Age of suicidal persons:
12 lat i mniej.....	1	–	1	12 and less
13–18.....	17	24	33	13–18
19–24.....	57	43	64	19–24
25–29.....	48	46	62	25–29
30–49.....	206	210	280	30–49
50–69.....	219	179	189	50–69
70 lat i więcej.....	26	44	48	70 and more

a Usiłowane i dokonane; w podziale według wieku nie uwzględniono samobójców o nieustalonym wieku.

Źródło: dane Krajowego Systemu Informacji Policji (KSIP), dane za 2017 r. wygenerowano w dniu 24.05.2018 r.

a Attempted and committed; data by age of suicidal persons exclude cases for which age is unknown.

Source: data of the National Police Information System (KSIP), data for 2017 generated on 24.05.2018.

TABL. 22 (63). PRZECIĘTNE DALSZE TRWANIE ŻYCIA
LIFE EXPECTANCY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia dla osób w wieku lat Life expectancy at age specified				
	0	15	30	45	60
MĘŻCZYŹNI MALES					
OGÓŁEM 2010	72,52	58,00	43,63	29,81	18,08
TOTAL 2015	73,73	59,31	44,89	30,88	18,86
..... 2016	74,16	59,67	45,18	31,17	19,11
..... 2017	74,06	59,54	45,15	31,24	19,13
Miasta..... 2017	74,48	59,94	45,50	31,55	19,44
Urban areas					
Wieś.....	73,50	59,00	44,66	30,79	18,66
Rural areas					
KOBIETY FEMALE					
OGÓŁEM 2010	80,47	65,94	51,15	36,66	23,17
TOTAL 2015	81,19	66,61	51,79	37,19	23,73
..... 2016	81,54	66,98	52,18	37,59	24,08
..... 2017	81,58	66,94	52,19	37,57	24,01
Miasta.....	81,89	67,11	52,35	37,77	24,23
Urban areas					
Wieś.....	81,05	66,57	51,81	37,16	23,55
Rural areas					

TABL. 23 (64). PROGNOZA LUDNOŚCI^a

Stan w dniu 31 XII

POPULATION PROJECTION^a

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	SPECIFICATION
OGÓŁEM w tys.	3490,4	3490,4	3470,9	3434,7	3389,0	3339,6	3287,9	TOTAL in thous.
W wieku przedprodukcyjnym	660,6	644,8	593,2	560,8	534,7	521,5	514,7	Pre-working age
mężczyźni.....	340,3	331,9	305,4	288,7	275,3	268,5	265,0	males
kobiety.....	320,4	312,8	287,8	272,1	259,4	253,0	249,7	females
Miasta.....	322,8	308,2	274,8	252,5	235,0	225,0	218,3	Urban areas
mężczyźni.....	165,9	158,4	141,3	129,8	120,8	115,6	112,2	males
kobiety.....	156,8	149,7	133,5	122,7	114,2	109,3	106,1	females
Wieś.....	337,9	336,6	318,4	308,4	299,7	296,5	296,4	Rural areas
mężczyźni.....	174,3	173,5	164,1	158,9	154,4	152,8	152,8	males
kobiety.....	163,5	163,1	154,3	149,4	145,2	143,7	143,6	females
W wieku produkcyjnym	2093,4	2037,3	2027,4	1975,2	1883,1	1757,4	1633,8	Working age
mężczyźni.....	1109,6	1075,2	1072,1	1057,6	1021,6	964,1	896,0	males
kobiety.....	983,9	962,1	955,3	917,6	861,5	793,3	737,8	females
Miasta.....	1101,5	1044,5	1017,0	969,3	899,7	812,8	731,0	Urban areas
mężczyźni.....	577,5	545,4	532,7	515,1	485,8	444,7	399,4	males
kobiety.....	524,0	499,1	484,3	454,3	413,9	368,0	331,5	females
Wieś.....	991,9	992,8	1010,4	1005,9	983,4	944,6	902,9	Rural areas
mężczyźni.....	532,1	529,8	539,4	542,5	535,8	519,3	496,6	males
kobiety.....	459,9	463,0	471,1	463,4	447,6	425,3	406,3	females
W wieku poprodukcyjnym	736,3	808,3	850,3	898,6	971,2	1060,8	1139,4	Post-working age
mężczyźni.....	248,9	291,8	311,5	325,1	354,3	398,8	450,3	males
kobiety.....	487,4	516,6	538,8	573,5	616,9	661,9	689,1	females
Miasta.....	448,9	479,7	490,0	502,1	527,8	563,0	590,3	Urban areas
mężczyźni.....	148,0	167,9	173,3	175,2	186,0	205,8	228,8	males
kobiety.....	300,9	311,7	316,7	326,9	341,8	357,2	361,6	females
Wieś.....	287,4	328,7	360,3	396,5	443,4	497,8	549,1	Rural areas
mężczyźni.....	100,9	123,8	138,2	149,9	168,3	193,0	221,5	males
kobiety.....	186,5	204,8	222,1	246,6	275,1	304,8	327,6	females
LUDNOŚĆ W WIEKU NIEPRODUKCYJNYM NA 100 OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM	66,7	71,3	71,2	73,9	80,0	90,0	101,2	NON-WORKING AGE POPULATION PER 100 PERSONS OF WORKING AGE
Mężczyźni.....	53,1	58,0	57,5	58,0	61,6	69,2	79,8	Males
Kobiety.....	82,1	86,2	86,5	92,1	101,7	115,3	127,2	Females

a Patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 89.

a See general notes, item 8 on page 89.

TABL. 24 (65). PROGNOZA GOSPODARSTW DOMOWYCH

Stan w dniu 31 XII

HOUSEHOLDS PROJECTION

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	SPECIFICATION
GOSPODARSTWA DOMOWE w tys. HOUSEHOLDS in thous.								
OGÓŁEM	1228,9	1288,6	1331,1	1302,9	1257,3	1234,9	1227,0	TOTAL
Miasta.....	764,3	793,3	802,2	769,8	720,7	691,7	678,8	Urban areas
Wieś.....	464,5	495,3	528,9	533,1	536,6	543,3	548,2	Rural areas
PRZECIĘTNA LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWIE DOMOWYM AVERAGE NUMBER OF PERSONS IN HOSEHOLD								
OGÓŁEM	2,84	2,72	2,63	2,68	2,76	2,79	2,80	TOTAL
Miasta.....	2,44	2,32	2,24	2,27	2,36	2,39	2,37	Urban areas
Wieś.....	3,48	3,36	3,23	3,26	3,29	3,30	3,33	Rural areas

TABL. 25 (66). MIGRACJE WEWNĘTRZNE I ZAGRANICZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY

INTERNAL AND INTERNATIONAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Napływ ^a Inflow ^a				Odptyw ^b Outflow ^b				Saldo migracji Net migration
	ogółem total	z miast from urban areas	ze wsi from rural areas	z zagranicy from abroad	ogółem total	do miast to urban areas	na wieś to rural areas	za granicę to abroad	
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS									
OGÓŁEM 2010	43024	25651	16712	661	41751	17999	22658	1094	1273
TOTAL 2015	40347	23504	16843	.	39140	17236	21904	.	-101 ^c
2016	40636	22946	16869	821	39577	16928	21904	745	1059
2017	42015	23662	17552	801	40872	17417	22782	673	1143
Miasta..... 2010	19186	9422	9278	486	25096	8746	15428	922	-5910
Urban areas 2015	17457	8308	9149	.	22169	7849	14320	.	-5643 ^c
2016	17402	7758	9085	559	22495	7651	14335	509	-5093
2017	17871	7818	9481	572	23139	7666	15038	435	-5268
Wieś..... 2010	23838	16229	7434	175	16655	9253	7230	172	7183
Rural areas 2015	22890	15196	7694	.	16971	9387	7584	.	5542 ^c
2016	23234	15188	7784	262	17082	9277	7569	236	6152
2017	24144	15844	8071	229	17733	9751	7744	238	6411
NA 1000 LUDNOŚCI PER 1000 POPULATION									
OGÓŁEM 2010	12,5	7,5	4,9	0,2	12,1	5,2	6,6	0,3	0,4
TOTAL 2015	11,6	6,8	4,8	.	11,3	5,0	6,3	.	-0,0 ^c
2016	11,7	6,6	4,9	0,2	11,4	4,9	6,3	0,2	0,3
2017	12,1	6,8	5,0	0,2	11,7	5,0	6,5	0,2	0,3
Miasta..... 2010	9,9	4,9	4,8	0,3	13,0	4,5	8,0	0,5	-3,1
Urban areas 2015	9,1	4,3	4,8	.	11,6	4,1	7,5	.	-3,0 ^c
2016	9,1	4,1	4,8	0,3	11,8	4,0	7,5	0,3	-2,7
2017	9,4	4,1	5,0	0,3	12,1	4,0	7,9	0,2	-2,8
Wieś..... 2010	15,8	10,7	4,9	0,1	11,0	6,1	4,8	0,1	4,7
Rural areas 2015	14,6	9,7	4,9	.	10,9	6,0	4,9	.	3,5 ^c
2016	14,8	9,7	5,0	0,2	10,9	5,9	4,8	0,2	3,9
2017	15,3	10,0	5,1	0,1	11,2	6,2	4,9	0,2	4,1

a Zameldowania. b Wymeldowania. c Do obliczenia salda wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r.

a Registrations. b Deregistrations. c For calculating net migration, data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used.

TABL. 26 (67). **MIGRACJE WEWNĘTRZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG KIERUNKÓW**
INTERNAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE BY DIRECTION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Napływ ^a Inflow ^a			Odpływ ^b Outflow ^b			
	ogółem total	z województwa wielkopolskiego from the Wielkopolskie Voivodship	z innych województw from other voivodships	ogółem total	do województwa wielkopolskiego to the Wielkopolskie Voivodship	do innych województw to other voivodships	
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS							
OGÓŁEM..... TOTAL	2010	42363	34120	8243	40657	34120	6537
	2015	40347	32810	7537	39140	32810	6330
	2016	39815	32649	7166	38832	32649	6183
	2017	41214	33775	7439	40199	33775	6424
Miasta..... Urban areas	2010	18700	13627	5073	24174	20083	4091
	2015	17457	12924	4533	22169	18296	3873
	2016	16843	12751	4092	21986	18162	3824
	2017	17299	13050	4249	22704	18811	3893
Wieś..... Rural areas	2010	23663	20493	3170	16483	14037	2446
	2015	22890	19886	3004	16971	14514	2457
	2016	22972	19898	3074	16846	14487	2359
	2017	23915	20725	3190	17495	14964	2531
NA 1000 LUDNOŚCI PER 1000 POPULATION							
OGÓŁEM..... TOTAL	2010	12,3	9,9	2,4	11,8	9,9	1,9
	2015	11,6	9,4	2,2	11,3	9,4	1,8
	2016	11,4	9,4	2,1	11,2	9,4	1,8
	2017	11,8	9,7	2,1	11,5	9,7	1,8
Miasta..... Urban areas	2010	9,7	7,1	2,6	12,5	10,4	2,1
	2015	9,1	6,8	2,4	11,6	9,6	2,0
	2016	8,8	6,7	2,1	11,5	9,5	2,0
	2017	9,1	6,9	2,2	11,9	9,9	2,0
Wieś..... Rural areas	2010	15,6	13,5	2,1	10,9	9,3	1,6
	2015	14,6	12,7	1,9	10,9	9,3	1,6
	2016	14,6	12,7	2,0	10,7	9,2	1,5
	2017	15,1	13,1	2,0	11,1	9,5	1,6

a Zameldowania. b Wymeldowania.

a Registrations. b Deregistrations.

TABL. 27 (68). MIGRACJE WEWNĘTRZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG PŁCI I WIEKU MIGRANTÓW
INTERNAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE BY SEX AND AGE OF MIGRANTS

LATA YEARS	WIEK MIGRANTÓW AGE OF MIGRANTS	Napływ ^a Inflow ^a			Odpływ ^b Outflow ^b			Saldo migracji Net migration		
		ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females
OGÓŁEM TOTAL	2010	42363	19397	22966	40657	18667	21990	1706	730	976
	2015	40347	18992	21355	39140	18387	20753	1207	605	602
	2016	39815	18607	21208	38832	18159	20673	983	448	535
	2017	41214	19601	21613	40199	19036	21163	1015	565	450
	0– 4 lata.....	4378	2225	2153	4356	2217	2139	22	8	14
	5– 9.....	3250	1695	1555	3265	1674	1591	-15	21	-36
	10–14.....	1816	945	871	1758	904	854	58	41	17
	15–19.....	1354	659	695	1303	630	673	51	29	22
	20–24.....	2691	923	1768	2625	876	1749	66	47	19
	25–29.....	6652	2755	3897	6350	2596	3754	302	159	143
	30–34.....	6477	3041	3436	6321	2964	3357	156	77	79
	35–39.....	4731	2570	2161	4668	2521	2147	63	49	14
	40–44.....	2725	1454	1271	2669	1434	1235	56	20	36
	45–49.....	1493	813	680	1482	795	687	11	18	-7
	50–54.....	1095	551	544	1065	545	520	30	6	24
	55–59.....	1110	528	582	1054	505	549	56	23	33
	60–64.....	1116	502	614	1088	488	600	28	14	14
	65 lat i więcej..... and more	2326	940	1386	2195	887	1308	131	53	78

a Zameldowania. b Wymeldowania.

a Registrations. b Deregistrations.

TABL. 28 (69). MIGRACJE ZAGRANICZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG PŁCI I WIEKU MIGRANTÓW
INTERNATIONAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE BY SEX AND AGE OF MIGRANTS

LATA YEARS	WIEK MIGRANTÓW AGE OF MIGRANTS	Imigranci Immigrants			Emigranci Emigrants			Saldo migracji Net migration		
		ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females
OGÓŁEM TOTAL	2010	661	418	243	1094	470	624	-433	-52	-381
	2014	551	303	248	1859	889	970	-1308	-586	-722
	2016	821	446	375	745	380	365	76	66	10
	2017	801	436	365	673	327	346	128	109	19
	0– 4 lata.....	324	163	161	25	13	12	299	150	149
	5– 9.....	74	43	31	47	23	24	27	20	7
	10–14.....	21	6	15	25	16	9	-4	-10	6
	15–19.....	12	3	9	71	47	24	-59	-44	-15
	20–24.....	32	12	20	60	41	19	-28	-29	1
	25–29.....	58	31	27	82	38	44	-24	-7	-17
	30–34.....	78	49	29	95	40	55	-17	9	-26
	35–39.....	50	32	18	91	31	60	-41	1	-42
	40–44.....	31	20	11	56	26	30	-25	-6	-19
	45–49.....	27	17	10	37	14	23	-10	3	-13
	50–54.....	19	13	6	31	12	19	-12	1	-13
	55–59.....	23	14	9	22	11	11	1	3	-2
	60–64.....	18	8	10	17	10	7	1	-2	3
	65 lat i więcej..... and more	34	25	9	14	5	9	20	20	0

TABL. 29 (70). REZYDENCI^a

Stan w dniu 31 XII

USUAL RESIDENCE POPULATION^a

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M w tys.	3422,7	3451,0	3457,5	3465,6	T O T A L in thous.
mężczyźni w tys.	1664,9	1679,3	1682,5	1686,7	males in thous.
kobiety: w tysiącach.....	1757,8	1771,7	1775,0	1778,9	females: in thousands
na 100 mężczyzn.....	105,6	105,5	105,5	105,5	per 100 males
Miasta: w tysiącach	1911,1	1891,2	1888,3	1888,2	Urban areas: in thousands
w % ogółu ludności rezydującej.....	55,8	54,8	54,6	54,5	in % of total usual residence population
Wieś: w tysiącach.....	1511,6	1559,8	1569,2	1577,4	Rural areas: in thousands
w % ogółu ludności rezydującej.....	44,2	45,2	45,4	45,5	in % of total usual residence population

a Patrz uwagi ogólne, ust. 2, pkt 2) na str. 86.

a See general notes, item 2, point 2) on page 86.

TABL. 30 (71). REZYDENCI^a W WIEKU PRODUKCYJNYM I NIEPRODUKCYJNYM

Stan w dniu 31 XII

WORKING AND NON-WORKING AGE USUAL RESIDENCE POPULATION^a

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w tys. in thous.				
O G Ó Ł E M	3422,7	3451,0	3457,5	3465,6	T O T A L
W wieku przedprodukcyjnym	681,1	661,9	663,7	668,9	Pre-working age
Miasta	340,2	329,1	330,1	332,9	Urban areas
mężczyźni.....	174,6	169,0	169,5	171,0	males
kobiety	165,6	160,1	160,6	161,9	females
Wieś.....	340,9	332,7	333,6	336,0	Rural areas
mężczyźni.....	175,9	171,9	172,2	173,5	males
kobiety	165,0	160,9	161,4	162,5	females
W wieku produkcyjnym.....	2215,2	2155,9	2139,0	2120,3	Working age
w tym w wieku mobilnym	1395,8	1385,3	1375,2	1361,5	of which of mobility age
Miasta	1248,3	1170,0	1153,0	1136,7	Urban areas
mężczyźni.....	642,9	609,6	602,1	595,2	males
w tym w wieku mobilnym	387,1	374,0	369,3	364,3	of which of mobility age
kobiety	605,4	560,4	550,9	541,5	females
w tym w wieku mobilnym	384,4	368,9	364,1	358,7	of which of mobility age
Wieś.....	966,8	985,8	986,1	983,6	Rural areas
mężczyźni.....	516,6	528,0	528,6	527,6	males
w tym w wieku mobilnym	320,9	329,8	329,7	327,8	of which of mobility age
kobiety	450,2	457,8	457,5	456,0	females
w tym w wieku mobilnym	303,4	312,6	312,2	310,7	of which of mobility age
W wieku poprodukcyjnym	526,4	633,2	654,8	676,4	Post-working age
Miasta	322,6	392,0	405,3	418,6	Urban areas
mężczyźni.....	92,7	121,6	127,1	132,6	males
kobiety	229,9	270,4	278,1	286,0	females
Wieś.....	203,8	241,2	249,5	257,8	Rural areas
mężczyźni.....	62,2	79,2	83,0	86,8	males
kobiety	141,6	162,0	166,5	171,0	females

a Patrz uwagi ogólne, ust. 2, pkt 2) na str. 86.

a See general notes, item 2, point 2) on page 86.

TABL. 31 (72). KOŚCIOŁY I ZWIĄZKI WYZNANIOWE

Stan w końcu roku
CHURCHES AND RELIGIOUS ASSOCIATIONS
End of the year

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017
	jednostki kościelne ^a church units ^a				duchowni clergy				wierni, wyznawcy adherents, faithful			
Kościół Katolicki Catholic Church												
Kościół Rzymskokatolicki ^b ...	950	960	961	964	2254	2247	2273	2265	2877592 ^c	2851569 ^c	2850600 ^c	2859340 ^c
Kościół Grekokatolicki ^d	56	55	58	.	30	30	32	.	25000	25000	25000
Starokatolickie Old Catholic												
Kościół Polskokatolicki ^e	3	3	2	2	3	3	2	2	2691	2565	2450	2450
Kościół Starokatolicki Mariawitów ^e	–	– ^f	–	–	–	– ^f	–	–	–	7 ^f	5	5
Polski Narodowy Katolicki Kościół w RP.....	.	–	–	–	.	1	1	1	.	18	20	20
Prawosławie Orthodox												
Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny ^g	12	12	13	12	16	16	16	16	27500	27500	27500	27500
Protestanckie i tradycji protestanckiej Protestant and Protestant- tradition												
Kościół Ewangelicko-Aug- sberski ^h	19 ⁱ	18	18	18	14 ⁱ	15	16	17	2883 ⁱ	2313	2309	2415
Kościół Zielonoświątkowy... Nowoapostolski Kościół w Polsce.....	12	14	14	15	17	22	24	22	1043	1371	1387	1498
Kościół Boży w Chrystusie	6	6	6	6	5	11	11	11	658	685	692	686
Kościół Chrześcijań Baptys- tów ^e	6	7	7	7	11	17	20	18	432	608	603	627
Kościół Adwentystów Dnia Siódmego.....	7	8	15 ^k	9	6	37	13 ^k	6	482	494	827 ^k	338
Chrześcijański Kościół Gościeli Dobrej Nowiny..	7	7	7	7	4	4	3	3	491	538	490	490
Kościół Ewangelicko-Meto- dystyczny ^e	– ^l	.	.	.	2 ^l	.	.	.	500 ^l	.	.	.
Zbór Ewangeliczny „Agape”	2	2	2	3	3	3	3	2	312	312	318	324
Kościół Ewangelicznych Chrześcijań.....	4 ^l	4 ^f	.	.	16 ^l	16 ^f	.	.	193 ^l	193 ^f	.	.
Kościół Ewangelicko-Reform- owany ^e	2	2 ^f	2	2	4	5 ^f	5	5	104	166 ^f	199	192
Stowarzyszenie Zborów Chrześcijań.....	1	1	1	1	–	1	1	1	170	160	160	160
Kościół Chrześcijański ARKA w Poznaniu.....	–	1	1	–	–	–	–	–	82	90	95	112
Kościół Wolnych Chrześci- jan.....	1	1 ^l	.	.	3	3 ^l	.	.	76	103 ^l	.	.
Ewangeliczny Związek Braterski.....	3	2	2	2	3	3	3	3	47	63	71	57
Kościół Chrześcijań Wiary Ewangelicznej.....	6	6	2	1	3	3	2	2	70	40	30	60
Kościół Chrystusowy w RP ^m „Misja na Wschód” we Wrocławiu ^o	1	2	2	2	1	2	2	1	10	35	35	38
	1 ^l	1 ⁿ	–	–	1 ^l	1 ⁿ	–	–	28 ^l	18 ⁿ	–	–
	.	1	.	.	.	2	.	.	.	10	.	.

a Obejmują m.in.: parafie, zbory, gminy wyznaniowe, ośrodki. b Dane dotyczą diecezji: poznańskiej, kaliskiej i gnieźnieńskiej. c Ochrzczeni. d Dane dotyczą diecezji wrocławsko-gdańskiej. e Kościół stowarzyszony w Polskiej Radzie Ekumenicznej. f 2014 r. g Dane dotyczą diecezji łódzko-poznańskiej. h Dane dotyczą diecezji pomorsko-wielkopolskiej. i 2009 r. k Dane dotyczą Okręgu Pomorskiego. l 2011 r. m Do 2010 r. – Wspólnota Kościołów Chrystusowych w RP. n 2012 r. o Do 2014 r. – Kościół Ewangeliczny „Ichtus” we Wrześni.

a Including, among others, parishes, congregations, religious communities, centres. b Data concern diocese: poznańska, kaliska and gnieźnieńska. c Baptised. d Data concern wrocławsko-gdańska diocese. e Church associated in the Polish Ecumenical Council. f 2014. g Data concern łódzko-poznańska diocese. h Data concern pomorsko-wielkopolska diocese. i 2009. k Data concern Pomorski District. l 2011. m Until 2010 – Wspólnota Kościołów Chrystusowych w RP. n 2012. o Until 2014 – Kościół Ewangeliczny „Ichtus” we Wrześni.

TABL. 31 (72). KOŚCIOŁY I ZWIĄZKI WYZNANIOWE (dok.)

Stan w końcu roku

CHURCHES AND RELIGIOUS ASSOCIATIONS (cont.)

End of the year

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	
	jednostki kościelne ^a church units ^a				duchowni clergy				wierni, wyznawcy adherents, faithful				
Protestanckie i tradycji protestanckiej (dok.) Protestant and Protestant- -tradition (cont.)													
Kościół Reformowany Adwentystów Dnia Siódmego w Polsce	1	1	1	1	–	–	–	–	8	8	7	6	
Zbory Boże Chrześcijań Dnia Siódmego	1	–	–	–	–	–	–	–	7	3	3	3	
Nurt badaczy Pisma Świętego Bible student movement													
Związek Wyznania Świad- ków Jehowy	142	112	111	112	–	–	–	742	10183 ^p	9906 ^p	9817 ^p	9756 ^p	
Zrzeszenie Wolnych Bada- czy Pisma Świętego	2	4	4	4	8	16	18	19	65	89	89	100	
Świecki Ruch Misyjny „Epifania”	10	9 ^f	9	9	73	65 ^f	65	64	293	277 ^f	275	278	
Stowarzyszenie Badaczy Pisma Świętego	1	1	1	1	–	–	–	–	5	4	4	4	
Islamskie Muslim													
Islamskie Zgromadzenie Ahl-ul Bayt	–	.	.	.	–	200 ^t
Liga Muzułmańska w RP ... Muzułmański Związek Religijny w RP	1	.	.	.	1	.	.	.	500
Dalekiego Wschodu Far Eastern Religions													
Buddyjski Związek Diamen- towej Drogi Linii Karma Kagyū	5 ^l	.	.	.	– ^l	.	.	.	566 ^l
Związek Buddyjski Bencien Karma Kamtsang ^s	1	1	1	1	1	1	1	–	120	123	140	145	
Międzynarodowe Towa- rzystwo Świadomości Kryszny	–	2	2	2	–	10	11	11	–	43	48	60	
Związek Buddyjski Kmondong	– ^l	.	.	.	– ^l	.	.	.	30 ^l
Inne Others													
Chrześcijański Kościół „Miecz Ducha” w Kaliszu Instytut Wiedzy o Tożsa- mości „Misja Czaitanii”	1	.	.	.	5	.	.	.	200
Wiara Baha’i w Polsce	–	–	1	1	5	5	2	2	98	115	35	35	
Wschodniosłowiański Związek Wyznaniowy „Słowiańska Wiara”	1 ^l	1 ⁿ	.	.	– ^l	– ⁿ	.	.	60 ^l	50 ⁿ	.	.	.
Zachodniosłowiański Związek Wyznaniowy „Słowiańska Wiara”	2 ^l	1 ^f	1	1	2 ^l	6 ^f	2	2	30 ^l	40 ^f	60	60	
Kościół Jezusa Chrystusa Świętych w Dniach Ostatnich (Mormoni)	1	1 ^f	1	1	1	5 ^f	6	4	16	38 ^f	41	41	
Rodzima Wiara ^l	1 ^l	1	–	–	1 ^l	1	–	–	20 ^l	16	20	.	.
Sangha Dogen Zenji	1	.	.	.	1	.	.	.	15
Unia Ewangelikalna w RP ..	–	–	–	–	–	–	–	–	6	6	6	6	

a Obejmują m.in.: parafie, zbory, gminy wyznaniowe, ośrodki. f 2014 r. l 2011 r. n 2012 r. p Głosiciele. r Szacowana liczba zsyłtów. s Do 2011 r. – Związek Buddyjski Tradycji Karma Kamtsang. t Dane dotyczą oddziału „Wielkopolska”.

a Including, among others, parishes, congregations, religious communities, centres. f 2014. l 2011. n 2012. p Proclaimers. r Estimated number of Shiites. s Until 2011 – Związek Buddyjski Tradycji Karma Kamtsang. t Data concern section “Wielkopolska”.

Uwagi ogólne

Aktywność ekonomiczna ludności

1. Dane o **aktywności ekonomicznej ludności** dotyczą ludności faktycznie zamieszkałej i obejmują **osoby w wieku 15 lat i więcej** będące członkami gospodarstw domowych w wylosowanych mieszkaniach. Badanie nie obejmuje osób w obiektach zbiorowego zakwaterowania i bezdomnych. Prezentowane dane opracowano na podstawie reprezentacyjnego **Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności – BAEL** (tabl. 1 i 2) przeprowadzanego w cyklu kwartalnym; badaniem nie są objęte osoby nieobecne w gospodarstwach domowych 12 miesięcy i więcej. Badanie prowadzi się metodą obserwacji ciągłej, tj. aktywność ekonomiczną ludności bada się w każdym tygodniu w ciągu całego kwartału. Gospodarstwo domowe oznacza zespół osób spokrewnionych lub spowinowaconych, a także niespokrewnionych, mieszkających razem i utrzymujących się wspólnie. Dane prezentowane według grup wieku obliczane są w oparciu o dokładną datę urodzenia. Od 2010 r. dane uogólniane są na podstawie bilansów ludności opracowywanych przy wykorzystaniu wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011.

2. Podstawowe kryterium podziału na aktywnych zawodowo i biernych zawodowo stanowi praca, tzn. fakt wykonywania, posiadania bądź poszukiwania pracy.

Do **aktywnych zawodowo** zaliczono osoby pracujące i bezrobotne:

- 1) do **pracujących** zaliczono osoby, które w badanym tygodniu:
 - wykonywały, przez co najmniej 1 godzinę, pracę przynoszącą zarobek lub dochód albo pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa w rolnictwie lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem,
 - formalnie miały pracę, ale jej nie wykonywały (np. z powodu choroby, urlopu, przerwy w działalności zakładu, trudnych warunków atmosferycznych) jeżeli przerwa w pracy wynosiła mniej niż 3 miesiące; jeżeli przerwa w pracy wynosiła ponad 3 miesiące, dodatkowym kryterium w przypadku pracowników najemnych (zatrudnieni na podstawie stosunku pracy oraz osoby wykonujące pracę nakładczą) był fakt otrzymywania co najmniej 50% dotychczasowego wynagrodzenia.

General notes

Economic activity of the population

1. Data on **economic activity of population** concern the actually living population and cover **persons aged 15 and more**, who are members of households in the dwellings selected on a random basis. The survey does not cover persons living in collective accommodation establishment and homeless. Presented data were compiled on the basis of representative **Labour Force Survey – LFS** (tables 1 and 2); the sample survey conducted on a quarterly basis. The survey does not cover persons absent in households for 12 months and more. The survey is conducted by the continuous observation method, i.e. economic activity of the population is observed in each week during the whole quarter. A household is a group of people living together in a dwelling and maintaining themselves jointly. Data presented by age groups have been calculated on the basis of the exact date of birth. Since 2010 the data have been generalized on the basis of population balances compiled with the use of the National Census of Population and Housing 2011.

2. The main criterion in dividing the population into economically active and inactive is work, i.e. performing, holding or looking for work.

Economically active persons include employed and unemployed persons:

- 1) **employed persons** are persons, who during the reference week:
 - performed, for at least 1 hour, any work providing earnings or income, or assisted (without wages or salaries) in maintaining a family agricultural farm or conducting a family economic activity outside agriculture,
 - formally had work but did not perform it (e.g., due to sickness, vacation, a break in company activity, bad weather), if the break in work did not exceed 3 months; moreover if the break in work exceeded 3 months, the additional criterion in case of employment as a paid employees (employees hired on the basis of an employment contract and outworkers) was the fact of receiving at least 50% of the hitherto remuneration.

- 2) za **bezrobotne** uznano osoby w wieku 15–74 lata, które spełniały jednocześnie trzy warunki:
- w okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi,
 - w ciągu 4 tygodni (wliczając jako ostatni tydzień badany) aktywnie poszukiwały pracy,
 - były gotowe podjąć pracę w ciągu 2 tygodni następujących po tygodniu badanym.

Do bezrobotnych zaliczono także osoby, które znalazły pracę i oczekiwały na jej rozpoczęcie w okresie 3 miesięcy oraz były gotowe tę pracę podjąć.

Do **biernych zawodowo** zaliczono osoby, które nie zostały zakwalifikowane jako pracujące lub bezrobotne.

3. Współczynnik aktywności zawodowej obliczono jako udział aktywnych zawodowo (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej (ogółem lub danej grupy).

Wskaźnik zatrudnienia obliczono jako udział pracujących (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej (ogółem lub danej grupy).

Stopę bezrobocia obliczono jako udział bezrobotnych (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności aktywnej zawodowo (ogółem lub danej grupy).

4. Ze względu na zaokrąglenia dokonywane przy uogólnianiu wyników badania, w tabl. 1 i 2 sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości „ogółem”.

Pracujący

1. Dane opracowano na podstawie sprawozdawczości oraz szacunków (m.in. w zakresie gospodarstw indywidualnych w rolnictwie).

2. Dane o **pracujących** dotyczą osób wykonujących pracę przynoszącą im zarobek lub dochód; do pracujących zalicza się:

- 1) osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie, wybór lub stosunek służbowy);
- 2) pracodawców i pracujących na własny rachunek, a mianowicie:
 - a) właścicieli, współwłaścicieli i dzierżawców gospodarstw indywidualnych w rolnictwie (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin),
 - b) właścicieli i współwłaścicieli (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin; z wyłączeniem wspólników spółek, którzy nie pracują w spółce) podmiotów prowadzących działalność gospodarczą poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie,
 - c) inne osoby pracujące na własny rachunek, np. osoby wykonujące wolne zawody;
- 3) osoby wykonujące pracę nakładczą;
- 4) agentów (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin oraz osobami zatrudnionymi przez agentów);
- 5) członków spółdzielni produkcji rolniczej (rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni powstałych na ich bazie oraz spółdzielni kółek rolniczych);
- 6) duchownych pełniących obowiązki duszpasterskie.

- 2) **unemployed persons** are persons aged 15–74 who simultaneously fulfilled three conditions:
- within the reference week were not employed,
 - within 4 weeks (the last week being the reference week) actively sought work,
 - were available for work within a fortnight period after the reference week.

The unemployed also include persons who have found work and were waiting to begin it within a 3-month period as well as persons who were available for that work.

Economically inactive persons are persons who are not classified as employed or unemployed.

3. The **activity rate** is calculated as the share of the economically active persons (total or in a given group) in the population aged 15 and more (total or in a given group).

The **employment rate** is calculated as the share of the employed persons (total or in a given group) in the population aged 15 and more (total or in a given group).

The **unemployment rate** is calculated as the share of the unemployed persons (total or in a given group) in the economically active population (total or in a given group).

4. Due to rounding-off results of the survey, sum of components in tables 1 and 2 can differ from the amount given in the item “total”.

Employment

1. Data were compiled on the basis of reports as well as estimates (among others in regard to private farms in agriculture).

2. Data regarding **employment** concern persons performing work providing earnings or income and include:

- 1) employees hired on the basis of an employment contract (labour contract, posting, appointment, election or service relation);
- 2) employers and own-account workers, i.e.:
 - a) owners, co-owners, and leaseholders of private farms in agriculture (including contributing family workers),
 - b) owners and co-owners (including contributing family workers; excluding partners in companies who do not work in them) of entities conducting economic activity excluding private farms in agriculture,
 - c) other self-employed persons, e.g., persons practising learned professions;
- 3) outworkers;
- 4) agents (including contributing family workers and persons employed by agents);
- 5) members of agricultural production cooperatives (agricultural producers' cooperatives and cooperatives established on their basis as well as agricultural farmers' cooperatives);
- 6) clergy fulfilling priestly obligations.

3. Pełnozatrudnieni są to osoby zatrudnione w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zakładzie pracy lub na danym stanowisku pracy, w tym również osoby, które zgodnie z obowiązującymi przepisami pracują w skróconym czasie pracy, np. z tytułu warunków szkodliwych dla zdrowia lub przedłużonym czasie pracy, np. dozorca mienia. **Niepełnozatrudnieni** są to osoby, które zgodnie z umową o pracę pracują stale w niepełnym wymiarze czasu pracy. Niepełnozatrudnieni w głównym miejscu pracy są to osoby, które oświadczyły, że dany zakład jest ich głównym miejscem pracy.

4. Dane dotyczące **pracujących według stanu w dniu 31 XII** podano bez przeliczenia niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych, przy przyjęciu zasady jednorazowego ujmowania tych osób w **głównym miejscu pracy**.

5. Dane dotyczące **pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie według stanu w dniu 31 XII** wyszacowano na podstawie wyników na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2010.

Do pracujących w gospodarstwach indywidualnych zaliczono osoby pracujące w gospodarstwach prowadzących działalność rolniczą, tj. wszystkich pracujących niezależnie od powierzchni użytków rolnych oraz przeznaczenia produkcji rolniczej (razem z produkującymi **wyłącznie** lub **głównie** na własne potrzeby).

6. Dane o zatrudnionych na podstawie stosunku pracy dotyczą:

- 1) **zatrudnienia według stanu w dniu 31 XII** osób pełnozatrudnionych (łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo) oraz niepełnozatrudnionych w głównym miejscu pracy bez przeliczenia na pełnozatrudnionych;
- 2) **przeciętnego zatrudnienia** – pracowników pełnozatrudnionych (łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo) oraz niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

7. Dane według sekcji PKD 2007 opracowano **metodą przedsiębiorstw**. Definicję metody przedsiębiorstw podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 6 na str. 21.

8. Dane o pracujących w tabl. 3 prezentowane są według faktycznego (stałego) miejsca pracy pracownika i faktycznie prowadzonej działalności.

9. Informacje o ruchu zatrudnionych obejmują pełnozatrudnionych oraz sezonowych i zatrudnionych dorywczo. Dane te dotyczą **liczby przyjęć do pracy i zwolnień z pracy**, a nie liczby osób. Liczba przyjęć do pracy oraz zwolnień z pracy może być wyższa od liczby osób, ponieważ jedna osoba może kilkakrotnie zmienić pracę w ciągu roku.

Do przyjętych do pracy zaliczono osoby podejmujące pracę po raz pierwszy i kolejny. Do zwolnionych z pracy zaliczono osoby, z którymi rozwiązano umowę o pracę w drodze wypowiedzenia przez pracownika lub zakład pracy (łącznie ze zwolnieniami grupowymi), osoby, które przeniesiono na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy, osoby,

3. Full-time paid employees are employed persons on a full-time basis, as defined by a given company or for a given position, as well as persons who, in accordance with regulations, work a shortened work-time period, e.g. due to hazardous conditions, or a longer work-time period, e.g. property caretaker. **Part-time paid employees** are persons who, in accordance with labour contracts, regularly work on a part-time basis. Part-time paid employees in the main workplace are persons who declared that the given workplace is their main workplace.

4. Data concerning **employment as of 31 XII** are presented without converting part-time paid employees into full-time paid employees, each person being listed once according to the **main workplace**.

5. Data concerning **employed persons on private farms in agriculture as of 31 XII** were estimated on the basis of the results of the Agricultural Census 2010.

The following employed persons on private farms conducting agricultural activity are included in the group of employed persons on private farms, i.e. the whole number of employed persons independently from area of agricultural land as well as from destination of agricultural output (including producing **exclusively** or **mainly** for their own needs).

6. Data regarding employees hired on the basis of an employment contract concern:

- 1) the **employment as of 31 XII** of full-time paid employees (including seasonal and temporary employees) as well as part-time paid employees in the main job without converting them into full-time paid employees;
- 2) the **average paid employment** – full-time paid employees (including seasonal and temporary employees) as well as part-time paid employees in terms of full-time paid employees.

7. Data according to sections of the NACE Rev. 2 were compiled using the **enterprise method**. Definition of the enterprise method is given in the general notes to the Yearbook, item 6 on page 21.

8. Data regarding employment in table 3 are presented by permanent places of work and actually conducted business activity.

9. Information regarding labour turnover concerns full-time paid employees as well as seasonal and temporary employees. These data concern **the number of hires and the number of terminations** and not the number of persons. The number of hires and terminations may be greater than the number of persons as one person may change work several times within a year.

Hired persons are persons starting work for the first or a subsequent time. Terminated persons are persons with whom work contracts have been dissolved upon the wish of either the employee or the employer (including group dismissals), persons who have retired or been granted a disability pension, persons who have left work as well as – for

które porzuciły pracę, a także – ze względów ewidencyjnych – osoby zmarłe. Ponadto do przyjętych do pracy lub zwolnionych z pracy zaliczono osoby przeniesione służbowo lub przyjęte z innego zakładu pracy na podstawie porozumienia między podmiotami, a także osoby powracające do pracy i odchodzące z pracy na urlopy wychowawcze, bezpłatne i rehabilitację.

Współczynnik przyjęć (zwolnień) obliczono jako stosunek liczby przyjęć pomniejszonej o osoby powracające do pracy z urlopów wychowawczych (lub liczby zwolnień pomniejszonej o osoby, które otrzymały urlopy wychowawcze) w roku badanym do liczby pełnozatrudnionych według stanu w dniu 31 XII z roku poprzedzającego rok badany.

10. Wolne miejsca pracy to miejsca pracy powstałe w wyniku ruchu zatrudnionych bądź nowo utworzone, w stosunku do których spełnione zostały jednocześnie trzy warunki:

- 1) miejsca pracy w dniu sprawozdawczym były faktycznie nieobsadzone;
- 2) pracodawca czynił starania, aby znaleźć osoby chętne do podjęcia pracy;
- 3) w przypadku znalezienia właściwych kandydatów, pracodawca byłby gotów do natychmiastowego przyjęcia tych osób.

11. Nowo utworzone miejsca pracy to miejsca pracy powstałe w wyniku zmian organizacyjnych, rozszerzenia lub zmiany profilu działalności oraz wszystkie miejsca pracy w jednostkach nowo powstałych.

Bezrobocie

1. Dane o **bezrobotnych zarejestrowanych** obejmują osoby, które zgodnie z ustawą z dnia 20 IV 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, obowiązującą od 1 VI 2004 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 1065 z późn. zm.), określone są jako bezrobotne.

Pod pojęciem **bezrobotnego** należy rozumieć osobę, która ukończyła 18 lat i nie osiągnęła wieku emerytalnego, jest osobą niezatrudnioną i niewykonyującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy (bądź jeśli jest to osoba niepełnosprawna – zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy), nieuczącą się w szkole, z wyjątkiem szkół dla dorosłych (lub przystępującą do egzaminu eksternistycznego z zakresu tej szkoły) lub szkół wyższych w systemie studiów niestacjonarnych, zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania (stałego lub czasowego) powiatowym urzędzie pracy oraz poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, z dodatkowymi wyłączeniami dotyczącymi źródeł dochodów, zapisanymi w ustawie.

2. Stopeń bezrobocia rejestrowanego obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo, tj. bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

record-keeping purposes – persons who have died. Moreover, persons hired or terminated include persons transferred on the basis of inter-entities agreements as well as persons returning to and leaving work within the framework of child-care and unpaid vacations and rehabilitation.

The **hire (termination) rate** is calculated as the ratio of the number of hires less the number of persons returning to work from child-care leaves (or the number of terminations less the number of persons granted child-care leaves) during a surveyed year to the number of full-time paid employees as of 31 XII from the year preceding the surveyed year.

10. Vacancies are positions or jobs unoccupied due to labour turnover or newly created ones that simultaneously meet the following three conditions:

- 1) the positions and jobs were actually unoccupied on the survey day;
- 2) the employer made efforts to find people willing to take up the job;
- 3) if adequate candidates were found to occupy the vacancies, the employer would readily take them in.

11. Newly created jobs are the jobs created in the course of organisational changes, expanding or changing business profile, and all jobs in the newly established units.

Unemployment

1. Data regarding **registered unemployed** persons include persons who, in accordance with the Law dated 20 IV 2004 on Promoting Employment and Labour Market Institutions, in force since 1 VI 2004 (uniform text Journal of Laws 2017 item 1065 with later amendments), are classified as unemployed.

An **unemployed person** is understood as a person who is at least 18 years old and has not reached the retirement age, is not employed and not performing any other kind of paid work who is capable of work and ready to take full-time employment obligatory for a given job or service (or in case he/she is a disabled person – capable and ready to take work comprising no less than a half of working time), not attending a school with the exception of schools for adults (or taking extra curriculum exam within the scope of this school programme) or tertiary schools in part-time programme registered in the powiat labour office corresponding to the person's permanent or temporary place of residence, and seeking, employment or any other income-generating work, with additional provisions concerning the sources of income, included in the mentioned law.

2. The registered unemployment rate is calculated as the ratio of the number of registered unemployed persons to the economically active civilian population, i.e., excluding persons in active military service as well as employees of budgetary units conducting activity within the scope of national defence and public safety.

3. Informacje o wydatkach Funduszu Pracy podaje się zgodnie z ustawą z dnia 20 IV 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, obowiązującą od 1 VI 2004 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 1065 z późn. zm.).

Warunki pracy

1. Informacje o wypadkach przy pracy obejmują wszystkie wypadki przy pracy, jak również wypadki traktowane na równi z wypadkami przy pracy niezależnie od tego, czy wykazana została niezdolność do pracy. Informacje o wypadkach przy pracy w jednostkach budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego dotyczą tylko pracowników cywilnych.

Dane o wypadkach przy pracy, poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie, uzyskiwane są ze statystycznej karty wypadku przy pracy (Z-KW).

Wypadki przy pracy w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie opracowano na podstawie sprawozdawczości Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS) i dotyczą tylko tych wypadków, z tytułu których przynizano w danym roku jednorazowe odszkodowania.

Za jeden wypadek przy pracy liczy się wypadek każdej pracującej osoby poszkodowanej w wypadku indywidualnym, jak również w wypadku zbiorowym.

2. Dane według sekcji i działów PKD 2007 opracowano **metodą jednostek lokalnych rodzaju działalności.**

3. Za **wypadek przy pracy** uważa się nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w związku z pracą:

- 1) podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika zwykłych czynności lub poleceń przełożonych oraz czynności na rzecz pracodawcy, nawet bez polecenia;
- 2) w czasie pozostawania pracownika w dyspozycji pracodawcy w drodze między siedzibą pracodawcy a miejscem wykonywania obowiązku wynikającego ze stosunku pracy.

Na równi z wypadkiem przy pracy, w zakresie uprawnienia do świadczeń określonych w ustawie o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, traktuje się wypadek, któremu pracownik uległ:

- 1) w czasie podróży służbowej;
- 2) podczas szkolenia w zakresie powszechnej samoobrony;
- 3) przy wykonywaniu zadań zleconych przez działającą u pracodawcy organizację związkową.

Za wypadek przy pracy uważa się również nagłe zdarzenie, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w okresie ubezpieczenia wypadkowego podczas:

- 1) uprawiania sportu w trakcie zawodów i treningów przez osobę pobierającą stypendium sportowe;

3. Information concerning Labour Fund expenditures are given according to Law dated 20 IV 2004, on Promotion of Employment and Labour Market Institutions, in force since 1 VI 2004 (uniform text Journal of Laws 2017 item 1065 with later amendments).

Work conditions

1. Information regarding accidents at work includes all accidents at work, as well as accidents treated equally to accidents at work, regardless of whether incapacity for work was indicated. Information regarding accidents at work in budgetary units conducting activity within the scope of national defence and public safety concerns only civilian employees.

Data regarding accidents at work, excluding private farms in agriculture, are obtained from statistical report on accidents at work (Z-KW).

Accidents at work on private farms in agriculture were compiled on the basis of reports of the Agricultural Social Insurance Fund (ASIF) and are related only to the accidents for which one-off compensations were granted in a given year.

Each accident, regardless whether the victim was injured during a single or multiple casualty incident, is counted as one accident at work.

2. Data according to sections and divisions of the PKD 2007/NACE Rev. 2 were compiled using the **local kind-of-activity unit method.**

3. Accident at work is understood as a sudden event, leading to injury or death caused by external reason, which occurred in connection with work:

- 1) during or in connection with performance of ordinary activities or instructions by the employee and activities for the employers, even without instructions;
- 2) when the employee remains at the disposal of the employer on the way between the seat of the employer and the place of performing the obligation arising from the employment relationship.

Every accident is treated **equally to accident at work**, as regards entitlement to benefits defined in the law on social insurance against accidents at work and occupational diseases if the employee had such accident:

- 1) during a business trip;
- 2) during training within the scope of national self-defence;
- 3) when performing tasks ordered by trade union organisations functioning at the employer's.

Accident at work is also understood as a sudden incident, causing injury or death, which happened within the term of accident insurance in the course of:

- 1) practising sports during competitions and trainings by a person receiving sport scholarship;

- 2) wykonywania odpłatnie pracy w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania;
- 3) pełnienia mandatu posła lub senatora, pobierającego uposażenie;
- 4) sprawowania mandatu posła do Parlamentu Europejskiego wybranego w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 5) odbywania – na podstawie skierowania wydanego przez powiatowy urząd pracy lub inny podmiot kierujący – szkolenia lub stażu związanego z pobieraniem przez absolwenta stypendium;
- 6) wykonywania przez członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej, spółdzielni kółek rolniczych oraz przez inną osobę traktowaną na równi z członkiem spółdzielni, pracy na rzecz tych spółdzielni;
- 7) wykonywania lub współpracy przy wykonywaniu pracy na podstawie umowy agencyjnej, umowy-zlecenia lub umowy o świadczenie usług;
- 8) wykonywania zwykłych czynności związanych z prowadzeniem lub współpracą przy prowadzeniu działalności pozarolniczej;
- 9) wykonywania przez osobę duchowną czynności religijnych lub czynności związanych z powierzonymi funkcjami duszpasterskimi lub zakonnymi;
- 10) odbywania zastępczych form służby wojskowej;
- 11) nauki w Krajowej Szkole Administracji Publicznej przez słuchaczy pobierających stypendium.

4. Za ciężki wypadek przy pracy uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiło ciężkie uszkodzenie ciała, a mianowicie: utrata wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia lub inne uszkodzenie ciała albo rozstrój zdrowia, naruszające podstawowe funkcje organizmu, a także choroba nieuleczalna lub zagrażająca życiu, trwała choroba psychiczna, trwała, całkowita lub znaczna niezdolność do pracy w zawodzie albo trwałe poważne zeszpecenie lub zniekształcenie ciała.

5. Za śmiertelny wypadek przy pracy uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiła śmierć osoby poszkodowanej na miejscu wypadku lub w okresie 6 miesięcy od chwili wypadku.

6. Wypadki przy pracy klasyfikuje się m.in. według **wydarzeń** je powodujących (określających rodzaj kontaktu człowieka z czynnikiem, który spowodował wypadek) oraz **przyczyn** wypadków (wszelkich braków i nieprawidłowości związanych z czynnikami materialnymi, z organizacją pracy, z nieprawidłowym zachowaniem się pracownika). Każdy wypadek przy pracy jest wynikiem jednego wydarzenia, ale najczęściej kilku przyczyn, w związku z tym suma przyczyn jest większa od ogólnej liczby wypadków. Wydarzenia powodujące urazy grupowane są zgodnie z zaleceniami Eurostatu.

7. Wskaźnik wypadkowości jest to liczba osób poszkodowanych przypadających na 1000 pracujących; do obliczenia wskaźnika przyjęto przeciętną liczbę pracujących obliczoną jako średnia arytmetyczna 2 stanów w dniu 31 XII, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego.

- 2) performance of paid work while serving the sentence of imprisonment or temporary detentions;
- 3) exercising a mandate by members of parliament or senate who receive salaries;
- 4) serving a mandate of the European Parliament member elected in the Republic of Poland;
- 5) doing – on the basis of appointment issues by powiat labour office or other supervising entity – training or internship connected with a scholarship received by school leavers;
- 6) performance of work, by members of agricultural producers' cooperatives, agricultural farmers' cooperatives and by other persons treated equally to members of cooperatives, for the benefit of these cooperatives;
- 7) performance or cooperation in performance of work on the basis of agency agreements, contracts of mandate or contracts of services;
- 8) performance of typical activities related to running, or cooperation in running, a non-agricultural economic activity;
- 9) performance of religious activities or activities connected with entrusted pastoral or monastic functions by clergymen;
- 10) serving supplementary forms of military service;
- 11) education of students receiving scholarship at the National School of Public Administration.

4. Serious accident at work is an accident which results in serious bodily harm, i.e.: loss of sight, hearing, speech, ability to procreate, other bodily harm or health-related problems disrupting primary bodily functions or resulting in incurable and life-threatening diseases, permanent mental illness, a permanent, total or significant incapacity for work in the occupation, or a permanent significant disfigurement or distortion of the body.

5. Fatal accident at work is an accident which leads to the death of a victim at the site of the accident or within 6 months of the accident.

6. Accidents at work are classified, i.e., according to **contact-mode of injury** (describing the type of contact of the victim with the factor which caused the accident) as well as according to their **causes** (all shortcomings and irregularities connected with material agents, organisation of work, incorrect employee's action). Each accident at work is the result of a single event, but frequently the result of several causes, thus the sum of causes is greater than the total number of accidents. Contact-modes of injury have been grouped according to the Eurostat recommendations.

7. Incidence ratio is the number of persons injured per 1000 persons employed. To calculate the ratio, the average number of working persons was assumed, expressed as an arithmetic mean for two consecutive years, as of 31 XII, i.e. from the year preceding the surveyed year and from the surveyed year.

8. Informacje o zatrudnionych w warunkach zagrożenia czynnikami szkodliwymi dla zdrowia opracowano na podstawie sprawozdawczości, przy czym:

- 1) dane obejmują zatrudnionych w jednostkach zaliczanych do sekcji: „Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo” (bez: gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, łowiectwa i pozyskiwania zwierząt łownych, włączając działalność usługową oraz rybołówstwa w wodach morskich); „Górnictwo i wydobywanie”; „Przetwórstwo przemysłowe”; „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych”; „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”; „Budownictwo” (bez realizacji projektów budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków); „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”; „Transport i gospodarka magazynowa”; „Informacja i komunikacja” (bez: działalności związanej z produkcją filmów, nagrań wideo, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych oraz pozostałej działalności usługowej w zakresie informacji); „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna” (w zakresie badań naukowych i prac rozwojowych oraz działalności weterynaryjnej); działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (w zakresie wynajmu i dzierżawy, działalności organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostałej działalności usługowej w zakresie rezerwacji i działalności z nią związanej oraz pozostałego sprzętania); „Edukacja” (w zakresie szkół wyższych); „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna” (w zakresie opieki zdrowotnej); „Pozostała działalność usługowa” (w zakresie naprawy i konserwacji komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego);
- 2) dane dotyczą osób narażonych na działanie czynników związanych: ze środowiskiem pracy (substancje chemiczne, pyły przemysłowe, hałas, wibracje, gorący lub zimny mikroklimat itp.), z uciążliwością pracy (wymuszona pozycja ciała, nadmierne obciążenie fizyczne itp.) oraz z czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi;
- 3) do obliczenia wskaźnika na 1000 zatrudnionych przyjęto liczbę zatrudnionych na podstawie stosunku pracy według stanu w dniu 31 XII z roku badanego.

9. Ocena ryzyka zawodowego to kompleksowe oszacowanie kombinacji prawdopodobieństwa wystąpienia urazu ciała lub pogorszenia stanu zdrowia i ich ciężkości, w sytuacji zagrożenia, dokonywane w celu wyboru właściwych środków bezpieczeństwa.

10. Za chorobę zawodową uważa się chorobę, która została spowodowana działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy lub specyfiką wykonywanej pracy.

8. Information regarding persons working in hazardous conditions caused by factors harmful to health is compiled on the basis of reports, wherein:

- 1) data concern persons employed by entities included in the sections: "Agriculture, forestry and fishing" (excluding: private farms in agriculture, hunting, trapping and related service activities as well as marine fishing); "Mining and quarrying"; "Manufacturing"; "Electricity, gas, steam and air conditioning supply"; "Water supply; sewerage, waste management and remediation activities"; "Construction" (excluding development of building projects); "Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles"; "Transportation and storage"; "Information and communication" (excluding: motion picture, video and television programme production, sound recording and music publishing activities as well as other information service activities); "Professional, scientific and technical activities" (in the scope of scientific research and development as well as veterinary activities); "Administrative and support service activities" (in the scope of rental and leasing activities; travel agency, tour operator as well as other reservation service and related activities and other cleaning activities); "Education" (only tertiary education); "Human health and social work activities" (in the scope of human health activities); "Other service activities" (in the scope of repair of computers and personal and household goods);
- 2) data concern persons exposed to factors connected with the working environment (chemical substances, fibrosis-inducing industrial dusts, noise, vibrations, hot or cold microclimate, etc.), strenuous work conditions (forced body positioning, excessive physical exertion, etc.) as well as mechanical factors connected with particularly dangerous machinery;
- 3) the number of employees hired on the basis of an employment contract as of 31 XII from the surveyed year was assumed to calculate the ratio per 1000 paid employees.

9. Occupational risk assessment is a comprehensive estimation of the combination of probability of bodily injury or deterioration of health and their severity, occurring in an emergency situation. It is made in order to choose appropriate safety measures.

10. A disease is deemed an occupational disease if it has been caused by the health hazards occurring in the working environment or the nature of performed work.

Choroby zawodowe prezentowane w tabl. 21 podaje się od 2009 r. zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 VI 2009 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 1367).

Do obliczenia wskaźnika na 100 tys. zatrudnionych przyjęto liczbę zatrudnionych na podstawie stosunku pracy według stanu w dniu 31 XII z roku poprzedzającego rok badany.

Occupational diseases in table 21 have been reported since 2009 pursuant to the decree of the Council of Ministers, dated 30 VI 2009 (uniform text Journal of Laws 2013 item 1367).

The number of employees hired on the basis of an employment contract as of 31 XII from the year preceding the surveyed year was assumed to calculate the ratio per 100 thous. paid employees.

Aktywność ekonomiczna ludności Economic activity of the population

TABLE 1 (73). AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ – NA PODSTAWIE BAEL
ECONOMIC ACTIVITY OF THE POPULATION AGED 15 AND MORE – ON THE LFS BASIS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017				SPECIFICATION	
	przeciętne w roku annual averages				kwartały quarters				
	I	II	III	IV					
LUДНОŚĆ w tys.	2551	2406	2808	2806	2805	2805	2805	2806	POPULATION in thous.
Mężczyźni.....	1226	1155	1349	1348	1348	1348	1348	1348	Men
Kobiety.....	1325	1250	1458	1458	1458	1458	1458	1458	Women
Aktywni zawodowo.....	1475	1385	1632	1654	1647	1688	1676	1604	Economically active persons
mężczyźni.....	833	774	915	931	934	933	937	921	men
kobiety.....	642	610	717	722	713	755	739	684	women
Pracujący.....	1346	1304	1553	1602	1588	1648	1623	1549	Employed persons
mężczyźni.....	768	735	874	902	901	915	904	889	men
kobiety.....	578	569	679	700	687	733	719	659	women
Bezrobotni ^a	129	81	79	52	59	40	53	56	Unemployed persons ^a
mężczyźni.....	64	40	40	29	33	18	33	31	men
kobiety.....	65	41	38	23	25	22	20	24	women
Bierni zawodowo.....	1076	1021	1176	1152	1159	1118	1129	1202	Economically inactive persons
Mężczyźni.....	394	381	435	417	414	415	411	428	Men
Kobiety.....	682	640	741	735	745	703	718	775	Women
WSPÓŁCZYNNIK AKTYW- NOŚCI ZAWODOWEJ w %	57,8	57,6	58,1	58,9	58,7	60,2	59,8	57,2	ACTIVITY RATE in %
mężczyźni.....	67,9	67,0	67,8	69,1	69,3	69,2	69,5	68,3	men
kobiety.....	48,5	48,8	49,2	49,5	48,9	51,8	50,7	46,9	women
Miasta.....	56,4	55,9	57,7	58,4	57,4	59,1	59,3	57,7	Urban areas
Wieś.....	59,7	59,6	58,7	59,7	60,3	61,5	60,2	56,5	Rural areas
WSKAŹNIK ZATRUDNIENIA w %.....	52,8	54,2	55,3	57,1	56,6	58,8	57,9	55,2	EMPLOYMENT RATE in %
mężczyźni.....	62,6	63,6	64,8	66,9	66,8	67,9	67,1	65,9	men
kobiety.....	43,6	45,5	46,6	48,0	47,1	50,3	49,3	45,2	women
Miasta.....	51,5	52,9	54,8	56,5	55,3	57,5	57,6	56,0	Urban areas
Wieś.....	54,4	55,8	56,0	57,8	58,3	60,3	58,1	54,3	Rural areas
STOPA BEZROBOCIA w %	8,7	5,8	4,8	3,1	3,6	2,4	3,2	3,5	UNEMPLOYMENT RATE in %
mężczyźni.....	7,7	5,2	4,4	3,1	3,5	1,9	3,5	3,4	men
kobiety.....	10,1	6,7	5,3	3,2	3,5	2,9	2,7	3,5	women
Miasta.....	8,8	5,4	4,9	3,1	3,7	2,7	3,0	3,1	Urban areas
Wieś.....	8,6	6,4	4,6	3,2	3,4	1,9	3,4	3,9	Rural areas

a Osoby w wieku 15–74 lata.

a Persons aged 15–74.

TABL. 2 (74). **AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ WEDŁUG WIEKU ORAZ POZIOMU WYKSZTAŁCENIA W IV KWARTALE 2017 R. – NA PODSTAWIE BAEL**
ECONOMIC ACTIVITY OF THE POPULATION AGED 15 AND MORE BY AGE AND EDUCATIONAL LEVEL IN IV QUARTER 2017 – ON THE LFS BASIS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ludność Popula- tion	Aktywni zawodowo Economically active persons			Bierni za- wodowo Economi- cally inactive persons	Współ- czynnik aktyw- ności za- wodowej Activity rate	Wskaźnik zatrud- nienia Employ- ment rate	Stopa bezrobo- cia Unem- ployment rate
		ogółem total	pracujący employed	bezro- botni ^a unem- ployed ^a				
		w tys. in thous.						
OGÓŁEM..... TOTAL	2806	1604	1549	56	1202	57,2	55,2	3,5
Według wieku: By age:								
w tym w wieku produkcyjnym ^b of which of working age ^b	2040	1545	1490	55	495	75,7	73,0	3,6
15–24 lata.....	358	127	116	11	231	35,5	32,4	8,7
25–34.....	510	429	419	10	80	84,1	82,2	2,3
35–44.....	529	459	443	16	70	86,8	83,7	3,5
45–54.....	409	338	325	13	71	82,6	79,5	3,8
55 lat i więcej..... and more	1001	251	245	6	749	25,1	24,5	2,4
Według poziomu wykształ- cenia: By educational level:								
Wyższe..... Tertiary	562	456	449	7	106	81,1	79,9	1,5
Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	656	417	403	15	239	63,6	61,4	3,6
Średnie ogólnokształcące..... General secondary	258	122	122	—	136	47,3	47,3	—
Zasadnicze zawodowe..... Basic vocational	840	532	502	29	309	63,3	59,8	5,5
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe..... Lower secondary, primary and incomplete primary	489	77	73	5	412	15,7	14,9	6,5

a Osoby w wieku 15–74 lata. b Mężczyźni w wieku 18–64 lata, kobiety w wieku 18–59 lat.

a Persons aged 15–74. b Men aged 18–64, women aged 18–59.

Pracujący Employment

TABLE 3 (75). **PRACUJĄCY^a**
Stan w dniu 31 XII
EMPLOYED PERSONS^a
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017	
				ogółem total	w tym kobiety of which women
OGÓŁEM TOTAL	1327822	1448408	1500101	1541728	707402
sektor publiczny public sector	261766	248417	247109	248487	165990
sektor prywatny private sector	1066056	1199991	1252992	1293241	541412
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo ^b Agriculture, forestry and fishing ^b	212920	214308	214612	214399	98893
Przemysł Industry	330561	360584	370979	384644	129710
w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing	299513	333528	344170	357406	123963
Budownictwo Construction	92051	89833	94722	98574	10916
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	227378	244388	252136	257829	134721
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	69876	84445	90635	98237	23313
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ	19604	21161	22234	23507	14653
Informacja i komunikacja Information and communication	17670	24614	26326	28493	8637
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities	25538	26620	26839	26665	17490
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities	15598	17655	18908	19752	10527
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	44076	56089	60945	61642	31704
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities	35419	49808	56511	57750	25902
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security	48883	50365	50735	50410	33258
Edukacja Education	98486	105135	106930	109268	85569
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	60053	67082	69307	70920	57123
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation	11229	11374	11845	12263	7317
Pozostała działalność usługowa Other service activities	18480	24947	26437	27375	17669

^a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności. ^b Dla gospodarstw indywidualnych w rolnictwie dane szacunkowe; patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 113.

^a By actual workplace and kind of activity. ^b For private farms in agriculture estimated data; see general notes, item 5 on page 113.

TABL. 4 (76). PRACUJĄCY^a WEDŁUG STATUSU ZATRUDNIENIA

Stan w dniu 31 XII

EMPLOYED PERSONS^a BY EMPLOYMENT STATUS

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which		
		zatrudnieni na podstawie stosunku pracy employees hired on the basis of an employment contract	właściciele, współwłaściciele i bezpłatnie pomagający członkowie rodzin owners, co-owners including contributing family workers	
O G Ó Ł E M	2010	846823	833510	8497
T O T A L	2015	953223	941891	7338
	2016	991108	980028	7706
	2017	1034848	1024577	7003
sektor publiczny public sector		233276	233274	#
sektor prywatny..... private sector		801572	791303	#
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing		19953	17388	97
Przemysł..... Industry		345179	342468	2530
w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing		319222	316588	2453
Budownictwo Construction		39607	38707	900
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ		243662	241871	1772
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage		67036	66422	613
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ		8292	8056	232
Informacja i komunikacja Information and communication		13299	13248	51
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa..... Financial and insurance activities		12251	11647	9
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities		11486	11459	27
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities		20209	20011	198
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities		38357	38198	159
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne..... Public administration and defence; compulsory social security		48463	48459	4
Edukacja..... Education		103975	103756	219
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna..... Human health and social work activities		51156	50997	159
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation		9108	9100	8
Pozostała działalność usługowa..... Other service activities		2797	2772	25

a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9.

a Excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 5 (77). **PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE**
AVERAGE PAID EMPLOYMENT

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym podmioty o liczbie pracują- cych po- wyżej 9 ^a of which entities employing more than 9 persons ^a	
O G Ó Ł E M.....	956847	1040466	1080794	1120607	951273	T O T A L
sektor publiczny.....	241655	225101	223123	223239	223086	public sector
sektor prywatny	715192	815365	857671	897368	728187	private sector
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	24929 ^b	24301 ^b	24793 ^b	24457 ^b	13811	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł.....	314837	329984	342834	350429	327865	Industry
w tym przetwórstwo przemy- słowe.....	283886	302970	316168	323670	302560	of which manufacturing
Budownictwo	68639	58377	60773	61221	36272	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	197323	243538	253715	266634	218239	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka maga- zynowa	41145	54288	59065	72406	59883	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastrono- mia ^Δ	12237	11471	12230	13023	7193	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja.....	10075	13659	15318	16260	12300	Information and communica- tion
Działalność finansowa i ubez- pieczeniowa.....	16165	14870	14000	13561	11269	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	10548	11471	11996	12499	8201	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	25898	31177	33200	31096	18495	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	23448	32575	34972	38629	33709	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obro- na narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne.....	48807	46746	46913	46146	46145	Public administration and defence; compulsory social security
Edukacja.....	93919	97385	98250	100444	99064	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	51352	50990	52140	52706	48033	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją.....	9160	8610	8833	9082	8405	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługo- wa.....	8365	11027	11764	12014	2389	Other service activities

a Bez zatrudnionych za granicą. b Dla gospodarstw indywidualnych w rolnictwie dane szacunkowe; patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 113.

a Excluding persons employed abroad. b For private farms in agriculture estimated data; see general notes, item 5 on page 113.

TABL. 6 (78): PEŁNOZATRUDNIENI I NIEPEŁNOZATRUDNIENI^a

Stan w dniu 31 XII

FULL- AND PART-TIME PAID EMPLOYMENT^a

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Pełnozatrudnieni Full-time paid employees		Niepełnozatrudnieni Part-time paid employees	
		ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women
OGÓŁEM	2010	766595	362631	66915	42746
TOTAL	2015	871315	431688	70576	49682
	2016	909960	453946	70068	48372
	2017	953429	477560	71148	47587
sektor publiczny		213474	144627	19800	13850
public sector					
sektor prywatny.....		739955	332933	51348	33737
private sector					
w tym: of which:					
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		13681	4057	3707	2820
Agriculture, forestry and fishing					
Przemysł.....		332961	114362	9507	4415
Industry					
w tym przetwórstwo przemysłowe		307696	109498	8892	4165
of which manufacturing					
Budownictwo		36848	4479	1859	502
Construction					
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		223299	142489	18572	15579
Trade; repair of motor vehicles ^Δ					
Transport i gospodarka magazynowa		63020	15605	3402	1472
Transportation and storage					
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		6634	4327	1422	925
Accommodation and catering ^Δ					
Informacja i komunikacja		12527	4503	721	350
Information and communication					
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa.....		10488	7797	1159	733
Financial and insurance activities					
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		7721	3762	3738	2526
Real estate activities					
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		18732	10884	1279	721
Professional, scientific and technical activities					
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		33135	15986	5063	2310
Administrative and support service activities					
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne		46640	30916	1819	1142
Public administration and defence; compulsory social security					
Edukacja.....		90199	72221	13557	10014
Education					
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....		47459	40155	3538	2767
Human health and social work activities					
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		7725	4741	1375	1039
Arts, entertainment and recreation					
Pozostała działalność usługowa.....		2360	1276	412	262
Other service activities					

a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9.

a Excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 7 (79). PRZYJĘCIA DO PRACY^a
 HIRES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Z liczby ogółem Of total number				Współczynnik przyjęć w % Hire rate in %	
		kobiety women	podjem- jący pierwszą pracę persons starting work for the first time	poprzednio pracujący persons formerly employed	powraca- jący z urlo- pów wycho- wawczych persons returning from child-care leaves		
OGÓŁEM.....	2010	151210	63728	21949	85370	3737	19,4
TOTAL	2015	201454	92443	26846	135141	2410	23,8
	2016	220868	103475	32538	137142	2742	25,0
	2017	268609	130270	44480	170846	3219	29,5
sektor publiczny..... public sector		31259	21674	3590	22662	510	14,9
sektor prywatny..... private sector		237350	108596	40890	148184	2709	33,8
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo..... Agriculture, forestry and fishing		2441	741	409	1359	20	18,6
Przemysł..... Industry		79074	27494	9560	51390	549	24,5
w tym przetwórstwo przemysłowe..... of which manufacturing		75468	26693	9252	48634	520	25,4
Budownictwo..... Construction		10516	933	1007	6361	43	29,4
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ		79804	52424	18715	51098	1738	37,7
Transport i gospodarka magazynowa..... Transportation and storage		25244	5426	4613	15384	164	45,3
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ		2242	1417	371	1268	10	34,1
Informacja i komunikacja..... Information and communication		4974	1957	608	3526	41	40,9
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa..... Financial and insurance activities		1580	1143	208	920	44	13,3
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities		1214	591	139	780	11	15,5
Działalność profesjonalna, naukowa i tech- niczna..... Professional, scientific and technical activities		5136	3113	805	3472	49	29,3
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities		25973	11755	4871	13387	43	84,3
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne..... Public administration and defence; compulso- ry social security		6836	4304	849	5076	173	14,5
Edukacja..... Education		15142	12426	931	11412	153	18,5
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna..... Human health and social work activities		6511	5419	1097	4211	164	13,9
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją..... Arts, entertainment and recreation		1245	743	269	795	14	16,4
Pozostała działalność usługowa..... Other service activities		677	384	28	407	3	30,1

a Dane dotyczą pełnozatrudnionych; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9.

a Data concern full-time paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 8 (80). **ZWOLNIENIA Z PRACY**^a
TERMINATIONS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Z liczby ogółem Of total number					Współ- czynnik zwolnień w % Termina- tion rate in %	
		kobiety women	zwolnieni w drodze wypowiedzenia terminated due to dissolution of an employment contract		przeniesieni na emerytu- rę, rentę z tytułu nie- zdolności do pracy, rehabilitację retired or granted pension due to an inability to work or due to reha- bilitation	korzy- stający z urlopow wychow- awczych taking child- -care leaves		
			przez zakład pracy by em- ployer	przez pracow- nika by em- ployee				
OGÓŁEM	2010	147816	63077	26778	15821	5634	4340	18,9
TOTAL	2015	172743	75457	24693	24210	8642	3293	20,3
	2016	189487	86087	17963	26318	8786	4114	21,3
	2017	222776	105185	20516	30714	13989	5689	24,1
sektor publiczny..... public sector		25135	15298	2670	2153	5979	629	11,9
sektor prywatny..... private sector		197641	89887	17846	28561	8010	5060	27,8
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo..... Agriculture, forestry and fishing		2516	731	311	316	352	19	19,2
Przemysł..... Industry		66215	23387	7286	9801	4567	875	20,4
w tym przetwórstwo przemysłowe..... of which manufacturing		62425	22614	6938	9530	3696	852	20,9
Budownictwo..... Construction		9235	708	634	1239	348	37	25,8
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ		66287	42761	5608	9946	1877	#	30,3
Transport i gospodarka magazynowa..... Transportation and storage		17746	3309	1522	2495	456	180	31,7
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ		2104	1305	250	529	75	14	31,9
Informacja i komunikacja..... Information and communication		4464	1766	299	835	44	34	36,8
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa..... Financial and insurance activities		2992	1545	1257	400	224	89	25,2
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities		1240	594	102	140	270	10	15,8
Działalność profesjonalna, naukowa i tech- niczna..... Professional, scientific and technical activities		3805	2176	353	1093	220	66	21,6
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities		23409	10415	1113	1664	905	138	75,7
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne..... Public administration and defence; compulso- ry social security		6092	3938	147	444	1516	227	12,8
Edukacja..... Education		9129	6853	1133	721	1688	204	11,0
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna..... Human health and social work activities		5973	4769	403	848	1225	201	12,7
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją..... Arts, entertainment and recreation		1063	620	74	120	192	19	13,9
Pozostała działalność usługowa..... Other service activities		506	308	24	123	30	#	22,0

a Dane dotyczą pełnozatrudnionych; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9.

a Data concern full-time paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABLE 9 (81). **ABSOLWENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH, ZAWODOWYCH I LICEÓW OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH, KTÓRZY PODJĘLI PRACĘ PO RAZ PIERWSZY^a**
 THE GRADUATES OF TERTIARY SCHOOLS, LEAVERS OF VOCATIONAL AND SECONDARY SCHOOLS STARTING WORK FOR THE FIRST TIME^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym kobiety Of which women	Z liczby ogółem Of total number				
			wyższych tertiary	policealnych i średnich zawodowych post-secondary and secondary vocational	liceów ogólnokształcących general secondary	zasadniczych zawodowych basic vocational	
OGÓŁEM	2010	17336	8204	5539	4551	2826	4420
TOTAL	2015	17151	8920	5857	3889	2476	4929
	2016	20178	10722	6152	4647	3306	6073
	2017	29811	17890	7720	6984	5155	9952
sektor publiczny..... public sector		2895	1980	2018	424	319	134
sektor prywatny..... private sector		26916	15910	5702	6560	4836	9818
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo..... Agriculture, forestry and fishing		220	90	73	57	20	70
Przemysł..... Industry		5547	1939	1225	1453	906	1963
w tym przetwórstwo przemysłowe..... of which manufacturing		5361	1894	1158	1402	887	1914
Budownictwo..... Construction		416	83	134	70	25	187
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ		14007	10377	2326	3179	3027	5475
Transport i gospodarka magazynowa..... Transportation and storage		3093	#	705	1380	#	#
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ		106	60	27	27	15	37
Informacja i komunikacja..... Information and communication		401	126	288	68	39	6
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa..... Financial and insurance activities		147	104	108	22	17	-
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities		98	33	54	13	#	#
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna..... Professional, scientific and technical activities		535	285	448	45	23	19
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities		2692	1612	431	357	491	1413
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne..... Public administration and defence; compulsory social security		717	534	490	98	99	30
Edukacja..... Education		680	519	592	36	39	13
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna..... Human health and social work activities		914	717	724	113	50	27
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją..... Arts, entertainment and recreation		222	131	90	63	#	#
Pozostała działalność usługowa..... Other service activities		16	#	5	3	#	#

a Zatrudnieni na podstawie stosunku pracy; dane dotyczą pełnozatrudnionych.

a Employed on the basis of an employment contract; data concern full-time paid employees.

TABL. 10 (82). **MIEJSCA PRACY WOLNE, NOWO UTWORZONE I ZLIKWIDOWANE W 2017 R.**
 JOB VACANCIES, NEWLY CREATED AND LIQUIDATED JOB IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Miejsca pracy w tys. Jobs in thous.						
	wolne (stan w dniu 31 XII) vacancies (as of 31 XII)			nowo utworzone ^a vacancies – newly created jobs ^a		zlikwidowane ^a liquidated ^a	
	ogółem total	w tym nowo utworzo- ne of which vacancies – newly created jobs	z liczby ogółem w jed- nostkach o liczbie pracują- cych po- wyżej 9 of total number in entities employ- ing more than 9 persons	ogółem total	w tym w jed- nostkach o liczbie pracują- cych po- wyżej 9 of which in entities employ- ing more than 9 persons	ogółem total	w tym w jed- nostkach o liczbie pracują- cych po- wyżej 9 of which in entities employ- ing more than 9 persons
OGÓŁEM TOTAL	13,8	2,6	9,0	75,1	46,3	26,4	12,3
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	0,0	–	0,0	1,5	0,8	0,7	0,3
Przemysł.....	4,5	0,6	3,8	14,3	9,5	4,4	3,1
w tym przetwórstwo przemysłowe	4,4	0,6	3,7	13,7	9,1	4,0	2,9
Budownictwo	3,9	1,0	1,3	7,0	2,2	4,1	0,9
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	1,2	0,3	1,1	24,3	16,3	6,7	2,1
Transport i gospodarka magazynowa	1,7	0,3	1,1	8,8	6,3	2,4	1,8
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ	0,5	0,1	0,4	1,0	0,3	0,5	0,2
Informacja i komunikacja	0,2	0,1	0,1	2,1	0,9	0,8	0,3
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa.....	0,1	0,1	0,1	0,6	0,3	0,6	0,3
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	0,1	0,0	0,1	0,7	0,4	0,3	0,2
Działalność profesjonalna, naukowa i tech- niczna	0,3	0,1	0,1	3,0	1,1	2,2	0,8
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	0,2	0,0	0,1	3,9	3,1	1,3	0,8
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	0,4	0,0	0,4	0,7	0,7	0,2	0,2
Edukacja.....	0,2	0,0	0,1	4,4	3,4	1,0	0,7
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....	0,3	0,0	0,2	1,4	0,9	0,5	0,3
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	0,0	–	0,0	0,5	0,2	0,3	0,1
Pozostała działalność usługowa.....	0,1	–	0,0	0,8	0,1	0,5	0,0

a W ciągu roku.

a During the year.

Bezrobocie Unemployment

TABL. 11 (83). **BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI, STOPA BEZROBOCIA ORAZ OFERTY PRACY**

Stan w dniu 31 XII

REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS, UNEMPLOYMENT RATE AS WELL AS JOB OFFERS

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Bezrobotni zarejestrowani ogółem	135172	93311	77697	58857	Total registered unemployed persons
w tym kobiety	75711	53807	45716	35766	of which women
Z liczby ogółem – bezrobotni:					Of total number – unemployed persons:
dotychczas niepracujący	22950	11745	8808	6335	previously not employed
absolwenci ^a	10771	5027	3502	2468	school-leavers ^a
bez kwalifikacji zawodowych	31263	25233	21505	16251	without occupational qualifications
zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy.....	6801	6651	4731	3219	terminated for company reasons
długotrwale bezrobotni ^b	54048	45801	38067	28021	long-term unemployed ^b
posiadający prawo do zasiłku	23087	15155	12374	10069	possessing benefit rights
posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	16023	15278	13211	with at least one child under 6 years of age
niepełnosprawni.....	7186	7249	6088	4645	disabled persons
Stopa bezrobocia rejestrowane-go^c w %	9,2	6,1	4,9	3,7	Registered unemployment rate^c in %
Oferty pracy	2230	4366	5778	4234	Job offers

a Za bezrobotnego absolwenta uważa się osobę w okresie do upływu 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki potwierdzonej świadectwem, dyplomem lub innym dokumentem ukończenia szkoły (dotyczy absolwentów z wykształceniem zasadniczym zawodowym, średnim, policealnym lub wyższym), kursów zawodowych trwających co najmniej 24 miesiące lub nabycia uprawnień do wykonywania zawodu przez osoby niepełnosprawne. b Pozostający w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez ponad 12 miesięcy w ciągu ostatnich 2 lat, z wyłączeniem czasu odbywania stażu i przygotowania zawodowego. c Patrz uwagi ogólne, ust. 2 na str. 114.

Źródło: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

a An unemployed school-leaver is a person who has, within the last 12 months graduated any school confirmed by a certificate, diploma or other document completion of education (concerns school-leavers with basic vocational, secondary, post-secondary or tertiary education), has completed a minimum of 24 months of vocational training courses or disabled persons who acquired qualifications to work in a given occupation. b Remaining in the register rolls of the powiat labour office for the overall over 12 months during the last two years, excluding the time of undergoing traineeship and on a job occupational training. c See general notes, item 2 on page 114.

Source: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

TABL. 12 (84). **BEZROBOTNI NOWO ZAREJESTROWANI I WYREJESTROWANI^a**

NEWLY REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS AND PERSONS REMOVED FROM UNEMPLOYMENT ROLLS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Bezrobotni nowo zarejestrowani ogółem	234821	173860	157168	131473	Total newly registered unemployed persons
Z liczby ogółem:					Of total number:
kobiety	117362	89326	81793	68437	women
dotychczas niepracujący	46431	24234	19805	15960	previously not employed
zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy.....	11388	11892	8581	6187	terminated for company reasons
Bezrobotni wyrejestrowani ogółem	233212	196959	172782	150313	Total persons removed from unemployment rolls
Z liczby ogółem:					Of total number:
kobiety	114690	101361	89884	78387	women
z tytułu podjęcia pracy	103411	99074	92459	73495	received jobs

a W ciągu roku.

Źródło: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

a During the year.

Source: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

TABL. 13 (85). **BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI WEDŁUG WIEKU, POZIOMU WYKSZTAŁCENIA, CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY ORAZ STAŻU PRACY**

Stan w dniu 31 XII

REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS BY AGE, EDUCATIONAL LEVEL, DURATION OF UNEMPLOYMENT AND WORK SENIORITY

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010		2015		2016		2017	
	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women
OGÓŁEM TOTAL								
OGÓŁEM TOTAL	135172	75711	93311	53807	77697	45716	58857	35766
WEDŁUG WIEKU BY AGE								
24 lata i mniej and less	34147	19993	15599	9442	11366	7163	8283	5530
25–34	39907	24482	26374	17714	22465	15604	17088	12510
35–44	24116	14071	19210	11886	16692	10587	13282	8675
45–54	25468	13459	16475	8803	13248	7097	9983	5442
55 lat i więcej and more	11534	3706	15653	5962	13926	5265	10221	3609
WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA BY EDUCATIONAL LEVEL								
Wyższe Tertiary	14141	9674	11373	7954	10075	7087	8008	5626
Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	30862	19884	20485	13565	16718	11264	12554	8726
Średnie ogólnokształcące General secondary	13741	9809	8850	6283	7190	5275	5596	4151
Zasadnicze zawodowe Basic vocational	42372	20201	28015	14034	22987	11719	17045	9073
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe Lower secondary, primary and incomplete primary	34056	16143	24588	11971	20727	10371	15654	8190
WEDŁUG CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY^{ab} BY DURATION OF UNEMPLOYMENT^{ab}								
3 miesiące i mniej months and less	51251	24787	32190	16071	25586	12882	20619	10566
3–6	26710	15592	14719	8726	12570	7503	9296	5876
6–12	24589	14292	14680	8635	12354	7551	8568	5495
12–24	21217	13074	13420	8448	11963	7745	8838	6102
Powyżej 24 miesięcy More than 24 months	11405	7966	18302	11927	15224	10035	11536	7727
WEDŁUG STAŻU PRACY^b BY WORK SENIORITY^b								
Bez stażu pracy No work seniority	22950	14979	11745	7816	8808	6036	6335	4463
Ze stażem pracy: With work seniority:								
1 rok i mniej and less	18615	11865	14556	9494	12525	8252	9774	6631
1–5	33699	19291	22401	13874	19253	12284	15050	10134
5–10	19345	10528	14422	8363	12386	7498	9501	6035
10–20	20976	11351	15058	8156	12583	6933	9633	5281
20–30	14583	6190	10204	4421	8239	3473	5848	2384
powyżej 30 lat more than 30 years	5004	1507	4925	1683	3903	1240	2716	838

a Od momentu rejestracji w urzędzie pracy. b Przedziały zostały domknięte prawostronnie, np. w przedziale 3–6 uwzględniono osoby, które pozostawały bez pracy 3 miesiące i 1 dzień do 6 miesięcy.

U w a g a. Według stanu w dniu 31 XII 2017 r. wśród bezrobotnych było 15457 osób (w tym 6427 kobiet) w wieku 50 lat i więcej.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

a From the date of registering in a labour office. b Intervals were shifted upward, e.g., in the interval 3–6, persons remaining unemployed from 3 months and 1 day to 6 months were included.

N o t e. As of 31 XII 2017 among the unemployed were 15457 persons (of which 6427 women) aged 50 and more.

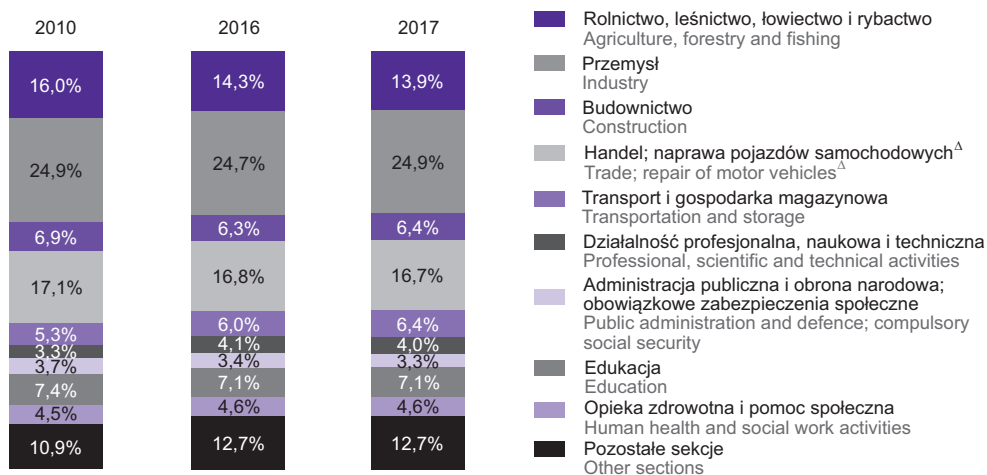
S o u r c e: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

STRUKTURA PRACUJĄCYCH^a WEDŁUG SEKCJI

Stan w dniu 31 XII

STRUCTURE OF EMPLOYED PERSONS^a BY SECTIONS

As of 31 XII

a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; z pracującymi w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie – dane szacunkowe.

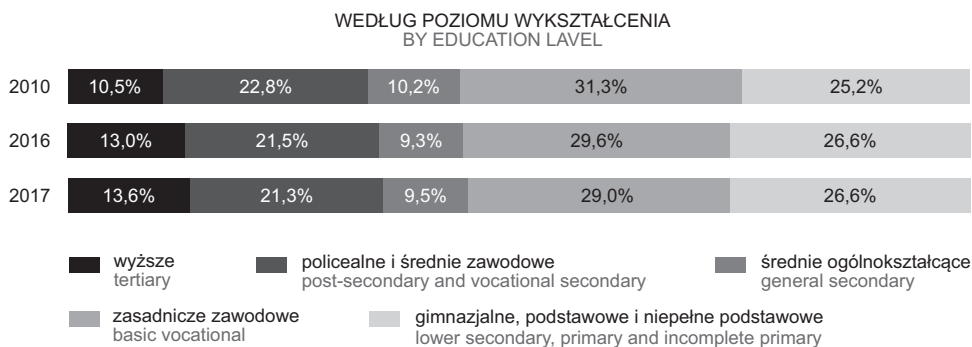
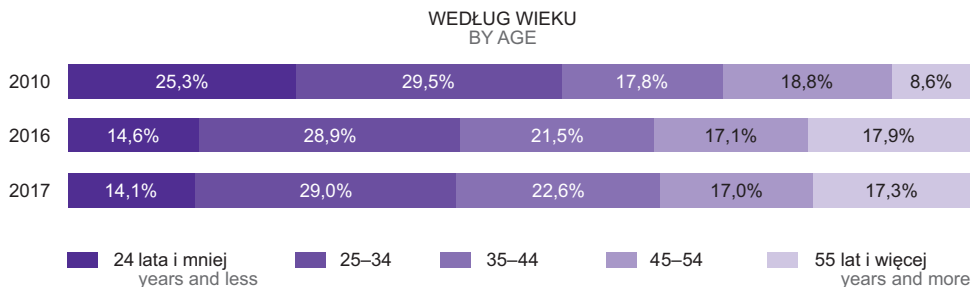
a By actual workplace and kind of activity; with the employed persons on private farms in agriculture – estimated data.

STRUKTURA BEZROBOTNYCH ZAREJESTROWANYCH WEDŁUG WIEKU I POZIOMU WYKSZTAŁCENIA

Stan w dniu 31 XII

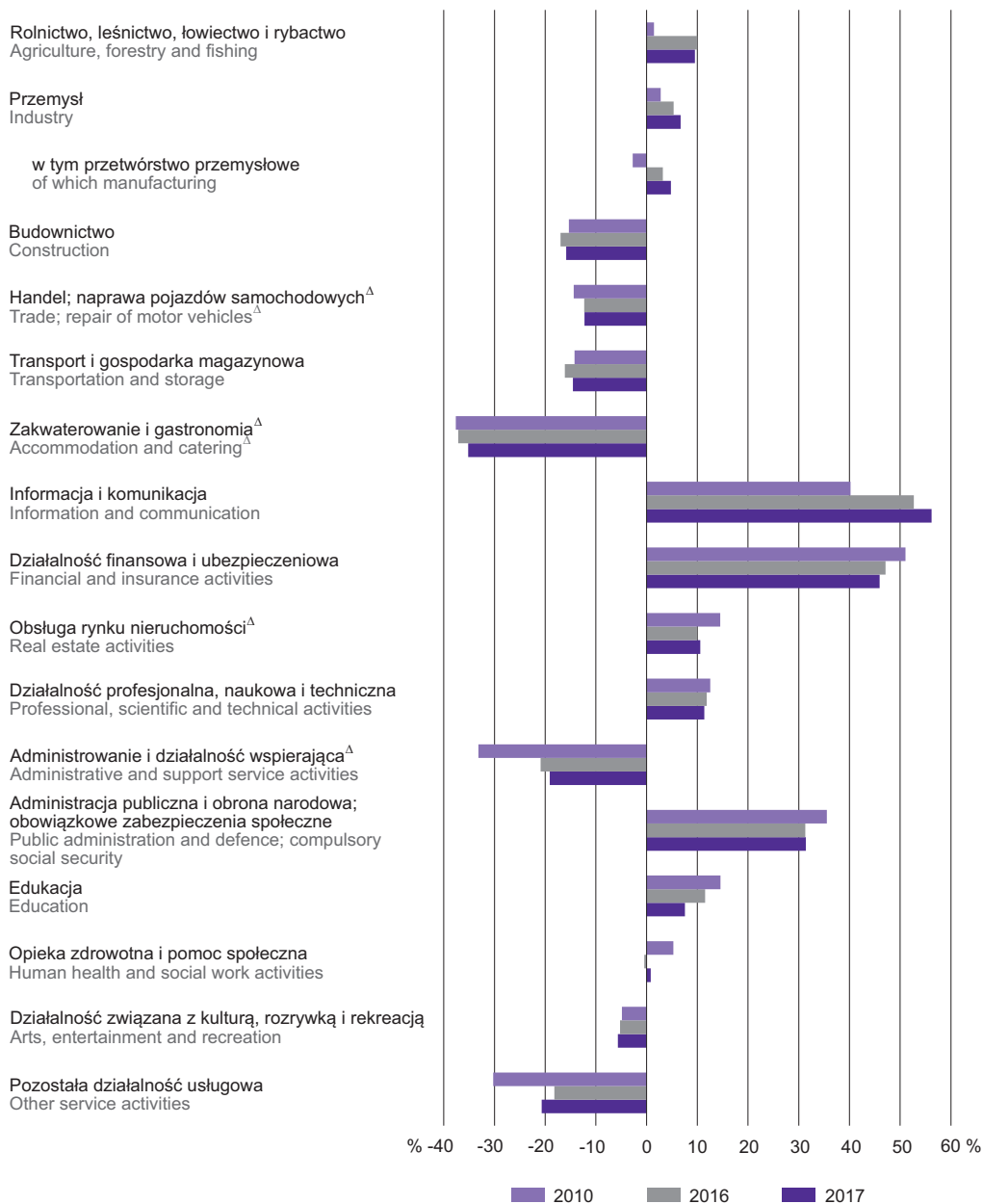
STRUCTURE OF REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS BY AGE AND EDUCATIONAL LEVEL

As of 31 XII

**ODCHYLENIA WZGLĘDNE PRZECIĘTNYCH WYNAGRODZEŃ W WYBRANYCH SEKCJACH
OD PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA W WOJEWÓDZTWIE^a**

RELATIVE DEVIATIONS OF AVERAGE WAGES AND SALARIES IN SELECTED SECTIONS FROM
THE AVERAGE WAGES AND SALARIES IN THE VOIVODSHIP^a

^a Dotyczy miesięcznych wynagrodzeń brutto.
^a Concern monthly gross wages and salaries.

TABL. 14 (86). BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI KORZYSTAJĄCY Z AKTYWNYCH FORM PRZECIWDZIAŁANIA BEZROBOCIU ORAZ OFERTY PRACY^a
REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS BENEFITTING FROM LABOUR MARKET PROGRAMME AS WELL AS JOB OFFERS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Bezrobotni, którzy:					Unemployed persons who:
Podjęli zatrudnienie przy pracach interwencyjnych	1654	2169	1914	1692	Undertook employment in intervention works
w tym kobiety	942	1140	978	821	of which women
Podjęli zatrudnienie przy robotach publicznych	3780	1495	1268	1048	Undertook employment in public works
w tym kobiety	1294	595	506	424	of which women
Rozpoczęli szkolenie i staż u pracodawcy	33927	22841	16421	15868	Started training and traineeship with the employer
w tym kobiety	20586	14099	10294	9178	of which women
Rozpoczęli prace społecznie użyteczne	2516	1759	1283	1117	Started a social useful works
w tym kobiety	1528	1093	782	701	of which women
Liczba zgłoszonych ofert pracy ...	76688	121866	133407	124146	Number of submitted job offers

a W ciągu roku.

Źródło: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

a During the year.

Source: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

TABL. 15 (87). WYDATKI FUNDUSZU PRACY^a
EXPENDITURES OF LABOUR FUND^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
	w mln zł in mln zł				w odsetkach in percent	
O G Ó Ł E M.....	640,0	510,9	482,8	433,6	100,0	TOTAL
w tym:						of which:
Zasiłki dla bezrobotnych	247,0	193,9	160,7	130,7	30,1	Unemployment benefits
Szkolenia	18,2	15,8	12,0	14,0	3,2	Training
Środki na podjęcie działalności gospodarczej i wyposażenie stanowisk pracy	182,2	129,1	96,0	72,8	16,8	Means for starting of economic activity and equipping of work seat
Roboty publiczne	22,6	10,3	11,8	9,3	2,2	Public works
Prace interwencyjne	7,6	9,4	9,0	7,7	1,8	Intervention works
Stypendia za okres stażu	112,8	91,2	85,3	62,4	14,4	Scholarships for traineeship period

a Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 115.

Źródło: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

a See general notes, item 3 on page 115.

Source: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

Warunki pracy Work conditions

TABL. 16 (88). **POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY^a (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie)**

PERSONS INJURED IN ACCIDENTS AT WORK^a (excluding private farms in agriculture)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	W wypadkach In accidents			Z liczby ogółem – niezdolni do pracy ^b Of total number – persons incapable for work ^b			SPECIFICATION
		śmier- telnych fatal	cięż- kich serious	innych others	1–3 dni days	4–20	21 dni i więcej days and more	
OGÓŁEM TOTAL								
OGÓŁEM 2010	11054	40	64	10950	148	4064	5899	TOTAL
2015	10914	41	62	10811	208	4478	5700	
2016	11151	16	60	11075	218	4961	5701	
2017	10777	27	72	10678	201	4365	5955	
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	331	1	4	326	6	104	218	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł.....	5045	4	44	4997	89	2035	2874	Industry
górnictwo i wydobywanie.....	57	–	–	57	–	8	49	mining and quarrying
przetwórstwo przemysłowe ...	4705	4	42	4659	85	1939	2637	manufacturing
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	50	–	–	50	3	9	38	electricity, gas, steam and air conditioning supply
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	233	–	2	231	1	79	150	water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Budownictwo	574	4	11	559	3	177	381	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	1287	3	4	1280	20	579	658	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka magazynowa	946	8	6	932	19	384	514	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	159	–	–	159	4	87	68	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja	43	–	–	43	–	13	28	Information and communication
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa.....	95	–	–	95	3	42	41	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	88	1	–	87	–	39	48	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	82	–	–	82	2	43	35	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	434	4	2	428	11	174	237	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne.....	359	–	–	359	14	139	179	Public administration and defence; compulsory social security
Edukacja.....	396	1	–	395	15	154	194	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	828	1	–	827	11	346	426	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją.....	44	–	–	44	1	20	20	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa.....	66	–	1	65	3	29	34	Other service activities

a Zgłoszone w danym roku. b Z wyłączeniem wypadków śmiertelnych.

a Registered in a given year. b Excluding fatal accidents.

TABL. 16 (88). POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY^a (dok.)PERSONS INJURED IN ACCIDENTS AT WORK^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	W wypadkach In accidents			Z liczby ogółem – niezdolni do pracy ^b Of total number – persons incapable for work ^b			SPECIFICATION	
		śmier- telnych fatal	cięż- kich serious	innych others	1–3 dni days	4–20	21 dni i więcej days and more		
NA 1000 PRACUJĄCYCH ^c (wskaźnik wypadkowości) PER 1000 EMPLOYED PERSONS ^c (incidence rate)									
OGÓŁEM	2010	9,76	0,04	0,06	9,66	0,13	3,59	5,21	TOTAL
	2015	8,81	0,03	0,05	8,73	0,17	3,62	4,60	
	2016	8,70	0,01	0,05	8,64	0,17	3,87	4,45	
	2017	8,11	0,02	0,05	8,04	0,15	3,29	4,48	
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		14,81	0,04	0,18	14,59	0,27	4,65	9,75	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł.....		13,35	0,01	0,12	13,22	0,24	5,39	7,61	Industry
górnictwo i wydobywanie.....		13,39	–	–	13,39	–	1,88	11,51	mining and quarrying
przetwórstwo przemysłowe ...		13,41	0,01	0,12	13,28	0,24	5,53	7,52	manufacturing
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ		6,12	–	–	6,12	0,37	1,10	4,65	electricity, gas, steam and air conditioning supply
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ		15,96	–	0,14	15,82	0,07	5,41	10,27	water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Budownictwo		5,94	0,04	0,11	5,79	0,03	1,83	3,94	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		5,05	0,01	0,02	5,02	0,08	2,27	2,58	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka magazynowa		10,02	0,08	0,06	9,88	0,20	4,07	5,44	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		6,95	–	–	6,95	0,17	3,80	2,97	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja.....		1,57	–	–	1,57	–	0,47	1,02	Information and communication
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa.....		3,55	–	–	3,55	0,11	1,57	1,53	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		4,55	0,05	–	4,50	–	2,02	2,48	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		1,34	–	–	1,34	0,03	0,70	0,57	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		7,60	0,07	0,04	7,49	0,19	3,05	4,15	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne.....		7,10	–	–	7,10	0,28	2,75	3,54	Public administration and defence; compulsory social security
Edukacja.....		3,66	0,01	–	3,65	0,14	1,42	1,79	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		11,81	0,01	–	11,80	0,16	4,93	6,08	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją.....		3,65	–	–	3,65	0,08	1,66	1,66	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa		2,45	–	0,04	2,41	0,11	1,08	1,26	Other service activities

a Zgłoszone w danym roku. b Z wyłączeniem wypadków śmiertelnych. c W liczbie pracujących nie uwzględniono pracowników cywilnych jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

a Registered in a given year. b Excluding fatal accidents. c The number of employed persons does not include the civilian employees of the budgetary units conducting activity within the national defence and public safety.

TABL. 17 (89). **WYDARZENIA I PRZYCZYNY WYPADKÓW PRZY PRACY^a (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie)**CONTACT-MODE OF INJURY AND CAUSES OF ACCIDENTS AT WORK^a (excluding private farms in agriculture)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which						opieka zdrowotna i pomoc społeczna human health and social work activities	
		rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo agriculture, forestry and fishing	przemysł industry		budownictwo construction	handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ trade; repair of motor vehicles ^Δ	transport i gospodarka magazynowa transportation and storage		
			razem total	w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing					
WYDARZENIA POWODUJĄCE URAZY CONTACT-MODE OF INJURY									
OGÓŁEM.....	2010	11054	285	5329	4968	1117	1298	790	661
TOTAL	2015	10914	276	5103	4787	652	1408	803	833
	2016	11151	267	5285	4910	609	1405	897	886
	2017	10777	331	5045	4705	574	1287	946	828
Kontakt z prądem elektrycznym, temperaturą, niebezpiecznymi substancjami i preparatami chemicznymi Contact with electrical voltage, temperature, hazardous substances and chemicals		438	16	229	212	18	35	19	25
w tym z preparatami chemicznymi .. of which chemicals		91	12	53	49	1	7	1	5
Tonięcie, zakopanie, zamknięcie Drowned, buried, enveloped		17	–	8	5	6	1	1	–
Zderzenie lub uderzenie w: Horizontal or vertical impact with or against:									
nieruchomy obiekt a stationary object		2999	95	1123	1020	157	339	334	270
obiekt w ruchu object in motion		2313	63	1202	1134	159	326	231	62
w tym przez: of which by:									
spadający obiekt..... falling object		907	24	491	472	74	147	57	26
poruszający się lub transportowany obiekt moving or transported object		515	8	282	272	21	70	68	15
Kontakt z przedmiotem ostrym, szorstkim, chropowatym..... Contact with sharp, pointed, rough, coarse material agent		2445	64	1387	1337	117	294	91	262
w tym kontakt z przedmiotem ostrym..... of which contact with sharp material agent		1477	26	878	859	68	228	31	105
Uwięzienie, zmiżdżenie Trapped, crushed		776	27	462	441	45	95	38	24
Obciążenie psychiczne lub fizyczne... Physical or mental stress		1424	16	554	486	65	182	149	141
w tym obciążenie układu mięśniowo-szkieletowego of which physical stress on the muscular-skeletal system		1243	15	500	436	58	156	131	129

a Zgłoszone w danym roku.

a Registered in a given year.

TABL. 17 (89). WYDARZENIA I PRZYCZYNY WYPADKÓW PRZY PRACY^a (dok.)CONTACT-MODE OF INJURY AND CAUSES OF ACCIDENTS AT WORK^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which						
		rolnic- two, leś- nictwo, łowiec- two i ry- bactwo agricul- ture, forestry and fishing	przemysł industry		budow- nictwo construc- tion	handel; naprawa pojazdów samo- chodo- wych ^Δ trade; repair of motor vehicles ^Δ	transport i gospo- darka magazy- nowa transporta- tion and storage	opieka zdrowo- tna i pomoc spo- łeczna human health and social work activities
			razem total	w tym przetwó- rstwo przemys- łowe of which manufac- turing				

WYDARZENIA POWODUJĄCE URAZY (dok.) CONTACT-MODE OF INJURY (cont.)

Przejaw agresji ze strony człowieka lub zwierzęcia	247	45	25	21	2	11	68	36
Bite, kick, etc. (human or animal)								
Pozostałe	118	5	55	49	5	4	15	8
Others								

PRZYCZYNY WYPADKÓW CAUSES OF ACCIDENTS

OGÓŁEM	2010	21691	608	10980	10243	2420	2470	1360	1060
TOTAL	2015	21431	536	10492	9849	1387	2827	1341	1351
	2016	21737	506	10705	9965	1275	2813	1549	1423
	2017	21437	633	10669	9968	1196	2666	1664	1271
Niewłaściwy stan czynnika material- nego.....		1660	63	887	817	109	160	114	90
Inappropriate condition of material objects/agents									
Niewłaściwa organizacja: Inappropriate organisation of:									
pracy.....		811	39	442	416	67	103	44	33
work									
stanowiska pracy		978	23	501	469	71	146	79	55
work station									
Niewłaściwe postępowanie się czynnikiem materialnym lub jego brak		1479	41	836	797	96	189	85	87
Absence or inappropriate use of material objects/agents									
Nieużywanie sprzętu ochronnego		338	15	214	202	20	48	22	4
Not using protective equipment									
Niewłaściwe samowolne zachowanie się pracownika		1252	31	766	736	68	174	80	19
Inappropriate wilful employee's action									
Niewłaściwy stan psychofizyczny pracownika ^b		243	6	78	74	17	47	20	30
Wrong mental and physical state of an employee ^b									
Nieprawidłowe zachowanie się pra- cownika.....		13734	388	6621	6179	682	1671	1130	865
Incorrect employee's action									
Inne.....		942	27	324	278	66	128	90	88
Others									

a Zgłoszone w danym roku. b Spowodowany m.in.: nagłym zachorowaniem, niedyspozycją fizyczną lub psychiczną, nadżyciem alkoholu.

a Registered in a given year. b Caused by, e.g.: sudden illness, physical or mental indisposition, alcohol abuse.

TABL. 18 (90). **POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY W GOSPODARSTWACH INDYWIDUALNYCH W ROLNICTWIE^a**PERSONS INJURED IN ACCIDENTS AT WORK ON PRIVATE FARMS IN AGRICULTURE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	1874	1639	1599	1572	T O T A L
w tym wypadki śmiertelne.....	7	8	12	7	of which fatal accidents
Wydarzenia powodujące urazy:					Events causing injury:
upadek osób.....	939	750	684	708	persons falling
uderzenie lub przygniecenie przez spadające przedmioty.....	153	152	157	122	persons hit or crushed by falling objects
przejechanie, uderzenie, pochwycenie przez środki transportu w ruchu.....	55	38	31	33	persons run over, hit or caught by moving means of transport
pochwycenie, uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń ...	260	196	194	197	persons caught or hit by moving parts of machinery and equipment
uderzenie, przygniecenie, pogryzienie przez zwierzęta.....	222	250	256	224	persons hit, crushed or bitten by animals
działanie skrajnych temperatur.....	14	18	11	17	influence of extreme temperatures
działanie materiałów szkodliwych....	2	6	2	1	influence of hazardous materials
inne wydarzenia.....	229	229	264	270	other events

a Z tytułu których przyznano jednorazowe odszkodowania.
Źródło: dane Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

a For which one-off compensations were granted.

S o u r c e: data of the Agricultural Social Insurance Fund.

TABL. 19 (91). **ZATRUDNIENI W WARUNKACH ZAGROŻENIA^a**

Stan w dniu 31 XII

PERSONS WORKING IN HAZARDOUS CONDITIONS^a

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total		W grupie zagrożenia In group of hazard						
			związanego connected with				czynnikami mecha- nicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi connected with mechanical factors related to particularly dangerous machinery		
	ze środowiskiem pracy work environment		z uciążliwością pracy strenuous work						
	ogółem grand total	w tym przez jed- ną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jed- ną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jed- ną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jed- ną grupę czynników of which one group of factors	
na 1000 zatrudnionych badanej zbiorowości per 1000 paid employees of the surveyed population									
O G Ó Ł E M	2010	110,4	90,8	67,5	55,3	27,7	24,6	15,2	10,9
T O T A L	2015	96,3	77,7	58,5	45,6	23,0	21,2	14,8	10,9
	2016	88,3	69,7	57,0	43,7	16,4	14,9	14,9	11,1
	2017	88,9	72,0	54,6	43,1	15,8	14,0	18,5	14,8
sektor publiczny.....		83,6	74,3	37,1	31,0	21,5	20,4	25,0	22,8
public sector									
sektor prywatny.....		89,7	71,7	57,0	44,8	15,0	13,1	17,7	13,8
private sector									
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.....		94,8	41,0	58,1	18,2	21,1	11,1	15,6	11,8
Agriculture, forestry and fishing									

a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego, tzn. mającego największe szkodliwe znaczenie na danym stanowisku pracy; dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 i wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 117.

a Listed only once by predominant factor, i.e., the factor having the most hazardous effect at a given workstation; data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes, item 8 on page 117.

TABL. 19 (91). ZATRUDNIENI W WARUNKACH ZAGROŻENIA^a (dok.)

Stan w dniu 31 XII

PERSONS WORKING IN HAZARDOUS CONDITIONS^a (cont.)

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total		W grupie zagrożenia In group of hazard					
			związanego connected with				czynnikami mecha- nicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi connected with mechanical factors related to particularly dangerous machinery	
	ze środowiskiem pracy work environment		z uciążliwością pracy strenuous work					
	ogółem grand total	w tym przez jed- ną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jed- ną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jed- ną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jed- ną grupę czynników of which one group of factors
na 1000 zatrudnionych badanej zbiorowości per 1000 paid employees of the surveyed population								
Przemysł..... Industry	156,7	126,6	103,3	82,5	25,0	22,5	28,4	21,7
górnictwo i wydobywanie..... mining and quarrying	360,0	345,6	151,3	139,5	203,6	203,6	5,1	2,6
przetwórstwo przemysłowe manufacturing	152,2	120,9	107,0	85,2	20,0	17,8	25,1	17,9
wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ electricity, gas, steam and air conditioning supply	276,5	256,5	25,5	23,9	74,7	56,3	176,4	176,4
dostawa wody; gospodaro- wanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ water supply; sewerage, waste management and remediation activities	115,1	100,9	50,7	38,0	52,4	51,4	12,0	11,5
Budownictwo..... Construction	98,8	75,4	42,7	27,1	35,0	30,0	21,1	18,3
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	17,8	14,9	8,1	6,9	3,2	2,4	6,5	5,6
Transport i gospodarka maga- zynowa..... Transportation and storage	47,5	45,2	8,3	6,2	13,5	13,5	25,7	25,5
Informacja i komunikacja..... Information and communication	6,8	6,5	1,1	1,1	3,5	3,2	2,2	2,2
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna..... Professional, scientific and technical activities	42,9	34,4	30,3	26,2	4,4	4,4	8,2	3,8
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities	54,3	47,8	40,9	34,4	–	–	13,4	13,4
Edukacja..... Education	8,8	4,8	4,8	3,3	1,5	0,4	2,5	1,2
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna..... Human health and social work activities	38,5	35,1	28,2	26,7	7,7	7,7	2,6	0,7
Pozostała działalność usługowa Other service activities	13,2	–	13,2	–	–	–	–	–

^a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego, tzn. mającego największe szkodliwe znaczenie na danym stanowisku pracy; dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 i wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 117.

^a Listed only once by predominant factor, i.e., the factor having the most hazardous effect at a given workstation; data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes, item 8 on page 117.

TABL. 20 (92). ZATRUDNIENI^a NA STANOWISKACH PRACY, DLA KTÓRYCH DOKONANO OCENY RYZYKA ZAWODOWEGO^b W 2017 R.PERSONS^a WORKING AT WORKSTATIONS ASSESSED FOR OCCUPATIONAL RISK^b IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Przeprowadzenie oceny ryzyka zawodowego Assessment of occupational risk	Wyeliminowanie lub ograniczenie ryzyka zawodowego Elimination or limitation of occupational risk	Środki zastosowane do wyeliminowania lub ograniczenia ryzyka zawodowego Measures taken to eliminate or reduce the occupational risk		
			techniczne technical	organizacyjne organisational	ochrony indywidualnej personal protection
na 1000 zatrudnionych badanej zbiorowości per 1000 paid employees of the surveyed population					
OGÓŁEM	289,7	141,3	58,4	74,1	87,4
TOTAL					
sektor publiczny.....	230,8	152,6	28,5	62,6	123,9
public sector					
sektor prywatny.....	297,5	139,8	62,4	75,6	82,5
private sector					
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.....	329,7	173,1	38,7	49,3	142,9
Agriculture, forestry and fishing					
Przemysł.....	356,5	165,3	63,9	77,6	114,9
Industry					
górnictwo i wydobywanie.....	351,4	223,8	10,9	5,8	218,2
mining and quarrying					
przetwórstwo przemysłowe.....	360,5	166,7	66,3	79,2	116,2
manufacturing					
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	215,0	81,9	23,0	61,7	42,6
electricity, gas, steam and air conditioning supply					
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	359,9	169,5	52,8	73,1	99,8
water supply; sewerage, waste management and remediation activities					
Budownictwo.....	344,0	210,6	58,8	85,7	169,7
Construction					
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	144,6	49,1	16,4	14,8	31,3
Trade; repair of motor vehicles ^Δ					
Transport i gospodarka magazynowa.....	470,2	270,4	188,9	221,0	73,3
Transportation and storage					
Informacja i komunikacja.....	435,6	284,1	204,1	246,6	105,0
Information and communication					
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.....	249,6	77,2	28,4	37,2	63,7
Professional, scientific and technical activities					
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	249,8	92,1	32,0	52,9	69,1
Administrative and support service activities					
Edukacja.....	142,4	34,3	9,0	10,5	18,6
Education					
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....	226,6	207,4	26,2	129,0	144,5
Human health and social work activities					
Pozostała działalność usługowa.....	41,4	–	–	–	–
Other service activities					

a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 117. b Patrz uwagi ogólne, ust. 9 na str. 117.

a Data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes, item 8 on page 117. b See general notes, item 9 on page 117.

TABL. 21 (93). **CHOROBY ZAWODOWE**
OCCUPATIONAL DISEASES

WYSZCZEGÓLNIENIE	Liczba przypadków Number of cases		SPECIFICATION
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	na 100 tys. zatrudnionych per 100 thous. paid employees	
O G Ó Ł E M 2010	153	15,6	TOTAL
2015	198	18,2	
2016	140	12,5	
2017	132	11,3	
Pylice płuc	9	0,8	Pneumoconioses
Choroby opłucnej lub osierdza wywołane pyłem azbestu	5	0,4	Diseases of pleura or pericardium indu- ced by asbestos dust
Astma oskrzelowa	3	0,3	Bronchial asthma
Alergiczny nieżyt nosa	2	0,2	Allergic rhinitis
Przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym.....	49	4,2	Chronic voice disorders due to excessive vocal effort
Nowotwory złośliwe powstałe w następ- stwie działania czynników występują- cych w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi	10	0,9	Malignant neoplasms induced by human carcinogens present in work environment
Choroby skóry	8	0,7	Skin diseases
Przewlekłe choroby układu ruchu wywoła- ne sposobem wykonywania pracy.....	7	0,6	Chronic diseases of locomotor system related to the way the job is performed
Przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wyko- nywania pracy.....	11	0,9	Chronic diseases of peripheral nervous system related to the way job is performed
Obustronny trwały odbiorczy ubytek słuchu typu ślimakowego lub czuciowo- -nerwowego spowodowany hałasem.....	9	0,8	Bilateral permanent noise-induced hearing loss of cochlear or sensorineural type
Zespół wibracyjny	2	0,2	Vibration syndrome
Choroby układu wzrokowego wywołane czynnikami fizycznymi, chemicznymi lub biologicznymi	1	0,1	Diseases of visual system induced by physical, chemical or biological agents
Choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa.....	16	1,4	Infectious and parasitic diseases or their sequels

Źródło: dane Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi.

Source: data of the Institute of Occupational Medicine in Łódź.

TABL. 22 (94). **KORZYSTAJĄCY ZE ŚWIADCZEŃ Z TYTUŁU PRACY W WARUNKACH SZKODLIWYCH DLA ZDROWIA I UCIAŻLIWYCH^a**

Stan w dniu 15 XII

PERSONS RECEIVING BENEFITS FOR WORK IN HARMFUL AND STRENUOUS CONDITIONS^a

As of 15 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Posiłki profilaktyczne Preventive food	Napoje Drinks	Inne środki odżywcze Other nutrition	Dodatki pieniężne Allowances	Skrócony czas pracy Short time work	Dodatkowe urlopy Extra leaves	Uprawnienia wynikające z pracy w szczególnych warunkach ^b Entitlements arising from work in special conditions ^b
OGÓŁEM.....	2010	39087	63952	7318	26754	2398	4450	987
TOTAL	2015	32576	64795	5174	22586	1617	4451	549
	2016	33212	63848	4809	21085	1702	3729	465
	2017	32209	58324	4168	19916	952	1970	745
sektor publiczny..... public sector		10265	10775	400	10921	90	1044	640
sektor prywatny..... private sector		21944	47549	3768	8995	862	926	105
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo..... Agriculture, forestry and fishing		2078	2286	–	262	4	4	17
Przemysł Industry.....		20080	37111	3325	12461	785	1244	214
górnictwo i wydobywanie..... mining and quarrying		1261	774	275	474	–	324	20
przetwórstwo przemysłowe ... manufacturing		12922	30189	2478	5969	777	49	65
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ electricity, gas, steam and air conditioning supply		2886	3430	346	5541	–	857	93
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ water supply; sewerage, waste management and remediation activities		3011	2718	226	477	8	14	36
Budownictwo Construction ...		4611	6076	563	1840	12	15	199
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ		2504	5089	201	449	55	10	4
Transport i gospodarka magazynowa..... Transportation and storage		2685	5422	36	3572	7	666	132
Informacja i komunikacja..... Information and communication		27	848	12	28	5	9	–
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna..... Professional, scientific and technical activities		45	140	–	156	7	–	–
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities		60	132	9	4	–	–	–
Edukacja Education.....		36	162	–	649	2	–	–
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna..... Human health and social work activities		83	1058	22	495	75	22	179
Pozostała działalność usługowa Other service activities		–	–	–	–	–	–	–

a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 i wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 8, pkt 1) na str. 117. b Lub w szczególnym charakterze.

a Data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes, item 8, point 1) on page 117. b Or particular character.

TABL. 23 (95). ŚWIADCZENIA Z TYTUŁU WYPADKÓW PRZY PRACY I CHOROÓB ZAWODOWYCH^a
OCCUPATIONAL ACCIDENTS AND OCCUPATIONAL DISEASES BENEFITS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Liczba świadczeń Number of benefits		Średni koszt świadczeń w zł na 1 świadczenie Average cost of benefits in zł per 1 benefit	
	ogółem total	w tym z tytułu wy- padków przy pracy of which due to accidents at work	ogółem total	w tym z tytułu wy- padków przy pracy of which due to accidents at work
OGÓŁEM 2010	4130	3997	2481	2424
TOTAL 2015	4779	4734	3389	3288
2016	4622	4578	3380	3303
2017	4670	4643	3629	3517
sektor publiczny..... public sector	709	701	3780	3607
sektor prywatny private sector	3961	3942	3601	3501
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	154	153	4546	4523
Przemysł..... Industry	2588	2568	3741	3555
górnictwo i wydobywanie..... mining and quarrying	41	40	4112	3825
przetwórstwo przemysłowe ... manufacturing	2423	2405	3650	3485
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ electricity, gas, steam and air conditioning supply	25	25	9736	9736
dostawa wody; gospodaro- wanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ water supply; sewerage, waste management and remediation activities	99	98	4314	3583
Budownictwo Construction	239	239	3567	3567
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	961	960	3087	3087
Transport i gospodarka maga- zynowa Transportation and storage	274	273	3835	3804
Informacja i komunikacja Information and communication	21	21	6824	6824
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	8	8	2413	2413
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities	30	30	3810	3810
Edukacja..... Education	31	29	4845	4221
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	363	361	3478	3463
Pozostała działalność usługowa Other service activities	1	1	4000	4000

^a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 i wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 8, pkt 1) na str. 117.

^a Data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes, item 8, point 1) on page 117.

DZIAŁ VII WYNAGRODZENIA. ŚWIADCZENIA Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Uwagi ogólne

Wynagrodzenia

1. **Wynagrodzenia** obejmują wypłaty pieniężne oraz wartość świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty należne pracownikom z tytułu pracy.

Dane o przeciętnych wynagrodzeniach dotyczą pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

2. **Przeciętne miesięczne wynagrodzenie (nominalne)** przypadające na 1 zatrudnionego obliczono przyjmując:

- wynagrodzenia osobowe, bez wynagrodzeń osób wykonujących pracę nakładczą oraz uczniów, a także osób zatrudnionych za granicą,
- wypłaty z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach,
- dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej,
- honoraria wypłacone niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, np. dziennikarzom, realizatorom filmów, programów radiowych i telewizyjnych.

3. Dane o wynagrodzeniach podaje się **w ujęciu brutto**, tj. łącznie z zaliczkami na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych oraz ze składkami na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe i chorobowe) placonymi przez ubezpieczonego pracownika.

4. Dane w tabl. 2–5 opracowano na podstawie reprezentacyjnego badania struktury wynagrodzeń według zawodów za październik 2016 r. Dane dotyczą zatrudnionych, którzy otrzymali wynagrodzenie za cały miesiąc, bez zatrudnionych w organizacjach: społecznych, politycznych, związków zawodowych i innych. Do obliczenia wynagrodzenia przyjęto sumę: wypłat wynagrodzeń osobowych za badany miesiąc z uwzględnieniem wypłat dokonanych za okresy dłuższe niż miesiąc w przeliczeniu na jeden miesiąc (np. 1/3 premii kwartalnej, 1/12: nagród i premii rocznych, wypłat z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach, dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej oraz honorariów).

Jeżeli badaną zbiorowość pracowników, uporządkowaną pod względem wysokości wynagrodzenia miesięcznego od wielkości najmniejszej do największej, podzielimy na 10 równych części, to otrzymamy 9 wielkości oddzielających te części, które nazywamy decylami. Jeśli uporządkowaną zbiorowość

CHAPTER VII WAGES AND SALARIES. SOCIAL SECURITY BENEFITS

General notes

Wages and salaries

1. **Wages and salaries** include monetary payments as well as the value of benefits in kind or their equivalents due to employees for work performed.

Data regarding average wages and salaries concern full-time paid employees as well as part-time paid employees, the wages and salaries of whom have been converted into those of full-time paid employees.

2. The **average monthly (nominal) wages and salaries** per paid employee were calculated assuming:

- personal wages and salaries, excluding wages and salaries of persons engaged in outwork as well as apprentices and persons employed abroad,
- payments from profit and balance surplus in cooperatives,
- annual extra wages and salaries for employees of budgetary sphere entities,
- fees paid to selected groups of employees for performing work in accordance with a labour contract, e.g., to journalists, film producers, radio and television programme producers.

3. Data regarding wages and salaries are given **in gross terms**, i.e. including deductions for personal income tax and also employee's contributions to compulsory social security (retirement, pension and illness) paid by the insured employee.

4. Data in tables 2–5 were compiled on the basis of sample survey structure of wages and salaries by occupations for October 2016. Data concern paid employees, who received wages and salaries for the whole month, excluding paid employees in social and political organizations, trade unions and others. For calculating wages and salaries the sum of the following were assumed: payments of personal wages and salaries for the reference month including payments made for periods longer than one month calculated per month (e.g. 1/3 of quarterly premiums, 1/12 of: annual prizes and premiums, payments from profit and balance surplus in cooperatives, annual extra wages and salaries for employees of budgetary sphere entities and fees).

If the surveyed population of employees is ordered by their growing monthly earnings, and divided into 10 equal parts, then we will arrive at 9 values marking the boundary between those parts, which we call decile earnings. If the ordered population is

podzielimy na 4 równe części, to otrzymamy trzy wielkości oddzielające te części – zwane kwartylami. Podział zbiorowości na 2 równe części – wyznacza jedną wartość zwaną medianą lub wynagrodzeniem środkowym. Z powyższego wynika, że piąty decyl oraz drugi kwartył równe są medianie, oraz że decyle określają najwyższe wynagrodzenia (w złotych) w grupach decylowych, a kwartyle – w grupach kwartylowych.

Świadczenia z ubezpieczeń społecznych

1. Informacje o **świadczeniach emerytalnych i rentowych** (poza rolnikami indywidualnymi) dotyczą świadczeń wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych ze środków Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, budżetu państwa (w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r. także z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa) i od 2009 r. ze środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych – OFE.

Informacje o **świadczeniach emerytalnych i rentowych rolników indywidualnych** dotyczą świadczeń wypłacanych przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego ze środków Funduszu Emerytalno-Rentowego i budżetu państwa (w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r. z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa), a także ze środków wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych, w przypadku gdy rolnicy posiadają uprawnienia do łącznego pobierania świadczeń z tych środków.

2. Do świadczeń emerytalnych i rentowych uprawnieni są (łącznie z członkami ich rodzin) m.in.:

- 1) pracownicy;
- 2) osoby wykonujące pracę nakładczą;
- 3) członkowie rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni powstałych na ich bazie oraz spółdzielni kółek rolniczych;
- 4) osoby wykonujące pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy na warunkach zlecenia;
- 5) osoby prowadzące pozarolniczą działalność (w tym osoby prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek, twórcy, artyści);
- 6) duchowni;
- 7) rolnicy indywidualni;
- 8) inwalidzi wojenni i wojskowi, kombatancki oraz od 1991 r. osoby represjonowane.

3. **Świadczenia emerytalne i rentowe** (renty wypłacane także z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych) obejmują:

- 1) emerytury;
- 2) renty z tytułu niezdolności do pracy;
- 3) renty rodzinne.

4. **Świadczenia emerytalne i rentowe** nie obejmują wypłat emerytur i rent realizowanych na mocy umów międzynarodowych.

5. **Świadczenia emerytalne i rentowe** obejmują kwotę świadczeń należnych (bieżących i wyrównawczych), uwzględniającą od 2007 r. zmniejszenia m.in. z tytułu osiągania przychodów z pracy.

divided into 4 equal parts, then we will get 3 values separating those intervals, which will be called quartile earnings. The division of the population into 2 equal parts defines a value called a median. This implies that the fifth decile and second quartile of earnings are each equal to the median; and that decile of earnings and quartile of earnings determine the highest earnings (in zlotys) in decile groups and quartile groups respectively.

Social security benefits

1. Information regarding **retirement and other pension benefits** (excluding farmers) concerns benefits which are paid in regard to non-agricultural social security system by the Social Insurance Institution from the source of the Social Insurance Fund, the state budget (within the scope of the targeted grant as well as since 2007 also from the separate division of the state budget expenditures) and since 2009 from the sources gathered in the open pension funds – OFE.

Information regarding **retirement and other pension benefits for farmers** concerns benefits which are paid by the Agricultural Social Insurance Fund from the source of the Pension Fund and by the state budget (within the scope of the targeted grant as well as since 2007 also from the separate division of the state budget expenditures) and also from the sources which are paid in regard to non-agricultural social security system, in case of farmers who are authorized to receive benefits from those sources simultaneously.

2. Among others the following persons (including members of their families) are authorized to receive retirement and other pensions:

- 1) employed persons;
- 2) outworkers;
- 3) members of agricultural producers' cooperatives and cooperatives established on their basis as well as agricultural farmers' cooperatives;
- 4) persons employed on the basis of agency agreements or on the basis of order agreements;
- 5) persons engaged in non-agricultural economic activity (of which self-employed persons, creators, artists);
- 6) clergy;
- 7) farmers;
- 8) war and military invalids, combatants as well as since 1991 repressed persons.

3. **Retirement and other pension benefits** (pensions also paid due to accidents at work and job-related illnesses) include:

- 1) retirement pensions;
- 2) disability pensions;
- 3) survivors pensions.

4. **Retirement and other pension benefits** do not include payments of retirement pays and pensions arising out of international agreements.

5. **Retirement and other pension benefits** include the amount of benefits due (current and compensatory), taking into account since 2007 the deductions, among others, in respect of achieving revenue from work.

6. Dane dotyczące **przeciętnej miesięcznej emerytury i renty** obliczono dzieląc ogólną kwotę świadczeń przez odpowiadającą im liczbę świadczeniobiorców.

7. Dane o świadczeniach podaje się w **ujęciu brutto**, tj. łącznie z zaliczkami na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych.

6. Data regarding the **average monthly retirement and other pension** are calculated by dividing the total amount of benefits by the corresponding number of persons receiving these benefits.

7. Data regarding benefits are given **in gross terms**, i.e., including deductions for personal income tax.

Wynagrodzenia Wages and salaries

TABLE 1 (96). PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO
AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym podmioty o liczbie pracują- cych po- wyżej 9 of which entities employing more than 9 persons	
w zł in zł						
OGÓŁEM	2947,27	3543,24	3711,14	3937,81	4124,13	TOTAL
sektor publiczny ^Δ	3648,60	4299,56	4458,73	4657,87	4657,95	public sector
sektor prywatny	2706,59	3331,63	3514,07	3756,46	3960,59	private sector
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	2990,25	3996,07	4082,19	4312,39	4433,12	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł.....	3029,26	3722,24	3908,91	4201,22	4303,74	Industry
w tym przetwórstwo przemy- słowe.....	2867,17	3635,28	3829,78	4126,03	4228,89	of which manufacturing
Budownictwo	2495,47	2943,05	3080,82	3313,21	3839,75	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	2524,39	3059,75	3255,33	3456,48	3630,17	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka maga- zynowa	2528,85	2948,21	3113,00	3365,60	3534,51	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	1838,93	2227,59	2332,91	2553,05	2685,85	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja.....	4132,39	5354,80	5665,81	6150,65	6630,87	Information and communica- tion
Działalność finansowa i ubez- pieczeniowa.....	4451,69	5356,53	5459,87	5746,23	6220,69	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	3375,86	3948,07	4082,72	4353,87	4631,43	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	3317,81	3906,16	4151,24	4385,31	5146,99	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	1970,09	2778,04	2935,04	3186,78	3218,24	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obro- na narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne.....	3995,07	4627,01	4872,21	5175,12	5175,12	Public administration and defence; compulsory social security
Edukacja.....	3377,20	4086,59	4140,35	4234,69	4251,81	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	3102,43	3499,65	3695,21	3970,13	4054,78	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją.....	2803,86	3332,36	3516,56	3714,64	3778,20	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa	2055,62	2794,02	3035,78	3123,27	3583,22	Other service activities

TABL. 2 (97). ZATRUDNIENI¹ WEDŁUG WYSOKOŚCI WYNAGRODZENIA BRUTTO ZA PAŹDZIERNIK 2016 R.
PAID EMPLOYMENT¹ BY AMOUNT OF GROSS WAGES AND SALARIES FOR OCTOBER 2016

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector				
	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women		
a – w tys. in thous.											
b – w odsetkach in percent											
O G Ó Ł E M TOTAL											
O G Ó Ł E M.....	a	873,5	438,1	435,4	207,2	68,7	138,5	666,3	369,4	296,9	
TOTAL	b	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
WEDŁUG PRZEDZIAŁÓW WYNAGRODZEŃ² USTALONYCH NA PODSTAWIE KROTNOŚCI PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA BRUTTO (4346,76 zł) W KRAJU BY RANGES OF WAGES AND SALARIES² ESTABLISHED ON THE BASIS OF THE PRODUCT OF AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES (4346,76 zł) IN COUNTRY											
2173,38 zł i mniej zł and less	(50% i mniej and less)	a	153,2	78,0	75,2	10,1	1,5	8,6	143,1	76,5	66,6
		b	17,5	17,8	17,3	4,9	2,2	6,2	21,5	20,7	22,4
2173,39–2912,33	(50–67)	a	180,0	66,8	113,2	36,3	9,6	26,7	143,7	57,2	86,5
		b	20,5	15,3	26,0	17,5	14,0	19,3	21,6	15,4	29,1
2912,34–3260,07	(67–75)	a	80,0	34,1	45,9	17,6	5,5	12,1	62,4	28,6	33,8
		b	9,2	7,8	10,5	8,5	8,0	8,7	9,4	7,8	11,4
3260,08–4346,76	(75–100)	a	205,9	106,0	99,9	59,0	19,0	40,0	146,9	87,0	59,9
		b	23,5	24,3	22,9	28,5	27,5	29,1	22,0	23,5	20,0
4346,77–5433,45	(100–125)	a	113,5	61,7	51,8	41,9	13,0	28,9	71,6	48,7	22,9
		b	13,0	14,1	11,9	20,2	18,9	20,8	10,8	13,2	7,7
5433,46–6520,14	(125–150)	a	57,1	33,8	23,3	19,5	7,2	12,3	37,6	26,6	11,0
		b	6,5	7,7	5,3	9,4	10,5	8,8	5,6	7,2	3,7
6520,15–7606,83	(150–175)	a	28,9	19,0	9,9	8,6	4,2	4,4	20,3	14,8	5,5
		b	3,3	4,3	2,3	4,2	6,1	3,2	3,0	4,0	1,9
7606,84–8693,52	(175–200)	a	17,1	11,5	5,6	5,3	3,0	2,3	11,8	8,5	3,3
		b	2,0	2,6	1,3	2,5	4,4	1,6	1,8	2,3	1,1
8693,53–9780,21	(200–225)	a	10,0	7,0	3,0	2,9	1,8	1,1	7,1	5,2	1,9
		b	1,1	1,6	0,7	1,4	2,7	0,8	1,1	1,4	0,7
9780,22–10866,90	(225–250)	a	6,7	4,7	2,0	1,8	1,2	0,6	4,9	3,5	1,4
		b	0,8	1,1	0,5	0,9	1,7	0,4	0,7	1,0	0,5
10866,91–11953,59	(250–275)	a	4,5	3,3	1,2	1,1	0,7	0,4	3,4	2,6	0,8
		b	0,5	0,7	0,3	0,5	1,0	0,3	0,5	0,7	0,3
11953,60–13040,28	(275–300)	a	3,3	2,3	1,0	0,7	0,5	0,2	2,6	1,8	0,8
		b	0,4	0,5	0,2	0,4	0,7	0,2	0,4	0,5	0,2
13040,29 zł i więcej zł and more	(300% i więcej and more)	a	13,3	9,9	3,4	2,4	1,5	0,9	10,9	8,4	2,5
		b	1,5	2,3	0,8	1,2	2,2	0,6	1,6	2,3	0,8

1 Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9. 2 W nawiasach podano procentowy rozkład wynagrodzeń w poszczególnych przedziałach (np. przedział 2173,39–2912,33 zł stanowi 50–67% przeciętnego wynagrodzenia); przedziały procentowe zostały domknięte prawostronnie (np. przedział 50–67% obejmuje wynagrodzenia stanowiące od 50,01 do 67,00% przeciętnego wynagrodzenia).

1 Data concern full- and part-time paid employees without converting part-time paid employees into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. 2 The percentage distribution of wages and salaries in individual ranges is given in brackets (e.g., the 2173,39–2912,33 zł range accounts for 50–67% of the average wage and salary); the percentage ranges are closed on the right (e.g., the 50–67% range includes wages and salaries accounting for 50,01 to 67,00% of the average wage and salary).

TABL. 2 (97). **ZATRUDNIENI¹ WEDŁUG WYSOKOŚCI WYNAGRODZENIA BRUTTO ZA PAŹDZIERNIK 2016 R. (dok.)**
PAID EMPLOYMENT¹ BY AMOUNT OF GROSS WAGES AND SALARIES FOR OCTOBER 2016 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector			
		ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	
a – w tys. in thous.											
b – w odsetkach in percent											
WEDŁUG PRZEDZIAŁÓW WYNAGRODZEŃ² USTALONYCH NA PODSTAWIE KROTNOŚCI PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA BRUTTO (4048,24 zł) W WOJEWÓDZTWIE BY RANGES OF WAGES AND SALARIES² ESTABLISHED ON THE BASIS OF THE PRODUCT OF AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES (4048,24 zł) IN VOIVODSHIP											
2024,12 zł i mniej zł and less	(50% i mniej and less)	a	119,4	65,8	53,6	4,1	0,7	3,4	115,3	65,1	50,2
		b	13,7	15,0	12,3	2,0	1,0	2,5	17,3	17,6	16,9
2024,13–2712,32	(50–67)	a	161,1	57,8	103,3	32,4	7,2	25,2	128,7	50,6	78,1
		b	18,4	13,2	23,8	15,6	10,5	18,2	19,4	13,7	26,4
2712,33–3036,18	(67–75)	a	84,1	33,5	50,6	16,1	5,3	10,8	68,0	28,2	39,8
		b	9,6	7,6	11,6	7,8	7,7	7,8	10,2	7,6	13,4
3036,19–4048,24	(75–100)	a	204,1	101,4	102,7	53,8	17,7	36,1	150,3	83,7	66,6
		b	23,4	23,1	23,5	26,1	25,6	26,4	22,6	22,8	22,3
4048,25–5060,30	(100–125)	a	133,7	71,3	62,4	47,2	14,1	33,1	86,5	57,2	29,3
		b	15,3	16,3	14,3	22,8	20,5	23,9	13,0	15,5	9,8
5060,31–6072,36	(125–150)	a	69,1	39,0	30,1	24,6	8,4	16,2	44,5	30,6	13,9
		b	7,9	8,9	6,9	11,9	12,2	11,7	6,7	8,3	4,7
6072,37–7084,42	(150–175)	a	34,6	22,1	12,5	11,2	4,9	6,3	23,4	17,2	6,2
		b	4,0	5,0	2,9	5,4	7,1	4,5	3,5	4,6	2,1
7084,43–8096,48	(175–200)	a	21,2	13,9	7,3	6,3	3,2	3,1	14,9	10,7	4,2
		b	2,4	3,2	1,7	3,0	4,7	2,2	2,2	2,9	1,4
8096,49–9108,54	(200–225)	a	12,8	9,1	3,7	3,9	2,5	1,4	8,9	6,6	2,3
		b	1,5	2,1	0,9	1,9	3,7	0,9	1,3	1,8	0,8
9108,55–10120,60	(225–250)	a	8,4	6,0	2,4	2,3	1,4	0,9	6,1	4,6	1,5
		b	1,0	1,4	0,6	1,1	2,0	0,6	0,9	1,2	0,5
10120,61–11132,66	(250–275)	a	5,5	3,9	1,6	1,4	1,0	0,4	4,1	2,9	1,2
		b	0,6	0,9	0,3	0,7	1,4	0,3	0,6	0,8	0,3
11132,67–12144,72	(275–300)	a	3,7	2,5	1,2	0,9	0,5	0,4	2,8	2,0	0,8
		b	0,4	0,6	0,3	0,4	0,8	0,3	0,4	0,5	0,3
12144,73 zł i więcej zł and more	(300% i więcej and more)	a	15,8	11,7	4,1	2,9	1,9	1,0	12,9	9,8	3,1
		b	1,8	2,7	0,9	1,4	2,8	0,7	1,9	2,7	1,0

1 Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9. 2 W nawiasach podano procentowy rozkład wynagrodzeń w poszczególnych przedziałach (np. przedział 2173,39–2912,33 zł stanowi 50–67% przeciętnego wynagrodzenia); przedziały procentowe zostały domknięte prawostronnie (np. przedział 50–67% obejmuje wynagrodzenia stanowiące od 50,01 do 67,00% przeciętnego wynagrodzenia).

1 Data concern full- and part-time paid employees without converting part-time paid employees into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. 2 The percentage distribution of wages and salaries in individual ranges is given in brackets (e.g., the 2173,39–2912,33 zł range accounts for 50–67% of the average wage and salary); the percentage ranges are closed on the right (e.g., the 50–67% range includes wages and salaries accounting for 50,01 to 67,00% of the average wage and salary).

TABL. 3 (98). ZATRUDNIENI^a ORAZ PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO WEDŁUG GRUP ZAWODÓW WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2016 R.PAID EMPLOYMENT^a AND AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES BY PERFORMED OCCUPATIONAL GROUPS FOR OCTOBER 2016

GRUPY ZAWODÓW ^b	Zatrudnieni w odsetkach Paid employees in percent			Przeciętne wynagrodzenia brutto w zł Average gross wages and salaries in zł			OCCUPATIONAL GROUPS ^b
	ogółem total	mężczyźni men	kobiety women	ogółem total	mężczyźni men	kobiety women	
O G Ó Ł E M	100,0	100,0	100,0	4048,24	4435,00	3659,05	T O T A L
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	8,9	8,8	8,9	7710,11	9371,90	6046,90	Managers
Specjaliści.....	20,1	14,0	26,3	4984,19	5845,92	4522,65	Professionals
specjaliści nauk fizycznych, matematycznych i technicznych.....	2,8	3,8	1,7	5379,94	5876,16	4235,16	science and engineering professionals
specjaliści do spraw zdrowia	2,5	0,7	4,4	4596,07	5723,33	4422,42	health professionals
specjaliści nauczania i wychowania.....	7,5	3,5	11,7	4552,12	5200,45	4355,53	teaching professionals
specjaliści do spraw ekonomicznych i zarządzania.....	5,6	3,9	7,2	5151,49	5823,45	4784,53	business and administration professionals
specjaliści do spraw technologii informacyjno-komunikacyjnych	0,9	1,5	0,3	7143,32	7402,32	5742,82	information and communications technology professionals
specjaliści z dziedziny prawa, dziedzin społecznych i kultury	0,8	0,6	1,0	5437,59	5955,18	5158,65	legal, social and cultural professionals
Technicy i inny średni personel	9,7	9,0	10,4	4315,72	4825,26	3873,39	Technicians and associate professionals
średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych.....	2,6	4,0	1,2	4743,14	5042,63	3775,39	science and engineering associate professionals
średni personel do spraw zdrowia	1,0	0,5	1,5	3297,03	3774,40	3129,05	health associate professionals
średni personel do spraw biznesu i administracji.....	5,1	3,7	6,6	4438,62	4912,45	4166,24	business and administration associate professionals
średni personel z dziedziny prawa, spraw społecznych, kultury i pokrewne.....	0,7	0,2	1,1	3325,32	3554,99	3273,28	legal, social, cultural and related associate professionals
technicy informatycy	0,3	0,6	0,0	4239,10	4274,92	3813,59	information and communications technicians
Pracownicy biurowi.....	8,8	8,7	9,0	3546,14	3759,72	3339,98	Clerical support workers
sekretarki, operatorzy urządzeń biurowych i pokrewni	2,2	0,8	3,6	3585,50	4313,49	3420,88	general and keyboard clerks
pracownicy obsługi klienta...	0,5	0,2	0,8	3495,07	4888,89	3125,02	customer services clerks
pracownicy do spraw finansowo-statystycznych i ewidencji materiałowej....	5,3	7,3	3,4	3552,24	3693,49	3250,50	numerical and material recording clerks
pozostali pracownicy obsługi biura.....	0,8	0,4	1,2	3431,31	3265,43	3487,15	other clerical support workers

a Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9. b Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 8, pkt 1) na str. 21.

a Data concern full- and part-time paid employees without converting part-time paid employees into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. b See general notes to the Yearbook, item 8, point 1) on page 21.

TABL. 3 (98). ZATRUDNIENI^a ORAZ PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO WEDŁUG GRUP ZAWODÓW WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2016 R. (dok.)PAID EMPLOYMENT^a AND AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES BY PERFORMED OCCUPATIONAL GROUPS FOR OCTOBER 2016 (cont.)

GRUPY ZAWODÓW ^b	Zatrudnieni w odsetkach Paid employees in percent			Przeciętne wynagrodzenia brutto w zł Average gross wages and salaries in zł			OCCUPATIONAL GROUPS ^b
	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	
Pracownicy usług i sprzedawcy	15,9	7,3	24,6	2785,18	2989,11	2724,62	Service and sales workers
pracownicy usług osobistych	1,7	1,5	1,8	2624,08	2839,02	2443,42	personal service workers
sprzedawcy i pokrewni	12,6	4,0	21,3	2845,45	3285,80	2762,42	sales workers
pracownicy opieki osobistej i pokrewni.....	0,6	0,1	1,1	2538,57	2418,49	2548,96	personal care workers
pracownicy usług ochrony ...	1,0	1,7	0,4	2443,56	2445,07	2436,79	protective services workers
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	0,4	0,7	0,2	3229,94	3366,71	2613,45	Skilled agricultural, forestry and fishery workers
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	15,6	25,1	5,9	3363,71	3508,62	2737,69	Craft and related trades workers
robotnicy budowlani i pokrewni (z wyłączeniem elektryków).....	2,2	4,4	0,1	3248,90	3246,52	3448,51	building and related trades workers, excluding electricians
robotnicy obróbki metali, mechanicy maszyn i urządzeń i pokrewni.....	6,1	11,1	0,8	3756,75	3812,42	2951,61	metal, machinery and related trades workers
rzemieślnicy i robotnicy poligraficzni.....	0,7	1,1	0,3	3632,92	3794,12	3052,42	handicraft and printing workers
elektrycy i elektronicy	1,3	2,4	0,2	4047,01	4104,63	3378,67	electrical and electronic trades workers
robotnicy w przetwórstwie spożywczym, obróbce drewna, produkcji wyrobów tekstylnych i pokrewni.....	5,3	6,1	4,5	2768,36	2860,34	2642,31	food processing, wood working, garment and other craft and related trades workers
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	12,7	20,0	5,4	3452,23	3576,90	2986,38	Plant and machine operators and assemblers
operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych.....	5,6	7,2	4,0	3511,34	3821,30	2948,10	stationary plant and machine operators
monterzy	1,2	1,3	1,1	3547,38	4085,85	2916,12	assemblers
kierowcy i operatorzy pojazdów	5,9	11,5	0,3	3377,02	3367,00	3774,88	drivers and mobile plant operators
Pracownicy przy pracach prostych.....	7,9	6,4	9,3	2679,20	2983,69	2467,80	Elementary occupations
w tym:							of which:
robotnicy pomocniczy w rolnictwie, leśnictwie i rybołówstwie	0,2	0,2	0,1	3277,50	3571,85	2434,23	agricultural, forestry and fishery labourers
robotnicy pomocniczy w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie.....	3,6	3,9	3,3	2943,28	3184,62	2660,91	labourers in mining, construction, manufacturing and transport

a Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9. b Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 8, pkt 1) na str. 21.

a Data concern full- and part-time paid employees without converting part-time paid employees into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. b See general notes to the Yearbook, item 8, point 1) on page 21.

TABL. 4 (99). PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO ZA PAŹDZIERNIK 2016 R.¹
 AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES FOR OCTOBER 2016¹

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector			
	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	
a – w zł in zł										
b – w odsetkach in percent										
O G Ó Ł E M T O T A L										
O G Ó Ł E M	a	4048,24	4435,00	3659,05	4431,78	5025,25	4137,32	3928,97	4325,21	3435,94
T O T A L	b	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA BY EDUCATIONAL LEVEL										
Wyższe ze stopniem nauko- wym co najmniej doktora oraz tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym Tertiary with academic degree (at least doctorate) or tertiary with master degree, physician degree or equivalent	a	5726,45	7226,30	4860,34	5065,81	6030,85	4701,94	6422,44	7970,66	5086,11
	b	141,5	162,9	132,8	114,3	120,0	113,6	163,5	184,3	148,0
Wyższe z tytułem inżyniera, licencjata, dyplomowanego ekonomisty lub równorzędnym Tertiary with engineer degree, licentiate (bachelor), economist with diploma or equivalent	a	4728,45	5590,67	3896,58	4422,93	5514,05	3861,35	4817,90	5604,91	3911,23
	b	116,8	126,1	106,5	99,8	109,7	93,3	122,6	129,6	113,8
Policealne..... Post-secondary	a	3627,13	4050,93	3427,10	3726,53	3972,95	3664,58	3590,84	4066,63	3318,08
	b	89,6	91,3	93,7	84,1	79,1	88,6	91,4	94,0	96,6
Średnie zawodowe..... Vocational secondary	a	3650,57	3963,37	3253,10	3917,98	4433,24	3598,81	3598,03	3903,97	3149,70
	b	90,2	89,4	88,9	88,4	88,2	87,0	91,6	90,3	91,7
Średnie ogólnokształcące..... General secondary	a	3535,67	3976,33	3186,41	3497,21	4060,72	3261,92	3541,65	3968,01	3170,91
	b	87,3	89,7	87,1	78,9	80,8	78,8	90,1	91,7	92,3
Zasadnicze zawodowe..... Basic vocational	a	3136,96	3387,28	2648,93	3264,18	3815,25	2523,99	3121,79	3343,73	2668,27
	b	77,5	76,4	72,4	73,7	75,9	61,0	79,5	77,3	77,7
Gimnazjalne..... Lower secondary	a	2868,63	3092,21	2291,16	2597,39	2709,90	1899,83	2875,69	3104,15	2296,16
	b	70,9	69,7	62,6	58,6	53,9	45,9	73,2	71,8	66,8
Podstawowe i niepełne podstawowe Primary and incomplete primary	a	2926,21	3235,42	2694,32	2927,93	3499,99	2449,91	2926,01	3203,54	2720,43
	b	72,3	73,0	73,6	66,1	69,6	59,2	74,5	74,1	79,2

1 Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9.

1 Data concern full- and part-time paid employees without converting part-time paid employees into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons.

TABL. 4 (99). PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO ZA PAŹDZIERNIK 2016 R.¹ (dok.)
 AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES FOR OCTOBER 2016¹ (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	a – w zł in zł b – w odsetkach in percent	Ogółem Total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector		
		ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women
WEDŁUG WIEKU BY AGE										
24 lata i mniej and less	a	2844,68	3015,34	2610,80	2809,03	3098,37	2668,45	2847,03	3012,34	2604,51
	b	70,3	68,0	71,4	63,4	61,7	64,5	72,5	69,6	75,8
25–34.....	a	3703,46	4012,42	3367,69	3683,86	4094,40	3479,48	3706,71	4004,24	3340,06
	b	91,5	90,5	92,0	83,1	81,5	84,1	94,3	92,6	97,2
35–44.....	a	4409,43	5022,36	3868,92	4543,59	5250,96	4241,74	4371,76	4985,18	3717,29
	b	108,9	113,2	105,7	102,5	104,5	102,5	111,3	115,3	108,2
45–54.....	a	4273,98	4813,50	3826,95	4597,90	5186,62	4350,15	4098,88	4702,44	3396,11
	b	105,6	108,5	104,6	103,7	103,2	105,1	104,3	108,7	98,8
55–59.....	a	4117,02	4367,97	3873,90	4531,77	5034,11	4265,96	3844,85	4110,67	3465,60
	b	101,7	98,5	105,9	102,3	100,2	103,1	97,9	95,0	100,9
60–64.....	a	4370,67	4411,64	4278,50	4963,87	5320,69	4541,98	4025,41	4044,09	3959,24
	b	108,0	99,5	116,9	112,0	105,9	109,8	102,5	93,5	115,2
65 lat i więcej and more	a	5390,60	5383,44	6119,72	7574,54	7621,83	3942,76	4283,34	4253,95	7861,28
	b	133,2	121,4	167,2	170,9	151,7	95,3	109,0	98,4	228,8
WEDŁUG STAŻU PRACY BY WORK SENIORITY										
Do 1,9 roku and less	a	2903,97	3066,74	2727,99	3096,21	3552,14	2900,12	2879,59	3032,91	2694,27
	b	71,7	69,1	74,6	69,9	70,7	70,1	73,3	70,1	78,4
2,0– 4,9.....	a	3401,80	3678,58	3124,28	3468,42	3884,43	3265,55	3392,87	3661,31	3097,53
	b	84,0	82,9	85,4	78,3	77,3	78,9	86,4	84,7	90,2
5,0– 9,9.....	a	3909,33	4314,03	3492,82	3991,08	4472,90	3746,15	3894,42	4295,89	3426,49
	b	96,6	97,3	95,5	90,1	89,0	90,5	99,1	99,3	99,7
10,0–14,9.....	a	4240,45	4732,08	3754,50	4349,39	5023,64	4027,50	4216,27	4693,05	3666,17
	b	104,7	106,7	102,6	98,1	100,0	97,3	107,3	108,5	106,7
15,0–19,9.....	a	4527,80	5177,72	3914,48	4699,37	5524,66	4363,91	4482,58	5128,54	3732,49
	b	111,8	116,7	107,0	106,0	109,9	105,5	114,1	118,6	108,6
20 lat i więcej and more	a	4412,25	4770,45	4051,45	4696,80	5270,09	4396,04	4226,54	4584,90	3678,25
	b	109,0	107,6	110,7	106,0	104,9	106,3	107,6	106,0	107,1

¹ Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9.

¹ Data concern full- and part-time paid employees without converting part-time paid employees into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons.

TABL. 5 (100). MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO NAJWYŻSZE (decyle) W GRUPACH DECYLOWYCH PRACOWNIKÓW ZATRUDNIONYCH¹ WEDŁUG WIELKICH GRUP ZAWODÓW² WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2016 R.

DECILE EARNINGS (the upper limits of gross wages and salaries received by decile paid employment)¹ BY GREAT OCCUPATIONAL GROUPS² FOR OCTOBER 2016

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Najwyższe wynagrodzenia (decyle), w zł, w grupie decylowej Decile earnings (the upper limits of gross wages and salaries received by decile) in zł									
	pierwszej first	drugiej second	trzeciej third	czwartej fourth	piątej (media- na) fifth (median)	szóstej sixth	siódmej seventh	ósmej eight	dziewiątej ninth	
O G Ó Ł E M TOTAL	a	1900,00	2265,01	2637,64	2980,71	3376,03	3802,19	4294,71	5018,93	6426,95
	b	1850,00	2300,00	2791,80	3218,85	3649,62	4093,35	4650,00	5535,09	7269,30
	c	1962,56	2250,00	2536,08	2816,16	3107,50	3516,93	3989,65	4572,49	5627,12
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy Managers	a	2993,50	3595,04	4038,79	4808,04	5542,00	6553,38	7878,59	9989,55	14000,00
	b	2995,82	3967,47	4800,00	5702,18	6959,47	8100,00	9868,54	12392,08	17042,00
	c	2993,50	3477,39	3760,30	4104,02	4812,97	5435,24	6220,00	7587,50	10381,26
Specjaliści..... Professionals	a	2730,48	3217,50	3640,67	4033,33	4410,22	4819,35	5351,48	6107,29	7752,60
	b	2776,00	3476,50	4000,00	4517,83	5081,30	5697,76	6501,71	7647,57	9757,95
	c	2703,11	3135,88	3507,93	3858,00	4203,67	4526,48	4920,79	5446,40	6424,80
Technicy i inny średni personel Technicians and associate professionals	a	2246,60	2731,68	3092,92	3496,12	3865,57	4258,62	4785,00	5544,78	6832,40
	b	2300,00	2936,67	3466,67	3903,81	4355,00	4875,00	5518,44	6330,08	7865,72
	c	2227,92	2628,40	2920,84	3200,00	3538,64	3892,06	4244,95	4768,39	5773,44
Pracownicy biurowi..... Clerical support workers	a	2028,62	2470,17	2750,08	3026,00	3315,00	3613,07	3934,11	4350,20	5098,22
	b	2109,04	2600,00	2908,25	3216,81	3536,26	3813,00	4133,12	4607,39	5451,67
	c	2000,00	2350,00	2620,00	2858,83	3123,33	3408,22	3722,54	4100,00	4752,32
Pracownicy usług i sprzedawcy Service and sales workers	a	1850,00	2000,00	2175,27	2374,26	2581,53	2769,92	2958,32	3231,85	3945,83
	b	1850,00	1888,66	2068,33	2363,94	2650,00	2922,50	3248,00	3749,77	4478,14
	c	1850,00	2029,91	2200,00	2375,74	2566,86	2740,52	2910,97	3105,70	3749,45
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy Skilled agricultural, forestry and fishery workers	a	1850,00	1850,00	1924,23	2080,00	2745,20	3209,04	3674,89	4060,57	5396,44
	b	1850,00	1876,43	1957,90	2266,10	2937,32	3381,61	3775,00	4339,65	5753,69
	c	1849,54	1849,54	1850,00	1850,00	1950,08	2557,10	3031,98	3485,00	3839,22
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy Craft and related trades workers	a	1850,00	1928,08	2318,40	2700,00	3069,69	3466,14	3893,00	4404,05	5290,64
	b	1850,00	1938,00	2417,43	2863,50	3286,90	3652,01	4082,41	4623,75	5513,65
	c	1850,00	1909,95	2106,44	2330,07	2520,26	2765,20	3021,28	3343,05	4000,91
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń Plant and machine operators and assemblers	a	1874,00	2140,00	2512,50	2845,83	3199,63	3564,82	3968,00	4421,93	5329,20
	b	1864,80	2120,81	2600,00	2990,00	3382,88	3748,00	4149,26	4619,91	5539,69
	c	1893,75	2145,00	2389,68	2586,55	2797,82	3017,22	3307,63	3639,32	4187,71
Pracownicy przy pracach prostych Elementary occupations	a	1850,00	1926,06	2100,11	2243,52	2412,07	2626,93	2915,78	3304,48	3883,21
	b	1850,00	1942,50	2224,17	2528,19	2808,45	3098,00	3448,03	3782,16	4361,97
	c	1850,00	1915,00	2063,00	2174,00	2293,62	2410,94	2592,84	2863,61	3331,92

¹ Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9. ² Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 8, pkt 1) na str. 21.

¹ Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. ² See general notes to the Yearbook, item 8, point 1) on page 21.

Świadczenia z ubezpieczeń społecznych Social security benefits

TABLE 6 (101). EMERYCI I RENCIŚCI^a
RETIREES AND PENSIONERS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	766825	744822	749486	754242	TOTAL
Pobierający emerytury i renty wypłacone przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych	640582	627805	631762	636842	Persons receiving retirement and other pensions paid by the Social Insurance Institution
emerytury.....	391631	405435	415268	426588	retirement pensions
renty z tytułu niezdolności do pracy	132022	105915	100628	94803	disability pensions
renty rodzinne.....	116929	116455	115866	115451	survivors pensions
Rolnicy indywidualni	126243	117017	117724	117400	Farmers

a Przeciętne w roku.

Źródło: dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

a Annual averages.

SOURCE: data of the Social Insurance Institution and the Agricultural Social Insurance Fund.

TABLE 7 (102). ŚWIADCZENIA EMERYTALNE I RENTOWE BRUTTO
GROSS RETIREMENT AND OTHER PENSION BENEFITS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M GRAND TOTAL					
Świadczenia w mln zł	13073,6	15933,9	16327,0	16886,8	Benefits in mln zł
WYPŁACANE PRZEZ ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH PAID BY THE SOCIAL INSURANCE INSTITUTION Razem Total					
Świadczenia w mln zł	11640,0	14295,1	14676,9	15223,0	Benefits in mln zł
Przeciętna miesięczna emerytura i renta w zł	1514,25	1897,51	1935,97	1991,99	Average monthly retirement and other pension in zł
Emerytura Retirement pensions					
Świadczenia w mln zł	7779,6	9925,6	10340,2	10894,4	Benefits in mln zł
Przeciętna miesięczna emerytura w zł	1655,39	2040,13	2075,01	2128,21	Average monthly retirement pension in zł
Renty z tytułu niezdolności do pracy Disability pensions					
Świadczenia w mln zł	1885,2	1938,3	1875,8	1824,8	Benefits in mln zł
Przeciętna miesięczna renta w zł	1189,98	1525,02	1553,41	1604,02	Average monthly pension in zł
Renty rodzinne Survivors pensions					
Świadczenia w mln zł	1975,2	2431,2	2460,8	2503,8	Benefits in mln zł
Przeciętna miesięczna renta w zł	1407,67	1739,75	1769,89	1807,26	Average monthly pension in zł
ROLNIKÓW INDYWIDUALNYCH^a FARMERS^a					
Świadczenia w mln zł	1433,6	1638,7	1650,1	1663,8	Benefits in mln zł
Przeciętna miesięczna emerytura i renta w zł	946,32	1167,02	1168,04	1181,02	Average monthly retirement and other pension in zł

a Łącznie z wypłatami z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych, w przypadku łączenia uprawnień do świadczeń z tego systemu z uprawnieniami do świadczeń z Funduszu Emerytalno-Rentowego; patrz uwagi ogólne, ust. 1 na str. 143.

Źródło: dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

a Including payments from non-agricultural social security system, in case of a simultaneous right to benefits from this system and to benefits from the Pension Fund; see general notes, item 1 on page 143.

SOURCE: data of the Social Insurance Institution and the Agricultural Social Insurance Fund.

DZIAŁ VIII BUDŻETY GOSPODARSTW DOMOWYCH

Uwagi ogólne

1. Podstawowym źródłem informacji o warunkach bytu ludności, tj. poziomie i strukturze dochodu rozporządzalnego, wydatków, spożycia, wyposażeniu gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania oraz zagrożeniu ubóstwem – jest reprezentacyjne **badanie budżetów gospodarstw domowych**. Badaniem objęte są wszystkie gospodarstwa domowe, z wyjątkiem zamieszkujących obiekty zbiorowego zakwaterowania oraz gospodarstw członków korpusu dyplomatycznego państw obcych. Od 2004 r. gospodarstwa domowe obywateli obcego państwa zamieszkujących w Polsce stale lub przez dłuższy czas i posługujących się językiem polskim biorą udział w badaniu.

Jednostką badania jest **gospodarstwo domowe jedno- lub wieloosobowe**. Gospodarstwo domowe **jednoosobowe** stanowi osoba utrzymująca się samodzielnie, tzn. niełącząca swoich dochodów z dochodami innych osób bez względu na to, czy mieszka sama czy z innymi osobami. Przez gospodarstwo domowe **wieloosobowe** rozumie się zespół osób zamieszkujących razem i wspólnie utrzymujących się.

Wyniki badania oparte są na oświadczeniach osób biorących udział w badaniu budżetów gospodarstw domowych. W celu zachowania relacji między strukturą badanej zbiorowości a strukturą społeczno-demograficzną zbiorowości generalnej, dane od 2010 r. uzyskane z badania budżetów gospodarstw domowych zostały przeważone strukturą gospodarstw domowych według liczby osób i miejsca zamieszkania pochodzącą z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011.

2. Badanie budżetów gospodarstw domowych prowadzone jest metodą rotacji miesięcznej w cyklu kwartalnym, co oznacza, że w każdym miesiącu w badaniu uczestniczą inne gospodarstwa domowe, a po kwartale w gospodarstwach domowych, które brały udział w badaniu miesięcznym danego kwartału, przeprowadzany jest wywiad dotyczący niektórych wydatków, m.in. na zakup przedmiotów trwałego użytkowania (telewizor, pralka, lodówka itp.), na opłatę za usługi (lekarские, stomatologiczne itp.) oraz wywiad dotyczący wyposażenia gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania.

Badaniem objęto wszystkie gospodarstwa domowe zamieszkałe w wylosowanych mieszkaniach, reprezentujące społeczno-ekonomiczne grupy ludności, tj. gospodarstwa domowe: pracowników, rolników, pracujących na własny rachunek, emerytów i rencistów oraz utrzymujących się z niezarobkowych źródeł (innych niż emerytura lub renta).

CHAPTER VIII HOUSEHOLD BUDGETS

General notes

1. The basic source of information regarding the living conditions of the population, i.e., the level and structure of available income, expenditures, consumption, the equipment of households with durable goods as well as risk of poverty, is a representative **household budget survey**. Included in the survey there are all the households, with the exception of those living in institutional households as well as households of members of the diplomatic corps of foreign countries. Since 2004 the households of foreign citizens with permanent or longlasting residence in Poland and using Polish language participate in the survey.

The survey unit is a one- or a multi-person **household**. A **one-person** household is understood as an individual independently maintaining himself/herself, i.e., income is not combined with the income of others, regardless of whether the individual lives alone or with other persons. A **multi-person** household is understood as a group of people living together and maintaining themselves jointly.

Survey results are based on declarations made by persons participating in the household budget survey. In order to maintain the relation between the structure of the surveyed population and the socio-demographic structure of the total population, data since 2010 obtained from the household budget survey are weighted with the structure of households by number of persons and class of locality coming from the Population and Housing Census 2011.

2. The household budget survey is conducted using the method of monthly rotation with a quarterly cycle, which means that each month different households participate in the survey, and after each quarter an interview is conducted in households which participated in the monthly survey of a given quarter concerning some expenditures, i.e., on purchases of durable goods (a television set, washing machine, refrigerator, etc.), on payments for services (medical, dental, etc.) as well as survey on equipment the household with durable goods.

The survey included all households within randomly selected dwellings representing socio-economic groups of the population, i.e., households of: employees, farmers, self-employed, retirees and pensioners as well as households maintained from non-earned sources (other than retirement or other pension).

3. Kategorie osób występujących w gospodarstwach domowych (tabl. 1) ustalone zostały na podstawie ich głównego źródła utrzymania, czyli źródła przynoszącego największy dochód:

1) osoby **pracujące**, do których zalicza się:

- a) pracujących najemnie, dla których głównym źródłem utrzymania jest dochód z pracy najemnej, niezależnie od rodzaju umowy zawartej z pracodawcą (umowa o pracę na czas nieokreślony lub określony, mianowanie, powołanie, praca sezonowa, praca dorywcza, umowa o wykonanie pracy nakładczej, umowa z agentem, umowa-zlecenie, umowa ustna itd.),
- b) pracujących w gospodarstwie indywidualnym w rolnictwie (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin), dla których głównym źródłem utrzymania jest dochód z pracy w użytkownym przez siebie gospodarstwie indywidualnym w rolnictwie,
- c) pracujących na własny rachunek (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin), dla których głównym źródłem utrzymania jest prowadzenie działalności gospodarczej (poza użytkowaniem gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie), w tym wynajem nieruchomości związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą oraz wykonywanie wolnego zawodu, a także członków spółdzielni produkcji rolniczej;

2) osoby **utrzymujące się ze świadczeń społecznych**, których głównym źródłem utrzymania jest m.in.: emerytura, renta, zasiłek dla bezrobotnych i inne świadczenia z Funduszu Pracy, świadczenia rodzinne, renta socjalna, świadczenia pieniężne i niepieniężne udzielane na podstawie ustawy o pomocy społecznej, stypendia oraz świadczenie wychowawcze „Rodzina 500+” – od II kwartału 2016 r.;

3) osoby **pozostające na utrzymaniu** (bez własnego źródła utrzymania) utrzymywane przez inne osoby będące członkami tego samego gospodarstwa domowego. Do grupy tej nie zalicza się dzieci w wieku 15–18 lat otrzymujących świadczenie wychowawcze „Rodzina 500+” (od II kwartału 2016 r.).

4. **Dochód rozporządzalny** obejmuje bieżące dochody pieniężne i niepieniężne (w tym wartość spożycia naturalnego, tj. wartość towarów i usług konsumpcyjnych pobranych na potrzeby gospodarstwa domowego z działalności gospodarczej na własny rachunek – rolniczej i pozarolniczej oraz wartość towarów i usług otrzymanych bezpłatnie) bez zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych płaconych z tytułu dochodów (z pracy najemnej, ze świadczeń społecznych – z ubezpieczeń społecznych i pozostałych świadczeń społecznych), bez składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne płacone przez ubezpieczonego pracownika (patrz uwagi ogólne do działu „Wynagrodzenia. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych”, ust. 3 na str. 142) oraz bez podatków płaconych przez osoby pracujące na własny rachunek.

W skład dochodu rozporządzalnego wchodzi:

3. The categories of persons who are members of households (table 1) were established on the basis of their main source of maintenance, i.e., source deriving the greatest income:

1) **employed** persons include:

- a) hired employees, for whom the main source of maintenance is income from hired work, regardless of the type of contract concluded with the employer (a labour contract for a specified or unspecified period, postings, appointments, seasonal work, odd jobs, outwork, contract with agent, commission contracts, verbal contracts, etc.),
- b) employees on a private farm in agriculture (including contributing family workers), for whom the main source of maintenance is income from work in private farm in agriculture,
- c) self-employed persons (including contributing family workers), for whom the main source of maintenance is conducting economic activity (excluding the use of a private farm in agriculture), including rental of real estate connected with conducting economic activity and practising a learned profession as well as members of agricultural production cooperatives;

2) persons **maintained from social benefits**, for whom the main source of maintenance is i.a.: retirement and other pension, unemployment benefit and other benefits from the Labour Fund, family allowances, social pension, monetary and non-monetary assistance provided on the basis of the Law on Social Assistance, scholarships as well as child-raising benefit “Family 500+” – since the second quarter of 2016;

3) **dependents** (without their own source of maintenance) are maintained by other persons being members of the same household. This group excludes children aged 15–18 receiving child-raising benefit “Family 500+” (since the second quarter of 2016).

4. **Available income** includes current monetary and non-monetary income (including the value of own consumption, i.e., consumer goods and services acquired for household needs from self-employed agricultural or non-agricultural economic activity as well as the value of goods and services received free of charge) excluding prepayments on personal income tax paid (with income from hired labour, from social benefits – from social security benefits and other social benefits), excluding contributions to obligatory social security paid by the insured employee (see general notes in the chapter “Wages and salaries. Social security benefits”, item 3 on page 142) as well as excluding taxes paid by self-employed persons.

Available income comprises:

- 1) dochód z pracy najemnej – uzyskany we wszystkich miejscach pracy danego członka gospodarstwa domowego, niezależnie od długości trwania okresu pracy i rodzaju umowy o pracę – który obejmuje wszystkie dochody uzyskiwane z tytułu pracy najemnej, w tym: wynagrodzenia, wypłaty niezaliczone do wynagrodzeń (np. dodatek za rozłąkę, ekwiwalent pieniężny za używanie własnej odzieży zamiast roboczej, kwoty uzyskane z zakładowego funduszu świadczeń społecznych), zasiłki chorobowe (pobrane w czasie trwania stosunku pracy), wyrównawcze, opiekuńcze, dochody w formie niepieniężnej (opłacone przez pracodawcę);
- 2) dochód z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie, który stanowi różnicę między wartością produkcji rolniczej (łącznie ze spożyciem naturalnym) a poniesionymi na nią bieżącymi nakładami (tj. zakup produktów i usług, wynagrodzenie i składki na obowiązkowe ubezpieczenie społeczne pracowników najemnych). Dochód ten jest pomniejszony o podatki związane z prowadzeniem gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie oraz powiększony o dopłaty dla rolnictwa;
- 3) dochód z pracy na własny rachunek, który stanowi część dochodu uzyskanego z prowadzonej działalności gospodarczej na własny rachunek (poza gospodarstwem indywidualnym w rolnictwie), oraz dochód z wykonywania wolnego zawodu, jaki został przeznaczony na pozyskanie towarów i usług konsumpcyjnych na potrzeby gospodarstwa domowego, a także na inwestycje o charakterze mieszkaniowym (zakup, budowa, remont lub modernizacja mieszkania lub domu mieszkalnego);
- 4) dochód z własności (odsetki, udziały w zyskach przedsiębiorstw, w tym dywidendy) oraz dochód z wynajmu nieruchomości (dochód netto, czyli przychody minus nakłady i ewentualne podatki, pochodzący z wynajmu lokali mieszkalnych, garaży i innych budynków niezwiązanych z prowadzoną działalnością gospodarczą oraz ziemi);
- 5) dochód ze świadczeń społecznych, który obejmuje m.in.: emerytury, renty, zasiłki z ubezpieczeń społecznych i pozostałych świadczeń społecznych oraz oświadczenie wychowawcze „Rodzina 500+” – od II kwartału 2016 r.;
- 6) pozostały dochód, który obejmuje m.in. dary od osób prywatnych (w tym alimenty), odszkodowania z tytułu ubezpieczeń w instytucjach ubezpieczeniowych, wygrane w grach hazardowych i loteryjnych.

Dochód rozporządzalny przeznaczony jest na wydatki oraz przyrost oszczędności.

Dochód do dyspozycji jest to dochód rozporządzalny pomniejszony o pozostałe wydatki. Dochód do dyspozycji przeznaczony jest na wydatki na towary i usługi konsumpcyjne oraz przyrost oszczędności.

5. Wydatki obejmują wydatki na towary i usługi konsumpcyjne oraz pozostałe wydatki.

- 1) income from hired work – obtained in all workplaces by the given household member, regardless of the length of time worked or the type of labour agreement – which includes: all income obtained from hired work, including: wages and salaries, payments not included in wages and salaries (e.g., severance pay, the monetary equivalent for the use of personal rather than company clothing, sums received from a company social benefit fund), sickness allowances (taken during the period of employment), compensatory and care allowances, income in a non-monetary form (paid by the employer);
- 2) income from a private farm in agriculture, which accounts for the difference in the value of agricultural production (including own consumption) and current expenditures borne on it (i.e., the purchase of products and services, wages and salaries as well as contributions to compulsory social security of hired employees). This income is reduced by taxes connected with tending a private farm in agriculture and increased by subsidies for agriculture;
- 3) income from self-employment, which accounts for a portion of income obtained from conducting self-employed economic activity (excluding a private farm in agriculture) and income from practising a learned profession, that was spent on consumer goods and services for household needs as well as for investments with a residential character (purchasing, building, renovating or modernizing a dwelling or house);
- 4) income from property (interests, shares in company profits including dividends) and income from rental of real estate (net income, i.e., revenues minus investments and taxes, from rental of dwellings, garages and other buildings not connected with conducting economic activity and from land leasing);
- 5) income from social benefits, which includes, i.a.: retirement and other pensions, social security allowances and other social benefits as well as child-raising benefit “Family 500+” – since the second quarter of 2016;
- 6) other income, which includes, i.a.: gifts from private persons (of which alimony), insurance indemnities, winnings from games of chance and lotteries.

Available income is designated for expenditures as well as for an increase in savings.

Disposable income is understood as available income less other expenditures. Disposable income is designated for consumer goods and services as well as for an increase in savings.

5. Expenditures include expenditures on consumer goods and services as well as other expenditures.

Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne przeznaczone są na zaspokojenie potrzeb gospodarstwa domowego. Obejmują wydatki na towary i usługi zakupione za gotówkę, również przy użyciu karty płatniczej lub kredytowej i na kredyt, wartość artykułów otrzymanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego. Towary konsumpcyjne obejmują dobra nietrwałego użytkowania (np. żywność, napoje, artykuły farmaceutyczne), półtrwałego użytkowania (np. odzież, książki, zabawki) i trwałego użytkowania (np. samochody, pralki, lodówki, telewizory). Do wydatków nie zalicza się funduszu remontowego.

Pozostałe wydatki obejmują m.in. kwoty przekazane innym gospodarstwom domowym i instytucjom niekomercyjnym, w tym dary; koszty zakwaterowania młodzieży i studentów uczących się poza domem; alimenty dla osób prywatnych; niektóre podatki, np.: od nieruchomości, od spadków i darowizn, od dochodów z własności, z wynajmu i sprzedaży nieruchomości; straty pieniężne.

Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne zagregowano zgodnie z przyjętą w badaniu budżetów gospodarstw domowych od 2013 r. nomenklaturą Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP), włączając wydatki na ubezpieczenia na życie w pozycji „pozostałe wydatki na towary i usługi”.

6. Spożycie artykułów żywnościowych (w ujęciu ilościowym) w gospodarstwach domowych obejmuje artykuły zakupione za gotówkę, również przy użyciu karty płatniczej lub kredytowej i na kredyt, otrzymane nieodpłatnie oraz pobrane z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie bądź z prowadzonej działalności gospodarczej na własny rachunek (spożycie naturalne); bez spożycia w placówkach gastronomicznych.

7. Zagrożenie ubóstwem – gospodarstwo domowe (a tym samym wszystkie osoby wchodzące w jego skład) zostało uznane za ubogie, jeżeli poziom jego wydatków (obejmujących także wartość artykułów otrzymanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego) był niższy od wartości przyjętej za granicę ubóstwa. Dla wyeliminowania wpływu, jaki na koszty utrzymania gospodarstw domowych wywiera ich skład społeczno-demograficzny, zarówno przy obliczaniu poziomu wydatków w gospodarstwach domowych, jak i ustalaniu granic ubóstwa (relatywnego oraz minimum egzystencji), zastosowano tak zwaną **oryginalną skalę ekwiwalentności OECD**. Według tej skali wagę 1 przypisuje się pierwszej osobie w gospodarstwie domowym w wieku 14 lat i więcej, wagę 0,7 – każdej następnej osobie w tym wieku oraz wagę 0,5 – każdemu dziecku w wieku poniżej 14 lat. Oznacza to np., że granica ubóstwa relatywnego dla gospodarstwa 4-osobowego złożonego z dwóch osób dorosłych i dwójki dzieci w wieku poniżej 14 lat jest 2,7 razy wyższa niż dla gospodarstwa 1-osobowego.

Relatywna granica ubóstwa to 50% średnich miesięcznych wydatków ustalonych na poziomie wszystkich gospodarstw domowych w kraju z uwzględnieniem tzw. oryginalnej skali ekwiwalentności

Expenditures on consumer goods and services are designated for meeting household needs. They include expenditures on goods and services purchased for cash, with the use of cash or a credit card and on credit, the value of articles received free of charge as well as the value of own consumption. Consumer goods include non-durable goods (e.g., food, beverages, pharmaceutical products), semi-durable goods (e.g., clothing, books, toys) and durable goods (e.g., cars, washing machines, refrigerators, television sets). Expenditures do not include renovation fund.

Other expenditures include, i.a.: amounts transferred to other households and non-commercial institutions, including gifts; boarding costs of youth and students studying away from home; private alimony; some taxes, e.g.: on real estate, inheritance and donations, income from property as well as renting and selling real estate; monetary losses.

Expenditures on consumer goods and services were aggregated in accordance with the nomenclature adopted in household budget survey since 2013 on the basis of the Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP), including expenditures on life insurance in item “miscellaneous goods and services”.

6. Consumption of foodstuffs (in terms of quantity) in households includes articles purchased for cash with the use of cash or a credit card and on credit, received free of charge as well as taken from a private farm in agriculture or from conducted self-employed economic activity (own consumption); excluding consumption in catering establishments.

7. Risk of poverty – a household and thus all its members have been regarded as poor if the expenditure level (including the value of products received free of charge as well as the value of own consumption) was below the adopted poverty threshold. In order to eliminate the effect of the socio-demographic composition of household on the maintenance scale, the so-called **original OECD equivalence scale** has been used for the calculation of the households' expenditure level and determination of poverty thresholds (relative and subsistence minimum). According to this scale, weight 1 is attributed to the first person in the household at the age of 14 and over, weight 0,7 – to any other person at that age and weight 0,5 – to every child under 14. And thus, for instance, the relative poverty threshold for a 4-person household consisting of two adult persons and two children at the age under 14 is 2,7 times as high as that for a 1-person household.

Relative poverty threshold is 50% of the mean monthly expenditure determined at the level of all households in Poland estimated with the use of the so-called original OECD equivalence scale. The

OECD. Granice ubóstwa szacowane są dla poszczególnych kwartałów; w IV kwartale 2010 r. relatywna granica ubóstwa wynosiła dla gospodarstw 1-osobowych 668 zł, a dla 4-osobowych (2 osoby dorosłe z 2 dzieci w wieku poniżej 14 lat) – 1802 zł, w IV kwartale 2015 r. było to 734 zł dla gospodarstw 1-osobowych oraz 1982 zł dla gospodarstw 4-osobowych, w IV kwartale 2016 r. progi te wyniosły odpowiednio: 770 zł oraz 2080 zł, a w IV kwartale 2017 r. – 779 zł oraz 2157 zł.

„**Ustawowa**” granica ubóstwa to kwota, która zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z systemu pomocy społecznej. Od 2010 r. do III kwartału 2012 r. obowiązywały następujące kwoty progowe – 477 zł dla gospodarstw 1-osobowych oraz 351 zł na 1 osobę dla gospodarstw wieloosobowych. Od IV kwartału 2012 r. do III kwartału 2015 r. obowiązywały następujące kwoty progowe – 542 zł dla gospodarstw 1-osobowych oraz 456 zł na 1 osobę dla gospodarstw wieloosobowych. Natomiast od IV kwartału 2015 r. obowiązują kwoty odpowiednio: 634 zł oraz 514 zł.

Minimum egzystencji, uznawane za granicę ubóstwa skrajnego, wyznacza poziom zaspokojenia potrzeb, poniżej którego występuje biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju psychofizycznego człowieka. Przy ustalaniu granic ubóstwa skrajnego przyjmuje się poziom minimum egzystencji obliczany przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych dla 1-osobowego gospodarstwa pracowniczego w kraju. Granice ubóstwa szacowane są dla poszczególnych kwartałów; w IV kwartale 2010 r. granica ubóstwa skrajnego wyniosła dla gospodarstw 1-osobowych 466 zł, a dla 4-osobowych (2 osoby dorosłe z 2 dzieci w wieku poniżej 14 lat) – 1257 zł, w IV kwartale 2015 r. było to 545 zł dla gospodarstw 1-osobowych oraz 1472 zł dla gospodarstw 4-osobowych, w IV kwartale 2016 r. progi te wyniosły odpowiednio: 550 zł oraz 1486 zł, a w IV kwartale 2017 r. – 582 zł oraz 1571 zł.

poverty lines are estimated quarterly; in the fourth quarter of 2010 the relative poverty threshold was 668 zł for 1-person households and 1802 zł for 4-person households (2 adults with 2 children at the age under 14), in the fourth quarter of 2015 the threshold was 734 zł for 1-person households and 1982 zł for 4-person households, in the fourth quarter of 2016: 770 zł and 2080 zł, respectively and in the fourth quarter of 2017 – 799 zł and 2157 zł.

“**Legal**” poverty threshold is the amount which, according to the Law on Social Assistance, provides eligibility for a monetary benefit from social assistance. From 2010 to the third quarter of 2012 the poverty line remained at the level of 477 zł for 1-person households and 351 zł per 1 person for multi-person households. From the fourth quarter of 2012 to the third quarter of 2015 the poverty threshold amounted to 542 zł for 1-person households and 456 zł per 1 person for multi-person households. However, since the fourth quarter of 2015, the following amounts are applicable: of 634 zł and 514 zł, respectively.

The **subsistence minimum**, regarded as the extreme poverty threshold, sets the level of the satisfaction of needs below which there is a threat to the biological existence and to psychophysical human development. The starting point adopted for determination of the extreme poverty threshold is the subsistence minimum estimated by the Institute of Labour and Social Studies for the 1-person employees' household in Poland. Poverty thresholds are estimated quarterly; in the fourth quarter of 2010 the extreme poverty threshold was 466 zł for 1-person households and 1257 zł for 4-person households (2 adults with 2 children at the age under 14), in the fourth quarter of 2015 the threshold was 545 zł for 1-person households and 1472 zł for 4-person households, in the fourth quarter of 2016: 550 zł and 1486 zł, respectively and in the fourth quarter of 2017 – 582 zł and 1571 zł.

TABL. 1 (103). GOSPODARSTWA DOMOWE
HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Gospodarstwa domowe objęte badaniem.....	3143	3087	3066	3110	Households included in the survey
Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym.....	3,14	2,96	2,92	2,87	Average number of persons in a household
w tym:					of which:
pracujących.....	1,26	1,22	1,24	1,25	employed
pobierających świadczenia społeczne.....	0,87	0,79	1,02	1,19	receiving social benefits
w tym emeryturę lub rentę.....	0,74	0,69	0,69	0,68	of which retirement or other pension
pozostających na utrzymaniu.....	0,95	0,86	0,60	0,37	dependents

TABL. 2 (104). PRZECIĘTNY MIESIĘCZNY DOCHÓD ROZPORZĄDZALNY NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH
AVERAGE MONTHLY PER CAPITA AVAILABLE INCOME IN HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015		2016	2017	SPECIFICATION
		w zł	in zł			
Dochód rozporządzalny.....	1132,89	1287,79	1399,99	1399,99	1606,64	Available income
w tym dochód do dyspozycji.....	1097,87	1259,24	1369,93	1369,93	1573,56	of which disposable income
w tym:						of which:
z pracy najemnej.....	574,70	694,46	735,60	735,60	832,63	from hired work
z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie.....	59,82	68,18 ^a	64,68 ^b	64,68 ^b	133,23 ^c	from a private farm in agriculture
z pracy na własny rachunek.....	108,78	113,13	130,28	130,28	132,17	from self-employment
ze świadczeń społecznych.....	332,45	361,48	420,20	420,20	456,21	from social benefits

a–c Błąd względny szacunków przekracza 10% i wynosi: a – 23,87%, b – 24,51%, c – 20,64%.

a–c Relative error of estimates exceeds 10% and equals: a – 23,87%, b – 24,51%, c – 20,64%.

TABL. 3 (105). PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYDATKI NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH
AVERAGE MONTHLY PER CAPITA EXPENDITURES IN HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015		2016	2017	SPECIFICATION
		w zł	in zł			
Wydatki ogółem ^a	912,54	959,20	997,62	997,62	1051,38	Total expenditures ^a
w tym towary i usługi konsumpcyjne ^{ab}	878,53	930,66	967,57	967,57	1018,30	of which consumer goods and services ^{ab}
w tym:						of which:
żywność i napoje bezalkoholowe.....	232,36	237,80	245,86	245,86	263,23	food and non-alcoholic beverages
napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe.....	23,65	21,58	21,65	21,65	23,04	alcoholic beverages and tobacco
odzież i obuwie.....	43,88	51,41	56,65	56,65	57,26	clothing and footwear
użytkowanie mieszkania i nośniki energii.....	198,04	205,33	216,52	216,52	220,09	housing, water, electricity, gas and other fuels
wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego.....	40,99	42,00	44,31	44,31	43,83	furnishings, household equipment and routine maintenance of the house
zdrowie.....	40,46	48,08	50,06	50,06	54,96	health
w tym artykuły farmaceutyczne.....	26,25	30,99	31,68	31,68	33,23	of which pharmaceutical products
transport.....	86,01	83,71	86,27	86,27	85,90	transport
łącznie ^c	42,31	52,93	55,32	55,32	55,26	communication ^c
rekreacja i kultura ^d	64,53	56,14	60,08	60,08	62,38	recreation and culture ^d
edukacja ^e	12,00	9,47 ^f	8,84 ^g	8,84 ^g	10,80	education ^e
restauracje i hotele.....	17,13	36,77	36,01	36,01	50,37	restaurants and hotels
pozostałe towary i usługi ^a	51,38	56,95	58,08	58,08	65,09	miscellaneous goods and services ^a
w tym higiena osobista.....	24,84	28,60	31,03	31,03	32,76	of which personal care

a Łącznie z wydatkami na ubezpieczenia na życie. b Łącznie z kieszonkowym nieuwzględnionym w podziale według rodzajów wydatków. c Od 2013 r. łącznie z wydatkami na usługi internetowe. d Od 2013 r. bez wydatków na usługi internetowe. e Łącznie z wychowaniem przedszkolnym. f–g Błąd względny szacunków przekracza 10% i wynosi: f – 10,65%, g – 11,41%.

a Including expenditures on life insurance. b Including pocket money not considered in items by types of expenditures. c Since 2013 including expenditures for Internet services. d Since 2013 excluding expenditures for Internet services. e Including pre-school education. f–g Relative error of estimates exceeds 10% and equals: f – 10,65%, g – 11,41%.

TABL. 4 (106). PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE SPOŻYCIE NIEKTÓRYCH ARTYKUŁÓW ŻYWNOŚCIOWYCH NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH

AVERAGE MONTHLY PER CAPITA CONSUMPTION OF SELECTED FOODSTUFFS IN HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Pieczywo i produkty zbożowe ^a w kg	6,88	5,81	5,60	5,44	Bread and cereals ^a in kg
w tym pieczywo ^b	4,87	3,87	3,64	3,38	of which bread ^b
Mięso ^c w kg	5,39	4,75	4,70	4,76	Meat ^c in kg
w tym:					of which:
mięso surowe.....	2,99	2,72	2,71	2,70	raw meat
w tym drób	1,50	1,35	1,40	1,42	of which poultry
wędliny i inne przetwory mięsne ^d	2,29	1,84	1,80	1,87	processed meat and other meat preparations ^d
Ryby i owoce morza ^e w kg	0,41	0,30	0,30	0,28	Fish and seafood ^e in kg
Mleko ^f w l	3,11	2,72	2,69	2,60	Milk ^f in l
Jogurty w kg	0,92	0,52	0,56	0,53	Yoghurt in kg
Sery i twarogi ^g w kg	0,87	0,79	0,78	0,81	Cheese and curd ^g in kg
Jaja w szt.	11,63	9,24	9,16	9,15	Eggs in units
Oleje i tłuszcze ^h w kg.....	1,41	1,18	1,15	1,17	Oils and fats ^h in kg
w tym masło.....	0,36	0,31	0,34	0,35	of which butter
Owoce ⁱ w kg	3,20	3,07	3,17	3,33	Fruit ⁱ in kg
Warzywa w kg	9,07	7,18	7,22	6,81	Vegetables in kg
w tym ziemniaki	4,40	2,96	2,95	2,52	of which potatoes
Cukier w kg.....	1,24	1,03	0,95	0,90	Sugar in kg
Kawa, herbata, kakao w kg	0,26	0,24	0,24	0,24	Coffee, tea, cocoa in kg
Wody mineralne i źródlane w l.....	3,27	3,56	4,01	4,12	Mineral or spring waters in l
Soki owocowe i warzywne w l	0,97	0,93	0,95	0,99	Fruit and vegetable juices in l

a Od 2013 r. bez mąki ziemniaczanej. b Od 2013 r. bez pieczywa chrupkiego, tostowego i cukierniczego. c Od 2013 r. łącznie z boczkiem surowym (ujmowanym do 2012 r. w pozycji „Oleje i tłuszcze”). d Łącznie z wyrobami garmażeryjnymi; od 2013 r. bez przetworów podrobowych. e Do 2012 r. określane jako „Ryby”; bez marynat, przetworów ze zwierząt morskich i słodkowodnych, wyrobów garmażeryjnych i panierowanych oraz od 2013 r. bez konserw rybnych. f Bez zagęszczonego i w proszku. g Od 2013 r. bez serków słodkich. h Od 2013 r. bez boczku surowego. i Łącznie z nasionami i pestkami jadalnymi.

a Since 2013 excluding potato flour. b Since 2013 excluding crisp bread, toasted bread and confectionery. c Since 2013 including raw bacon (until 2012, included in position “Oils and fats”). d Including ready-to-serve meat products; since 2013 excluding offal preparations. e Until 2012 defined as „Fish”; excluding pickles, processed sea and fresh-water food and fish, ready-to-serve foods including coated food products as well as since 2013 excluding canned fish. f Excluding condensed and powdered milk. g Since 2013 excluding sweet cottage cheese. h Since 2013 excluding raw bacon. i Including seeds and edible kernel.

TABL. 5 (107). GOSPODARSTWA DOMOWE WYPOSAŻONE W NIEKTÓRE PRZEDMIOTY TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA^a

HOUSEHOLDS EQUIPPED WITH SELECTED DURABLE GOODS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w % ogółu gospodarstw domowych in % of total households				
Chłodziarka, chłodziarko-zamrażarka	98,9	99,1	99,0	98,8	Refrigerator, fridge-freezer
Zamrażarka	39,8	21,5	20,0	17,2	Freezer
Automat pralniczy	93,3	97,7	97,4	97,9	Automatic washing machine
Zmywarka do naczyń.....	17,4	31,1	31,6	36,1	Dishwasher
Kuchenka mikrofalowa	61,4	69,1	66,0	67,5	Microwave oven
Samochód osobowy	66,6	68,0	70,2	73,3	Passenger car
Sprzęt do odbioru, nagrywania i odtwarzania dźwięku ^b	x	75,8	72,5	71,4	Equipment for reception, recording and reproduction of sound ^b

a Opracowano na podstawie stanu w końcu poszczególnych kwartałów. b Obejmuje: radio, radiomagnetofon, radio z odtwarzaczem płyt kompaktowych lub radiomagnetofon z odtwarzaczem płyt kompaktowych, wieżę.

a Compiled on the basis of data at the end of individual quarters. b Includes: radio, radio tape recorder, radio with compact disc player or radio tape recorder with compact disc player, stereo music system.

TABL. 5 (107). **GOSPODARSTWA DOMOWE WYPOSAŻONE W NIEKTÓRE PRZEDMIOTY TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA^a (dok.)**HOUSEHOLDS EQUIPPED WITH SELECTED DURABLE GOODS^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w % ogółu gospodarstw domowych in % of total households				
Odbiornik telewizyjny	99,4	97,4	97,1	95,7	Television set
Odtwarzacz DVD	59,3	42,5	34,9	31,6	DVD player
Telefon komórkowy	91,2	96,3	96,6	97,6	Mobile phone
w tym smartfon	x	47,6	55,2	63,0	of which smartphone
Zestaw kina domowego	19,7	13,1	11,4	10,8	Home theatre system
Urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej lub kablowej	72,1	71,5	67,0	62,7	Satellite or cable television equipment
Aparat fotograficzny cyfrowy	51,8	50,1	46,1	41,8	Digital camera
Komputer osobisty	65,4	74,4	76,3	78,4	Personal computer
w tym z dostępem do Internetu	58,9	72,9	75,5	77,5	of which with access to the Internet
w tym z dostępem szerokopa- smowym	48,9	60,4	55,8	55,3	of which broadband access
Drukarka	43,6	33,7	32,0	32,5	Printer
w tym drukarka wielofunkcyjna	x	25,8	22,9	24,3	of which multifunction printer

a Opracowano na podstawie stanu w końcu poszczególnych kwartałów.

a Compiled on the basis of data at the end of individual quarters.

TABL. 6 (108). **WSKAŹNIKI ZAGROŻENIA UBÓSTWEM W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH^a**AT-RISK OF POVERTY RATES IN HOUSEHOLDS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Osoby – w % ogółu osób w gospodar- stwach domowych – o wydatkach poniżej:					Persons – in % of total persons in households – with expenditures below:
relatywnej granicy ubóstwa	18,5	20,8	18,5	15,5	relative poverty threshold
„ustawowej” granicy ubóstwa	8,2	16,7	16,6	12,2	“legal” poverty threshold
minimum egzystencji	6,6	8,9	7,5	5,6	subsistence minimum

a Patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 157.

a See general notes, item 7 on page 157.

DZIAŁ IX INFRASTRUKTURA KOMUNALNA. MIESZKANIA

Uwagi ogólne

Infrastruktura komunalna

1. Informacje o urządzeniach i usługach komunalnych opracowano **metodą rodzaju działalności**, tj. według kryterium przeznaczenia urządzeń, niezależnie od przeważającego rodzaju działalności podmiotu gospodarczego, z wyjątkiem danych o komunikacji miejskiej opracowanych metodą przedsiębiorstw.

Definicję **metody przedsiębiorstw** podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 6, na str. 21.

Dane o urządzeniach komunalnych dotyczą urządzeń czynnych.

2. Informacje o **długości sieci wodociągowej i gazowej** dotyczą sieci rozdzielczej (bez przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i innych obiektów) oraz sieci przesyłowej (magistralnej), tj. przewodów doprowadzających do sieci rozdzielczej wodę i od 2003 r. – gaz.

Dane o **długości sieci kanalizacyjnej**, oprócz przewodów ulicznych, uwzględniają kolektory, tj. przewody odbierające ścieki z sieci ulicznej; nie uwzględniają natomiast kanałów przeznaczonych wyłącznie do odprowadzania wód opadowych.

Przez **przyłącza wodociągowe i kanalizacyjne** prowadzące do budynków mieszkalnych (łącznie z budynkami zbiorowego zamieszkania, jak np.: hotele pracownicze, domy studenckie i internaty, domy opieki społecznej) oraz **przyłącza gazowe** prowadzące do budynków (łącznie z budynkami niemieszkalnymi) rozumie się odgałęzienia łączące poszczególne budynki z siecią rozdzielczą lub w przypadku kanalizacji – z siecią ogólnospławną.

3. **Zródło uliczne** jest to urządzenie zainstalowane do ulicznego przewodu wodociągowego, służące do pobierania wody przez ludność bezpośrednio z tego przewodu.

Dane o zużyciu wody z wodociągów w gospodarstwach domowych obejmują ilość wody pobranej z sieci wodociągowej za pomocą urządzeń zainstalowanych w budynku.

4. Dane o **korzystających z wodociągu i kanalizacji** mieszkalnych dołączonych do określonej sieci.

Dane o **korzystających z gazu** dotyczą ludności w mieszkaniach wyposażonych w instalację gazu z sieci.

Dane o ludności korzystającej z wodociągu, kanalizacji i gazu obejmują również ludność w budynkach zbiorowego zamieszkania.

CHAPTER IX MUNICIPAL INFRASTRUCTURE. DWELLINGS

General notes

Municipal infrastructure

1. Information regarding municipal installations and services was compiled using the **kind of activity method**, i.e., according to the criterion of installation designation, regardless of the predominant kind of activity of the economic entity, with the exception of data regarding urban area transportation compiled using the enterprise method.

The definition of the **enterprise method** is given in the general notes to the Yearbook, item 6 on page 21.

Data regarding municipal installations concern operative installations.

2. Information regarding the **length of the water supply and gas supply networks** concerns distribution network (excluding connections leading to residential buildings and other constructions) as well as the transmission (main) network, i.e., conduits providing water to the distribution network and since 2003 – gas.

Data regarding the **length of the sewage network**, apart from street conduits, include collectors, i.e., conduits receiving sewage from the street network; while they do not include sewers designed exclusively for draining run-off.

Water supply and sewage connections leading to residential buildings (including buildings with multiple residents, e.g.: employee boarding houses, student dormitories and boarding schools, social welfare homes) and **gas supply connections** leading to buildings (included non-residential buildings) are understood as branches linking individual buildings with the distribution system or, in case of the sewage system – with the main drainage system.

3. As **street spring** we mean a device connected with the water supply system, used by population as direct source of water supply.

Data regarding consumption of water in households includes quantity of water collected from water supply system by facilities installed in building.

4. Data regarding the **users of water supply systems and sewage systems** include the population living in residential buildings connected to a defined system.

Data regarding the **gas users** concern the population in dwellings equipped with gas installations connected to the gas supply system.

Data regarding the population using the water supply system, the sewage system and the gas supply system also include the population in collective accommodation facilities.

5. Dane o liczbie odbiorców i zużyciu energii elektrycznej od 2005 r. obejmują gospodarstwa domowe, których głównym źródłem utrzymania jest dochód z użytkowanego gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie.

Dane o **liczbie odbiorców gazu** podano łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.

Dane o **zużyciu energii elektrycznej i gazu z sieci** w gospodarstwach domowych (w tym również zużycie w gospodarstwach domowych prowadzących drobną działalność usługową) ustalono w oparciu o zaliczkowy system opłat.

6. Informacje z zakresu ciepłownictwa obejmują budynki mieszkalne oraz budynki urzędów i instytucji ogrzewane centralnie za pośrednictwem sieci przesyłowej rozumianej jako układ instalacji połączonych i współpracujących ze sobą, służących do przesyłania i dystrybucji czynnika grzejącego do odbiorcy zgodnie z ustawą z dnia 10 IV 1997 r. Prawo energetyczne (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 220).

Kotłownia to budynek lub pomieszczenie wraz z ustawionymi w nim kotłami oraz urządzeniami służącymi do wytwarzania energii cieplnej na cele grzewcze lub ogrzewania i równoczesnego dostarczania ciepłej wody.

7. Dane o odpadach komunalnych dotyczą odpadów powstających w gospodarstwach domowych (z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji), a także odpadów niezawierających odpadów niebezpiecznych pochodzących od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

Grupowanie odpadów przeznaczonych do procesów odzysku i unieszkodliwiania podano w układzie funkcjonującym w organizacjach międzynarodowych (m.in. UE, OECD).

W wyniku zmian w systemie gospodarowania odpadami komunalnymi (od 1 VII 2013 r. gminy objęły systemem wszystkich właścicieli nieruchomości) od 2014 r. odpady komunalne zebrane obejmują odpady odebrane od wszystkich mieszkańców i uznawane są za odpady wytworzone.

8. Dane o nieczystościach ciekłych dotyczą nieczystości, wywiezionych do oczyszczalni ścieków lub stacji zlewnych, pochodzących z gospodarstw domowych, budynków użyteczności publicznej oraz budynków jednostek prowadzących działalność gospodarczą – w przypadku gdy nie są odprowadzane siecią kanalizacyjną.

9. Parki spacerowo-wypoczynkowe są to tereny zieleni o powierzchni co najmniej 2 ha, urządzone i konserwowane z przeznaczeniem na cele wypoczynkowe ludności, wyposażone w drogi, place, aleje spacerowe, ławki itp.

Zieleńce są to objekty o powierzchni poniżej 2 ha, w których funkcji dominuje wypocznik.

Tereny zieleni osiedlowej występują przy zabudowie mieszkaniowej, pełnią funkcję wypoczynkową, izolacyjną i estetyczną.

5. Data regarding the number of consumers and the consumption of electricity from 2005 include households, in which the main source of maintenance is income from a private farm in agriculture.

Data regarding the **number of consumers using gas from gas supply** including consumers using collective gas-meters.

Data regarding the **consumption of gas from gas supply** concern all the households.

Data regarding the **consumption of electricity and gas from the gas supply system** in households (as is consumption in households conducting small-scale service activity) is established on the basis of an estimated system of payments.

6. Information within the range of **heating** regards dwellings as well as offices and institutions with central heating within transmission thermal-line – which is considered as a system of connected and collaborating conduits leading heating medium to distribution line according to Law from 10 IV 1997 Energetic law (uniform text Journal of Laws 2017 item 220).

Boiler-house is a building or space with boilers and installations used for production of thermal energy to heating or both heating and supplying warm water.

7. Data on municipal waste concern waste generated by households (excluding discarded vehicles) as well as waste not containing hazardous waste originating from other producers of waste, which because of its character or composition is similar to waste from households.

Grouping of waste designated for recovery and disposal operations is given according to the layout functioning in international organisations (i.a. EU, OECD).

As a result of changes in municipal waste management system (since 1 VII 2013 gminas covered all real estate owners with the system) since 2014 municipal waste collected include waste received from all inhabitants and are considered to be waste generated.

8. Data on liquid waste concern waste, removed to wastewater treatment plants or dump stations, which comes from households, public buildings and buildings of units conducting economic activity – in case they are not discharged by sewage system.

9. Strolling and recreational parks are green areas of at least 2 ha in size, maintained for the recreational needs of the population, featuring roads, squares, walkways, benches, etc.

Lawns are areas of less than 2 ha in size, in which recreational activity dominates.

Estate green belts are located in residential areas and are used for the purposes of recreation, isolation and aesthetic visual appearance.

Mieszkania

1. Informacje o **zasobach mieszkaniowych i mieszkaniach oddanych do użytkowania** dotyczą mieszkań, a także izb i powierzchni użytkowej w tych mieszkaniach, znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieskalnych. Dane nie obejmują lokali zbiorowego zamieszkania (hotele pracownicze, domów studenckich i internatów, domów opieki społecznej i in.) i pomieszczeń nieprzeznaczonych na cele mieszkalne, a z różnych względów zamieszkałych (pomieszczeń inwentarskich, barakowozów, statków, wagonów i in.).

Mieszkanie jest to lokal składający się z jednej lub kilku izb łącznie z pomieszczeniami pomocniczymi, wybudowany lub przebudowany dla celów mieszkalnych, konstrukcyjnie wydzielony (trwałymi ścianami) w obrębie budynku, do którego to lokalu prowadzi niezależne wejście z klatki schodowej, ogólnego korytarza, wspólnej sieni bądź bezpośrednio z ulicy, podwórza lub ogrodu.

Izba jest to pomieszczenie w mieszkaniu oddzielone od innych pomieszczeń stałymi ścianami, o powierzchni co najmniej 4 m², z bezpośrednim oświetleniem dziennym, tj. oknem lub oszklonymi drzwiami w ścianie zewnętrznej budynku. Za izbę uważa się zarówno pokój, jak i kuchnię – jeśli odpowiada warunkom określonym w definicji.

Dane o **liczbie izb w mieszkaniach** uwzględniają także izby wykorzystywane wyłącznie do prowadzenia działalności gospodarczej, jeżeli izby te znajdowały się w obrębie mieszkania konstrukcyjnego i nie miały dodatkowego, oddzielnego wejścia z ulicy, podwórza lub z ogólnie dostępnej części budynku.

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

2. Dane o **zasobach mieszkaniowych** opracowano na podstawie bilansu zasobów mieszkaniowych – według stanu w dniu 31 XII, w każdorazowym podziale administracyjnym.

3. **Bilanse zasobów mieszkaniowych** sporządza się dla okresów międzypisowych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego (od 2010 – wyniki spisu 2011), przyjmując od 2002 r. za podstawę mieszkania zamieszkałe i niezamieszkałe oraz uwzględniając przyrosty i ubytki zasobów mieszkaniowych.

4. W zasobach mieszkaniowych za podstawę obliczenia przeciętnej liczby osób na mieszkanie i na izbę przyjęto ogólną liczbę ludności według stanu w dniu 31 XII.

5. Dane o **mieszkaniach**, których **budowę rozpoczęto**, dotyczą mieszkań: w nowych budynkach mieszkalnych, w budynkach niemieskalnych, uzyskanych w wyniku rozbudowy budynków (w części stanowiącej rozbudowę), uzyskanych w wyniku przebudowy pomieszczeń niemieskalnych.

6. Informacje o **mieszkaniach**, **powierzchni użytkowej mieszkań** oraz o **izbach oddanych do użytkowania** dotyczą mieszkań w budynkach

Dwellings

1. Information regarding **dwelling stocks and completed dwellings** concerns dwellings, as well as rooms and the useful floor area in these dwellings, located in residential and non-residential buildings. Data do not include collective accommodation facilities (employee hostels, student dormitories and boarding schools, social welfare homes and others) and spaces not designed for residential purposes, but which for various reasons are inhabited (animal accommodations, caravans, ships, wagons and others).

A **dwelling** is a premise comprising one or several rooms including auxiliary spaces, built or remodelled for residential purposes, structurally separated (by permanent walls) within a building, into which a separate access leads from a staircase, passage, common hall or directly from the street, courtyard or garden.

A **room** is a space in a dwelling separated from other spaces by permanent walls, with an area of at least 4 m², with direct day lighting, i.e., with a window or door containing a glass element in an external wall of the building. A kitchen area is treated as a room if it meets the conditions described in the definition.

Data regarding the **number of rooms in dwellings** also include rooms used exclusively for conducting economic activity, if these rooms are located within a construction of dwelling and do not have an additional, separate access from the street, courtyard or from a common space in the building.

The **useful floor area** of a dwelling is the total useful floor area of the rooms, kitchen, foyers, bathrooms, and all other spaces comprising the dwelling.

2. Data regarding **dwelling stocks** have been compiled on the basis of the balance of dwelling stocks, as of 31 XII, in each administrative division.

3. The **balances of dwelling stocks** are estimated for the periods between censuses on the basis of results from last census (since 2010 – the results of 2011 census), since 2002 assuming inhabited and uninhabited dwellings as a basis and considering increases and decreases of dwelling stocks.

4. In dwelling stocks as the basis for calculating the average number of persons per dwelling and per room the total number of population as of 31 XII was used.

5. Data regarding **dwellings** in which **construction has begun** concern dwellings in new residential buildings, in non-residential buildings, dwellings created as a results of enlarging building (the enlarged portion), created as a results of adapting non-residential spaces.

6. Information regarding **dwellings**, **useful floor area of dwellings** as well as regarding **rooms completed** concerns dwellings in newly built and

nowo wybudowanych i rozbudowanych (w części stanowiącej rozbudowę) oraz uzyskanych w wyniku przebudowy pomieszczeń niemieszkalnych.

Informacje o efektach:

- **budownictwa spółdzielczego** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez spółdzielnie mieszkaniowe, z przeznaczeniem dla osób będących członkami tych spółdzielni;
- **budownictwa komunalnego (gminnego)** dotyczą mieszkań realizowanych w całości z budżetu gminy (głównie o charakterze socjalnym lub interwencyjnym);
- **budownictwa zakładowego** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez zakłady pracy (sektora publicznego i prywatnego), z przeznaczeniem na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych pracowników tych zakładów (bez mieszkań oddanych do użytkowania przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą zaliczanych do budownictwa indywidualnego);
- **budownictwa przeznaczonego na sprzedaż lub wynajem** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez różnych inwestorów w celu osiągnięcia zysku (bez mieszkań oddanych do użytkowania przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą zaliczanych do budownictwa indywidualnego);
- **budownictwa społecznego czynszowego** dotyczą mieszkań realizowanych przez towarzystwa budownictwa społecznego (działające na zasadzie non profit), z wykorzystaniem kredytu z Banku Gospodarstwa Krajowego (do 31 V 2009 r. – z Krajowego Funduszu Mieszkaniowego);
- **budownictwa indywidualnego** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez osoby fizyczne (prowadzące i nieprowadzące działalności gospodarczej), fundacje, kościoły i związki wyznaniowe, z przeznaczeniem na użytek własny inwestora lub na sprzedaż i wynajem.

expanded buildings (the enlarged portion) as well as dwellings obtained as a result of adapting non-residential spaces.

Information regarding the results of:

- **cooperative construction** concerns dwellings completed by housing cooperatives, designed for persons being members of these cooperatives;
- **municipal (gmina) construction** concerns dwellings realized in full from the gmina budget (primarily with a public assistance or intervention character);
- **company construction** concerns dwellings completed by companies (of the public and private sectors), designed for meeting the residential needs of the employees of these companies (excluding dwellings completed by natural persons conducting economic activity included in private construction);
- **construction for sale or rent** concerns dwellings completed by various investors in order to achieve a profit (excluding dwellings completed by natural persons conducting economic activity included in private construction);
- **public building society** concerns dwellings built by public building societies (operating on a non-profit basis) utilizing credit from the state bank BGK (until 31 V 2009 – from the National Housing Fund);
- **private construction** concerns dwellings completed by natural persons (conducting or not conducting economic activity), foundations, churches and religious associations, designed for the own use of the investor or for sale and rent.

Infrastruktura komunalna Municipal infrastructure

TABL. 1 (109). WODOCIĄGI I KANALIZACJA

Stan w dniu 31 XII

WATER SUPPLY AND SEWAGE SYSTEMS

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Sieć rozdzielcza w km					Distribution network in km
Wodociągowa	29064,4	31889,4	32129,2	32332,0	Water supply
miasta	5661,7	6372,3	6415,3	6523,3	urban areas
wieś	23402,7	25517,1	25713,9	25808,7	rural areas
Kanalizacyjna ^a	9520,8	13114,9	13947,1	14264,8	Sewage ^a
miasta	4457,1	5377,7	5701,3	5747,4	urban areas
wieś	5063,7	7737,2	8245,8	8517,4	rural areas
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt.					Connections leading to residential buildings in pcs
Wodociągowe	481168	567550	573848	584087	Water supply system
miasta	188884	221060	222937	227172	urban areas
wieś	292284	346490	350911	356915	rural areas
Kanalizacyjne	242165	326241	348456	359369	Sewage system
miasta	144062	180227	190618	195257	urban areas
wieś	98103	146014	157838	164112	rural areas
Zdroje uliczne	148	139	147	132	Street outlets
Miasta	64	72	80	77	Urban areas
Wieś	84	67	67	55	Rural areas
Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) w hm³	120,4	128,2	130,0	128,3	Consumption of water from water supply systems in households (during the year) in hm³
Miasta:					Urban areas:
w hm ³	69,1	67,2	68,1	67,9	in hm ³
na 1 mieszkańca w m ³	35,8	35,2	35,7	35,6	per capita in m ³
Wieś w hm ³	51,3	61,0	61,8	60,4	Rural areas in hm ³
Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną (w ciągu roku) w hm³	105,6	110,0	114,8	117,5	Wastewater discharged by sewage system (during the year) in hm³
W tym oczyszczane	105,6	109,9	114,7	117,5	Of which treated

a Łącznie z kolektorami.

a Including collectors.

TABL. 2 (110). ODBIORCY ORAZ ZUŻYCIE ENERGII ELEKTRYCZNEJ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH

CONSUMERS AND CONSUMPTION OF ELECTRICITY IN HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Odbiorcy (stan w dniu 31 XII) w tys.	1150,8	1176,9	1200,8	1230,3	Consumers (as of 31 XII) in thous.
Miasta	721,7	731,7	744,9	762,6	Urban areas
Wieś	429,1	445,3	456,0	467,7	Rural areas
Zużycie (w ciągu roku)					Consumption (during the year)
W GWh	2669,5	2554,1	2658,2	2681,4	In GWh
miasta	1471,0	1349,1	1381,4	1389,2	urban areas
wieś	1198,5	1205,0	1276,8	1292,3	rural areas
W kWh:					In kWh:
miasta: na 1 mieszkańca	762,7	705,9	724,8	729,2	urban areas: per capita
na 1 odbiorcę ^a	2038,2	1843,9	1854,6	1821,7	per consumer ^a
wieś – na 1 odbiorcę ^a	2793,1	2706,2	2800,1	2763,0	rural areas – per consumer ^a

a Do przeliczeń przyjęto liczbę odbiorców według stanu w dniu 31 XII.

Źródło: dane Ministerstwa Energii.

a The number of consumers as of 31 XII was used in calculations.

Source: data of the Ministry of Energy.

TABL. 3 (111). **SIEĆ GAZOWA ORAZ ODBIORCY I ZUŻYCIE GAZU Z SIECI W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**

Stan w dniu 31 XII

GAS SUPPLY SYSTEM AS WELL AS CONSUMERS AND CONSUMPTION OF GAS FROM GAS SUPPLY SYSTEM IN HOUSEHOLDS

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Sieć rozdzielcza i przesyłowa w km	13046,5	14803,9	15252,4	15554,2	Distribution and transmission network in km
w tym przesyłowa	2339,6	2632,1	2642,9	2643,0	of which transmission
miasta	240,4	264,9	258,6	236,7	urban areas
wieś	2099,2	2367,2	2384,4	2406,3	rural areas
Miasta	5189,3	5648,2	5787,2	5904,9	Urban areas
Wieś	7857,2	9155,7	9465,2	9649,3	Rural areas
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych w szt.	215192	242797	256780	284520	Connections leading to residential and non-residential buildings in pcs
Miasta	148099	160073	165852	179049	Urban areas
Wieś	67093	82724	90928	105471	Rural areas
Odbiorcy gazu z sieci^a w tys.	554,8	570,8	580,5	592,1	Consumers of gas from gas supply system^a in thous.
Miasta	474,0	469,7	474,0	479,9	Urban areas
Wieś	80,8	101,1	106,5	112,2	Rural areas
Zużycie gazu z sieci (w ciągu roku)					Consumption of gas from gas supply system (during the year)
W GWh ^b	478,7	4179,4	4698,3	4891,9	In GWh ^b
miasta	356,4	3007,4	3322,8	3449,2	urban areas
wieś	122,4	1171,9	1375,5	1442,8	rural areas
Na 1 mieszkańca w kWh ^c	139,1	1203,1	1350,9	1403,7	Per capita in kWh ^c
miasta	184,8	1573,6	1743,4	1810,5	urban areas
wieś	80,9	749,9	875,1	913,2	rural areas

a Łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych. b, c W 2010 r. w jednostkach naturalnych: b – hm³, c – m³.

a Including consumers using collective gas-meter. b, c In 2010 in natural units: b – hm³, c – m³.

TABL. 4 (112). **OGRZEWNICTWO**

Stan w dniu 31 XII

HOUSE-HEATING

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Sieć ciepła w km.....	1250,0	1744,2	1609,8	1702,1	1562,9	139,2	Heating network in km
w tym przesyłowa	761,6	1046,0	952,9	1009,1	940,7	68,4	of which transmission
Kotłownie	1804	2992	3017	3040	2300	740	Boiler rooms
Sprzedaż energii ciepłej (w ciągu roku) w TJ.....	16087,9	11460,9	12287,4	12672,5	12232,9	439,6	Sale of heating energy (during the year) in TJ
Kubatura budynków ogrzewanych centralnie w dam³.....	136271	180397	192819	187155	175211	11944	Cubature of buildings with central heating in dam³
w tym budynków mieszkalnych	93013	90325	90053	94197	91129	3067	of which residential buildings

TABL. 5 (113). **LUDNOŚĆ KORZYSTAJĄCA Z SIECI WODOCIĄGOWEJ, KANALIZACYJNEJ I GAZOWEJ**
POPULATION USING WATER SUPPLY, SEWAGE AND GAS SUPPLY SYSTEMS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Ludność w tys. – korzystająca ^a z:					Population in thous. – using ^a :
wodociągu	3189,6	3349,9	3356,9	3366,0	water supply system
miasta	1863,7	1866,3	1863,1	1862,6	urban areas
wieś.....	1325,9	1483,6	1493,8	1503,4	rural areas
kanalizacji.....	2102,9	2454,2	2486,2	2506,3	sewage system
miasta	1664,1	1746,2	1751,2	1750,6	urban areas
wieś.....	438,8	708,0	735,0	755,8	rural areas
gazu.....	1651,0	1646,0	1653,4	1669,0	gas supply system
miasta	1353,3	1299,9	1293,9	1295,6	urban areas
wieś.....	297,7	346,1	359,5	373,4	rural areas
Ludność – w % ogółu ludności ^b – korzystająca ^a z:					Population – in % of total population ^b – using ^a :
wodociągu	92,5	96,4	96,4	96,5	water supply system
miasta	96,7	97,9	97,9	97,9	urban areas
wieś.....	87,3	94,6	94,7	94,8	rural areas
kanalizacji.....	61,0	70,6	71,4	71,8	sewage system
miasta	86,3	91,6	92,0	92,0	urban areas
wieś.....	28,9	45,1	46,6	47,7	rural areas
gazu.....	47,9	47,4	47,5	47,8	gas supply system
miasta	70,2	68,2	68,0	68,1	urban areas
wieś.....	19,6	22,1	22,8	23,5	rural areas

a Dane szacunkowe. b Na podstawie bilansów.

a Estimated data. b Based on balances.

TABL. 6 (114). **ODPADY KOMUNALNE^a**
MUNICIPAL WASTE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym z gospodarstw do- mowych of which from house- holds	
Odpady komunalne zebrane ^b w tys. t	915,1	1070,4	1132,3	1194,1	986,9	Municipal waste collected ^b in thous. t
zmieszane	820,8	873,1	904,0	904,7	723,3	mixed
miasta	613,3	566,6	580,7	556,9	431,4	urban areas
wieś.....	207,5	306,5	323,3	347,8	291,8	rural areas
zebrane selektywnie	94,2	197,3	228,3	289,5	263,6	collected separately
w tym:						of which:
papier i tektura.....	24,9	29,5	31,4	29,8	22,6	paper and cardboard
szkło.....	28,3	50,7	54,6	54,3	47,5	glass
tworzywa sztuczne.....	15,9	37,0	40,3	40,5	36,3	plastic
metale.....	1,9	0,4	0,5	0,1	0,0	metals
wielkogabarytowe	4,3	16,0	20,2	31,7	31,1	largesize
biodegradowalne	14,8	53,2	68,0	97,0	91,9	biodegradable

a Patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 163. b Dane szacunkowe.

a See general notes, item 7 on page 163. b Estimated data.

TABL. 7 (115). **NIECZYSTOŚCI CIEKLE^a**
LIQUID WASTE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Nieczystości ciekłe ^b wywiezione w dam ³	3633,1	3102,3	3089,7	3031,4	Liquid waste ^b removed in dam ³
miasta.....	1125,7	816,2	743,2	735,7	urban areas
wieś.....	2507,4	2286,0	2346,5	2295,7	rural areas
w tym z gospodarstw domowych..	2534,9	2196,7	2231,6	2233,3	of which from households
miasta.....	696,6	486,9	444,0	455,4	urban areas
wieś.....	1838,3	1709,8	1787,6	1777,8	rural areas
Zbiorniki bezodpływowe w tys. (stan w dniu 31 XII).....	223,0	194,0	197,7	193,5	Septic tanks in thous. (as of 31 XII)
Przydomowe oczyszczalnie ścieków w tys. (stan w dniu 31 XII).....	7,0	20,3	22,4	24,9	Household waste water treatment systems in thous. (as of 31 XII)

a Patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 163. b Ścieki gromadzone przejściowo w zbiornikach bezodpływowych.

a See general notes, item 8 on page 163. b Sewage stored temporarily in septic tanks.

TABL. 8 (116). **SKŁADOWISKA ODPADÓW KOMUNALNYCH**
LANDFILL SITES WITH MUNICIPAL WASTE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Czynne składowiska kontrolowane (stan w dniu 31 XII):							Controlled landfill sites in operation (as of 31 XII):
liczba.....	68	36	33	32	3	29	number
powierzchnia w ha.....	278,2	207,3	189,9	184,4	33,8	150,6	area in ha
Zrekultywowana powierzchnia kontrolowanych składowisk (w ciągu roku) w ha:							Reclaimed area of controlled landfill sites (during the year) in ha:
czynnych.....	2,4	5,2	–	9,3	–	9,3	in operation
o zakończonej eksploatacji (zamknięte).....	10,8	3,5	4,4	–	–	–	exploitation completed

TABL. 9 (117). **TERENY ZIELENI OGÓLNODOSTĘPNEJ I OSIEDLOWEJ**

Stan w dniu 31 XII

GENERALLY ACCESSIBLE AND ESTATE AREA GREEN BELTS

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010		2015		2016		2017		SPECIFICATION
	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	
OGÓŁEM w ha.....	5875,7	3738,8	5782,1	3592,1	6306,2	3857,3	6364,0	3939,5	TOTAL in ha
w % powierzchni ogólnej województwa ^a	0,2	2,5	0,2	2,4	0,2	2,5	0,2	2,6	in % of total area space of the voivodship ^a
na 1 mieszkańca ^b w m ²	17,0	19,4	16,6	18,8	18,1	20,3	18,2	20,7	per capita ^b in m ²
Tereny zieleni miejskiej ogólnodostępnej:									Generally accessible urban area green belts:
parki spacerowo-wypoczynkowe.....	2946,2	1430,5	3008,1	1495,6	3000,5	1489,5	3044,1	1564,6	strolling-recreational parks
zieleńce.....	1116,4	621,4	1230,0	684,6	1267,5	722,2	1281,0	727,3	lawns
Tereny zieleni osiedlowej.....	1813,1	1686,9	1544,0	1411,9	2038,2	1645,6	2039,0	1647,6	Estate green belts

a, b W przypadku miast obliczono: a – w % ogólnej powierzchni miast, b – na 1 mieszkańca miast.

a, b For urban areas calculated: a – in % total urban areas space, b – per capita in urban areas.

Mieszkania Dwellings

TABL. 10 (118). ZASOBY MIESZKANIOWE^a

Stan w dniu 31 XII
DWELLING STOCKS^a
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Mieszkania w tys.	1111,9	1178,1	1193,5	1211,5	758,3	453,2	Dwellings in thous.
Izby w mieszkaniach w tys.	4495,4	4775,3	4838,4	4909,4	2856,0	2053,5	Rooms in dwellings in thous.
Powierzchnia użytkowa mieszka- nia w tys. m ²	88424,9	95339,2	96862,5	98520,3	53465,8	45054,5	Useful floor area of dwellings in thous. m ²
Przeciętna w zasobach:							Dwelling stocks, average:
liczba izb w mieszkaniu	4,04	4,05	4,05	4,05	3,77	4,53	number of rooms in a dwelling
powierzchnia użytkowa w m ² :							useful floor area in m ² :
1 mieszkania	79,5	80,9	81,2	81,3	70,5	99,4	per dwelling
na 1 osobę	25,7	27,4	27,8	28,2	28,1	28,4	per person
liczba osób na:							number of persons:
1 mieszkanie	3,10	2,95	2,92	2,88	2,51	3,50	per dwelling
1 izbę	0,77	0,73	0,72	0,71	0,67	0,77	per room

a Na podstawie bilansów.

a Based on balances.

TABL. 11 (119). MIESZKANIA W ZASOBACH MIESZKANIOWYCH^a WYPOSAŻONE W INSTALACJE

Stan w dniu 31 XII
DWELLINGS IN DWELLING STOCKS^a FITTED WITH INSTALLATIONS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Mieszkania – w % – wyposażone w Dwellings – in % – fitted with					
	wodociąg water supply system	ustęp lavatory	łazienkę bathroom	gaz z sieci gas from gas supply system	centralne ogrzewanie central heating	
OGÓŁEM TOTAL	2010	98,4	95,7	93,3	52,2	82,0
	2015	98,5	96,0	93,7	51,6	83,1
	2016	98,5	96,1	93,8	51,4	83,3
	2017	98,5	96,1	93,9	51,8	83,6
Miasta	2010	99,5	98,2	96,4	70,7	85,4
Urban areas	2015	99,5	98,3	96,5	69,0	86,2
	2016	99,6	98,3	96,6	68,6	86,3
	2017	99,6	98,3	96,6	68,7	86,5
Wieś.....	2010	96,4	91,4	88,0	20,2	76,1
Rural areas	2015	96,7	92,1	89,0	22,2	77,9
	2016	96,7	92,3	89,2	22,6	78,3
	2017	96,8	92,4	89,4	23,6	78,8

a Na podstawie bilansów.

a Based on balances.

TABL. 12 (120). **DODATKI MIESZKANIOWE WYPŁACONE W 2017 R.**
HOUSING ALLOWANCES PAID OUT IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Wypłacone użytkownikom lokali Paid out user to					
		gminnych gminas	spółdziel- czych cooperati- ves	wspólnot mieszka- niowych housing community	prywatnych private	towarzystw budownic- twa spo- łecznego public building society	innych others
a – liczba dodatków number of allowances							
b – kwota dodatków w tys. zł amount of allowances in thous. zł							
c – przeciętna wysokość dodatku w zł average value of allowances in zł							

W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS

OGÓŁEM..... TOTAL	a	313200	96647	75024	31694	84341	7333	18161
	b	71834,2	21946,6	15725,4	6781,4	21862,3	1727,9	3790,6
	c	229,4	227,1	209,6	214,0	259,2	235,6	208,7
Miasta..... Urban areas	a	267028	85083	63730	22987	74713	6837	13678
	b	62537,4	19750,5	13337,7	4950,7	19995,3	1636,3	2866,9
	c	234,2	232,1	209,3	215,4	267,6	239,3	209,6
Wieś..... Rural areas	a	46172	11564	11294	8707	9628	496	4483
	b	9296,8	2196,1	2387,8	1830,7	1867,0	91,6	923,7
	c	201,4	189,9	211,4	210,3	193,9	184,6	206,0

W % OGÓŁEM IN % OF TOTAL

OGÓŁEM..... TOTAL	a	100,0	30,9	24,0	10,1	26,9	2,3	5,8
	b	100,0	30,6	21,9	9,4	30,4	2,4	5,3
Miasta..... Urban areas	a	100,0	31,9	23,9	8,6	28,0	2,6	5,1
	b	100,0	31,6	21,3	7,9	32,0	2,6	4,6
Wieś..... Rural areas	a	100,0	25,0	24,5	18,9	20,9	1,1	9,7
	b	100,0	23,6	25,7	19,7	20,1	1,0	9,9

TABL. 13 (121). **GOSPODARKA GRUNTAMI POD BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE**
ADMINISTRATION OF GROUNDS FOR DWELLING CONSTRUCTION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Powierzchnia gruntów przekazanych inwestorom pod budownictwo mieszkaniowe Area of grounds transferred to investor for dwelling construction			Powierzchnia gruntów w zasobie gmin pod budownictwo mieszkaniowe (stan w dniu 31 XII) Area of grounds in gminas stock for dwelling construction (as of 31 XII)			
		ogółem total	w tym of which		wielorodzinne multi-family		jednorodzinne single-family	
			spółdziel- cze cooperati- ves	osób fizycznych of natural persons	razem total	w tym uzbrojone of which developed	razem total	w tym uzbrojone of which developed
w ha in ha								
OGÓŁEM..... TOTAL	2010	73,4	5,5	60,9	483,4	351,5	1466,9	674,4
	2015	76,7	0,0	59,4	191,5	113,6	1292,2	585,9
	2016	65,8	0,6	46,8	197,1	116,1	1268,8	582,3
	2017	78,4	0,9	49,9	180,3	105,4	1272,5	578,3
Miasta..... Urban areas	2010	37,9	5,5	28,2	449,4	328,2	775,9	288,1
	2015	48,6	0,0	33,2	159,9	92,9	670,3	255,4
	2016	40,8	0,6	22,7	166,0	96,3	661,9	254,6
	2017	49,8	0,3	26,2	151,3	86,8	671,8	256,8
Wieś..... Rural areas	2010	35,5	0,0	32,7	34,0	23,3	691,0	386,3
	2015	28,1	0,0	26,2	31,6	20,7	621,9	330,5
	2016	25,0	0,0	24,1	31,1	19,8	606,9	327,7
	2017	28,6	0,6	23,7	29,0	18,6	600,7	321,5

TABL. 14 (122). **MIESZKANIA, KTÓRYCH BUDOWĘ ROZPOCZĘTO**
DWELLINGS IN WHICH CONSTRUCTION HAS BEGUN

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	14174	18715	18338	26484	T O T A L
Spółdzielcze	279	36	134	125	Cooperatives
Komunalne (gminne)	107	18	56	355	Municipal (gmina)
Zakładowe	–	–	–	4	Company
Indywidualne	8217	9496	9481	10865	Private
Spoleczne czynszowe	–	140	79	455	Public building society
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	5571	9025	8588	14680	For sale or rent

TABL. 15 (123). **MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA**
DWELLINGS COMPLETED

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Mieszkania	13494	16068	16412	18859	Dwellings
miasta	6778	8004	8146	9887	urban areas
wieś	6716	8064	8266	8972	rural areas
Spółdzielcze	328	73	106	25	Cooperative
Komunalne (gminne)	156	93	150	140	Municipal (gmina)
Zakładowe	2	1	25	1	Company
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	4864	6364	7002	9242	For sale or rent
Spoleczne czynszowe	36	224	74	24	Public building society
Indywidualne	8108	9313	9055	9427	Private
miasta	2777	3045	2955	3015	urban areas
wieś	5331	6268	6100	6412	rural areas
Mieszkania na 1000 zawartych małżeństw	637	911	886	1029	Dwellings per 1000 marriages contracted
Miasta	582	844	807	979	Urban areas
Wieś	703	990	980	1091	Rural areas
Izby	60726	66991	68028	75235	Rooms
miasta	25788	27072	28349	32869	urban areas
wieś	34938	39919	39679	42366	rural areas
Spółdzielcze	1079	220	358	87	Cooperative
Komunalne (gminne)	360	166	361	348	Municipal (gmina)
Zakładowe	12	7	78	8	Company
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	15191	17966	20952	27083	For sale or rent
Spoleczne czynszowe	108	559	191	42	Public building society
Indywidualne	43976	48073	46088	47667	Private
miasta	14258	14285	13937	13936	urban areas
wieś	29718	33788	32151	33731	rural areas
Powierzchnia użytkowa mieszkań w m²	1502624	1652942	1649581	1762765	Useful floor area of dwellings in m²
miasta	611926	634543	644450	725692	urban areas
wieś	890698	1018399	1005131	1037073	rural areas
Spółdzielcze	17424	3857	6290	1744	Cooperative
Komunalne (gminne)	6581	3489	6152	6500	Municipal (gmina)
Zakładowe	278	193	1451	1140	Company
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	327209	397248	437568	556604	For sale or rent
Spoleczne czynszowe	1816	10573	3672	820	Public building society
Indywidualne	1149316	1237582	1194448	1195957	Private
miasta	377940	364564	361811	348866	urban areas
wieś	771376	873018	832637	847091	rural areas

TABL. 15 (123). **MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA (dok.)**
DWELLINGS COMPLETED (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m²	111,4	102,9	100,5	93,5	Average useful floor area per dwelling in m²
miasta	90,3	79,3	79,1	73,4	urban areas
wieś	132,6	126,3	121,6	115,6	rural areas
Spółdzielcze	53,1	52,8	59,3	69,8	Cooperative
Komunalne (gminne)	42,2	37,5	41,0	46,4	Municipal (gmina)
Zakładowe	139,0	193,0	58,0	1140,0	Company
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	67,3	62,4	62,5	60,2	For sale or rent
Spoleczne czynszowe	50,4	47,2	49,6	34,2	Public building society
Indywidualne	141,8	132,9	131,9	126,9	Private
miasta	136,1	119,7	122,4	115,7	urban areas
wieś	144,7	139,3	136,5	132,1	rural areas

TABL. 16 (124). **MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA WEDŁUG LICZBY IZB**
DWELLINGS COMPLETED BY NUMBER OF ROOMS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W budynkach indywidualnych In private buildings					W budynkach poza indywidualnymi In non-private buildings					
		razem total	w % razem – mieszkania o liczbie izb in % of total – dwellings with specified number of rooms				razem total	w % razem – mieszkania o liczbie izb in % of total – dwellings with specified number of rooms				
			1	2	3	4 i więcej and more		1	2	3	4 i więcej and more	
OGÓŁEM..... TOTAL	2010	13494	8108	1,1	3,6	6,1	89,2	5386	4,7	27,2	37,1	31,0
	2015	16068	9313	1,0	4,8	8,8	85,4	6755	7,6	35,9	34,8	21,6
	2016	16412	9055	1,1	4,9	8,2	85,8	7357	4,1	30,1	40,2	25,6
	2017	18859	9427	1,0	3,9	9,7	85,4	9432	5,2	33,7	36,1	25,1
Miasta	2010	6778	2777	2,1	6,2	10,2	81,5	4001	5,8	29,4	42,2	22,6
Urban areas	2015	8004	3045	2,3	10,2	17,4	70,1	4959	9,4	43,7	31,9	15,0
	2016	8146	2955	2,5	10,3	13,1	74,1	5191	4,9	35,0	42,3	17,8
	2017	9887	3015	2,7	8,4	16,9	72,0	6872	6,0	37,8	38,0	18,2
Wieś	2010	6716	5331	0,3	2,3	4,1	93,3	1385	1,5	20,8	22,6	55,1
Rural areas	2015	8064	6268	0,4	2,1	4,6	92,9	1796	2,9	14,5	42,8	39,9
	2016	8266	6100	0,4	2,3	5,9	91,4	2166	2,3	18,5	35,1	44,2
	2017	8972	6412	0,2	1,8	6,3	91,6	2560	3,1	22,6	31,0	43,4

Uwagi ogólne

1. System edukacji w Polsce funkcjonuje zgodnie z ustawą z dnia 14 XII 2016 r. prawo oświatowe (tekst jednolity Dz. U. 2017 poz. 59), ustawą o systemie oświaty z dnia 7 IX 1991 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 1457) oraz ustawą z dnia 27 VII 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 2183 z późn. zm.).

Od 1 IX 2017 r. rozpoczęto reformę systemu edukacji, która docelowo wprowadza 8-letnią szkołę podstawową, 4-letnie liceum ogólnokształcące, 5-letnie technikum, 3-letnią branżową szkołę I stopnia, 2-letnią branżową szkołę II stopnia oraz likwiduje gimnazja.

W wyniku wdrażania nowego systemu edukacji w roku szkolnym 2017/18:

- 1) w szkołach podstawowych kształcą się pierwszy rocznik uczniów realizujących program klasy siódmej, co skutkuje brakiem absolwentów z roku szkolnego 2016/17 (przejście z 6- na 8-letnią szkołę podstawową),
- 2) nie odbył się nabór do klasy pierwszej gimnazjów, które ulegają stopniowej likwidacji,
- 3) rozpoczął się nabór do klasy pierwszej szkół branżowych I stopnia, które powstały z przekształcenia dotychczasowych zasadniczych szkół zawodowych (istniejących do roku szkolnego 2016/17). W szkołach branżowych I stopnia w roku szkolnym 2017/18 pozostali jeszcze uczniowie oddziałów zasadniczych szkół zawodowych

2. Prezentowane dane obejmują:

- 1) placówki wychowania przedszkolnego,
- 2) szkoły dla dzieci i młodzieży oraz dla dorosłych:
 - a) podstawowe,
 - b) gimnazja,
 - c) ponadgimnazjalne;
- 3) szkoły policealne;
- 4) szkoły wyższe;
- 5) specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze;
- 6) placówki pozaszkolne.

3. Dane obejmują szkoły i placówki prowadzone przez jednostki administracji centralnej (rządowej), jednostki samorządu terytorialnego (gminy, powiaty i województwo) oraz inne osoby prawne i fizyczne.

4. Szkoły (z wyjątkiem szkół wyższych) i placówki mogą być publiczne, niepubliczne oraz niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych. Szkoła niepubliczna może uzyskać uprawnienia szkoły publicznej, jeżeli realizuje minimum programowe

General notes

1. The educational system in Poland functions according to the Law on School Education of 14 XII 2016 (uniform text Journal of Laws 2017 item 59), the Education System Law of 7 IX 1991 (uniform text Journal of Laws 2018 item 1457) and the Higher Education Law of 27 VII 2005 (uniform text Journal of Laws 2017 item 2183 with later amendments).

The reform of the education system began on 1 IX 2017, eventually implementing 8-year primary school, 4-year general secondary school, 5-year technical secondary school, 3-year stage I sectoral vocational school, 2-year stage II sectoral vocational school. Lower secondary schools are being phased out.

As a result of the reform of the education system introduced in the 2017/18 school year:

- 1) the first year of pupils following the seventh grade curriculum attends primary schools, which results in the lack of the 2016/17 school year graduates (transition from the 6- to 8-year primary school),
- 2) there was no recruitment to the first grade of lower secondary schools which are being phased out,
- 3) stage I sectoral vocational schools transformed from basic vocational schools (operating until the 2016/17 school year), began recruitment to grade 1. The remaining students enrolled in basic vocational school sections pursued their education in stage I sectoral vocational schools in the 2017/18 school year.

2. The presented data include:

- 1) pre-primary education establishments;
- 2) schools for children, youth and adults:
 - a) primary schools,
 - b) lower secondary schools,
 - c) upper secondary schools;
- 3) post-secondary schools;
- 4) higher education institutions;
- 5) special education care centres, youth education centres, youth social therapy centres and rehabilitation and education centres;
- 6) extracurricular institutions.

3. Data comprise schools and establishments managed by central (government) administration units and local government units (gminas, powiats and voivodship), as well as by other legal and natural persons.

4. Schools (with the exception of higher education institutions) and establishments can be public, non-public and non-public with the competence of a public school. A non-public school can obtain the competence of a public school, if it implements the minimum curriculum and applies the principles

oraz stosuje zasady klasyfikowania i promowania uczniów ustalone przez Ministra Edukacji Narodowej, umożliwiające uzyskanie świadectw lub dyplomów państwowych. Jednostki administracji centralnej (rządowej) i jednostki samorządu terytorialnego mogą prowadzić tylko szkoły publiczne. Szkoły podstawowe i gimnazja mogą być tylko publiczne lub niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych.

Szkoły wyższe mogą być publiczne i niepubliczne; uczelnie niepubliczne tworzone są na podstawie zezwolenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

5. Szkoły dla dzieci i młodzieży (łącznie ze specjalnymi) obejmują:

- 1) **szkoły podstawowe**, w tym szkoły sportowe i mistrzostwa sportowego (bez szkół specjalnych), szkoły filialne (bez szkół specjalnych), szkoły artystyczne, niedające uprawnień zawodowych (bez szkół specjalnych) realizujące jednocześnie program szkoły podstawowej;
- 2) **gimnazja** (bez szkół specjalnych);
- 3) 3-letnie **szkoły specjalne przysposabiające do pracy**;
- 4) 3-letnie **branżowe szkoły I stopnia** (do roku szkolnego 2016/17 2-, 3-letnie **zasadnicze szkoły zawodowe**);
- 5) 3-letnie **licea ogólnokształcące**, w tym szkoły sportowe i mistrzostwa sportowego (bez szkół specjalnych);
- 6) 4-letnie **technika**;
- 7) **ogólnokształcące szkoły artystyczne** dające uprawnienia zawodowe (bez szkół specjalnych), które prezentuje się z wyłączeniem szkół realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne;
- 8) funkcjonujące w latach szkolnych:
 - 2002/03–2013/14 – 3-letnie licea profilowane,
 - 2004/05–2013/14 – 2-letnie uzupełniające licea ogólnokształcące,
 - 2004/05–2013/14 – 3-letnie technika uzupełniające dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych.

6. Szkoły policealne – kształcące w formie dziennej, wieczorowej i zaocznej – obejmują:

- 1) szkoły policealne (1-, 1,5- lub 2-letnie), łącznie ze specjalnymi;
- 2) kolegia pracowników służb społecznych (3-letnie);
- 3) funkcjonujące do roku szkolnego 2015/16 nauczycielskie kolegia języków obcych (3-letnie) i kolegia nauczycielskie (3-letnie), w których absolwentom nie nadawano tytułu licencjata.

7. Szkoły wyższe realizują kształcenie w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Informacje z zakresu szkół wyższych:

- 1) do roku akademickiego 2015/16 podawano łącznie z nauczycielskimi kolegiami języków obcych i kolegiami nauczycielskimi, w których absolwentom nadawano tytuł licencjata;
- 2) obejmują cudzoziemców studiujących w Polsce (w tym studiujący w jednostkach zamiejscowych polskich uczelni za granicą);
- 3) nie obejmują Polaków studiujących za granicą (z wyjątkiem osób studiujących w jednostkach zamiejscowych polskich uczelni za granicą);

of classifying and promoting pupils and students as established by the Minister of National Education, allowing students to obtain state certificates or diplomas. Central (government) administration units and local government units can administer public schools only. Primary schools and lower secondary schools can be public schools or non-public schools with the competence of public schools only.

Tertiary education can be public and non-public; non-public higher education institutions are established on the basis of a permit of the Minister of Science and Higher Education.

5. Schools for children and youth (including special schools) include:

- 1) **primary schools**, of which sports schools and athletic schools (excluding special schools), branch schools (excluding special schools), art schools not leading to professional certification (excluding special schools) simultaneously conducting a primary school curriculum;
- 2) **lower secondary schools** (excluding special schools);
- 3) 3-year **special job-training schools**;
- 4) 3-year **stage I sectoral vocational schools** (until the 2016/17 school year 2-, 3-year **basic vocational schools**);
- 5) 3-year **general secondary schools**, of which sports schools and athletic schools (excluding special schools);
- 6) 4-year **technical secondary schools**;
- 7) **general art schools** leading to professional certification (excluding special schools), with the exception of schools providing art education only;
- 8) schools operating in the school years:
 - 2002/03–2013/14 – 3-year specialised secondary schools,
 - 2004/05–2013/14 – 2-year supplementary general secondary schools,
 - 2004/05–2013/14 – 3-year supplementary technical secondary schools for graduates of basic vocational schools .

6. Post-secondary schools – educating in day, evening, part-time and full-time mode – comprise:

- 1) post-secondary schools (1-, 1,5- or 2-year), including special schools;
- 2) colleges of social work (3-year);
- 3) functioning until the school year 2015/16 foreign language teacher training colleges (3-year), teacher training colleges (3-year), in which graduates did not obtain the title of Bachelor.

7. Tertiary education (university level) consists of full-time and part-time programmes. Data regarding tertiary education:

- 1) until the 2015/16 academic year, included foreign language teacher training colleges and teacher training colleges in which graduates obtained the title of Bachelor;
- 2) comprise foreigners studying in Poland (including students at branch units of Polish higher education institutions operating abroad);
- 3) do not include Poles studying abroad (with an exception of persons at branch units of Polish higher education institutions operating abroad);

4) do roku akademickiego 2012/13 nie obejmują szkół wyższych resortu obrony narodowej.

Studentów i absolwentów wykazano zgodnie z siedzibą poszczególnych szkół wyższych łącznie z filiami, zamiejscowymi podstawowymi jednostkami organizacyjnymi oraz zamiejscowymi ośrodkami dydaktycznymi.

8. Szkoły dla dorosłych kształcące w formie stacjonarnej i zaocznej – obejmują:

- 1) szkoły podstawowe dla dorosłych;
- 2) gimnazja dla dorosłych;
- 3) 3-letnie licea ogólnokształcące dla dorosłych;
- 4) funkcjonujące w latach szkolnych:
 - 2002/03–2014/15 – 2–3-letnie zasadnicze szkoły dla dorosłych oraz 3-letnie licea profilowane dla dorosłych,
 - 2004/05–2013/14 – 2-letnie uzupełniające licea ogólnokształcące dla dorosłych dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych,
 - 2004/05–2015/16 – 3-letnie technika uzupełniające dla dorosłych na podbudowie programowej zasadniczej szkoły zawodowej,
 - do roku szkolnego 2015/16 – 4-letnie technika dla dorosłych.

9. Szkoły specjalne organizowane są dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym dla młodzieży niepełnosprawnej. Kształcenie może być realizowane w systemie szkolnym lub w formie indywidualnej. Kształcenie specjalne odbywa się w szkołach ogólnodostępnych (w których tworzone są oddziały specjalne lub klasy integracyjne i ogólnodostępne), w funkcjonujących samodzielnie szkołach specjalnych oraz w specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, innych placówkach oświatowo-wychowawczych lub w placówkach wykonujących działalność leczniczą (łącznie z zakładami lecznictwa uzdrowiskowego).

10. Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze są to placówki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w wieku 3 lat i więcej, które z racji niepełnosprawności nie mogą uczęszczać do przedszkola lub szkoły.

11. Młodzieżowe ośrodki wychowawcze przeznaczone są dla młodzieży niedostosowanej społecznie. Zadaniem ośrodków jest eliminowanie przyczyn i przejawów niedostosowania społecznego oraz przygotowanie wychowanków do samodzielnego życia, zgodnie z normami prawnymi i społecznymi.

12. Młodzieżowe ośrodki socjoterapii są placówkami dla młodzieży niedostosowanej społecznie, z zaburzeniami zachowania i zagrożonej uzależnieniem w stopniu utrudniającym realizację zadań życiowych bez udzielenia specjalnej pomocy.

13. Ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze są placówkami umożliwiającymi dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim realizację obowiązku szkolnego poprzez uczestnictwo w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych.

14. Zadaniem wychowania pozaszkolnego jest stwarzanie młodzieży warunków sprzyjających rozwijaniu zainteresowań i uzdolnień oraz rekreacji i wypoczynku w czasie wolnym od zajęć szkolnych.

4) until the 2012/13 academic year, do not include higher schools of the Ministry of National Defence.

Data on students and graduates are given according to the seats of higher education institutions including their branches, branch basic organisational units and branch teaching centres

8. Schools for adults – educating in full-time and part-time mode – comprise:

- 1) primary schools for adults;
- 2) lower secondary schools for adults;
- 3) 3-year general secondary schools for adults;
- 4) schools operating in the school years:
 - 2002/03–2014/15 – 2-3-year basic vocational schools for adults and 3-year specialized secondary schools for adults,
 - 2004/05–2013/14 – 2-year supplementary secondary schools for adults for graduates of basic vocational schools,
 - 2004/05–2015/16 – 3-year supplementary technical schools for adults based on the programme of basic vocational school,
 - until 2015/16 school year – 4-year technical secondary schools for adults.

9. Special schools are organised for children and youth with special educational needs, including youth with disabilities. Education may be conducted within the school system or individually. Education is provided in mainstream schools (in which special or integrated and mainstream sections are established), in special schools operating independently, as well as in special educational care centres, other educational institutions or in the units performing health care activities (including health resort treatment).

10. Special education care centres are facilities for disabled children and youth aged 3 years and more who cannot, due to their disability, attend a regular pre-school or a school.

11. Youth education centres are intended for socially maladjusted youth. The goal of the centres is to eliminate the causes and manifestations of the social maladjustment as well as to prepare the young people for independent life, compliant with legal and social norms.

12. Youth social therapy centres are facilities intended for socially maladjusted youth having behavioural disorders and susceptible to addiction to a degree affecting performance of life tasks without receiving special assistance.

13. Rehabilitation and education centres are facilities enabling children and youth with a profound intellectual retardation to fulfil their schooling obligation through participating in rehabilitation and education classes.

14. The aim of extracurricular education is offering young people favourable conditions to develop interests and aptitudes, as well as rest and recreation in their leisure time.

Do placówek **wychowania pozaszkolnego** zaliczono: pałace młodzieży, młodzieżowe domy kultury, ogniska pracy pozaszkolnej, międzyszkolne ośrodki sportowe i inne placówki publiczne i niepubliczne.

15. Internat to placówka opiekuńczo-wychowawcza przeznaczona dla młodzieży uczęszczającej do szkół ogólnokształcących i zawodowych zlokalizowanych poza stałym miejscem zamieszkania. **Bursa** to międzyszkolna placówka pełniąca funkcję internatu.

16. Dane o nauczycielach, poza nauczycielami akademickimi, dotyczą nauczycieli (łącznie z nauczycielami religii) zatrudnionych przy realizacji obowiązków zajęć edukacyjnych, tj. bez wychowawców świetlic, bibliotekarzy, prowadzących wyłącznie zajęcia pozalekcyjne itp.

Dane o **nauczycielach akademickich** zaprezentowano według faktycznej lokalizacji uczelni oraz ich jednostek zamiejscowych i dotyczą zatrudnionych na stanowiskach: profesora, docenta, adiunkta, asystenta oraz zatrudnionych na pozostałych stanowiskach dydaktycznych: starszego wykładowcy, wykładowcy, lektora, instruktora, dyplomowanego bibliotekarza i dyplomowanego pracownika dokumentacji i informacji naukowej.

Dane o nauczycielach dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

17. Studia podyplomowe – forma kształcenia, na którą są przyjmowani kandydaci posiadający kwalifikacje co najmniej pierwszego stopnia, prowadzona między innymi w uczelni, instytucie naukowym PAN, kończąca się uzyskaniem kwalifikacji podyplomowych.

18. Studia doktoranckie (studia trzeciego stopnia), prowadzone przez uprawnioną jednostkę organizacyjną uczelni, instytut naukowy PAN, instytut badawczy lub międzynarodowy instytut naukowy działający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej utworzony na podstawie odrębnych przepisów, na które są przyjmowani kandydaci posiadający kwalifikacje drugiego stopnia, kończące się uzyskaniem kwalifikacji trzeciego stopnia.

19. Dane dotyczące:

- 1) wychowania przedszkolnego, szkół (poza szkołami wyższymi) oraz specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii, ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych, wychowania pozaszkolnego oraz internatów i burs podano według stanu na początku roku szkolnego; dane o absolwentach – na koniec roku szkolnego;
- 2) szkół wyższych – prezentuje się według stanu w dniu 30 XI; studenci są wykazywani tyle razy na ilu kierunkach studiują; dane o absolwentach dotyczą liczby wydanych dyplomów ukończenia studiów wyższych; absolwenci wykazani są z danego roku akademickiego; dane o studiach podyplomowych i doktoranckich oraz o nauczycielach akademickich według stanu w dniu 31 XII.

Extracurricular education establishments include: youth centres, cultural establishments for youth, extracurricular interest groups, interschool sport centres and other public and non-public establishments.

15. Boarding school is a care and educational facility designated for youth attending general and vocational schools located outside their place of permanent residence. A **dormitory** is an interschool facility serving as a boarding school.

16. Data regarding teachers, excluding academic teachers, concern teachers (including teachers of religion) employed to implement obligatory teaching programmes, i.e. excluding community centre educators and librarians conducting exclusively extracurricular activities, etc.

Data regarding **academic teachers** are presented by actual seat of higher education institutions and their branch units and concern the positions of: professor, associate professor, assistant professor and assistant lecturer as well as other didactic positions: senior lecturer, lecturer, foreign language instructor, instructor, qualified librarian and qualified scientific documentation and information staff.

Data regarding teachers concern full-time and part-time paid employees converted into full time equivalent units.

17. Non-degree postgraduate programmes a level of education open to holders of first cycle degree and provided by a higher education institution, scientific institute of the Polish Academy of Sciences, research institute or the Centre for Postgraduate Medical Studies, leading to the award of postgraduate qualifications.

18. Doctoral studies (third-cycle programmes), open to holders of the second cycle qualification and lead upon successful completion to the award of a third cycle qualification conferred by an authorised academic unit of a higher education institution, scientific institute of the Polish Academy of Sciences, a research institute or an international scientific institute established under separate legislation and active on the territory of the Republic of Poland

19. Data regarding:

- 1) pre-primary education, schools (excluding higher education institutions) as well as special education care centres, youth education centres, youth social therapy centres and rehabilitation and education centres, extracurricular education as well as boarding schools and dormitories are provided as of the beginning of the school year; data concerning graduates – as of the end of the school year;
- 2) tertiary education – are presented as of 30 XI; students are shown as many times as many courses they take; data regarding graduates concern the number of issued university diplomas; graduates are shown as of a given academic year; data regarding non-degree postgraduate programmes as well as academic teachers as of 31 XII.

20. Współczynnik skolaryzacji:

- 1) **brutto** jest to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania;
- 2) **netto** jest to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (w danej grupie wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

21. Prezentowane informacje, z wyjątkiem danych o szkołach wyższych, opracowano na podstawie systemu informacji oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

Od roku akademickiego 2017/18 dane o szkołach wyższych, z wyjątkiem danych o części szkół teologicznych, opracowano na podstawie Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on administrowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

22. Dane (poza szkołami wyższymi i dla dorosłych) prezentuje się, jeśli nie zaznaczono inaczej, łącznie ze szkołami specjalnymi.

20. Enrolment rate:

- 1) **gross** – is the ratio of the number of pupils or students (as of the beginning of the school year) at a given level of education (regardless of age) to the population (as of 31 XII) in the age group defined as corresponding to this level of education;
- 2) **net** – is the ratio of the number of pupils or students (as of the beginning of the school year) at a given level of education (in a given age group) to the population (as of 31 XII) in the age group defined as corresponding to this level of education.

21. The presented information, excluding the data on higher education institutions, has been compiled on the basis of the Educational Information System administered by the Ministry of National Education.

Since the 2017/18 academic year, data on higher education institutions, excluding the data on a part of schools of theology, have been compiled on the basis of the Integrated System of Information on Science and Higher Education POL-on administered by the Ministry of Science and Higher Education

22. Data (excluding higher education institutions and schools for adults) are presented together with special schools, if not otherwise stated.

TABL. 1 (125). EDUKACJA WEDŁUG SZCZEBLI KSZTAŁCENIA
EDUCATION BY LEVEL

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
SZKOŁY SCHOOLS					
Szkoły:					Schools:
podstawowe.....	1257	1223	1228	1328	primary
gimnazja	659	679	683	142	lower secondary
specjalne przysposabiające do pracy.....	39	47	48	49	special job-training
zasadnicze zawodowe.....	166	150	154	x	basic vocational
branżowe I stopnia ^a	x	x	x	142	stage I sectoral vocational ^a
licea ogólnokształcące.....	186	184	178	177	general secondary
uzupełniające licea ogólnokształcące.....	2	x	x	x	supplementary general secondary
licea profilowane.....	42	x	x	x	specialised secondary
technika	202	169	169	164	technical secondary
technika uzupełniająca	4	x	x	x	supplementary technical secondary
artystyczne ogólnokształcące ^b	6	6	6	6	general art ^b
policealne	294	200	198	179	post-secondary
wyższe	39	37	34	33	tertiary
dla dorosłych	374	171	161	151	for adults
podstawowe.....	1	–	–	9	primary
gimnazja	14	15	14	3	lower secondary
zasadnicze zawodowe.....	5	x	x	–	basic vocational
licea ogólnokształcące.....	112	156	147	139	general secondary
uzupełniające licea ogólnokształcące.....	130	x	x	x	supplementary general secondary
licea profilowane.....	6	x	x	x	specialised secondary
technika	12	–	x	x	technical secondary
technika uzupełniająca	94	–	x	x	supplementary technical secondary
NAUCZYCIELE^c TEACHERS^c					
Szkoły:					Schools:
podstawowe ^d	16295	18192	17643	21304	primary ^d
gimnazja ^d	10259	9558	9446	6217	lower secondary ^d
zasadnicze zawodowe ^{de}	1687	1582	1560	x	basic vocational ^{de}
branżowe I stopnia ^a	x	x	x	1582	stage I sectoral vocational ^a
licea ogólnokształcące ^{df}	4084	3460	3336	3314	general secondary ^{df}
licea profilowane.....	286	x	x	x	specialised secondary
technika ^{dg}	4347	3992	4023	4142	technical secondary ^{dg}
policealne	864	616	598	628	post-secondary
wyższe ^h	9851	9318	9247	9095	tertiary ^h
UCZNIOWIE I STUDENCI PUPILS AND STUDENTS					
Wychowanie przedszkolne ⁱ	29431	40259	32931	35883	Pre-primary education ⁱ
Szkoły:					Schools:
podstawowe.....	209781	247900	226961	263242	primary
gimnazja	119102	104157	103643	68843	lower secondary

a Łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. b Dające uprawnienia zawodowe; ponadto funkcjonowały szkoły artystyczne realizujące wyłącznie kształcenie artystyczne – w roku szkolnym: 2010/11 – 11 szkół, 2015/16 – 10, 2016/17 – 11, 2017/18 – 11. c Patrz uwagi ogólne, ust. 16 na str. 177. d–g Łącznie ze szkołami: d – dla dorosłych, e – specjalnymi przysposabiającymi do pracy, f – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2013/14), g – uzupełniającymi technikami (dla młodzieży – do roku szkolnego 2013/14, dla dorosłych – do roku szkolnego 2015/16) oraz ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe. h Nauczyciele akademicy. i Dotyczy dzieci w wieku 6 lat, w roku szkolnym 2015/16 w wieku 5 lat, objętych edukacją w placówkach wychowania przedszkolnego, ujętych również w tabl. 32 na str. 202.

a Including basic vocational school sections. b Leading to professional certification; there were also art schools giving only artistic education in the school year: 2010/11 – 11 schools, 2015/16 – 10, 2016/17 – 11, 2017/18 – 11. c See general notes, item 16 on page 177. d–g Including schools: d – for adults, e – special job-training schools, f – supplementary general secondary schools (until the 2013/14 school year), g – supplementary technical secondary schools (for youth – until the 2013/14 school year, for adults – until the 2015/16 school year) and general secondary art schools leading to professional certification. h Academic teachers. i Concerns children aged 6, in the 2015/16 school year aged 5, attending pre-primary education establishments also described in table 32 on page 202.

TABL. 1 (125). EDUKACJA WEDŁUG SZCZEBLI KSZTAŁCENIA (dok.)

EDUCATION BY LEVEL (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
UCZNIOWIE I STUDENCI (dok.) PUPILS AND STUDENTS (cont.)					
Szkoły (dok.):					Schools (cont.):
specjalne przysposabiające do pracy.....	878	966	1006	1046	special job-training
zasadnicze zawodowe.....	26814	22984	21585	x	basic vocational
branżowe I stopnia ^a	x	x	x	20619	stage I sectoral vocational ^a
licea ogólnokształcące.....	52792	43346	41674	40494	general secondary
uzupełniające licea ogólnokształcące.....	25	x	x	x	supplementary general secondary
licea profilowane.....	3380	x	x	x	specialised secondary
technika.....	50971	46248	46699	47126	technical secondary
technika uzupełniające.....	88	x	x	x	supplementary technical secondary
artystyczne ogólnokształcące ^b	961	930	953	957	general art ^b
policealne.....	25040	20991	20054	18924	post-secondary
wyższe.....	170961	140135	133992	130294	tertiary
dla dorosłych.....	28404	17009	16005	14714	for adults
podstawowe.....	196	–	–	19	primary
gimnazja.....	1384	946	850	695	lower secondary
zasadnicze zawodowe.....	211	x	x	x	basic vocational
licea ogólnokształcące.....	10720	16063	15155	14000	general secondary
uzupełniające licea ogólnokształcące.....	9049	x	x	x	supplementary general secondary
licea profilowane.....	869	x	x	x	specialised secondary
technika.....	554	–	x	x	technical secondary
technika uzupełniające.....	5421	–	x	x	supplementary technical secondary
ABSOLWENCI GRADUATES					
Szkoły:					Schools:
podstawowe.....	36140	34029	x	.	primary
gimnazja.....	38602	33917	32954	.	lower secondary
specjalne przysposabiające do pracy.....	169	208	222	.	special job-training
zasadnicze zawodowe.....	9403	7325	6605	.	basic vocational
licea ogólnokształcące.....	17558	14267	13846	.	general secondary
uzupełniające licea ogólnokształcące.....	–	x	x	x	supplementary general secondary
licea profilowane.....	1251	x	x	x	specialised secondary
technika.....	12194	10305	10426	.	technical secondary
technika uzupełniające.....	20	x	x	x	supplementary technical secondary
artystyczne ogólnokształcące ^b	182	148	170	.	general art ^b
policealne.....	6565	6263	6189	.	post-secondary
wyższe.....	47865	36073	38860	.	tertiary
dla dorosłych.....	6944	4933	4788	.	for adults
podstawowe.....	10	–	x	.	primary
gimnazja.....	365	325	271	.	lower secondary
zasadnicze zawodowe.....	62	x	x	x	basic vocational
licea ogólnokształcące.....	2064	4608	4517	.	general secondary
uzupełniające licea ogólnokształcące.....	2907	x	x	x	supplementary general secondary
licea profilowane.....	237	–	x	x	specialised secondary
technika.....	152	–	x	x	technical secondary
technika uzupełniające.....	1147	–	x	x	supplementary technical secondary

a Łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. b Dające uprawnienia zawodowe; ponadto w szkołach artystycznych realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne w roku szkolnym: 2010/11 – 691 uczniów i 66 absolwentów, 2015/16 – 612 uczniów i 57 absolwentów, 2016/17 – 723 uczniów i 69 absolwentów, 2017/18 – 858 uczniów.

Źródło: dane – z wyjątkiem szkół wyższych – Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Including basic vocational school sections. b Leading to professional certification; also in art schools giving only artistic education in the school year: 2010/11 – 691 students and 66 graduates, 2015/16 – 612 students and 57 graduates, 2016/17 – 723 students and 69 graduates, 2017/18 – 858 students.

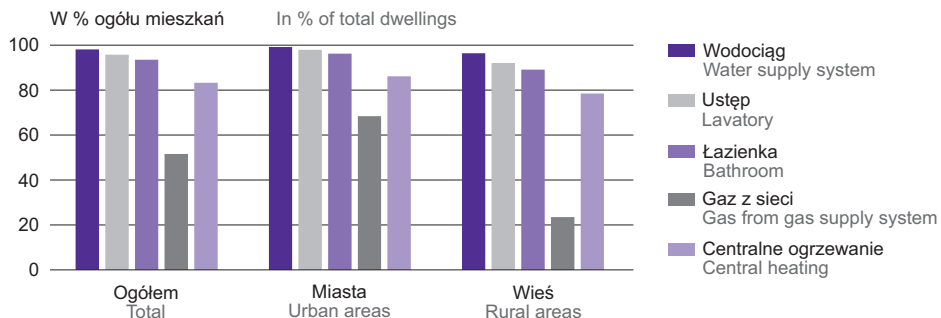
Source: data – with the exception of the higher education institutions – of the Ministry of National Education.

MIESZKANIA WYPOSAŻONE W INSTALACJE W 2017 R.

Stan w dniu 31 XII

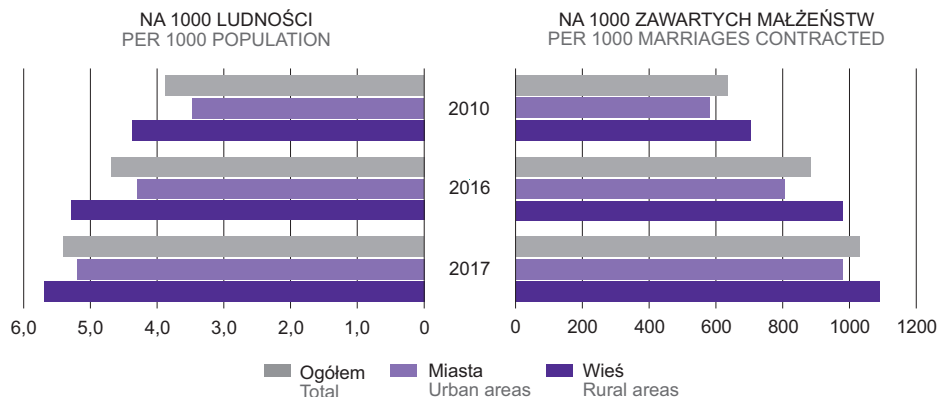
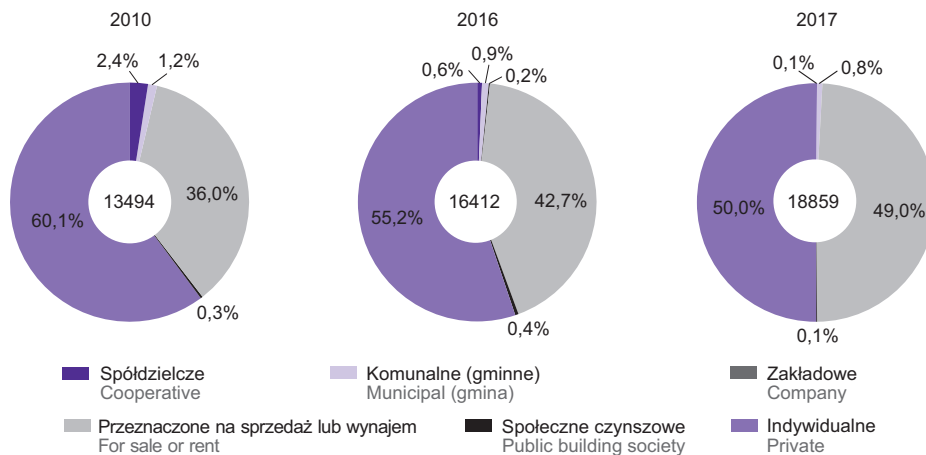
DWELLINGS FITTED WITH INSTALLATIONS IN 2017

As of 31 XII

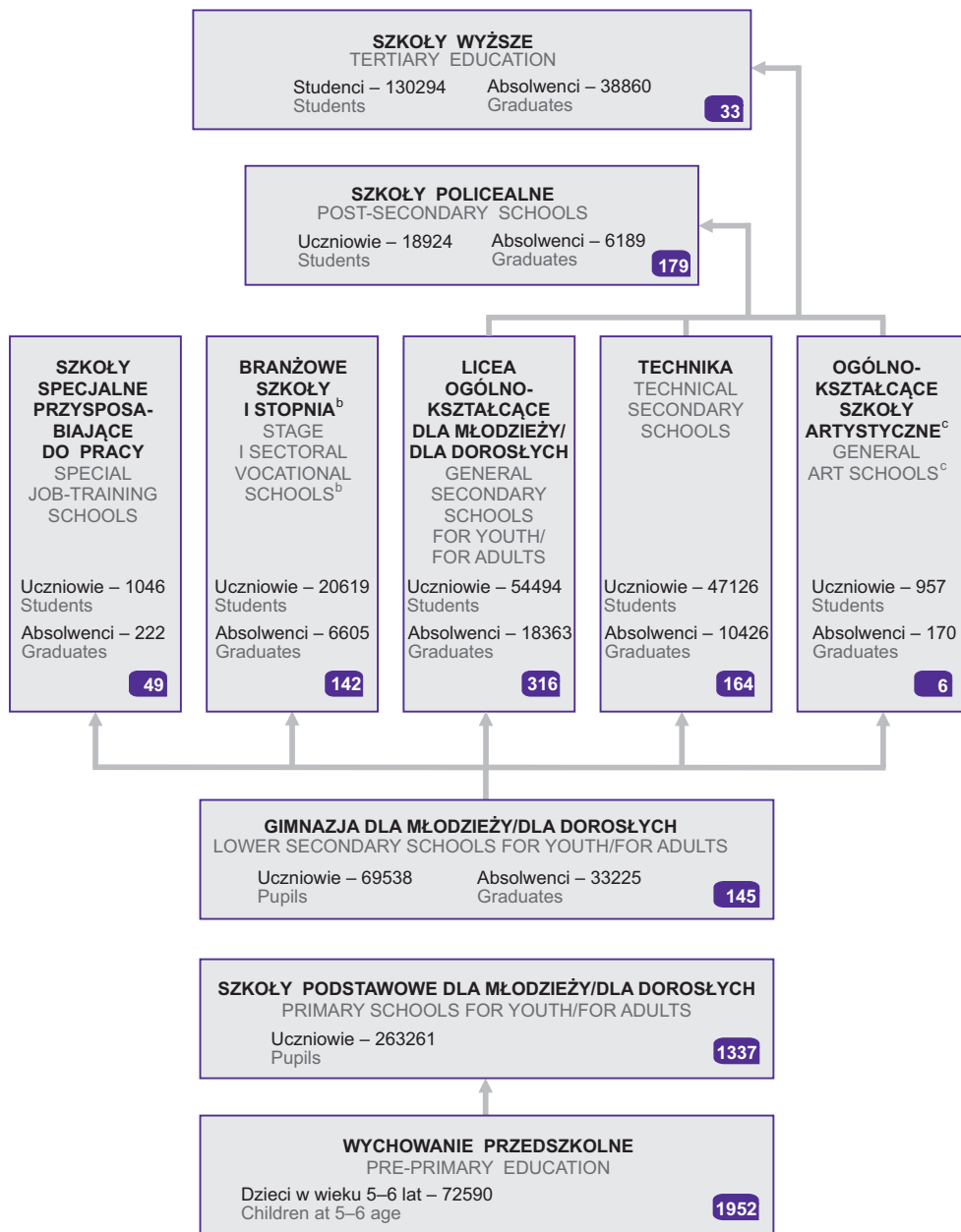

MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA

DWELLINGS COMPLETED

EDUKACJA WEDŁUG SZCZEBLI KSZTAŁCENIA W ROKU SZKOLNYM 2017/18^a
EDUCATION BY EDUCATIONAL LEVEL IN THE 2017/18 SCHOOL YEAR^a

 Liczba placówek
 Number of establishments

^a Stan na początku roku szkolnego. Absolwenci z roku szkolnego/akademickiego 2016/17. ^b Łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. ^c Dające uprawnienia zawodowe.

^a As of beginning of the school year. Graduates from the 2016/17 school/academic year. ^b Including basic vocational schools sections. ^c Leading to professional certification.

TABL. 2 (126). SZKOŁY WEDŁUG ORGANÓW PROWADZĄCYCH
SCHOOLS BY SCHOOL GOVERNING AUTHORITY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	2010/11	2015/16	2016/17
	szkoły schools				uczniowie i studenci pupils and students				absolwenci graduates		
Szkoły podstawowe.... Primary schools	1257	1223	1228	1328	209781	247900	226961	263242	36140	34029	x
Jednostki administracji centralnej (rządowej) Central (government) administration units	3	1	2	3	143	130	130	150	25	20	x
Jednostki samorządu terytorialnego..... Local government units	1182	1069	1066	1125	203015	234534	213487	245875	35171	32312	x
Organizacje społeczne i stowarzyszenia Social organisations and associations	40	94	97	109	3127	6690	6553	8252	545	946	x
Organizacje wyznanio- we Religious organisations	7	10	10	16	1625	2260	2138	2887	246	326	x
Pozostałe..... Others	25	49	53	75	1871	4286	4653	6078	153	425	x
Gimnazja..... Lower secondary schools	659	679	683	142	119102	104157	103643	68843	38602	33917	32954
Jednostki administracji centralnej (rządowej) Central (government) administration units	5	4	4	2	77	32	19	11	43	16	14
Jednostki samorządu terytorialnego..... Local government units	584	579	580	87	113376	96859	96020	63450	36918	31509	30545
Organizacje społeczne i stowarzyszenia Social organisations and associations	30	44	46	28	2520	2987	3140	2241	756	959	931
Organizacje wyznanio- we Religious organisations	13	15	15	5	1721	2065	2200	1505	576	651	708
Pozostałe..... Others	27	37	38	20	1408	2214	2264	1636	309	782	756
Branżowe szkoły I stopnia^{ab}..... Stage I sectoral voca- tional schools^{ab}	205	197	202	191	27692	23950	22591	21665	9572	7533	6827
Jednostki administracji centralnej (rządowej) Central (government) administration units	5	5	5	5	97	67	68	57	41	25	23
Jednostki samorządu terytorialnego..... Local government units	195	180	182	173	26950	22928	21552	20580	9337	7233	6548
Organizacje społeczne i stowarzyszenia Social organisations and associations	1	5	7	7	40	192	258	343	14	54	59
Pozostałe..... Others	4	7	8	6	605	763	713	685	180	221	197

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe. b Łącznie ze specjalnymi szkołami przysposabiającymi do pracy i od roku szkolnego 2017/18 z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools. b Including special job-training schools and since the 2017/18 school year, basic vocational school sections.

TABL. 2 (126). SZKOŁY WEDŁUG ORGANÓW PROWADZĄCYCH (cd.)
SCHOOLS BY SCHOOL GOVERNING AUTHORITY (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	2010/11	2015/16	2016/17
	szkoły schools				uczniowie i studenci pupils and students				absolwenci graduates		
Licea ogólnokształcące^a General secondary schools ^a	188	184	178	177	52817	43346	41674	40494	17558	14267	13846
Jednostki samorządu terytorialnego..... Local government units	160	153	147	142	50834	41221	39566	38108	16912	13564	13159
Organizacje społeczne i stowarzyszenia..... Social organisations and associations	5	5	5	4	218	289	331	316	82	93	107
Organizacje wyznaniowe..... Religious organisations	9	8	8	9	884	876	826	871	287	294	293
Pozostałe..... Others	14	18	18	22	881	960	951	1199	277	316	287
Licea profilowane..... Specialised secondary schools	42	x	x	x	3380	x	x	x	1251	x	x
Jednostki samorządu terytorialnego..... Local government units	40	x	x	x	3305	x	x	x	1230	x	x
Pozostałe..... Others	2	x	x	x	75	x	x	x	21	x	x
Technika^b Technical secondary schools ^b	212	175	175	170	52020	47178	47652	48083	12396	10453	10596
Jednostki administracji centralnej (rządowej) Central (government) administration units	7	7	7	8	1044	1032	1061	1162	236	178	240
Jednostki samorządu terytorialnego..... Local government units	197	155	153	147	49941	44874	45136	45328	11924	10059	10057
Organizacje społeczne i stowarzyszenia..... Social organisations and associations	1	–	1	1	53	–	53	99	–	–	–
Organizacje wyznaniowe..... Religious organisations	1	2	2	2	65	53	32	75	19	12	–
Pozostałe..... Others	6	11	12	12	917	1219	1370	1419	217	204	299
Szkoły policealne..... Post-secondary schools	294	200	198	179	25040	20991	20054	18924	6565	6263	6189
Jednostki administracji centralnej (rządowej) Central (government) administration units	6	4	5	3	459	231	252	242	194	114	189
Jednostki samorządu terytorialnego..... Local government units	72	43	40	33	5989	3001	2538	2380	1752	1174	1172
Organizacje społeczne i stowarzyszenia..... Social organisations and associations	20	11	9	7	739	265	193	150	334	140	122
Pozostałe..... Others	196	142	144	136	17853	17494	17071	16152	4285	4835	4706

a, b Łącznie z: a – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2013/14), b – technikami uzupełniającymi (do roku szkolnego 2013/14) i artystycznymi ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe.

a, b Including: a – supplementary general secondary schools (until the 2013/14 school year), b – supplementary technical secondary schools (until the 2013/14 school year) and general art schools leading to professional certification.

TABL. 2 (126). SZKOŁY WEDŁUG ORGANÓW PROWADZĄCYCH (dok.)

SCHOOLS BY SCHOOL GOVERNING AUTHORITY (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	2010/11	2015/16	2016/17
	szkoły schools				uczniowie i studenci pupils and students				absolwenci graduates		
Szkoły wyższe..... Tertiary education	39	37	34	33	170961	140135	133992	130294	47865	36073	38860
Jednostki administracji centralnej (rządowej) Central (government) administration units	13	13	13	13	116529	103473	99980	95036	31382	26106	28874
Pozostałe..... Others	26	24	21	20	54432	36662	34012	35258	16483	9967	9986
Szkoły dla dorosłych.. Schools for adults	374	171	161	151	28404	17009	16005	14714	6944	4933	4788
Jednostki administracji centralnej (rządowej) Central (government) administration units	4	2	2	2	134	63	71	67	41	25	10
Jednostki samorządu terytorialnego..... Local government units	144	66	61	61	9592	5222	4918	4257	2155	1406	1590
Organizacje społeczne i stowarzyszenia..... Social organisations and associations	31	13	12	12	1577	886	784	641	571	363	308
Pozostałe..... Others	195	90	86	76	17101	10838	10232	9749	4177	3139	2880

Źródło: dane – z wyjątkiem szkół wyższych – Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Source: data – with the exception of the higher education institutions – of the Ministry of National Education.

TABL. 3 (127). UCZNIOWIE WEDŁUG GRUP WIEKU

PUPILS AND STUDENTS BY AGE GROUPS

GRUPY WIEKU AGE GROUPS	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18
	w % ludności danej grupy wieku in % of population of given age group			
7–13 lat ^a	97,5	93,9	96,0	96,6
14–15 ^b	98,1	96,9	96,7	96,4
16–18.....	96,3	96,0	95,9	95,9
19–21 lat.....	27,0	26,0	25,9	25,6

a W roku szkolnym 2010/11 i 2016/17 – grupa wieku 7–12 lat, a w roku szkolnym 2015/16 – grupa wieku 6–12 lat. b W latach szkolnych 2010/11–2016/17 – grupa wieku 13–15 lat.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a In the 2010/11 and 2016/17 school year – age group 7–12, in the 2015/16 school year – age group 6–12. b In the 2010/11–2016/17 school years – age group 13–15.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 4 (128). WSPÓŁCZYNNIK SKOLARYZACJI
ENROLLMENT RATE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Grupy wieku Age groups	2010/11			2015/16			2016/17			2017/18		
		ogółem total	mężczyźni males	kobiety females	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females
		w % in %											
BRUTTO GROSS													
Szkoły: Schools:													
podstawowe ^a primary ^a	7–13	100,3	100,7	99,9	94,2	94,0	94,4	98,9	98,9	98,9	97,3	97,6	97,0
gimnazja ^b lower secondary ^b	14–15	102,9	104,9	100,8	101,9	103,2	100,5	103,1	104,0	102,2	104,0	104,3	103,7
branżowe I stopnia ^{cd} stage I sectoral vocational ^{cd}	16–18	20,9	27,8	13,6	21,8	28,2	15,0	21,0	27,5	14,2	20,6	27,0	13,8
licea ogólnokształcące ^e general secondary ^e	16–18	57,4	46,3	69,1	54,0	44,2	64,3	52,9	42,7	63,7	51,8	41,2	63,0
technika ^f technical secondary ^f	16–18	43,4	49,6	36,8	42,8	47,7	37,8	44,4	49,6	38,9	45,7	51,5	39,6
policealne post-secondary	19–21	16,6	11,6	21,7	17,4	9,7	25,5	17,2	9,3	25,6	16,8	9,7	24,3
NETTO NET													
Wychowanie przedszkolne ^g Pre-primary education ^g	6	87,0	88,2	85,8	98,2	98,2	98,2	80,3	83,1	77,4	92,6	93,7	91,4
Szkoły: Schools:													
podstawowe ^a primary ^a	7–13	97,3	97,4	97,2	93,4	92,9	93,9	94,7	94,9	94,4	95,4	95,5	95,3
gimnazja ^b lower secondary ^b	14–15	95,4	94,7	96,2	94,5	93,8	95,2	94,2	93,6	94,9	91,9	90,5	93,3
branżowe I stopnia ^{cd} stage I sectoral vocational ^{cd}	16–18	18,5	24,4	12,3	18,7	24,3	12,8	18,3	23,9	12,3	17,8	23,4	11,9
licea ogólnokształcące ^e general secondary ^e	16–18	42,8	30,7	55,6	39,8	28,2	52,1	39,3	27,2	51,9	38,8	26,5	51,7
technika ^f technical secondary ^f	16–18	28,9	32,5	25,1	32,1	35,9	28,2	33,3	37,3	29,0	34,6	39,0	29,9
policealne post-secondary	19–21	6,4	4,2	8,8	6,0	3,2	9,1	5,4	2,6	8,4	5,4	2,9	7,9

a W roku szkolnym 2010/11 i 2016/17 – grupa wieku 7–12 lat, w roku szkolnym 2015/16 – grupa wieku 6–12 lat. b W latach szkolnych 2010/11–2016/17 – grupa wieku 13–15 lat. c Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe. d–f Łącznie z: d – specjalnymi szkołami przysposabiającymi do pracy i od roku szkolnego 2017/18 oddziałami zasadniczych szkół zawodowych, e – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi i liceami profilowanymi (w roku szkolnym 2010/11), f – technikami uzupełniającymi (w roku szkolnym 2010/11) i artystycznymi ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe. g Dotyczy dzieci objętych obowiązkową edukacją w placówkach wychowania przedszkolnego, za wyjątkiem roku szkolnego 2015/16 – dotyczy dzieci w wieku 5 lat.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a In the 2010/11 and 2016/17 school year – age group 7–12, in the 2015/16 school year – age group 6–12. b In the 2010/11–2016/17 school years – age group 13–15. c Until the 2016/17 school year, basic vocational schools. d–f Including: d – special job-training schools and since the 2017/18 school year, basic vocational school sections, e – supplementary general and specialised secondary schools (in the 2010/11 school year), f – supplementary technical secondary schools (in the 2010/11 school year) and general art schools leading to professional certification. g Concerns children attending obligatory pre-primary education establishments, excluding the 2015/16 school year – concerns children aged 5.

Source: data of the Ministry of National Education.

Uwaga do tablic 5 i 6

W podziale według języków obcych jedna osoba może być wykazana więcej niż jeden raz.

Note to tables 5 and 6

In distribution by foreign languages, one person may be indicated more than once.

TABL. 5 (129). UCZĄCY SIĘ JĘZYKÓW OBCYCH W SZKOŁACH DLA DZIECI I MŁODZIEŻY ORAZ POLICEALNYCH
PUPILS AND STUDENTS LEARNING FOREIGN LANGUAGES IN SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH AND IN POST-SECONDARY SCHOOLS

LATA YEARS JĘZYKI OBCE FOREIGN LANGUAGES	Ogółem Grand total	W % ogółu uczniów w szkołach In % of total pupils and students in schools									
		podstawowych primary		gimnazjach lower second- ary	branżo- wych I stop- nia ^{ab} stage I sectoral vocation- al ^{ab}	liceach ogólno- kształcą- cych ^c general second- ary ^c	liceach profilo- wanych speciali- sed second- ary	techni- kach ^d technical second- ary ^d	policeal- nych ^e post- second- ary ^e		
		razem total	miasta urban areas							wieś rural areas	
NAUCZANIE OBOWIĄZKOWE OBLIGATORY EDUCATION											
Angielski English	2010/11	400670	85,7	89,0	81,3	82,5	32,6	97,7	94,8	94,5	40,1
	2015/16	445546	94,6	96,2	92,2	95,2	52,1	99,2	x	97,1	51,2
	2016/17	426017	95,1	96,4	93,2	96,0	53,3	99,0	x	98,1	53,5
	2017/18	428839	96,0	96,8	94,9	95,9	54,3	99,5	x	98,6	56,6
Francuski French	2010/11	8975	0,1	0,1	0,2	1,8	0,9	8,8	6,6	2,8	0,0
	2015/16	6639	0,1	0,1	0,1	1,8	0,1	8,2	x	2,2	–
	2016/17	5811	0,0	0,1	0,0	1,5	0,0	7,5	x	2,1	–
	2017/18	5394	0,1	0,1	0,1	1,5	0,1	7,6	x	2,1	–
Niemiecki German	2010/11	204294	14,5	11,1	19,1	62,5	50,9	71,8	79,8	84,2	3,9
	2015/16	174102	6,7	5,0	9,3	75,6	40,8	65,7	x	84,5	2,7
	2016/17	169154	5,8	4,0	8,5	76,9	40,1	63,9	x	84,3	1,8
	2017/18	165888	14,5	13,6	16,0	76,1	37,5	62,5	x	86,1	2,2
Rosyjski Russian	2010/11	11245	0,2	–	0,4	2,1	7,2	6,1	5,4	5,9	0,1
	2015/16	7166	0,1	0,1	–	2,0	2,9	6,4	x	3,1	0,0
	2016/17	6562	0,1	0,1	0,0	1,7	2,5	6,1	x	3,2	–
	2017/18	6042	0,2	0,2	0,2	1,5	1,9	6,4	x	3,2	–
Hiszpański Spanish	2010/11	3831	0,1	0,1	–	0,9	–	4,5	–	0,4	–
	2015/16	10988	0,3	0,6	–	3,5	–	14,0	x	1,0	–
	2016/17	11117	0,2	0,4	0,0	3,9	–	14,7	x	1,0	–
	2017/18	11770	0,7	1,0	0,2	3,9	–	16,5	x	1,2	–
Włoski Italian	2010/11	333	–	–	–	0,1	–	0,4	–	–	0,0
	2015/16	523	–	–	–	0,1	–	0,9	x	–	0,0
	2016/17	657	0,0	–	0,0	0,1	–	1,2	x	–	0,0
	2017/18	660	0,0	0,0	0,0	0,1	–	1,3	x	0,0	–

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe. b–d Łącznie z: b – specjalnymi szkołami przysposabiającymi do pracy i od roku szkolnego 2017/18 oddziałami zasadniczych szkół zawodowych, c – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2013/14), d – technikami uzupełniającymi (do roku szkolnego 2013/14) i artystycznymi szkołami ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe. e Dla młodzieży i dorosłych; dane nie obejmują kolegiów nauczycielskich, nauczycielskich kolegiów języków obcych i kolegiów pracowników służb społecznych.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools. b–d Including: b – special job-training schools and since the 2017/18 school year, basic vocational school sections. c – supplementary general secondary schools (until the 2013/14 school year), d – supplementary technical secondary schools (until the 2013/14 school year) and general art schools leading to professional certification. e For youth and adults; data do not include teacher training colleges, foreign language teacher training colleges and colleges of social work.

TABL. 5 (129). UCZĄCY SIĘ JĘZYKÓW OBCYCH W SZKOŁACH DLA DZIECI I MŁODZIEŻY ORAZ POLICEALNYCH (dok.)

PUPILS AND STUDENTS LEARNING FOREIGN LANGUAGES IN SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH AND IN POST-SECONDARY SCHOOLS (cont.)

LATA YEARS JĘZYKI OBCE FOREIGN LANGUAGES	Ogółem Grand total	W % ogółu uczniów w szkołach					In % of total pupils and students in schools				
		podstawowych primary			gimnazjach lower second- ary	branżo- wych i stop- nia ^{ab} stage i sectoral vocatio- nal ^{ab}	liceach ogólno- kształcą- cych ^c general second- ary ^c	liceach profilo- wanych speciali- sed se- condary	techni- kach ^d technical second- ary ^d	policeal- nych ^e post- second- ary ^e	
		razem total	miasta urban areas	wieś rural areas							
NAUCZANIE OBOWIĄZKOWE (dok.) OBLIGATORY EDUCATION (cont.)											
Łacina..... Latin	2010/11	1851	0,1	0,1	–	–	–	3,2	–	–	0,1
	2015/16	1024	–	–	–	–	–	2,1	x	–	0,6
	2016/17	818	–	–	–	–	–	2,0	x	–	–
	2017/18	967	–	–	–	0,0	–	2,3	x	–	–
Inne..... Others	2010/11	599	0,3	0,5	–	–	–	–	–	–	–
	2015/16	288	–	–	–	0,0	–	0,6	x	–	–
	2016/17	196	0,0	–	0,1	0,0	–	0,1	x	–	0,1
	2017/18	369	0,1	–	0,1	0,1	–	0,2	x	–	0,3
NAUCZANIE DODATKOWE^f ADDITIONAL EDUCATION^f											
Angielski..... English	2010/11	22219	4,5	3,7	5,6	9,1	–	0,4	0,4	1,4	4,1
	2015/16	6580	1,8	0,9	3,0	1,4	0,1	0,1	x	0,6	1,8
	2016/17	5733	1,6	0,9	2,5	1,6	0,1	0,0	x	0,5	1,5
	2017/18	5170	1,5	0,9	2,2	1,2	0,1	–	x	0,3	1,6
Francuski..... French	2010/11	1990	0,3	0,4	0,2	0,6	0,1	0,6	3,4	0,3	–
	2015/16	691	0,1	0,1	0,2	0,3	–	0,2	x	0,1	–
	2016/17	798	0,1	0,1	0,2	0,3	–	0,2	x	0,0	–
	2017/18	637	0,1	0,1	0,2	0,3	–	0,0	x	0,0	–
Niemiecki..... German	2010/11	44617	8,7	8,5	9,0	18,3	0,0	3,9	7,3	4,2	0,2
	2015/16	37154	8,9	8,6	9,4	11,9	0,0	1,5	x	4,3	0,0
	2016/17	36725	10,0	9,9	10,2	11,0	–	1,7	x	4,0	–
	2017/18	40755	11,9	11,4	12,6	10,2	0,5	1,5	x	3,5	–
Inne..... Others	2010/11	7054	0,8	0,5	1,3	1,9	–	5,0	–	0,4	0,5
	2015/16	5139	0,6	0,4	0,7	1,3	–	5,3	x	0,2	–
	2016/17	4364	0,6	0,5	0,7	1,1	–	4,1	x	0,1	1,0
	2017/18	3981	0,7	0,9	0,6	1,2	–	2,8	x	0,1	0,4

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe. b–d Łącznie z: b – specjalnymi szkołami przysposabiającymi do pracy i od roku szkolnego 2017/18 oddziałami zasadniczych szkół zawodowych, c – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2013/14), d – technikami uzupełniającymi (do roku szkolnego 2013/14) i artystycznymi szkołami ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe. e Dla młodzieży i dorosłych; dane nie obejmują kolegiów nauczycielskich, nauczycielskich kolegiów języków obcych i kolegiów pracowników służb społecznych. f Prowadzone w ramach godzin będących do dyspozycji dyrektora szkoły.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools. b–d Including: b – special job-training schools and since the 2017/18 school year, basic vocational school sections, c – supplementary general secondary schools (until the 2013/14 school year), d – supplementary technical secondary schools (until the 2013/14 school year) and general art schools leading to professional certification. e For youth and adults; data do not include teacher training colleges, foreign language teacher training colleges and colleges of social work. f Conducted during the hours which are at the disposal of headperson.

SOURCE: data of the Ministry of National Education.

TABLE 6 (130). **UCZĄCY SIĘ JĘZYKÓW OBCYCH W SZKOŁACH DLA DOROSŁYCH^a**
STUDENTS STUDYING FOREIGN LANGUAGES IN SCHOOLS FOR ADULTS^a

LATA YEARS JĘZYKI OBCE FOREIGN LANGUAGES	Ogółem Total	W % ogółu uczniów w szkołach				In % of total students in schools		
		podstawowych primary	gimnazjach lower secondary	branżowych I stopnia ^b stage I sectoral vocational ^b	liceach ogólnokształcących ^c general secondary ^c	liceach profilowanych specialised secondary	technikach ^d technical secondary ^d	
Angielski English	2010/11	19709	100,0	88,5	35,1	76,6	67,8	41,5
	2015/16	13812	–	93,0	x	80,5	x	–
	2016/17	13137	–	94,2	x	81,4	x	x
	2017/18	11838	100,0	19,0	x	83,5	x	x
Francuski French	2010/11	14	–	–	–	–	–	0,2
	2015/16	–	–	–	x	–	x	–
	2016/17	–	–	–	x	–	x	x
	2017/18	–	–	–	x	–	x	x
Niemiecki German	2010/11	7750	–	8,3	30,8	22,4	27,2	48,7
	2015/16	3462	–	6,9	x	21,1	x	–
	2016/17	3049	–	5,6	x	19,8	x	x
	2017/18	2290	–	6,5	x	16,0	x	x
Rosyjski Russian	2010/11	849	–	4,8	–	2,1	1,2	5,9
	2015/16	73	–	–	x	0,5	x	–
	2016/17	52	–	–	x	0,3	x	x
	2017/18	62	–	–	x	0,4	x	x
Inne Others	2010/11	–	–	–	–	–	–	–
	2015/16	–	–	–	x	–	x	–
	2016/17	–	–	–	x	–	x	x
	2017/18	34	–	–	x	0,2	x	x

a Dane dotyczą nauczania obowiązkowego. b Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. c, d Łącznie z: c – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2013/14), d – technikami uzupełniającymi (do roku szkolnego 2015/16).

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Data concern obligatory education. b Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. c, d Including: c – supplementary general secondary schools (until the 2013/14 school year), d – supplementary technical secondary schools (until the 2015/16 school year).

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 7 (131). Kształcenie osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi^a
EDUCATION OF PEOPLE WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	2010/11	2015/16	2016/17	SPECIFICATION
	uczniowie	pupils and students			absolwenci	graduates		
Szkoły podstawowe	5208	5953	6227	7887	1042	1068	x	Primary schools
w tym specjalne	2403	2421	2377	3048	454	462	x	of which special
Gimnazja	5064	4387	4411	3088	1481	1419	1432	Lower secondary schools
w tym specjalne	2868	2446	2448	1686	833	791	796	of which special
Specjalne szkoły przysposabiające do pracy	878	966	1006	1046	169	208	222	Special job-training schools
Branżowe I stopnia ^b	1707	1342	1281	1272	486	264	263	Stage I sectoral vocational schools ^b
w tym specjalne	1422	817	795	785	418	224 ^c	199 ^c	of which special
Licea ogólnokształcące ^d	291	339	334	331	97	100	105	General secondary schools ^d
w tym specjalne	83	120	115	116	30	32	37	of which special
Licea profilowane	100	x	x	x	36	x	x	Specialised secondary schools
w tym specjalne	22	x	x	x	14	x	x	of which special
Technika ^e	139	265	268	290	25	27 ^c	27 ^c	Technical secondary schools ^e
w tym specjalne	48	73	63	59	14	11	6	of which special
Szkoły policealne	52	28	31	38	30	11	14	Post-secondary schools
w tym specjalne	47	28	30	38	23	11	14	of which special

a Patrz uwagi ogólne, ust. 9 na str. 176. b Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. c W przypadku szkół ogólnodostępnych dane dotyczą absolwentów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe lub kwalifikacje w zawodzie. d,e Łącznie z: d – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2013/14), e – technikami uzupełniającymi (do roku szkolnego 2013/14) i ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a See general notes, item 9 on pages 176. b Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. c Data for mainstream schools concern graduates with statement of special education needs who passed examination confirming vocational qualifications (carried out both on the basis of the former and the new care curriculum for vocational education). d,e Including: d – supplementary general secondary schools (until the 2013/14 school year), e – supplementary technical secondary schools (until the 2013/14 school year) and general art schools leading to professional certification..

Source: data of the Ministry of National Education.

TABLE 8 (132). **SPECJALNE OŚRODKI SZKOLNO-WYCHOWAWCZE, MŁODZIEŻOWE OŚRODKI WYCHOWAWCZE, MŁODZIEŻOWE OŚRODKI SOCJOTERAPII ORAZ OŚRODKI REWALIDACYJNO-WYCHOWAWCZE**
SPECIAL EDUCATION CENTRES, YOUTH EDUCATION CENTRES, YOUTH SOCIAL THERAPY CENTRES AND REHABILITATION-EDUCATION CENTRES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
SPECJALNE OŚRODKI SZKOLNO-WYCHOWAWCZE^a SPECIAL EDUCATION CENTRES^a					
Ośrodki	28	28	28	28	Centres
Miejsca	2116	1734	1675	1473	Places
Wychowankowie.....	1483	1145	1051	987	Residents
w tym:					of which:
niewidomi i słabo widzący	61	63	62	61	blind and sight impaired
niesłyszący i słabo słyszący	192	123	106	94	deaf and hearing impaired
z niepełnosprawnością ruchową ^b	51	45	32	30	with impaired motor skills ^b
niepełnosprawni intelektualnie ^c	972	674	621	577	with intellectual disability ^c
zagrożeni niedostosowaniem społecznym.....	62	67	58	53	threatened with social maladjustment
MŁODZIEŻOWE OŚRODKI WYCHOWAWCZE YOUTH EDUCATION CENTRES					
Ośrodki	5	7	7	7	Centres
Miejsca	404	546	558	538	Places
Wychowankowie.....	393	411	407	448	Residents
MŁODZIEŻOWE OŚRODKI SOCJOTERAPII YOUTH SOCIAL THERAPY CENTRES					
Ośrodki	3	5	6	6	Centres
Miejsca	144	366	444	486	Places
Wychowankowie.....	144	336	442	469	Residents
OŚRODKI REWALIDACYJNO-WYCHOWAWCZE REHABILITATION-EDUCATION CENTRES					
Ośrodki	6	14	15	17	Centres
Miejsca	186	366	393	462	Places
Wychowankowie.....	161	291	322	371	Residents
w tym:					of which:
niepełnosprawni intelektualnie w stopniu głębokim ^c	85	153	158	180	with a profound intellectual disability ^c
z niepełnosprawnościami sprzężonymi	76	138	164	191	with multiple disability

a Łącznie ze specjalnymi ośrodkami wychowawczymi (w 2017 r. – 5 ośrodków z 283 miejscami i z 224 wychowankami).
b Od 2013 r. dotyczy wychowanków z niepełnosprawnością ruchową i afazją. c Do 2015 r. wykazywani jako wychowankowie z upośledzeniem umysłowym

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Including special educational centres (in 2017 were 5 centres with 283 places and with 224 residents). b Since 2013, data have concerned residents with impaired motor skills and with aphasia. c Until 2015, indicated as residents with mental impairment.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 9 (133). **WYCHOWANIE POZASZKOLNE**
EXTRACURRICULAR EDUCATION

RODZAJE PLACÓWEK KIND OF INSTITUTIONS	Placówki Institutions	Uczestnicy stałych i okresowych form zajęć ^a Participants in permanent and temporary forms of activities ^a							
		ogółem total	informatycznych computing	technicznych technical	przedmiotowych subjects	artystycznych arts	sportowych sports	turystyczno-krajoznawczych tourism and sight-seeing	innych others
O G Ó Ł E M 2010	35	48482	54	216	322	14741	20455	24	12670
T O T A L 2015	34	26259	53	141	476	13847	9587	12	2143
..... 2016	32	25450	117	147	491	15145	7683	36	1831
2017	31	24812	117	48	435	14757	7260	19	2176
Młodzieżowe domy kultury Youth community centres	10	12912	64	28	104	11202	954	19	541
Ogniska pracy pozaszkolnej.. Extracurricular interest groups	2	3046	–	–	–	2970	61	–	15
Międzyszkolne ośrodki sportowe..... Interschool sports centres	5	5816	–	–	–	–	5816	–	–
Ogrody jordanowskie..... Jordans gardens (play-grounds)	2	586	–	–	34	142	223	–	187
Inne placówki ^b Other institutions ^b	12	2452	53	20	297	443	206	–	1433

a Biorący systematycznie udział w pracy kół w okresie od 1 X roku poprzedzającego rok badany do 30 IX roku badanego.
b Placówki specjalistyczne oraz placówki niepubliczne.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Systematic participation in extracurricular activities from 1 X of the year preceding the surveyed year to 30 IX of the surveyed year. b Specialised institutions and non-public facilities.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 10 (134). **INTERNATY I BURSRY SZKÓŁ DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
BOARDING SCHOOLS AND DORMITORIES FOR CHILDREN AND YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2017/18		2010/11	2015/16	2016/17	2017/18		SPECIFICATIONS
	placówki estab-lish-ments	miejsca beds	korzystający boarders					
			ogółem total				na 100 miejsc per 100 beds	
O G Ó Ł E M	66	5787	4627	4519	4634	4516	78,0	T O T A L
Internaty.....	53	4386	3311	3262	3416	3276	74,7	Boarding schools
szkoły podstawowe i gimnazja.....	1	119	212	103	108	110	92,4	primary and lower secondary schools
branżowe szkoły I stopnia ^a i technika ^b	39	3273	2501	2495	2685	2385	72,9	stage I sectoral voca- tional schools ^a and technical secondary schools ^b
licea ogólnokształcą- ce ^c	13	994	560	664	623	781	78,6	general secondary schools ^c
Bursy.....	13	1401	1316	1257	1218	1240	88,5	Dormitories

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. b, c Łącznie z: b – technikami uzupełniającymi (do roku szkolnego 2013/14), szkołami artystycznymi ogólnokształcącymi, policealnymi oraz kolegiami pracowników służb społecznych, c – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2013/14).

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. b, c Including b – supplementary technical secondary schools (until the 2013/14 school year), general art schools, post-secondary schools and colleges of social work, c – supplementary general secondary schools (until the 2013/14 school year).

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 11 (135). **DOMY I STOŁÓWKI STUDENCKIE**
STUDENT DORMITORIES AND CANTEENS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
DOMY STUDENCKIE STUDENT DORMITORIES					
Domy	46	43	42	43	Dormitories
Miejsca	11774	10984	10266	10729	Beds
Korzystający:					Boarding:
studenci	9304	7824	8189	7588	students
w % ogółu studentów.....	5,4	5,6	6,1	5,8	in % of total students
doktoranci.....	140	123	105	120	doctoral studies
w % ogółu doktorantów.....	4,6	4,1	3,6	4,2	in % of total
STOŁÓWKI STUDENCKIE STUDENT CANTEENS					
Stołówki	6	7	6	6	Canteens
Miejsca	627	847	717	727	Places

TABL. 12 (136). **STUDENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH OTRZYMUJĄCY STYPENDIA^a**
STUDENTS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS RECEIVING SCHOLARSHIPS AND GRANTS^a

SZKOŁY	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18			SCHOOLS	
				ogółem ^b total ^b	w tym otrzymujący stypendia of which recipients of			
					socjalne social grant	rektora dla naj- lepszych studen- tów scholar- ship for outstand- ing stu- dents awarded by the rectors		otrzy- mują- cy stypen- dia w % ogółu studen- tów danej grupy szkół scho- larship recipients in % of total students of a given type of schools
OGÓŁEM.....	36855	26150	23745	22489	12100	9752	17,3	TOTAL
w tym:								of which:
Uniwersytety.....	7997	6805	5329	5249	2800	2195	13,9	Universities
Wyższe szkoły tech- niczne	4464	3742	3730	3261	1779	1555	18,3	Higher schools of technology
Wyższe szkoły rolnicze	2780	1836	1945	1838	1093	828	20,9	Higher schools of agriculture
Wyższe szkoły ekono- miczne	6234	4335	4441	4528	1927	2155	17,2	Higher schools of economics
Uniwersytety medyczne	1479	1244	1297	1267	726	540	17,5	Medical universities
Akademie wychowania fizycznego.....	1133	770	890	758	518	276	22,4	Higher schools of sport
Wyższe szkoły arty- styczne	661	508	480	492	299	202	22,6	Higher schools of arts

a Od roku akademickiego 2010/11 bez stypendiów przyznawanych przez ministrów oraz stypendiów finansowanych z funduszy unijnych. b W podziale według rodzajów jedna osoba może być wykazana więcej niż jeden raz.

a Since the 2010/11 academic year excluding scholarships granted by ministers and scholarships financed from European funds. b In distribution by type of scholarships one person may be included more than once.

TABL. 13 (137). SZKOŁY PODSTAWOWE DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)
PRIMARY SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11			2015/16			2016/17			2017/18		
	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
Szkoły	1192	334	858	1158	362	796	1162	371	791	1248	439	809
Schools												
w tym: of which:												
sportowe i mistrzo- stwa sportowego.....	5	5	–	8	8	–	7	7	–	8	8	–
sports and athletic												
filialne	63	4	59	48	–	48	50	2	48	42	1	41
branch												
artystyczne ^a	4	4	–	5	5	–	5	5	–	5	5	–
arts ^a												
Pomieszczenia szkolne Classrooms	15371	6920	8451
Oddziały	11098	5451	5647	12811	6716	6095	12159	6398	5761	14170	7540	6630
Sections												
Uczniowie	207378	118978	88400	245479	144557	100922	224584	132715	91869	260194	154516	105678
Pupils												
w tym kobiety	100629	57934	42695	119309	70430	48879	108943	64538	44405	125903	75057	50846
of which females												
w tym I klasa	34767	20361	14406	54887	32730	22157	16721	9615	7106	34932	20665	14267
of which grade 1												
w tym szkoły: of which schools:												
sportowe i mistrzo- stwa sportowego.....	2174	2174	–	4509	4509	–	3771	3771	–	5306	5306	–
sports and athletic												
filialne	1415	140	1275	1623	–	1623	1396	48	1348	844	28	816
branch												
artystyczne ^a	736	736	–	927	927	–	906	906	–	991	991	–
arts ^a												
Absolwenci	35686	20517	15169	33567	19866	13701	x	x	x	.	.	.
Graduates												
w tym kobiety	17184	9862	7322	16424	9821	6603	x	x	x	.	.	.
of which females												
w tym szkoły: of which schools:												
sportowe i mistrzo- stwa sportowego.....	418	418	–	617	617	–	x	x	x	.	.	.
sports and athletic												
filialne	97	–	97	67	–	67	x	x	x	.	.	.
branch												
artystyczne ^a	126	126	–	126	126	–	x	x	x	.	.	.
arts ^a												
Liczba uczniów na: Number of pupils per:												
1 szkołę	174	356	103	212	399	127	193	358	116	208	352	131
school												
1 pomieszczenie szkolne.....	13	17	10	x	x	x	x	x	x	x	x	x
classroom												
1 oddział	19	22	16	19	22	17	18	21	16	18	20	16
section												

a Dotyczy szkół realizujących jednocześnie program szkoły podstawowej.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Concerns schools simultaneously conducting the primary school programme.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 14 (138). GIMNAZJA DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)

LOWER SECONDARY SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11			2015/16			2016/17			2017/18		
	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
Gimnazja	589	279	310	608	286	322	612	290	322	117	65	52
Lower secondary												
w tym: of which:												
sportowe i mistrzo- stwa sportowego.....	2	2	-	2	2	-	5	5	-	-	-	-
sports and athletic												
z oddziałami przyspo- sabiającymi do pracy ^a	12	9	3	20	15	5	19	15	4	18	14	4
with job-training sections ^a												
Pomieszczenia szkolne Classrooms	7158	4426	2732
Oddziały..... Sections	5216	3174	2042	4669	2850	1819	4662	2862	1800	3093	1921	1172
Uczniowie	116234	73403	42831	101711	64810	36901	101195	64876	36319	67157	43799	23358
Pupils												
w tym kobiety of which females	56028	35522	20506	49060	31421	17639	49067	31738	17329	32961	21765	11196
w tym I klasa	38819	24545	14274	34127	21700	12427	34610	22394	12216	x	x	x
of which grade 1												
w tym szkoły: of which schools:												
sportowe i mistrzo- stwa sportowego.....	929	929	-	752	752	-	1764	1764	-	x	x	x
sports and athletic												
z oddziałami przyspo- sabiającymi do pracy ^a	2783	2199	584	2588	2127	461	2166	1960	206	1388	1224	164
with job-training sections ^a												
Absolwenci	37769	23875	13894	33126	21118	12008	32158	20518	11640	.	.	.
Graduates												
w tym kobiety	18615	11821	6794	16171	10310	5861	15585	9998	5587	.	.	.
of which females												
w tym szkoły: of which schools:												
sportowe i mistrzo- stwa sportowego.....	555	555	-	575	575	-	-	-	-	.	.	.
sports and athletic												
z oddziałami przyspo- sabiającymi do pracy ^a	769	635	134	819	727	92	687	594	93	.	.	.
with job-training sections ^a												
Liczba uczniów na: Number of pupils per:												
1 szkołę	197	263	138	167	227	115	165	224	113	574	674	449
school												
1 pomieszczenie szkolne.....	16	17	16	x	x	x	x	x	x	x	x	x
classroom												
1 oddział	22	23	21	22	23	20	22	23	20	22	23	20
section												

a Na podstawie programowej VI klasy szkoły podstawowej.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Based on the curriculum of grade 6 of primary school.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 15 (139). **BRANŻOWE SZKOŁY I STOPNIA^a DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
STAGE I SECTORAL VOCATIONAL SCHOOLS^a FOR YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
Szkoły	127	123	125	113	Schools
Oddziały	1013	897	876	848	Sections
Uczniowie	25392	22167	20790	19834	Students
w tym kobiety	7898	7299	6691	6305	of which females
w tym I klasa	10119	7680	7355	6828	of which grade 1
Absolwenci	8985	7101	6406	.	Graduates
w tym kobiety	3106	2385	2079	.	of which females

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 16 (140). **UCZNIOWIE I ABSOLWENCI BRANŻOWYCH SZKÓŁ I STOPNIA^a DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych) WEDŁUG PODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA**
STUDENTS AND GRADUATES OF STAGE I SECTORAL VOCATIONAL SCHOOLS^a FOR YOUTH (excluding special schools) BY NARROW FIELDS OF EDUCATION

PODGRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^b	2015/16	2016/17	2017/18	2016/17	NARROW FIELDS OF EDUCATION ^b
	uczniowie students			absolwenci ^c graduates ^c	
O G Ó Ł E M	22167	20790	19834	6406	T O T A L
Artystyczna	97	111	172	8	Arts
Biznesu i administracji	2812	2538	2373	677	Business and administration
Inżynieryjno-techniczna	8349	7926	7603	678	Engineering and engineering trade
Produkcji i przetwórstwa	3406	3306	3185	159	Manufacturing and processing
Architektury i budownictwa	2251	2051	1947	212	Architecture and construction
Rolnicza	193	170	180	45	Agriculture
Leśna	-	2	2	-	Forestry
Usług dla ludności	5059	4686	4372	651	Personal services

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. b Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia ISCED-F 2013. c W podziale według podgrup kierunków kształcenia dane dotyczą absolwentów, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe lub kwalifikacje w zawodzie.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. b According to the International Classification of Fields of Education and Training ISCED-F 2013. c In distribution by narrow fields of education, data concern the graduates who passed examination confirming vocational qualifications (carried out both on the basis of the former and the new core curriculum for vocational education).

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 17 (141). **LICEA OGÓLNOKSZTAŁCĄCE DLA MŁODZIEŻY^a (bez szkół specjalnych)**
GENERAL SECONDARY SCHOOLS FOR YOUTH^a (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
Szkoły	183	177	172	170	Schools
Oddziały	1921	1596	1534	1495	Sections
Uczniowie	52734	43226	41559	40378	Students
w tym kobiety	33258	27654	26830	26236	of which females
w tym I klasa	17639	14034	13735	13525	of which grade 1
Absolwenci	17528	14235	13809	.	Graduates
w tym kobiety	11162	9106	8851	.	of which females

a W roku szkolnym 2010/11 łącznie z uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a In the 2010/11 school year, including supplementary general secondary schools.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 18 (142). **TECHNIKA DLA MŁODZIEŻY^a (bez szkół specjalnych)**TECHNICAL SECONDARY SCHOOLS FOR YOUTH^a (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
Szkoły	203	166	166	161	Schools
Oddziały.....	2115	1874	1876	1900	Sections
Uczniowie	51011	46175	46636	47067	Students
w tym kobiety	21524	19505	19556	19478	of which females
w tym I klasa	13281	12965	13263	13217	of which grade 1
Absolwenci	12200	10294	10420	.	Graduates
w tym kobiety	5410	4426	4497	.	of which females

a W roku szkolnym 2010/11 łącznie z technikami uzupełniającymi.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a In the 2010/11 school year, including supplementary technical secondary schools.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 19 (143). **UCZNIOWIE I ABSOLWENCI TECHNIKÓW DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych) WEDŁUG PODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA**

STUDENTS AND GRADUATES OF TECHNICAL SECONDARY SCHOOLS FOR YOUTH (excluding special schools) BY NARROW FIELDS OF EDUCATION

PODGRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^a	2015/16	2016/17	2017/18	2016/17	NARROW FIELDS OF EDUCATION ^a
	uczniowie students			absolwenci ^b graduates ^b	
OGÓŁEM.....	46175	46636	47067	10420	TOTAL
Artystyczna	235	332	369	37	Arts
Społeczna.....	5141	4920	4843	865	Social and behavioural sciences
Biznesu i administracji.....	6282	6710	7331	1037	Business and administration
Nauk o środowisku	236	–	–	–	Environment
Technologii teleinformatycznych	7448	7804	8332	753	Information and communication technologies
Inżynieryjno-techniczna.....	9555	10019	9987	1142	Engineering and engineering trades
Produkcji i przetwórstwa.....	559	568	538	75	Manufacturing and processing
Architektury i budownictwa.....	4322	3950	3875	595	Architecture and construction
Rolnicza.....	1739	1580	1419	268	Agriculture
Leśna.....	221	252	256	27	Forestry
Rybackta.....	14	16	23	–	Fisheries
Weterynaryjna	703	841	897	107	Veterinary
Medyczna	65	80	66	1	Health
Usług dla ludności	9084	8793	8140	1564	Personal services
Ochrony i bezpieczeństwa.....	–	19	43	–	Security services
Usług transportowych.....	571	752	948	16	Transport services

a Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia ISCED–F 2013. b W podziale według podgrup kierunków kształcenia dane dotyczą absolwentów, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe lub kwalifikacje w zawodzie.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a According to the International Classification of Fields of Education and Training ISCED–F 2013. b In distribution by narrow fields of education, data concern the graduates who passed examination confirming vocational qualifications (carried out both on the basis of the former and the new core curriculum for vocational education).

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 20 (144). **SZKOŁY ARTYSTYCZNE DLA DZIECI I MŁODZIEŻY**
LEVEL ART SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
SZKOŁY ARTYSTYCZNE NIEDAJĄCE UPRAWNIENIŃ ZAWODOWYCH ART SCHOOLS NOT LEADING TO PROFESSIONAL CERTIFICATION					
Szkoły	40	38	39	40	Schools
w tym kształcące wyłącznie w zakresie przedmiotów artystycznych	36	33	34	35	of which educating only in art subjects
Uczniowie	3280	3537	3416	4928	Pupils
w tym kobiety	2037	2275	2227	3229	of which females
Absolwenci	418	458	591	.	Graduates
w tym kobiety	260	299	353	.	of which females
SZKOŁY ARTYSTYCZNE DAJĄCE UPRAWNIENIA ZAWODOWE ART SCHOOLS LEADING TO PROFESSIONAL CERTIFICATION					
Szkoły	17	16	17	17	Schools
w tym kształcące wyłącznie w zakresie przedmiotów artystycznych	11	10	11	11	of which educating only in art subjects
Uczniowie	1652	1542	1676	1815	Pupils
w tym kobiety	1136	1110	1249	1350	of which females
Absolwenci	248	205	239	.	Graduates
w tym kobiety	174	150	171	.	of which females
W tym ogólnokształcące szkoły artystyczne Of which general art school					
Szkoły	6	6	6	6	Schools
Uczniowie	961	930	953	957	Pupils
w tym kobiety	722	716	730	756	of which females
Absolwenci	182	148	170	.	Graduates
w tym kobiety	133	117	124	.	of which females

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.
Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 21 (145). **SZKOŁY POLICEALNE (bez szkół specjalnych)**
POST-SECONDARY SCHOOLS (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
Szkoły	291	197	195	177	Schools
Oddziały	1128	983	961	980	Sections
Uczniowie	24993	20963	20024	18886	Students
w tym kobiety	16097	14969	14460	13257	of which females
Absolwenci	6542	6252	6175	.	Graduates
w tym kobiety	4529	4809	4618	.	of which females

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.
Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 22 (146). UCZNIOWIE I ABSOLWENCI SZKÓŁ POLICEALNYCH (bez szkół specjalnych) WEDŁUG PODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA

STUDENTS AND GRADUATES OF POST-SECONDARY SCHOOLS (excluding special schools) BY NARROW FIELDS OF EDUCATION

PODGRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^a	2015/16	2016/17	2017/18	2016/17	NARROW FIELDS OF EDUCATION ^a
	uczniowie students			absolwenci ^b graduates ^b	
OGÓŁEM	20963	20024	18886	6175	TOTAL
Pedagogiczna.....	26	–	–	–	Education
Artystyczna.....	1453	1704	1445	241	Arts
Społeczna.....	209	233	338	62	Social and behavioural sciences
Dziennikarstwa i informacji.....	139	87	91	36	Journalism and information
Biznesu i administracji.....	4375	4192	3771	452	Business and administration
Technologii teleinformatycznych	1471	1207	1093	83	Information and communication technologies
Inżynieryjno-techniczna.....	60	15	–	2	Engineering and engineering trades
Architektury i budownictwa.....	91	87	102	8	Architecture and construction
Weterynaryjna.....	395	375	471	49	Veterinary
Medyczna.....	4193	4086	4179	1269	Health
Opieki społecznej.....	637	372	476	132	Welfare
Usług dla ludności.....	2732	2806	2853	535	Personal services
Higieny i bezpieczeństwa pracy.....	2945	2907	2486	252	Hygiene and occupational health services
Ochrony i bezpieczeństwa.....	772	568	476	145	Security services
Usług transportowych.....	11	39	11	2	Transport services
Pozostałe podgrupy.....	1454	1346	1094	533	Other narrow fields

a Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia ISCED–F 2013. b W podziale według podgrup kierunków kształcenia dane dotyczą absolwentów, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe lub kwalifikacje w zawodzie.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a According to the International Classification of Fields of Education and Training ISCED–F 2013. b In distribution by narrow fields of education, data concern the graduates who passed examination confirming vocational qualifications (carried out both on the basis of the former and the new core curriculum for vocational education).

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 23 (147). SZKOŁY WYŻSZE

HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	Szkoły Schools	Nauczyciele akademicy ^a Academic teachers ^a	Studenci Students	Absolwenci ^b Graduates ^b	SPECIFICATION
OGÓŁEM					TOTAL
2010/11	39	9851	170961	47865	
2015/16	37	9318	140135	36073	
2016/17	34	9247	133992	38860	
2017/18	33	9095	130294	.	
Uniwersytety.....	1	2882	37634	9358	Universities
Wyższe szkoły techniczne.....	1	1277	17795	6170	Higher schools of technology
Wyższe szkoły rolnicze.....	1	788	8782	2873	Higher schools of agriculture
Wyższe szkoły ekonomiczne....	5	776	26377	8764	Higher schools of economics
Uniwersytety medyczne.....	1	1251	7259	1787	Medical universities
Akademie wychowania fizycznego.....	1	237	3387	1144	Higher schools of sport
Wyższe szkoły artystyczne.....	2	525	2178	678	Higher schools of arts
Pozostałe szkoły wyższe.....	21	1360	26882	8086	Other higher education institutions

a Pełno- i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na pełne etaty; nauczyciele zatrudnieni w pełnym wymiarze godzin w więcej niż jednej szkole wyższej wykazani zostali w każdym miejscu pracy; patrz uwagi ogólne, ust. 16 na str. 177. b W podziale według typów szkół – z roku akademickiego 2016/17.

a Full-time and part-time employed converted into full-time equivalent units; teachers employed full-time in more than one institution have been shown in all workplaces; see general notes, item 16 on page 177. b According to type of school – from the 2016/17 academic year.

TABL. 24 (148). **FILIE, ZAMIEJSCOWE PODSTAWOWE JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE ORAZ ZAMIEJSCOWE OŚRODKI DYDAKTYCZNE SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG LOKALIZACJI W ROKU AKADEMICKIM 2017/18**

BRANCHES, BRANCH BASIC ORGANISATIONAL UNITS AND BRANCH TEACHING CENTRES OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS BY LOCATION IN THE 2017/18 ACADEMIC YEAR

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Filie i zamiejscowe podstawowe jednostki organizacyjne Branches and branch basic organisational units	Studentzi ^a Students ^a				Absolwenci ^{ab} Graduates ^{ab}			
		ogółem total	w tym kobiety of which females	z liczby ogółem na studiach of total number, in		ogółem total	w tym kobiety of which females	z liczby ogółem na studiach of total number, in	
				stacjonarnych full-time programmes	niestacjonarnych part-time programmes			stacjonarnych full-time programmes	niestacjonarnych part-time programmes
OGÓŁEM..... TOTAL	15	10533	6038	1551	8982	2914	1985	356	2558
lokalizacja według województw: location by voivodships:									
Lubuskie	1	670	333	666	4	167	84	141	26
Mazowieckie	1	57	8	57	—	—	—	—	—
Pomorskie.....	1	494	248	83	411	216	103	32	184
Śląskie	4	5885	3236	564	5321	1715	1180	128	1587
Warmińsko-mazurskie ..	2	289	129	—	289	32	20	—	32
Wielkopolskie.....	4	444	332	15	429	138	123	3	135
Zachodniopomorskie	2	2694	1752	166	2528	646	475	52	594

a Ujęci również w pozostałych tablicach dotyczących studentów i absolwentów. b Z roku akademickiego 2016/17.

U w a g a. Ponadto na terenie województwa wielkopolskiego funkcjonowały 4 filie i zamiejscowe podstawowe jednostki organizacyjne (2296 studentów i 516 absolwentów z roku akademickiego 2016/17) uczelni mających siedzibę jednostki macierzystej poza województwem wielkopolskim.

a Also shown in the other tables regarding students and graduates. b For the 2016/17 academic year.

N o t e. Moreover, in Wielkopolskie Voivodship there were 4 branches and branch basic organisational units of higher education institutions (2296 students and 516 graduates from 2016/17 academic year) seated outside Wielkopolskie Voivodship.

TABL. 25 (149). **STUDENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG FORM STUDIÓW I TYPÓW SZKÓŁ**

STUDENTS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS BY MODE OF STUDY AND TYPE OF SCHOOLS

TYPY SZKÓŁ	Ogółem Grand total	W tym kobiety Of which females	Z liczby ogółem na studiach Of grand total number, in				TYPES OF SCHOOLS
			stacjonarnych full-time programmes		niestacjonarnych part-time programmes		
			razem total	w tym kobiety of which females	razem total	w tym kobiety of which females	
OGÓŁEM.....							TOTAL
2010/11	170961	102433	86324	50640	84637	51793	
2015/16	140135	83234	84486	51179	55649	32055	
2016/17	133992	78801	82855	49935	51137	28866	
2017/18	130294	76534	79936	48223	50358	28311	
Uniwersytety	37634	25925	29636	20423	7998	5502	Universities
Wyższe szkoły techniczne.....	17795	5490	12933	4583	4862	907	Higher schools of technology
Wyższe szkoły rolnicze.....	8782	5286	6345	4094	2437	1192	Higher schools of agriculture
Wyższe szkoły ekonomiczne....	26377	15433	9679	5597	16698	9836	Higher schools of economics
Uniwersytety medyczne.....	7259	5414	6139	4519	1120	895	Medical universities
Akademie wychowania fizycznego.....	3387	1842	2963	1650	424	192	Higher schools of sport
Wyższe szkoły artystyczne.....	2178	1519	1962	1384	216	135	Higher schools of arts
Pozostałe szkoły wyższe	26882	15625	10279	5973	16603	9652	Other higher education institutions

TABL. 26 (150). **ABSOLWENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG FORM STUDIÓW I TYPÓW SZKÓŁ**
GRADUATES OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS BY MODE OF STUDY AND TYPE OF SCHOOLS

TYPY SZKÓŁ	Ogółem Grand total	W tym kobiety Of which females	Z liczby ogółem na studiach Of grand total number, in				TYPES OF SCHOOLS	
			stacjonarnych full-time programmes		niestacjonarnych part-time programmes			
			razem total	w tym kobiety of which females	razem total	w tym kobiety of which females		
OGÓŁEM	2010/11	47865	31103	22931	14095	24934	17008	TOTAL
	2014/15	39739	25832	22766	14481	16973	11351	
	2015/16	36073	23295	21476	13868	14597	9427	
	2016/17	38860	24510	23337	14751	15523	9759	
Uniwersytety.....		9358	7144	6974	5230	2384	1914	Universities
Wyższe szkoły techniczne.....		6170	2129	4790	1829	1380	300	Higher schools of technology
Wyższe szkoły rolnicze.....		2873	1846	2115	1440	758	406	Higher schools of agriculture
Wyższe szkoły ekonomiczne....		8764	5906	3437	2176	5327	3730	Higher schools of economics
Uniwersytety medyczne.....		1787	1408	1450	1132	337	276	Medical universities
Akademie wychowania fizycznego.....		1144	686	1008	612	136	74	Higher schools of sport
Wyższe szkoły artystyczne.....		678	480	631	451	47	29	Higher schools of arts
Pozostałe szkoły wyższe.....		8086	4911	2932	1881	5154	3030	Other higher education institutions

TABL. 27 (151). **NAUCZYCIELE AKADEMICY^a W SZKOŁACH WYŻSZYCH**
ACADEMIC TEACHERS^a IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/ /11	2015/ /16	2016/ /17	2017/ /18	2010/ /11	2015/ /16	2016/ /17	2017/ /18	SPECIFICATION
	ogółem total				w tym kobiety of which females				
OGÓŁEM	9851	9318	9247	9095	4260	4161	4194	4009	TOTAL
Profesorowie.....	2349	2314	2319	2255	547	632	665	637	Professors
w tym z tytułem naukowym profesora.....	1179	1206	1175	1115	234	281	290	271	of which with academic title of professor
Docenci.....	260	81	67	41	98	32	28	14	Associate professors (docents)
w tym ze stopniem naukowym doktora habilitowanego.....	2	2	–	–	–	2	–	–	of which with degree of habilitated doctor ^d
Adiunkci.....	3791	3799	3748	3595	1701	1842	1835	1718	Assistant professors
w tym ze stopniem naukowym doktora habilitowanego.....	379	793	808	817	114	301	306	326	of which with degree of habilitated doctor ^d
Asystenci.....	1018	804	826	856	547	386	396	409	Assistant lecturers
Pozostali.....	2433	2319	2287	2348	1367	1269	1269	1231	Others

a Pełno- i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na pełne etaty; nauczyciele zatrudnieni w pełnym wymiarze godzin w więcej niż jednej szkole wyższej wykazani zostali w każdym miejscu pracy; patrz uwagi ogólne, ust. 16 na str. 177.

a Full-time and part-time employed converted into full-time equivalent units; teachers employed full-time in more than one institution have been shown in all workplaces; see general notes, item 16 on page 177. b The habilitated doctor's degree (second doctorate), which is higher than a doctorate, is peculiar to Poland. The degree is awarded on the basis of an appropriate dissertation and is necessary for obtaining the title of professor and a professorial post in scientific institutions.

TABL. 28 (152). **CUDZOZIEMCY^a – STUDENCI I ABSLWENCI WEDŁUG FORM STUDIÓW I TYPÓW SZKÓŁ**
FOREIGNERS^a – STUDENTS AND GRADUATES BY MODE OF STUDY AND TYPE OF SCHOOLS

WYSZCZEGÓLNIENIE	Studenci Students		Absolwenci ^b Graduates ^b		SPECIFICATION
	ogółem total	w tym kobiety of which females	ogółem total	w tym kobiety of which females	
OGÓŁEM 2010/11	1897	965	319	183	TOTAL
2015/16	3410	1774	570	305	
2016/17	4221	2187	736	377	
2017/18	5231	2682	.	.	
studia: stacjonarne	4677	2344	688	349	full-time programmes
niestacjonarne.....	554	338	48	28	part-time programmes
Uniwersytety	905	591	161	113	Universities
Wyższe szkoły techniczne.....	270	57	87	9	Higher schools of technology
Wyższe szkoły rolnicze.....	87	46	37	15	Higher schools of agriculture
Wyższe szkoły ekonomiczne....	1098	498	97	47	Higher schools of economics
Uniwersytety medyczne.....	1003	505	154	76	Medical universities
Akademie wychowania fizycznego.....	31	7	3	3	Higher schools of sport
Wyższe szkoły artystyczne.....	125	84	20	15	Higher schools of arts
Pozostałe szkoły wyższe.....	1712	894	177	99	Other higher education institutions

a Ujęci również w pozostałych tablicach dotyczących studentów i absolwentów. b W podziale według form studiów i typów szkół – z roku akademickiego 2016/17.

a Also shown in other tables regarding students and graduates. b According to mode of study and type of school – from the 2016/17 academic year.

TABL. 29 (153). **STUDIA PODYPLOMOWE I DOKTORANCKIE**
POSTGRADUATE AND DOCTORAL PROGRAMMES

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	2010/11	2015/16	2016/17	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18
	słuchacze ^a postgraduate students ^a				wydane świadectwa słuchaczom studiów podyplomowych certificates issued to students of postgraduate studies			uczestnicy studiów doktoranckich doctoral students			
OGÓŁEM	16116	13127	13290	13530	12072	9038	11126	3107	3143	3065	2968
TOTAL											
w tym kobiety..... of which females	11147	9351	9796	9944	8360	6376	8180	1595	1649	1630	1564
Uniwersytety	2645	2095	1743	1448	1606	1022	1178	1365	1345	1324	1315
Wyższe szkoły techniczne Higher schools of technology	1700	951	817	654	929	597	648	569	541	517	522
Wyższe szkoły rolnicze..... Higher schools of agriculture	556	390	391	355	270	361	351	206	304	302	321
Wyższe szkoły ekonomiczne	5658	4944	5037	5442	5103	3827	4674	601	438	414	333
Higher schools of economics											
Uniwersytety medyczne..... Medical universities	320	482	464	440	182	296	363	180	171	160	167
Akademie wychowania fizycznego..... Higher schools of sport	217	123	179	172	216	64	91	92	91	72	59
Wyższe szkoły artystyczne Higher schools of arts	37	11	–	–	14	11	–	–	94	121	122

a Do roku akademickiego 2011/12 dla studiów trwających: do 1 roku – stan w dniu rozpoczęcia zajęć, 1 rok i dłużej – stan w dniu 31 XII.

a Until the 2011/12 academic year for studies lasting: up to 1 year – as of beginning of the academic year, 1 year and longer – as of 31 XII.

TABLE 29 (153). **STUDIA PODYPLOMOWE I DOKTORANCKIE (dok.)**
POSTGRADUATE AND DOCTORAL PROGRAMMES (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	2010/11	2015/16	2016/17	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18
	słuchacze studiów podyplomowych ^a students of postgraduate studies ^a				wydane świadectwa słuchaczom studiów podyplomowych certificates issued to students of postgra- duate studies			uczestnicy studiów doktoranckich doctoral students			
Pozostałe szkoły wyższe... Other higher education institutions	4983	4080	4633	5019	3752	2837	3821	-	-	-	-
Instytuty naukowo-badaw- cze; placówki naukowe PAN..... Research institutes; scien- tific units of the Polish Academy of Sciences	-	51	26	-	-	23	-	94	159	155	129

^a Do roku akademickiego 2011/12 dla studiów trwających: do 1 roku – stan w dniu rozpoczęcia zajęć, 1 rok i dłużej – stan w dniu 31 XII.

^a Until the 2011/12 academic year for studies lasting: up to 1 year – as of beginning of the academic year, 1 year and longer – as of 31 XII.

TABLE 30 (154). **STUDIA PODYPLOMOWE WEDŁUG PODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA W ROKU
AKADEMICKIM 2017/18**
POSTGRADUATE PROGRAMMES BY NARROW FIELDS OF EDUCATION IN THE 2017/18
ACADEMIC YEAR

PODGRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^a	Słuchacze Students	Wydane świadectwa ^b Certificates issued ^b	NARROW FIELDS OF EDUCATION ^a
OGÓŁEM.....	13530	11126	TOTAL
Pedagogiczna.....	5070	3759	Education
Interdyscyplinarnych programów i kwalifi- kacji związanych z edukacją.....	57	89	Inter-disciplinary programmes or qualifica- tions involving education
Artystyczna.....	109	90	Arts
Humanistyczne (z wyłączeniem języków) Językowa.....	112 117	1 43	Humanities (except languages) Languages
Spoleczna.....	782	737	Social and behavioural sciences
Dziennikarstwa i informacj.....	99	70	Journalism and information
Nauki społeczne, dziennikarstwo i infor- macja gdzie indziej niesklasyfikowane ...	139	125	Social sciences, journalism and informa- tion not elsewhere classified
Biznesu i administracji.....	4319	3899	Business and administration
Prawna.....	251	85	Law
Interdyscyplinarnych programów i kwa- lifkacji związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, administracją i prawem.....	38	14	Inter-disciplinary programmes or qualifica- tions involving business, administration and law
Biologiczna.....	-	11	Biological and related sciences
Nauk o środowisku.....	-	46	Environment
Fizyczna.....	52	84	Physical sciences
Matematyczna i statystyczna.....	63	46	Mathematics and statistics
Technologii teleinformatycznych.....	417	317	Information and Communication Technologies (ICTs)
Inżynieryjno-techniczna.....	47	58	Engineering and engineering trades
Produkcji i przetwórstwa.....	105	101	Manufacturing and processing
Architektury i budownictwa.....	26	19	Architecture and construction
Interdyscyplinarnych programów i kwalifi- kacji obejmujących technikę, przemysł i budownictwo.....	-	25	Inter-disciplinary programmes or qualifica- tions related with involving engineering, manufacturing and construction
Rolnicza.....	100	109	Agriculture
Leśna.....	178	174	Forestry
Medyczna.....	709	573	Health
Opieki społecznej.....	-	24	Welfare
Usług dla ludności.....	47	40	Personal services
Higieny i bezpieczeństwa pracy.....	342	348	Hygiene and occupational health services
Ochrony i bezpieczeństwa.....	246	153	Security services
Usług transportowych.....	105	83	Transport services
Obszar nieznan.....	-	3	Field unknown

^a Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia ISCED-F 2013. ^b Z poprzedniego roku akademickiego.

^a According to the International Classification of Fields of Education and Training ISCED-F 2013. ^b From the previous academic year.

TABL. 31 (155). SZKOŁY DLA DOROSŁYCH
SCHOOLS FOR ADULTS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Szkoły Schools	Oddziały Sections	Uczniowie Students		Absolwenci Graduates	
				ogółem total	w tym kobiety of which females	ogółem total	w tym kobiety of which females
Szkoły podstawowe Primary schools	2010/11	1	2	196	102	10	4
	2017/18	9	3	19	5	.	.
Gimnazja Lower secondary schools	2010/11	14	56	1384	326	365	113
	2015/16	15	55	946	273	325	108
	2016/17	14	46	850	253	271	86
	2017/18	3	37	695	197	.	.
Zasadnicze szkoły zawodowe..... Basic vocational schools	2010/11	5	14	211	24	62	13
Licea ogólnokształ- cące ^a General secondary schools ^a	2010/11	242	766	19769	8979	4971	2598
	2015/16	156	570	16063	6756	4608	2041
	2016/17	147	535	15155	6393	4517	2152
	2017/18	139	514	14000	5941	.	.
Licea profilowane Specialised secondary schools	2010/11	6	40	869	448	237	132
Technika ^b Technical secondary schools ^b	2010/11	106	308	5975	1718	1299	403

a, b Łącznie z: a – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2013/14), b – technikami uzupełniającymi.
Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a, b Including: a – supplementary general secondary schools (until the 2013/14 school year), b – supplementary technical secondary schools.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 32 (156). WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE
PRE-PRIMARY EDUCATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
Placówki	1681	1849	1910	1952	Establishments
miasta	746	894	929	969	urban areas
wieś	935	955	981	983	rural areas
Przedszkola	912	1184	1220	1262	Nursery schools
w tym specjalne	4	11	15	17	of which special
miasta	565	724	746	778	urban areas
wieś	347	460	474	484	rural areas
Oddziały przedszkolne przy szko- łach podstawowych	719	588	619	623	Pre-primary sections of primary schools
Zespoły wychowania przedszkol- nego.....	2	3	2	2	Pre-primary education groups
Punkty przedszkolne	48	74	69	65	Pre-primary points
Miejsca:					Places:
Przedszkola	89981	110354	118262	124508	Nursery schools
w tym specjalne	113	220	308	376	of which special
miasta	64435	75550	79760	83895	urban areas
wieś	25546	34804	38502	40613	rural areas
Zespoły wychowania przedszkol- nego.....	69	198	114	72	Pre-primary education groups
Punkty przedszkolne	1028	1836	1720	1631	Pre-primary points

TABL. 32 (156). **WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE (dok.)**
PRE-PRIMARY EDUCATION (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
Dzieci	108139	113309	131709	137179	Children
miasta	70392	71244	81124	84529	urban areas
wieś.....	37747	42065	50585	52650	rural areas
w tym w wieku: 6 lat.....	29431	5768	32931	35883	of which aged: 6 years
5 lat.....	30345	40259	36212	36707	5 years
Przedszkola	88067	96281	110783	115519	Nursery schools
w tym specjalne	107	171	216	273	of which special
miasta	63777	66682	75480	78511	urban areas
wieś.....	24290	29599	35303	37008	rural areas
w tym w wieku: 6 lat.....	18391	3841	23395	25750	of which aged: 6 years
5 lat.....	25018	31844	31093	31736	5 years
Oddziały przedszkolne przy szko- łach podstawowych	19205	15660	19456	20369	Pre-primary sections in primary schools
w tym w wieku 6 lat.....	11040	1871	9451	10015	of which aged 6 years
Zespoły wychowania przedszkol- nego.....	44	101	64	27	Pre-primary education groups
Punkty przedszkolne	823	1267	1406	1264	Pre-primary points
Dzieci w placówkach wychowa- nia przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku:					Children attending pre-primary education establishments per 1000 children aged:
3–6 lat.....	724	682	832	888	3–6
3–5.....	680	876	842	875	3–5
6 lat.....	870	137	803	926	6
5 lat.....	849	982	934	962	5
Dzieci w przedszkolach na:					Children attending nursery schools per:
1000 dzieci w wieku:					1000 children aged:
3–6 lat.....	589	579	699	748	3–6
3–5.....	603	752	746	777	3–5
6 lat.....	544	91	571	664	6
1 przedszkole	97	81	91	92	Nursery school
100 miejsc	98	87	94	93	100 places

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Source: data of the Ministry of National Education.

DZIAŁ XI OCHRONA ZDROWIA I POMOC SPOŁECZNA

Uwagi ogólne

1. Prezentowane w dziale dane o opiece zdrowotnej nie obejmują informacji dotyczących ochrony zdrowia w zakładach karnych.

2. Dane o ochronie zdrowia – jeśli nie zaznaczono inaczej – podaje się łącznie z danymi o placówkach podległych resortom obrony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji oraz do 2011 r. – Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego.

3. Podstawę prezentowanych w dziale danych o ochronie zdrowia stanowią:

1) ustawa z dnia 15 IV 2011 r. o działalności leczniczej (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 160), która zastąpiła ustawę o zakładach opieki zdrowotnej. Ustawa określa m.in. zasady wykonywania działalności leczniczej oraz zasady funkcjonowania placówek leczniczych.

Prezentowane w dziale dane dotyczą placówek wykonujących działalność leczniczą w zakresie:

- a) ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (przychodnie łącznie z: ośrodkami zdrowia, poradniami, ambulatoriami i izbami chorych oraz zakładami badań diagnostycznych i medycznymi laboratoriami diagnostycznymi),
- b) stacjonarnej opieki zdrowotnej (szpitale – ogólne, psychiatryczne i uzdrowiskowe, ośrodki leczenia odwykowego, ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów, regionalne ośrodki psychiatrii sądowej, zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgnacyjno-opiekuńcze, hospicja, sanatoria i od 2014 r. oddziały opieki paliatywnej).

Na mocy wymienionej ustawy działalność lecznicza może być też wykonywana przez praktyki zawodowe (indywidualne lub grupowe) – lekarzy, lekarzy dentyistów oraz pielęgniarek lub położnych;

- 2) ustawa z dnia 15 VII 2011 r. o zawodach pielęgniarki i położnej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1251);
- 3) ustawa z dnia 5 XII 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentyisty (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 125);
- 4) ustawa z dnia 27 VIII 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 1938 z późn. zm.), która reguluje warunki udzielania i zakres świadczeń zdrowotnych, zasady i tryb ich finansowania oraz działalność Narodowego Funduszu Zdrowia;
- 5) ustawa z dnia 28 VII 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 1056);

CHAPTER XI HEALTH CARE AND SOCIAL WELFARE

General notes

1. The data presented in this chapter do not include information concerning the health care in prisons.

2. The data concerning health care – unless otherwise stated – are given including health care units subordinated to the Ministry of National Defence, the Ministry of Interior and Administration and until 2011 – the Internal Security Agency.

3. The basis of data presented in this chapter of the health care are provided by:

1) the Law on Health Care Activities, dated 15 IV 2011 (uniform text Journal of Laws 2018 item 160), replacing the Law on Care Health Facilities. The law specifies, among others, the rules of performing health care activities and of the functioning of health care units.

Data presented in the chapter concerns the units performing health care activities in the following areas:

- a) out-patient health care (out-patients departments including: health centres, clinics, ambulatory departments and infirmaries, diagnostic facilities and medical diagnostic laboratories),
- b) in-patient health care (hospitals – general, psychiatric and health resorts, detoxification centres, addiction recovery centres, regional centres of forensic psychiatry, chronic medical care homes, nursing homes, hospices, sanatoria and since 2014 palliative care wards).

Under that law, health care activity can be carried out also by professional practices (individual or group) – doctors, dentists and nurses or midwives;

- 2) the Law on the Nursing and Midwiving Professions, dated 15 VII 2011 (Journal of Laws 2016 item 1251);
- 3) the Law on the Occupations of Doctor and Dentist, dated 5 XII 1996 (uniform text Journal of Laws 2017 item 125);
- 4) the Law on Health Care Services Financed from Public Funds, dated 27 VIII 2004 (uniform text Journal of Laws 2017 item 1938 with later amendments), governing the provision conditions and the scope of health services, the rules and the method of their financing and the activities of the National Health Fund;
- 5) the Law on Health Resort Treatment, Health Resorts, the Areas of Health Resort Protection and Health Resort Gminas, dated 28 VII 2005 (uniform text Journal of Laws 2017 item 1056);

6) ustawa z dnia 8 IX 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 2195), która określa zasady organizacji, funkcjonowania i finansowania systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego;

7) ustawa z dnia 6 IX 2001 r. prawo farmaceutyczne (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 2211).

4. Dane o pracownikach medycznych dotyczą pracujących w: placówkach wykonujących działalność leczniczą, praktykach zawodowych, aptekach oraz domach i zakładach pomocy społecznej, żłobkach i klubach dziecięcych.

Dane dotyczą pracujących bezpośrednio z pacjentem, tj. bez osób, dla których głównym miejscem pracy jest uczelnia, jednostka administracji państwowej lub samorządu terytorialnego albo NFZ.

Dane obejmują osoby pracujące w wymiarze pełnego etatu, w wymiarze godzin przekraczającym pełny etat oraz w niepełnym wymiarze godzin w stosunku do czasu pracy określonego obowiązującymi przepisami dla danego rodzaju pracy, w przypadku jeśli ta praca ma dla nich charakter podstawowy, łącznie z osobami odbywającymi staż. Osoby te niezależnie od wymiaru czasu pracy są liczone raz.

Przez pielęgniarkę należy rozumieć też pielęgniarkę, a przez położną – również położnego.

5. Dane o specjalistach dotyczą lekarzy i lekarzy dentyistów ze specjalizacją II stopnia oraz od 2005 r. posiadających tytuł specjalisty w odpowiedniej dziedzinie medycyny, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 2 I 2013 r. w sprawie specjalizacji lekarskich i lekarzy dentyistów (Dz. U. z 2013 r. poz. 26).

6. Porady udzielone przez lekarzy i lekarzy dentyistów podano łącznie z badaniami profilaktycznymi oraz z poradami lekarskimi udzielonymi w izbach przyjęć szpitali ogólnych i orzeczeniami wojskowych komisji lekarskich.

7. Dane o szpitalach obejmują placówki medyczne, które do 2011 r. były traktowane jako filie.

8. Dane o stacjonarnej opiece zdrowotnej nie obejmują opieki dziennej (dotyczy: szpitali, łóżek i leczonych).

Dane o **łóżkach** w placówkach stacjonarnej opieki zdrowotnej dotyczą łóżek znajdujących się stale w salach dla pacjentów, zajętych przez chorych lub przygotowanych na ich przyjęcie.

9. Dane o łóżkach w szpitalach ogólnych nie obejmują miejsc dziennych na oddziałach szpitalnych oraz do 2007 r. miejsc (łóżek i inkubatorów) dla noworodków.

W szpitalach ogólnych (tabl. 5) rodzaje oddziałów podano zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 17 V 2012 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 594 z późn. zm.). Do **oddziałów chirurgicznych** zaliczono: chirurgię ogólną, dziecięcą, urazowo-ortopedyczną, szcękową, neurochirurgię, kardiochirurgię, urologię oraz inne o charakterze chirurgicznym; do **oddziałów zakaźnych** – oddziały obserwacyjno-zakaźne; do **oddziałów gruźlicy i chorób płuc** – oddziały pulmonologiczne.

6) the Law on the State Emergency Medical Services, dated 8 IX 2006 (uniform text Journal of Laws 2017 item 2195), specifying the organizational rules, the functioning and financing of the State Emergency Medical Services;

7) the Pharmaceutical Law, dated 6 IX 2001 (uniform text Journal of Laws 2017 item 2211).

4. Data regarding medical personnel concerns persons employed in: units engaged health care activities, professional practices, pharmacies, and social welfare homes and facilities, nurseries and children's clubs.

Data concern working directly with a patient, i.e., excluding persons for whom the primary workplace is university, units of state or local government administration and the National Health Fund.

Data includes persons working full-time, overtime as well as part-time in relation to work time defined in the obligatory regulations for a given type of work, when this work has a basic character, including persons undergoing internships. These people regardless of their working hours are counted once.

A nurse should be understood also as a male nurse and midwife – also as a male midwife.

5. Data on doctor specialists and dental specialists concerns doctors with grade II specialization and since 2005 with specialists title in proper medicine domains in accordance with the decree of the Minister of Health, dated 2 I 2013 on Doctors and Dentist Specializations (Journal of Laws 2013 item 26).

6. Consultations provided by doctors and dentists are presented together with preventive examinations, also together with consultations provided by doctors in admission rooms in general hospitals and with the opinions of military medical commissions.

7. Data on hospitals comprises health care units, which until 2011 were treated as hospital branches.

8. Data on in-patient health care do not include day-care (concerns: hospitals, beds and in-patients).

Data regarding **beds** in in-patient health care units concern permanent beds in-patient rooms, either occupied or prepared to receive patients.

9. Data regarding beds in general hospitals do not include day-time places in hospital wards and until 2007 – places (beds and incubators) for newborns.

In general hospitals (table 5), types of wards are given in accordance with the decree of the Minister of Health, dated 17 V 2012 (Journal of Laws 2012 item 594, with later amendments). **Surgical wards** include: general surgery, paediatric surgery, orthopaedic trauma surgery, neurosurgery, urology, maxillofacial and cardiosurgery as well as other surgical wards; in **communicable diseases wards** – observation communicable diseases wards; in **tubercular and pulmonary wards** – pulmonology wards.

10. Zakłady opiekuńczo-lecznicze i zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze udzielają całodobowych świadczeń zdrowotnych w zakresie pielęgnacji i rehabilitacji osób niewymagających hospitalizacji oraz zapewniają im produkty lecznicze i wyroby medyczne.

11. Lecznictwo uzdrowiskowe obejmuje szpitale i sanatoria działające na obszarze uzdrowiska wykorzystujące w leczeniu, rehabilitacji i profilaktyce przede wszystkim właściwości naturalnych surowców leczniczych oraz właściwości lecznicze klimatu na terenach, na których są położone.

12. Dane o szpitalach psychiatrycznych nie obejmują oddziałów psychiatrycznych w szpitalach ogólnych.

13. Dane dotyczące ratownictwa medycznego i pomocy doraźnej obejmują działalność jednostek zgłoszonych do systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne (zespoły ratownictwa medycznego, szpitalne oddziały ratunkowe, lotnicze pogotowie ratunkowe, izby przyjęć).

Szpitalne oddziały ratunkowe od 8 XI 2011 r. funkcjonują na podstawie rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 3 XI 2011 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 2131); wcześniej, będąc komórkami organizacyjnymi szpitali, działały na podstawie przepisów o zakładach opieki zdrowotnej.

14. Dane o aptekach ogólnodostępnych nie obejmują aptek działających w strukturze i na potrzeby szpitali.

Punkty apteczne są to ogólnodostępne punkty sprzedaży leków gotowych, których asortyment jest ściśle określony. Powinny być one usytuowane na terenach wiejskich.

15. Dane o zachorowaniach podaje się według Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych (X Rewizja), obowiązującej od 1997 r.

Informacje o zachorowaniach na choroby zakaźne obejmują wszystkie przypadki zarejestrowane w województwie.

16. Dane o opiece nad dziećmi do lat 3 prezentuje się zgodnie z ustawą z dnia 4 II 2011 r. (jednolity tekst Dz. U. z 2016 r. poz. 157), na podstawie której opieka może być organizowana w formie żłobka oraz od 2011 r. – klubu dziecięcego, sprawowana przez dziennego opiekuna oraz nianię.

17. Karta Dużej Rodziny na mocy ustawy z dnia 5 XII 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 1832) przysługuje, niezależnie od dochodów, rodzinom z co najmniej trójką dzieci:

- 1) poniżej 18 lat,
- 2) poniżej 25 lat, w przypadku gdy dziecko uczy się w szkole lub w szkole wyższej,
- 3) bez ograniczeń wiekowych w przypadku dziecka posiadającego orzeczenie o niepełnosprawności.

Karta wydawana jest bezpłatnie każdemu członkowi rodziny (również rodziny zastępczej i rodzinnego domu dziecka) spełniającej wymienione warunki. Posiadacze karty mają zapewnione zniżki, przede wszystkim, przy zakupie towarów i usług konsumpcyjnych.

10. Chronic medical care homes and nursing homes provide 24-hour health services in scope of nursing and rehabilitation of persons who do not require hospitalization, as well as provide them with medicinal products and medical devices.

11. Health resort treatment includes hospitals and sanatoria, operating in the areas of health resort protection, using in the rehabilitation and preventive therapy primarily natural materials and the healing properties of the climate in the areas where the facility is located.

12. Data regarding psychiatric hospitals do not include psychiatric wards in general hospitals.

13. Data concerning emergency medical services and first-aid includes units covered by the State Emergency Medical Services system (emergency rescue teams, hospital emergency wards, medical air rescue, admission rooms).

Hospital emergency wards since 8 XI 2011 have operated on the basis of decree of the Ministry of Health, dated 3 XI 2011 (uniform text Journal of Laws 2016 item 2131); earlier operated on the basis of the regulation on health care facilities.

14. Generally available pharmacies do not include pharmacies, which operate in the structure and for needs of hospitals.

Pharmaceutical outlets are sales outlets for selling prepared medicines, the range of which is precisely defined. They should be located in rural areas.

15. Data regarding disease incidence are presented according to the International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD-10 Revision), valid since 1997.

Information concerning incidents of infectious diseases includes all cases registered in the voivodship.

16. Data on childcare for children up to the age of 3 are presented according to the law dated 4 II 2011 (uniform text Journal of Laws 2016 item 157). Childcare can be organized in the form nurseries as well as since 2011 – children's clubs, provided by day carer and nanny.

17. Large Family Card basis on the law dated 5 XII 2014 of Large Family Card (uniform text Journal of Laws 2017 item 1832). The card can be obtained, regardless of the received income, by families with at least three children:

- 1) up to the age of 18,
- 2) up to the age of 25 in case when children learn at school or higher education institution,
- 3) without age limits in the case of children with a certificate of disability.

The Card is issued free of charge to each member of the family (including foster family and foster home) meeting the conditions specified. The holders of the Card can take advantage of discounts while purchasing consumer goods and services.

18. Dane dotyczące **wspierania rodziny oraz pieczy zastępczej** prezentowane są zgodnie z ustawą z dnia 9 VI 2011 r. o wspieraniu rodziny oraz systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 697).

19. Dane o świadczeniach i dodatkach z programu „Rodzina 500+” prezentowane są na podstawie ustawy z dnia 11 II 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (jednolity tekst Dz. U. z 2017 r. poz. 1851).

Świadczenie finansowane jest z budżetu państwa.

20. Placówka wsparcia dziennego wspiera funkcje opiekuńcze i wychowawcze rodziny. Może być prowadzona w formie:

- 1) **opiekuńczej**, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych – zapewnia dziecku: opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań;
- 2) **specjalistycznej** – organizuje zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne; realizuje indywidualny program korekcyjny, program psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię;
- 3) **pracy podwórkowej** – realizowanej przez wychowawcę, polegającej na działaniach animacyjnych i socjoterapeutycznych;
- 4) **w połączonych formach**, tj. łączących zadania placówek opiekuńczych, specjalistycznych i pracy podwórkowej.

Wspieranie rodziny może być prowadzone w formie usług asystenta rodziny, udzielającego pomocy rodzinom m.in. w poprawie ich sytuacji życiowej, w rozwiązywaniu problemów społecznych, psychologicznych, wychowawczych z dziećmi i w poszukiwaniu pracy zarobkowej, przez rodzinę wspierającą, placówki wsparcia dziennego lub w formie poradnictwa specjalistycznego.

21. Rodzinna piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Zapewnia pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, przygotowanie dziecka do samodzielnego i odpowiedzialnego życia, zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych, kulturalno-rekreacyjnych i religijnych.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- 1) **rodziny zastępcze**:
 - a) spokrewnione,
 - b) niezawodowe – umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci (z wyjątkiem liczego rodzeństwa),
 - c) zawodowe – umieszcza się w nich w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci (z wyjątkiem liczego rodzeństwa), w tym:
 - zawodowe specjalistyczne – umieszcza się w nich w szczególności: dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności

18. Data concerning **family support and foster care** are presented according to the Law on Family Support and Foster Care System, dated 9 VI 2011 (uniform text Journal of Laws 2017 item 697).

19. Data on benefits and supplements under “**Family 500+**” programme are presented according to the Law on State Aid in Raising Children dated 11 II 2016 (uniform text Journal of Law 2017 item 1851).

Benefit is financed from the state budget.

20. Day-support centre – supports the family in its care and education functions. It may be operated in the form of:

- 1) **general care centre**, including interest circles, day-rooms, clubs, educational centres – provides a child with: care and education, assistance in learning, organisation of leisure time, entertainment and sport classes and development of interests;
- 2) **specialized centre** – organises sociotherapeutic, therapeutic, corrective, compensating and speech therapy classes, implement an individual corrective programme, a psychocorrective or psychopreventive programme, in particular pedagogic, psychological and sociotherapy;
- 3) **street work** – carries out motivating and sociotherapeutic activities, conducted by a street-worker;
- 4) **in a combination of the forms** i.e. combining tasks of the general care, specialized and street work centres.

Family support shall be provided in the form of family assistant's services, who assists in: improvement of family life situation, resolution of psychological and social issues and problems with upbringing children and searching for a job, as a supporting family, day-support centre or a specialists guidance.

21. Family foster care shall be exercised in case when it is impossible for the parents to provide care and education for a child. It guarantees a work with a family to make possibility for a child to return to its family, or when it is impossible – efforts aimed at child's adoption; preparation of a child to live an independent and responsible life; satisfaction of children's emotional needs, in particular the needs related to welfare, healthcare, education, culture, recreation and religious.

The forms of family foster care are the following:

- 1) **foster families**:
 - a) related,
 - b) not-professional – placed in it may be not more than 3 children (except for numerous siblings),
 - c) professional – placed in it may be not more than 3 children (except for numerous siblings), including:
 - professional specialist shall receive in particular: children with a disability certificate or a certificate of high or moderate level of

lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, dzieci na podstawie ustawy z dnia 26 X 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 1654, z późn. zm.), małoletnie matki z dziećmi,

- zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego – przyjmują dzieci na podstawie orzeczenia sądu gdy dziecko zostało doprowadzone przez Policję lub Straż Graniczną, na wniosek rodziców, dziecka lub innej osoby w przypadku, o którym mowa w art.12a ustawy z dnia 29 VII 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 1390);

2) **rodzinne domy dziecka** – w tym samym czasie może w nich przebywać łącznie nie więcej niż 8 dzieci (z wyjątkiem liczego rodzeństwa).

22. Instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie:

1) **placówki opiekuńczo-wychowawczej**, która jest prowadzona jako placówka typu:

a) **interwencyjnego** – zapewnia doraźną opiekę nad dzieckiem w czasie trwania sytuacji kryzysowej; w szczególności placówka jest obowiązana przyjąć dziecko w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia mu opieki,

b) **rodzinnego** – wychowuje dzieci w różnym wieku, w tym dorastające i usamodzielniające się; umożliwia wspólne wychowanie i opiekę liczniemu rodzeństwu; współpracuje z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i asystentem rodziny,

c) **socjalizacyjnego** – zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne; realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku; umożliwia kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny; zapewnia dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych; obejmuje dziecko działaniami terapeutycznymi, zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych,

d) **specjalistyczno-terapeutycznego** (od 2012 r.) – sprawuje opiekę nad dzieckiem o indywidualnych potrzebach, w szczególności: legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności; wymagającym stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii; wymagającym wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych. Placówka zapewnia zajęcia wychowawcze, socjoterapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, terapeutyczne, rekompensujące braki w wychowaniu w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego, a dzieciom niepełnosprawnym także odpowiednią rehabilitację i zajęcia rewalidacyjne;

disability, children on the basis of the Law on Proceedings Involving Juveniles, dated 26 X 1982 (uniform text Journal of Laws 2016 item 1654, with later amendments), underage mothers with children,

- professional that performs the function of a family emergency house shall receive a children on the basis of a court ruling, case when a child was escorted by Police or Border Guard, upon consent of parents, child or another person in the case referred to in Article 12a of the Law on Counteracting Domestic Violence, dated 29 VII 2005 (Journal of Laws 2015 item 1390);

2) **foster homes** – placed in it may be not more than 8 children (except for numerous siblings).

22. Institutional foster care shall be exercised in the form of:

1) **care and education centre**, which shall be run as:

a) a **intervention** – provides immediate care for a child in the crisis situation; especially if it is required for the centre to place the child under immediate care,

b) a **family** – educates children of various age groups, including adolescents and those becoming independent; enables common education and care for numerous siblings; cooperate with a family foster care coordinator and a family assistant,

c) a **socialization** – provides a child with full-time care and education, and fulfil its needs, especially emotional, development, health, living, social and religious needs, implements a child assistance plan prepared in cooperation with a family assistant, enables contacts with parents and other close persons, unless otherwise decided by a court, takes actions aimed at the child's return to a family, provides a child with access to education adjusted to its age and development skills, provides a child with therapeutic actions, provides access to eligible healthcare services,

d) a **specialist therapy** (since 2012) – provides care for a child with individual needs, in particular: a child with a disability certificate or a certificate of high or moderate level of disability, a child requiring the application of special education methods and specialist therapy, a child requiring dealing with their developmental and emotional retardation. The centre provides educational, socio-therapeutic, corrective, compensating, speech therapy, and therapeutic activities compensating for lacks in upbringing in a family and preparing for social life, as well as proper rehabilitation for disabled children;

- 2) **regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej** (od 2012 r.) – umieszczane są w niej dzieci, które ze względu na stan zdrowia wymagają stosowania specjalistycznej opieki i rehabilitacji i nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej. W tym samym czasie można w niej umieścić nie więcej niż 30 dzieci;
- 3) **interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego** (od 2012 r.) – umieszcza się w nim dzieci do ukończenia pierwszego roku życia, które wymagają specjalistycznej opieki i w okresie oczekiwania na przysposobienie nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej. W ośrodku, w tym samym czasie, można umieścić nie więcej niż 20 dzieci.

23. Dane o domach i zakładach pomocy społecznej dotyczą placówek, dla których organami prowadzącymi są: jednostki samorządu terytorialnego, stowarzyszenia, organizacje społeczne, kościoły i związki wyznaniowe, fundacje, osoby fizyczne i prawne.

Rodzaje domów i zakładów prezentuje się zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 III 2004 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 1769 z późn. zm.).

24. Dane o świadczeniach pomocy społecznej prezentuje zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 III 2004 r.

Zasiłek stały przysługuje osobie całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności.

Zasiłek okresowy przysługuje osobie lub rodzinie ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego.

Zasiłek celowy przyznawany jest w celu m.in.: zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej, pokrycia części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne, pokrycia kosztów pogrzebu. Może być przyznany osobie lub rodzinie, które poniosły straty w wyniku zdarzenia losowego, klęski żywiołowej lub ekologicznej.

- 2) **regional care and therapy centre** (since 2012) – a centre where children shall be placed, due to their health condition requiring specialist care and rehabilitation and cannot be placed in family foster care or a care and education centre. The total number of 30 children at most may be placed in a regional care and therapy centre at the same time;
- 3) **pre-adoptive intervention centre** (since 2012) – a centre where shall be placed children up to the 1 year old, requiring special care who, waiting for adoption, cannot be covered by family foster. The total number of 20 children at most may be placed in a pre-adoptive intervention centre at the same time.

23. Data concerning social welfare homes and facilities are related to the institutions for which the founding bodies are: local government units, associations, social organizations, churches and religious associations, foundations, natural and legal persons.

Types of social welfare homes and facilities are presented according to the Law on Social Assistance, dated 12 III 2004 (uniform text Journal of Laws 2017 item 1769 with later amendments).

24. Data on social assistance benefits are presented according to the Law on Social Assistance of 12 III 2004.

A person entirely incapable of working due to age or disability is entitled to **permanent benefit**.

A person or a family is entitled to a **temporary benefit** because of long illness, disability, unemployment, perspective of remaining or becoming entitled to benefits from other systems of social security.

Appropriated benefit is offered in order to fulfil a necessary livelihood need, covering part or whole of expenditures on health treatment, covering burial costs. It may be given to a person or a family which incurred losses as a result of fortuitous event, or natural or ecological disaster.

TABL. 1 (157). PRACOWNICY MEDYCYNII^a

Stan w dniu 31 XII
MEDICAL PERSONNEL^a
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Lekarze.....	5231	5458	5583	Doctors
w tym kobiety.....	2794	2911	2926	of which women
Lekarze dentyści.....	304	268	261	Dentists
w tym kobiety.....	230	192	191	of which women
Farmaceuci.....	2625	2755	2849	Pharmacists
w tym kobiety.....	2179	2251	2349	of which women
Pielęgniarki.....	13441	13102	13468 ^b	Nurses
Położne.....	2084	2045	2091 ^c	Midwives
Fizjoterapeuci.....	1370	1320	1395 ^d	Physiotherapists
Diagności laboratoryjni ^e	845	779	871	Laboratory diagnosticians ^e

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 205; dane dotyczą pracujących bezpośrednio z pacjentem, tj. bez osób, dla których głównym miejscem pracy jest uczelnia, jednostka administracji państwowej lub samorządu terytorialnego albo NFZ. b-c W tym magistrzy: b – pielęgniarstwa – 2185, c – położnictwa – 653. d Z wyższym wykształceniem – 1111. e Analitycy medyczni i inni pracownicy z wyższym wykształceniem, np. chemicy, fizycy, mikrobiolodzy.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, a w przypadku farmaceutów – tylko w zakresie pracujących w aptekach szpitalnych.

a See general notes, item 4 on page 205; data concern working directly with a patient, i.e., excluding persons for whom the primary workplace is university, units of state or local government administration and National Health Fund. b-c Of which masters: b – of nursing – 2185, c – of midwifery – 653. d By tertiary education – 1111. e Medical analysts and other employees by tertiary education, i.e. chemists, physicists, microbiologists.

S o u r c e: data of the Ministry of Health, the Ministry of the Interior and Administration, and in regard to pharmacists – only in the scope of the pharmacists employed with hospital's pharmacies.

TABL. 2 (158). LEKARZE SPECJALIŚCI^a

Stan w dniu 31 XII
DOCTORS SPECIALISTS^a
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	SPECIFICATION
LEKARZE OGÓŁEM.....	3522	3510	3678	DOCTORS OF TOTAL
w tym specjaliści w zakresie:				of which specialists in the field of:
Anestezjologii i intensywnej terapii..	300	303	319	Anesthesiology and intensive therapy
Chirurgii ^b	595	587	575	Surgery ^b
Chorób płuc.....	87	83	85	Respiratory diseases
Chorób wewnętrznych.....	390	351	358	Internal diseases
Dermatologii ^c i wenerologii.....	40	48	43	Dermatology ^c and venereology
Kardiologii ^c	109	110	139	Cardiology ^c
Medycyny rodzinnej.....	279	252	276	General practitioners
Neurologii ^{cd}	129	149	137	Neurology ^{cd}
Okulistyki.....	92	88	109	Ophthalmology
Onkologii ^e	50	61	56	Oncology ^e
Otolaryngologii ^{cf}	91	91	99	Otolaryngology ^{cf}
Pediatrici.....	223	232	243	Paediatrics
Położnictwa i ginekologii.....	274	263	254	Obstetrics and gynaecology
Psychiatrii ^c	128	97	157	Psychiatry ^c
Radiologii i diagnostyki obrazowej ^g	138	146	167	Radiology and diagnostic imaging ^g
LEKARZE SPECJALIŚCI W %				SPECIALISTS IN % OF TOTAL
OGÓŁU LEKARZY.....	67,3	64,3	65,9	DOCTORS

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 i 5 na str. 205. b Chirurgii ogólnej, dziecięcej, klatki piersiowej, ortopedii i traumatologii, ortopedii i traumatologii narządu ruchu, neurochirurgii, chirurgii onkologicznej, plastycznej i szczękowej, kardiologii i chirurgii naczyniowej. c Łącznie ze specjalistami dziecięcymi. d-g Także: d – neuropatologii, e – patologii onkologicznej, onkologii i hematologii, f – otorynolaryngologii, g – radioterapii onkologicznej i radiologii dziecięcej.

a See general notes, item 4 and 5 on page 205. b General surgery, paediatric, thoracic surgery, orthopaedics and traumatology, orthopaedics and traumatology of locomotor system, neurosurgery, oncological, plastic, maxillofacial surgery, cardiothoracic surgery as well as urology and vascular surgery. c Including children's specialists. d-g Also: d – neuropathology, e – oncological pathology, oncology and haematology, f – otorynolaryngology, g – oncological radiotherapy and children's radiology.

TABL. 2 (158). LEKARZE SPECJALIŚCI^a (dok.)

Stan w dniu 31 XII

DOCTORS SPECIALISTS^a (cont.)

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	SPECIFICATION
LEKARZE DENTYŚCI OGÓLEM ...	50	50	48	DENTISTS OF TOTAL
w tym lekarze dentyści ze specjalizacją:				of which dentists with specialization:
Chirurgii stomatologicznej	11	12	13	Dental surgery
Chirurgii szczękowo-twarzowej	5	6	6	Maxillo-facial surgery
Ortodoncji	7	7	10	Orthodontics
Periodontologii (paradontologii).....	1	3	–	Periodontology (paradontics)
Protetyki stomatologicznej.....	11	5	4	Dental prosthetics
Stomatologii dziecięcej.....	5	8	8	Children's dentistry
Stomatologii zachowawczej.....	8	9	7	Restorative dentistry
LEKARZE DENTYŚCI ZE SPECJALIZACJĄ W % OGÓŁU LEKARZY DENTYSTÓW	16,4	18,7	18,4	DENTAL SPECIALISTS IN % OF TOTAL DENTIST

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 i 5 na str. 205.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Zdrowia oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.

a See general notes, item 4 and 5 on page 205.

S o u r c e: data of the Ministry of Health and the Ministry of the Interior and Administration.

TABL. 3 (159). AMBULATORYJNA OPIEKA ZDROWOTNA^aOUT-PATIENT HEALTH CARE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Przychodnie (stan w dniu 31 XII).....	1851	1932	1931	Out-patients departments (as of 31 XII)
miasta	1481	1552	1547	urban areas
wieś	370	380	384	rural areas
Praktyki lekarskie ^b (stan w dniu 31 XII).....	712	695	663	Medical practices ^b (as of 31 XII)
miasta	538	524	508	urban areas
wieś	174	171	155	rural areas
Porady udzielone ^c w tys.	27520,1	27944,0	28283,2	Consultations provided ^c in thous.
lekarskie ^{de}	25055,5	25436,6	25854,4	doctors ^{de}
w tym specjalistyczne	8742,7	8947,7	8970,2	of which specialized
stomatologiczne.....	2464,6	2507,4	2428,8	stomatological

a Patrz uwagi ogólne, ust. 2 na str. 204. b Dane obejmują praktyki, które podpisały kontrakty z NFZ lub z przychodniami. c Łącznie z poradami finansowanymi przez pacjentów (środki niepubliczne). d Łącznie z poradami udzielonymi w izbach przyjęć szpitali ogólnych (w 2017 r. – 388,2 tys.) nieuwzględnionymi w specjalistycznej opiece zdrowotnej. e Łącznie z poradami nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej; obejmują również porady nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej udzielone w ramach podkontraktów ze szpitalem na wykonywanie tych porad.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Głównego Urzędu Statystycznego.

a See general notes, item 2 on page 204. b Data concern medical practices that have signed contract with National Health Fund or with out-patients departments. c Including consultations paid by patients (non-public funds). d Including consultations provided in admission rooms of general hospitals (in 2017 – 388,2 thous.) not included in specialized care. e Including consultations provided in the holiday and nighttime medical services; including as well consultations provided in the holiday and nighttime medical services under subcontracts with the hospital

S o u r c e: data of the Ministry of Health, the Ministry of the Interior and Administration as well as the Central Statistical Office.

TABL. 4 (160). STACJONARNA OPIEKA ZDROWOTNA^a
IN-PATIENT HEALTH CARE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	SPECIFICATION
ZAKŁADY – stan w dniu 31 XII FACILITIES – as of 31 XII				
Szpitale ogólne ^b	65	60	62	General hospitals ^b
Szpitale psychiatryczne.....	3	3	3	Psychiatric hospitals
Ośrodki leczenia odwykowego.....	1	1	1	Detoxification centres
Ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów.....	4	3	3	Addiction recovery centres
Zakłady opiekuńczo-lecznicze ^c	18	19	19	Chronic medical care homes ^c
Zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze ^c	7	9	10	Nursing homes ^c
Hospicja.....	4	4	4	Hospices
Oddziały opieki paliatywnej.....	6	7	8	Palliative care wards
ŁÓŻKA W ZAKŁADACH – stan w dniu 31 XII BEDS IN FACILITIES – as of 31 XII				
Szpitale ogólne ^d	15756	15422	15600	General hospitals ^d
Szpitale psychiatryczne.....	1551	1556	1556	Psychiatric hospitals
Ośrodki leczenia odwykowego.....	119	119	119	Detoxification centres
Ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów.....	171	145	151	Addiction recovery centres
Zakłady opiekuńczo-lecznicze ^c	1082	826	800	Chronic medical care homes ^c
Zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze ^c	275	557	604	Nursing homes ^c
Hospicja.....	54	58	60	Hospices
Oddziały opieki paliatywnej.....	134	159	172	Palliative care wards
LECZENI IN-PATIENTS				
Szpitale ogólne ^e	707160	709048	719484	General hospitals ^e
Szpitale psychiatryczne.....	23679	23160	23176	Psychiatric hospitals
Ośrodki leczenia odwykowego.....	1494	1636	1636	Detoxification centres
Ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów.....	654	582	515	Addiction recovery centres
Zakłady opiekuńczo-lecznicze ^c	2195	1932	1935	Chronic medical care homes ^c
Zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze ^c	806	979	1148	Nursing homes ^c
Hospicja.....	586	501	473	Hospices
Oddziały opieki paliatywnej.....	1813	2016	1997	Palliative care wards

a Patrz uwagi ogólne ust. 2 na str. 204. b Patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 205. c Łącznie z zakładami typu psychiatrycznego. d Łącznie z łózkami i inkubatorami dla noworodków. e Bez międzyoddziałowego ruchu chorych.

Ź r ó d ł o: w zakresie szpitali ogólnych – dane Ministerstwa Zdrowia oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, w zakresie zakładów opieki długoterminowej – dane Ministerstwa Zdrowia i Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, w zakresie zakładów psychiatrycznych – dane Instytutu Psychiatrii i Neurologii.

a See general notes, item 2 on page 204. b See general notes, item 7 on page 205. c Including psychiatric types facilities. d Including beds and incubators for newborns. e Excluding inter-ward patient transfer.

S o u r c e: in regard to general hospitals – data of the Ministry of Health and the Ministry of the Interior and Administration, in regard to long-term facilities – data of the Ministry of Health and the Ministry of the Interior and Administration; in regard to psychiatric facilities – data of the Institute of Psychiatry and Neurology.

TABL. 5 (161). SZPITALA OGÓLNE^a
GENERAL HOSPITALS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Szpitala ogólne (stan w dniu 31 XII)	65	60	62	General hospitals (as of 31 XII)
Łóżka (stan w dniu 31 XII)	15756	15422	15600	Beds (as of 31 XII)
na 10 tys. ludności	45,3	44,3	44,7	per 10 thous. population
w tym na oddziałach:				of which in specified wards:
Chorób wewnętrznych	2555	2672	2682	Internal diseases
w tym kardiologicznych ^b	623	763	764	of which cardiological ^b
Chirurgicznych	3858	3750	3680	Surgical
Pediatrycznych	925	913	902	Paediatric
Ginekologiczno-położniczych	1753	1710	1784	Gynaecological-obstetric
Onkologicznych	656	508	426	Oncological
Intensywnej terapii	323	306	317	Intensive therapy
Zakaźnych	203	203	203	Communicable
Gruźlicy i chorób płuc	626	554	593	Tubercular and pulmonary
Dermatologicznych	94	87	69	Dermathological
Neurologicznych	634	639	639	Neurological
Psychiatrycznych	490	451	426	Psychiatric
Ruch chorych				Patient
Leczeni w tys.	783,7	767,2	779,8	In-patients in thous.
w tym na oddziałach:				of which in specific wards:
chorób wewnętrznych	137,3	134,5	133,7	internal diseases
kardiologicznych ^b	46,5	49,4	46,1	cardiological ^b
chirurgicznych	188,4	183,6	185,5	surgical
pediatrycznych	39,1	38,9	38,3	paediatric
ginekologiczno-położniczych	135,9	136,7	142,7	gynaecological-obstetric
onkologicznych	50,2	42,7	42,3	oncological
intensywnej terapii	15,5	13,2	13,5	intensive therapy
zakaźnych	9,4	9,1	8,8	communicable
gruźlicy i chorób płuc	20,9	20,4	21,3	tubercular and pulmonary
dermatologicznych	4,1	4,2	3,7	dermathological
neurologicznych	26,1	27,0	26,6	neurological
psychiatrycznych	5,6	5,3	5,2	psychiatric
Wypisani w tys.	686,4	688,1	696,7	Discharges in thous.
Zmarli w tys.	14,5	14,3	15,7	Deaths in thous.
Leczeni ^c na: 10 tys. ludności	2036	2039	2065	In-patients ^c per: 10 thous. population
1 łóżko ^d	48,1	48,7	42,9	bed ^d
Przeciętny pobyt chorego w dniach	4,7	4,8	4,7	Average patient stay in days
Przeciętne wykorzystanie łóżka w dniach	240	238	208	Average bed use in days

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 7 i 9 na str. 205. ^b Łącznie z oddziałami intensywnej nadzoru kardiologicznego. ^c Bez międzyoddziałowego ruchu chorych. ^d Bez łóżek i inkubatorów dla noworodków na oddziałach neonatologicznych; do obliczenia wskaźnika przyjęto przeciętną miesięczną liczbę łóżek.

Źródło: dane Ministerstwa Zdrowia oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.

^a See general notes, item 7 and 9 on page 205. ^b Including intensive cardiological care wards. ^c Excluding inter-ward patient transfer. ^d Excluding beds and incubators for newborns on neonatology wards; for calculating of indice was used the average monthly number of beds.

Source: data of the Ministry of Health and the Ministry of the Interior and Administration.

TABL. 6 (162). **RATOWNICTWO MEDYCZNE I POMOC DORAŻNA^a**

Stan w dniu 31 XII

EMERGENCY MEDICAL SERVICES AND FIRST AID^a

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Zespoły ratownictwa medycznego ..	117	115	117	117	Emergency rescue teams
podstawowe.....	63	73	78	80	basic
specjalistyczne	54	42	39	37	specialists
Szpitalne oddziały ratunkowe	26	24	24	24	Hospital emergency wards
Izby przyjęć ^b	9	13	12	12	Admission rooms ^b
Lotnicze pogotowie ratunkowe ^c	1	1	1	2	Medical air rescue ^c
Wyjazdy na miejsce zdarzenia ^d :					Calls to the occurrence places ^d :
w tysiącach	173,4	182,0	191,4	201,5	in thousands
na 1000 ludności	50,4	52,4	55,0	57,8	per 1000 population
Osoby, którym udzielono świadczenia zdrowotnego w miejscu zdarzenia ^d :					Persons who received health care benefits in the place of occurrence ^d :
w tysiącach	176,8	183,7	192,4	202,4	in thousands
w tym:					of which:
dzieci i młodzież w wieku do 18 lat.....	10,6	12,0	11,8	12,8	children and youth up to 18 years of age
w wieku 65 lat i więcej	61,7	71,2	75,8	78,8	aged 65 and more
na 1000 ludności	51,4	52,9	55,3	58,1	per 1000 population

a Patrz uwagi ogólne, ust. 13 na str. 206. b Komórki organizacyjne szpitali zgłoszone do współpracy z ratownictwem medycznym. c Samolot lub śmigłowiec wraz z załogą, tj. pilotem i osobami udzielającymi pierwszej pomocy lub podejmującymi medyczne działania ratownicze. d W ciągu roku.

a See general notes, item 13 on page 206. b Organization cells of hospitals applied to cooperate with emergency medical system. c Airplane or helicopter, including crew, i.e. pilot and people giving first aid or acting as medical rescue. d During the year.

TABL. 7 (163). **APTEKI OGÓLNODOSTĘPNE I PUNKTY APTECZNE^a**

Stan w dniu 31 XII

GENERALLY AVAILABLE PHARMACIES AND PHARMACEUTICAL OUTLETS^a

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Apteki.....	1027	1234	1299	1364	Pharmacies
w tym prywatne.....	1020	1230	1296	1361	of which private
w tym na wsi	175	213	217	233	of which in rural areas
Punkty apteczne	109	123	126	123	Pharmaceutical outlets
w tym na wsi	109	123	126	123	of which in rural areas
Liczba ludności na:					Population per:
1 aptekę i punkt apteczny.....	3034	2561	2443	2346	pharmacy and pharmaceutical outlet
w tym na wsi	5349	4668	4601	4455	of which in rural areas
1 aptekę	3356	2816	2680	2558	pharmacy
w tym na wsi	8681	7363	7272	6806	of which in rural areas
Farmaceuci pracujący w aptekach i punktach aptecznych.....	2109	2428	2542	2632	Pharmacists employed in pharmacies and pharmaceutical outlets

a Patrz uwagi ogólne, ust. 14 na str. 206.

a See general notes, item 14 on page 206.

TABL. 8 (164). **KRWIODAWSTWO^a**
BLOOD DONATION^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Regionalne centra (stan w dniu 31 XII).....	2	2	2	2	Regional centres (as of 31 XII)
Oddziały terenowe (stan w dniu 31 XII).....	20	17	17	17	Local branches (as of 31 XII)
Krwiodawcy w tys.	69,2	67,4	67,7	68,7	Blood donors in thous.
w tym honorowi.....	69,2	67,3	67,6	68,7	of which voluntary
Liczba donacji ^b krwi pełnej w tys.....	122,0	129,5	131,3	136,2	Number of collected donations ^b of whole blood in thous.
Wyprodukowana liczba jednostek świeżo mrożonego osocza (FFP) ^c w tys.	143,7	154,1	156,1	159,8	Number of prepared units of fresh frozen plasma (FFP) ^c in thous.

a Bez danych resortu obrony narodowej oraz resortu spraw wewnętrznych i administracji. b Donacja to pobranie krwi lub jej składnika do celów klinicznych, diagnostycznych lub produkcyjnych. c Jedna jednostka świeżo mrożonego osocza równa się 200 ml, jeden litr osocza równa się 5 jednostkom.

Ź r ó d ł o: dane Narodowego Centrum Krwi.

a Excluding data of the Ministry of National Defence as well as the Ministry of the Interior and Administration. b Donation is collection of blood components for clinical, diagnostic or manufacturing purposes. c One unit of freshly frozen plasma equals 200 ml, one litre of plasma equals 5 units.

S o u r c e: data of the National Blood Centre.

TABL. 9 (165). **ZACHOROWANIA NA NIEKTÓRE CHOROBY ZAKAŻNE I ZATRUCIA**
INCIDENCE OF INFECTIOUS DISEASES AND POISONINGS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers				na 100 tys. ludności per 100 thous. population				
Gruźlica	441	289	281	311	12,8	8,3	8,1	8,9	Tuberculosis
Tężec.....	1	–	1	–	0,03	–	0,03	–	Tetanus
Krzusiec.....	52	498	615	257	1,51	14,34	17,68	7,37	Whooping cough
Odra.....	–	7	2	26	–	0,20	0,06	0,75	Measles
Wirusowe zapalenie wątroby:									Viral hepatitis:
typ A.....	35	2	1	486	1,02	0,06	0,03	13,95	type A
typ B	324	418	343	379	9,41	12,03	9,86	10,88	type B
typ C	363	408	379	424	10,55	11,74	10,90	12,17	type C
Różyczka.....	357	237	96	22	10,4	6,8	2,8	0,6	Rubella
Inwazyjne zakażenie Streptococcus pneumoniae.....	36	87	102	122	1,05	2,50	2,93	3,50	Streptococcus pneumoniae invasive infection
AIDS ^a	11	7	8	14	0,32	0,20	0,23	0,40	AIDS ^a
Salmonellozy	700	751	933	566	20,3	21,6	26,8	16,2	Other salmonella infections
Czerwonka bakteryjna	2	–	1	5	0,06	–	0,03	0,14	Shigellosis
Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe	57	48	2	10	1,7	1,4	0,1	0,3	Other bacterial foodborne intoxications
Biegunki u dzieci w wieku do lat 2 ^b	3544	4429	3788	3774	422	611	519	495	Acute diarrhoea in children up to the age of 2 ^b
Szkarlatyna (płonica).....	1337	2111	1279	1022	38,8	60,8	36,8	29,3	Scarlet fever

a Dane nieostateczne z uwagi na specyfikę choroby. b Wskaźnik obliczono na 10 tys. dzieci w wieku do lat 2.

a Preliminary data because of specific features of the disease. b Ratio calculated per 10 thous. children up to the age of 2.

TABL. 9 (165). ZACHOROWANIA NA NIEKTÓRE CHOROBY ZAKAŹNE I ZATRUCIA (dok.)

INCIDENCE OF INFECTIOUS DISEASES AND POISONINGS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers				na 100 tys. ludności per 100 thous. population				
Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu	76	67	84	89	2,21	1,93	2,42	2,55	Bacterial meningitis and/or encephalitis
Wirusowe zapalenie opon mózgowych.....	133	64	81	80	3,86	1,84	2,33	2,30	Viral meningitis
Wirusowe zapalenie mózgu.....	20	11	23	18	0,58	0,32	0,66	0,52	Viral encephalitis
Świnka (zapalenie przyuszniczy nagminne).....	295	192	156	149	8,6	5,5	4,5	4,3	Mumps
Włośnica.....	16	–	–	8	0,46	–	–	0,23	Trichinellosis
Grypa ^c	83865	545827	604915	694240	2437	15712	17394	19921	Influenza ^c
Szczepienia przeciw wściekliznie.....	502	497	520	522	14,6	14,3	15,0	15,0	Rabies vaccinants

^c łącznie z podejrzeniami zachorowań.

Ź r ó d ł o: dane Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – PZH (na podstawie rejestru chorób zakaźnych prowadzonego przez stacje sanitarno-epidemiologiczne), Instytutu Gruźlicy i Chorób Płuc oraz Instytutu Wenerologii Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego.

^c Including influenza-like illness.

S o u r c e: data of the National Institute of Public Health – NIH (on the ground of register of infectious diseases kept by sanitary and epidemiological stations), the Tuberculosis and Lung Diseases Institute and the Institute of Venereology of the Medical University of Warsaw.

TABL. 10 (166). ŻŁOBKI^a I KLUBY DZIECIĘCE

Stan w dniu 31 XII

NURSERIES^a AND CHILDREN'S CLUBS

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Żłobki.....	32	199	234	268	Nurseries
w tym publiczne.....	30	38	39	46	of which public
Oddziały żłobkowe.....	3	1	8	5	Nursery wards
Kluby dziecięce.....	x	32	43	51	Children's clubs
Miejsca:					Places:
w żłobkach.....	2153	7145	8302	9711	in nurseries
w klubach dziecięcych.....	x	506	664	829	in children's clubs
Dzieci przebywające (w ciągu roku):					Children staying (during the year):
w żłobkach.....	3928	9673	10707	13350	in nurseries
w klubach dziecięcych.....	x	587	794	1033	in children's clubs
Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w miastach.....	32,9	135,7	155,9	177,3	Places in nurseries and children's clubs per 1000 children up to the age of 3 in urban areas
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych:					Children staying in nurseries and children's clubs:
na 1000 dzieci w wieku do lat 3....	18,6	61,2	74,7	84,1	per 1000 children up to the age of 3
na 100 miejsc.....	108,3	87,4	92,7	91,7	per 100 places

^a Miejsca i dzieci – łącznie z oddziałami żłobkowymi.

^a Places and children – including nursery wards.

TABL. 11 (167). **WSPIERANIE RODZINY W 2017 R.**
FAMILY SUPPORT IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	SPECIFICATION
Świadczenie wychowawcze ^a :		Child-raising benefit ^a :
przeciętna miesięczna liczba rodzin otrzymujących świadczenie.....	252881	average monthly numer of families receiving benefit
przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenie.....	379798	average monthly numer of children to which families receive benefits
wypłaty świadczenia w tys. zł.....	2321685	benefit payments in thous. zł
Dodatek wychowawczy ^a :		Child-rising supplement ^a :
przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka otrzymują dodatek.....	3970	average monthly number of children to which foster families and foster homes receive benefits
wypłaty świadczenia w tys. zł.....	23385	benefit payments in thous. zł
Dodatek do zryczałowanej kwoty ^a :		Lump sum supplement ^a :
przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego otrzymują dodatek.....	72	average monthly number of children to which family care and education centres receive benefits
wypłaty świadczenia w tys. zł.....	472	benefit payments in thous. zł
Rodziny posiadające Kartę Dużej Rodziny.....	38452	Family Large Family Card holder

a W ramach programu „Rodzina 500+”.

a Within the „Family 500+” programme.

TABL. 12 (168). **PLACÓWKI WSPARCIA DZIENNEGO**
DAY-SUPPORT CENTRES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	placówki (stan w dniu 31 XII) centres (as of 31 XII)				wychowankowie w tys. residents in thous.				
O G Ó Ł E M	437	366	361	366	14,3	10,4	10,4	10,8	TOTAL
Opiekuńcze.....	392	286	283	270	12,6	7,6	7,8	7,3	General care
Specjalistyczne.....	45	63	65	68	1,7	2,3	2,3	2,5	Specialized
Pracy podwórkowej.....	–	2	4	16	–	0,0	0,1	0,5	Street work
W połączonych formach....	–	15	9	12	–	0,4	0,2	0,5	In a combination of the forms

TABL. 13 (169). **RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA^a**

Stan w dniu 31 XII

FAMILY FOSTER CARE^a

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Rodziny zastępcze	2941	3102	3070	3040	Foster families
Spokrewnione.....	2213	1757	1745	1744	Related
dzieci ^b	2910	2306	2323	2308	children ^b
Niezawodowe.....	594	1105	1085	1055	Non-professional
dzieci ^b	923	1529	1497	1451	children ^b
Zawodowe ^c	134	240	240	241	Professional ^c
dzieci ^b	564	794	759	786	children ^b
Rodzinne domy dziecka	–	19	20	21	Foster homes
dzieci ^d	–	122	113	129	children ^d

a Niektóre dane nie są w pełni porównywalne z danymi za 2010 r. z powodu zmiany przepisów prawnych. b Do 2011 r. – w wieku do 18 lat, od 2012 r. – w wieku do 25 lat. c Do 2011 r. rodziny zastępcze zawodowe niespokrewnione z dzieckiem. d W wieku do 25 lat.

a Some data are not fully comparable with data for 2010 due to changes of the provisions of the law. b Until 2011 – up to the age of 18, since 2012 – up to the age of 25. c Until 2011 professional, not related to the child foster families. d Up to the age of 25.

TABL. 14 (170). **INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA^a**
 INSTITUTIONAL FOSTER CARE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
PLACÓWKI (stan w dniu 31 XII) CENTRES (as of 31 XII)					
Placówki opiekuńczo-wychowawcze	61	65	64	65	Care and education centres
interwencyjne.....	1	3	3	4	intervention
rodzinne.....	18	14	14	15	family
socjalizacyjne.....	22	35	34	33	socialization
specjalistyczno-terapeutyczne.....	–	1	1	1	specialist therapy
inne ^b	20	12	12	12	others ^b
Regionalne placówki opiekuńczo- -terapeutyczne.....	–	–	–	–	Regional care and therapy centres
Interwencyjne ośrodki preadopcyjne	–	–	–	–	Pre-adoptive intervention centres
WYCHOWANKOWIE (stan w dniu 31 XII) RESIDENTS (as of 31 XII)					
Placówki opiekuńczo-wychowawcze	1218	1156	1082	1064 ^c	Care and education centres
interwencyjne.....	19	41	37	37	intervention
rodzinne.....	122	97	94	98	family
socjalizacyjne.....	592	711	665	643	socialization
specjalistyczno-terapeutyczne.....	–	20	20	20	specialist therapy
inne ^b	485	287	266	266	others ^b
Regionalne placówki opiekuńczo- -terapeutyczne.....	–	–	–	–	Regional care and therapy centres
Interwencyjne ośrodki preadopcyjne	–	–	–	–	Pre-adoptive intervention centres
WOLONTARIUSZE VOLUNTEERS					
Placówki opiekuńczo-wychowawcze	183	181	156	137	Care and education centres
interwencyjne.....	3	5	5	7	intervention
rodzinne.....	10	7	13	20	family
socjalizacyjne.....	52	70	36	39	socialization
specjalistyczno-terapeutyczne.....	–	–	–	–	specialist therapy
inne ^b	118	99	102	71	others ^b
Regionalne placówki opiekuńczo- -terapeutyczne.....	–	–	–	–	Regional care and therapy centres
Interwencyjne ośrodki preadopcyjne	–	–	–	–	Pre-adoptive intervention centres

a Patrz uwagi ogólne, ust. 22 na str. 208. b Łączące zadania placówek interwencyjnych, socjalizacyjnych i specjalistyczno-terapeutycznych; do 2011 r. – placówki wielofunkcyjne. c W tym 20 wychowanków w wieku 0–3 lata i 26 w wieku 4–6 lat oraz 34 sieroty i 98 niepełnosprawnych.

a See general notes, item 22 on page 208. b Combining tasks of the intervention, specialization and specialist therapy centres; until 2011 – multi-functional centres. c Of which 20 residents at age 0–3 and 26 at age 4–6, 34 orphans and 98 disabled.

TABL. 15 (171). **POMOC SPOŁECZNA STACJONARNA^a**

Stan w dniu 31 XII
STATIONARY SOCIAL WELFARE^a
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Domy i zakłady (bez filii)	123	134	147	148	Homes and facilities (excluding branches)
Miejsca (łącznie z filiami):					Places (including branches):
ogółem	8454	8782	9096	9178	total
na 10 tys. ludności	24,5	25,3	26,1	26,3	per 10 thous. population
Mieszkańcy (łącznie z filiami):					Residents (including branches):
ogółem	8214	8154	8312	8527	total
w tym kobiety	3514	3614	3888	4045	of which women
w tym do 18 lat	286	249	156	158	of which up to the age of 18
w tym umieszczeni w ciągu roku	2959	2971	3128	5755	of which placed within during
na 10 tys. ludności	23,8	23,5	23,9	24,5	per 10 thous. population
Osoby oczekujące na umieszczenie	556	703	748	794	Persons awaiting a place

a Łącznie ze środowiskowymi domami samopomocy.

a Including community self-help homes.

TABL. 16 (172). **PLACÓWKI STACJONARNEJ POMOCY SPOŁECZNEJ^a WEDŁUG GRUP MIESZKAŃCÓW**

Stan w dniu 31 XII
STATIONARY SOCIAL WELFARE FACILITIES^a BY GROUPS OF RESIDENTS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Domy i zakłady (bez filii)^b	123	134	147	148	Homes and facilities (excluding branches)^b
w których mogą przebywać:					in which may be:
Osoby w podeszłym wieku	20	23	39	41	Aged persons
Przewlekle somatycznie chorzy	24	23	24	23	Chronically ill with somatic disorders
Dorośli niepełnosprawni intelektualnie ...	19	19	20	20	Mentally retarded
Dzieci i młodzież niepełnosprawna intelektualnie	8	8	8	8	Children and youth mentally retarded
Przewlekle psychicznie chorzy	18	15	15	14	Chronically mentally ill
Niepełnosprawni fizycznie	1	3	5	5	Physically handicapped
Matki z małoletnimi dziećmi i kobiety w ciąży	5	4	4	4	Mothers with dependent children and pregnant women
Bezdomni	32	37	37	37	Homeless
Inne osoby	4	8	8	8	Other persons
Mieszkańcy (łącznie z filiami)	8214	8154	8312	8527	Residents (including branches)
w domach i zakładach dla:					in homes and facilities for:
Osób w podeszłym wieku	911	1077	1354	1574	Aged persons
Przewlekle somatycznie chorych	2235	2143	2106	2109	Chronically ill with somatic disorders
Dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	1589	1522	1502	1524	Mentally retarded
Dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie	443	402	435	425	Children and youth mentally retarded
Przewlekle psychicznie chorych	1234	1218	1231	1235	Chronically mentally ill
Niepełnosprawnych fizycznie	64	176	185	180	Physically handicapped
Matki z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	117	75	50	59	Mothers with dependent children and pregnant women
Bezdomnych	1556	1434	1366	1324	Homeless
Innych osób	65	107	83	97	Other persons

a Łącznie ze środowiskowymi domami samopomocy. b W dalszym podziale placówki mogą być wykazane kilkakrotnie, gdyż jedna placówka może być przeznaczona dla kilku grup mieszkańców.

a Including community self-help homes. b In the division facilities may be shown several times, because one facility may be designed for few groups of residents.

TABL. 17 (173). ŚWIADCZENIA POMOCY SPOŁECZNEJ^a
SOCIAL ASSISTANCE BENEFITS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE		Korzystający Beneficiaries	Udzielone świadczenia w tys. zł Benefits granted in thous. zł	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	2010	164034	294541,3	T O T A L
	2015	140720	292686,7	
	2016	126634	295262,2	
	2017	115290^b	332643,4	
Pomoc pieniężna		103653	221778,1	Monetary assistance
w tym:				of which:
Zasitek stały		14230	70175,1	Permanent benefit
Zasitek okresowy		23834	42939,3	Temporary benefit
Zasitek celowy		65048	106908,3	Appropriated benefit
Pomoc na usamodzielnienie oraz na kon- tynuowanie nauki		109	402,5	Assistance to reach self-dependence and to continue education
Pomoc niepieniężna		54574	110865,3	Non-monetary assistance
w tym:				of which:
Schronienie		1448	4929,8	Shelter
Posiłek		40541	28018,2	Meals
Ubranie		226	2,5	Clothing
Sprawienie pogrzebu		285	645,4	Burial
Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze		11682	77184,6	Attendance services and specialized attendance services
Pomoc w uzyskaniu odpowiednich wa- runków mieszkaniowych, zatrudnienia i na zagospodarowanie		18	75,0	Assistance in gaining adequate hous- ing conditions, gaining employment and for running one's own household

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 24 na str. 209. ^b W podziale według form świadczeń korzystający mogą być wykazani kilkakrotnie.
Źródło: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

a See general notes, item 24 on page 209. b Under the item benefits, recipients may be shown several times.
Source: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

DZIAŁ XII KULTURA. TURYSTYKA. SPORT

Uwagi ogólne

Kultura

1. **Książka** jest to wydawnictwo zwarte o objętości powyżej 48 stron, **broszura** – o objętości od 5 do 48 stron. Wydawnictwa te zaliczane są do wydawnictw nieperiodycznych.

2. Gazety i czasopisma są to wydawnictwa periodyczne. **Gazety** (periodyki informacji ogólnej) są to wydawnictwa będące przede wszystkim źródłem informacji o bieżących wydarzeniach krajowych i zagranicznych. **Czasopisma** (inne periodyki) są to wydawnictwa omawiające problemowo zagadnienia społeczne, polityczne i gospodarcze, specjalistyczne – fachowe i naukowe, a także wydawnictwa urzędowe.

3. Do **księgozbioru** bibliotek publicznych zaliczono książki i broszury oraz gazety i czasopisma.

Czytelnik (użytkownik aktywnie wypożyczający) – to użytkownik zarejestrowany w bibliotece, który wypożyczył na zewnątrz co najmniej jedną pozycję w ciągu roku.

4. Informacje dotyczące **galerii sztuki** obejmują jednostki, których podstawowym rodzajem działalności jest wystawiennictwo.

5. Informacje o **teatrach i instytucjach muzycznych** oraz **przedsiębiorstwach estradowych** dotyczą profesjonalnych jednostek artystycznych i rozrywkowych prowadzących regularną działalność sceniczną.

W liczbie teatrów uwzględniono jednostki wyodrębnione pod względem prawnym, organizacyjnym i ekonomiczno-finansowym, prowadzące jednorodną działalność sceniczną, niezależnie od liczby posiadanych scen.

Jednostki pogrupowano, wyodrębniając:

- działalność **teatrów dramatycznych i lalkowych**,
- działalność **teatrów muzycznych**, obejmującą działalność sceniczną oper, operetek, musicali i baletów,
- działalność koncertową **filharmonii, orkiestr i chórów**,
- działalność **rozrywkową estradową**.

6. Informacje o **kinach** dotyczą działalności kin ogólnie dostępnych, tj. powołanych do publicznego udostępniania filmów w formie projekcji na seansach filmowych, bez względu na rodzaj stosowanego nośnika filmu (taśma światłoczuła, taśma magnetyczna eksploatowana w technice video, nośnik cyfrowy). Wśród kin stałych wyróżnia się: **miniplexy** – od 3 do 7 sal projekcyjnych i **multipleksy** – posiadające 8 sal projekcyjnych i więcej.

CHAPTER XII CULTURE. TOURISM. SPORT

General notes

Culture

1. A **book** is understood as a publication containing more than 48 pages, while a **pamphlet** contains from 5 to 48 pages. These publications are considered to be non-periodic publications.

2. Newspapers and magazines are periodic publications. **Newspapers** (general information periodicals) are publications being primarily a source of information regarding current domestic and foreign events. **Magazines** (other periodicals) are publications addressing social, political and economic, specialized and scientific issues as well as government publications.

3. Books and pamphlets as well as newspapers and magazines constitute the **collection** of public libraries.

Reader/borrower (user actively borrowing books) – a person registered in the library, who borrowed at least one volume in reported year.

4. Information concerning **art galleries** includes entities in which exhibiting is the basic type of activity.

5. Information regarding **theatres and music institutions** as well as **entertainment enterprises** concerns professional artistic and entertainment entities conducting regular performances.

Theatres include entities, distinguished in terms of their legal, organizational, economic and financial status, conducting uniform performing activity, regardless of the number of stages possessed.

Entities are grouped comprising:

- the activity of **dramatic and puppet theatres**,
- the activity of **music theatres**, including opera, operetta, musical and ballet performances,
- the concert activity of **philharmonic halls, orchestras and choirs**,
- **entertainment** activities.

6. Information regarding **cinemas** concerns the activity of public cinemas, i.e., established for the purpose of public film screenings, regardless of the film carrier used (light-sensitive, magnetic tape and digital). Among fixed cinemas one can distinguish **miniplexes** – equipped with 3 to 7 screens and **multiplekses** – equipped with 8 screens and more.

7. Dane o **abonentach radiowych i telewizyjnych** dotyczą osób i instytucji, które uiściły opłaty abonamentowe uprawniające do korzystania z urządzeń odbiorczych radiofonii bezprzewodowej oraz z odbiorczych urządzeń telewizyjnych. Dane dotyczą także osób korzystających – na mocy szczególnych przepisów – z prawa do bezpłatnego korzystania z urządzeń odbiorczych (np. inwalidów wojennych i wojskowych).

Dane obejmują również instytucje opłacające abonament za korzystanie z odbiorników radiowych i telewizyjnych w samochodach.

Turystyka

1. **Termin turystyka** – zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 692/2011 obowiązującym od 2012 r. – oznacza czynności odwiedzających, którzy podejmują podróż do głównego miejsca docelowego położonego poza ich zwykłym otoczeniem, na okres krótszy niż 1 rok, w dowolnym głównym celu, w tym w celu służbowym, wypoczynkowym lub innym celu osobistym, innym niż zatrudnienie przez podmiot miejscowy.

2. **Baza noclegowa turystyki** dotyczy turystycznych obiektów noclegowych, tj. obejmuje obiekty hotelowe i pozostałe obiekty (od 2011 r. posiadające 10 i więcej miejsc noclegowych; do 2010 r. bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych).

W ramach:

- obiektów hotelowych do grupy „inne obiekty hotelowe” zalicza się te, które nie spełniają wymagań dla hoteli, moteli i pensjonatów, ale świadczą usługi typowe dla hoteli (np. zajazdy, gościńce),
- pozostałych obiektów do grupy „inne obiekty” zalicza się te, które nie odpowiadają warunkom przewidzianym dla poszczególnych rodzajów obiektów oraz obiekty wykorzystywane dla potrzeb turystyki (np. domy studenckie, internaty, ośrodki do wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego, ośrodki sportowo-rekreacyjne, ośrodki kolonijne, zakłady uzdrowiskowe).

3. W informacjach o **obiekтах i miejscach noclegowych turystyki** nie uwzględnia się obiektów i miejsc w obiektach przejściowo nieczynnych z powodu przebudowy, remontu itp.

4. **Turyści zagraniczni** korzystający z turystycznych obiektów noclegowych rejestrowani są według kraju stałego zamieszkania. Turysta zagraniczny może być wykazywany wielokrotnie, jeśli podczas jednorazowego pobytu w Polsce korzysta z kilku obiektów noclegowych.

5. **Stopień wykorzystania miejsc noclegowych lub pokoi** jest to stosunek liczby udzielonych noclegów lub wynajętych pokoi w danym roku do nominalnej liczby miejsc noclegowych lub pokoi w danym roku. Przez nominalną liczbę miejsc noclegowych lub pokoi rozumie się sumę miejsc noclegowych lub pokoi przygotowanych dla turystów w każdym dniu działalności obiektu.

7. Data regarding **radio and television subscribers** concern persons and institutions which paid the subscription fee in order to use wireless radio and television receivers. The data also concern persons exempt, on the basis of special regulations, from paying the subscription fee (e.g., disabled war and military veterans).

Data also concern institutions paying the subscription for using radio and television receivers in their vehicles.

Tourism

1. **Tourism**, in accordance with the Regulation No. 692/2011 of the European Parliament and of the Council (EU) in force since 2012, means the activity of visitors taking a trip to a main destination outside their usual environment, for less than a year, for any main purpose, including business, leisure or other personal purpose, other than to be employed by a resident entity in the place visited

2. **Tourist accommodation establishments** include hotels and similar facilities and other facilities (since 2011 with 10 and more bed places; until 2010 excluding rooms for rent and agrotourism lodgings).

Within:

- hotels and similar facilities, the group “other hotel facilities” has covered facilities which do not meet requirements for hotels, motels and boarding houses, but which provide hotel services (e.g. road houses, inns),
- other facilities, the group “miscellaneous facilities” includes facilities which do not correspond to conditions expected in particular facilities, and other facilities used for tourism (e.g. student dormitories, boarding schools, weekend and holiday accommodation establishments, sport and recreational centres, holiday youth centres as well as health establishments).

3. Facilities and places temporarily unavailable due to expansion, renovation, etc., are not included in data regarding **facilities and the number of bed places for tourists**.

4. **Foreign tourists** using tourist accommodation establishments are registered according to the country of their permanent residence. A foreign tourist may be indicated more than once if during a single stay in Poland he/she uses more than one accommodation facility.

5. **Occupancy rate of bed places or rooms** is a relation of the number of overnight stays or rooms rented in a given year to the nominal number of bed places or rooms in a given year. The nominal number of bed places or rooms shall mean total bed places or rooms prepared for tourists each day of a facility's operation.

6. Placówki gastronomiczne w turystycznych obiektach noclegowych obejmują wszystkie zakłady i punkty gastronomiczne zlokalizowane na terenie danego obiektu. Do barów zaliczono także: kawiarnie, winiarnie, piwiarnie, jadłodajnie itp.; do punktów gastronomicznych – także smażalnie, pijalnie, lodziarnie, bufety itp.

Sport

1. Dane o **organizacjach kultury fizycznej** obejmują wybrane organizacje o ogólnokrajowym zasięgu działania (Akademicki Związek Sportowy, Polski Związek Sportu Niepełnosprawnych „Start”, Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej, Zrzeszenie „Ludowe Zespoły Sportowe”) i dotyczą głównie rekreacji ruchowej, a w przypadku Polskiego Związku Sportu Niepełnosprawnych „Start” – rehabilitacji ruchowej w środowisku niepełnosprawnych.

2. Dane o **klubach sportowych** publikowane są łącznie z uczniowskimi klubami sportowymi UKS i wyznaniowymi klubami sportowymi.

3. W kategoriach ćwiczących, trenerów i instruktorów sportowych w klubach sportowych (tabl. 15) osoba uprawiająca lub prowadząca zajęcia w kilku rodzajach sportu jest wykazywana tylko jeden raz.

W kategoriach ćwiczących w organizacjach kultury fizycznej (tabl. 15) oraz ćwiczących, trenerów i instruktorów sportowych według dziedzin i rodzajów sportu (tabl. 16) jedna osoba może być wykazywana wielokrotnie, jeśli uprawia lub prowadzi zajęcia w kilku rodzajach sportu.

W zależności od wieku osoby ćwiczące zaliczane są do kategorii juniorów lub seniorów; dla poszczególnych rodzajów sportu stosuje się różne granice wieku.

4. Informacje o organizacjach kultury fizycznej oraz klubach sportowych opracowywane są na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co dwa lata.

6. Catering establishments in collective tourist accommodation establishments include all catering facilities and outlets located on the premises of a given tourist accommodation establishment. Catering facilities also include: cafes, wine houses, beer halls, canteens, etc.; catering outlets also include fry houses, drink bars, ice cream parlours, snack bars, etc.

Sport

1. Data regarding **physical education organizations** include selected organizations with a national scope of activity (the University Sports Association AZS, the Polish Sports Association for the Disabled “Start”, the Society for Promotion of Physical Culture, the Association of “Rural Sports Clubs”) and primarily concern recreational activity, and in case of the Polish Sports Association for the Disabled “Start” – rehabilitation activity for persons with disabilities.

2. Data regarding **sports clubs** are published including student sports clubs UKS and religious sports clubs.

3. In the category of persons practising sports, coaches and sports instructors in sports clubs (table 15) a person practising or conducting training in several kinds of sports is recognized only once, instead of many times, as before.

In the category of persons practising sports in physical education organizations (table 15) as well as persons practising sports, coaches and sports instructors according to sports fields and kinds of sports (table 16) one person may be indicated more than once, depending upon the number of sports practiced or taught.

Persons practising sports are classified as either juniors or seniors, depending on age; various age groups are applied for individual sports.

4. Information on physical education organizations as well as sports clubs has been compiled on the basis of periodic survey conducted every two years.

Kultura
Culture

 TABL. 1 (174). **KSIĄŻKI I BROSZURY WYDANE^a**
 BOOKS AND PAMPHLETS PUBLISHED^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	liczba tytułów		number of titles		
O G Ó Ł E M	2292	2938	2563	2923	TOTAL
Wydawnictwa naukowe	766	735	656	847	Scientific publications
Podręczniki dla szkół wyższych...	136	71	79	56	University textbooks
Wydawnictwa zawodowe.....	57	117	114	98	Professional publications
Podręczniki szkolne.....	25	52	28	57	School textbooks
Wydawnictwa popularne.....	684	930	750	928	Popular science
Literatura piękna.....	624	1033	936	937	Belles-lettres
w tym dla dzieci i młodzieży	133	290	280	267	of which for children and youth

^a Według miejsca wydania.

Źródło: dane Biblioteki Narodowej.

^a According to published place.

Source: data of the National Library.

 TABL. 2 (175). **GAZETY I CZASOPISMA WYDANE^a**
 NEWSPAPERS AND MAGAZINES PUBLISHED^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	liczba tytułów		number of titles		
O G Ó Ł E M	632	666	634	703	TOTAL
ukazujące się:					published as specified:
W tygodniu:					Weekly:
6–2 razy.....	2	2	3	1	6–2 times
1 raz.....	46	54	54	56	once
W miesiącu:					Monthly:
3–2 razy.....	19	17	17	14	3–2 times
1 raz.....	140	149	149	158	once
1 raz:					Once:
na 2 miesiące	86	78	88	95	bimonthly
w kwartale.....	152	144	148	153	quarterly
w półroczu	36	35	38	38	half-yearly
w roku	73	61	41	78	yearly
Nieregularnie	78	126	96	110	Irregularly

^a Według miejsca wydania.

Źródło: dane Biblioteki Narodowej.

^a According to published place.

Source: data of the National Library.

TABL. 3 (176). **BIBLIOTEKI PUBLICZNE (z filiami)**
PUBLIC LIBRARIES (with branches)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Biblioteki (stan w dniu 31 XII)	714	689	681	676	Libraries (as of 31 XII)
w tym na wsi	466	451	445	439	of which in rural areas
Punkty biblioteczne (stan w dniu 31 XII)	186	124	109	104	Library service points (as of 31 XII)
w tym na wsi	129	.	.	.	of which in rural areas
Księgozbiór (stan w dniu 31 XII)					
w tys. wol.	11956,6	11921,9	11892,1	11882,9	Collection (as of 31 XII) in thous. vol.
w tym na wsi	5203,0	5065,3	4988,0	4937,5	of which in rural areas
Czytelnicy ^a w tys.	549,7	531,8	512,9	511,0	Borrowers ^a in thous.
w tym na wsi	167,9	164,0	161,0	160,5	of which in rural areas
Wypożyczenia ^{ab} :					Loans ^{ab} :
w tysiącach woluminów	11159,6	10606,6	10496,7	10257,6	in thousand volumes
w tym na wsi	3443,1	3150,3	3091,4	2933,7	of which in rural areas
na 1 czytelnika w wol.	20,3	19,9	20,5	20,1	per borrower in vol.
w tym na wsi	20,5	19,2	19,2	18,3	of which in rural areas

a Łącznie z punktami bibliotecznymi, dane za lata 2015–2017 przyporządkowane w podziale na miasta i wieś według siedziby jednostki macierzystej. b W 2010 r. bez wypożyczeń międzybibliotecznych.

a Including library service points, data for 2015–2017 assigned with division into urban areas and rural areas according to the location of the main unit. b In 2010 excluding interlibrary lending.

TABL. 4 (177). **MUZEJA**
MUSEUMS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Muzea i oddziały muzealne ^a	86	91	92	92	Museums with branches ^a
Muzealia ^a w tys.	674,9	802,2	801,7	754,2	Museum exhibits ^a in thous.
Wystawy czasowe:					Temporary exhibitions:
własne ^b	259	256	324	259	own ^b
obce ^c	150	156	159	116	exterior ^c
Zwiedzający muzea i wystawy w tys.	1127,1	1214,3	1406,1	1191,5	Museum and exhibition visitors in thous.
w tym młodzież szkolna ^d	367,0	320,4	346,2	317,1	of which primary and secondary school students ^d

a Stan w dniu 31 XII. b W kraju. c Krajowe i z zagranicy. d Zwiedzająca muzea w zorganizowanych grupach.

a As of 31 XII. b In Poland. c Domestic and foreign. d Visiting museums in organized groups.

TABL. 5 (178). **GALERIE SZTUKI**
ART GALLERIES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017			SPECIFICATION
				ogółem total	sektor publiczny public sector	sektor prywatny private sector	
Galerie (stan w dniu 31 XII)	20	18	19	18	11	7	Galleries (as of 31 XII)
Wystawy ^a	178	188	274	224	201	23	Exhibitions ^a
w tym z zagranicy	8	13	7	8	8	–	of which foreign
Ekspozycje ^a	181	195	275	224	201	23	Expositions ^a
Zwiedzający w tys.	187,9	170,4	169,1	144,1	137,1	6,9	Visitors in thous.

a W kraju.

a In Poland.

TABL. 6 (179). **TEATRY, INSTYTUCJE MUZYCZNE, PRZEDSIĘBIORSTWA ESTRADOWE**
THEATRES, MUSIC INSTITUTIONS, ENTERTAINMENT ENTERPRISES

WYSZCZEGÓLNIENIE		Institucje ^a Institutions ^a	Miejsca na widowni w stałej sali ^a Seats in fixed halls ^a	Przedsta- wienia i koncerty ^b Perform- ances and concerts ^b	Widzowie i słuchacze ^b w tys. Audience ^b in thous.	SPECIFICATION
Teatry i instytucje muzyczne	2010	12	4497	3987	847,0	Theatres and music institutions
	2015	12	4525	3381	639,6	
	2016	14	4710	4279	740,5	
	2017	17	5795	5390	942,8	
Teatry.....	9	2006	2624	463,7	Theatres dramatic puppet Music theatres Philharmonic halls Symphonic and chamber orchestras, choirs Song and dance ensembles	
dramatyczne.....	6	1746	2032	389,8		
lalkowe.....	3	260	592	73,9		
Teatry muzyczne.....	3	1251	574	201,4		
Filharmonie.....	2	1263	1589	162,2		
Orkiestry symfoniczne i kame- ralne, chóry.....	3	1275	583	100,4	Symphonic and chamber orchestras, choirs	
Zespoły pieśni i tańca.....	–	–	20	15,2		Song and dance ensembles
Przedsiębiorstwa estradowe	2010	4	x	216	114,5	Entertainment enterprises
	2015	3	x	150	43,7	
	2016	3	x	2059 ^c	141,4 ^c	
	2017	3	x	226	85,7	

a Stan w dniu 31 XII. b Dane dotyczą działalności prowadzonej na terenie województwa, łącznie z imprezami organizowanymi w plenerze. c Łącznie z działalnością kina.

a As of 31 XII. b Data concern activity performed in voivodship area, including outdoor events. c Including cinema activities.

TABL. 7 (180). **CENTRA KULTURY^a, DOMY I OŚRODKI KULTURY, KLUBY, ŚWIETLICE**

Stan w dniu 31 XII

CENTRES OF CULTURE^a, CULTURAL CENTRES AND ESTABLISHMENTS, CLUBS AND COMMUNITY CENTRES

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2009	2015	2016	2017			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Institucje.....	379	313	314	313	145	168	Institutions
centra kultury.....	–	21	24	36	26	10	centres of culture
domy kultury.....	84	61	58	53	32	21	cultural establishments
ośrodki kultury.....	137	133	132	123	62	61	cultural centres
kluby.....	24	24	24	24	20	4	clubs
świetlice.....	134	74	76	77	5	72	community centres
Pracownie specjalistyczne.....	455	558	598	624	401	223	Specialized workshops
Imprezy (w ciągu roku).....	18924	16317	17796	18523	13685	4838	Events (during the year)
Uczestnicy imprez (w ciągu roku) w tys.	2870,9	3202,5	3193,1	3227,7	2579,7	648,0	Event participants (during the year) in thous.
Kursy (w ciągu roku).....	401	490	525	472	382	90	Courses (during the year)
Absolwenci kursów (w ciągu roku).....	7036	8132	10694	8653	6955	1698	Course graduates (during the year)
w tym dzieci i młodzież szkol- na ^b	2577	3426	4272	3049	2242	807	of which primary and second- ary school students ^b
Grupy (zespoły) artystyczne.....	1738	1554	1537	1456	953	503	Artistic groups (ensembles)
Członkowie (grup) zespołów artystycznych.....	28015	33588	26436	26053	17537	8516	Members of artistic groups (ensembles)
w tym dzieci i młodzież szkol- na ^b	14346	20588	17623	17162	11620	5542	of which primary and second- ary school students ^b
Koła (kluby/sekcje).....	874	1722	2056	2205	1547	658	Groups (clubs/sections)
Członkowie kół (klubów/sekcji) w tym dzieci i młodzież szkol- na ^b	27598	51364	47880	47732	33055	14677	Members of groups (clubs/ sections)
	7095	21137	21402	22566	16136	6430	of which primary and second- ary school students ^b

a W 2009 r. ujmwane w grupie domów kultury lub ośrodków kultury. b Do 2013 r. dzieci i młodzież w wieku poniżej 15 lat. U w a g a. Do 2011 r. dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co 2 lata.

a In 2009 presented among cultural establishments or cultural centres. b Until 2013 children and youth bellow the age of 15. N o t e. Until 2011 data on the basis of periodic surveys conducted every two years.

TABL. 8 (181). KINA STAŁE
FIXED CINEMAS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Kina (stan w dniu 31 XII)	38	44	44	44 ^a	Cinemas (as of 31 XII)
w tym miasta	38	44	44	43	of which urban areas
w tym multiplexy	5	5	6	6	of which multiplexes
Sale projekcyjne (stan w dniu 31 XII)	97	117	123	124	Screens (as of 31 XII)
w tym miasta	97	117	123	123	of which urban areas
w tym multiplexy	57	54	62	62	of which multiplexes
Miejsca na widowni (stan w dniu 31 XII)	24613	28135	29389	29547	Seats (as of 31 XII)
w tym miasta	24613	28135	29389	29412	of which urban areas
w tym multiplexy	15184	14728	16269	16241	of which multiplexes
Seanse	119650	165586	181431	195032	Screenings
w tym miasta	119650	165586	181431	194684	of which urban areas
w tym multiplexy	87208	86842	92820	105440	of which multiplexes
na 1 kino	3149	3763	4123	4433	per cinema
Widzowie	3251200	4515313	4992756	5645030	Audience
w tym miasta	3251200	4515313	4992756	5638487	of which urban areas
w tym multiplexy	2391493	2294653	2595186	2836734	of which multiplexes
na 1 kino	85558	102621	113472	128296	per cinema
na 1 seans	27	27	28	29	per screening

a W tym 6 minipleksów.

a Of which 6 miniplexes.

TABL. 9 (182). ABONENCI TELEWIZJI KABLOWEJ

Stan w dniu 31 XII

CABLE TELEVISION SUBSCRIBERS

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	418929	436852	390377	387159	T O T A L
Na 1000 ludności	121,5	125,7	112,1	111,0	Per 1000 population

Ź r ó d ł o: dane Urzędu Komunikacji Elektronicznej.

S o u r c e: data of the Office of Electronic Communications.

TABL. 10 (183). ABONENCI RADIOWI I TELEWIZYJNI

Stan w dniu 31 XII

RADIO AND TELEVISION SUBSCRIBERS

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w tys. in thous.				na 1000 ludności per 1000 population				
Abonenci radiowi	679,1	678,5	676,9	676,9	197,0	195,2	194,4	194,0	Radio subscribers
miasta	449,4	448,3	446,6	445,4	233,1	235,1	234,6	234,0	urban areas
wieś	229,7	230,2	230,4	231,5	151,2	146,8	146,0	146,0	rural areas
Abonenci telewizyjni	657,7	652,2	650,1	649,6	190,8	187,7	186,7	186,2	Television subscribers
miasta	433,0	428,0	425,9	424,4	224,7	224,4	223,7	222,9	urban areas
wieś	224,7	224,2	224,2	225,3	147,9	143,0	142,1	142,1	rural areas

Ź r ó d ł o: dane Dykcji Generalnej Poczty Polskiej.

S o u r c e: data of the Polish Post General Directorate.

Turystyka Tourism

Uwaga do tablic 11–14

Dane za lata 2016 i 2017 opracowano z uwzględnieniem imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu.

Note to tables 11–14

Data for 2016 and 2017 were compiled with consideration imputation for units, which refused to participate in the survey.

TABL. 11 (184). **BAZA NOCLEGOWA TURYSTYKI^a**
TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Obiekty (stan w dniu 31 VII).....	625	701	694	687	Facilities (as of 31 VII)
w tym całoroczne.....	459	528	522	524	of which open all year
Obiekty hotelowe.....	320	345	344	348	Hotels and similar facilities
hotele.....	209	230	229	229	hotels
motele.....	19	15	16	16	motels
pensjonaty.....	17	20	21	22	boarding houses
inne obiekty hotelowe.....	75	80	78	81	other hotel facilities
Pozostałe obiekty.....	305	356	350	339	Other facilities
kempingi.....	17	13	11	13	camping sites
pola biwakowe.....	18	15	16	17	tent camp sites
ośrodki wczasowe.....	84	68	69	64	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczyn- kowe.....	49	33	33	33	training-recreational centres
domy pracy twórczej.....	5	5	5	5	creative arts centres
zespoły domków turystycznych.....	35	45	44	42	complexes of tourist cottages
hostele.....	10	13	14	16	hostels
pokoje gościnne.....	.	25	22	21	rooms for rent
kwatery agroturystyczne.....	.	69	68	67	agrotourism lodging
inne obiekty.....	87	70	68	61	miscellaneous facilities
Miejsca noclegowe (stan w dniu 31 VII).....	42930	42854	42903	42773	Number of beds (as of 31 VII)
w tym całoroczne.....	29611	30362	31402	31214	of which open all year
Obiekty hotelowe.....	20659	22782	23242	23442	Hotels and similar facilities
hotele.....	15852	17814	18195	18572	hotels
motele.....	805	557	586	592	motels
pensjonaty.....	454	632	639	675	boarding houses
inne obiekty hotelowe.....	3548	3779	3822	3603	other hotel facilities
Pozostałe obiekty.....	22271	20072	19661	19331	Other facilities
kempingi.....	1769	1431	1387	1112	camping sites
pola biwakowe.....	2746	2311	1634	2002	tent camp sites
ośrodki wczasowe.....	4780	4183	4180	3864	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczyn- kowe.....	5097	3181	3496	3412	training-recreational centres
domy pracy twórczej.....	295	368	367	364	creative arts centres
zespoły domków turystycznych ^b	2355	2301	2339	2627	complexes of tourist cottages ^b
hostele.....	420	555	596	688	hostels
pokoje gościnne.....	.	434	379	384	rooms for rent
kwatery agroturystyczne.....	.	1210	1248	1201	agrotourism lodging
inne obiekty.....	4809	4098	4035	3677	miscellaneous facilities

a W 2010 r. bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych; w latach 2015–2017 dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. b Łącznie z miejscami kempingowymi, jeśli występują na terenie zespołu.

a In 2010 excluding rooms for rent and agrotourism lodgings; in 2015–2017 concern establishments possessing 10 and more bed places. b Including camping sites if they exist in the territory of the complexes of tourist cottages.

TABL. 11 (184). **BAZA NOCLEGOWA TURYSTYKI^a (dok.)**
TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Korzystający z noclegów	1598906	1882655	1999961	2006245	Tourists accommodated
w tym turyści zagraniczni	253245	281094	303291	307628	of which foreign tourists
Obiekty hotelowe	1215806	1497195	1612693	1629440	Hotels and similar facilities
hotele	977376	1257513	1334320	1369057	hotels
motele	49100	31406	30851	32500	motels
pensjonaty	19619	27341	32439	33008	boarding houses
inne obiekty hotelowe	169711	180935	215083	194875	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	383100	385460	387268	376805	Other facilities
kempingi	16769	20851	14107	10667	camping sites
pola biwakowe	6668	6394	5287	9349	tent camp sites
ośrodki wczasowe	35539	37092	35670	37993	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczyn- kowe	118996	77871	80937	83050	training-recreational centres
domy pracy twórczej	8585	7922	7753	7269	creative arts centres
zespoly domków turystycznych ^b	28497	26482	30596	28389	complexes of tourist cottages ^b
hostele	18265	35170	32491	44403	hostels
pokoje gościnne	5544	4862	8563	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	14301	14883	13572	agrotourism lodging
inne obiekty	149781	153833	160682	133550	miscellaneous facilities
Udzielone noclegi	3060711	3378292	3609445	3688113	Nights spent (overnight stay)
w tym turystom zagranicznym	478999	541468	613057	639231	of which foreign tourists
Obiekty hotelowe	1929954	2380858	2594421	2638340	Hotels and similar facilities
hotele	1577488	1998383	2169241	2230695	hotels
motele	73406	53754	51904	54449	motels
pensjonaty	29468	44438	50650	52157	boarding houses
inne obiekty hotelowe	249592	284283	322626	301039	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	1130757	997434	1015024	1049773	Other facilities
kempingi	44806	42261	26144	22476	camping sites
pola biwakowe	14310	13349	11669	22861	tent camp sites
ośrodki wczasowe	181674	193429	202228	196888	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczyn- kowe	378834	225852	232593	246448	training-recreational centres
domy pracy twórczej	22234	21885	21489	20720	creative arts centres
zespoly domków turystycznych ^b	109489	80235	96144	98077	complexes of tourist cottages ^b
hostele	35945	66313	61111	78080	hostels
pokoje gościnne	22795	20751	30044	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	57327	61512	71132	agrotourism lodging
inne obiekty	343465	273988	281383	263047	miscellaneous facilities

a W 2010 r. bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych; w latach 2015–2017 dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. b Łącznie z miejscami kempingowymi, jeśli występują na terenie zespołu.

a In 2010 excluding rooms for rent and agrotourism lodgings; in 2015–2017 concern establishments possessing 10 and more bed places. b Including camping sites if they exist in the territory of the complexes of tourist cottages.

TABL. 12 (185). **TURYSŃCI ZAGRANICZNI KORZYSTAJĄCY Z BAZY NOCLEGOWEJ TURYSTYKI^a**
FOREIGN TOURISTS ACCOMMODATED IN TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Korzystający z noclegów	253245	281094	303291	307628	Tourists accommodated
Obiekty hotelowe	236645	266834	286749	284413	Hotels and similar facilities
hotele	220586	250856	263937	263389	hotels
motele	2147	1180	1235	1351	motels
pensjonaty	1495	2574	4893	3768	boarding houses
inne obiekty hotelowe	12417	12224	16684	15905	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	16600	14260	16542	23215	Other facilities
kempingi	3643	4443	4919	5533	camping sites
pola biwakowe	18	98	30	101	tent camp sites
ośrodki wczasowe	149	267	240	241	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	3059	2378	3509	5036	training-recreational centres
domy pracy twórczej	780	910	1002	1073	creative arts centres
zespoły domków turystycznych ^b	1033	408	511	673	complexes of tourist cottages ^b
hostele	4355	3175	2756	6348	hostels
pokoje gościnne	255	179	789	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	414	830	1067	agrotourism lodging
inne obiekty	3563	1912	2566	2354	miscellaneous facilities
Udzielone noclegi	478999	541468	613057	639231	Nights spent (overnight stay)
Obiekty hotelowe	426769	497949	551916	546789	Hotels and similar facilities
hotele	396303	463165	509075	501737	hotels
motele	3750	1737	1788	3209	motels
pensjonaty	2789	5338	7377	7315	boarding houses
inne obiekty hotelowe	23927	27709	33676	34528	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	52230	43519	61141	92442	Other facilities
kempingi	7961	5604	5867	7922	camping sites
pola biwakowe	20	253	72	129	tent camp sites
ośrodki wczasowe	1080	1338	1491	1900	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	9948	12932	13703	19120	training-recreational centres
domy pracy twórczej	3665	4590	4516	4915	creative arts centres
zespoły domków turystycznych ^b	7971	1733	1790	2749	complexes of tourist cottages ^b
hostele	11034	7196	7915	14161	hostels
pokoje gościnne	2128	2338	3718	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	2048	9151	21116	agrotourism lodging
inne obiekty	10551	5697	14298	16712	miscellaneous facilities

a W 2010 r. bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych; w latach 2015–2017 dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. b Łącznie z miejscami kempingowymi, jeśli występują na terenie zespołu.

a In 2010 excluding rooms for rent and agrotourism lodgings; in 2015–2017 concern establishments possessing 10 and more bed places. b Including camping sites if they exist in the territory of the complexes of tourist cottages.

TABL. 13 (186). **WYKORZYSTANIE BAZY NOCLEGOWEJ TURYSTYKI^{ab}**
 OCCUPANCY IN TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS^{ab}

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	stopień wykorzystania miejsc noclegowych occupancy rate of bed places				stopień wykorzystania pokoi occupancy rate of rooms				
	w % in %								
Obiekty hotelowe	26,3	29,3	31,2	31,5	34,5	39,7	42,1	41,6	Hotels and similar facilities
hotele	27,5	31,0	33,0	33,6	36,0	41,9	44,6	44,4	hotels
motele	28,1	26,5	25,0	26,0	34,4	30,5	28,0	28,5	motels
pensjonaty	18,0	20,8	21,8	21,8	27,4	31,5	32,9	31,0	boarding houses
inne obiekty hotelowe	20,9	22,5	24,8	23,4	25,9	28,9	30,8	28,3	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	25,6	24,4	24,5	25,7	x	x	x	x	Other facilities

a Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 222. b W 2010 r. bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych; w latach 2015–2017 dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych.

a See general notes, item 5 on page 222. b In 2010 excluding rooms for rent and agrotourism lodgings; in 2015–2017 concern establishments possessing 10 and more bed places.

TABL. 14 (187). **PLACÓWKI GASTRONOMICZNE W BAZIE NOCLEGOWEJ TURYSTYKI^a**

Stan w dniu 31 VII

CATERING ESTABLISHMENTS IN TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS^a

As of 31 VII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Restaura- cje Restau- rants	Bary Bars	Stołówki Canteens	Punkty gastro- nomiczne Food stands	SPECIFICATION
OGÓŁEM					TOTAL
2010	302	180	92	92	
2015	334	203	66	54	
2016	321	156	64	37	
2017	308	151	66	57	
Obiekty hotelowe	280	124	12	27	Hotels and similar facilities
hotele	209	95	8	17	hotels
motele	14	4	–	3	motels
pensjonaty	14	7	1	2	boarding houses
inne obiekty hotelowe	43	18	3	5	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	28	27	54	30	Other facilities
kempingi	2	2	2	4	camping sites
pola biwakowe	2	3	3	9	tent camp sites
ośrodki wczasowe	1	6	12	3	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynko- we	8	6	13	3	training-recreational centres
domy pracy twórczej	2	–	2	–	creative arts centres
zespoły domków turystycznych	3	5	4	11	complexes of tourist cottages
hostele	–	–	1	–	hostels
pokoje gościnne	1	2	1	–	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	2	1	4	–	agrotourism lodging
inne obiekty	7	2	12	–	miscellaneous facilities

a W 2010 r. bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych; w latach 2015–2017 dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych.

a In 2010 excluding rooms for rent and agrotourism lodgings; in 2015–2017 concern establishments possessing 10 and more bed places.

Sport Sport

TABL. 15 (188). **ORGANIZACJE KULTURY FIZYCZNEJ I KLUBY SPORTOWE**

Stan w dniu 31 XII

PHYSICAL EDUCATION ORGANIZATIONS AND SPORTS CLUBS

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2014	2016	SPECIFICATION
ORGANIZACJE KULTURY FIZYCZNEJ PHYSICAL EDUCATION ORGANIZATIONS				
Jednostki organizacyjne	771	110	86	Organizational entities
Członkowie	39589	10803	11412	Members
Ćwiczący ^a	63739	35642	29292	Persons practising sports ^a
KLUBY SPORTOWE SPORTS CLUBS				
Jednostki organizacyjne	1323	1368	1424	Organizational entities
Członkowie	81975	81022	87484	Members
Ćwiczący	78386	82219	91934	Persons practising sports
mężczyźni	57964	61216	67839	males
kobiety	20422	21003	24095	females
w tym w wieku do 18 lat.....	56814	59575	65204	of which aged up to 18 years
Sekcje sportowe	2516	2565	2511	Sports sections
Trenerzy	1247	1476	2248	Coaches
Instruktorzy sportowi.....	2240	2328	2060	Sports instructors
Inne osoby prowadzące zajęcia sportowe	1181	961	955	Other persons conducting sports activities

a Dane szacunkowe.

U w a g a. Dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co dwa lata.

a Estimated data.

N o t e. Data on the basis of periodic surveys conducted every two years.

TABL. 16 (189). **WYBRANE DZIEDZINY I RODZAJE SPORTU W KLUBACH SPORTOWYCH W 2016 R.**

Stan w dniu 31 XII

SELECTED SPORTS FIELDS AND KINDS OF SPORTS IN SPORTS CLUBS IN 2016

As of 31 XII

DZIEDZINY I RODZAJE SPORTU	Sekcje Sections	Ćwiczący Persons practising sports			Trenerzy Coaches	Instruktorzy sportowi Sports instructors	SPORTS FIELDS AND KINDS OF SPORTS
		ogółem total	z liczby ogółem of total				
			kobiety females	juniorzy i juniorki juniors			
Akrobatyka ^a	4	309	197	302	8	2	Acrobatics ^a
Badminton	31	720	328	621	12	17	Badminton
Boks.....	18	560	127	312	14	16	Boxing
Brydż sportowy	9	511	67	94	8	10	Duplicate bridge
Fitness	10	260	227	123	5	5	Sports aerobics
Gimnastyka artystyczna	3	180	180	177	6	4	Rhythmic gymnastics
Gimnastyka sportowa	5	112	97	102	–	3	Artistic gymnastics

a Dziedzina sportu (obejmuje kilka pokrewnych rodzajów sportu).

a A sports field (consists of a number of related kinds of sports).

TABL. 16 (189). WYBRANE DZIEDZINY I RODZAJE SPORTU W KLUBACH SPORTOWYCH W 2016 R. (dok.)

Stan w dniu 31 XII

SELECTED SPORTS FIELDS AND KINDS OF SPORTS IN SPORTS CLUBS IN 2016 (cont.)

As of 31 XII

DZIEDZINY I RODZAJE SPORTU	Sekcje Sections	Ćwiczący Persons practising sports			Trenerzy Coaches	Instruktorzy sportowi Sports instructors	SPORTS FIELDS AND KINDS OF SPORTS
		ogółem total	z liczby ogółem of total				
			kobiety females	juniorzy i juniorki juniors			
Hokej na lodzie	7	255	44	94	3	15	Ice hockey
Hokej na trawie	14	738	137	583	25	25	Field hockey
Jeździectwo ^a	57	799	608	445	26	65	Equestrian sport ^a
Judo	26	1549	473	1299	26	27	Judo
Jujitsu	11	260	58	140	6	11	Jujitsu
Kajakarstwo klasyczne	18	666	267	524	25	18	Classic canoeing
Karate ^a	66	3337	1106	2557	55	82	Karate ^a
Karate tradycyjne	16	576	168	495	8	15	Traditional karate
Kick-boxing	11	309	93	123	9	8	Kick-boxing
Kolarstwo szosowe	29	683	183	417	14	27	Road cycling
Kolarstwo torowe	10	210	58	180	7	12	Track cycling
Koszykówka	116	4534	1923	3834	126	104	Basketball
Kręglarstwo	12	353	138	121	7	22	Bowling
Lekkoatletyka	173	5108	2472	4204	138	128	Athletics
Łucznicтво	8	156	71	115	8	4	Archery
Narciarstwo alpejskie	5	79	56	20	1	5	Alpine skiing
Orientacja sportowa	8	261	125	191	4	7	Orienteering
Piłka nożna	604	35298	1870	26754	1015	437	Football
Piłka nożna halowa (futsal)	63	1774	242	1242	36	29	Indoor football
Piłka ręczna	110	3680	1470	3308	88	67	Handball
Piłka siatkowa	299	7997	4338	6420	180	214	Volleyball
Pływanie	58	3701	1729	3427	89	88	Swimming
Podnoszenie ciężarów	7	128	38	110	4	8	Weight lifting
Rugby	11	310	30	151	13	13	Rugby
Sport lotniczy ^a	19	816	87	64	2	86	Air sport ^a
Sport motorowy ^a	18	564	20	140	12	16	Motorsport ^a
Strzelectwo sportowe ^a	38	2842	271	251	28	110	Sport shooting ^a
Szachy	50	2273	657	1456	18	77	Chess
Szermierka	15	574	250	494	25	19	Fencing
Taekwon-do ITF	7	422	207	317	4	12	Taekwon-do ITF
Taekwon-do WTF	26	1319	492	1120	25	33	Taekwon-do WTF
Taniec sportowy	13	555	448	499	10	16	Dance sport
Taniec towarzyski	5	165	101	161	1	3	Ballroom dancing
Tenis	43	2220	778	1482	45	54	Tennis
Tenis stołowy	139	2960	939	2163	43	80	Table tennis
Unihokej	64	1872	780	1721	21	43	Floorball
Wioślarstwo	12	414	186	337	14	9	Rowing
Zapasy w stylu klasycznym	8	315	40	254	15	13	Greco-Roman wrestling
Zapasy w stylu wolnym	9	272	78	232	9	13	Free style wrestling
Żeglarstwo ^a	28	1009	280	440	17	55	Sailing ^a

a Dziedzina sportu (obejmuje kilka pokrewnych rodzajów sportu).

A sports field (consists of a number of related kinds of sports).

DZIAŁ XIII NAUKA I TECHNIKA. SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE

CHAPTER XIII SCIENCE AND TECHNOLOGY. INFORMATION SOCIETY

Uwagi ogólne

General notes

Nauka i technika

Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) to ogół działań polegających na prowadzeniu i wspieraniu badań naukowych i prac rozwojowych. Jest to praca twórcza, prowadzona w sposób metodyczny, podejmowana w celu zwiększenia zasobów wiedzy, w tym wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie oraz w celu tworzenia nowych zastosowań dla wiedzy istniejącej.

Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) obejmuje:

- **badania podstawowe**, tj. oryginalne prace badawcze eksperymentalne lub teoretyczne podejmowane przede wszystkim w celu zdobywania nowej wiedzy o podstawach zjawisk i obserwowalnych faktach bez nastawienia na bezpośrednie zastosowanie komercyjne;
- **badania stosowane** (w tym badania przemysłowe), tj. prace badawcze podejmowane w celu zdobycia nowej wiedzy zorientowane przede wszystkim na zastosowanie w praktyce. Prowadzone są w celu opracowywania nowych produktów, procesów i usług lub wprowadzania znaczących ulepszeń do istniejących produktów, procesów i usług. Badania te uwzględniają tworzenie elementów składowych systemów złożonych, budowę prototypów w środowisku laboratoryjnym lub w środowisku symulującym istniejące systemy;
- **prace rozwojowe**, tj. nabywanie, łączenie, kształtowanie i wykorzystywanie dostępnej aktualnie wiedzy i umiejętności z dziedziny nauki, technologii i działalności gospodarczej oraz innej wiedzy i umiejętności do planowania produkcji oraz tworzenia i projektowania nowych, zmienionych lub ulepszonych produktów, procesów i usług.

Dane z zakresu działalności badawczej i rozwojowej prezentuje się, zgodnie z metodologią stosowaną przez Eurostat w układzie **Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007)** oraz w układzie **sektorów instytucjonalnych**.

Zgodnie z Rozporządzeniem Wykonawczym Komisji (UE) nr 995/2012 z dnia 26 X 2012 r. statystyki dotyczące działalności badawczo-rozwojowej na poziomie regionalnym od 2012 r. zostały opracowane na podstawie danych jednostek lokalnych. Dane dotyczące podmiotów w tabl. 1 opracowano metodą przedsiębiorstw.

1. Informacje dotyczące działalności badawczej i rozwojowej obejmują:

Science and technology

Research and development (R&D) comprise all activities consisting in conducting and supporting scientific research and experimental development. It is creative work, conducted in methodological manner, undertaken to increase the stock of knowledge including knowledge of humankind, culture and society, and to devise new applications of available knowledge

Research and development (R&D) includes:

- **basic research**, i.e. original experimental or theoretical work undertaken primarily to acquire new knowledge of the underlying foundation of phenomena and observable facts, without any direct commercial application or use in view;
- **applied research** (of which industrial research), i.e. research undertaken in order to acquire new knowledge, directed primarily towards application or use in practice. It is conducted to develop new products, processes and services. This type of research comprises the creation of components in laboratory environment or in environment simulating existing systems;
- **experimental development**, i.e. acquiring, combining, shaping and using existing scientific, technological, business and other relevant knowledge and skills for the purpose of producing plans and arrangements or designs for new, altered or improved products, processes and services.

Data on research and development are presented, in accordance with methodology applied by Eurostat, in breakdown by **Statistical Classification of Economic Activities in the European Community (NACE Rev. 2)** and by **institutional sectors**.

According to Commission Implementing Regulation (EU) No 995/2012 of 26 X 2012 statistics on Research and Development at regional level since 2012 have been compiled on the basis of local units data. Data on entities in table 1 were compiled using an enterprise method.

1. Information regarding research and development covers:

1) **podmioty wyspecjalizowane badawczo**, tj. podmioty, których głównym (statutowym) celem działalności jest prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych bądź ich bezpośrednie wsparcie; są to:

- a) instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk; działające na podstawie ustawy z dnia 30 IV 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 1869 z późn. zm.),
- b) instytuty badawcze działające na podstawie ustawy z dnia 30 IV 2010 r. o instytutach badawczych (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 736),
- c) szkoły wyższe,
- d) pozostałe, tj. pozostałe podmioty zaklasyfikowane według PKD 2007 do działu 72 „Badania naukowe i prace badawczo-rozwojowe” oraz inne powiązane z nimi instytucjonalnie jednostki pomocnicze lub nadzorujące, zaklasyfikowane bądź niezaklasyfikowane według PKD 2007 do działu 72 „Badania naukowe i prace rozwojowe”.

2) **podmioty gospodarcze**, które obok swojej podstawowej działalności prowadzą prace badawczo-rozwojowe.

2. Do **pracujących** (do 2015 r. zatrudnionych) w działalności badawczej i rozwojowej zaliczono:

1) w kategorii **pracowników naukowo-badawczych**:

- a) pracowników naukowych, naukowo-dydaktycznych, badawczo-technicznych, inżynierskich i technicznych w jednostkach wyspecjalizowanych badawczo oraz uczestników studiów doktoranckich prowadzących prace badawczo-rozwojowe,
- b) pracowników naukowych i innych pracujących w działalności badawczej i rozwojowej w podmiotach gospodarczych prowadzących prace badawcze i rozwojowe;

2) w kategorii **techników i pracowników równorzędnych** – pracowników, którzy uczestniczą w działalności badawczej i rozwojowej wykonując zadania naukowe i techniczne zazwyczaj pod kierunkiem pracowników naukowo-badawczych;

3) w kategorii **pozostały personel** – pracowników na stanowiskach robotniczych oraz administracyjno-ekonomicznych uczestniczących w realizacji prac badawczo-rozwojowych lub bezpośrednio z nimi związanych.

3. Dane o **pracujących** (do 2015 r. zatrudnionych) dotyczą osób bezpośrednio zaangażowanych w prace B+R; podawane są w dwóch ujęciach, tj. w osobach (tabl. 2) i tzw. ekwiwalentach pełnego czasu pracy (tabl. 1).

Ekwiwalenty pełnego czasu pracy (EPC) są to jednostki przeliczeniowe służące do ustalenia liczby faktycznie pracujących w działalności badawczo-rozwojowej. Jeden ekwiwalent pełnego czasu pracy oznacza jeden osoborok poświęcony wyłącznie na działalność badawczą i rozwojową.

Dane o **pracujących – personelu wewnętrznym** (w osobach i tzw. ekwiwalentach pełnego czasu pracy) od 2016 r. obejmują pracujących w danej jednostce w ramach etatowego i pozaetatowego czasu pracy. Dane do 2015 r. prezentowane:

1) **dedicated research entitles**, i.e. entitles whose main (statutory) aim is conducting scientific research and experimental development or their direct support; they include:

- a) scientific institutes of the Polish Academy of Sciences operating on the basis of the Law on the Polish Academy of Sciences, dated 30 IV 2010 (uniform text Journal of Laws 2017 item 1869 with later amendments),
- b) research institutes operating on the basis of the Law on the Research Institutes, dated 30 IV 2010 (uniform text Journal of Laws 2018 tem 736),
- c) higher education institutions,
- d) others, i.e. other entitles classified into NACE Rev. 2 division 72 “Scientific research and development” or other institutionally linked auxiliary or supervising units, classified or unclassified into NACE Rev. 2 division 72 “Scientific research and development”;

2) **economic entities** which apart from their main activity conduct research and development.

2. **Employment persons** (up to 2015 paid employees) in R&D include:

1) **researchers (RSE)**:

- a) researchers, academics, research and technical assistants, engineering and technical assistants employed in dedicated research assistants employed in dedicated of doctoral studies conducting R&D,
- b) researchers and other staff employed in R&D in economic entities conducting R&D;

2) **technicians and equivalent staff** are persons who participate in R&D by performing scientific and technical tasks, normally under the supervision of researchers;

3) **other supporting staff** include skilled and unskilled craftsmen, secretarial and clerical staff participating in R&D projects or directly associated with such projects.

3. Data on **employed person** (up to 2015 employees) cover personnel directly engaged in R&D; data are presented in two approaches, i.e. in persons (table 2) and full-time equivalents (tables 1).

Full-time equivalent (FTE) is a conversion unit used to determine the number of person actually employed in research and development. One FTE equals one person-year spent exclusively on R&D.

Data on **employed persons – internal personnel** (in persons and full-time equivalents) since 2016 covered persons employed in a given entity under employment contracts and civil law contracts. Data up to 2015 presented in:

- 1) w osobach obejmowały wyłącznie zatrudnionych w ramach etatowego czasu pracy,
- 2) w tzw. ekwiwalentach pełnego czasu pracy obejmowały zatrudnionych w ramach etatowego i pozaetatowego czasu pracy oraz niezatrudnionych w danej jednostce, a wykonujących na jej rzecz prace B+R na podstawie umów cywilnoprawnych.

Od 2016 r. osoby niezatrudnione w danej jednostce, a wykonujące na jej rzecz prace B+R w ramach umów cywilnoprawnych lub nieodpłatnie (na zasadzie wolontariatu), zaliczane są do **personelu zewnętrznego**.

4. Nakłady na działalność badawczą i rozwojową obejmują **nakłady wewnętrzne**, ujmujące wartość prac badawczych i rozwojowych danej jednostki wykonanych przez własne zaplecze badawcze, niezależnie od źródeł ich finansowania, a w przypadku nakładów na działalność innowacyjną w przemyśle obejmują również **nakłady zewnętrzne**, ujmujące wartość prac badawczych i rozwojowych w danej jednostce nabytych od innych jednostek (krajowych i zagranicznych).

Nakłady inwestycyjne na działalność B+R obejmują nakłady poniesione na środki trwałe łącznie z kosztami zakupu lub wytworzenia aparatury naukowo-badawczej, niezbędnej do wykonania określonych prac B+R, spełniającej kryteria zaliczania do środków trwałych, lecz do czasu zakończenia tych prac nieujętej w ewidencji środków trwałych. Od 2016 r. zawierają także m.in. nakłady poniesione na wartości niematerialne i prawne oraz oprogramowanie komputerowe, które do 2015 r. zaliczano do nakładów bieżących.

5. Dane o nakładach na działalność badawczą i rozwojową prezentuje się w układzie **sektorów instytucjonalnych**, według kryteriów zbieżnych ze stosowanymi w systemie rachunków narodowych. Dodatkowo wyodrębniono sektor szkolnictwa wyższego. Sektory instytucjonalne występują zarówno jako **sektory wykonawcze**, obejmujące krajowe grupy podmiotów prowadzące badania naukowe i prace rozwojowe, wydające środki na tę działalność, jaki i **sektory finansujące**, z których środki te pochodzą. Wyróżnia się następujące sektory instytucjonalne:

- 1) **sektor rządowy** – podmioty sektora instytucji rządowych i samorządowych w systemie rachunków narodowych z wyłączeniem publicznych szkół wyższych;
- 2) **sektor przedsiębiorstw** – krajowe podmioty gospodarcze, klasyfikowane w systemie rachunków narodowych do sektorów przedsiębiorstw niefinansowych, instytucji finansowych oraz gospodarstw domowych, z wyłączeniem prywatnych szkół wyższych;
- 3) **sektor szkolnictwa wyższego** – krajowe szkoły wyższe: publiczne i prywatne (w tym organizacji wyznaniowych) oraz podległe im instytuty, centra badawcze i kliniki. Od 2016 r. do tego sektora zaliczane są również instytuty naukowe PAN oraz instytuty badawcze prowadzące studia doktoranckie;

- 1) persons covered only paid employees under employment contracts,
- 2) full-time equivalents covered paid employees under employment contracts and civil law contracts as well as persons not employed in a given entity but performing R&D for it under of civil law contracts.

Since 2016 persons not employed in a given entity but performing R&D for it under civil law contracts or without remuneration (voluntary work) were included in **external personnel**.

4. Expenditures on research and development include **internal expenditures**, including the value of research and development works of a given entity carried out by their own research facilities, regardless of their sources of financing, as well as in case of expenditures on innovation activities in industry include **external expenditures**, including the value of research and development works of a given entity purchased from other (national and foreign) entities.

Capital R&D expenditures include expenditure on fixed assets together with costs of purchasing or manufacturing research equipment necessary for performing particular R&D projects, meeting the criteria for inclusion in fixed assets, but not included in records of fixed assets until completion of the project. Since 2016 they included also i.a. expenditures on intangible assets and computer software which up to 2015 were included in currents expenditures.

5. Data on expenditures on research and development are presented in a breakdown by **institutional sectors**, on the basis of criteria coinciding with the ones used in the system of national accounts. Additionally, higher education sector was distinguished. Institutional sectors are distinguished as **performance sectors** covering national groups of entities conducting R&D, spending funds on this activity and **financing sectors** which provide outlays on research and development. The following institutional sectors can be distinguished:

- 1) **government sector** – entities of general government sector in the system of national accounts; excluding public higher education institutions;
- 2) **business enterprise sector** – national economic entities classified in the system of national accounts into non-financial corporations, financial corporations or households sectors; excluding private higher education institutions;
- 3) **higher education sector** – national higher institutions: public and private (of which of religious organisation) and institutes, research centres or clinics supervised by them. Since 2016 this sector had included scientific institutes of the Polish Academy of Sciences and research institutes offering doctoral studies;

4) **sektor prywatnych instytucji niekomercyjnych** – krajowe podmioty klasyfikowane w systemie rachunków narodowych do sektora instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych, z wyłączeniem szkół wyższych organizacji wyznaniowych;

5) **zagranica** – występuje wyłącznie wśród sektorów finansujących i obejmuje jednostki będące nierezydentami, które dokonują transakcji z jednostkami instytucjonalnymi będącymi rezydentami lub mającymi inne powiązania gospodarcze z rezydentami. Włączone są tu instytucje i organy Unii Europejskiej oraz organizacje międzynarodowe i ponadnarodowe.

6. W tablicach działo wyodrębniono sześć podstawowych dziedzin nauk zgodnie z Klasyfikacją Dziedzin Nauki i Techniki OECD, tj. nauki: przyrodnicze, inżynierskie i techniczne, medyczne i nauki o zdrowiu, rolnicze i weterynaryjne, społeczne oraz humanistyczne łącznie ze sztuką.

7. **Działalność innowacyjna** obejmuje szereg działań o charakterze badawczym (naukowym), technicznym, organizacyjnym, finansowym i handlowym, których celem jest opracowanie i wdrożenie innowacji. Prezentowane w dziale dane obejmują działalność innowacyjną w przemyśle i dotyczą opracowywania i wdrażania (wprowadzania na rynek) nowych lub istotnie ulepszonych, w zakresie swoich cech i zastosowań, produktów (wyróbów, usług) – **innowacja produktowa** oraz zastosowania nowych lub istotnie ulepszonych metod produkcji, a także z zakresu logistyki, zaopatrzenia, dystrybucji i wspierających procesy w przedsiębiorstwie – **innowacja procesowa**, przy czym produkty te i procesy są nowe przynajmniej z punktu widzenia wprowadzającego je przedsiębiorstwa.

Nakłady na działalność innowacyjną obejmują nakłady na: badania naukowe i prace rozwojowe (B+R), zakup wiedzy ze źródeł zewnętrznych (gotowej technologii w postaci dokumentacji i praw – patenty, wynalazki nieopatentowane, licencje, ujawnienia know-how, znaki towarowe itp.), zakup oprogramowania komputerowego, nakłady inwestycyjne na środki trwałe niezbędne do wprowadzenia innowacji (maszyny, urządzenia techniczne, narzędzia, środki transportu, budynki, budowle oraz grunty), szkolenie personelu związane z działalnością innowacyjną, marketing dotyczący nowych lub istotnie ulepszonych produktów oraz pozostałe przygotowania do wprowadzenia innowacji produktowych i procesowych.

Produkt nowy jest to produkt (wyrób lub usługa), który różni się znacząco swoimi cechami lub przeznaczeniem od produktów dotychczasowych.

Produkt istotnie ulepszony jest to produkt (wyrób lub usługa) już istniejący, który został znacząco udoskonalony poprzez zastosowanie nowych materiałów, komponentów oraz innych cech zapewniających lepsze działanie produktu.

8. **Wynalazek podlegający opatentowaniu** – bez względu na dziedzinę techniki – jest to nowe rozwiązanie, posiadające poziom wynalazczy, tzn. niewynikające dla znawcy w sposób oczywisty ze stanu techniki, nadające się do przemysłowego stosowania.

4) **private non-profit sector** – national entities classified in the system of national accounts into non-profit institutions serving households; excluding higher education institutions of religious organisations;

5) **abroad** – only distinguished among financing sectors and covers non-resident units carrying out transactions with resident institutional units or units which have other economic connections with residents. European Union institutions and bodies as well as international and transnational organisations are included.

6. Six main fields of science were listed in the chapter tables according to Fields of Science and Technology Classification of OECD, i.e. natural sciences, engineering and technology, medical and health sciences, agricultural and veterinary sciences, social sciences as well as humanities including arts.

7. **Innovation activity** comprises many different scientific, technological, organizational, financial and commercial actions aimed at developing and implementing innovations. Data presented in the chapter include innovation activity in industry and concern the development and implementation (introduction on the market) of new or significantly improved products (goods and services) with regard to their features and applications – **product innovation** and applications of new or significantly improved production methods and those in the area of logistics, supply, distribution and methods supporting processes in enterprises – **process innovation** in which this products and processes are novel at least for the enterprise.

Expenditures on innovation activity include expenditures on: R&D, acquisition of knowledge from external sources (complete technology in the form of documentation and rights – patents, non-patented inventions, licences, disclosures of know-how, trade-marks etc.), acquisition of computer software, capital expenditures on fixed assets required for introduction of innovations (machinery, technical equipment, tools, transport equipment, buildings, structures and land), personnel training connected with innovation activity, marketing connected with new or significantly improved products and other preparations for the implementation of product and process innovations.

A new product is a product (good or service) that differs significantly in its characteristics or intended uses from the previous products.

A significantly improved product is an existing product (good or service) which has been significantly improved through the use of new materials, components and other characteristics that enhance the performance of this product.

8. **A patentable invention** – regardless of the field of technology – is any new solution which involves an inventive step, i.e. which for an expert does not obviously result from the state of the art and which is capable of industrial application.

9. Wzór użytkowy podlegający ochronie jest to nowe i użyteczne rozwiązanie o charakterze technicznym dotyczące kształtu, budowy lub zestawienia przedmiotu o trwałej postaci.

Społeczeństwo informacyjne

1. Prezentowane informacje opracowano na podstawie uogólnionych wyników badań dotyczących wykorzystania technologii informacyjno-telekomunikacyjnych, przeprowadzonych metodą reprezentacyjną według zharmonizowanej metodologii stosowanej w krajach Unii Europejskiej.

2. Dane o **przedsiębiorstwach** dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 i zaliczanych, według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007), do wybranych sekcji (tabl. 13–14). W 2017 r. w kraju badaniem objęto 19,1 tys. przedsiębiorstw (tj. 18,4% ich ogólnej liczby).

3. **Handel elektroniczny prowadzony przez przedsiębiorstwa** polega na składaniu zamówienia (zakup) lub przyjmowaniu przez przedsiębiorstwo zamówienia (sprzedaż) za pośrednictwem sklepu internetowego, formularzy elektronicznych na stronie internetowej przedsiębiorstwa, sieci extranet innego przedsiębiorstwa lub wiadomości typu EDI (wiadomości w uzgodnionym formacie, np. EDIFACT, XML posiadające strukturę umożliwiającą ich automatyczne przetwarzanie). Nie uwzględnia się zamówień przyjmowanych lub składanych za pośrednictwem poczty elektronicznej.

9. An utility model eligible for protection – a new and useful solution of a technical character related to the shape, structure or assembly of an object permanent form.

Information society

1. The information presented has been compiled on the basis of the generalized results of representative surveys on the ICT (Information and Communication Technologies) usage conducted in the European Union according to a harmonized methodology.

2. Data on **enterprises** concern economic entities employing more than 9 persons and included in the selected sections according to the NACE Rev. 2 (tables 13–14). In 2017 the survey in country covered 19,1 thous. enterprises (i.e. 18,4% of total enterprises).

3. **E-commerce conducted by enterprise** type of trade where orders are received or sent via web shop, web forms on a enterprises website, an extranet of another enterprise or via EDI-type messages (which means messages in an agreed format, e.g. EDIFACT, XML allowing their automatic processing), without the e-mail messages typed manually.

Nauka i technika Science and technology

TABLE 1 (190). **PODMIOTY ORAZ PRACUJĄCY^a W DZIAŁALNOŚCI BADAWCZEJ I ROZWOJOWEJ**
ENTITIES AND INTERNAL PERSONNEL^a IN RESEARCH AND DEVELOPMENT ACTIVITY

A. PODMIOTY

Stan w dniu 31 XII

ENTITIES

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	168	437	418	454	T O T A L
w tym podmioty wyspecjali- zowane badawczo	59	79	81	71	of which R&D dedicated entities
instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk.....	6	6	6	6	scientific institutes of the Polish Academy of Sciences
instytuty badawcze	8	8	7	7	research institutes
szkoły wyższe	14	17	18	15	higher education institutions
pozostałe	31	48	50	43	others
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	3	6	4	6	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł.....	78	227	221	256	Industry
w tym przetwórstwo przemy- słowe.....	78	221	214	246	of which manufacturing
Budownictwo	–	10	8	7	Construction
Usługi ^b	87	194	185	185	Services ^b

B. PRACUJĄCY^c

INTERNAL PERSONNEL^c

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017			SPECIFICATION	
	ogółem total			pra- cow- nicy nauko- wo-ba- dawczy rese- archers	techni- cy i pra- cowni- cy rów- no- rzędni techni- cians and equi- valent staff	pozos- tały perso- nel other sup- porting staff		
O G Ó Ł E M	6505,9	7704,1	7683,8	7919,1	5738,3	1250,7	930,1	T O T A L
w tym podmioty wyspecjali- zowane badawczo	5680,6	5022,0	5093,8	5079,5	3695,5	719,9	664,1	of which R&D dedicated entities
instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk.....	#	776,2	712,7	641,3	476,8	114,3	50,2	scientific institutes of the Polish Academy of Sciences
instytuty badawcze	734,1	714,2	665,7	759,7	439,2	233,1	87,4	research institutes
szkoły wyższe	3897,4	3206,5	3327,5	3275,5	2570,0	315,0	390,5	higher education institutions
pozostałe	#	325,1	387,9	403,0	209,5	57,5	136,0	others
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	191,6	#	190,4	193,7	62,3	60,2	71,2	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł.....	575,6	1969,8	1728,3	2153,7	1564,7	#	#	Industry
w tym przetwórstwo przemy- słowe.....	575,6	1955,1	1717,9	2123,0	1549,3	418,7	155	of which manufacturing
Budownictwo	–	#	8,9	22,1	17,8	#	#	Construction
Usługi ^b	5738,7	5552,5	5756,2	5549,6	4093,5	762,4	693,7	Services ^b

a W latach 2010 i 2015 zatrudnieni. b Obejmują pozostałe rodzaje działalności (sekcje G–U). c W tzw. ekwiwalentach pełnego czasu pracy (EPC).

a In 2010 and 2015 paid employees. b Concern other sections of activity (G–U). c In full-time equivalents (FTE).

TABL. 2 (191). PRACUJĄCY^a W DZIAŁALNOŚCI BADAWCZEJ I ROZWOJOWEJ WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA
Stan w dniu 31 XII
INTERNAL PERSONNEL^a IN RESEARCH AND DEVELOPMENT ACTIVITY BY EDUCATIONAL LEVEL
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Z wykształceniem Education					pozostałym others
		wyższym higher				innym others	
		z tytułem naukowym profesora with title of professor	ze stopniem naukowym with scientific degree of		doktora doctor (PhD)		
		doktora habilitowa- nego habilitated doctor ^b (HD)					
OGÓŁEM TOTAL	2010	13464	1023	1272	4250	4593	2326
	2015	14698	1134	1703	3898	5479	2484
	2016	14683	1152	1831	3851	5592	2257
	2017	14952	1106	1925	3719	5963	2239
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo..... of which R&D dedicated entities		11268	1077	1900	3538	3369	1384
instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk		893	68	79	220	430	96
scientific institutes of the Polish Academy of Sciences							
instytuty badawcze		1006	28	53	166	540	219
research institutes							
szkoły wyższe		8901	977	1763	3110	2120	931
higher education institutions							
pozostałe		468	4	5	42	279	138
others							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo .. Agriculture, forestry and fishing		204	2	–	13	67	122
Przemysł..... Industry		2674	19	20	102	1905	628
w tym przetwórstwo przemysłowe		2632	#	20	#	1872	625
of which manufacturing							
Budownictwo		38	–	–	2	27	9
Construction							
Usługi ^c		12036	1085	1905	3602	3964	1480
Services ^c							

a W latach 2010 i 2015 zatrudnieni. c Obejmują pozostałe rodzaje działalności (sekcje G–U).

a In 2010 and 2015 paid employees. b The habilitated doctor's degree (HD), which is higher than a doctorate (second doctorate), is peculiar to Poland. The degree is awarded on the basis of an appropriate dissertation and is necessary for obtaining the title of professor and a professorial post in scientific institutions. c Concern other sections of activity (G–U).

TABL. 3 (192). NAKŁADY^a NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ (ceny bieżące)GROSS DOMESTIC EXPENDITURES^a ON RESEARCH AND DEVELOPMENT ACTIVITY (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017				
	ogółem grand total				nakłady expenditures			
					bieżące current		inwestycyjne capital	
	razem total	w tym osobowe of which labour costs	razem total	w tym maszyny, urządze- nia tech- niczne ^b of which machine- ry, techni- cal equip- ment ^b				
w mln zł				in mln zł				
OGÓŁEM TOTAL	777,8	1315,1	1081,2	1244,2	976,5	557,0	267,6	169,7
w tym podmioty wyspecjalizo- wane badawczo..... of which R&D dedicated entities	647,7	883,0	625,5	716,6	630,9	340,8	85,7	62,7
instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk..... scientific institutes of the Polish Academy of Sciences	#	#	109,5	110,7	101,9	59,7	8,9	#
instytuty badawcze..... research institutes	116,4	126,2	115,7	126,7	115,4	66,6	11,3	#
szkoły wyższe..... higher education institutions	338,9	358,8	355,5	431,0	371,6	190,0	59,4	42,0
pozostałe..... others	#	#	44,7	48,2	42,0	24,6	6,2	3,9
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo..... Agriculture, forestry and fishing	20,4	29,0	#	37,4	#	13,9	#	5,5
Przemysł..... Industry	95,7	303,3	337,0	396,2	260,7	166,5	135,4	79,0
w tym przetwórstwo przemy- słowe..... of which manufacturing	95,7	298,6	332,9	388,1	#	165,0	#	78,0
Budownictwo..... Construction	-	5,1	#	4,0	#	1,4	#	#
Usługi ^c Services ^c	661,6	977,6	707,1	806,6	681,2	375,2	125,4	#

a Wewnętrzne, bez amortyzacji środków trwałych. b Dotyczy maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi oraz środków transportu. c Obejmują pozostałe rodzaje działalności (sekcje G–U).

a Internal, excluding depreciation of fixed assets. b Concerns machinery, technical equipment and tools as well as transport equipment. c Concern other sections of activity (G–U).

TABL. 4 (193). **NAKLĄDY^a NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ WEDŁUG DZIEDZIN B+R (ceny bieżące)**
 GROSS DOMESTIC EXPENDITURES^a ON RESEARCH AND DEVELOPMENT ACTIVITY BY FIELD
 OF R&D (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w mln zł		in mln zł		
O G Ó Ł E M	777,8	1315,1	1081,2	1244,2	T O T A L
w naukach:					in sciences:
Przyrodniczych	255,8	450,9	184,5	252,6	Natural
Inżynieryjnych i technicznych	234,4	531,4	558,2	605,8	Engineering and technology
Medycznych i nauk o zdrowiu....	52,9	70,7	75,7	102,7	Medical and health
Rolniczych i weterynaryjnych	121,6	132,3	135,0	148,4	Agricultural and veterinary
Społecznych	25,6	66,1	68,3	58,8	Social
Humanistycznych i sztuki	87,5	63,7	59,6	76,0	Humanities and arts

a Wewnętrzne, bez amortyzacji środków trwałych.

a Internal, excluding depreciation of fixed assets.

TABL. 5 (194). **NAKLĄDY^a NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ WEDŁUG SEKTORÓW INSTYTUCJONALNYCH (ceny bieżące)**
 GROSS DOMESTIC EXPENDITURES^a ON RESEARCH AND DEVELOPMENT ACTIVITY
 BY INSTITUTIONAL SECTOR (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w mln zł		in mln zł		
O G Ó Ł E M	777,8	1315,1	1081,2	1244,2	T O T A L
sektor:					sector:
Rządowy	507,3	574,4	525,1	540,0	Government
Przedsiębiorstw	149,8	413,1	437,8	588,2	Business enterprise
Szkolnictwa wyższego.....	#	18,5	44,5	34,6	Higher education
Prywatnych instytucji niekomercyjnych.....	#	4,9	4,6	4,9	Private non-profit
Zagranica.....	101,7	304,2	69,3	76,5	Abroad

a Wewnętrzne, bez amortyzacji środków trwałych.

a Internal, excluding depreciation of fixed assets.

TABL. 6 (195). **NAKLADY BIEŻĄCE^a NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ WEDŁUG RODZAJÓW BADAŃ (ceny bieżące)**
CURRENT EXPENDITURES^a ON RESEARCH AND DEVELOPMENT ACTIVITY BY TYPE OF ACTIVITY
(current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Badania Research		Prace rozwojowe Experimental development	SPECIFICATION
		podstawowe basic	stosowane applied		
	w mln zł		in mln zł		
O G Ó Ł E M..... 2010	517,1	183,2	124,5	209,4	T O T A L
2015	893,7	331,3	192,2	370,2	
2016	902,5	331,3	180,2	391,1	
2017	976,5	376,8	218,2	381,5	
w tym podmioty wyspecjalizo- wane badawczo.....	630,9	342,6	151,7	136,6	of which R&D dedicated entities
instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk.....	101,9	62,2	#	#	scientific institutes of the Polish Academy of Sciences
instytuty badawcze	115,4	8,2	54,5	52,7	research institutes
szkoły wyższe	371,6	269,8	#	#	higher education institutions
pozostałe	42,0	2,3	8,7	31,0	others
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	#	#	#	#	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł.....	260,7	17,5	31,9	211,4	Industry
w tym przetwórstwo przemy- słowe.....	258,8	17,5	30,5	210,8	of which manufacturing
Budownictwo	#	#	#	#	Construction
Usługi ^b	681,2	356,3	161,6	163,3	Services ^b

a Wewnętrzne, bez amortyzacji środków trwałych. b Obejmują pozostałe rodzaje działalności (sekcje G–U).

a Internal, depreciation of fixed assets. b Concern other sections of activity (G–U).

TABL. 7 (196). **STOPIEŃ ZUŻYCIA APARATURY NAUKOWO-BADAWCZEJ W DZIAŁALNOŚCI BADAWCZEJ I ROZWOJOWEJ**
Stan w dniu 31 XII
DEGREE OF CONSUMPTION OF RESEARCH EQUIPMENT IN RESEARCH AND DEVELOPMENT
ACTIVITY
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w % in %				
O G Ó Ł E M.....	77,7	73,9	73,9	83,7	T O T A L
w tym podmioty wyspecjalizo- wane badawczo.....	78,2	76,2	82,4	86,4	of which R&D dedicated entities
instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk.....	82,4	92,2	94,8	88,2	scientific institutes of the Polish Academy of Sciences
instytuty badawcze	83,7	74,2	84,4	87,2	research institutes
szkoły wyższe	76,7	75,1	80,6	86,5	higher education institutions
pozostałe	72,7	44,8	54,1	57,7	others
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	87,4	64,8	71,2	59,3	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł.....	61,7	55,9	59,9	60,7	Industry
w tym przetwórstwo przemy- słowe.....	61,7	56,3	59,9	61,0	of which manufacturing
Budownictwo	–	#	30,0	43,3	Constructions
Usługi ^a	78,0	75,3	75,4	86,1	Services ^a

a Obejmują pozostałe rodzaje działalności (sekcje G–U).

a Concern other sections of activity (G–U).

TABL. 8 (197). UDZIAŁ PRZYCHODÓW NETTO ZE SPRZEDAŻY PRODUKTÓW NOWYCH LUB ISTOTNIE ULEPSZONYCH W PRZYCHODACH NETTO ZE SPRZEDAŻY W PRZEMYSŁE^a W 2017 R.
SHARE OF NET REVENUES FROM SALES OF NEW OR SIGNIFICANTLY IMPROVED PRODUCTS IN NET REVENUES FROM SALES IN INDUSTRY^a IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Produkty – w % – wprowadzone na rynek w latach 2015–2017 Products – in % – introduced into the market during 2015–2017			
	ogółem grand total	z tego produkty nowe lub istotnie ulepszone of which new or significantly improved product		w tym eksport ogółem of which export total
		dla rynku to the market	tylko dla przedsiębiorstwa only to the enterprise	
OGÓŁEM TOTAL	7,8	4,5	3,3	3,6
sektor publiczny..... public sector	1,2	1,0	0,1	0,0
sektor prywatny..... private sector	8,3	4,8	3,5	3,8
W tym przetwórstwo przemysłowe Of which manufacturing	8,5	4,9	3,6	3,9
w tym: of which:				
Produkcja artykułów spożywczych..... Manufacture of food products	1,3	0,4	0,9	0,1
Produkcja napojów..... Manufacture of beverages	9,8	4,1	5,7	0,6
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^Δ	29,9	29,5	0,4	6,9
Produkcja chemikaliów i wyrobów che- micznych..... Manufacture of chemicals and chemical products	5,8	2,8	3,1	2,2
Produkcja wyrobów farmaceutycznych ^Δ Manufacture of pharmaceutical products ^Δ	1,5	0,3	1,2	0,3
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych..... Manufacture of rubber and plastic products	13,1	11,6	1,5	1,5
Produkcja wyrobów z pozostałych mine- ralnych surowców niemetalicznych..... Manufacture of other non-metallic mineral products	6,5	1,0	5,5	2,5
Produkcja wyrobów z metali ^Δ Manufacture of metal products ^Δ	5,3	2,9	2,3	2,6
Produkcja urządzeń elektrycznych..... Manufacture of electrical equipment	19,6	5,3	14,3	15,2
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ Manufacture of machinery and equipment n.e.c.	25,1	15,2	9,9	20,4
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^Δ Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers	7,8	4,5	3,3	4,9

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49; wartość produkcji sprzedanej przyjęto w cenach producenta; dotyczy produktów wprowadzonych na rynek w latach 2015–2017.

a Data concern economic entities employing more than 49 persons; value of sold production is given in producer's prices; apply to products introduced into the market during 2015–2017.

TABL. 9 (198). PRZEDSIĘBIORSTWA INNOWACYJNE W PRZEMYSŁE^a WEDŁUG RODZAJÓW WPROWADZONYCH INNOWACJI W LATACH 2015–2017
 INNOVATIVE ENTERPRISES IN INDUSTRY^a BY TYPE OF INTRODUCED INNOVATION DURING 2015–2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Przedsiębiorstwa przemysłowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesowe w % ogółu przedsiębiorstw w latach 2015–2017 Industrial enterprises, which introduced product or process innovation in % of total enterprises during 2015–2017			
	ogółem grand total	nowe lub istotnie ulepszone produkty new or significantly improved product		nowe lub istotnie ulepszone procesy new or significantly improved processes
		razem total	w tym nowe dla rynku of which new to the market	
OGÓŁEM..... TOTAL	35,0	23,4	13,7	29,9
sektor publiczny..... public sector	36,6	15,5	8,5	32,4
sektor prywatny..... private sector	34,9	23,9	14,0	29,8
W tym przetwórstwo przemysłowe..... Of which manufacturing	35,0	24,4	14,3	29,8
w tym: of which:				
Produkcja artykułów spożywczych..... Manufacture of food products	26,3	14,3	6,5	24,4
Produkcja napojów..... Manufacture of beverages	58,3	41,7	16,7	58,3
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^Δ	21,1	12,7	5,6	16,9
Produkcja chemikaliów i wyrobów che- micznych..... Manufacture of chemicals and chemical products	65,5	55,2	24,1	58,6
Produkcja wyrobów farmaceutycznych ^Δ Manufacture of pharmaceutical products ^Δ	66,7	66,7	33,3	33,3
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych..... Manufacture of rubber and plastic products	36,4	34,3	18,2	30,3
Produkcja wyrobów z pozostałych mine- ralnych surowców niemetalicznych..... Manufacture of other non-metallic mineral products	37,5	25,0	20,0	32,5
Produkcja wyrobów z metali ^Δ Manufacture of metal products ^Δ	31,8	20,3	13,5	27,7
Produkcja urządzeń elektrycznych..... Manufacture of electrical equipment	48,6	28,6	25,7	42,9
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ Manufacture of machinery and equipment n.e.c.	46,3	43,3	25,4	31,3
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^Δ Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers	60,0	52,5	27,5	55,0

a W zakresie innowacji produktowych i procesowych; dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49.

a For product and process innovations; data concern economic entities employing more than 49 persons.

TABL. 10 (199). **NAKLADY NA DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNĄ W PRZEMYSŁE^a (ceny bieżące)**
 EXPENDITURES ON INNOVATION ACTIVITY IN INDUSTRY^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym nakłady Of which expenditures					
		na działalność badawczą i rozwojową ^b on research and development activity ^b	na zakup oprogramowania on the acquisition of the software	inwestycyjne na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia oraz środki transportu ^c capital on the acquisition of machinery and technical equipment and tools as well as transport equipment ^c	na szkolenie personelu związane z działalnością innowacyjną on staff training connected with innovation activity	na marketing dotyczący nowych lub istotnie ulepszonych produktów on the marketing for new or significantly improved products	
		w tys. zł in thous. zł					
OGÓŁEM.....	2010	1383843	172752	47544	875558	4152	62387
TOTAL	2015	2925035	369563	26395	1690632	15672	32237
	2016	2302214	370803	36829	1317243	13250	35838
	2017	2581576	403201	46433	1443305	#	41054
W tym przetwórstwo przemysłowe		2340383	400890	31567	400890	#	41054
Of which manufacturing							
w tym: of which:							
Produkcja artykułów spożywczych		82335	9726	1179	9726	98	1040
Manufacture of food products							
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ		#	10610	384	10610	#	#
Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^Δ							
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji		17873	558	#	558	#	-
Printing and reproduction of recorded media							
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych		77915	25064	508	25064	#	8243
Manufacture of chemicals and chemical products							
Produkcja wyrobów farmaceutycznych ^Δ		12090	10104	#	10104	52	363
Manufacture of pharmaceutical products ^Δ							
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych		130102	16697	2915	16697	#	2238
Manufacture of rubber and plastic products							
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych		30013	9933	685	9933	#	#
Manufacture of other non-metallic mineral products							
Produkcja wyrobów z metali ^Δ		60144	24690	1006	24690	144	362
Manufacture of metal products ^Δ							
Produkcja urządzeń elektrycznych		219642	21457	#	21457	#	#
Manufacture of electrical equipment							

a W zakresie innowacji produktowych i procesowych; dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49. b Nakłady wewnętrzne i zewnętrzne. c Łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem.

a For product and process innovations; data concern economic entities employing more than 49 persons. b Internal and external expenditures. c Including instruments, movables and endowments.

TABL. 10 (199). **NAKLĄDY NA DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNĄ W PRZEMYSŁE^a (dok.)**
EXPENDITURES ON INNOVATION ACTIVITY IN INDUSTRY^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym nakłady Of which expenditures				
		na działalność badawczą i rozwojową ^b on research and development activity ^b	na zakup oprogramowania on the acquisition of the software	inwestycyjne na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia oraz środki transportu ^c capital on the acquisition of machinery and technical equipment and tools as well as transport equipment ^c	na szkolenie personelu związane z działalnością innowacyjną on staff training connected with innovation activity	na marketing dotyczący nowych lub istotnie ulepszonych produktów on the marketing for new or significantly improved products
w tys. zł in thous. zł						
Przetwórstwo przemysłowe (dok.) Manufacturing (cont.)						
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ Manufacture of machinery and equipment n.e.c.	301186	41176	246	41176	269	376
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^Δ Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers	568180	86493	1307	86493	#	#
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego..... Manufacture of other transport equipment	30233	18535	#	18535	291	#
Produkcja mebli..... Manufacture of furniture	166056	21807	#	21807	227	#

a W zakresie innowacji produktowych i procesowych; dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49. b Nakłady wewnętrzne i zewnętrzne. c Łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem.

a For product and process innovations; data concern economic entities employing more than 49 persons. b Internal and external expenditures. c Including instruments, movables and endowments.

TABL. 11 (200). **NAKLĄDY NA DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNĄ W PRZEMYSŁE^a WEDŁUG ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA**
(ceny bieżące)
EXPENDITURES ON INNOVATION ACTIVITY IN INDUSTRY^a BY SOURCE OF FUNDS (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Z tego środki Of which funds				
		własne own	pozyskane z zagranicy (bezzwrotne) received from abroad (not re-payable)	kredyty bankowe bank credits	pozostałe ^b others ^b	
w tys. zł in thous. zł						
OGÓŁEM..... TOTAL	2010	1383843	937434	78304	105168	262938
	2015	2925035	2228937	127393	314145	254560
	2016	2302214	1830972	35500	172352	263390
	2017	2581576	2145593	58965	223330	153688

a W zakresie innowacji produktowych i procesowych; dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49. b Na pozostałe nakłady składają się: nakłady budżetowe, nakłady pochodzące z funduszy kapitału ryzyka i pozostałe środki.

a For product and process innovations; data concern economic entities employing more than 49 persons. b The others consist: budget funds, funds from venture capital and other resources.

TABL. 11 (200). NAKŁADY NA DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNĄ W PRZEMYSLE^a WEDŁUG ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA (dok.)EXPENDITURES ON INNOVATION ACTIVITY IN INDUSTRY^a BY SOURCE OF FUNDS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Z tego środki Of which funds			
		własne own	pozyskane z zagranicy (bezzwrotne) received from abroad (not re-payable)	kredyty bankowe bank credits	pozostałe ^b others ^b
w tys. zł in thous. zł					
W tym przetwórstwo przemysłowe Of which manufacturing	2340383	1957079	#	#	151156
w tym: of which:					
Produkcja artykułów spożywczych	82335	63321	4757	11289	2968
Manufacture of food products					
Produkcja papieru i wyrobów z papieru	138794	48886	19815	53477	16616
Manufacture of paper and paper products					
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	17873	9965	–	7909	–
Printing and reproduction of recorded media					
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	77915	58137	–	12207	7570
Manufacture of chemicals and chemical products					
Produkcja wyrobów farmaceutycznych ^Δ	12090	#	–	–	#
Manufacture of pharmaceutical products ^Δ					
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	130102	97627	5783	17640	9052
Manufacture of rubber and plastic products					
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	30013	15342	4840	#	#
Manufacture of other non-metallic mineral products					
Produkcja wyrobów z metali ^Δ	60144	49973	1441	#	#
Manufacture of metal products ^Δ					
Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	43640	26873	#	#	65
Manufacture of computer, electronic and optical products					
Produkcja urządzeń elektrycznych	219642	217232	#	#	–
Manufacture of electrical equipment					
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ	301186	286751	5927	#	#
Manufacture of machinery and equipment n.e.c.					
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^Δ	568180	564274	#	–	#
Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers					
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	30233	26107	#	–	#
Manufacture of other transport equipment					
Produkcja mebli	166056	136612	#	20387	#
Manufacture of furniture					

a W zakresie innowacji produktowych i procesowych; dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49. b Na pozostałe nakłady składają się: nakłady budżetowe, nakłady pochodzące z funduszy kapitału ryzyka i pozostałe środki.

a For product and process innovations; data concern economic entities employing more than 49 persons. b The others consist: budget funds, funds from venture capital and other resources.

TABL. 12 (201). **WYNAŁAZKI I WZORY UŻYTKOWE KRAJOWE^a**
DOMESTIC INVENTIONS AND UTILITY MODELS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Wynalazki:					Inventions:
zgłoszone	314	465	467	337	patent applications
udzielone patenty	95	198	252	233	patents granted
Wzory użytkowe:					Utility models:
zgłoszone	77	81	92	75	utility model application
udzielone prawa ochronne	35	57	41	66	rights of protection granted

a Zgłoszone w Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej.
Źródło: dane Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.

a Filed at the Patent Office of the Republic of Poland.

S o u r c e: data of the Patent Office of the Republic of Poland.

Spółeczeństwo informacyjne Information society

TABL. 13 (202). **PRZEDSIĘBIORSTWA^a WYKORZYSTUJĄCE WYBRANE TECHNOLOGIE INFORMACYJNO-
-TELEKOMUNIKACYJNE**

Stan w styczniu

ENTERPRISES^a USING SELECTED INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES

As of January

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w % ogółu przedsiębiorstw in percent of total enterprises				
Komputery ^b	97,1	93,1	93,0	94,0	Computers ^b
Dostęp do Internetu	95,0	92,1	91,7	93,3	Internet access
Dostęp do Internetu przez łącze szerokopasmowe	68,4	90,2	91,0	93,3	Internet access via broadband connection
w tym mobilne łącze szeroko- pasmowe	20,9	62,8	61,3	66,6	of which mobile broadband
Własna strona internetowa	63,3	64,4	65,2	64,7	Own Website
Media społecznościowe ^c	21,8	23,2	27,2	Social media ^c

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9. b Stacjonarne i przenośne np. laptopy (notebooki); od 2015 r. również smartfony i nettopy; dane nie obejmują komputerów zintegrowanych z innymi urządzeniami na jednej płycie montażowej, komputerów służących do sterowania i regulacji procesów technologicznych). c Serwisy społecznościowe, blogi, strony umożliwiające udostępnianie multimediów i narzędzi wymiany informacji Wiki.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons. b Desktop and portable computers e.g. laptops (notebooks); since 2015 including smartphones and nettops; data do not include computers integrated to other machines or devices on the same assembly board, computers used for the control and regulation of technological processes. c Social networks, blogs, multimedia content sharing websites, Wiki based knowledge sharing tools.

TABL. 14 (203). **CELE WYKORZYSTANIA INTERNETU W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a**
 PURPOSE OF USING THE INTERNET BY ENTERPRISES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w % ogółu przedsiębiorstw in percent of total enterprises				
Przedsiębiorstwa wykorzystujące Internet w kontaktach z administracją publiczną ^b	90,1	91,6	93,2	94,7	Enterprises using the Internet in their contacts with public administration ^b
Przedsiębiorstwa prowadzące sprzedaż przez sieci komputerowe	11,5	11,6	10,6	13,8	Enterprises which received orders via computer networks
Przedsiębiorstwa dokonujące zakupów przez sieci komputerowe	15,5	31,3	28,6	29,1	Enterprises which sent orders via computer networks

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9. b Przedsiębiorstwa wykorzystują Internet głównie w celu: pozyskiwania informacji, pobierania i odsyłania wypełnionych formularzy, obsługi procedur administracyjnych oraz składania ofert dotyczących zamówień publicznych.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons. b Enterprises use the Internet mainly for: obtaining information, downloading and returning filled in forms, treating an administrative procedure, submitting a proposal in a public electronic tender system.

DZIAŁ XIV CENY

Uwagi ogólne

1. Podstawę do opracowania **wskaźników cen towarów i usług konsumpcyjnych** stanowi obserwacja cen reprezentantów towarów i usług konsumpcyjnych oraz niekonsumpcyjnych (ok. 1700–2100 w różnych latach).

Wskaźniki cen towarów i usług **konsumpcyjnych** obliczono przy przyjęciu systemu wag opracowanego na podstawie struktury wydatków (bez spożycia naturalnego i wydatków na ubezpieczenie na życie) gospodarstw domowych na zakup towarów i usług konsumpcyjnych z roku poprzedzającego rok badany, uzyskanej z badania budżetów gospodarstw domowych. Grupowania towarów i usług konsumpcyjnych dokonano na podstawie Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP, do 2013 r. – COICOP/ HICP). Dodatkowo wyodrębniono „towary konsumpcyjne” (w tym towary nieżywnościowe) i „usługi konsumpcyjne”.

2. Informacje o **cenach detalicznych** są wynikiem badania cen prowadzonego w zakresie:

- towarów i usług konsumpcyjnych,
- towarów i usług niekonsumpcyjnych nabywanych przez ludność na cele produkcyjno-inwestycyjne związane głównie z rolnictwem.

Źródłem informacji o cenach detalicznych towarów i usług są notowania cen dokonywane przez ankietatorów w wybranych punktach sprzedaży, w wytypowanych rejonach badania cen.

Ceny roczne obliczono jako średnie arytmetyczne przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach, z wyjątkiem rocznych cen ziemniaków, które obliczono przy zastosowaniu współczynników wyrażających udział zakupów dokonywanych przez ludność w poszczególnych miesiącach roku.

3. Dane o **cenach skupu** dotyczą cen produktów rolnych skupowanych przez podmioty gospodarze bezpośrednio od ich producentów.

Przeciętne ceny roczne obliczono jako iloraz wartości (bez podatku od towarów i usług – VAT) i ilości poszczególnych produktów rolnych.

4. Źródłem informacji o **cenach produktów rolnych i zwierząt gospodarskich uzyskiwanych przez rolników na targowiskach** są miesięczne notowania cen dokonane przez stałych ankietatorów na celowo wytypowanych targowiskach.

Przeciętne ceny roczne obliczono jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach.

CHAPTER XIV PRICES

General notes

1. The basis for compiling the **price indices of consumer goods and services** is price observation of representatives of consumer and non-consumer goods and services (about 1700–2100 in various years).

Price indices of **consumer goods and services** have been calculated applying the weight system based on the structure of households' expenditure (excluding own consumption and expenditures on life insurance) on purchasing consumer goods and services, from the year preceding the surveyed year, derived from the household budget survey. The grouping of consumer goods and services is presented on the basis of the Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP, until 2013 – COICOP/HICP). Additionally, "consumer goods" (of which non-foodstuffs) and "consumer services" are distinguished.

2. Information about **retail prices** comes from the following price surveys:

- consumer goods and services,
- non-consumer goods and services purchased for production and investment purposes, mainly with agriculture.

The sources of information on retail prices of goods and services are the following quotations conducted by price collectors in selected sales outlets, in selected price survey regions.

Annual prices have been computed as the arithmetic means of the average monthly prices apart from annual prices of potatoes, which have been calculated with the use of coefficients expressing monthly shares of purchases made by consumers in particular months of a year.

3. Data on **procurement prices** concern agricultural products prices purchased by economic entities directly from their producers.

Average annual prices were calculated as a quotient of value (without value added tax – VAT) and quantity of each agricultural product.

4. The information on **prices of agricultural products and livestock received by farmers on marketplaces** comes from price quotations of agricultural products, provided by a network of interviewers collecting it on selected marketplaces.

Average annual prices were calculated as arithmetic mean of average monthly prices.

TABL. 1 (204). WSKAŹNIKI CEN TOWARÓW I USŁUG KONSUMPCYJNYCH
PRICE INDICES OF CONSUMER GOODS AND SERVICES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	rok poprzedni = 100		previous year = 100		
O G Ó Ł E M	102,8	98,9	99,4	102,3	T O T A L
w tym:					of which:
Żywność i napoje bezalkoholowe	102,0	98,0	101,1	104,4	Food and non-alcoholic beverages
Napoje alkoholowe i wyroby tytonio- we	106,2	101,2	100,9	100,7	Alcoholic beverages and tobacco
Odzież i obuwie	96,5	96,8	96,9	95,5	Clothing and footwear
Mieszkanie.....	103,4	100,5	99,4	102,1	Dwelling
Zdrowie.....	103,0	102,2	98,9	101,1	Health
Transport	107,3	90,5	95,0	104,7	Transport
Rekreacja i kultura.....	101,4	101,0	96,7	101,5	Recreation and culture
Edukacja.....	104,8	100,6	100,3	100,7	Education

TABL. 2 (205). CENY DETALICZNE WYBRANYCH TOWARÓW I USŁUG
RETAIL PRICES OF SELECTED GOODS AND SERVICES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w zł in zł				
Ryż – za 1 kg.....	4,16	3,79	3,64	3,60	Rice – per kg
Chleb pszenno-żytni – za 0,5 kg	1,98	2,27	2,29	2,35	Wheat-rye bread – per 0,5 kg
Makaron jajeczny – za 400 g.....	3,62	3,70	3,74	3,88	Egg pasta – per 400 g
Mąka pszenna – za 1 kg.....	1,92	2,12	2,15	2,18	Wheat flour – per kg
Mięso wołowe z kością (rostbef) – za 1 kg.....	22,16	29,17	30,53	32,56	Beef meat, bone-in (roast beef) – per kg
Mięso wieprzowe bez kości – schab środkowy – za 1 kg (do 2016 r. z kością)	12,96	13,23	13,26	17,48	Pork meat, boneless – centre loin – per kg (untill 2016 – bone in)
Kurczęta patroszone – za 1 kg.....	6,11	6,76	6,69	6,96	Disembowelled chicken – per kg
Szynka wieprzowa gotowana – za 1 kg.....	21,35	22,80	23,14	24,29	Pork ham, boiled – per kg
Kiełbasa wędzona ^a – za 1 kg	13,41	13,64	13,99	16,78	Sausage smoked ^a – per kg
Filety z morszczuka mrożone – za 1 kg.....	17,08	23,31	24,58	24,74	Fillets of hake, frozen – per kg
Karp świeży – za 1 kg.....	13,17	14,14	14,38	15,10	Fresh carp – per kg
Śledź solony odgłowiony – za 1 kg....	9,00	11,80	12,09	12,72	Salted herring, headless – per kg
Mleko krowie spożywcze o zawartości tłuszczu 3–3,5%, sterylizowane – za 1 l.....	2,69	2,87	2,76	2,73	Cows' milk, fat content 3–3,5%, sterilized – per l
Ser twarogowy półtłusty – za 1 kg.....	11,42	12,72	12,56	12,67	Semi-fat cottage cheese – per kg
Ser dojrzewający – za 1 kg.....	17,36	19,33	18,09	20,54	Ripening cheese – per kg
Śmietana o zawartości tłuszczu 18% – za 200 g ^b	1,56	1,69	1,67	1,73	Sour cream, fat content 18% – per 200 g ^b
Jaja kurze świeże – za 1 szt.....	0,44	0,48	0,48	0,53	Hen eggs, fresh – per piece
Masło świeże o zawartości tłuszczu ok. 82,5% – za 200 g.....	4,08	4,02	3,89	5,52	Fresh butter, fat content about 82,5% – per 200 g
Olaj rzepakowy produkcji krajowej – za 1 l.....	5,59	5,74	5,67	6,04	Rape-oil, domestic production – per l
Pomarańcze – za 1 kg.....	5,52	4,59	4,97	5,46	Oranges – per kg
Jabłka ^c – za 1 kg	2,56	2,57	2,64	2,98	Apples ^c – per kg
Buraki ^c – za 1 kg.....	1,65	1,71	1,84	1,81	Beetroots ^c – per kg
Marchew ^c – za 1 kg.....	1,91	2,34	2,25	2,05	Carrots ^c – per kg

a Dane za 2017 r. nie w pełni porównywalne z danymi za lata poprzednie z uwagi na zmianę reprezentanta objętego badaniem cen. b W 2010 r. – za 200 ml. c Średnie ceny roczne obliczono przy zastosowaniu współczynników wyrażających udział zakupów dokonanych przez ludność w poszczególnych miesiącach roku.

a In 2017 data not fully comparable to those for the previous years due to change of the representative item covered by the price survey. b In 2010 – per 200 ml. c Annual average prices were calculated with the use of coefficients expressing monthly shares of purchases made by consumers in particular months of a year.

TABLE 2 (205). CENY DETALICZNE WYBRANYCH TOWARÓW I USŁUG (dok.)
RETAIL PRICES OF SELECTED GOODS AND SERVICES (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w zł in zł				
Ziemniaki ^c – za 1 kg	1,21	1,06	1,20	1,17	Potatoes ^c – per kg
Cukier biały kryształ – za 1 kg	2,78	2,22	2,85	3,02	White sugar, crystallized – per kg
Kawa naturalna mielona – za 250 g ..	5,97	6,50	6,66	6,99	Natural coffee, ground – per 250 g
Herbata czarna, liściasta – za 100 g	3,28	3,88	3,77	3,83	Black tea, leaf – per 100 g
Wódka czysta 40% – za 0,5 l ^d	19,54	25,19	24,34	24,37	Vodka pure 40% – per 0,5 l ^d
Papierosy – za 20 szt.	9,16	12,79	13,35	13,81	Cigarettes – per 20 pcs
Garnitur męski 2-częściowy z tkaniny z udziałem wełny – za 1 kpl. ^d	436,21	662,45	656,26	646,16	Men's suit fabrics and of wool – per set ^d
Półbuty męskie skórzane, na podszwie nieskórzanej – za 1 parę	156,28	183,53	189,18	193,23	Men's low leather shoes with non-leather sole – per pair
Półbuty damskie skórzane, na podszwie nieskórzanej – za 1 parę	150,43	177,61	183,21	189,95	Women's low leather shoes with non-leather sole – per pair
Podzelowanie obuwia męskiego – za 1 parę	35,92	36,72	37,13	37,82	Resoling men's shoes – per pair
Zimna woda z miejskiej sieci wodociągowej – za 1 m ³	2,91	3,68	3,77	3,84	Cold water by municipal water-system – per m ³
Energia elektryczna dla gospodarstw domowych (taryfa całodobowa) ^e – za 1 kWh	0,58	0,64	0,64	0,64	Electricity for households (all-day tariff) ^e – per kWh
Gaz ziemny wysokometanowy z sieci dla gospodarstw domowych ^{ef} – za 1 kWh	2,43	0,24	0,21	0,21	Natural net-gas, high-methanated for households ^{ef} – per kWh
Węgiel kamienny – za 1 t	743,06	809,85	801,66	847,47	Hard coal – per t
Ciepła woda – za 1 m ³	16,68	20,51	20,56	20,35	Hot water – per m ³
Centralne ogrzewanie lokali mieszkalnych – za 1 m ² p u	3,63	4,74	4,62	4,49	Heating of dwellings – per m ² of useful floor area
Chłodziarko-zamrażarka typu domowego, poj. ok. 340 l ^g	1213	1113	1067	1659	Fridge-freezer, capacity about 340 l ^g
Pralka automatyczna typu domowego, na 5–7 kg suchej bielizny ^h	1145	1238	1232	1251	Automatic washing machine, dry-linen capacity not exceeding 5–7 kg ^h
Odkurzacz typu domowego	355,86	342,23	341,29	341,82	Vacuum cleaner
Żelazko z nawilżaczem	171,01	167,05	170,95	184,98	Iron with duschsystem
Proszek do prania – za 300 g ⁱ	4,47	5,37	5,49	5,52	Washing powder – per 300 g ⁱ
Benzyna silnikowa bezołowiowa, 95-oktanowa – za 1 l	4,54	4,67	4,37	4,63	Unleaded 95 octane motor petrol – per l
Bilet normalny na przejazd autobusem miejskim, jednorazowy	2,40	3,03	3,06	2,95	Regular ticket for travelling by intra-urban bus
Przejazd taksówką osobową, taryfa dzienna – za 5 km	14,23	15,31	15,59	16,00	Taxi daily fare – for 5 km distance
Bilet normalny do kina	14,16	17,33	17,77	18,29	Regular cinema ticket
Ondulacja na zimno włosów damskich	61,09	72,21	74,38	77,82	Women's cold wave
Ciągnik rolniczy	76803	175927	175945	178793	Farm tractor
Kopaczka do ziemniaków ciągnikowa 2-rzędowa, zawieszana	11662	14360	14584	15504	Tractor potato elevator digger 2-row, mounted
Mocznik nawozowy 46% N – za 25 kg	30,69	38,45	35,96	36,76	Urea, nutritive content 46% N – per 25 kg
Przemiał pszenicy – za 1 dt	17,25	24,71	25,38	25,38	Grinding of wheat – per dt
Badanie kliniczne krowy	26,55	34,36	35,89	37,10	Cow's clinical examination

c Średnie ceny roczne obliczono przy zastosowaniu współczynników wyrażających udział zakupów dokonanych przez ludność w poszczególnych miesiącach roku. d Dane nie w pełni porównywalne z danymi za lata poprzednie z uwagi na zmianę w 2015 r. reprezentanta objętego badaniem cen. e Łącznie z opłatami stałymi i zmiennymi. f W 2010 r. – za 1 m³. g W 2010 r. – poj. ok. 300 l. h W 2010 r. – na 5 kg suchej bielizny. i W 2010 r. – za 400 g, w 2015 r. – za 280 g.

c Annual average prices were calculated with the use of coefficients expressing monthly shares of purchases made by consumers in particular months of a year. d Data not fully comparable to those for previous years due to the change in 2015 of representative item covered by the price survey. e Including standing and variable charges. f In 2010 – per 1 m³. g In 2010 – capacity about 300 l. h In 2010 – dry-linen capacity not exceeding 5 kg. i In 2010 – per 400 g, in 2015 – per 280 g.

TABL. 3 (206). PRZECIĘTNE CENY SKUPU WAŻNIEJSZYCH PRODUKTÓW ROLNYCH
AVERAGE PROCUREMENT PRICES OF MAJOR AGRICULTURAL PRODUCTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w zł in zł				
Ziarno zbóż konsumpcyjnych i paszowych – za 1 dt:					Cereal grain consumer and for feeds – per dt:
pszenicy.....	59,94	67,87	63,59	67,22	wheat
żyta	43,25	51,41	51,51	54,73	rye
jęczmienia.....	49,04	59,96	58,10	60,87	barley
owsa i mieszanek zbożowych	37,04	49,72	54,78	52,45	oats and cereal mixed
pszenżyta	46,28	57,07	58,07	58,85	triticale
Ziemniaki – za 1 dt	34,73	41,67	41,22	38,99	Potatoes – per dt
w tym jadalne (bez wczesnych).....	64,01	57,01	59,75	61,32	of which edible (excluding early kinds)
Buraki cukrowe – za 1 dt.....	11,48	12,40	11,33	9,50	Sugar beets – per dt
Rzepak i rzepik przemysłowy – za 1 dt.....	127,86	155,65	160,20	163,08	Industrial rape and turnip rape – per dt
Liście tytoniu – za 1 dt.....	516,91	912,96	1002,21	836,39	Raw tobacco – per dt
Chmiel surowy – za 1 dt.....	1109,94	1378,74	2022,02	1870,27	Raw hop – per dt
Żywiec rzeźny – za 1 kg:					Animals for slaughter – per kg:
bydło (bez cieląt)	4,78	6,25	6,13	6,50	cattle (excluding calves)
cielęta	6,08	7,70	6,02	6,51	calves
trzoda chlewna	3,85	4,33	4,73	5,06	pigs
Mleko krowie – za 1 l.....	1,05	1,14	1,09	1,37	Cows' milk – per l
Jaja kurze konsumpcyjne – za 1 szt.	0,19	0,22	0,19	0,23	Consumer hen eggs – per piece

TABL. 4 (207). PRZECIĘTNE CENY UZYSKIWANE PRZEZ ROLNIKÓW NA TARGOWISKACH
AVERAGE MARKETPLACE PRICES RECEIVED BY FARMERS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w zł in zł				
Ziarno zbóż – za 1 dt:					Cereal grain – per dt:
pszenicy.....	64,11	79,94	79,75	80,81	wheat
żyta	47,47	58,78	58,66	63,87	rye
jęczmienia.....	57,24	74,45	74,31	75,23	barley
owsa	51,17	63,92	68,94	71,78	oats
pszenżyta	53,85	69,68	68,60	70,76	triticale
Ziemniaki (bez jadalnych wczesnych) – za 1 dt.....	94,78	82,24	98,03	92,97	Potatoes (excluding edible early kinds) – per dt
Siano łąkowe – za 1 dt.....	45,07	40,56	24,67	.	Hay meadow – per dt
Słoma zbóż ozimych – za 1 dt.....	48,34	27,56	13,56	.	Straw of winter cereals – per dt
Zwierzęta gospodarskie – za 1 szt.:					Livestock – per head:
jałówka 1-rocza.....	1203	.	.	.	one-year heifer
prosię na chów	125,11	143,88	146,94	159,64	piglet
koń roboczy	3667	5333	5515	5750	farm horse
Żywiec rzeźny – cielęta – za 1 kg.....	9,83	.	.	.	Animals for slaughter – calves – per kg
Jaja kurze – za 1 szt.....	0,47	0,60	0,60	0,65	Hen eggs – per piece

DZIAŁ XV ROLNICTWO, ŁOWIECTWO I LEŚNICTWO

Uwagi ogólne

Rolnictwo

1. Prezentowane informacje opracowano **metodą rodzaju działalności** i dotyczą działalności rolniczej w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej prowadzonej przez podmioty gospodarcze niezależnie od sekcji PKD 2007, do której są zaliczane.

2. **Gospodarstwo rolne** to jednostka wyodrębniona pod względem technicznym i ekonomicznym, posiadająca odrębne kierownictwo (użytkownik lub zarządzająca) i **prowadząca działalność rolniczą**.

Gospodarstwo indywidualne to gospodarstwo rolne użytkowane przez osobę fizyczną.

Gospodarstwa indywidualne obejmują:

- 1) gospodarstwa o powierzchni 1 ha i więcej użytków rolnych;
- 2) gospodarstwa o powierzchni poniżej 1 ha użytków rolnych (w tym nieposiadające użytków rolnych) prowadzące produkcję rolną (roślinną i zwierzęcą) o znaczącej – określonej odpowiednimi progami – skali, w tym działy specjalne produkcji rolnej.

Do **działalności rolniczej** zaliczamy działalność związaną z uprawą roślin, która obejmuje: wszystkie uprawy rolne (w tym grzyby jadalne), warzywnictwo i ogrodnictwo, szkółkarstwo, hodowlę i nasiennictwo roślin rolniczych i ogrodniczych oraz chów i hodowlę zwierząt gospodarskich, tj. bydła, owiec, kóz, koni, trzody chlewnej, drobiu, królików, pozostałych zwierząt futerkowych, dzikich zwierząt utrzymywanych w gospodarstwie dla produkcji mięsa (np. dziki, sarny, daniele) i pszczoł, a także działalność polegającą na utrzymaniu użytków rolnych według zasad dobrej kultury rolnej (zgodnie z normami).

3. Zgodnie z definicjami w ust. 2, od 2010 r. w badaniach rolniczych nie ujmuje się posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali (poniżej określonych progów).

4. **Powierzchnia użytków rolnych** obejmuje powierzchnię użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej i użytków rolnych pozostałych.

Użytki rolne w dobrej kulturze rolnej – utrzymywane zgodnie z normami spełniającymi wymogi Ustawy z dnia 5 II 2015 r. o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 1551 z późn. zm.) – prezentuje się w podziale na: powierzchnię pod zasiewami, grunty ugorowane, uprawy trwałe (w tym sady), ogrody przydomowe, łąki trwałe i pastwiska trwałe.

CHAPTER XV AGRICULTURE, HUNTING AND FORESTRY

General notes

Agriculture

1. The presented information was compiled using the **kind-of-activity method** and concerns agricultural activity in the area of crop and animal production conducted by economic entities regardless of the section of the NACE Rev. 2 in which they are included.

2. An **agricultural holding** is understood as a single unit, both technically and economically, which has a single management (holder or manager) and which **conducts agricultural activity**.

Private farm is understood as an agricultural holding used by a natural person.

Private farms include:

- 1) holdings with an area of 1 ha or more of agricultural land;
- 2) holdings with an area of less than 1 ha of agricultural land (including holdings without agricultural land) conducting agricultural production (crop and animal output) of significant – determined by the appropriate thresholds – scale, of which special branches of agricultural activities.

An **agricultural activity** includes activity related to the cultivation of plants, which covers: all field crops (including mushrooms), vegetable gardening and horticulture, nursery, cultivation and seed production of agricultural and horticultural crops as well as activity related to rearing and breeding of livestock, such as cattle, sheep, goats, horses, pigs, poultry, rabbits, other fur-covered animals, wild animals kept for slaughter (such as wild boar, roe deer, fallow deer) and bees, as well as activity of maintaining agricultural land in accordance with cultivation principles with respects for environment protection requirements (according to the norms).

3. According to the definitions in item 2, since 2010 agricultural surveys have not included owners of agricultural land who do not conduct agricultural activities, and owners of less than 1 ha of agricultural land who conduct agricultural activities on a small scale (below the specified thresholds).

4. The **agricultural land area** including area of agricultural land in a good agricultural condition and other agricultural land.

Agricultural land in a good agricultural condition – maintained in accordance with norms meeting requirements of the Law on payments under direct support schemes, dated 5 II 2015 (uniform text Journal of Laws 2015 item 1551 with later amendments) – is presented on the basis of a division into sown area, fallow land, permanent crops (including orchards), kitchen gardens, permanent meadows and permanent pastures.

Użytki rolne pozostałe to użytki rolne nieużytkowane i nieutrzymywane w dobrej kulturze rolnej.

Powierzchnia zasiewów to powierzchnia wszystkich upraw zasianych i zasadzonych w gospodarstwie rolnym, z wyłączeniem powierzchni upraw zaliczanych od 2010 r. do upraw trwałych, a także powierzchni ogrodów przydomowych oraz upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny.

Dane o powierzchni i produkcji warzyw oraz truskawek uwzględniają ich uprawę w ogrodach przydomowych. Od 2013 r. dane dotyczące truskawek obejmują także uprawy ekologiczne.

Od 2014 r. powierzchnie upraw warzywniczych, sadowniczych oraz truskawek są szacowane wyłącznie według położenia gruntów.

Grunty ugorowane to grunty orne niewykorzystywane do celów produkcyjnych, ale utrzymane według zasad dobrej kultury rolnej, przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska, łącznie z powierzchnią upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny (nawozy zielone).

Uprawy trwałe to łączna powierzchnia plantacji drzew i krzewów owocowych oraz ich szkółek (**sady**), szkółek drzew i krzewów ozdobnych, szkółek drzew leśnych do celów handlowych, innych upraw trwałych, w tym wikliny oraz drzew i krzewów owocowych rosnących poza plantacjami, a także upraw trwałych pod osłonami.

Ogrody przydomowe to powierzchnia upraw przeznaczonych przede wszystkim na samozaopatrzenie. Do ogrodów przydomowych nie zalicza się powierzchni trawników i ogrodów ozdobnych oraz powierzchni przeznaczonej na rekreację.

Łąki i pastwiska są to łąki i pastwiska trwałe, do których nie zalicza się gruntów ornych obsianych trawami w ramach płodozmianu.

5. Globalna produkcja rolnicza obejmuje:

- 1) **produkcję roślinną**, tj. surowe (nieprzetworzone) produkty pochodzenia roślinnego (zbiory danego roku);
- 2) **produkcję zwierzęcą**, tj. produkcję żywca rzeźnego oraz surowych (nieprzetworzonych) produktów pochodzenia zwierzęcego i przyrost pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego), do którego zaliczono: bydło, trzodę chlewną, owce, konie i drób.

Końcowa produkcja rolnicza stanowi sumę wartości: produkcji towarowej, spożycia naturalnego produktów rolnych pochodzących z własnej produkcji, przyrostu zapasów produktów roślinnych i zwierzęcych oraz przyrostu wartości pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego). Produkcja końcowa, w odróżnieniu od produkcji globalnej, nie obejmuje tych produktów pochodzących z własnej produkcji, które zostały zużyte na cele produkcyjne, np. pasz, materiału siewnego, obornika.

Towarowa produkcja rolnicza stanowi sumę sprzedaży produktów rolnych do skupu oraz na targowiskach.

W produkcji rolniczej (globalnej, końcowej i towarowej) prezentowane dane nie uwzględniają płatności

Other agricultural land is agricultural land which is not used and not maintained in a good condition.

Sown area is the area of all crops sown and planted in the agricultural holding, except for the area of crops which since 2010 were included to permanent crops, as well as the area of kitchen gardens as well as area intended for ploughing, cultivated as major crops.

Data on the area and production of vegetables and strawberries include their cultivation in the kitchen gardens. Since 2013 data on strawberries include also organic cultivation of this species.

Since 2014 the area of vegetables, fruit and strawberries have been estimated only by the field location.

Fallow land is the arable land not used for production purposes but maintained in a good agricultural condition, in compliance with the environmental protection requirements, as well as the crop area intended for ploughing of plants cultivated as major crops (green fertilizers).

Permanent crops stand for the total plantation area of fruit-bearing trees and shrubs, and their nurseries (**orchards**), nurseries of ornamental trees and shrubs, and nurseries of forest trees for commercial purposes, as well as other permanent crops, of which wicker, fruit-bearing trees and shrubs grown outside plantations, as well as other permanent crops cultivated under covers.

Kitchen gardens stand for the area of crops which mainly serve as self-supplies. The area of lawns and ornamental gardens, as well as recreation area, should not be treated as part of kitchen gardens.

Meadows and pastures are understood as permanent meadows and pastures, and do not include arable land sown with grass as part of crop rotation.

5. Gross agricultural output includes:

- 1) **crop output**, i.e., raw (not processed) products of plant origin (production for a given year);
- 2) **animal output**, i.e., production of animals for slaughter, raw (not processed) products of animal origin as well as the increase in farm animal stocks (livestock – the basic and working herd), which include: cattle, pigs, sheep, horses and poultry.

Final agricultural output is the sum of the following values: market output, own consumption of agricultural products from own production, increases in inventories products of plant and animal origin and the increase in farm animal stocks (livestock – the basic and working herd). Final output, as opposed to gross output, does not include those products from own output that were utilized for production purposes, e.g. feed, sown material, manure.

Agricultural market output is the sum of agricultural product sales at procurement centres and on marketplaces.

Agricultural output (gross, final and market) the presented data are not include supplementary area

uzupełniających do powierzchni upraw (m.in. chmielu, tytoniu, zbóż, oleistych, strączkowych i roślin przeznaczonych na nasiona oraz na paszę).

6. Przy ustalaniu produkcji rolniczej w cenach stałych przyjęto średnie krajowe ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany (dla sprzedaży targowiskowej – ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach, dla pozostałych elementów produkcji – średnie ceny skupu), z wyjątkiem ziemniaków, warzyw i owoców, w przypadku których przyjmuje się średnie ceny z dwóch kolejnych lat, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego, np. dla 2016 r. – z lat 2015 i 2016.

7. Dane o **produkcji, plonach i skupie**: zbóż, strączkowych i oleistych dotyczą ziarna. Dane dotyczące **zbóż** obejmują: zboża podstawowe, mieszanki zbożowe, kukurydzę na ziarno, grykę, proso i inne zbożowe. Dane dotyczące **zbóż podstawowych**, tj. pszenicy, żyta, jęczmienia, owsa i pszenżyta – jeśli nie zaznaczono inaczej – nie obejmują mieszanek zbożowych.

Strączkowe na ziarno obejmują: konsumpcyjne (groch, fasola, bób oraz pozostałe) i pastewne (peluszką, wyka, łubin, bobik oraz pozostałe, np. mieszanki strączkowe).

Do upraw **przemysłowych** zalicza się: buraki cukrowe, uprawy roślin oleistych (rzepak, rzepik, mak, słonecznik, soja, gorczyca i len oleisty), włóknistych (len, konopie) i innych przemysłowych (tj. tytoń, chmiel, cykorię).

Uprawy **pastewne** obejmują: strączkowe pastewne, motylkowe drobnonasienne (w tym wieloletnie, tj. koniczyna, lucerna i esparceta) z innymi pastewnymi i trawami, a także okopowe pastewne (buraki pastewne, brukiew, marchew pastewna, kapusta pastewna, rzepa itp.) oraz kukurydzę na zielonkę.

Dane o produkcji **żywca rzeźnego** obejmują: skup zwierząt rzeźnych (pomniejszony o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu), ubój przemysłowy oraz ubój z przeznaczaniem na sprzedaż i samozaopatrzenie. Produkcja żywca rzeźnego zbilansowana jest importem i eksportem zwierząt żywych.

8. Dane o **ciągnikach rolniczych** dotyczą ciągników 4-kołowych i gąsienicowych.

9. **Skup produktów rolnych** dotyczy ilości i wartości produktów rolnych (roślinnych i zwierzęcych) skupionych przez podmioty gospodarcze bezpośrednio od producentów.

10. **Lata gospodarcze** obejmują okres od 1 VII do 30 VI (np. rok gospodarczy 2016/17 oznacza okres od 1 VII 2016 r. do 30 VI 2017 r.).

11. Do wyliczeń wskaźników natężenia przyjęto – jeśli nie zaznaczono inaczej – użytki rolne, powierzchnię zasiewów i zwierzęta gospodarskie według stanu w czerwcu, a w 2010 r. na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego we wrześniu 2010 r. według stanu w dniu 30 VI.

12. Dane o użytkowaniu gruntów, powierzchni zasiewów, zbiorach i plonach ziemioplodów, zwierzętach gospodarskich i produkcji zwierzęcej oraz o ciągnikach opracowano na podstawie sprawozdawczości, wyników badań reprezentacyjnych, wyników spisów rolniczych i szacunków.

payments calculated for particular year (among others: hop, tobacco, cereals, oilseeds crops, pulses and plants intended for seeds and feed).

6. The average national current prices for the year preceding the surveyed year were assumed in calculating agricultural output in constant prices (for market sales – prices received by farmers at marketplaces, for other elements of production – average procurement prices), excluding potatoes, vegetables and fruits, for which the average prices for two consecutive years, i.e., from the year preceding the surveyed year and from the survey year, e.g. for 2016 – the prices from 2015 and 2016, are assumed.

7. Data regarding the **production, yields and procurement** of: cereals, pulses and oilseeds plants as well as cereals concerns grain. Data concerning **cereals** include: basic cereals, cereal mixed, maize for grain, buckwheat, millet and other cereals. Data regarding **basic cereals**, i.e., wheat, rye, barley, oats and triticale, unless otherwise indicated, do not include cereal mixed.

Pulses for grain include: consumer pulses (peas, beans, broad beans and others) and feed pulses (field peas, vetch, lupine, field beans and others, e.g. pulses mixed).

Industrial crops include: sugar beets, oilseeds crops (rape, turnip rape, poppy, sunflower, soya, mustard and oil-flax), fibrous plants (flax, hemp) and other industrial plants (i.e. tobacco, hop, chicory).

Feed plants include: pulses, legumes (of which perennial legumes: clover, lucerne and sainfoin) with other feed plants and field grasses, as well as root plants (fodder beet, rutabaga, fodder carrot, fodder cabbage, turnip) and maize for green feed.

Data regarding the production of **animals for slaughter** concern the purchase of animals for slaughter (excluding animals selected for further breeding), livestock slaughter in slaughterhouses and slaughter intended for sales and consumption. Production of animals for slaughter is balanced by import and export of live animals.

8. Data regarding **agricultural tractors** concern 4-wheeled and tracked tractors.

9. **Procurement of agricultural products** includes the quantity and value of agricultural products (crop and animal origin) purchased by economic entities directly from producers.

10. **Farming years** cover the period from 1 VII to 30 VI (e.g. the 2016/17 farming year covers the period from 1 VII 2016 to 30 VI 2017).

11. Intensity ratios were calculated on the basis of agricultural land, sown area, and live-stock as of June, unless otherwise indicated, in 2010 on the basis of the Agricultural Census conducted in September 2010 – as of 30 VI.

12. Data regarding land use, sown area, crop production and yields, livestock and animal-based production, as well as tractors were compiled on the basis of reports, results of sample surveys, agricultural census results and estimates.

13. Dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – prezentuje się według siedziby użytkownika gospodarstwa.

Leśnictwo

1. Informacje w zakresie leśnictwa dotyczą:
- 1) **lasów publicznych** stanowiących własność:
 - a) Skarbu Państwa – zarządzanych oraz użytkowanych czasowo lub wierzyciele przez:
 - Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe (w skrócie „Lasy Państwowe”), nadzorowane przez Ministra Środowiska,
 - jednostki ochrony przyrody (parki narodowe),
 - jednostki organizacyjne innych ministrów, wojewodów, gmin lub związków komunalnych i Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolniczego (do 31 VIII 2017 r. – Agencja Nieruchomości Rolnych),
 - b) gmin (w tym gmin mających również status miasta na prawach powiatu),
 - c) innych jednostek publicznych, np. szkół wyższych, instytucji naukowych itp.;
 - 2) **lasów prywatnych** stanowiących własność:
 - a) osób fizycznych,
 - b) wspólnot gruntowych będących własnością wszystkich lub części mieszkańców wsi,
 - c) spółdzielni produkcji rolniczej,
 - d) innych osób prawnych.

2. **Powierzchnia gruntów leśnych** obejmuje powierzchnię lasów oraz gruntów związanych z gospodarką leśną.

Do **powierzchni lasów** zalicza się grunty o zwartej powierzchni co najmniej 0,1 ha:

- pokryte roślinnością leśną (powierzchnia zalesiona),
- przejściowo pozbawione roślinności leśnej (zręby, halizny, płazowiny, plantacje choinek i krzewów oraz polećka łowieckie).

Są to grunty przeznaczone do produkcji leśnej lub wchodzące w skład rezerwatów przyrody i parków narodowych albo wpisane do rejestru zabytków.

Do **gruntów związanych z gospodarką leśną** zalicza się grunty zajęte pod wykorzystywane dla potrzeb gospodarki leśnej: budynki i budowle, linie podziału przestrzennego lasu, drogi leśne, szkółki leśne, miejsca składowania drewna itp.

Zręby są to grunty przejściowo pozbawione drzewostanu w ciągu ostatnich 5 lat i przewidywane do odnowienia w najbliższych latach.

Halizny są to grunty przejściowo pozbawione drzewostanu dłużej niż 5 lat oraz uprawy i młodniki I klasy wieku (1–20 lat) o zadrzewieniu niższym niż 0,5 (pełne zadrzewienie – 1,0), przewidywane do odnowienia w najbliższych latach.

Płazowiny są to grunty porośnięte drzewami II klasy wieku (21–40 lat) o zadrzewieniu do 0,3 włącznie albo drzewami III i wyższych klas wieku (41 lat i więcej) o zadrzewieniu do 0,2 włącznie, z wyjątkiem drzewostanów w klasie odnowienia i do odnowienia.

13. Data – unless otherwise stated – are presented by the official residence of the land user.

Forestry

1. Information within the scope of forestry concerns:

- 1) **public forests** owned by:
 - a) the State Treasury – managed and utilized temporarily or perpetually by:
 - State Forests National Forest Holding (abbreviated as „State Forests”) supervised by the Minister of the Environment,
 - nature protection units (national parks),
 - organizational units supervised by different ministers, voivods, gminas or municipal associations and the National Support Centre for Agricultural (until 31 VIII 2017 – the Agricultural Property Agency),
 - b) gminas (of which gminas which are also cities with powiat status),
 - c) other public units, e.g. higher education institutions, science institutions etc.;
- 2) **private forests** owned by:
 - a) natural persons,
 - b) land held in common by all or part of the residents of a village,
 - c) agricultural production cooperatives,
 - d) other legal persons.

2. **Forest land** includes areas of forest as well as land connected with silviculture.

Forest areas include land with a homogeneous area of at least 0,1 ha:

- covered by forest vegetation (wooded area),
- temporarily devoid of forest vegetation (felling sites, blanks, irregularly stocked open stands, coniferous tree and bush plantations, hunting grounds).

These areas are designated for silviculture production, comprising portions of nature reserves and national parks or are registered as nature monuments.

Land connected with silviculture includes land used for purposes of forest management: buildings and structures, spatial division lines in forests, forest roads, forest nurseries, wood stockpiling areas, etc.

Felling sites are areas temporarily devoid of tree stands within the past 5 years and designated for renewal in coming years.

Blanks are areas temporarily devoid of tree stands for longer than 5 years as well as crops and greenwoods in age category I (1–20 years), with plantings at less than 0,5 (full planting at 1,0), designated for renewal in coming years.

Irregularly stocked open stands are areas planted with trees in age category II (21–40 years) with plantings of up to 0,3 inclusive, or planted with trees in age category III or higher (41 years or more) with plantings of up to 0,2 inclusive, excluding tree stands in the restocking class and in the class for restocking.

Drzewostany w klasie odnowienia są to drzewostany rębne i przeszlorębne podlegające jednocześnie użytkowaniu i odnowieniu (pod osłoną), w których co najmniej 50% powierzchni (w drzewostanach użytkowanych rębiami gniazdowymi co najmniej 30% powierzchni) zostało odnowione sztucznie lub naturalnie, oraz drzewostany młodszych klas wieku wymagające przebudowy za pomocą rębni złożonych, z uwagi na złe efekty produkcyjne.

Drzewostany w klasie do odnowienia obejmują drzewostany rębne i przeszlorębne użytkowane rębiami złożonymi, które wymagają uprzedniego odnowienia jako bezwzględnego warunku kontynuacji cięć tymi rębiami.

Drzewostany o budowie przerębowej są to drzewostany składające się z grup i kęp drzew o różnym wieku i wysokości, przenikające się nawzajem na całej powierzchni, w których prowadzone są jednocześnie zabiegi związane z użytkowaniem, odnowieniem i pielęgnowaniem lasu.

Przez **odnowienia** rozumie się powstawanie młodego drzewostanu w miejsce drzewostanu usuwanego lub usuniętego:

- 1) odnowienia sztuczne są to uprawy leśne zakładane przez sadzenie lub siew;
- 2) odnowienia naturalne są to uprawy leśne powstałe na powierzchni lasów z samosiewu i odrośli, uznane za pełnowartościowe i pokrywające co najmniej 50% terenu.

Zalesienia polegają na zakładaniu upraw leśnych na gruntach pozostających poprzednio poza uprawą leśną (niezaliczonych do powierzchni lasów).

Zadrzewienia są to produkcyjne i ochronne skupiska drzew i krzewów na terenach poza lasami. Występują wzdłuż tras komunikacyjnych i cieków wodnych, wśród upraw rolnych, przy domach i budynkach gospodarczych oraz w obrębie zakładów przemysłowych i przy nich. Do zadrzewień nie zalicza się: sadów, plantacji, szkółek drzew i krzewów, cmentarzy, urzędzonej zieleni w miastach i wsiach, ogrodów działkowych, skupisk drzew otaczających obiekty zabytkowe.

3. Lesistość (wskaźnik lesistości) obliczono jako stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni geodezyjnej województwa.

Udział powierzchni gruntów leśnych w powierzchni lądowej województwa obliczono jako stosunek powierzchni lasów i gruntów związanych z gospodarką leśną do powierzchni ogólnej województwa pomniejszonej o grunty pod wodami (obejmujące powierzchniowe wody płynące oraz stojące); od 2002 r. – zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 III 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 1034) – do powierzchni lądowej województwa zalicza się grunty pod stawami oraz rowy użytkowane rolniczo.

4. Dane o pozyskaniu drewna w podziale według sortymentów drzewnych opracowano na podstawie klasyfikacji jakościowo-wymiarowej określonej Polskimi Normami.

Tree stands in the restocking class are tree stands which have reached or passed felling maturity being simultaneously utilized and renewed (under cover), in which at least 50% of the area (in tree stands utilized through nested fellings of at least 30% of the area) was renewed artificially or naturally as well as tree stands in the lower age categories requiring reconstruction through complex fellings in view of poor production results.

Tree stands in the class for restocking include tree stands that have reached or passed felling maturity, that are utilized through complex fellings and that require prior renewal as the necessary condition for continuation of these fellings.

Tree stands with a selection structure are tree stands consisting of groups and clumps of trees of various ages and heights, intermingled throughout the entire stand, in which activity connected with the utilization, renewal and tending of the forest is conducted simultaneously.

Renewals are understood as new tree stands formed in place of removed stands:

- 1) artificial renewals are tree crops established through planting or sowing;
- 2) natural renewals are tree crops formed in woodland areas through self-seeding and offshoots, considered full-value and covering at least 50% of the area.

Afforestation consists in establishing woodland crops on land previously outside silviculture (not included in forest area).

Plantings are productive and protective clusters of trees and shrubs outside the forest. The term includes trees along roads, rivers, canals and among agricultural crops, on farmlands and within plants area. The term excludes orchards, plantations, forest and shrub nurseries, cemeteries and estate green belts within cities and rural, home gardens and allotments, trees and shrubs surrounding monumental places.

3. Forest cover (the forest cover indicator) was calculated as the percentage ratio of forest area to the total geodesic area of the voivodship.

Share of forest land in land area of the voivodship is calculated as the percentage ratio of forest area (including land connected with silviculture) to the total area of the voivodship without lands under waters (i.e. surface flowing waters and surface standing waters). According to the decree of the Minister of Regional Development and Construction dated 29 III 2001 in regard to the registration of land and buildings (uniform text Journal of Laws 2016 item 1034) – land under ponds as well as ditches used for agricultural purposes have been calculated to land area.

4. Data on removals in the rows according to wood assortments were compiled on the quality-size classification defined by Polish Norms.

Rolnictwo Agriculture

TABL. 1 (208). WAŻNIEJSZE WYNIKI EKONOMICZNO-PRODUKCYJNE W ROLNICTWIE^a
MAJOR ECONOMIC AND PRODUCTION RESULTS IN AGRICULTURE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Gospodarstwa rolne ^b w tys.	125,7	.	121,2	.	Agricultural holdings ^b in thous.
w tym gospodarstwa indywidualne ..	125,1	.	120,6	.	of which private farms
Powierzchnia użytków rolnych (stan w czerwcu) ^b w tys. ha	1773,5	1736,9	1691,9	1772,0	Agricultural land area (as of June) ^b in thous. ha
w tym gospodarstwa indywidualne ..	1482,7	1497,5	1466,1	1555,8	of which private farms
Udział w ogólnej powierzchni zasiewów (stan w czerwcu) ^b w %:					Share in total sown area (as of June) ^b in %:
zboż podstawowych	59,4	54,2	54,1	53,3	of basic cereals
w tym gospodarstwa indywidualne	61,7	55,5	55,7	54,7	of which private farms
ziemniaków	2,7	2,1	2,3	2,9	of potatoes
w tym gospodarstwa indywidualne	3,0	2,3	2,5	3,1	of which private farms
roślin przemysłowych	12,7	10,9	10,3	10,7	of industrial plants
w tym gospodarstwa indywidualne	9,7	8,7	8,2	8,5	of which private farms
Plony z 1 ha w dt:					Yields per 1 ha in dt:
zboż podstawowych	38,4	39,3	39,8	42,8	of basic cereals
w tym gospodarstwa indywidualne	36,7	36,9	38,3	40,8	of which private farms
ziemniaków	233	202	294	308	of potatoes
w tym gospodarstwa indywidualne	242	189	285	303	of which private farms
rzepaku i rzepiku	24,4	31,6	27,3	28,3	of rape and turnip rape
w tym gospodarstwa indywidualne	22,4	28,4	27,4	28,7	of which private farms
Bydło, trzoda chlewna, owce i konie w przeliczeniowych sztukach dużych (stan w czerwcu) ^{bc} na 100 ha użytków rolnych	80,1	81,5	82,1	80,9	Cattle, pigs, sheep and horses in terms of large heads (as of June) ^{bc} per 100 ha of agricultural land
w tym gospodarstwa indywidualne ..	77,0	73,7	73,6	72,4	of which private farms
Udział krów w pogłowie bydła (stan w czerwcu) ^b w %	36,1	30,7	28,4	28,0	Share of cows in cattle stocks (as of June) ^b in %
w tym gospodarstwa indywidualne ..	35,0	29,6	27,2	27,1	of which private farms
Udział loch w pogłowie trzody chlewnej (stan w czerwcu) ^b w %	8,0	6,6	6,7	6,5	Share of sows in pig stocks (as of June) ^b in %
w tym gospodarstwa indywidualne ..	8,9	7,7	8,1	7,8	of which private farms
Produkcja żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami i podrobami) ^d na 1 ha użytków rolnych w kg	484,4	568,7	611,5	601,6	Production of animals for slaughter in terms of meat (including fats and pluck) ^d per 1 ha of agricultural land in kg
Produkcja mleka krowiego w l:					Production of cows' milk in l:
na 1 ha użytków rolnych	807	997	1037	1037	per 1 ha of agricultural land
w tym gospodarstwa indywidualne	760	931	996	989	of which private farms
na 1 krowę	4767	6283	6436	6606	per cow
w tym gospodarstwa indywidualne	4379	6036	6321	6409	of which private farms
Ciągniki rolnicze (stan w czerwcu) ^b na 100 ha użytków rolnych w szt.	8,6	.	9,3	.	Agricultural tractors (as of June) ^b per 100 ha of agricultural land in units
w tym gospodarstwa indywidualne ..	9,9	.	10,5	.	of which private farms
Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych (łącznie z wieloskładnikowymi) w przeliczeniu na czysty składnik ^{be} na 1 ha użytków rolnych w kg	150,5	155,1	163,1	163,6	Consumption of mineral or chemical fertilizers (including mixed fertilizers) in terms of pure ingredient ^{be} per 1 ha of agricultural land in kg
w tym gospodarstwa indywidualne ..	143,9	148,5	162,7	159,6	of which private farms

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 255. ^b W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. ^c Patrz uwaga do tabl. 11 na str. 267. ^d Dotyczy mięsa: wołowego, cielęcego, wieprzowego, baraniego, końskiego, drobiowego, koziego, króliczego i dziczyzny; w wadze poubojowej ciepłej. ^e Dotyczy odpowiednio lat gospodarczych: 2009/10, 2014/15, 2015/16, 2016/17.

^a See general notes, item 3 on page 255. ^b In 2010 data of the Agricultural Census. ^c See note to the table 11 on page 267. ^d Concerns meat: beef, veal, pork, mutton, horseflesh, poultry, goat, rabbit and game; in post-slaughter warm weight. ^e Concerns respectively the: 2009/10, 2014/15, 2015/16, 2016/17 farming years.

TABL. 2 (209). POWIERZCHNIA UŻYTKÓW ROLNYCH WEDŁUG RODZAJÓW UŻYTKÓW^a

Stan w czerwcu
AGRICULTURAL LAND AREA BY LAND TYPE^a
As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	W tym gospodarstwa indywidualne Of which private farms	SPECIFICATION
	w ha in ha		
OGÓŁEM 2010	1773477	1482708	TOTAL
2015	1736869	1497463	
2016	1691870	1466067	
2017	1772020	1555785	
W dobrej kulturze rolnej	1763599	1549561	In good agricultural condition
Pod zasiewami	1484295	1291930	Sown area
Grunty ugorowane.....	5473	3973	Fallow land
Uprawy trwałe.....	17046	15932	Permanent crops
Ogrody przydomowe	1426	1420	Kitchen gardens
Łąki trwałe	238139	221556	Permanent meadows
Pastwiska trwałe.....	17220	14750	Permanent pastures
Pozostałe	8421	6224	Others

a W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego; patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 255.

a In 2010 data of the Agricultural Census; see general notes, item 3 on page 255.

TABL. 3 (210). GOSPODARSTWA ROLNE WEDŁUG GRUP OBSZAROWYCH^a

Stan w czerwcu
FARMS BY AREA GROUPS^a
As of June

LATA YEARS	Gospodarstwa Farms									Przeciętna powierzchnia ogólna gospodarstwa w ha Average total farm area in ha	
	w tys. in thous.	o powierzchni użytków rolnych – w odsetkach with agricultural land area of – in percent								ogółem total	w tym użytki rolne of which agricultural land
		do 1,00 ha up to	1,01– –1,99	2,00– –4,99	5,00– –9,99	10,00– –14,99	15,00– –19,99	20,00– –49,99	50,00 ha i więcej and more		
OGÓŁEM TOTAL											
2010.....	125,7	2,4	14,5	22,6	24,0	15,4	7,7	10,6	2,8	15,53	14,11
2013.....	122,8	3,0	13,5	22,7	23,9	14,4	7,9	11,3	3,2	15,64	14,24
2016.....	121,2	1,8	15,3	23,2	23,6	14,7	7,1	10,8	3,5	15,05	13,96
W tym GOSPODARSTWA INDYWIDUALNE Of which PRIVATE FARMS											
2010.....	125,1	2,4	14,5	22,6	24,1	15,4	7,8	10,7	2,5	12,91	11,86
2013.....	122,3	3,1	13,6	22,8	24,0	14,5	7,9	11,3	2,9	13,34	12,29
2016.....	120,6	1,8	15,4	23,3	23,7	14,7	7,1	10,8	3,2	13,09	12,16

a Patrz uwagi ogólne, ust. 2 na str. 255; w 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego.

U w a g a. Od 2013 r. dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co trzy lata.

a See general notes, item 2 on page 255; in 2010 data of the Agricultural Census.

N o t e. Since 2013 data on the basis of period survey conducted every three years.

TABL. 4 (211). **DYNAMIKA GLOBALNEJ, KOŃCOWEJ I TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ (ceny stałe^a)**
 INDICES OF GROSS, FINAL AND MARKET AGRICULTURAL OUTPUT (constant prices^a)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2014	2015	2016	2010	2014	2015	2016	SPECIFICATION
	ogółem total				w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms				
	rok poprzedni = 100				previous year = 100				
Produkcja globalna	106,5	107,5	99,8	104,8	105,5	110,0	102,4	102,8	Gross output
roślinna	97,6	114,6	88,8	105,7	97,6	116,2	88,9	106,1	crop
zwierzęca	112,5	102,8	107,7	104,3	111,2	105,1	113,6	100,5	animal
Produkcja końcowa	93,2	107,0	101,3	105,8	84,8	110,2	104,3	103,6	Final output
roślinna	60,5	116,3	88,1	110,1	48,1	119,7	86,6	111,5	crop
zwierzęca	113,4	103,0	107,6	104,0	111,9	105,6	113,8	100,2	animal
Produkcja towarowa	108,8	107,4	105,9	102,9	103,9	109,4	111,4	97,2	Market output
roślinna	99,8	113,2	99,9	102,0	85,8	112,0	102,3	97,8	crop
zwierzęca	112,2	105,0	108,5	103,3	111,3	108,2	115,8	97,0	animal

a Patrz uwagi ogólne, ust. 6 na str. 257.

a See general notes, item 6 on page 257.

TABL. 5 (212). **STRUKTURA GLOBALNEJ I TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ (ceny stałe^a)**
 STRUCTURE OF GROSS AND MARKET AGRICULTURAL OUTPUT (constant prices^a)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2014	2015	2016	SPECIFICATION
	w odsetkach in percent				
PRODUKCJA GLOBALNA GROSS OUTPUT					
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	TOTAL
Produkcja roślinna	36,3	42,8	37,2	38,8	Crop output
Zboża	11,9	18,0	14,0	14,5	Cereals
w tym zboża podstawowe	9,7	13,4	10,7	10,1	of which basic cereals
w tym: pszenica	3,4	5,4	4,2	3,9	of which: wheat
żyto	1,4	1,8	1,1	1,3	rye
jęczmień	1,8	2,4	1,8	1,6	barley
Ziemniaki	2,2	2,2	1,8	2,5	Potatoes
Przemysłowe	4,7	5,8	4,5	4,4	Industrial
w tym buraki cukrowe	1,8	2,3	1,7	1,9	of which sugar beets
Warzywa	5,1	7,0	8,3	8,2	Vegetables
Owoce	1,0	1,3	1,6	1,7	Fruit
Siano łąkowe	1,5	1,1	0,8	0,9	Meadow hay
Pozostałe	9,9	7,5	6,2	6,6	Others
Produkcja zwierzęca	63,7	57,2	62,8	61,2	Animal output
Żywiec rzeźny ^b	37,0	32,9	35,5	35,1	Animals for slaughter ^b
w tym:					of which:
bydło (bez cieląt)	4,7	5,5	6,8	7,3	cattle (excluding calves)
cielęta	0,1	0,1	0,1	0,0	calves
trzoda chlewna	21,6	16,7	16,8	15,4	pigs
owce	0,0	0,0	0,0	0,0	sheep
drób	10,5	10,4	11,6	12,1	poultry
Przyrost stada (podstawowego i obrotowego)	1,2	0,4	0,5	0,5	Increase in herd (basic and working)
Mleko krowie	10,3	12,1	13,7	11,5	Cows' milk
Jaja kurze	12,6	10,2	11,8	12,9	Hen eggs
Obornik	1,2	1,0	0,9	0,9	Manure
Pozostałe	1,4	0,6	0,4	0,3	Others

a Patrz uwagi ogólne, ust. 6 na str. 257. b Bydło, cielęta, trzoda chlewna, owce, konie, drób, kozy i króliki.

a See general notes, item 6 on page 257. b Cattle, calves, pigs, sheep, horses, poultry, goats and rabbits.

TABL. 5 (212). **STRUKTURA GLOBALNEJ I TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ (dok.)**
STRUCTURE OF GROSS AND MARKET AGRICULTURAL OUTPUT (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2014	2015	2016	SPECIFICATION
	w odsetkach in percent				
PRODUKCJA TOWAROWA MARKET OUTPUT					
O G Ó Ł E M.....	100,0	100,0	100,0	100,0	T O T A L
Produkcja roślinna.....	25,3	30,7	28,4	29,5	Crop output
Zboża.....	6,5	10,6	8,6	9,5	Cereals
w tym zboża podstawowe.....	5,5	7,4	6,5	6,4	of which basic cereals
w tym: pszenica.....	3,2	4,4	3,8	4,1	of which: wheat
żyto.....	0,8	1,0	0,7	0,6	rye
jęczmień.....	0,6	0,7	0,6	0,5	barley
Ziemniaki.....	1,2	1,7	1,4	1,9	Potatoes
Przemysłowe.....	4,9	5,0	4,4	3,9	Industrial
w tym buraki cukrowe.....	2,3	2,8	2,0	2,3	of which sugar beets
Warzywa.....	5,3	7,6	8,7	8,7	Vegetables
Owoce.....	2,0	1,5	1,7	1,8	Fruit
Pozostałe.....	5,4	4,2	3,6	3,7	Others
Produkcja zwierzęca.....	74,7	69,3	71,6	70,5	Animal output
Żywiec rzeźny ^b	46,0	41,5	42,0	42,0	Animals for slaughter ^b
w tym:					of which:
bydło (bez cieląt).....	6,2	7,0	8,1	8,7	cattle (excluding calves)
cielęta.....	0,1	0,1	0,1	0,0	calves
trzoda chlewna.....	26,4	21,2	19,9	18,6	pigs
owce.....	0,0	0,0	0,0	0,0	sheep
drób.....	13,1	13,0	13,7	14,4	poultry
Mleko krowie.....	12,6	14,8	15,7	13,1	Cows' milk
Jaja kurze.....	14,5	12,4	13,4	15,0	Hen eggs
Pozostałe.....	1,6	0,6	0,5	0,4	Others

b Bydło, cielęta, trzoda chlewna, owce, konie, drób, kozy i króliki.

b Cattle, calves, pigs, sheep, horses, poultry, goats and rabbits.

TABL. 6 (213). **POWIERZCHNIA ZASIEWÓW^a**

Stan w czerwcu

SOWN AREA^a

As of June

ZIEMIOPŁODY	2010	2015	2016	2017		CROPS
				ogółem total	w tym go- spodarstwa indywidualne of which private farms	
w ha in ha						
O G Ó Ł E M.....	1461267	1463453	1426585	1484295	1291930	T O T A L
Zboża.....	1072563	1073679	1024574	1046864	935580	Cereals
zboża podstawowe....	867876	792807	772014	791106	707260	basic cereals
pszenica.....	207363	230101	217875	211454	167909	wheat
żyto.....	190029	129861	154818	171284	163173	rye
jęczmień.....	169731	139231	129467	150482	136811	barley
owies.....	48808	39186	38544	43431	41486	oats
pszenżyto.....	251945	254428	231310	214455	197881	triticale
mieszanki zbożowe ...	141997	107849	108487	132665	132162	cereal mixed
gryka, proso i pozo- stałe zbożowe.....	4737	5162	5357	4545	4335	buckwheat, millet and other cereals
kukurydza na ziarno ..	57953	167860	138716	118548	91823	maize for grain
Strączkowe.....	15330	32482	20388	18249	14142	Pulses
konsumpcyjne.....	2230	3920	4462	4602	4004	consumer
pastewne ^b	13100	28562	15926	13647	10138	feed ^b
Ziemniaki.....	39847	31456	32885	42750	40344	Potatoes

a W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego; patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 255. b Łącznie z mieszankami zbożowo-strączkowymi na ziarno.

a In 2010 data of the Agricultural Census; see general notes, item 3 on page 255. b Including cereal and pulse mixed for grain.

TABL. 6 (213). POWIERZCHNIA ZASIEWÓW^a (dok.)

Stan w czerwcu
SOWN AREA^a (cont.)
As of June

ZIEMIOPŁODY	2010	2015	2016	2017		CROPS
				ogółem total	w tym go- spodarstwa indywidualne of which private farms	
w ha in ha						
Przemysłowe	184876	159204	146850	158265	109582	Industrial
w tym:						of which:
buraki cukrowe	42813	39909	39284	45368	33548	sugar beets
oleiste	141169	118862	107355	111905	75117	oilseeds
w tym rzepak i rze- pik	138143	114612	103934	109175	73218	of which rape and turnip rape
Pastewne	117547	122416	152089	179560	156463	Feed
w tym:						of which:
okopowe	1870	1173	1321	1391	1379	root plants
kukurydza na paszę...	79310	84383	105724	122588	106663	maize for feeds
Pozostałe uprawy ^c	31104	44216	49799	38607	35819	Other crops ^c

a W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego; patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 255. c Warzywa, truskawki, wysadki okopowych itp.

a In 2010 data of the Agricultural Census; see general notes, item 3 on page 255. c Vegetables, strawberries, root plant planting etc.

TABL. 7 (214). ZBIORY I PLONY WYBRANYCH ZIEMIOPŁODÓW

SELECTED CROP PRODUCTION AND YIELDS

ZIEMIOPŁODY	2011–2015 ^a	2015	2016	2017		CROPS
				ogółem total	w tym go- spodarstwa indywidualne of which private farms	

ZBIORY w t PRODUCTION in t

Zboża	4418179	4239087	4504137	4745165	4036453	Cereals
w tym:						of which:
zboża podstawowe	3131310	3114466	3071917	3385428	2885990	basic cereals
pszenica	968576	1093406	1020069	1067733	780935	wheat
żyto	552023	370072	460704	572766	538471	rye
jęczmień	627389	518734	499645	634041	558687	barley
owies	123875	101013	111311	141698	133585	oats
pszenżyto	859447	1031241	980187	969190	874312	triticale
mieszanki zbożowe ...	456966	326173	364605	487192	485479	cereal mixed
Ziemniaki	894739	636115	967953	1317957	1222423	Potatoes
Buraki cukrowe	2587436	2101568	2750218	3362534	2465704	Sugar beets
Rzepak i rzepik	319838	362701	283262	309260	209916	Rape and turnip rape
Siano łąkowe	1276735	1114784	1209876 ^b	1475106	1406582	Meadow hay

PLONY z 1 ha w dt YIELDS per 1 ha in dt

Zboża	40,9	39,5	44,0	45,3	43,1	Cereals
w tym:						of which:
zboża podstawowe	38,6	39,3	39,8	42,8	40,8	basic cereals
pszenica	46,5	47,5	46,8	50,5	46,5	wheat
żyto	29,6	28,5	29,8	33,4	33,0	rye
jęczmień	38,1	37,3	38,6	42,1	40,8	barley
owies	29,0	25,8	28,9	32,6	32,2	oats
pszenżyto	41,3	40,5	42,4	45,2	44,2	triticale
mieszanki zbożowe ...	33,2	30,2	33,6	36,7	36,7	cereal mixed
Ziemniaki	252	202	294	308	303	Potatoes
Buraki cukrowe	607	527	700	741	735	Sugar beets
Rzepak i rzepik	28,9	31,6	27,3	28,3	28,7	Rape and turnip rape
Siano łąkowe	56,5	50,2	56,7 ^b	61,9	63,5	Meadow hay

a Przeciętne roczne. b Łącznie z powierzchnią wspólnot gruntowych uwzględnioną w gospodarstwach indywidualnych.

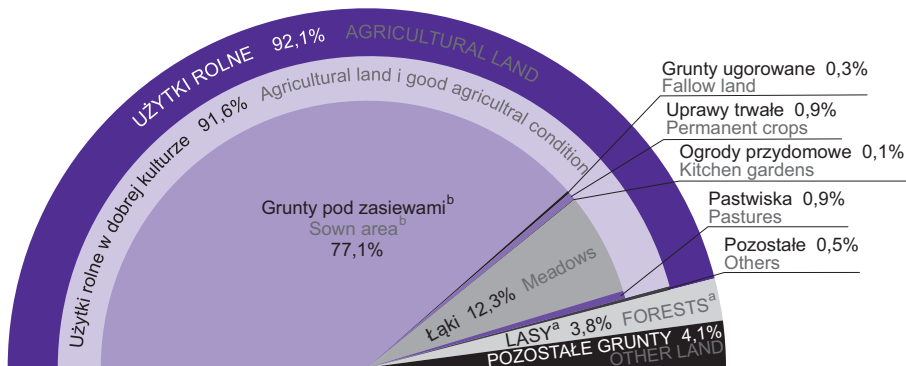
a Annual averages. b Including the area of land communities taken into account in the private farms.

UŻYTKOWANIE GRUNTÓW W GOSPODARSTWACH ROLNYCH W 2017 R.

Stan w czerwcu

LAND USE IN AGRICULTURAL HOLDINGS IN 2017

As of June

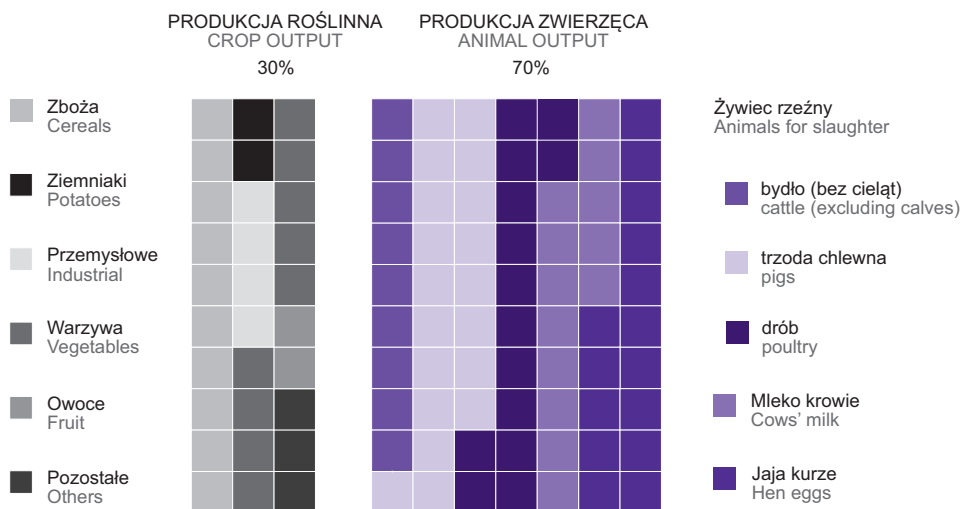

a Łącznie z gruntami związanymi z gospodarką leśną. b Bez powierzchni upraw trwałych, ogrodów przydomowych oraz upraw na przyoranie (nawozy zielone).

a Including land connected with silviculture. b Excluding permanent crops, kitchen gardens as well as area intended for ploughing (green fertilizers).

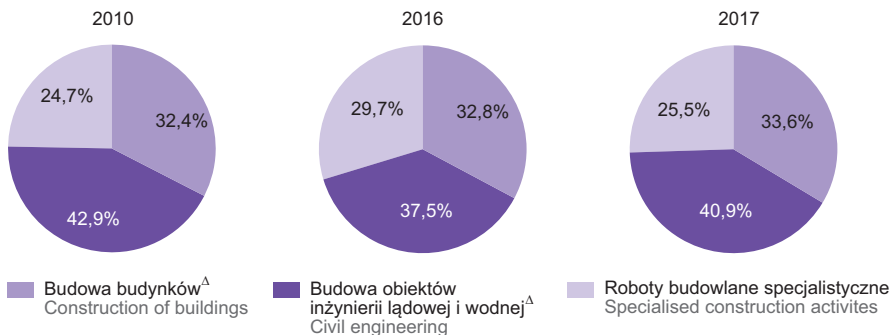
STRUKTURA TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ W 2016 R. (ceny stałe)

STRUCTURE OF MARKET AGRICULTURAL OUTPUT IN 2016 (constant prices)

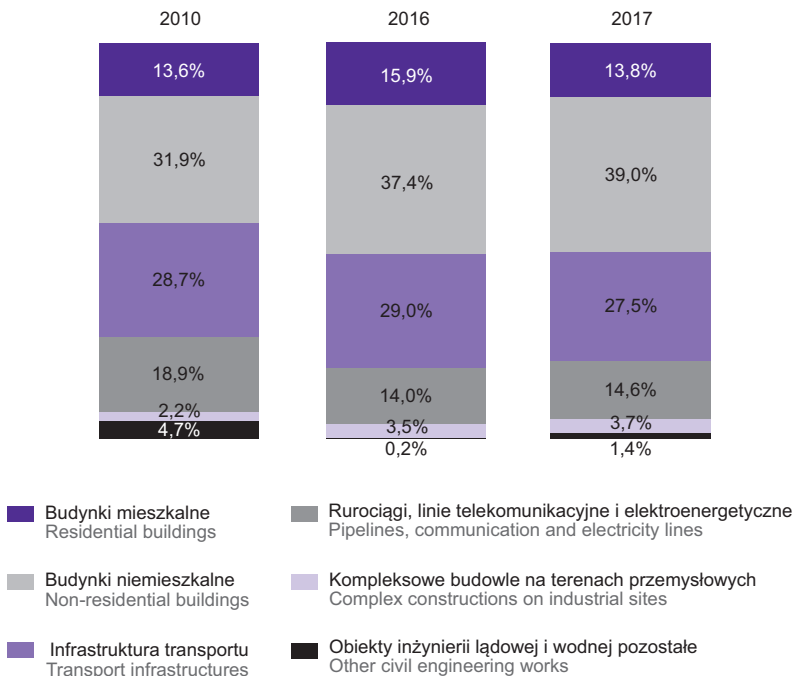

STRUKTURA PRODUKCJI BUDOWLANO-MONTAŻOWEJ^a (ceny bieżące)
STRUCTURE OF CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION^a (current prices)

WEDŁUG DZIAŁÓW BY DIVISIONS

**WEDŁUG RODZAJÓW OBIEKTÓW BUDOWLANYCH
BY TYPE OF CONSTRUCTIONS**

^a Wykonana przez przedsiębiorstwa mające siedzibę zarządu na terenie województwa wielkopolskiego, siłami własnymi bez podwykonawców; dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9.

^a Realized by enterprises which have a seat of board in the Wielkopolskie Voivodship without subcontractors participation; data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABLE 8 (215). **POWIERZCHNIA, ZBIORY I PLONY WARZYW GRUNTOWYCH^a**
 AREA, PRODUCTION AND YIELDS OF GROUND VEGETABLES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017		SPECIFICATION
			ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
POWIERZCHNIA w ha – stan w czerwcu AREA in ha – as of June					
OGÓŁEM.....	23394	22232	22804	21433	TOTAL
Kapusta	3000	2342	2389	2380	Cabbages
Kalafiory.....	750	560	599	599	Cauliflowers
Cebula	5449	5575	5617	5095	Onions
Marchew jadalna	2400	2064	2104	2058	Carrots
Buraki ćwikłowe	1024	795	793	751	Beetroots
Ogórki	1774	1337	1379	1313	Cucumbers
Pomidory	2475	2004	2051	2017	Tomatoes
Pozostałe ^b	6521	7555	7872	7220	Others ^b
ZBIORY w t PRODUCTION in t					
OGÓŁEM.....	528851	547669	567089	526236	TOTAL
Kapusta	120943	116676	114432	114229	Cabbages
Kalafiory.....	15525	15397	16169	16168	Cauliflowers
Cebula	132445	147214	153046	130439	Onions
Marchew jadalna	68865	69848	72481	70602	Carrots
Buraki ćwikłowe	25443	24042	23068	21785	Beetroots
Ogórki	27682	24918	24915	20354	Cucumbers
Pomidory	52322	49586	45679	44581	Tomatoes
Pozostałe ^b	85625	99988	117299	108078	Others ^b
PLONY z 1 ha w dt YIELDS per 1 ha in dt					
Kapusta	403	498	479	480	Cabbages
Kalafiory.....	207	275	270	270	Cauliflowers
Cebula	243	264	272	256	Onions
Marchew jadalna	287	338	345	343	Carrots
Buraki ćwikłowe	248	302	291	290	Beetroots
Ogórki	156	186	181	155	Cucumbers
Pomidory	211	247	223	221	Tomatoes
Pozostałe ^b	131	132	149	150	Others ^b

^a Łącznie z ogrodami przydomowymi; od 2014 r. według położenia gruntów. ^b Pietruszka, pory, seler, rzodkiewka, sałata, rabarbar itp.

^a Including kitchen gardens; since 2014 by field location. ^b Parsley, leeks, celeries, radish, salad, rhubarb etc.

TABL. 9 (216). **POWIERZCHNIA I ZBIORY OWOCÓW Z DRZEW W SADACH^a**
 AREA AND PRODUCTION OF TREE FRUIT IN ORCHARDS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017		SPECIFICATION
			ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
POWIERZCHNIA w ha – stan w czerwcu AREA in ha – as of June					
O G Ó Ł E M.....	13046	13171	13058	12415	TOTAL
Jabłonie	6892	7085	6860	6310	Apples
Grusze	507	449	423	408	Pears
Śliwy	1223	1176	1120	1105	Plums
Wiśnie.....	2298	2332	2559	2515	Cherries
Czereśnie	1414	1404	1436	1419	Sweet cherries
Pozostałe ^b	713	726	660	658	Others ^b
ZBIORY ^c w t PRODUCTION ^c in t					
O G Ó Ł E M.....	120863	142658	100959	91741	TOTAL
Jabłka	85001	105236	77693	68698	Apples
Gruszki	3713	3722	1974	1949	Pears
Śliwki	9430	10361	6110	6080	Plums
Wiśnie.....	11417	12095	8244	8105	Cherries
Czereśnie	8397	8224	4775	4749	Sweet cherries
Pozostałe ^b	2905	3020	2163	2160	Others ^b

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 255. b Brzoskwinie, morele, orzechy włoskie. c W 2015 r. owoce zebrane w sadach i poza sadami.

a See general notes, item 4 on page 255. b Peaches, apricots, walnuts. c In 2015 fruit harvested in orchards and outside.

TABL. 10 (217). **POWIERZCHNIA I ZBIORY Z KRZEWÓW OWOCOWYCH I PLANTACJI JAGODOWYCH W SADACH^a**
 AREA AND PRODUCTION OF FRUIT BUSHES AND BERRY FRUIT IN ORCHARDS^a

OWOCE	2015	2016	2017		FRUIT
			ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
POWIERZCHNIA w ha – stan w czerwcu AREA in ha – as of June					
Truskawki ^b	1624	1662	1770	1757	Strawberries ^b
Maliny ^c	387	325	325	321	Raspberries ^c
Porzeczki	1136	1142	1099	1035	Currants
Agrest	141	127	123	123	Gooseberries
Pozostałe ^d	735	862	896	735	Others ^d

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 255. b Łącznie z poziomkami; łącznie z uprawą w ogrodach przydomowych. c Łącznie z jeżyną bezkolcową. d Aronia, borówka wysoka, winorośl, leszczyna i inne.

a See general notes, item 4 on page 255. b Including wild strawberries; including kitchen gardens. c Including thornless blackberry. d Chokeberry, highbush blueberry, vine, hazel and others.

TABL. 10 (217). **POWIERZCHNIA I ZBIORY Z KRZEWÓW OWOCOWYCH I PLANTACJI JAGODOWYCH W SADACH^a**
(dok.)AREA AND PRODUCTION OF FRUIT BUSHES AND BERRY FRUIT IN ORCHARDS^a (cont.)

OWOCE	2015	2016	2017		FRUIT
			ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
ZBIORY^e w t PRODUCTION^e in t					
O G Ó Ł E M.....	15051	15014	15230	14270	T O T A L
Truskawki ^b	7541	6348	6759	6678	Strawberries ^b
Maliny ^c	729	751	780	746	Raspberries ^c
Porzeczki.....	3403	4087	3538	3251	Currants
Agrest.....	759	752	625	625	Gooseberries
Pozostałe ^d	2620	3077	3528	2970	Others ^d

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 255. b Łącznie z poziomkami; łącznie z uprawą w ogrodach przydomowych. c Łącznie z jeżyną bezkolcową. d Aronia, borówka wysoka, winorośl, leszczyna i inne. e W 2015 r. owoce zebrane w sadach i poza sadami.

a See general notes, item 4 on page 255. b Including wild strawberries; including kitchen gardens. c Including thornless blackberry. d Chokeberry, highbush blueberry, vine, hazel and others. e In 2015 fruit harvested in orchards and outside.

TABL. 11 (218). **BYDŁO, TRZODA CHLEWNA, OWCE I KONIE^a**

Stan w czerwcu

CATTLE, PIGS, SHEEP AND HORSES^a

As of June

WYSZCZE- GÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	ogółem total				w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms				
W SZTUKACH IN HEADS									
Bydło.....	843853	950993	996603	1006964	724471	835906	885308	903390	Cattle
w tym krowy.....	304333	292398	282794	282210	253812	247632	241139	244879	of which cows
Trzoda chlewna ..	4813273	4214088	3836192	4070065	3609214	2762292	2369739	2584896	Pigs
w tym lochy.....	383022	279630	255709	266138	319673	213204	192249	202812	of which sows
Owce.....	25180	17342	17580	20998	17432	10650	11954	15313	Sheep
w tym maciorki	15566	12105	10352	12651	11986	7542	6619	8692	of which ewes
Konie ^b	20657	.	15248	.	18954	.	14207	.	Horses ^b
W przeliczenio- wych sztukach dużych (bydło, trzoda chlewna, owce i konie)....	1419745	1415454 ^c	1389366	1433009 ^d	1141307	1103943 ^c	1078871	1125878 ^d	In terms of large heads (cattle, pigs, sheep and horses)

a W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego; patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 255. b Dane szacunkowe; od 2013 r. dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co trzy lata. c, d Do obliczeń przyjęto stan koni z: c – 2013 r., d – 2016 r.

a In 2010 data of the Agricultural Census; see general notes, item 3 on page 255. b Estimated data; since 2013 data on the basis of period survey conducted every three years. c, d For the calculation we use the horse stocks of: c – 2013, d – 2016.

TABL. 11 (218). **BYDŁO, TRZODA CHLEWNA, OWCE I KONIE^a (dok.)**

Stan w czerwcu

CATTLE, PIGS, SHEEP AND HORSES^a (cont.)

As of June

WYSZCZE- GÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	ogółem total				w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms				
NA 100 ha UŻYTKÓW ROLNYCH w szt. PER 100 ha OF AGRICULTURAL LAND in heads									
Bydło.....	47,6	54,8	58,9	56,8	48,9	55,8	60,4	58,1	Cattle
w tym krowy.....	17,2	16,8	16,7	15,9	17,1	16,5	16,4	15,7	of which cows
Trzoda chlewna ..	271,4	242,6	226,7	229,7	243,4	184,5	161,6	166,1	Pigs
w tym lochy.....	21,6	16,1	15,1	15,0	21,6	14,2	13,1	13,0	of which sows
Owce	1,4	1,0	1,0	1,2	1,2	0,7	0,8	1,0	Sheep
w tym maciorki	0,9	0,7	0,6	0,7	0,8	0,5	0,5	0,6	of which ewes
Konie ^b	1,2	x	0,9	x	1,3	x	1,0	x	Horses ^b
W przeliczenio- wych sztukach dużych (bydło, trzoda chlewna, owce i konie)....	80,1	81,5 ^c	82,1	80,9 ^d	77,0	73,7 ^c	73,6	72,4 ^d	In terms of large heads (cattle, pigs, sheep and horses)

a W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego; patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 255. b Dane szacunkowe; od 2013 r. dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co trzy lata. c, d Do obliczeń przyjęto stan koni z: c – 2013 r., d – 2016 r.

U w a g a. Przeliczenia pogłowia zwierząt ze sztuk fizycznych na przeliczeniowe sztuki duże dokonuje się przy przyjęciu współczynników (mnożników): dla bydła – 0,8, dla trzody chlewnej – 0,15, dla owiec – 0,08, dla koni – 1,0.

a In 2010 data of the Agricultural Census; see general notes, item 3 on page 255. b Estimated data; since 2013 data on the basis of period survey conducted every three years. c, d For the calculation we use the horse stocks of: c – 2013, d – 2016.

N o t e. The following ratios (multipliers) are used in calculating livestock in physical units per head in terms of large heads: for cattle – 0,8, for pigs – 0,15, for sheep – 0,08, for horses – 1,0.

TABL. 12 (219). **DRÓB^a**

Stan w końcu roku

POULTRY^a

End of year

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
Kury w tys. szt.	31995,0	30484,7	28387,9	34819,7	25666,5	Hens in thous. heads
w tym nioski	15071,1	16955,8	15424,9	17618,5	10537,5	of which laying hens
Gęsi w tys. szt.	560,2	310,2	162,0	245,0	245,0	Geese in thous. heads
Indyki w tys. szt.	810,0	1583,9	1731,1	1772,9	1569,1	Turkeys in thous. heads
Kaczki ^b w tys. szt.	435,8	1556,1	1131,2	1277,5	1268,0	Ducks ^b in thous. heads
Kury na 100 ha użytków rolnych ^c w szt.	1788	1755	1678	1965	1650	Hens per 100 ha of agricultural land ^c in heads
w tym nioski	842	976	912	994	677	of which laying hens

a W latach 2010 i 2015 w wieku powyżej 2 tygodni. b Łącznie z drobiem pozostałym. c Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 255.

a In 2010 and 2015 more than 2 weeks. b Including other poultry. c See general notes, item 3 on page 255.

TABL. 13 (220). **PRODUKCJA ŻYWCA RZEŹNEGO^a**
PRODUCTION OF ANIMALS FOR SLAUGHTER^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gos- podarstwa indywidualne of which private farms	
W TYSIĄCACH SZTUK IN THOUSAND HEADS						
Bydło (bez cieląt).....	251,6	325,9	335,7	346,8	317,4	Cattle (excluding calves)
Cielęta	15,7	9,3	3,2	1,3	1,0	Calves
Trzoda chlewna	5172,9	4088,8	4154,6	4022,0	1055,2	Pigs
Owce	21,3	6,8	7,1	7,4	4,9	Sheep
Konie	2,2	1,1	0,8	0,5	0,4	Horses
W TYSIĄCACH TON ŻYWEJ WAGI IN THOUSAND TONNES OF LIVE WEIGHT						
Bydło (bez cieląt).....	137,3	201,7	211,4	225,2	208,5	Cattle (excluding calves)
Cielęta	1,3	1,1	0,3	0,1	0,1	Calves
Trzoda chlewna	621,0	612,0	624,4	627,9	262,2	Pigs
Owce	0,7	0,2	0,2	0,2	0,1	Sheep
Konie	1,1	0,6	0,4	0,3	0,2	Horses
Drób.....	367,2	494,6	537,7	564,8	502,6	Poultry
Kozy i króliki.....	1,0	4,7	4,7	5,6	3,9	Goats and rabbits

a Dane obejmują skup zwierząt rzeźnych (pomniejszony o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu).

a Data include purchase of animals for slaughter (excluding animals selected for further breeding).

TABL. 14 (221). **PRODUKCJA MIĘSA^a, TŁUSZCZÓW I PODROBÓW**
PRODUCTION OF MEAT^a, FATS AND PLUCK

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
W TYSIĄCACH TON IN THOUSAND TONNES					
Produkcja żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami i podrobami).....	859,0	987,8	1034,5	1066,1	Production of animals for slaughter in terms of meat (including fats and pluck)
mięso i tłuszcze	816,8	935,7	979,8	1009,1	meat and fats
wołowe.....	71,8	106,0	110,3	117,9	beef
cielęce.....	0,7	0,6	0,2	0,1	veal
wieprzowe.....	484,4	477,4	487,1	489,8	pork
baranie.....	0,3	0,1	0,1	0,1	mutton
końskie.....	0,6	0,3	0,2	0,1	horseflesh
drobiowe.....	257,1	346,2	376,4	395,3	poultry
kozie i królicze ^b	1,9	5,1	5,5	5,8	goat and rabbit ^b
podroby.....	42,2	52,1	54,8	57,0	pluck
NA 1 ha UŻYTKÓW ROLNYCH ^c w kg PER 1 ha OF AGRICULTURAL LAND ^c in kg					
OGÓŁEM.....	484,4	568,7	611,5	601,6	TOTAL

a W wadze poubojowej ciepłej. Dane obejmują skup zwierząt rzeźnych (pomniejszony o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu), sprzedaż targowiskową oraz ubój z przeznaczeniem na spożycie naturalne. b Łącznie z dziczyzną. c Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 255.

a In post-slaughter warm weight. Data include purchase of animals for slaughter (excluding animals selected for further breeding), market sales and slaughter intended for own consumption. b Including game. c See general notes, item 3 on page 255.

TABL. 15 (222). **PRODUKCJA MLEKA KROWIEGO I JAJ KURZYCH**
PRODUCTION OF COWS' MILK AND HEN EGGS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
Produkcja mleka: w milionach litrów na 100 ha użytków rolnych ^a w tys. l.....	1431 80,7	1731 99,7	1755 103,7	1838 103,7	1539 98,9	Milk production: in million litres per 100 ha agricultural land ^a in thous. l
Przeciętny roczny udój mleka od 1 krowy w l ...	4767	6283	6436	6606	6409	Average annual quantity of milk per cow in l
Produkcja jaj w mln szt. Przeciętna roczna liczba jaj od 1 kury nioski w szt.	3893 273	3617 264	3797 245	3345 209	2198 232	Egg production in mln units Average annual number of eggs per laying hen in units

a Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 255.
a See general notes, item 3 on page 255.

TABL. 16 (223). **CIĄGNIKI ROLNICZE^a**
Stan w czerwcu
AGRICULTURAL TRACTORS^a
As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	W tym gospodarstwa indywidualne Of which private farms	SPECIFICATION
W sztukach 2010 2016	151633 158069	146678 154121	In units
Powierzchnia użytków rolnych na 1 ciągnik w ha 2010 2016	11,7 10,7	10,1 9,5	Agricultural land area per tractor in ha

a W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego; patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 255.
U w a g a. Od 2010 r. dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co trzy lata.
a In 2010 data of the Agricultural Census; see general notes, item 3 on page 255.
N o t e. Since 2010 data on the basis of period survey conducted every three years.

TABL. 17 (224). **ZUŻYCIENIE NAWOZÓW MINERALNYCH LUB CHEMICZNYCH ORAZ WAPNIOWYCH W PRZELICZENIU
NA CZYSTY SKŁADNIK^a**
CONSUMPTION OF MINERAL OR CHEMICAL AND LIME FERTILIZERS IN TERMS OF PURE
INGREDIENT^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2009/10	2014/15	2015/16	2016/17		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	

W TONACH IN TONNES

Nawozy mineralne lub chemiczne ^b	266856	269380	276001	289879	248359	Mineral or chemical fertilizers ^b
azotowe	155731	150250	148091	157621	133404	nitrogenous
fosforowe	49402	44638	44551	49875	44200	phosphatic
potasowe	61724	74493	83359	82384	70755	potassic
Nawozy wapniowe ^c	81097	116280	353118	75663	50768	Lime fertilizers ^c

a W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego; patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 255. b Łącznie z wieloskładnikowymi.
c Przeważnie w postaci wapna palonego; łącznie z wapnem defekacyjnym.

a In 2010 data of the Agricultural Census; see general notes, item 3 on page 255. b Including mixed fertilizers. c Most
frequently in the form of quicklime; including defecated lime.

TABL. 17 (224). **ZUŻYCIE NAWOZÓW MINERALNYCH LUB CHEMICZNYCH ORAZ WAPNIOWYCH W PRZELICZENIU NA CZYSTY SKŁADNIK^a (dok.)**CONSUMPTION OF MINERAL OR CHEMICAL AND LIME FERTILIZERS IN TERMS OF PURE INGREDIENT^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2009/10	2014/15	2015/16	2016/17		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
Na 1 ha UŻYTKÓW ROLNYCH w kg PER 1 ha OF AGRICULTURAL LAND in kg						
Nawozy mineralne lub chemiczne ^b	150,5	155,1	163,1	163,6	159,6	Mineral or chemical fertilizers ^b
azotowe	87,8	86,5	87,5	88,9	85,7	nitrogenous
fosforowe	27,9	25,7	26,3	28,1	28,4	phosphatic
potasowe	34,8	42,9	49,3	46,5	45,5	potassic
Nawozy wapniowe ^c	45,7	66,9	208,7	42,7	32,6	Lime fertilizers ^c

a W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego; patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 255. b Łącznie z wieloskładnikowymi. c Przeważnie w postaci wapna palonego; łącznie z wapnem defekacyjnym.

a In 2010 data of the Agricultural Census; see general notes, item 3 on page 255. b Including mixed fertilizers. c Most frequently in the form of quicklime; including defecated lime.

TABL. 18 (225). **WARTOŚĆ SKUPU PRODUKTÓW ROLNYCH (ceny bieżące^a)**VALUE OF AGRICULTURAL PRODUCTS PROCUREMENT (current prices^a)

PRODUKTY ROLNE	2010	2015	2016	2017		AGRICULTURAL PRODUCTS
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
W TYSIĄCACH ZŁOTYCH IN THOUSAND ZLOTYS						
OGÓŁEM	7778005	10731683	10773081	11963581	8371094	TOTAL
Produkty roślinne	2275392	2981196	2879781	2947704	1873988	Crop products
w tym:						of which:
Zboża	760892	1167302	1199404	1132412	696023	Cereals
w tym zboża podstawowe	643284	850942	796950	814874	474110	of which basic cereals
pszenica	382587	533293	544558	558670	307164	wheat
żyto	94357	86882	65412	93782	60244	rye
jęczmień	64012	65354	50614	58258	35894	barley
owies i mieszanki zbożowe	5021	9323	7212	4796	3091	oats and cereal mixed
pszenżyto	97307	156091	129153	99369	67718	triticale
w tym zboża konsumpcyjne i paszowe	746870	1149713	1187708	1116999	689294	of which consumer and for feeds cereals
w tym zboża podstawowe	629426	833359	785255	799872	467551	of which basic cereals
pszenica	377422	526187	540058	552947	304431	wheat
żyto	93116	85294	64504	92327	59649	rye
jęczmień	61464	62072	48061	54639	34638	barley
owies i mieszanki zbożowe	4206	8515	6428	3953	2692	oats and cereal mixed
pszenżyto	93218	151290	126205	96006	66141	triticale
Strączkowe konsumpcyjne ^b	94	327	49	196	195	Consumer pulses ^b
Ziemniaki	77666	168207	196633	172749	151720	Potatoes
Buraki cukrowe	226442	299436	309302	281003	192579	Sugar beets
Rzepak i rzepik	292184	392737	242066	466838	152762	Rape and turnip rape
Warzywa	317784	471168	415776	353257	307951	Vegetables
Owoce	90948	119081	116591	127186	119691	Fruit

a Płacone dostawcom; bez podatku VAT. b Bez materiału siewnego.

a Paid to suppliers; excluding VAT. b Excluding sowing.

TABL. 18 (225). **WARTOŚĆ SKUPU PRODUKTÓW ROLNYCH (dok.)**
 VALUE OF AGRICULTURAL PRODUCTS PROCUREMENT (cont.)

PRODUKTY ROLNE	2010	2015	2016	2017		AGRICULTURAL PRODUCTS
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
W TYSIĄCACH ZŁOTYCH (dok.) IN THOUSAND ZLOTYS (cont.)						
Produkty zwierzęce	5502613	7750487	7893300	9015877	6497106	Animal products
w tym:						of which:
Żywiec rzeźny ^c	3678366	5659369	5939359	6433843	4369522	Animals for slaughter ^c
bydło (bez cieląt)	546725	1195119	1129322	1315640	1237404	cattle (excluding calves)
cielęta	675	2349	1065	1425	1126	calves
trzoda chlewna	2059884	2643719	2898194	3085031	1309824	pigs
owce	2259	1413	1412	1450	1018	sheep
konie	2379	2619	1938	1539	1438	horses
drób	1066444	1814149	1907428	2028758	1818712	poultry
Mleko krowie	1311539	1839411	1805386	2377213	1979734	Cows' milk
Jaja kurze konsumpcyjne	220384	129083	29009	88432	55094	Consumer hen eggs
NA 1 ha UŻYTKÓW ROLNYCH ^d w zł PER 1 ha OF AGRICULTURAL LAND ^d in zł						
O G Ó Ł E M	4386	6179	6368	6751	5381	TOTAL
Produkty: roślinne	1283	1716	1702	1663	1205	Products: crop
zwierzęce	3103	4462	4665	5088	4176	animal

c W wadze żywej. d Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 255.

c In live weight. d See general notes, item 3 on page 255.

TABL. 19 (226). **SKUP WAŻNIEJSZYCH PRODUKTÓW ROLNYCH**
 PROCUREMENT OF MAJOR AGRICULTURAL PRODUCTS

PRODUKTY ROLNE	2010	2015	2016	2017		AGRICULTURAL PRODUCTS
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
Zboża w t	1395421	1899099	2058161	1881989	1187492	Cereals in t
w tym zboża podsta- wowe	1200243	1346787	1302423	1271002	749506	of which basic cereals
pszenica	634933	782059	854555	829142	461635	wheat
żyto	217356	167715	126700	170921	111339	rye
jęczmień	129180	108124	86659	94855	57720	barley
owies i mieszanki zbożowe	13180	18298	12907	8617	5777	oats and cereal mixed
pszenżyto	205594	270591	221602	167467	113035	triticale
w tym zboża konsump- cyjne i paszowe	1378117	1879324	2042041	1862590	1178425	of which consumer and for feeds cereals
w tym zboża podsta- wowe	1183050	1327016	1286303	1251661	740486	of which basic cereals
pszenica	629620	775347	849263	822541	458258	wheat
żyto	215316	165926	125238	168695	110375	rye
jęczmień	125346	103521	82725	89762	55982	barley
owies i mieszanki zbożowe	11358	17128	11734	7536	5166	oats and cereal mixed
pszenżyto	201410	265094	217343	163127	110705	triticale

TABL. 19 (226). **SKUP WAŻNIEJSZYCH PRODUKTÓW ROLNYCH (dok.)**
PROCUREMENT OF MAJOR AGRICULTURAL PRODUCTS (cont.)

PRODUKTY ROLNE	2010	2015	2016	2017		AGRICULTURAL PRODUCTS
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
Strączkowe konsumpcyjne ^a w t.....	60	201	46	208	207	Consumer pulses ^a in t
Ziemniaki w t.....	223630	403714	477081	443055	396035	Potatoes in t
Buraki cukrowe w t.....	1971949	2414879	2729081	2957559	2060729	Sugar beets in t
Rzepak i rzepik w t.....	228528	252319	150857	286140	96498	Rape and turnip rape in t
Warzywa w t.....	311839	410729	413651	379156	337559	Vegetables in t
Owoce w t.....	85964	75695	100342	50494	43501	Fruit in t
Żywiec rzeźny ^b w t.....	966398	1273886	1318946	1369746	959991	Animals for slaughter ^b in t
bydło (bez cieląt).....	114332	191093	184205	202513	190105	cattle (excluding calves)
cielęta.....	111	305	177	219	171	calves
trzoda chlewna.....	535070	610027	613268	609940	272511	pigs
owce.....	344	169	178	196	137	sheep
konie.....	498	399	265	170	156	horses
drób.....	316043	471893	520853	556708	496911	poultry
Żywiec rzeźny w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami) ^c w t.....	698975	907210	939869	972154	660743	Animals for slaughter in terms of meat (including fats) ^c in t
Mleko krowie w tys. l.....	1245260	1618027	1651209	1730798	1443956	Cows' milk in thous. l
Jaja kurze konsumpcyjne w tys. szt.....	1180381	591195	153663	383163	219171	Consumer hen eggs in thous. units

a Bez materiału siewnego. b W wadze żywej. c Wołowe, cielęce, wieprzowe, baranie, końskie i drobiowe; w wadze po-
bojowej ciepłej.

a Excluding sowing. b In live weight. c Beef, veal, pork, mutton, horseflesh and poultry; in post-slaughter warm weight.

TABL. 20 (227). **EKOLOGICZNE GOSPODARSTWA ROLNE**
ORGANIC FARMS

LATA YEARS	Z certyfikatem Certified		W okresie przestawiania Under conversion	
	gospodarstwa farms	powierzchnia ekologicznych użytków rolnych w ha organic agricultural land in ha	gospodarstwa farms	powierzchnia ekologicznych użytków rolnych w ha organic agricultural land in ha
2010.....	456	20755	292	11758
2015.....	725	30599	84	3924
2016.....	592	23459	251	5712
2017.....	483	19663	253	5726

Źródło: dane Głównego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.

Source: data of the Main Inspectorate of Agricultural and Food Quality.

Łowiectwo Hunting

TABL. 21 (228). **WAŻNIEJSZE ZWIERZĘTA ŁOWNE^a**

Stan w dniu 10 III
MAJOR GAME SPECIES^a
As of 10 III

ZWIERZĘTA ŁOWNE	2010 ^b	2015	2016	2017	GAME SPECIES
W SZTUKACH IN HEADS					
Łosie	84	168	190	188	Moose
Daniele	5443	8267	9257	9339	Fallow deer
Mufony	363	275	302	442	Mouflons
W TYSIĄCACH SZTUK IN THOUSAND HEADS					
Jelenie	15,2	21,7	25,3	31,8	Deer
Sarny	85,6	96,3	102,3	102,1	Roe deer
Dziki	23,6	28,1	28,2	23,2	Wild boars
Lisy	18,9	20,2	20,4	20,3	Foxes
Zająca	48,1	64,9	67,2	68,5	Hares
Bażanty	39,6	40,8	42,1	42,5	Pheasants
Kuropatwy	24,6	19,5	19,1	18,3	Partridges

a Dane dotyczą łowieckiego roku gospodarczego liczonego od 1 IV danego roku do 31 III roku następnego; dane szacunkowe. b Dane nie obejmują ośrodków hodowli zwierzyny zarządzanych przez Lasy Państwowe.

Źródło: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych, Polskiego Związku Łowieckiego oraz innych jednostek prowadzących ośrodki hodowli zwierzyny.

a Data concern the hunting economic year defined from 1 IV of a given year to 31 III of the following year; estimated data. b Data excluding centres of game breeding managed by the State Forests.

Source: data of the Generale Directorate of the State Forests, Polish Hunting Association and other units running game breeding centres.

TABL. 22 (229). **ODSTRZAŁ^a WAŻNIEJSZYCH ZWIERZĄT ŁOWNYCH**SHOOT^a OF MAIN GAME SPECIES

ZWIERZĘTA ŁOWNE	2010/11 ^b	2015/16	2016/17	2017/18	GAME SPECIES
Daniele	1586	3235	3603	3390	Fallow deer
Jelenie	4577	9795	10492	9922	Deer
Sarny	16784	23581	25344	23788	Roe deer
Dziki	24699	37515	31683	32428	Wild boars
Lisy	19683	20989	20142	17492	Foxes
Zająca	695	617	684	357	Hares
Bażanty	14731	14348	8879	7656	Pheasants
Kuropatwy	125	60	75	100	Partridges

a Dane dotyczą łowieckiego roku gospodarczego liczonego od 1 IV danego roku do 31 III roku następnego. b Dane nie obejmują ośrodków hodowli zwierzyny zarządzanych przez Lasy Państwowe.

Źródło: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych, Polskiego Związku Łowieckiego oraz innych jednostek prowadzących ośrodki hodowli zwierzyny.

a Data concern the hunting economic year defined from 1 IV of a given year to 31 III of the following year. b Data excluding centres of game breeding managed by the State Forests.

Source: data of the Generale Directorate of the State Forests, Polish Hunting Association and other units running game breeding centres.

TABL. 23 (230). KOŁA I CZŁONKOWIE POLSKIEGO ZWIĄZKU ŁOWIECKIEGO ORAZ OBWODY ŁOWIECKIE^a

Stan w dniu 10 III

CLUBS AND MEMBERS OF THE POLISH HUNTING ASSOCIATION AND HUNTING DISTRICTS^a

As of 10 III

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Koła łowieckie:					Hunting clubs:
liczba ^b	246	255	257	259	number ^b
członkowie ^c	11575	12114	12358	12588	members ^c
Obwody łowieckie:					Hunting districts:
liczba	465	468	466	466	number
powierzchnia w tys. ha	2418,2	2458,3	2462,0	2472,2	area in thous. ha
w tym na gruntach leśnych	652,3	687,5	693,8	693,4	of which on forest land

a Dane dotyczą łowieckiego roku gospodarczego liczonego od 1 IV danego roku do 31 III roku następnego. b, c Dane grupowane według siedziby: b – koła łowieckiego, c – zamieszkania członka koła.

Ź r ó d ł o: dane Polskiego Związku Łowieckiego.

a Data concern the hunting economic year defined from 1 IV of a given year to 31 III of the following year. b, c Data grouped according to the seat: b – of hunting club, c – of member of hunting club.

S o u r c e: data of the Polish Hunting Association.

Leśnictwo Forestry

TABL. 24 (231). POWIERZCHNIA GRUNTÓW LEŚNYCH

Stan w dniu 31 XII

FOREST LAND

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M w ha.....	784691	787933	787943	788805	TOTAL in ha
Lasy	764121	767846	767937	768811	Forests
Publiczne	683076	683700	683796	684191	Public
zalesione.....	672449	672328	672391	672223	wooded
niezalesione.....	10628	11373	11405	11969	non-wooded
w tym:					of which:
własność Skarbu Państwa.....	677490	670848	670908	671182	owned by the State Treasury
zalesione.....	666949	659608	659628	659349	wooded
niezalesione.....	10541	11240	11280	11833	non-wooded
w tym:					of which:
w zarządzie Lasów Państwo- wych.....	661240	662006	662132	662449	managed by the State Forests
zalesione.....	650871	650846	650921	650674	wooded
niezalesione.....	10369	11160	11211	11775	non-wooded
parki narodowe	4832	5130	5113	5107	national parks
zalesione.....	4832	5120	5102	5096	wooded
niezalesione.....	–	11	11	11	non-wooded
własność gmin ^a	5586	5718	5722	5770	gmina ^a owned
zalesione.....	5499	5626	5645	5691	wooded
niezalesione.....	87	93	77	79	non-wooded
Prywatne.....	81045	84146	84141	84620	Private
zalesione	79921	82907	82981	83505	wooded
niezalesione.....	1124	1238	1160	1115	non-wooded
Grunty związane z gospodarką leśną	20570	20087	20006	19994	Land connected with silviculture
LESISTOŚĆ w %	25,6	25,7	25,7	25,8	FOREST COVER in %
UDZIAŁ POWIERZCHNI GRUN- TÓW LEŚNYCH W POWIERZ- CHNI ŁADOWEJ WOJEWÓDZ- TWA w %	26,7	26,8	26,8	26,8	SHARE OF FOREST LAND IN LAND AREA OF THE VOIVOD- SHIP in %

a Dotyczy także gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a It is also concerning gminas which are also cities with powiat status.

Uwaga do tablic 25 i 26

Dane opracowano na podstawie wielkoobszarowej inwentaryzacji stanu lasów kraju przeprowadzonej w latach 2013–2017 przez Biuro Urządzenia Lasu i Geodezji Leśnej.

Note to tables 25 and 26

Data prepared on the large-scale forest inventory in the country conducted in 2013–2017 by the Bureau for Forest Management and Geodesy.

TABL. 25 (232). POWIERZCHNIA LASÓW

FOREST AREAS

A. WEDŁUG WIEKU DRZEWOSTANÓW

BY AGE OF TREE STANDS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem w ha Grand total in ha	W tym – w % ogółem – powierzchnia zalesiona Of which wooded area in % of grand total area							
		razem total	drzewostany tree stands						w klasie odnowienia ^a i o budowie przerębowej in restocking class ^a with a selection structure
			w klasie wieku in age group						
			I (1–20 lat years)	II (21–40)	III (41–60)	IV (61–80)	V (81–100)	VI i wyższe and higher (101 lat i więcej years and older)	
OGÓŁEM..... TOTAL	767937	98,3	14,3	15,2	22,7	20,0	14,1	11,3	0,7
w tym: of which:									
W zarządzie Lasów Państwowych..... Managed by the State Forests	662130	98,3	15,1	14,6	20,8	20,0	15,4	11,7	0,7
Lasy prywatne Private forests	84141	97,7	9,6	18,8	41,8	20,5	4,9	2,1	–

B. WEDŁUG GATUNKÓW PANUJĄCYCH (PRZEWAŻAJĄCYCH) W DRZEWOSTANIE

BY DOMINANT SPECIES IN THE TREE STANDS

GATUNKI DRZEW	Ogółem Total	W tym Of which			SPECIES OF TREES
		w zarządzie Lasów Państwowych managed by the State Forests		lasy prywatne private forests	
		w ha in ha	w odsetkach in percent		
OGÓŁEM.....	767937	100,0	100,0	100,0	TOTAL
Drzewa iglaste.....	594466	77,2	78,0	80,1	Coniferous trees
w tym: sosna.....	575751	74,8	75,4	79,6	of which: pine
świerk.....	15282	2,0	2,1	0,5	spruce
jodła.....	17	0,0	0,0	–	fir
Drzewa liściaste.....	173471	22,8	22,0	19,9	Broadleaved trees
w tym: buk.....	7391	1,0	1,0	–	of which: beech
dąb.....	73397	9,6	9,9	2,2	oak
grab.....	3553	0,5	0,5	–	hornbeam
brzoza.....	39744	5,2	5,0	7,8	birch
olsza.....	28085	3,7	3,3	6,7	alder
osika.....	635	0,1	0,0	0,5	aspen

^a Łącznie z klasą do odnowienia.

Źródło: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych.

^a Including class for restocking.

Source: data of the Directorate General of the State Forests.

TABLE 26 (233). **ZASOBY DRZEWNE NA PNIU**
 GROWING STOCK OF STANDING WOOD
 A. WEDŁUG WIEKU DRZEWOSTANÓW
 BY AGE OF TREE STANDS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem grubizna brutto ^a w dam ³ Gross ^a grand total timber in dam ³	W tym – w % ogółem – na powierzchni zalesionej Of which wooded area in % of grand total area									
		razem total	drzewostany tree stands							w klasie odnowienia ^c i o budowie przerebowej in restocking class ^c with a selection structure	przestoje ^b hold-over trees ^b
			w klasie wieku in age group								
			I (1–20 lat years)	II (21–40)	III (41–60)	IV (61–80)	V (81–100)	VI i wyższe and higher (101 lat i więcej years and older)			
OGÓŁEM..... TOTAL	202866	99,9	1,2	9,0	25,1	25,3	19,5	18,5	1,0	0,3	
w tym: of which:											
W zarządzie Lasów Państwowych..... Managed by the State Forests	174997	99,9	1,1	8,7	22,9	25,9	21,1	19,0	0,8	0,4	
Lasy prywatne..... Private forests	19985	100,0	1,6	11,3	52,2	23,6	7,2	4,0	–	0,1	

B. WEDŁUG GATUNKÓW PANUJĄCYCH (przeważających) W DRZEWOSTANIE
 BY DOMINANT SPECIES IN THE TREE STANDS

GATUNKI DRZEW	Ogółem grubizna brutto ^a Gross ^a total timber		W tym Of which			SPECIES OF TREES
			w zarządzie Lasów Państwowych managed by the State Forests	lasy prywatne private forests		
	w dam ³ in dam ³	w odsetkach in percent				
OGÓŁEM.....	202866	100,0	100,0	100,0	TOTAL	
Drzewa iglaste.....	158828	78,4	79,0	83,4	Coniferous trees	
w tym: sosna.....	154897	76,5	76,9	83,2	of which: pine	
świerk.....	3319	1,6	1,8	0,2	spruce	
jodła.....	–	–	–	–	fir	
Drzewa liściaste.....	44038	21,6	21,0	16,6	Broadleaved trees	
w tym: buk.....	2058	1,0	1,0	–	of which: beech	
dąb.....	21601	10,6	10,4	2,7	oak	
grab.....	1028	0,5	0,6	–	hornbeam	
brzoza.....	6380	3,1	3,2	4,0	birch	
olsza.....	8316	4,1	3,7	7,0	alder	
osika.....	57	0,0	0,0	0,1	aspens	

a W korze. b Drzewa niewycięte w terminie przewidzianym kolejną rębnością. c Łącznie z klasą do odnowienia.
 Źródło: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych.

a Overbark. b Trees not felled in the assumed throughfell order. c Including class for restocking.
 Source: data of the Directorate General of the State Forests.

TABL. 27 (234). **ODNOWIENIA, ZALESIENIA I INNE PRACE HODOWLANE**
RENEWALS, AFFORESTATIONS AND OTHER FOREST BREEDING WORK

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017				SPECIFICATION
				ogółem grand total	lasy publiczne public forests		lasy pry- watne ^a private forests ^a	
					razem total	w tym własność Skarbu Państwa of which owned by the State Treasury		
w ha in ha								
Powierzchnia produkcyjna szkółek leśnych (stan w dniu 31 XII).....	250	212	205	202	202	198	.	Production area of forest nurseries (as of 31 XII)
Odnowienia i zalesienia.....	4912	6104	5821	5546	5389	5312	157	Renewals and afforestations
odnowienia	4583	6026	5741	5443	5335	5265	108	renewals
sztuczne.....	4450	5372	5309	4934	4834	4765	100	artificial
zrębów ^b	3273	5327	5247	4870	4793	4724	77	felling sites ^b
halizn i płazowin.....	57	45	62	64	41	41	23	blanks and irregularly stocked open stands
naturalne.....	133	654	432	509	501	500	8	natural
zalesienia ^c	329	78	80	103	54	47	48	afforestations ^c
Poprawki i uzupełnienia ^d	748	556	588	553	518	501	35	Corrections and supplements ^d
Pielęgnowanie ^e	25392	31200	31761	32273	31312	30889	961	Tending ^e
w tym:								of which:
upraw ^f	17522	23674	24404	25173	24215	23837	958	crops ^f
młodników.....	7652	7490	7306	7081	7081	7039	.	greenwoods
wprowadzanie podszytów ^g	75	13	14	8	8	8	.	introduction of undergrowth ^g
Melioracje.....	5906	6722	6779	7020	7020	6990	.	Drainage

a Dane szacunkowe. b Łącznie z odnowieniami pod osłoną drzewostanów. c Użytków rolnych i nieużytków przeznaczonych do zalesienia w planie zagospodarowania przestrzennego. d Dodatkowe wprowadzanie sadzonek w uprawach i młodnikach, w powstałych lukach i przerzedzeniach. e Prace hodowlane związane z pielęgnowaniem gleby i drzewostanu w wieku do 20 lat. f W lasach prywatnych łącznie z pielęgnowaniem młodników. g Sadzenie krzewów lub drzew stale znajdujących się w dolnej warstwie drzewostanu, spełniających rolę pielęgnacyjną.

a Estimated data. b Including renewals protected by tree stands. c Agricultural land and wasteland designated for afforestation in land development plan. d Additional introduction of seedlings into crops and greenwoods as well as into gaps and thinnings. e Forest breeding work connected with tending soils and tree stands aged up to 20 years. f In private forests including greenwoods tending. g Planting bushes or trees remaining in lower layers of a tree stand and serving a tending role.

TABL. 28 (235). **POZYSKANIE DREWNA^a**
REMOVALS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017				SPECIFICATION
				ogółem grand total	lasy publiczne public forests		lasy pry- watne private forests	
					razem total	w tym własność Skarbu Państwa of which owned by the State Treasury		
O G Ó Ł E M w dam³	3147,0	3706,5	3672,7	4005,2	3932,6	3889,0	72,6	T O T A L in dam³
Grubizna	2891,8	3441,5	3425,1	3781,9	3709,3	3666,9	72,6	Timber
Grubizna iglasta.....	2369,0	2856,9	2865,1	3200,8	3139,4	3105,5	61,4	Coniferous
w tym drewno:								of which:
wielkowymiarowe.....	843,8	917,8	911,3	1012,0	992,0	974,7	20,0	large-size wood
średniowymiarowe do przerobu przemysłowego	1270,5	1692,5	1712,3	1934,9	1910,4	1897,4	24,5	medium-size wood for industrial uses
Grubizna liściasta	522,9	584,6	560,0	581,1	569,9	561,4	11,2	Non-coniferous
w tym drewno:								of which:
wielkowymiarowe.....	144,5	128,4	122,7	123,5	120,7	117,5	2,9	large-size wood
średniowymiarowe do przerobu przemysłowego	236,5	254,1	244,3	252,1	248,5	246,6	3,6	medium-size wood for industrial uses
Drewno małowymiario- we^b.....	255,2	265,0	247,6	223,3	223,3	222,1	-	Slash^b
Do przerobu przemysłowego	77,3	69,3	75,8	68,4	68,4	68,4	-	Slash for industrial uses
Opałowe	177,9	195,7	171,8	154,9	154,9	153,7	-	Slash for fuel
GRUBIZNA NA 100 ha POWIERZCHNI LASÓW w m³	378,5	448,2	446,0	491,9	542,1	546,3	85,8	TIMBER PER 100 ha OF FOREST AREAS in m³

a Bez pozyskania drewna (grubizny) z zadrzewień. b Wyłącznie w lasach publicznych.
U w a g a. W prezentowanych latach nie pozyskano karpiny.

a Excluding logging (large timber) from plantings. b Exclusively in public forests.

N o t e. In presented years the stump wood wasn't gained.

Uwagi ogólne

Przemysł

1. Informacje w zakresie **przemysłu** dotyczą podmiotów gospodarczych zaliczonych, według PKD 2007, do sekcji: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

Ponadto w tabl. 3 dane o produkcji wyrobów dotyczą podmiotów produkujących wyroby przemysłowe, niezależnie od rodzaju prowadzonej działalności sklasyfikowanej według PKD 2007.

2. Dane opracowano **metodą przedsiębiorstw**, z wyjątkiem informacji o ilości produkcji wyrobów, które opracowano metodą zakładową, tj. według rzeczywistej lokalizacji produkcji, a nie według miejsca siedziby przedsiębiorstwa. Definicję metody przedsiębiorstw podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 6 na str. 21.

3. Przedstawione w tabl. 3 wyroby prezentuje się zgodnie z Polską Klasyfikacją Wyrobów i Usług – PKWiU 2015 oraz nomenklaturą PRODPOL stosowaną w badaniach produkcji wyrobów przemysłowych, która zharmonizowana jest z Listą PRODCOM, rekomendowaną przez EUROSTAT do badań produktowych w krajach członkowskich UE.

W niektórych przypadkach wyroby prezentuje się według dodatkowych grupowań, stanowiących sumę niektórych pozycji PKWiU/PRODPOL-u.

Ponadto w odniesieniu do niektórych wyrobów zastosowano skrócone nazwy.

4. **Produkcja sprzedana** dotyczy całokształtu działalności podmiotu gospodarczego, tj. zarówno działalności przemysłowej, jak i nieprzemysłowej.

Produkcja sprzedana przemysłu obejmuje:

- 1) wartość sprzedanych wyrobów gotowych (niezależnie od tego, czy otrzymano za nie należne opłaty), półfabrykatów i części własnej produkcji;
- 2) wartość robót i usług świadczonych odpłatnie, tj. zarówno przemysłowych, jak i nieprzemysłowych;
- 3) zryczałtowaną odpłatność agenta w przypadku zawarcia umowy na warunkach zlecenia lub pełne przychody agenta w przypadku zawarcia umowy agencyjnej;
- 4) wartość produktów w formie rozliczeń w naturze;
- 5) produkty przeznaczone na powiększenie wartości własnych środków trwałych.

Produkcję sprzedaną przemysłu prezentuje się w cenach bazowych. Definicję **ceny bazowej** podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 10 na str. 22.

General notes

Industry

1. Information within the scope of **industry** concerns economic entities included, in accordance with NACE Rev. 2, in the sections: "Mining and quarrying", "Manufacturing", "Electricity, gas, steam and air conditioning supply", as well as "Water supply; sewerage, waste management and remediation activities", as an additional grouping.

Moreover, data in table 3 show industrial products manufactured by entities, irrespective of their kind-of-activity as classified according to NACE Rev. 2.

2. Data were compiled using the **enterprise method**, excluding information concerning the quantity of production of goods, which were compiled using the company method, i.e. by real location of production, not by the seat of enterprise. The definition of the enterprise method is presented in the general notes to the Yearbook, item 6 on page 21.

3. Products in table 3 are presented according to the Polish Classification of Products and Services – PKWiU 2015 and PRODPOL nomenclature applied in surveys on production of industry products which is harmonised with PRODCOM List, recommended by the EUROSTAT for product surveys in EU member states.

In some cases products are presented according to additional groupings, comprising the sum of some PKWiU/ PRODPOL positions.

Moreover, abbreviated names were used for some products.

4. **Sold production** concerns the total activity of an economic entity, i.e., both industrial and non-industrial production.

Sold production of industry includes:

- 1) the value of finished products sold (regardless of whether or not payments due were received for them), semi-finished products and parts of own production;
- 2) the value of paid work and services rendered, i.e., both industrial and non-industrial;
- 3) flat agent's fee in the case of concluding an agreement on commission terms and full agent's fee in the case of concluding an agency agreement;
- 4) the value of products in the form of settlements in kind;
- 5) products designated for increasing the value of own fixed assets.

Sold production of industry is presented in basic prices. The definition of **basic price** is given in the general notes to the Yearbook, item 10 on page 22.

Jako **ceny stałe** w 2017 r. przyjęto ceny stałe 2015 r. (średnie ceny bieżące 2015 r.).

5. W danych dotyczących produkcji uwzględniono wartość pracy nakładczej.

Praca nakładcza w przemyśle jest to zarobkowe wykonywanie przez osoby fizyczne – na zlecenie i na rachunek podmiotów gospodarczych (nakładców) – czynności polegających na wytwarzaniu wyrobów lub ich części z materiałów powierzonych przez nakładców oraz z surowców własnych lokalnego pochodzenia, np.: słoma, wiklina, trzcina, glina, a także na wykończeniu, uszlachetnianiu, naprawie i konserwacji wyrobów lub ich części oraz świadczeniu innych usług zleconych przez nakładców.

6. Dane o **przeciętnym zatrudnieniu i przeciętnych miesięcznych wynagrodzeniach brutto** dotyczą pracowników najemnych, tj. osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie, wybór lub stosunek służbowy) i obejmują pracowników pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych – na terenie kraju – w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

Budownictwo

1. Informacje w dziale dotyczą działalności podmiotów gospodarczych zaliczonych zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności – PKD 2007 do sekcji „Budownictwo”. Podmioty gospodarcze zwie się dalej podmiotami budowlanymi.

2. Dane według działów PKD 2007 opracowano **metodą przedsiębiorstw**. Definicję metody przedsiębiorstw podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 6 na str. 21.

3. **Produkcja budowlano-montażowa** dotyczy działalności zrealizowanej na terenie kraju i obejmuje roboty budowlane o charakterze inwestycyjnym, remontowym i konserwacyjnym oraz budownictwo tymczasowe na placach budów – wykonane siłami własnymi systemem zlecieniowym (tj. na rzecz obcych zlecieniodawców) przez podmioty budowlane.

4. Podziału produkcji budowlano-montażowej według rodzajów obiektów budowlanych oraz podziału budynków oddanych do użytkowania według rodzajów budynków dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Obiektów Budowlanych (PKOB).

5. Informacje o **budynkach oddanych do użytkowania** (przez wszystkich inwestorów):

- w zakresie liczby budynków obejmują tylko budynki nowo wybudowane,
- w zakresie kubatury budynków obejmują budynki nowo wybudowane i rozbudowane (tylko w części dotyczącej rozbudowy).

6. Dane o **przeciętnym zatrudnieniu i przeciętnych miesięcznych wynagrodzeniach brutto** dotyczą pracowników najemnych, tj. osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie, wybór lub stosunek służbowy) i obejmują pracowników pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych – na terenie kraju – w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

As **constant prices** in 2017 were adopted 2015 constant prices (2015 average current prices).

5. In data concerning production, the value of out-work is included.

Outwork in industry is the paid execution, by natural persons, on the order of and for the benefit of economic entities (outworkers), of activities consisting in the manufacturing of products or their parts from materials supplied by the work provider as well as from raw materials of local origin, e.g.: straw, wicker, reed, clay, and in finishing, refining, repairing and conserving products or their parts as well as in the rendering of other services ordered by the work provider.

6. Data regarding **average paid employment and average monthly gross wages and salaries** concerns hired employees, i.e. persons employed on the basis of an employment contract (labour contract, posting, appointment, election or service relation) and includes full- and part-time paid employees, within the country, in terms of full-time employees.

Construction

1. Information in the chapter concerns activities of economic entities included, in accordance with NACE Rev. 2 in the section “Construction”. Economic entities are referred to hereafter as construction entities.

2. Data according to NACE Rev. 2 divisions were compiled using the **enterprise method**. The definition of the enterprise method is presented in the general notes to the Yearbook, item 6 on page 21.

3. **Construction and assembly production** concerns activity realized domestically and includes construction works with an investment and a restoration – conservation character as well as temporary construction on construction sites realized by construction entities on the basis of the contract system (i.e. for outside clients).

4. The division of construction and assembly production by type of constructions as well as the division of buildings completed by type of buildings was made on the basis of the Polish Classification of Types of Constructions (PKOB).

5. Information regarding **buildings completed** (by all investors):

- within the scope of the number of buildings includes only newly built buildings,
- within the scope of the cubic volume of buildings includes newly built and expanded buildings (only concerning the expanded portion).

6. Data regarding **average paid employment and average monthly gross wages and salaries** concerns hired employees, i.e., persons employed on the basis of an employment contract (labour contract, posting, appointment, election or service relation) and includes full- and part-time paid employees, within the country, in terms of full-time employees.

Przemysł Industry

TABL. 1 (238). PRODUKCJA SPRZEDANA PRZEMYSŁU^a
SOLD PRODUCTION OF INDUSTRY^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017		2016 = 100 (ceny stałe) (constant prices)
	w mln zł in mln zł			w odset- kach in percent		
	ceny bieżące current prices					
OGÓŁEM..... TOTAL	96871,0	138497,3	150177,3	163764,3	100,0	107,6
sektor publiczny..... public sector	5993,7	6373,5	5579,5	6107,1	3,7	x
sektor prywatny..... private sector	90877,2	132123,8	144597,8	157657,2	96,3	x
Górnictwo i wydobywanie..... Mining and quarrying	1613,1	1970,1	1728,1	1818,0	1,1	94,0
W tym pozostałe górnictwo i wydobywanie.... Of which other mining and quarrying	348,1	298,5	354,5	387,5	0,2	104,1
Przetwórstwo przemysłowe..... Manufacturing	88030,9	129221,3	139668,7	153226,8	93,6	108,5
w tym: of which:						
Produkcja artykułów spożywczych..... Manufacture of food products	19140,3	26881,6	28625,3	31504,5	19,2	107,9
Produkcja napojów..... Manufacture of beverages	4633,6	5140,8	5322,1	5481,1	3,3	96,3
Produkcja wyrobów tekstylnych..... Manufacture of textiles	1671,3	2521,2	2690,8	2884,1	1,8	110,1
Produkcja odzieży..... Manufacture of wearing apparel	522,3	567,1	537,2	514,8	0,3	95,3
Produkcja skór i wyrobów skórzanych ^Δ Manufacture of leather and related products	103,5	196,6	212,3	212,1	0,1	89,7
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^Δ	3159,5	4871,6	4611,7	4969,8	3,0	106,6
Produkcja papieru i wyrobów z papieru..... Manufacture of paper and paper products	3333,4	5649,3	6029,2	6377,8	3,9	105,2
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji..... Printing and reproduction of recorded media	1545,5	1623,3	1815,3	1952,5	1,2	106,5
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicz- nych..... Manufacture of chemicals and chemical products	2140,6	3551,9	4108,8	4849,9	3,0	119,6
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucz- nych..... Manufacture of rubber and plastic products	5825,1	8952,2	9446,4	10409,5	6,4	108,8
Produkcja wyrobów z pozostałych mineral- nych surowców niemetalicznych..... Manufacture of other non-metallic mineral products	2930,7	4088,7	4198,2	4714,8	2,9	112,5
Produkcja metali..... Manufacture of basic metals	706,4	1205,2	1348,4	1648,5	1,0	117,4
Produkcja wyrobów z metali ^Δ Manufacture of metal products ^Δ	5036,4	7432,2	7894,2	9014,4	5,5	111,0
Produkcja komputerów, wyrobów elektro- nicznych i optycznych..... Manufacture of computer, electronic and optical products	259,7	622,3	1410,6	1565,2	1,0	111,9
Produkcja urządzeń elektrycznych..... Manufacture of electrical equipment	5914,0	9608,0	10936,7	11540,7	7,0	102,2

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 1 (238). **PRODUKCJA SPRZEDANA PRZEMYSŁU^a (dok.)**
SOLD PRODUCTION OF INDUSTRY^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017		
	w mln zł in mln zł				w odsetkach in percent	2016 = 100 (ceny stałe) (constant prices)
	ceny bieżące current prices					
Przetwórstwo przemysłowe (dok.) Manufacturing (cont.)						
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ Manufacture of machinery and equipment n.e.c.	3811,1	4753,9	4884,2	5071,3	3,1	105,4
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^Δ Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers	13573,8	19600,3	22574,9	25372,9	15,5	111,6
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego..... Manufacture of other transport equipment	805,9	1189,8	1228,4	1344,4	0,8	108,5
Produkcja mebli..... Manufacture of furniture	6298,8	11282,1	12235,5	13235,9	8,1	110,0
Pozostała produkcja wyrobów..... Other manufacturing	1162,1	1977,4	2174,5	2408,6	1,5	105,4
Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń..... Repair and installation of machinery and equipment	946,5	1227,4	1190,2	1346,7	0,8	103,9
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę^Δ..... Electricity, gas, steam and air conditioning supply	5481,9	4702,9	5978,1	5784,4	3,5	92,5
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja^Δ..... Water supply; sewerage, waste management and remediation activities	1745,1	2603,0	2802,4	2935,0	1,8	103,5
w tym: of which:						
Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody..... Water collection, treatment and supply	274,2	176,1	223,1	235,8	0,1	105,7
Gospodarka odpadami; odzysk surowców ^Δ Waste collection, treatment and disposal activities; materials recovery	797,3	1177,3	1289,5	1329,1	0,8	102,7

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 2 (239). **PRODUKCJA SPRZEDANA PRZEMYSŁU WEDŁUG LICZBY ZATRUDNIONYCH W PODMIOTACH GOSPODARCZYCH W PRZEMYSŁE^a (ceny bieżące)**

SOLD PRODUCTION OF INDUSTRY BY NUMBER OF PAID EMPLOYEES IN ECONOMIC ENTITIES IN INDUSTRY^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w mln zł in mln zł				
O G Ó Ł E M.....	96871,0	138497,3	150177,3	163764,3	TOTAL
podmioty o liczbie zatrudnionych:					entities with following number of paid employees:
49 osób i mniej.....	12355,3	19758,4	20793,5	21550,3	49 persons and less
50–249.....	24336,3	35180,6	36767,7	41603,2	50–249
250–499.....	14918,8	20174,3	21714,2	21598,0	250–499
500–999.....	15188,7	23874,3	25411,3	28486,7	500–999
1000 osób i więcej.....	30072,0	39509,7	45490,6	50526,1	1000 persons and more

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 3 (240). PRODUKCJA WYBRANYCH WYROBÓW^a
PRODUCTION OF SELECTED PRODUCTS^a

WYROBY	2010	2015	2016	2017		PRODUCTS
				ogółem total	udział w kraju w % share in country in %	
Produkty uboju ^b wliczane do wydajności poubojowej w tys. t:						Slaughter products ^b included in slaughter capacity in thous. t:
bydła i cieląt.....	30,3	63,2	48,7	61,7	27,6	cattle and calves
trzody chlewnej.....	138,3	54,7	67,0	64,1	4,9	pigs
Mięso drobiowe w tys. t.....	280,8	424,3	470,4	530,4	17,5	Poultry meat in thous. t
Wędliny ^c w tys. t.....	76,2	57,5	59,2	63,5	7,5	Cured meat products ^c in thous. t
Soki z owoców i warzyw w tys. hl....	154,6	74,0	196,7	229,9	2,5	Fruit and vegetable juice in thous. hl
Mleko płynne przetworzone ^d w tys. hl.....	2882,3	3462,0	3836,3	4345,6	12,6	Processed liquid milk ^d in thous. hl
Masło i pozostałe tłuszcze do smarowania ^e w tys. t.....	19,6	23,0	27,8	27,0	12,8	Butter and dairy spreads in thous. t
Sery i twarogi w tys. t.....	75,8	88,2	91,7	91,4	10,3	Cheese and curd in thous. t
Mąka pszenna w tys. t.....	312,5	285,1	287,1	296,9	12,3	Wheat flour in thous. t
Mąka żytnia w tys. t.....	47,8	48,1	51,3	41,8	17,6	Rye flour in thous. t
Makaron w tys. t.....	1,1	2,3	2,1	1,9	1,0	Pasta in thous. t
Wódka czysta ^f (w przeliczeniu na 100%) w tys. hl.....	216,5	#	#	#	#	Vodka ^f (in terms of 100%) in thous. hl
Okrycia i ubiory z tkanin w tys. szt:						Clothes and garments in thous. units:
kostiumy i komplety damskie lub dziewczęce.....	128	#	#	#	#	women's or girls' suits and ensembles
żakiety damskie lub dziewczęce...	131	59	47	40	3,5	women's or girls' jackets
Blezery, pulowery, swetry, kamizelki i podobne wyroby dziane w tys. szt.....	272	296	333	341	8,6	Jerseys, pullovers, cardigans, waistcoats and similar articles, knitted or crocheted in thous. units
Obuwie z wierzchami wykonanymi ze skóry ^g w tys. par.....	994	#	#	#	#	Footwear with leather uppers ^g in thous. pairs
Tarcica w dam ³	513,6	578,0	593,1	590,8	11,8	Sawnwood in dam ³
w tym iglasta.....	454,9	487,3	497,2	521,8	11,8	of which coniferous sawnwood
Cegła w mln ceg.....	68,2	63,5	72,4	79,2	12,8	Bricks in mln bricks

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9. b Obejmują mięso, tłuszcze, podroby oraz części niejadalne (odpadki); ubój przemysłowy; w wadze poubojowej ciepłej. c Bez drobiowych. d Łącznie z mlekiem przerzutowym do dalszej produkcji. e Otrzymywane z mleka. f O objętościowej mocy alkoholu powyżej 0,5%. g Bez obuwia sportowego, obuwia z metalowym noskiem ochronnym oraz obuwia specjalnego różnego typu; łącznie z obuwem ze spodem z drewna.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons. b Including meat, fats, offal and animal parts unfit for human consumption; industrial slaughter; in post-slaughter warm weight. c Excluding cured poultry meat. d Including milk for further processing. f Of an alcoholic strength more than 0,5%. g Excluding sports footwear, footwear incorporating a protective metal toe-cap and miscellaneous special footwear; including footwear with a wooden outer soles.

TABL. 4 (241). PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE W PRZEMYSŁE^a
AVERAGE PAID EMPLOYMENT IN INDUSTRY^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	293440	309801	321293	327865	T O T A L
sektor publiczny.....	28205	21768	19717	19904	public sector
sektor prywatny.....	265235	288033	301575	307961	private sector
Górnictwo i wydobywanie	7488	5816	5299	4577	Mining and quarrying
W tym pozostałe górnictwo i wydobywanie.....	1425	1395	1460	1411	Of which other mining and quarrying
Przetwórstwo przemysłowe	263749	283975	295925	302560	Manufacturing
w tym:					of which:
Produkcja artykułów spożywczych..	48371	50207	49728	50409	Manufacture of food products
Produkcja napojów.....	5498	6347	5789	5744	Manufacture of beverages
Produkcja wyrobów tekstylnych.....	8722	9202	9683	9621	Manufacture of textiles
Produkcja odzieży.....	9263	6639	6056	5843	Manufacture of wearing apparel
Produkcja skór i wyrobów skórzanych ^Δ	1361	1329	1334	1324	Manufacture of leather and related products
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ	15294	14287	14492	16110	Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^Δ
Produkcja papieru i wyrobów z papieru.....	6776	8528	9432	10108	Manufacture of paper and paper products
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji.....	5481	5305	5945	6242	Printing and reproduction of recorded media
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych.....	4383	5197	5549	6075	Manufacture of chemicals and chemical products
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych.....	17657	19990	21829	22017	Manufacture of rubber and plastic products
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych.....	10217	9377	9988	10360	Manufacture of other non-metallic mineral products
Produkcja metali.....	2913	3390	3554	3648	Manufacture of basic metals
Produkcja wyrobów z metali ^Δ	23451	27036	28159	28943	Manufacture of metal products ^Δ
Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych.....	1602	1970	2781	2863	Manufacture of computer, electronic and optical products
Produkcja urządzeń elektrycznych..	14315	14759	16628	17306	Manufacture of electrical equipment
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ	16460	15024	15047	15312	Manufacture of machinery and equipment n.e.c.
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^Δ	19944	24748	26090	24983	Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego.....	4217	4468	4545	4453	Manufacture of other transport equipment
Produkcja mebli.....	33232	40470	43255	45424	Manufacture of furniture
Pozostała produkcja wyrobów.....	5673	6780	7124	7349	Other manufacturing
Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń.....	5559	5414	5384	4802	Repair and installation of machinery and equipment
Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	11828	8030	8016	7928	Electricity, gas, steam and air conditioning supply
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	10375	11980	12053	12799	Water supply; sewerage, waste management and remediation activities
w tym:					of which:
Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody.....	3204	2045	2226	2327	Water collection, treatment and supply
Gospodarka odpadami; odzysk surowców ^Δ	4053	5227	5273	5831	Waste collection, treatment and disposal activities; materials recovery

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9; bez zatrudnionych za granicą.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad.

TABL. 5 (242). PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO W PRZEMYSŁE^a
AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES IN INDUSTRY^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w zł in zł				
O G Ó Ł E M	3117,23	3810,34	4005,54	4303,74	T O T A L
sektor publiczny.....	4432,68	4709,91	4969,44	5253,40	public sector
sektor prywatny.....	2977,34	3742,35	3942,53	4242,36	private sector
Górnictwo i wydobywanie	4877,71	4930,38	4901,46	5382,67	Mining and quarrying
W tym pozostałe górnictwo i wydobywanie.....	4807,07	4796,11	4659,48	5354,67	Of which other mining and quarrying
Przetwórstwo przemysłowe	2949,46	3722,62	3926,09	4228,89	Manufacturing
w tym:					of which:
Produkcja artykułów spożywczych..	2606,24	3309,86	3493,59	3823,30	Manufacture of food products
Produkcja napojów.....	5440,16	6344,26	7101,32	7314,37	Manufacture of beverages
Produkcja wyrobów tekstylnych.....	2068,41	2568,96	2799,59	3121,93	Manufacture of textiles
Produkcja odzieży.....	1650,89	2041,18	2156,81	2372,63	Manufacture of wearing apparel
Produkcja skór i wyrobów skórzanych ^Δ	1850,18	2366,53	2747,78	2892,22	Manufacture of leather and related products
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ	2244,72	2754,73	2989,70	3247,20	Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^Δ
Produkcja papieru i wyrobów z papieru.....	3637,26	4402,05	4436,18	4622,75	Manufacture of paper and paper products
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji.....	3310,46	3678,80	3766,76	4229,11	Printing and reproduction of recorded media
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych.....	3627,65	4321,83	4602,52	4830,18	Manufacture of chemicals and chemical products
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych.....	3249,58	4032,23	4135,52	4528,05	Manufacture of rubber and plastic products
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych.....	3109,99	3825,46	3991,60	4272,15	Manufacture of other non-metallic mineral products
Produkcja metali.....	2865,40	3652,22	3788,37	4146,62	Manufacture of basic metals
Produkcja wyrobów z metali ^Δ	2735,00	3315,03	3489,14	3789,07	Manufacture of metal products ^Δ
Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych.....	2972,03	4042,59	4742,63	5115,64	Manufacture of computer, electronic and optical products
Produkcja urządzeń elektrycznych..	3321,30	4140,16	4526,60	4808,74	Manufacture of electrical equipment
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ	3188,46	4297,86	4437,29	4674,63	Manufacture of machinery and equipment n.e.c.
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^Δ	4263,06	5264,52	5533,37	6131,98	Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego.....	3329,14	4140,94	4364,62	4706,58	Manufacture of other transport equipment
Produkcja mebli.....	2320,74	2980,21	3147,82	3390,56	Manufacture of furniture
Pozostała produkcja wyrobów.....	2616,90	3619,02	3795,54	4164,40	Other manufacturing
Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń.....	3194,89	4389,17	4310,82	4432,79	Repair and installation of machinery and equipment
Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę^Δ	5669,02	6200,68	6476,14	6946,44	Electricity, gas, steam and air conditioning supply
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja^Δ	3202,39	3743,72	3919,21	4050,55	Water supply; sewerage, waste management and remediation activities
w tym:					of which:
Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody.....	3145,77	3636,72	3844,43	3979,39	Water collection, treatment and supply
Gospodarką odpadami; odzysk surowców ^Δ	2985,21	3276,18	3480,43	3636,15	Waste collection, treatment and disposal activities; materials recovery

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9; bez zatrudnionych za granicą.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad.

Budownictwo Construction

TABL. 6 (243). **PRODUKCJA BUDOWLANO-MONTAŻOWA^a (ceny bieżące)**
CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w mln zł		in mln zł		
OGÓŁEM	13829,0	13163,8	13144,9	16982,2	TOTAL
W tym podmioty o liczbie pracujących powyżej 9	8491,5	9167,0	7495,7	8427,9	Of which entities employing more than 9 persons
budowa budynków ^Δ	2753,4	2704,5	2461,6	2830,4	construction of buildings
budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej ^Δ	3637,1	3726,9	2808,0	3445,9	civil engineering
roboty budowlane specjalistyczne	2101,0	2735,6	2226,1	2151,7	specialised construction activities

a Wykonana przez przedsiębiorstwa mające siedzibę zarządu na terenie województwa wielkopolskiego, siłami własnymi (bez podwykonawców).

a Realized by enterprises which have a seat of board in the Wielkopolskie Voivodship without subcontractors participation.

TABL. 7 (244). **PRODUKCJA BUDOWLANO-MONTAŻOWA^a WEDŁUG RODZAJÓW OBIEKTÓW BUDOWLANYCH (ceny bieżące)**
CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION^a BY TYPE OF CONSTRUCTIONS (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE		Ogółem Total	Roboty o charakterze inwestycyjnym Works with an investment character	Roboty o charakterze remontowym Works with a renovation (restoration) character	SPECIFICATION
			w mln zł	in mln zł	
OGÓŁEM	2010	8491,5	6008,9	2482,5	TOTAL
	2015	9167,0	6619,2	2547,8	
	2016	7495,7	5728,7	1767,0	
	2017	8427,9	6465,4	1962,5	
Budynki		4448,7	3631,7	817,0	Buildings
Budynki mieszkalne		1160,0	919,9	240,1	Residential buildings
budynki mieszkalne jednorodzinne		250,0	164,5	85,5	one-dwelling buildings
budynki o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe		764,4	647,3	117,2	two- and more dwelling buildings
budynki zbiorowego zamieszkania		145,6	108,2	37,4	residences for communities
Budynki niemieszkalne		3288,7	2711,8	576,9	Non-residential buildings
hotele i budynki zakwaterowania turystycznego.....		80,9	51,1	29,9	hotels and similar buildings
budynki biurowe.....		215,0	180,9	34,0	office buildings
budynki handlowo-usługowe		673,4	585,2	88,2	wholesale and retail trade buildings
budynki transportu i łączności		16,3	8,6	7,7	traffic and communication buildings
budynki przemysłowe i magazynowe		1780,8	1474,5	306,3	industrial buildings and warehouses
ogólnodostępne obiekty kulturalne, budynki o charakterze edukacyjnym, budynki szpitali i zakładów opieki medycznej oraz budynki kultury fizycznej		372,3	302,1	70,2	public entertainment, education, hospital or institutional care buildings
pozostałe budynki niemieszkalne		150,0	109,3	40,6	other non-residential buildings

a Wykonana przez przedsiębiorstwa mające siedzibę zarządu na terenie województwa wielkopolskiego, siłami własnymi (bez podwykonawców). Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9.

a Realized by enterprises which have a seat of board in the Wielkopolskie Voivodship without subcontractors participation. Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 7 (244). PRODUKCJA BUDOWLANO-MONTAŻOWA^a WEDŁUG RODZAJÓW OBIEKTÓW BUDOWLANYCH (dok.)CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION^a BY TYPE OF CONSTRUCTIONS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Roboty o charakterze inwestycyjnym Works with an investment character	Roboty o charakterze remontowym Works with a renovation (restoration) character	SPECIFICATION
		w mln zł	in mln zł	
Obiekty inżynierii lądowej i wodnej	3979,2	2833,7	1145,5	Civil engineering works
Infrastruktura transportu	2320,7	1625,3	695,4	Transport infrastructures
autostrady, drogi ekspresowe, ulice i drogi pozostałe	1169,4	822,5	346,9	highways, streets and roads
drogi szynowe, drogi kolei napowietrznych lub podwieszanych ..	1016,2	#	#	railways, suspension and elevated railways
drogi lotniskowe	23,4	23,3	0,1	airfield runways
mosty, wiadukty, estakady, tunele i przejścia nadziemne i podziemne	84,2	#	#	bridges, elevated highways, tunnels and subways
budowle wodne	27,5	#	#	harbours, waterways, dams and other water works
Rurociągi, linie telekomunikacyjne i elektroenergetyczne	1233,1	918,1	315,0	Pipelines, communication and electricity lines
rurociągi i linie telekomunikacyjne oraz linie elektroenergetyczne przesyłowe	542,9	339,4	203,5	long-distance pipelines, communication and electricity power lines
rurociągi sieci rozdzielczej i linie kablów rozdzielcze	690,2	578,7	111,5	local pipelines and cables
Kompleksowe budowle na terenach przemysłowych	312,4	211,3	101,2	Complex constructions on industrial sites
Obiekty inżynierii lądowej i wodnej pozostałe	113,0	79,1	33,9	Other civil engineering works

a Wykonana przez przedsiębiorstwa mające siedzibę zarządu na terenie województwa wielkopolskiego, siłami własnymi (bez podwykonawców). Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9.

a Realized by enterprises which have a seat of board in the Wielkopolskie Voivodship without subcontractors participation. Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 8 (245). BUDYNKI ODDANE DO UŻYTKOWANIA^aBUILDINGS COMPLETED^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Budynki^b	10883	12227	12038	12507	Buildings^b
w tym budynki mieszkalne jednorodzinne oraz o dwóch mieszkańcach i wielomieszka- niowe ^c	7975	8713	8937	9264	of which one-dwelling as well as two- and more dwelling residential buildings ^c
miasta	3408	3269	3295	3375	urban areas
wieś	7475	8958	8743	9132	rural areas
W tym budynki indywidualne ^d	9383	10502	10154	10402	Of which private buildings ^d
miasta	2829	2662	2670	2575	urban areas
wieś	6554	7840	7484	7827	rural areas
w tym:					of which:
mieszkalne jednorodzinne oraz o dwóch mieszkańcach i wielo- mieszkańciowe ^c	7026	7706	7583	7710	one-dwelling as well as two- and more dwelling residential buildings ^c
niemieszkalne	2160	2566	2375	2481	non-residential
w tym gospodarstw rolnych	669	1139	1053	1115	of which farm buildings

a Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 282. b Nowo wybudowane. c Bez domów letnich i domków wypoczynkowych oraz rezydencji wiejskich nieprzystosowanych do stałego zamieszkania (ujętych wyłącznie w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych). d Realizowane przez osoby fizyczne, fundacje, kościoły i związki wyznaniowe, z przeznaczeniem na użytek własny inwestora lub na sprzedaż i wynajem.

a See general notes, item 5 on page 282. b Newly built. c Excluding summer homes and holiday cottages as well as rural residences not adapted for permanent residence (included exclusively in the total number of residential buildings). d Realized by natural persons, foundations, churches and religious associations, designed for the own use of the investor or for sale and rent.

TABL. 8 (245). BUDYNKI ODDANE DO UŻYTKOWANIA^a (dok.)
BUILDINGS COMPLETED^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Kubatura^e w dam³	13579,2	22518,5	26214,7	23318,2	Cubic volume^e in dam³
w tym budynki mieszkalne jednorodzinne oraz o dwóch mieszkańciach i wielomieszka- niowe ^c	5756,1	6689,2	6696,5	7253,7	of which one-dwelling as well as two- and more dwelling residential buildings ^c
miasta	5440,3	6902,0	8041,0	6828,2	urban areas
wieś	8138,9	15616,5	18173,7	16490,0	rural areas
W tym budynki indywidualne ^d	8375,2	10832,8	10109,8	10525,1	Of which private buildings ^d
miasta	2430,3	2159,0	2372,9	2220,4	urban areas
wieś	5944,9	8673,8	7736,9	8304,8	rural areas
w tym:					of which:
mieszkalne jednorodzinne oraz o dwóch mieszkańciach i wielo- mieszkaniove ^c	4448,1	5009,6	4831,7	4934,8	one-dwelling as well as two- and more dwelling residential buildings ^c
niemieszkalne	3854,8	5738,5	5200,7	5525,9	non-residential
w tym gospodarstw rolnych	1474,5	3894,3	2660,0	3321,0	of which farm buildings

a Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 282. c Bez domów letnich i domków wypoczynkowych oraz rezydencji wiejskich nieprzystosowanych do stałego zamieszkania (ujętych wyłącznie w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych). d Realizowane przez osoby fizyczne, fundacje, kościoły i związki wyznaniowe, z przeznaczeniem na użytek własny inwestora lub na sprzedaż i wynajem. e Budynków nowo wybudowanych i rozbudowanych (tylko w części dotyczącej rozbudowy).

a See general notes, item 5 on page 282. c Excluding summer homes and holiday cottages as well as rural residences not adapted for permanent residence (included exclusively in the total number of residential buildings). d Realized by natural persons, foundations, churches and religious associations, designed for the own use of the investor or for sale and rent. e Of newly built and expanded buildings (only concerning the expanded portion).

TABL. 9 (246). BUDYNKI ODDANE DO UŻYTKOWANIA^a WEDŁUG RODZAJÓW BUDYNKÓW
BUILDINGS COMPLETED^a BY TYPE OF BUILDINGS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
BUDYNKI^b BUILDINGS^b					
Budynki mieszkalne	8177	8944	9137	9475	Residential buildings
w tym:					of which:
Budynki jednorodzinne oraz o dwóch mieszkańciach i wielo- mieszkaniove ^c	7975	8713	8937	9264	One-dwelling buildings as well as two- and more dwelling buildings ^c
w tym jednorodzinne	7317	7740	7691	7704	of which one-dwelling buildings
Budynki zbiorowego zamieszkania..	3	3	8	–	Residences for communities
Budynki niemieszkalne	2706	3283	2901	3032	Non-residential buildings
w tym:					of which:
Hotele i budynki zakwaterowania turystycznego	41	92	42	37	Hotels and similar buildings
Budynki biurowe	55	57	71	52	Office buildings
Budynki handlowo-usługowe	366	352	323	312	Wholesale and retail trade buildings
Budynki łączności, dworców i termi- nali	4	–	–	2	Communication buildings, stations, terminals and associated buildings
Budynki garaży	917	956	782	831	Garage buildings
Budynki przemysłowe	170	165	132	123	Industrial buildings
Zbiorniki, silosy i budynki magazy- nowe	335	349	351	372	Reservoirs, silos and warehouses

a Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 282. b Nowo wybudowane. c Bez domów letnich i domków wypoczynkowych oraz rezydencji wiejskich nieprzystosowanych do stałego zamieszkania (ujętych wyłącznie w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych).

a See general notes, item 5 on page 282. b Newly built. c Excluding summer homes and holiday cottages as well as rural residences not adapted for permanent residence (included exclusively in the total number of residential buildings).

TABL. 9 (246). **BUDYNKI ODDANE DO UŻYTKOWANIA^a WEDŁUG RODZAJÓW BUDYNKÓW (dok.)**
BUILDINGS COMPLETED^a BY TYPE OF BUILDINGS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
BUDYNKI^b (dok.) BUILDINGS^b (cont.)					
Ogólnodostępne obiekty kulturalne oraz budynki muzeów i bibliotek...	18	23	7	15	Public entertainment buildings, museums and libraries
Budynki szkół i instytucji badawczych	31	25	19	27	School, university and research buildings
Budynki szpitali i zakładów opieki medycznej	11	12	16	12	Hospital or institutional care buildings
Budynki kultury fizycznej	49	23	14	9	Sport halls
Budynki gospodarstw rolnych	687	1199	1107	1168	Non-residential farm buildings
Budynki przeznaczone do sprawowania kultu religijnego i czynności religijnych	14	7	7	3	Buildings used as places of worship and for religious activities
KUBATURA^d w dam³ CUBIC VOLUME^d in dam³					
Budynki mieszkalne	5863,2	6781,5	6782,3	7318,0	Residential buildings
w tym:					of which:
Budynki jednorodzinne oraz o dwóch mieszkanich i wielomieszkanie ^c	5805,7	6689,2	6696,5	7253,7	One-dwelling buildings as well as two- and more dwelling buildings ^c
w tym jednorodzinne	4402,7	4756,4	4626,0	4556,1	of which one-dwelling buildings
Budynki zbiorowego zamieszkania ..	57,5	15,6	18,8	–	Residences for communities
Budynki niemieszkalne	7716,1	15737,0	19432,4	16000,2	Non-residential buildings
w tym:					of which:
Hotele i budynki zakwaterowania turystycznego	224,6	131,2	119,9	147,5	Hotels and similar buildings
Budynki biurowe	244,3	450,3	253,0	214,2	Office buildings
Budynki handlowo-usługowe	951,8	1335,0	2944,1	1292,3	Wholesale and retail trade buildings
Budynki łączności, dworców i terminali	149,4	18,7	22,8	3,8	Communication buildings, stations, terminals and associated buildings
Budynki garaży	142,7	173,4	158,1	176,9	Garage buildings
Budynki przemysłowe	1819,1	3633,1	7885,2	3505,9	Industrial buildings
Zbiorniki, silosy i budynki magazynowe	1671,9	4618,1	4578,6	6186,3	Reservoirs, silos and warehouses
Ogólnodostępne obiekty kulturalne oraz budynki muzeów i bibliotek...	53,9	44,4	14,1	28,2	Public entertainment buildings, museums and libraries
Budynki szkół i instytucji badawczych	307,6	329,5	193,8	251,0	School, university and research buildings
Budynki szpitali i zakładów opieki medycznej	35,8	135,3	102,7	80,9	Hospital or institutional care buildings
Budynki kultury fizycznej	502,7	271,7	108,0	179,2	Sport halls
Budynki gospodarstw rolnych	1520,1	4547,8	3001,3	3899,7	Non-residential farm buildings
Budynki przeznaczone do sprawowania kultu religijnego i czynności religijnych	90,1	42,4	29,4	13,8	Buildings used as places of worship and for religious activities

a Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 282. b Nowo wybudowane. c Bez domów letnich i domków wypoczynkowych oraz rezydencji większych nieprzystosowanych do stałego zamieszkania (ujętych wyłącznie w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych). d Budynków nowo wybudowanych i rozbudowanych (tylko w części dotyczącej rozbudowy).

a See general notes, item 5 on page 282. b Newly built. c Excluding summer homes and holiday cottages as well as rural residences not adapted for permanent residence (included exclusively in the total number of residential buildings). d Of newly built and expanded buildings (only concerning the expanded portion).

TABL. 10 (247). **PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE I PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO W BUDOWNICTWIE^a**
AVERAGE PAID EMPLOYMENT AND AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES IN CONSTRUCTION^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Przeciętne zatrudnienie	46353	35611	36112	36272	Average paid employment
sektor publiczny	1784	1610	1493	1499	public sector
sektor prywatny	44568	34001	34619	34773	private sector
Budowa budynków ^Δ	15714	12133	12120	12168	Construction of buildings
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej ^Δ	15939	10814	10727	10821	Civil engineering
Roboty budowlane specjalistyczne..	14700	12664	13266	13284	Specialised construction activities
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w zł	2880,82	3439,66	3549,07	3839,75	Average monthly gross wages and salaries in zł
sektor publiczny	4059,81	5204,30	5363,12	5670,12	public sector
sektor prywatny	2833,69	3356,10	3470,84	3760,85	private sector
Budowa budynków ^Δ	2556,10	3205,25	3395,54	3670,00	Construction of buildings
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej ^Δ	3350,72	3961,39	4091,22	4344,25	Civil engineering
Roboty budowlane specjalistyczne..	2718,42	3218,73	3250,68	3584,00	Specialised construction activities

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9; bez zatrudnionych za granicą.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad.

DZIAŁ XVII TRANSPORT. TELEKOMUNIKACJA

Uwagi ogólne

Transport

1. Dane dotyczące ogólnej długości **linii kolejowych eksploatowanych** w dniu 31 XII ustalono jako sumę długości linii kolejowych normalnotorowych, wąskotorowych i szerokotorowych (dane o długości tych linii ujęto w długości linii normalnotorowych) czynnych w tym dniu. **Linia kolejowa** jest to element sieci kolejowej pomiędzy dwiema stacjami węzłowymi (lub krańcowymi).

2. **Drogi publiczne** ze względu na funkcje w sieci drogowej dzielą się według przepisów ustawy z dnia 21 III 1985 r. o drogach publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 1440) na następujące kategorie: drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne.

Do **dróg krajowych** zalicza się:

- autostrady i drogi ekspresowe oraz drogi leżące w ich ciągu do czasu wybudowania autostrad i dróg ekspresowych,
- drogi międzynarodowe,
- drogi stanowiące inne połączenia zapewniające spójność sieci dróg krajowych,
- drogi dojazdowe do ogólnodostępnych przejść granicznych obsługujących ruch międzynarodowy osobowy i towarowy,
- drogi alternatywne dla autostrad płatnych,
- drogi stanowiące ciągi obwodnicowe dużych aglomeracji miejskich,
- drogi o znaczeniu obronnym.

Do **dróg wojewódzkich** zalicza się drogi inne niż podano wyżej, stanowiące połączenia między miastami, mające znaczenie dla województwa i drogi o znaczeniu obronnym niezaliczone do dróg krajowych.

Do **dróg powiatowych** zalicza się drogi inne niż podano wcześniej, stanowiące połączenia miast będących siedzibami powiatów z siedzibami gmin i siedzib gmin między sobą.

Do **dróg gminnych** zalicza się drogi o znaczeniu lokalnym niezaliczone do innych kategorii, stanowiące uzupełniającą sieć dróg służących miejscowym potrzebom, z wyłączeniem dróg wewnętrznych.

Do **dróg miejskich** zaliczono drogi (ulice) leżące w granicach administracyjnych miast.

Do **dróg zamiejskich** zaliczono drogi leżące poza granicami administracyjnymi miast.

3. Dane o **pojazdach samochodowych i ciągnikach** zarejestrowanych według stanu w dniu 31 XII prezentowane są według centralnej ewidencji po-

CHAPTER XVII TRANSPORT. TELECOMMUNICATIONS

General notes

Transport

1. Data concerning the total length of **railway lines operated** on 31 XII were established as the sum of the length of standard gauge, narrow gauge and large gauge railway lines (data concerning the length of these lines are given in terms of standard gauge lines) operating on that day. The **railway line** is an element of the rail network between two junction stations (or terminal stations).

2. On account of functions in a road network **public roads** are divided, according to the Law on Public Roads dated 21 III 1985 (uniform text Journal of Laws 2016 item 1440), into following categories: national, regional, district and communal roads.

National roads include:

- motorways and expressways as well as roads which are designated to become motorways and expressways,
- international roads,
- roads which are other links ensuring the efficiency of the national road network,
- approach roads to generally accessible border crossings servicing international passenger and freight traffic,
- roads which are an alternative to toll motorways,
- roads which are bypasses around large urban agglomerations,
- roads with a military significance.

Regional roads include roads other than those presented above, which are links between cities, have a large significance for the voivodship and roads of military significance not included among national roads.

District roads include roads other than those mentioned earlier, which link district capital cities with commune capital cities and commune capital cities with other such cities.

Communal roads include roads with a local significance not included in the other categories, which supplement the network of roads servicing local needs, excluding internal roads.

Urban roads include roads (streets) located within the administrative boundaries of cities.

Non-urban roads include roads located outside the administrative boundaries of cities.

3. Data on **road motor vehicles and tractors** registered as of 31 December have been presented according to the central vehicle register maintained

jazdów (CEPiK) prowadzonej przez Ministerstwo Cyfryzacji (do 26 XI 2016 r. – Ministerstwo Spraw Wewnętrznych). Dane nie obejmują pojazdów wyrejestrowanych oraz w 2010 r. – również pojazdów posiadających pozwolenie czasowe wydawane w końcu danego roku.

Pozwolenie czasowe wydawane jest na okres do około 30 dni w celu załatwienia wszystkich formalności związanych z rejestracją pojazdu i niezbędnych do otrzymania docelowego dowodu rejestracyjnego.

4. Linia autobusowa jest stałym połączeniem drogowym dwóch krańcowych miejscowości oraz wybranych miejscowości pośrednich przy użyciu jednego lub kilku autobusów regularnie kursujących między tymi miejscowościami według ogłoszonego rozkładu.

Długość linii autobusowej jest to długość trasy (w km) pomiędzy dwiema krańcowymi miejscowościami niezależnie od liczby kursów autobusów odbywających się na tej linii.

5. Transport samochodowy zarobkowy, zarówno w zakresie przewozu ładunków, jak i pasażerów, obejmuje usługi świadczone odpłatnie przez podmioty, w których transport samochodowy stanowi podstawową działalność gospodarczą; ponadto w zakresie przewozu pasażerów obejmuje również usługi wykonywane odpłatnie przez podmioty prowadzące podstawową działalność gospodarczą inną niż transport samochodowy.

6. Informacje o **komunikacji miejskiej naziemnej** dotyczą **komunikacji autobusowej i tramwajowej** i obejmują działalność przedsiębiorstw i zakładów komunikacji miejskiej publicznych i prywatnych.

Komunikacja miejska – gminne przewozy pasażerskie wykonywane w granicach administracyjnych miasta albo miasta i gminy lub miast i gmin sąsiadujących (jeśli zawarły porozumienie lub utworzyły związek międzygminny w celu wspólnej realizacji publicznego transportu zbiorowego); w przypadku gmin miejsko-wiejskich łącznie z obsługą strefy wiejskiej w tych gminach; dane nie obejmują działalności przedsiębiorstw prowadzących głównie komunikację zamiejską, a świadczących również usługi komunikacji miejskiej w niektórych miastach oraz linii komunikacyjnych obsługujących wyłącznie zakłady pracy.

Przez **linię komunikacyjną** rozumie się trasę łączącą krańcowe punkty przebiegu wozów oznaczonych tym samym numerem lub znakiem literowym. Jako długość linii komunikacyjnych przyjęto sumę długości wszystkich stałych dziennych linii autobusowych, tramwajowych, trolejbusowych, po których kursują wozy oznaczone odrębnymi numerami lub znakami literowymi.

7. Dane dotyczące **transportu lotniczego** obejmują przewoźników transportu lotniczego rozkładowego (transport pasażerów lub ładunków na stałych trasach i według stałych rozkładów lotów). Informacje o przewozach ładunków transportem lotniczym obejmują przewozy przesyłek towarowych, pocztowych oraz bagażu płatnego.

by the Ministry of Digital Affairs (until 26 XI 2016 – Ministry of Interior). Data does not include vehicles being devoid of car registration and in 2010 – also vehicles having temporary permission given by the end of reference year.

Temporary permission is passed by about 30 daily period with the aim of take care of formality be connected with vehicle registration and received ordinary registration book.

4. A bus line is a permanent road connection between two terminal locations as well as between selected intermediate locations which involves using one or several buses regularly running between these locations according to a defined schedule.

The **length of a bus line** is the length of the route (in km) between the two terminal locations regardless of the number of journeys carried out by buses on that line.

5. Road transport for hire or reward with respect to transport of goods as well as transport of passengers includes services for remuneration carried out by entities, for which road transport services are the basic economic activity; moreover, in regard to transport of passengers includes also services for remuneration carried out by entities with basic economic other than road transport.

6. Information regarding **urban ground transport** concerns **bus and tram communication** and includes the activity of public and private urban transport enterprises and companies.

Urban transport – gmina transport of passengers carried out within the administrative borders of city or city and gmina or neighboring cities and gminas (if they signed agreement or association between gminas in order to implement together collective public transport); including service for rural area in urban-rural gminas; data do not include the activity of enterprises operating mainly in the scope of non-urban transport, but rendering also the services in the scope of urban transport in some cities as well as transport lines exclusively servicing work places.

Transport line is understood as a route connecting the extreme points of the route of vehicles marked with the same number or letter. The length of the transport lines is the sum of the length of all of the scheduled daytime bus, tram and trolley bus lines over which vehicles marked with separate numbers or letters travel.

7. Data concerning **air transport** include carriers of scheduled air transport (the transport of passengers or freight on permanent routes and according to established flight schedules). Information regarding transports of freight by air transport includes transports of cargo, mail and paid baggage.

8. Dane o **wypadkach drogowych** obejmują zdarzenia mające związek z ruchem pojazdów na drogach publicznych, w wyniku których nastąpiła śmierć lub uszkodzenie ciała osób.

Za **śmiertelną ofiarę wypadku drogowego** uznano osobę zmarłą (w wyniku doznanych obrażeń) na miejscu wypadku lub w ciągu 30 dni.

Za **ranną ofiarę wypadku drogowego** uznano osobę, która doznała obrażeń ciała i otrzymała pomoc lekarską.

Telekomunikacja

1. Informacje w zakresie usług telekomunikacyjnych dotyczą operatorów telekomunikacyjnych sieci publicznej, tj. sieci służącej do świadczenia usług telekomunikacyjnych (z wyłączeniem sieci wewnętrznej – sieci eksploatowanej przez podmioty wyłącznie na własne potrzeby lub założonej w budynkach niemieszkalnych usytuowanych na terenie jednej nieruchomości gruntowej).

2. **Telefoniczne łącza główne** obejmują standardowe łącza główne (abonenci telefonii stacjonarnej) oraz łącza w dostęпах ISDN, tj. telefoniczną sieć cyfrową z integracją usług umożliwiającą wykorzystanie tej samej sieci do transmisji głosu, obrazu, faksów i danych.

8. Data regarding **road traffic accidents** cover events connected with the movement of vehicles on public roads as a result of which death or injury occurred.

A **road traffic accident fatality** is understood as a person who died (as a result of injuries incurred) at the scene of the accident or within the course of 30 days.

A **road traffic accident injury** is understood as a person who incurred injuries and received medical attention.

Telecommunications

1. Information in scope of telecommunication services concerns operators of the public telecommunication network, i.e., the network used for rendering telecommunications services (excluding internal networks – networks used by entities exclusively for their own needs or installed in non-residential buildings located on a single piece of real estate).

2. **Telephone main line** includes standard main line (fixed line telephone subscribers) and accessible ISDN (Integrated Services Digital Network), i.e., a digital phone network with integrated services making it possible to use the same network to transfer voice, image, fax and data.

Transport Transport

TABL. 1 (248). LINIE KOLEJOWE EKSPLOATOWANE^a

Stan w dniu 31 XII

RAILWAY LINES OPERATED^a

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w km		in km		
OGÓŁEM^b	2131	1888	1878	1878	TOTAL^b
Normalnotorowe	2038	1888	1878	1878	Standard gauge
w tym zelektryfikowane	1255	1262	1266	1263	of which electrified
jednotorowe	885	734	720	723	single track
dwu- i więcej torowe	1153	1154	1158	1155	double and more tracks
Wąskotorowe	93	–	–	–	Narrow gauge
Na 100 km² powierzchni ogólnej..	7,1	6,3	6,3	6,3	Per 100 km² of total area

a Dane dotyczą sieci PKP oraz innych podmiotów, będących zarządcami infrastruktury kolejowej. b Nie wystąpiły linie kolejowe szerokotorowe.

a Data concern rail network of Polskie Koleje Państwowe (PKP) as well as other entities which are administrators of railway infrastructure. b Broad gauge lines have not existed.

TABL. 2 (249). DROGI PUBLICZNE O TWARDEJ NAWIERZCHNI

Stan w dniu 31 XII

HARD SURFACE PUBLIC ROADS

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym o nawierzchni ulepszonej of which improved	
				w km in km		
OGÓŁEM	26944,6	28463,5	28947,9	29466,1	27143,2	TOTAL
miejskie	4868,5	5121,4	5203,9	5199,4	5017,0	urban
zamiejskie	22076,1	23342,1	23744,0	24266,7	22126,2	non-urban
Krajowe	1730,8	1735,8	1740,9	1729,7	1729,7	National
miejskie	364,4	312,4	317,0	307,1	307,1	urban
zamiejskie	1366,4	1423,4	1423,9	1422,6	1422,6	non-urban
Wojewódzkie	2693,0	2812,5	2743,0	2773,5	2771,5	Regional
miejskie	371,2	413,7	395,7	413,9	413,9	urban
zamiejskie	2321,8	2398,8	2347,3	2359,6	2357,6	non-urban
Powiatowe	11309,8	11313,4	11305,8	11253,1	11060,5	District
miejskie	1206,6	1218,7	1228,8	1201,4	1192,9	urban
zamiejskie	10103,2	10094,7	10077,0	10051,7	9867,6	non-urban
Gminne	11211,0	12601,8	13158,2	13709,8	11581,5	Communal
miejskie	2926,3	3176,6	3262,4	3277,0	3103,1	urban
zamiejskie	8284,7	9425,2	9895,8	10432,8	8478,4	non-urban

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

TABL. 3 (250). **POJAZDY SAMOCHODOWE^a I CIĄGNIKI ZAREJESTROWANE**

Stan w dniu 31 XII

REGISTERED ROAD VEHICLES^a AND TRACTORS

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M.....	2346894	2782179^b	2905492^b	3004484^b	T O T A L
w tym:					of which:
Samochody osobowe	1745603	2084773	2181559	2259361	Passenger cars
Autobusy.....	7181	8135	8356	8602	Buses
Samochody ciężarowe ^c i ciągniki siodłowe.....	305886	362581	377257	388848	Lorries ^c and road tractors
Ciągniki balastowe i rolnicze	169038	178521	180881	182325	Ballast and agricultural tractors
Motocykle	107191	133375	141643	148687	Motorcycles

a Bez trolejbusów. b Łącznie z pojazdami posiadającymi pozwolenia czasowe (na okres 30 dni) wydane w końcu roku. c Łącznie z samochodami ciężarowo-osobowymi.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Cyfryzacji.

a Excluding trolleybuses. b Including road vehicles having temporary permission (for the period of 30 days) issued at the end of the year. c Including vans.

S o u r c e: data of the Ministry of Digital Affairs.

TABL. 4 (251). **LINIE REGULARNEJ KOMUNIKACJI AUTOBUSOWEJ^a**

Stan w dniu 31 XII

REGULAR BUS TRANSPORT LINES^a

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Krajowe: liczba	1503	1187	1107	1007	National: number
długość w km.....	67784	50650	44032	39492	length in km
dalekobieżne: liczba	28	21	10	7	long distance: number
długość w km.....	7780	6529	2732	1849	length in km
regionalne: liczba.....	310	158	143	129	regional: number
długość w km.....	22767	12797	11290	9834	length in km
podmiejskie: liczba	1165	1002	954	871	suburban: number
długość w km.....	37237	31262	30010	27809	length in km
miejskie: liczba	–	6	–	–	urban: number
długość w km.....	–	62	–	–	length in km
Międzynarodowe: liczba	1	1	1	–	International: number
długość w km.....	900	995	995	–	length in km

a Przedsiębiorstwa o liczbie pracujących powyżej 9 prowadzące regularną komunikację w ruchu krajowym i międzynarodowym; bez przedsiębiorstw komunikacji miejskiej.

a Enterprises employing more than 9 persons, providing regular national and international traffic; excluding urban transport services.

TABL. 5 (252). **TRANSPORT SAMOCHODOWY ZAROBKOWY^a**
HIRE OR REWARD ROAD TRANSPORT^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Komunikacja krajowa					National communication
Przewozy ładunków w tys. t.....	9015,1	14696,0	13061,8	12736,4	Transport of goods in thous. t
Średnia odległość przewozu 1 t ładunku w km	154,7	196,1	182,7	150,7	Average transport distance per 1 t in km
Przewozy pasażerów ^b w tys. osób..	42667,5	32145,6	28434,2	26130,0	Transport of passengers ^b in thous.
Średnia odległość przewozu 1 pasażera w km	33,7	34,3	30,8	37,4	Average transport distance per passenger in km
Komunikacja międzynarodowa					International communication
Przewozy ładunków w tys. t.....	9158,5	20459,3	20126,0	20148,1	Transport of goods in thous. t
Średnia odległość przewozu 1 t ładunku w km.....	975,8	862,7	1410,6	723,8	Average transport distance per 1 t in km
Przewozy pasażerów ^b w tys. osób..	55,5	53,0	51,5	38,2	Transport of passengers ^b in thous.
Średnia odległość przewozu 1 pasażera w km	1371,0	2143,6	2383,2	2498,4	Average transport distance per passenger in km

^a Dane dotyczą przedsiębiorstw o liczbie pracujących powyżej 9. ^b Bez przewozów taborem komunikacji miejskiej (w tym taksówkami).

^a Data concern enterprises employing more than 9 persons. ^b Excluding transports by urban road transport fleet (of which by taxis).

TABL. 6 (253). **KOMUNIKACJA MIEJSKA^a**

Stan w dniu 31 XII
URBAN TRANSPORT^a
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Sieć komunikacyjna – linie w km.....	4856	6026	6678	6410	Transport network – lines in km
autobusowe	4639	5782	6441	6181	bus
tramwajowe	217	244	237	229	tram
Tabor:					Fleet of:
autobusy: w sztukach	823	849	862	924	buses: in units
liczba miejsc w tys.....	85,4	87,6	90,0	95,0	number of seats in thous.
tramwaje: w sztukach	337	314	302	281	trams: in units
liczba miejsc w tys.	52,8	49,1	48,6	46,8	number of seats in thous.
Przewozy pasażerów ^b (w ciągu roku) w mln	381	280	300	306	Transport of passengers ^b (during the year) in mln

^a Dane dotyczą przedsiębiorstw i zakładów komunikacji miejskiej, w których liczba pracujących przekracza 9. ^b Dane szacunkowe.

^a Data concern urban transport enterprises and companies, employing more than 9 persons. ^b Estimated data.

TABL. 7 (254). **RUCH PASAŻERÓW^a W PORTACH LOTNICZYCH**
PASSENGER TRAFFIC^a AT AIRPORTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Pasażerowie przybyli ^b z portów:					Passenger arrivals ^b from airports:
krajowych.....	54354	46850	62007	82957	domestic
zagranicznych.....	642383	685049	781125	845900	foreign
Pasażerowie odprawieni ^c do portów:					Passenger departures ^c to airports:
krajowych.....	54493	46134	60864	82964	domestic
zagranicznych.....	639395	705777	790964	835352	foreign

a Dane nie obejmują dzieci do 2 lat. b, c Pasażerowie, dla których port Poznań-Ławica jest: b – portem zakończenia podróży rozpoczętej w porcie krajowym lub zagranicznym, c – portem rozpoczęcia podróży kończącej się w porcie krajowym lub zagranicznym.

a Data do not include children below the age of 2. b, c Passengers for whom the indicated domestic airport is: b – the final destination of a journey begun at a domestic or foreign airport, c – the point of departure for a journey terminating at a domestic or foreign airport.

TABL. 8 (255). **PRZEŁADUNEK^a ŁADUNKÓW W PORTACH LOTNICZYCH**
FREIGHT LOADED AND UNLOADED^a AT AIRPORTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w tonach		in tonnes		
Ładunki przybyłe z portów ^b :					Freight arrivals from airports ^b :
krajowych.....	628	202	39	42	domestic
zagranicznych.....	29	33	9	1023	foreign
Ładunki odprawione do portów ^b :					Freight departures to airports ^b :
krajowych.....	505	231	50	49	domestic
zagranicznych.....	61	21	9	873	foreign

a W lotach komunikacyjnych. b Łącznie z pocztą.

a In transport flights. b Including mail.

TABL. 9 (256). **WYPADKI DROGOWE^a I ICH OFIARY**
ROAD TRAFFIC ACCIDENTS^a AND THEIR CASUALTIES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Wypadki.....	2930	2196	2316	3122	Accidents
Na 10 tys. pojazdów samochodowych i ciągników zarejestrowanych ^b	12,5	7,9	8,0	10,4	Per 10 thous. registered motor vehicles and tractors ^b
Ofiary wypadków					Road traffic casualties
Śmiertelne.....	343	245	249	294	Fatalities
na 100 tys. ludności.....	10,0	7,1	7,2	8,4	per 100 thous. population
Ranni.....	3624	2523	2683	3594	Injured
na 100 tys. ludności.....	105,5	72,6	77,1	103,1	per 100 thous. population

a Zarejestrowane przez Policję. b Pojazdy według stanu w dniu 31 XII; w latach 2015–2017 łącznie z pojazdami posiadającymi pozwolenia czasowe (na okres 30 dni) wydane w końcu roku.

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.

a Registered by the Police. b Vehicles as of 31 XII; in 2015–2017 including road vehicles having temporary permission (for the period of 30 days) issued at the end of the year.

Source: data of the National Police Headquarters.

TABL. 10 (257). **WYPADKI DROGOWE^a WEDŁUG SPRAWCÓW, WAŻNIEJSZYCH PRZYCZYŃ I RODZAJÓW POJAZDÓW**ROAD TRAFFIC ACCIDENTS^a BY CULPRITS, MAJOR CAUSES AND TYPES OF VEHICLES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2016	2017	SPECIFICATION
Wypadki	2316	3122	Accidents
Z winy kierujących pojazdami.....	2037	2773	Guilt of drivers
w tym:			of which:
niedostosowanie prędkości do warunków ruchu	449	617	inappropriate speed for road conditions
nieprzestrzeganie pierwszeństwa przejazdu	595	846	non-compliance with vehicle right of way
nieprawidłowe wyprzedzanie	119	132	incorrectly overtaking
nieprawidłowe zachowanie wobec pieszego	329	398	incorrectly behaviour towards the pedestrian
niezachowanie bezpiecznej odległości między pojazdami	133	218	not keeping a safe distance between vehicles
Z winy pieszych	131	202	Guilt of pedestrians
w tym nieostrożne wejście na jezdnię	74	113	of which carelessly entering to the roadway
Pozostałe ^b	148	147	Other ^b
Pojazdy kierujących będących sprawcami wypadków	2037	2773	Vehicles of drivers being accident culprits
Samochody osobowe	1506	2133	Passenger cars
Motocykle	60	83	Motorcycles
Rowery	133	132	Bicycles
Motorowery.....	55	46	Motor-bicycles
Samochody ciężarowe	194	260	Lorries
Inne pojazdy ^c	89	119	Other vehicles ^c
Wypadki z udziałem nietrzeźwych użytkowników dróg	148	126	Accidents involving intoxicated road users
w tym spowodowane przez nietrzeźwych:			of which caused by intoxicated:
Kierujących	91	73	Drivers
samochodami osobowymi	60	52	of passenger cars
motocyklami.....	7	3	of motorcycles
rowerami.....	12	8	of bicycles
motorowerami.....	8	7	of motor-bicycles
samochodami ciężarowymi	4	2	of lorries
innymi pojazdami.....	–	1	of other vehicles
Pieszych.....	22	27	Pedestrians

a Zarejestrowane przez Policję. b Dane obejmują winę pasażerów, współwinę uczestników ruchu oraz inne przyczyny. c Łącznie z pojazdami nieustalonymi.

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.

a Registered by the Police. b Data include guilt of passengers, complicity of traffic participants and other reasons. c Including unidentified vehicles.

Source: data of the National Police Headquarters.

Telekomunikacja Telecommunications

TABL. 11 (258). **ABONENCI TELEFONICZNI I APARATY TELEFONICZNE^a**

Stan w dniu 31 XII

TELEPHONE SUBSCRIBERS AND TELEPHONE SETS^a

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Telefoniczne łącza główne tys.	686,5	433,9	422,9	368,2	Telephone main line in thous.
w tym abonenci prywatni ^b	458,9	306,1	299,9	258,4	of which private subscribers ^b
miasta	564,5	345,2	333,0	289,3	urban areas
w tym abonenci prywatni ^b	366,9	237,6	219,8	196,4	of which private subscribers ^b
wieś.....	122,1	88,7	89,9	78,8	rural areas
w tym abonenci prywatni ^b	92,0	68,5	80,1	62,0	of which private subscribers ^b
w tym standardowe łącza główne (abonenci telefonii stacjonarnej)	575,9	366,9	358,7	313,7	of which standard main line (fixed line telephone subscribers)
miasta	467,2	287,9	277,5	242,7	urban areas
wieś.....	108,8	78,9	81,2	71,0	rural areas
Aparaty telefoniczne publiczne samoinkasujące.....	3807	598	309	85	Public pay telephones
miasta	2392	380	174	67	urban areas
wieś	1415	218	135	18	rural areas

a Dane dotyczą operatorów telekomunikacyjnych sieci publicznej. b Posiadający aparaty telefoniczne zainstalowane w mieszkaniach prywatnych.

a Data concern operators of public telecommunication network. b Possessing telephones installed in private dwellings.

DZIAŁ XVIII HANDEL I GASTRONOMIA

Uwagi ogólne

1. Informacje w dziale – jeśli nie zaznaczono inaczej – dotyczą wszystkich jednostek gospodarki narodowej prowadzących działalność handlową.

Przez **przedsiębiorstwa handlowe** rozumie się podmioty gospodarcze, których przeważającym rodzajem działalności jest sprzedaż towarów, zaliczana według PKD 2007 do sekcji „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”.

2. Dane o **sprzedaży detalicznej** obejmują:

1) sprzedaż towarów konsumpcyjnych i niekonsumpcyjnych w:

- punktach sprzedaży detalicznej, tj. w sklepach (łącznie z aptekami ogólnodostępnymi), składach, składnicach, stacjach paliw, punktach sprzedaży drobnodetalicznej (straganach i ruchomych punktach sprzedaży, punktach aptecznych),
- hurtowniach oraz u producentów w ilościach wskazujących na zakup dla potrzeb indywidualnych nabywców;

2) sprzedaż towarów handlowych (konsumpcyjnych) oraz produkcji gastronomicznej w placówkach gastronomicznych.

W wartości sprzedaży detalicznej uwzględniono sprzedaż zarówno ludności, jak i konsumentom zbiorowym, tj. urzędom, instytucjom, żłobkom, przedszkolom itp., nie uwzględniono natomiast sprzedaży targowiskowej dokonanej przez sprzedawców uiszczających jedynie opłatę placową (np. sprzedaży produktów rolnych dokonanej przez producentów rolników, sprzedaży na giełdach samochodowych).

Dane dotyczące sprzedaży detalicznej w zakresie sprzedaży towarów konsumpcyjnych prezentuje się w dostosowaniu do Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP). W odróżnieniu od grupowań występujących w klasyfikacji COICOP wyodrębnia się „towary nieżywnościowe”.

3. Podziału towarów na **konsumpcyjne i niekonsumpcyjne** dokonano umownie, zaliczając do niekonsumpcyjnych te towary, których zużycie odbywa się głównie w sferze produkcji. Do towarów niekonsumpcyjnych zaliczono w szczególności towary przeznaczone do produkcji rolniczej (np. maszyny, narzędzia i urządzenia rolnicze, nasiona, pasze, środki ochrony roślin, nawozy sztuczne), materiały budowlane itp.

Podziału towarów konsumpcyjnych na żywność, napoje alkoholowe i towary nieżywnościowe dokonano szacunkowo.

CHAPTER XVIII TRADE AND CATERING

General notes

1. Information in this chapter – unless otherwise indicated – concerns all entities of the national economy conducting trade activity.

Trade enterprises are understood as economic entities, the principal activity of which is the sale of commodities, classified in accordance with NACE Rev. 2 in the section “Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles”.

2. Data concerning **retail sales** include:

- 1) sales of consumer and non-consumer goods in:
 - retail sales outlets, i.e. in: shops (including public pharmacies), warehouses, repositories, petrol stations and small retail sales outlets (stalls and mobile sales outlets, pharmaceutical outlets),
 - wholesale stores as well as at producers in quantities indicating purchases for the individual needs of the purchaser;
- 2) sales of trade commodities (consumer goods) as well as catering production in catering establishments.

Sales of goods both for the general public as well as for collective consumers, i.e., government offices, institutions, nurseries, nursery schools etc. are included in the value of retail sales. Not included, however, are marketplace sales made by salesmen only paying a stall fee (e.g., sales of agricultural products conducted by farmer producers, sales at automobile markets).

Data concerning retail sales within the scope of consumer goods sales are presented according to the Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP). As opposed to groupings in the COICOP classification “non-foodstuff goods” are presented separately.

3. The division of commodities into **consumer and non-consumer goods** was made on the following basis, non-consumer goods include those goods, the consumption of which occurs primarily in the sphere of production. In particular, goods designated for agricultural production (e.g., agricultural machinery, tools and equipment, seeds, animal feeds, plant protection products, artificial fertilizers), building materials, etc., were included in non-consumer goods.

The division of consumer goods into food, alcoholic beverages and non-foodstuff goods was made by estimation.

4. Dane o **sprzedaży hurtowej towarów** obejmują sprzedaż z magazynów handlowych własnych bądź użytkowanych, w których składowane towary stanowią własność przedsiębiorstwa handlowego. Do wartości sprzedaży hurtowej zalicza się również wartość sprzedaży zrealizowanej na zasadzie bezpośredniej płatności lub kontraktu (agenci, aukcjonerzy), jak również wartość sprzedaży zrealizowanej przez tranzyt rozliczany, polegający na przekazywaniu towarów bezpośrednio od dostawcy do odbiorcy z pominięciem magazynów, które tę dostawę realizują.

5. Podziału **sklepów według form organizacyjnych** dokonano na podstawie wielkości powierzchni sprzedażowej sklepów i rodzaju sprzedawanych w nich towarów.

Domy towarowe i handlowe są to sklepy wielodziałowe, prowadzące sprzedaż szerokiego i uniwersalnego asortymentu, głównie towarów nieżywnościowych, o powierzchni sal sprzedażowych: domy towarowe – 2000 m² i więcej, domy handlowe – od 600 do 1999 m².

Supermarkety są to sklepy o powierzchni sprzedażowej od 400 m² do 2499 m² prowadzące sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujące szeroki asortyment artykułów żywnościowych oraz artykuły nieżywnościowe częstego zakupu.

Hipermarkety są to sklepy o powierzchni sprzedażowej od 2500 m² prowadzące sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujące szeroki asortyment artykułów żywnościowych i nieżywnościowych częstego zakupu, zwykle z parkingiem samochodowym.

Sklepy powszechnie są to sklepy o powierzchni sal sprzedażowych od 120 do 399 m², prowadzące sprzedaż głównie towarów żywnościowych codziennego użytku oraz dodatkowo często nabywanych towarów nieżywnościowych.

Sklepy wyspecjalizowane są to sklepy prowadzące sprzedaż szerokiego asortymentu artykułów do kompleksowego zaspokojenia określonych potrzeb, np. ubioru, wyposażenia mieszkań, sklepy motoryzacyjne, meblowe, sportowe itp.

Do **pozostałych sklepów** zaliczono sklepy o powierzchni sal sprzedażowych do 119 m².

6. Sklepy podaje się łącznie z aptekami ogólnodostępnymi.

7. Do **placówek gastronomicznych** zaliczono zakłady i punkty gastronomiczne stałe i sezonowe, których przedmiotem działalności jest przygotowanie oraz sprzedaż posiłków i napojów do spożycia na miejscu i na wynos. Sezonowe placówki gastronomiczne uruchamiane są okresowo i działają nie dłużej niż sześć miesięcy w roku kalendarzowym.

Do placówek gastronomicznych nie zalicza się ruchomych punktów sprzedaży detalicznej i automatów sprzedażowych.

8. **Magazyny handlowe** hurtu i rozdzielnice detalu są jednostkami organizacyjno-funkcjonalnymi podmiotów gospodarczych zajmujących się obrotem towarów. Magazynem jest jednostka przeznaczona do magazynowania towarów, zajmująca wyodrębnioną przestrzeń magazynową, wyposażona

4. Data regarding the **wholesale of commodities** include sales from warehouses, in which the commodities stored account for the property of a trade enterprise. The value of wholesale also includes the value of sales realized on the basis of a direct payment or contract (agents, auctioneers), as well as the value of sales realized by settled transit consisting in the transfer of commodities directly from the supplier to the client, by-passing the warehouses which realize the delivery.

5. The division of **stores by organizational form** was made on the basis of the area of the sales floor and the types of goods sold.

Department stores and trade stores are stores divided into separate departments, each selling a broad and universal assortment, primarily non-foodstuff goods, with a sales area of 2000 m² and more for department stores and from 600 to 1999 m² for trade stores.

Supermarkets are stores with a sales area from 400 to 2499 m², selling goods in a self-service system and offering a wide assortment of foodstuff goods and frequently bought non-foodstuff goods.

Hypermarkets are stores with a sales area 2500 m² and more, selling goods in a self-service system and offering a wide assortment of foodstuff goods and frequently bought non-foodstuff goods, usually with a parking place.

Universal stores are stores primarily selling foodstuff goods for daily consumption and also often purchased non-foodstuff goods, with a sales area from 120 to 399 m².

Specialized stores are stores selling a wide assortment of articles to fully meet specific needs, (e.g. clothing, home furnishings, car parts, furniture, sporting goods, etc.).

Other stores include stores with a sales area up to 119 m².

6. Shops include public pharmacies.

7. **Catering establishments** include permanent and seasonal catering establishments and outlets, the scope of activity of which is the preparation and sale of meals and beverages for on-site and take-out consumption. Seasonal catering establishments are open for a certain period of time and operate not longer than six months in a calendar year.

Mobile retail sales points and vending machines are not treated as catering establishments.

8. **Trade warehouses** wholesale and retail distribution are organizational and functional units of economic entities engaged in the turnover of commodities. A warehouse is an entity designated for storing commodities, occupying separate storage

w środki techniczne i organizacyjne, dysponująca personelem do obsługi tych środków oraz prowadząca ewidencję stanu i ruchu zapasów.

9. Dane o działalności handlowej i gastronomicznej, w tym informacje o sklepach i stacjach paliw opracowano na podstawie sprawozdawczości. Dane o sprzedaży hurtowej, działalności gastronomicznej i magazynach handlowych dotyczą wyłącznie jednostek o liczbie pracujących powyżej 9. Dane o sklepach i stacjach paliw dla jednostek o liczbie pracujących do 9 uogólniono w oparciu o wyniki badania reprezentacyjnego przeprowadzonego na 4% próbie tych jednostek.

10. Targowiska są to wyodrębnione tereny i budowle (place, ulice, hale targowe) ze stałymi lub sezonowymi punktami sprzedaży drobnodetalicznej lub urządzeniami przeznaczonymi do prowadzenia handlu w wyznaczone dni tygodnia lub codziennie (bazaary).

Za **targowiska sezonowe** należy uznać te place i ulice, gdzie uruchamiane są na okres do 6 miesięcy punkty handlowe, w związku ze wzmożonym ruchem nabywców (np. nadmorski ruch urlopowy) i działalność ta jest ponawiana w kolejnych sezonach.

area, equipped with the technical and organizational means as well as with the personnel to service these means and, in addition, registering amount and the changes in stocks.

9. Data regarding trade and catering activity including information about shops and petrol stations are compiled on the basis of reporting. Data regarding whole-sale, catering activity and trade warehouses concern exclusively entities employing more than 9 persons. Data regarding shops and petrol stations for entities employing up to 9 persons have been generalized on the basis of the result of a sample survey conducted on a 4% sample of these entities.

10. Marketplaces are specific areas and structures (squares, streets, market halls) with permanent or seasonal outlets for small-scale retail sales or with facilities designated for conducting trade on specific days of the week or weekly (bazaars).

Seasonal marketplaces are those squares and streets where trade outlets conduct activity for a period of 6 months, in connection with increased demand from buyers (e.g., holiday seaside demand) and this activity is repeated in successive seasons.

TABL. 1 (259). **SPRZEDAŻ DETALICZNA TOWARÓW (ceny bieżące)**
RETAIL SALES (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M w mln zł	80042,3	121056,8	133321,1	144068,2	T O T A L in mln zł
W tym w przedsiębiorstwach handlowych ^a :					Of which in trade enterprises ^a :
w milionach złotych.....	44982,4	81668,8	91808,3	103402,2	in million zlotys
w %	56,2	67,5	68,9	71,8	in %
NA 1 MIESZKAŃCA w zł	23258	34847	38335	41340	PER CAPITA in zł

a Przedsiębiorstwa handlowe, w których liczba pracujących przekracza 49.

a Trade enterprises employing more than 49 persons.

TABL. 2 (260). **SPRZEDAŻ DETALICZNA TOWARÓW WEDŁUG GRUP^a (ceny bieżące)**
RETAIL SALES BY GROUPS^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
W MILIONACH ZŁOTYCH IN MILLION ZLOTYS					
O G Ó Ł E M.....	59888,1	98900,9	110330,6	120593,3	T O T A L
W ODSETKACH IN PERCENT					
O G Ó Ł E M.....	100,0	100,0	100,0	100,0	T O T A L
Towary konsumpcyjne	85,8	94,7	94,5	95,7	Consumer goods
żywność i napoje bezalkoholowe	43,8	51,3	51,3	53,8	food and non-alcoholic beverages
napoje alkoholowe.....	6,6	7,2	7,2	7,1	alcoholic beverages
towary nieżywnościowe	35,4	36,2	36,0	34,8	non-foodstuffs
Towary niekonsumpcyjne	14,2	5,3	5,5	4,3	Non-consumer goods

a Dane dotyczą przedsiębiorstw prowadzących działalność handlową (bez placówek gastronomicznych), w których liczba pracujących przekracza 9.

a Data concern enterprises conducting trade activity (excluding catering establishments) employing more than 9 persons.

TABL. 3 (261). **SPRZEDAŻ HURTOWA TOWARÓW W PRZEDSIĘBIORSTWACH HANDLOWYCH^a (ceny bieżące)**
WHOLESALE IN TRADE ENTERPRISES^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
W MILIONACH ZŁOTYCH IN MILLION ZLOTYS					
O G Ó Ł E M.....	60555,8	103400,9	110852,9	128372,3	T O T A L
W ODSETKACH IN PERCENT					
O G Ó Ł E M.....	100,0	100,0	100,0	100,0	T O T A L
Żywność i napoje bezalkoholowe	16,6	22,4	23,6	22,6	Food and non-alcoholic beverages
Napoje alkoholowe	4,6	7,5	7,8	8,2	Alcoholic beverages
Towary nieżywnościowe ^b	78,8	70,1	68,6	69,2	Non-foodstuff goods ^b

a Dane dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9. b Konsumpcyjne i niekonsumpcyjne.

a Data concern enterprises employing more than 9 persons. b Consumer and non-consumer goods.

TABL. 4 (262). **SKLEPY WEDŁUG FORM ORGANIZACYJNYCH I STACJE PALIW^a**

Stan w dniu 31 XII

SHOPS BY ORGANIZATIONAL FORM AND PETROL STATIONS^a

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Sklepy	31182	35326	35976	33792	Shops
Domy towarowe	7	6	5	6	Department stores
Domy handlowe	23	12	9	10	Trade stores
Supermarkety	432	714	736	779	Supermarkets
Hipermarkety	47	54	53	50	Hypermarkets
Sklepy powszechne	651	622	637	635	Universal stores
Sklepy wyspecjalizowane	2855	3653	3857	4104	Specialized shops
Pozostałe sklepy ^b	27167	30265	30679	28208	Other shops ^b
Stacje paliw	830	838	946	1012	Petrol stations

a Według lokalizacji sklepu/stacji paliw. b Ujęto sklepy podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9; łącznie z aptekami ogólnodostępnymi.

a According to location of shop/petrol station. b Data concern shops of economic entities employing up to 9 persons; including public pharmacies.

TABL. 5 (263). **GASTRONOMIA^a**CATERING^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Liczba placówek gastronomicznych (stan w dniu 31 XII)	968	1632	1548	1172	Number of catering establishments (as of 31 XII)
w tym restauracje	432	497	487	439	of which restaurants
Sprzedaż z działalności gastronomicznej (ceny bieżące) w tys. zł ...	739286	1009547	1218011	1253183	Sales from catering activity (current prices) in thous. zł
w tym:					of which:
produkcja gastronomiczna	592751	849384	1035369	1087695	catering production
napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe	89829	95918	100871	95777	alcoholic beverages and tobacco

a Dane dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9.

a Data concern enterprises employing more than 9 persons.

TABL. 6 (264). **MAGAZYNY HANDLOWE^a**

Stan w dniu 31 XII
TRADE WAREHOUSES^a
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2009	2012	2015	SPECIFICATION
Magazyny zamknięte:				Secured warehouses:
liczba	3355	2949	3313	number
powierzchnia składowa w tys. m ²	2874,7	3849,3	4218,3	storage area in thous. m ²
Magazyny zadaszone:				Roofed warehouses:
liczba	349	610	480	number
powierzchnia składowa w tys. m ²	166,0	757,2	346,9	storage area in thous. m ²
Place składowe:				Storage sites:
liczba	502	501	491	number
powierzchnia składowa w tys. m ²	1374,2	1709,3	1273,0	storage area in thous. m ²
Silosy i zbiorniki:				Silos and reservoirs:
liczba	947	993	1072	number
pojemność w tys. m ³	266,3	362,6	972,2	capacity in thous. m ³

a Hurtu i rozdzielcze detalu; dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9. U w a g a. Dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co 3 lata.

a Wholesale and retail distribution; data concern economic entities employing more than 9 persons.

N o t e. Data on the basis of periodic surveys conducted every three years.

TABL. 7 (265). **TARGOWISKA**

Stan w dniu 31 XII
MARKETPLACES
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Targowiska stałe:					Permanent marketplaces:
liczba	237	235	227	224	number
w tym z przewagą sprzedaży drobnodetalicznej.....	205	225	219	217	of which with predominance of small-retail sales
powierzchnia w tys. m ²	1338,0	1296,5	1161,1	1110,7	area in thous. m ²
w tym sprzedażowa	885,0	853,9	841,9	821,3	of which sales area
stałe punkty sprzedaży drobnodetalicznej.....	11840	10032	9696	9623	permanent small-retail sales outlets
w tym na targowiskach czynnych codziennie	7515	6382	6064	5796	of which at marketplaces opened daily
Targowiska sezonowe ^a (w ciągu roku)	473	436	434	460	Seasonal marketplaces ^a (during the year)
Roczne wpływy z opłaty targowej w tys. zł.....	27602,5	23098,2	20156,0	18922,1	Annual receipts from marketplace fees in thous. zł

a Liczba targowisk lub miejsc wyznaczonych na ulicach i placach uruchamianych okresowo.

a Number of marketplaces or places located on streets and squares opened periodically

Uwagi ogólne

1. Wyniki finansowe przedsiębiorstw prezentuje się w dostosowaniu do ustawy z dnia 29 IX 1994 r. o rachunkowości (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 395).

Dane w zakresie gospodarki finansowej przedsiębiorstw obejmują podmioty gospodarcze prowadzące księgi rachunkowe, w których liczba pracujących przekracza 9.

Dane nie obejmują podmiotów prowadzących działalność bankową, maklerską, ubezpieczeniową oraz towarzystw inwestycyjnych i emerytalnych, narodowych funduszy inwestycyjnych, szkół wyższych, a także samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, instytucji kultury posiadających osobowość prawną i gospodarstw indywidualnych w rolnictwie.

2. Przychody z całokształtu działalności (kwoty otrzymane i należne) obejmują:

- 1) przychody netto ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług), łącznie z dotacjami do produktów;
- 2) przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów, łącznie z kwotami należnymi z tytułu sprzedaży opakowań wielokrotnego użytku;
- 3) pozostałe przychody operacyjne, tj. przychody związane pośrednio z podstawową działalnością podmiotu, do których zalicza się: zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych (środków trwałych, środków trwałych w budowie, wartości niematerialnych i prawnych, inwestycji w nieruchomości i prawa), otrzymane nieodpłatnie, w tym w drodze darowizny aktywa (środki pieniężne), odszkodowania, rozwiązane rezerwy, korekty odpisów aktualizujących wartość aktywów niefinansowych, przychody z działalności socjalnej, przychody z najmu lub dzierżawy środków trwałych albo inwestycji w nieruchomości i prawa, przychody związane ze zdarzeniami losowymi od 2016 r.;
- 4) przychody finansowe, tj. przychody z tytułu dokonanych przez podmiot operacji finansowych: kwoty należne z tytułu dywidend i udziałów w zysku, odsetki od udzielanych pożyczek, odsetki od lokat terminowych, odsetki za zwłokę, zysk ze zbycia inwestycji, zmniejszenia odpisów aktualizacyjnych wartości inwestycji wobec całkowitego lub częściowego ustania przyczyn powodujących trwałą utratę ich wartości, nadwyżka dodatnich różnic kursowych nad ujemnymi.

3. Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności obejmują:

- 1) koszt własny sprzedanych produktów (wyrobów i usług), tj. koszty ogółem pomniejszone o koszt

General notes

1. The financial results of enterprises are adjusted to the Accounting Act dated 29 IX 1994 (uniform text Journal of Laws 2018 item 395).

Data regarding the financial management of enterprises include economic entities keeping accounting ledgers employing more than 9 persons.

Data do not include banks, brokerage houses, insurance companies, investment and pension societies, national investment funds, higher education institutions, independent public health care facilities, cultural institutions with legal personality and private farms in the agriculture.

2. Revenues from total activity (sums received and due) include:

- 1) net revenues from sale of products (goods and services), including subsidies on products;
- 2) net revenues from sale of goods and materials, including sums due from the sale of re-use packages;
- 3) other operating revenues, i.e., revenues indirectly related to the basic activity of the entity, to which the following are included: profits from the sale of non-financial fixed assets (fixed assets, assets under construction, intangible fixed assets, investments in real estate and rights), assets (cash) received free of charge, including donated assets, as well as damages, reversed provisions, adjustments of the depreciation value for non-financial assets, revenues from social activities, revenues from the rent or lease of fixed assets and investments in real estate and rights, revenues related to coincidental events since 2016;
- 4) financial revenues, i.e., revenues from financial operations conducted by an entity: amounts due in respect of dividends and share in profits, interest on loans granted, interest on term deposits, default interest, profits from the sale of investments, reduction of depreciation write-offs relating to investments due to the fact that the reasons resulting in the permanent loss of their value have ceased to exist (whether partially or totally), surplus of foreign exchange gains over losses.

3. Costs of obtaining revenues from total activity include:

- 1) the cost of products sold (goods and services), i.e., the total costs decreased by the costs of

- wytworzenia świadczeń na własne potrzeby jednostki i skorygowane o zmianę stanu produktów;
- 2) wartość sprzedanych towarów i materiałów według cen zakupu (nabycia);
 - 3) pozostałe koszty operacyjne (związane pośrednio z działalnością jednostki), do których zalicza się: stratę ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych, tj. nadwyżkę wartości sprzedanych składników majątku trwałego nad przychodami z ich sprzedaży, amortyzację oddanych w dzierżawę lub najem środków trwałych i środków trwałych w budowie, nieplanowane odpisy amortyzacyjne (odpisy z tytułu trwałej utraty wartości), poniesione kary, grzywny, odszkodowania, odpisane w części lub w całości wierzycelności w związku z postępowaniem upadłościowym, układowym i naprawczym, utworzone rezerwy na pewne lub o dużym stopniu prawdopodobieństwa przyszłe zobowiązania (straty z transakcji gospodarczych w toku), odpisy aktualizujące wartość aktywów niefinansowych, koszty utrzymania obiektów działalności socjalnej, darowizny lub nieodpłatnie przekazane aktywa trwałe, straty związane ze zdarzeniami losowymi od 2016 r.;
 - 4) koszty finansowe, na które składają się w szczególności: odsetki od zaciągniętych kredytów i pożyczek, odsetki i dyskonto od wyemitowanych przez jednostkę obligacji, odsetki za zwłokę, strata ze zbycia inwestycji, odpisy z tytułu aktualizacji wartości inwestycji, nadwyżka ujemnych różnic kursowych nad dodatnimi.

4. Przychody i koszty uzyskania przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wpływające na wynik finansowy ustala się w wartości wyrażonej w rzeczywistych cenach sprzedaży, z uwzględnieniem opustów, rabatów i bonifikat, bez podatku od towarów i usług (VAT).

5. Wynik finansowy na działalności gospodarczej jest to suma wyniku finansowego na sprzedaży produktów, towarów i materiałów, wyniku na pozostałej działalności operacyjnej oraz wyniku na operacjach finansowych.

6. Wynik zdarzeń nadzwyczajnych do 2015 r. (zyski i straty nadzwyczajne) to skutki finansowe zdarzeń powstających niepowtarzalnie, poza zwykłą działalnością jednostki i niezwiązanych z ogólnym ryzykiem jej prowadzenia, a w szczególności spowodowanych zdarzeniami losowymi.

Od 2016 r. wszelkie zdarzenia związane pośrednio z działalnością operacyjną jednostki, które dotychczas wpływały na zyski i straty nadzwyczajne, są zaliczane odpowiednio do pozostałych przychodów operacyjnych i pozostałych kosztów operacyjnych.

7. Wynik finansowy brutto (zysk lub strata) jest to wynik na działalności gospodarczej, do 2015 r. korygowany o wynik zdarzeń nadzwyczajnych.

8. Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego brutto obejmują podatek dochodowy od osób prawnych i fizycznych oraz inne płatności wynikające z odrębnych przepisów. Podatek dochodowy jest to podatek od osiągniętego zysku, który podmiot gospodarczy jest zobowiązany uiścić po uwzględnieniu przyznanych ulg. Obejmuje on:

- generating benefits for the needs of the entity and corrected by the change in product inventories;
- 2) the value of goods and materials sold according to procurement (purchase) prices;
- 3) other operating costs (indirectly related to the basic activity of the entity), to which the following are included: loss on the sale of non-financial fixed assets, i.e., surplus of the value of sold fixed assets over the revenues from their sale, depreciation of leased or rented fixed assets and assets under construction, unplanned write-offs (write-offs by virtue of a permanent loss of value), penalties, fines, indemnities paid, partially or fully written off liabilities related to bankruptcy, composition, restructuring proceedings, reserves made for future certain liabilities or liabilities, which are likely to occur (loss on current business transaction in), write-offs updating the value of non-financial assets, costs of maintaining premises required for social activity, donations or fixed assets received free of charge, losses related to coincidental events since 2016;
- 4) financial costs, in particular, interest from contracted credits and loans, interest and discount on bonds issued by the entity, default interest, loss on the sale of investments, write-offs updating the value of investment, the surplus of foreign exchange losses over gains.

4. Revenues and costs of obtaining revenues from the sale of products, goods and materials which have an influence on the financial result are expressed in actual sales prices, taking into account discounts, rebates and reductions, excluding the value added tax (VAT).

5. The financial result on economic activity is the sum of the financial result from the sale of products, goods and materials, the result on other operating activity as well as the result on financial operations.

6. Result on extraordinary events until 2015 (extraordinary profits and losses) are the financial results of one-time events, outside the usual activity of an entity, and not connected with general risk of activity, and in particular, the result of coincidental events.

Since 2016 all economic effects of the events which previously affected the extraordinary profits and losses are classified as other operating revenues or other operating costs, respectively.

7. The gross financial result (profit or loss) is the result on economic activity, until 2015 corrected by result on extraordinary events.

8. Obligatory encumbrances on gross financial result include corporate income tax and personal income tax as well as other payments resulting from separate regulations. Income tax is the tax on earned profit which an economic entity is obligated to pay after considering abatements granted. It includes:

- część bieżącą, tj. podatek wykazany w deklaracji podatkowej za dany okres sprawozdawczy,
- część odroczoną, tj. różnicę między stanem rezerw i aktywów z tytułu podatku odroczonego (w związku z przejściowymi różnicami między wynikiem finansowym brutto a podstawą opodatkowania, wynikającymi z odmienności momentu ujęcia przychodu i kosztu zgodnie z przepisami o rachunkowości a przepisami podatkowymi) na koniec i początek okresu sprawozdawczego.

9. Wynik finansowy netto (zysk lub strata) otrzymuje się po pomniejszeniu wyniku finansowego brutto o obowiązkowe obciążenia.

10. Relacje ekonomiczne przedstawione w tabl. 4 obliczono następująco:

- 1) **wskaźnik poziomu kosztów** jako relację kosztów uzyskania przychodów z całokształtu działalności do przychodów z całokształtu działalności;
- 2) **wskaźnik rentowności obrotu**:
 - **brutto** jako relację wyniku finansowego brutto do przychodów z całokształtu działalności,
 - **netto** jako relację wyniku finansowego netto do przychodów z całokształtu działalności;
- 3) **wskaźnik płynności finansowej**:
 - **I stopnia** jako relację inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych bez funduszy specjalnych,
 - **II stopnia** jako relację inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych bez funduszy specjalnych,
 - **III stopnia** jako relację aktywów obrotowych (zapasów, należności krótkoterminowych, inwestycji krótkoterminowych oraz krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych) do zobowiązań krótkoterminowych bez funduszy specjalnych.

11. Aktywa obrotowe obejmują: zapasy, należności krótkoterminowe, inwestycje krótkoterminowe (środki pieniężne i krótkoterminowe papiery wartościowe) i krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe.

Należności z tytułu dostaw i usług są zaliczane do należności krótkoterminowych (bez względu na okres wymagalności zapłaty).

12. Kapitały (fundusze) własne ujmuje się w księgach rachunkowych z podziałem na ich rodzaje i według zasad określonych przepisami prawa, postanowieniami statutu lub umowy o utworzeniu jednostki. Obejmują one: kapitał (fundusz) podstawowy, kapitał (fundusz) zapasowy, kapitał z aktualizacji wyceny, pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe, niepodzielony (nierozliczony) wynik finansowy z lat ubiegłych, wynik finansowy netto roku obrotowego oraz odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego.

Do 2015 r. obejmowały również należne wpłaty na kapitał podstawowy oraz udziały (akcje) własne.

Kapitał (fundusz) podstawowy to, w zależności od formy prawnej podmiotu gospodarczego:

- w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością (z o.o.), akcyjnych, komandytowo-akcyjnych – kapitał zakładowy,

- the current part, i.e., the tax presented in the tax declaration for a given reporting period,
- the deferred part, i.e., a difference between the state of provisions and assets, by virtue of deferred tax (because of the temporary differences between the gross financial result and the basis for taxation resulting from the different moments of the income and cost statement, in accordance with the tax and accounting regulations) at the end and the beginning of the reporting period.

9. The **net financial result** (profit or loss) is derived after decreasing the gross financial result by obligatory encumbrances.

10. The economic relations presented in table 4 were calculated as follows:

- 1) **cost level indicator** as the relation of the costs of obtaining revenues from total activity to revenues from total activity;
- 2) **turnover profitability rate**:
 - **gross** as the relation of the gross financial result to revenues from total activity,
 - **net** as the relation of the net financial result to revenues from total activity;
- 3) **financial liquidity ratio of**:
 - **first degree** as the relation of short-term investments to short-term liabilities excluding special funds,
 - **second degree** as the relation of short-term investments and short-term dues to short-term liabilities excluding special funds,
 - **third degree** as the relation of current assets (stocks, short-term dues, short-term investments and short-term inter-period settlements) to short-term liabilities excluding special funds.

11. Current assets include: stocks, short-term dues, short-term investments (cash equivalents, short-term securities) and short-term inter-period settlements.

Dues from deliveries and services are included in short-term dues (irrespective of their due date).

12. Share equity (funds) is recorded in accounting ledgers according to type and according to the principles defined in legal regulations, statute resolutions or agreements regarding the establishment of the entity. They include: share capital (fund), supplementary capital (fund), reserve capital (fund) from revaluation, other reserve capital (fund), undistributed (unsettled) financial result from previous years, net financial result of the turnover year and write-offs from net profit for the turnover year.

Until 2015 it has also included share capital (fund) not paid up and entity's shares (stock).

Share capital (fund) is, depending on the legal form of the economic entity:

- initial capital – in limited liability, joint stock, joint stock-limited companies,

- w przedsiębiorstwach państwowych – fundusz założycielski,
- w spółdzielniach – fundusz udziałowy,
- w spółkach komandytowych, jawnych, partnerskich, cywilnych – kapitał właścicieli.

Kapitał (fundusz) podstawowy w spółkach akcyjnych, spółkach z o.o. i w spółdzielniach, ujęty w wysokości określonej w umowie (statucie) wpisanej w rejestrze handlowym, jest pomniejszany o zadeklarowane, lecz niewniesione wkłady kapitałowe.

13. Zobowiązania przedsiębiorstw (kapitały obce) obejmują wszystkie zobowiązania z wszelkich tytułów, w tym również z tytułu kredytów i pożyczek. Ogół zobowiązań przedsiębiorstw dzieli się na zobowiązania: długoterminowe – gdy okres ich spłaty na dzień bilansowy jest dłuższy niż rok, krótkoterminowe – gdy okres ich spłaty na dzień bilansowy jest nie dłuższy niż rok.

Zobowiązania z tytułu dostaw i usług są zaliczane do zobowiązań krótkoterminowych (bez względu na okres wymagalności zapłaty).

14. Dane dotyczące finansów przedsiębiorstw podano na podstawie rocznej sprawozdawczości finansowej (przed weryfikacją bilansu) łącznie z wynikami przedsiębiorstw, które zawiesiły działalność lub zostały zlikwidowane w ciągu roku.

- founders' capital – in state owned enterprises,
- participation fund – in cooperatives,
- owners' capital – in limited partnership, unlimited partnership, professional partnership and civil law partnership companies.

Share capital (fund) in joint stock companies and limited liability companies as well as in cooperatives, registered in the amount defined in the agreement (statute) recorded in the trade register, is decreased by the capital contribution declared but not transferred.

13. Liabilities of enterprises (outside capital) include all liabilities, including liabilities from credits and loans and are divided into: long-term liabilities – when their repayment period on the balance day is longer than one year, and short-term liabilities – when their repayment period on the balance day is not longer than one year.

Liabilities from deliveries and services are included in short-term liabilities (irrespective of their due date).

14. Data concerning the finances of enterprises are presented on the basis of annual financial reports (before balance verification) together with the results of enterprises which suspended activities or were liquidated within the course of the year.

TABL. 1 (266). **PRZYCHODY, KOSZTY I WYNIK FINANSOWY PRZEDSIĘBIORSTW WEDŁUG SEKTORÓW WŁASNOŚCI**
REVENUES, COSTS AND FINANCIAL RESULTS OF ENTERPRISES BY OWNERSHIP SECTORS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w mln zł		in mln zł		
Przychody z całokształtu działalności	264937,5	384888,4	417702,9	448261,4	Revenues from total activity
sektor publiczny	16721,1	18489,9	17344,2	18749,9	public sector
sektor prywatny.....	248216,5	366398,4	400358,6	429511,5	private sector
w tym:					of which:
Przychody netto ze sprzedaży produktów (wytworów i usług)	134376,7	185164,6	197350,2	213011,6	Net revenues from sale of products (goods and services)
Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów	122913,6	190941,8	209210,4	224479,9	Net revenues from sale of goods and materials
Przychody finansowe.....	3202,4	3625,6	5057,2	5293,7	Financial revenues
Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności	250777,3	368573,2	397254,3	428990,4	Costs of obtaining revenues from total activity
sektor publiczny	15584,8	16434,5	15953,9	16959,1	public sector
sektor prywatny.....	235192,5	352138,7	381300,4	412031,3	private sector
w tym:					of which:
Koszt własny sprzedanych produktów (wytworów i usług)	140335,4	198181,9	211872,1	229194,1	Cost of products sold (goods and services)
Wartość sprzedanych towarów i materiałów	102421,9	158525,7	173392,9	186389,6	Value of goods and materials sold
Koszty finansowe.....	4083,2	5104,7	6817,5	6853,4	Financial costs
Wynik finansowy na działalności gospodarczej	14160,2	16315,2	20448,6	19271,0	Financial result on economic activity
Sektor publiczny	1136,2	2055,4	1390,4	1790,8	Public sector
Sektor prywatny.....	13023,9	14259,8	19058,2	17480,2	Private sector
Wynik zdarzeń nadzwyczajnych ..	-284,5	-8,4	x	x	Result on extraordinary events
sektor publiczny	-0,4	0,3	x	x	public sector
sektor prywatny	-284,1	-8,8	x	x	private sector
Zyski nadzwyczajne.....	32,6	15,5	x	x	Extraordinary profits
Straty nadzwyczajne.....	317,0	23,9	x	x	Extraordinary losses
Wynik finansowy brutto	13875,7	16306,8	20448,6	19271,0	Gross financial result
sektor publiczny	1135,9	2055,8	1390,4	1790,8	public sector
sektor prywatny	12739,8	14251,0	19058,2	17480,2	private sector
Zysk brutto.....	15683,3	20378,1	23416,4	22453,5	Gross profit
Strata brutto.....	1807,6	4071,4	2967,8	3182,5	Gross loss
Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego brutto	2407,4^a	2370,2	2981,8	3166,0	Obligatory encumbrances on gross financial result
sektor publiczny	198,2	306,0	201,4	214,8	public sector
sektor prywatny	2209,2	2064,2	2780,5	2951,2	private sector
W tym podatek dochodowy	2407,4	2370,2	2981,8	3166,0	Of which income tax
Wynik finansowy netto	11468,3	13936,5	17466,7	16105,0	Net financial result
sektor publiczny.....	937,7	1749,7	1189,0	1576,1	public sector
sektor prywatny	10530,6	12186,8	16277,8	14529,0	private sector
Zysk netto.....	13247,8	17936,9	20348,5	19457,0	Net profit
Strata netto.....	1779,5	4000,4	2881,8	3352,0	Net loss

a Obejmują tylko podatek dochodowy.

a Include only income tax.

TABL. 2 (267). PRZYCHODY, KOSZTY I WYNIK FINANSOWY PRZEDSIĘBIORSTW WEDŁUG SEKCJI
REVENUES, COSTS AND FINANCIAL RESULTS OF ENTERPRISES BY SECTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Przychody z całości kształtu działalności Revenues from total activity	Koszty uzyskania przychodów z całości kształtu działalności Costs of obtaining revenues from total activity	Wynik finansowy brutto Gross financial result	Obowiązkowe obciążenia wyniku finan- sowego brutto Obligatory en- cumbrances on gross financial result	Wynik finansowy netto Net financial result
OGÓŁEM	2010 264937,5	250777,3	13875,7	2407,4 ^a	11468,3
TOTAL	2015 384888,4	368573,2	16306,8	2370,2	13936,5
	2016 417702,9	397254,3	20448,6	2981,8	17466,7
	2017 448261,4	428990,4	19271,0	3166,0	16105,0
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	7125,0	6686,3	438,7	63,0	375,7
Przemysł..... Industry	189973,2	178974,3	10998,9	1492,2	9506,6
górnictwo i wydobywanie mining and quarrying	1818,0	1839,2	-21,1	21,8	-43,0
przetwórstwo przemysłowe manufacturing	171033,7	162222,7	8811,0	1222,1	7588,9
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ electricity, gas, steam and air conditioning supply	14177,5	12162,1	2015,5	209,3	1806,1
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ water supply; sewerage, waste manage- ment and remediation activities	2943,9	2750,4	193,5	39,0	154,6
Budownictwo Construction	12875,3	12089,7	785,6	109,2	676,4
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	199398,8	193403,3	5995,5	1043,7	4951,9
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	16510,8	16696,7	-186,0	219,1	-405,1
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ	596,8	563,2	33,6	2,7	30,9
Informacja i komunikacja..... Information and communication	5643,0	5348,4	294,7	64,4	230,3
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa..... Financial and insurance activities	3011,2	2822,9	188,3	41,0	147,2
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities	2542,9	2389,0	154,0	26,9	127,1
Działalność profesjonalna, naukowa i tech- niczna Professional, scientific and technical activities	3926,0	3762,5	163,5	27,0	136,5
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities	3784,0	3588,0	196,0	35,5	160,5
Edukacja..... Education	258,0	245,4	12,7	1,4	11,3
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna..... Human health and social work activities	1906,4	1810,2	96,2	22,1	74,1
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją..... Arts, entertainment and recreation	332,3	313,5	18,8	2,1	16,7
Pozostała działalność usługowa..... Other service activities	377,7	297,0	80,8	15,9	64,8

a Obejmują tylko podatek dochodowy.

a Include only income tax.

TABL. 3 (268). PRZEDSIĘBIORSTWA WEDŁUG UZYSKANYCH WYNIKÓW FINANSOWYCH
ENTERPRISES BY OBTAINED FINANCIAL RESULTS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Liczba przedsiębiorstw Number of enterprises	Z wynikiem finansowym brutto With gross financial result			Z wynikiem finansowym netto With net financial result			
		dodatnim (zysk) positive (profit)	ujemnym (strata) negative (loss)	zerowym (0) zero (0)	dodatnim (zysk) positive (profit)	ujemnym (strata) negative (loss)	zerowym (0) zero (0)	
		w % ogółu przedsiębiorstw			in % of total of enterprises			
OGÓŁEM	2010	5420	81,2	18,7	0,1	80,5	19,1	0,4
TOTAL	2015	5832	85,2	14,7	0,1	84,8	15,1	0,1
	2016	5928	84,8	15,1	0,1	84,5	15,3	0,2
	2017	5702	84,2	15,6	0,2	83,7	16,1	0,2
sektor publiczny..... public sector		262	73,3	26,7	–	72,5	27,5	–
sektor prywatny..... private sector		5440	84,8	15,0	0,2	84,3	15,5	0,2
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo..... Agriculture, forestry and fishing		224	88,4	11,6	–	87,9	12,1	–
Przemysł..... Industry		2023	85,0	15,0	–	84,6	15,3	0,0
górnictwo i wydobywanie..... mining and quarrying		11	63,6	36,4	–	63,6	36,4	–
przetwórstwo przemysłowe..... manufacturing		1819	85,8	14,2	–	85,5	14,5	0,1
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ electricity, gas, steam and air conditioning supply		37	83,8	16,2	–	81,1	18,9	–
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ water supply; sewerage, waste management and remediation activities		156	76,9	23,1	–	76,9	23,1	–
Budownictwo..... Construction		465	86,2	13,5	0,2	86,0	14,0	–
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ		1549	85,0	14,6	0,5	84,5	15,1	0,4
Transport i gospodarka magazynowa..... Transportation and storage		393	83,5	16,3	0,3	82,2	17,6	0,3
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ		74	71,6	28,4	–	70,3	29,7	–
Informacja i komunikacja..... Information and communication		174	82,2	17,8	–	80,5	19,5	–
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa..... Financial and insurance activities		39	89,7	10,3	–	89,7	10,3	–
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities		138	84,8	15,2	–	82,6	15,9	1,4
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna..... Professional, scientific and technical activities		265	81,5	18,5	–	81,5	18,5	–
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities		204	81,9	17,2	1,0	81,4	17,6	1,0
Edukacja..... Education		31	74,2	25,8	–	74,2	25,8	–
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna..... Human health and social work activities		80	77,5	22,5	–	77,5	22,5	–
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją..... Arts, entertainment and recreation		23	43,5	56,5	–	43,5	56,5	–
Pozostała działalność usługowa..... Other service activities		20	75,0	25,0	–	75,0	25,0	–

TABL. 4 (269). RELACJE EKONOMICZNE W PRZEDSIĘBIORSTWACH
ECONOMIC RELATIONS IN ENTERPRISES

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Wskaźnik poziomu kosztów Cost level indicator	Wskaźnik rentowności obrotu Turnover profitability rate		Wskaźnik płynności finansowej Financial liquidity ratio of the			
		brutto gross	netto net	I stopnia first degree	II stopnia second degree	III stopnia third degree	
				w % in %			
OGÓŁEM	2010	94,7	5,2	4,3	39,8	103,3	147,7
TOTAL	2015	95,8	4,2	3,6	36,2	93,3	140,6
	2016	95,1	4,9	4,2	36,9	94,0	141,1
	2017	95,7	4,3	3,6	34,4	89,8	134,6
sektor publiczny..... public sector		90,4	9,6	8,4	90,4	152,9	187,2
sektor prywatny..... private sector		95,9	4,1	3,4	31,7	86,6	132,0
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo..... Agriculture, forestry and fishing		93,8	6,2	5,3	46,2	119,1	211,6
Przemysł..... Industry		94,2	5,8	5,0	37,5	100,7	156,4
górnictwo i wydobywanie..... mining and quarrying		101,2	-1,2	-2,4	45,7	105,5	155,2
przetwórstwo przemysłowe..... manufacturing		94,8	5,2	4,4	32,8	96,3	155,5
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ electricity, gas, steam and air conditioning supply		85,8	14,2	12,7	73,0	132,6	159,3
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ water supply; sewerage, waste management and remediation activities		93,4	6,6	5,3	116,2	178,2	192,7
Budownictwo..... Construction		93,9	6,1	5,3	48,5	134,6	180,7
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ		97,0	3,0	2,5	23,3	62,2	109,8
Transport i gospodarka magazynowa..... Transportation and storage		101,1	-1,1	-2,5	60,5	144,0	150,0
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ		94,4	5,6	5,2	41,9	89,8	102,2
Informacja i komunikacja..... Information and communication		94,8	5,2	4,1	108,0	188,8	223,5
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa..... Financial and insurance activities		93,7	6,3	4,9	16,8	71,7	72,2
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities		93,9	6,1	5,0	119,2	166,8	203,5
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna..... Professional, scientific and technical activities		95,8	4,2	3,5	94,4	153,0	180,2
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities		94,8	5,2	4,2	33,9	104,5	117,4
Edukacja..... Education		95,1	4,9	4,4	114,4	194,9	209,7
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna..... Human health and social work activities		95,0	5,0	3,9	67,4	125,1	140,0
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją..... Arts, entertainment and recreation		94,4	5,6	5,0	46,9	97,5	113,6
Pozostała działalność usługowa..... Other service activities		78,6	21,4	17,2	131,9	222,3	246,3

TABL. 5 (270). AKTYWA OBROTOWE PRZEDSIĘBIORSTW

Stan w dniu 31 XII

CURRENT ASSETS OF ENTERPRISES

As of 31 XII

Lp. No.	WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Zapasy			
			razem total	w tym		
				materiały materials	półprodukty i produkty w toku semi-finished products and work in progress	
w mln zł						
1	OGÓŁEM 2010	81159,0	22202,2	5869,1	2358,9	
2	TOTAL 2015	112824,3	35211,8	9476,8	3806,2	
3 2016	123344,8	37850,6	10519,2	4155,3	
4	2017	133936,0	40657,5	11426,1	4595,9	
5	sektor publiczny..... public sector	8836,8	1078,4	329,1	301,1	
6	sektor prywatny..... private sector	125099,1	39579,1	11097,0	4294,9	
7	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybnictwo..... Agriculture, forestry and fishing	3102,6	1315,8	283,7	438,6	
8	Przemysł..... Industry	62006,9	21064,8	10389,8	3172,0	
9	górnictwo i wydobywanie..... mining and quarrying	679,3	194,6	167,3	11,3	
10	przetwórstwo przemysłowe..... manufacturing	55016,6	20419,9	10050,6	3156,2	
11	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ electricity, gas, steam and air conditioning supply	5044,3	384,7	134,8	0,3	
12	dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ water supply; sewerage, waste manage- ment and remediation activities	1266,8	65,6	37,1	4,1	
13	Budownictwo..... Construction	7161,1	1359,1	234,3	631,8	
14	Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	40964,2	16138,4	339,2	91,2	
15	Transport i gospodarka magazynowa..... Transportation and storage	5963,1	88,5	37,1	1,7	
16	Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ	140,4	13,8	3,5	1,4	
17	Informacja i komunikacja..... Information and communication	2606,0	174,3	23,9	31,2	
18	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa..... Financial and insurance activities	5840,7	6,8	0,4	-	
19	Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities	1453,7	74,8	9,2	10,9	
20	Działalność profesjonalna, naukowa i tech- niczna..... Professional, scientific and technical activities	2765,0	290,4	27,6	208,8	
21	Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities	1113,9	75,2	36,3	7,7	
22	Edukacja..... Education	51,0	1,9	0,1	0,1	
23	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna..... Human health and social work activities	516,3	37,2	33,0	-	
24	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją..... Arts, entertainment and recreation	105,7	4,8	1,7	-	
25	Pozostała działalność usługowa..... Other service activities	145,5	11,8	6,4	0,6	

Stocks		Należności krótkoterminowe		Inwestycje krótkoterminowe	Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	Lp. No.
of which		Short-term dues				
produkty gotowe finished products	towary goods	razem total	w tym z tytułu dostaw i usług of which from deliveries and services	Short-term investments	Short-term inter-period settlements	
in mln zł						
3562,9	10020,6	34874,6	29366,3	21879,2	2203,0	1
5467,9	15816,1	45765,3	37187,4	29078,1	2769,1	2
5523,2	17031,0	49915,1	41698,2	32280,6	3298,5	3
5821,7	18146,0	55053,3	44167,2	34276,5	3948,7	4
193,9	252,0	2953,7	2282,4	4266,4	538,4	5
5627,8	17894,0	52099,7	41884,8	30010,1	3410,3	6
492,8	57,1	1069,5	883,3	676,7	40,5	7
5050,9	2132,8	25037,8	20891,9	14874,0	1030,3	8
13,4	2,6	261,6	209,0	200,1	23,0	9
5022,3	1873,5	22479,2	18956,6	11597,8	519,7	10
–	248,9	1889,5	1429,7	2312,0	458,0	11
15,1	7,8	407,5	296,6	764,0	29,6	12
89,4	320,5	3410,8	2751,5	1922,9	468,3	13
92,1	15421,5	14518,1	13160,1	8707,7	1600,0	14
0,8	43,9	3321,4	2789,0	2403,8	149,4	15
3,3	4,6	65,8	34,2	57,6	3,2	16
51,8	62,9	942,0	788,9	1258,6	231,1	17
–	4,9	4446,5	1043,2	1356,4	31,1	18
19,6	34,2	340,1	249,6	851,0	187,7	19
11,1	34,3	899,1	762,4	1447,9	127,6	20
9,0	18,2	669,5	534,8	321,7	47,6	21
1,0	0,4	19,6	17,1	27,8	1,7	22
–	3,1	212,5	183,0	248,8	17,8	23
–	3,0	47,1	37,3	43,7	10,2	24
–	4,7	53,4	40,7	77,9	2,3	25

TABL. 6 (271). KAPITAŁY (FUNDUSZE) WŁASNE PRZEDSIĘBIORSTW

Stan w dniu 31 XII

SHARE EQUITY (FUNDS) OF ENTERPRISES

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which				wynik finansowy netto roku obrotowego net financial result of the turnover year
		kapitał (fundusz) podstawowy share capital (fund)	kapitał (fundusz) zapasowy supplementary capital (fund)	niepodzielony wynik finansowy z lat ubiegłych undistributed financial result from previous years		
		w mln zł		in mln zł		
OGÓŁEM	2010 96840,3	40994,0	35610,6	-1798,3	11378,2	
TOTAL	2015 127121,9	53135,6	54295,7	-7428,1	13543,5	
	2016 135259,3	55847,5	56382,5	-7161,2	17326,7	
	2017 150517,8	56302,5	69576,2	-7010,0	16420,0	
sektor publiczny..... public sector	27047,4	13016,7	7108,5	2097,8	1574,1	
sektor prywatny..... private sector	123470,4	43285,8	62467,7	-9107,8	14845,9	
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo..... Agriculture, forestry and fishing	4622,6	1272,9	2474,7	-254,3	376,4	
Przemysł..... Industry	85596,4	30105,5	37644,4	-1523,6	9366,9	
górnictwo i wydobywanie..... mining and quarrying	908,5	1418,9	17,7	-200,2	-43,0	
przetwórstwo przemysłowe..... manufacturing	58520,8	17579,7	30266,5	-3776,3	7451,1	
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ electricity, gas, steam and air conditioning supply	21201,3	7475,7	6440,9	2453,3	1804,1	
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ water supply; sewerage, waste management and remediation activities	4965,8	3631,3	919,3	-0,4	154,7	
Budownictwo..... Construction	4421,4	1272,2	3199,9	-1940,3	736,8	
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	26928,1	11204,1	8907,8	-980,4	5386,3	
Transport i gospodarka magazynowa..... Transportation and storage	3337,3	3768,5	2156,6	-1836,3	-409,2	
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ	348,3	283,0	105,3	-110,8	30,9	
Informacja i komunikacja..... Information and communication	10487,6	504,5	9746,0	-111,2	208,6	
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa..... Financial and insurance activities	1265,5	519,4	461,1	-106,5	149,6	
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities	7214,5	4221,2	2288,0	107,5	127,1	
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna..... Professional, scientific and technical activities	3434,8	1680,5	1465,7	-77,5	123,3	
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities	1612,2	552,3	805,6	15,8	160,5	
Edukacja..... Education	59,3	24,4	26,4	-10,4	11,3	
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna..... Human health and social work activities	780,7	569,5	228,9	-106,1	74,1	
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją..... Arts, entertainment and recreation	263,9	290,4	8,3	-55,4	12,5	
Pozostała działalność usługowa..... Other service activities	145,1	34,1	57,4	-20,7	64,8	

TABL. 7 (272). KAPITAŁ ZAKŁADOWY SPÓŁEK^a

Stan w dniu 31 XII

SHARE CAPITAL OF COMPANIES^a

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym mienie Of which estate				
		Skarbu Państwa of the State Treasury	państwowych osób prawnych of state legal persons	krajowych osób fizycznych of dome- stic natural persons	osób zagra- nicznych of foreign persons	
		w mln zł in mln zł				
OGÓŁEM	2010	34211,6	7043,4	876,2	5096,6	12069,5
TOTAL	2015	46066,4	5301,4	1865,6	6094,1	19503,2
	2016	49216,6	5347,1	1704,6	6345,8	21412,6
	2017	50034,1	5350,6	1716,1	6568,5	21519,9
sektor publiczny..... public sector		12764,9	5332,0	1712,7	24,9	5,9
sektor prywatny..... private sector		37269,2	18,7	3,4	6543,7	21514,0
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo..... Agriculture, forestry and fishing		1232,4	122,6	154,7	279,1	139,3
Przemysł..... Industry		28871,6	5207,5	1308,8	3111,0	10496,4
górnictwo i wydobywanie..... mining and quarrying		1411,2	0,0	1007,2	14,7	26,9
przetwórstwo przemysłowe..... manufacturing		16415,2	189,2	189,3	3032,3	9984,3
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ electricity, gas, steam and air conditioning supply		7437,4	5018,2	90,2	4,8	468,6
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ water supply; sewerage, waste manage- ment and remediation activities		3607,8	0,0	22,1	59,2	16,6
Budownictwo..... Construction		946,6	13,6	21,9	554,0	135,2
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ		10119,5	–	20,0	1454,0	7226,6
Transport i gospodarka magazynowa..... Transportation and storage		3465,3	2,0	123,0	167,8	2294,6
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ		249,8	–	–	59,7	105,6
Informacja i komunikacja..... Information and communication		503,3	0,8	0,9	243,2	96,6
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa..... Financial and insurance activities		516,6	–	–	22,4	20,9
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities		1270,2	1,2	–	135,4	23,7
Działalność profesjonalna, naukowa i tech- niczna..... Professional, scientific and technical activities		1441,6	3,0	2,0	450,8	810,4
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities		515,0	–	4,8	33,3	130,4
Edukacja..... Education		23,3	–	–	1,9	0,1
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna..... Human health and social work activities		559,5	–	80,1	39,1	29,2
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją..... Arts, entertainment and recreation		286,9	–	–	3,8	0,1
Pozostała działalność usługowa..... Other service activities		32,6	–	–	13,1	10,7

a Dane dotyczą spółek prawa handlowego, spółek cywilnych i innych spółek powołanych odrębnymi przepisami oraz zagranicznych przedsiębiorstw drobnej wytwórczości i oddziałów przedsiębiorców zagranicznych.

a Data concerns commercial companies, civil law partnerships and others companies established on the basis of separate rules as well as foreign small-scale enterprises and branches of foreign enterprises.

TABL. 8 (273). ZOBOWIĄZANIA PRZEDSIĘBIORSTW

Stan w dniu 31 XII

LIABILITIES OF ENTERPRISES

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Długoterminowe Long-term		Krótkoterminowe Short-term			
		razem total	w tym kredyty i pożyczki of which credits and loans	razem total	w tym of which		
					kredyty i pożyczki credits and loans	z tytułu dostaw i usług from deli- veries and services	
		w mln zł		in mln zł			
OGÓŁEM	2010	82485,1	26881,0	13072,5	55604,1	8351,4	31160,9
TOTAL	2015	132204,2	51516,8	39585,8	80687,3	18406,8	45733,6
	2016	148737,4	60541,6	46814,8	88195,8	19188,3	50579,9
	2017	160460,3	60144,1	41919,4	100316,1	23733,0	54440,7
sektor publiczny.....		17996,2	13225,3	4304,8	4771,0	396,9	1782,9
public sector							
sektor prywatny.....		142464,0	46918,9	37614,6	95545,2	23336,2	52657,8
private sector							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.....		2629,8	1150,7	861,8	1479,1	347,6	760,2
Agriculture, forestry and fishing							
Przemysł.....		65172,8	25358,8	15234,1	39814,0	9017,9	20084,3
Industry							
górnictwo i wydobywanie.....		832,5	380,4	273,1	452,1	92,6	112,7
mining and quarrying							
przetwórstwo przemysłowe.....		47922,6	12408,7	10502,3	35513,9	8288,9	18459,6
manufacturing							
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę.....		14430,4	11253,4	3243,4	3177,0	440,7	1281,8
electricity, gas, steam and air conditioning supply							
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja.....		1987,2	1316,3	1215,3	671,0	195,8	230,2
water supply; sewerage, waste manage- ment and remediation activities							
Budownictwo.....		5297,0	1319,7	692,8	3977,3	454,5	2058,3
Construction							
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		46301,9	8925,2	6067,0	37376,8	4961,0	27405,5
Trade; repair of motor vehicles ^Δ							
Transport i gospodarka magazynowa.....		14916,9	10919,7	8383,5	3997,3	893,7	1887,9
Transportation and storage							
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		405,6	265,5	263,1	140,1	40,4	59,0
Accommodation and catering ^Δ							
Informacja i komunikacja.....		6267,8	5098,5	5058,0	1169,3	188,8	475,2
Information and communication							
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa.....		11586,0	3494,3	2628,2	8091,7	6371,7	471,8
Financial and insurance activities							
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		2171,3	1218,1	1025,2	953,2	140,6	385,0
Real estate activities							
Działalność profesjonalna, naukowa i tech- niczna.....		3140,3	1334,5	833,4	1805,9	807,3	347,9
Professional, scientific and technical activities							
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		1426,5	468,0	384,8	958,5	325,2	276,9
Administrative and support service activities							
Edukacja.....		30,9	6,5	5,5	24,4	2,7	8,4
Education							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....		661,2	286,4	208,9	374,8	126,7	161,4
Human health and social work activities							
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją.....		300,5	207,3	201,6	93,2	44,2	34,2
Arts, entertainment and recreation							
Pozostała działalność usługowa.....		151,8	91,1	71,6	60,7	10,7	24,7
Other service activities							

Uwagi ogólne

Finanse publiczne obejmują procesy związane z gromadzeniem środków publicznych oraz ich rozdysponowaniem, a w szczególności: gromadzenie dochodów i przychodów publicznych, wydatkowanie środków publicznych, finansowanie potrzeb pożyczkowych budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego (gmin, miast na prawach powiatu, powiatów oraz województw), zaciąganie zobowiązań angażujących środki publiczne, zarządzanie środkami publicznymi, zarządzanie długiem publicznym oraz rozliczenia z budżetem Unii Europejskiej. Podstawę prawną określającą te procesy stanowi ustawa z dnia 27 VIII 2009 r. o finansach publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 2077 z późn. zm.) i przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 157, poz. 1241 z późn. zm.). W przypadku gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego również ustawa z dnia 8 III 1990 r. o samorządzie gminnym, ustawa z dnia 5 VI 1998 r. o samorządzie powiatowym, ustawa z dnia 5 VI 1998 r. o samorządzie województwa (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 994, 995 i 913) oraz ustawa z dnia 13 XI 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 1453 z późn. zm.).

1. Prezentowane dane obejmują informacje dotyczące **dochodów i wydatków** budżetów jednostek samorządu terytorialnego, z uwzględnieniem dotacji celowych z budżetu państwa oraz subwencji ogólnej z budżetu państwa.

2. Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego są określone w uchwale budżetowej przez właściwe organy stanowiące na rok kalendarzowy (budżetowy), w terminach i na zasadach określonych w ustawach ustrojowych oraz ustawie o finansach publicznych.

Miasto na prawach powiatu realizuje równocześnie zadania z zakresu działania gminy oraz powiatu i sporządza jeden budżet, w którym określone są poszczególne dochody z uwzględnieniem źródeł dochodów gminy i powiatu oraz wydatki realizowane łącznie przez gminę i powiat. Dlatego też w tablicach dochody i wydatki gmin podane są bez dochodów i wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu, natomiast dochody i wydatki miast na prawach powiatu podane są łącznie z dochodami i wydatkami części gminnej i powiatowej. Powyższa uwaga dotyczy również samorządowych zakładów budżetowych.

General notes

Public finance include the processes connected with accumulation and allocation of public funds, and particularly: collecting and accumulating revenue, spending public funds, financing of loan needs of the state budget and of the budgets of local government units (i.e. gminas, cities with powiat status, powiats and voivodships), incurring liabilities involving public funds, managing public funds and public dept, as well as settlements with the European Union budget. The legal basis defining the above mentioned processes provide the Law on Public Finances, dated 27 VIII 2009 (uniform text Journal of Laws 2017 item 2077 with later amendments) and regulations introducing the Law on Public Finances (Journal of Laws 2009 No. 157, item 1241 with later amendments). With respect to the financial management of local government units, the legal basis is additionally provided by the Law on Gmina Local Government, dated 8 III 1990, the Law on Powiat Local Government, dated 5 VI 1998, the Law on Voivodship Local Government, dated 5 VI 1998 (uniform text Journal of Laws 2018 items 994, 995 and 913) as well as the Law on Incomes of Local Government Units, dated 13 XI 2003 (uniform text Journal of Laws 2017 item 1453 with later amendments).

1. The presented data include information regarding **revenue and expenditure** of local government units budgets, taking into account the targeted grants from the state budget and general subvention from the state budget.

2. Revenue and expenditure of the budgets of local government units are determined in the budgetary law passed by relevant councils for a period of one calendar year (a budgetary year) within the periods and in accordance with the principles set forth in statutory acts and in the Law on Public Finance.

City with powiat status fulfils the tasks of a gmina as well as of a powiat. There is one budget drawn up every year, which consists of revenue (income received by both the gmina and the powiat) as well as expenditure realized jointly by the gmina and the powiat. Therefore in the tables revenue and expenditure of gminas are given without data for cities with powiat status, while revenue and expenditure of cities with powiat status are given jointly with gmina and powiat part of revenue and expenditure. The above note concerns also local government budgetary establishment.

3. Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego grupuje się zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o finansach publicznych, tj. w podziale na działy – określające rodzaj działalności, oraz paragrafy – określające rodzaj dochodu, przychodu lub wydatku. Dane opracowano zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 2 III 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1053 z późn. zm.).

Prezentowane dane o dochodach i wydatkach według działań obejmują wszystkie paragrafy dochodowe/wydatkowe zrealizowane w danym dziale.

4. Na dochody **budżetów jednostek samorządu terytorialnego** składają się:

- 1) dochody własne, tj.:
 - a) dochody z tytułu udziałów we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych i osób fizycznych,
 - b) wpływy z podatków oraz opłat ustalanych i pobieranych na podstawie odrębnych ustaw, w tym podatek od nieruchomości, podatek rolny, podatek od środków transportowych, podatek od czynności cywilnoprawnych, opłata skarbową,
 - c) dochody z majątku, np. dochody z najmu i dzierżawy oraz innych umów o podobnym charakterze,
 - d) środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł;
- 2) dotacje:
 - a) celowe z budżetu państwa na zadania: z zakresu administracji rządowej, własne, realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej,
 - b) przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi, płatności z budżetu środków europejskich (paragrafy 200, 620 oraz od 2015 r. – 205 i 625), według szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 2 III 2010 r. (Dz. U. z 2014 r. poz. 1053 z późn. zm.),
 - c) otrzymane z funduszy celowych,
 - d) pozostałe dotacje, w tym realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego;
- 3) subwencja ogólna z budżetu państwa, która składa się z części: wyrównawczej, oświatowej, rekompensującej, równoważącej i regionalnej.

5. **Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego** dzielą się na majątkowe (w tym inwestycyjne) i bieżące, do których zalicza się m.in.:
 – wydatki na wynagrodzenia (wraz z pochodnymi),
 – wydatki na zakup materiałów i usług,
 – dotacje m.in. dla jednostek organizacyjno-prawnych działających w budżetach jednostek samorządu terytorialnego,

3. Revenue and expenditure of the budgets of local government units are grouped in accordance with the provisions set forth in the Law on Public Finance, i.e. they are grouped into divisions – defining types of activity, and into paragraphs – defining types of revenue, income or expenditure. The data were compiled in accordance with the decree of the Minister of Finance, dated 2 III 2010 on Detailed Classification of Incomes, Expenses, Revenues and Expenditures, and Funds from Foreign Resources (Journal of Laws 2014 item 1053 with later amendments).

The presented data on revenue and expenditure by divisions covers all paragraphs grouping types of revenue/expenditure generated in a particular division.

4. **Budget revenue of local government units** comprise:

- 1) own revenue, i.e.:
 - a) revenue from shares in receipts from corporate and personal income taxes,
 - b) receipts from taxes and fees established and collected on the basis of separate acts, of which the tax on real estate, the agricultural tax, the tax on means of transport, the tax on civil law transactions, stamp duty,
 - c) revenue from property, e.g., revenue from renting and leasing as well as agreements with a similar character,
 - d) funds for additional financing of own tasks from other sources;
- 2) grants:
 - a) targeted grants from the state budget for: government administration-related tasks, own tasks, and tasks realized on the basis of agreements with government administration bodies,
 - b) provided under programmes financed with the European funds and other foreign funds that are not reimbursable and payments from the European funds budget (paragraphs 200, 620 and since 2015 – 205 and 625), according to the detailed classification of incomes, expenses, revenues and expenditures, and funds from foreign sources, according to regulation of the Minister of Finance dated 2 III 2010 (Journal of Laws 2014 item 1053 with later amendments),
 - c) received from appropriated funds;
 - d) other grants, of which targeted grants for tasks realized on the basis of agreements between local government units;
- 3) general subvention from the state budget, comprising: equalisation, educational, compensating, balancing and regional parts.

5. **Expenditure of local government units budgets** are divided into: property-related (including investment-related) and current expenditures, i.a.:

- expenditure on wages and salaries (including derivatives),
- expenditure on the purchase of materials and services,
- grants, among others, for organizational and legal units operating within local government units budgets,

- wydatki na obsługę długu publicznego,
- wydatki z tytułu udzielenia poręczeń i gwarancji.

6. Od 2010 r. w sektorze finansów publicznych funkcjonują **samorządowe zakłady budżetowe**, które odpłatnie wykonują zadania i pokrywają koszty swojej działalności z przychodów własnych oraz ewentualnych dotacji przedmiotowych, a także z dotacji celowych na zadania bieżące i z dotacji celowych na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji, otrzymanych z budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

7. Informacje dotyczące budżetów jednostek samorządu terytorialnego opracowano na podstawie sprawozdań Ministerstwa Finansów.

- expenditure on public debt servicing,
- expenditure related to granting endorsements and guarantees.

6. Since 2010 in the sector of public finance are functioning **local government budgetary establishments** which perform tasks for a fee, and cover the costs related to their activity from own revenues and from possible product grants, as well as from targeted grants for current tasks and targeted grants for financing or co-financing of the investment-related costs, obtained from the budgets of local government units.

7. Information concerning budgets of local government units is compiled on the basis of the Ministry of Finance budgetary reporting.

TABL. 1 (274). DOCHODY BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG RODZAJÓW
REVENUE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BUDGETS BY TYPE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem	Gminy ^a	Miasta na prawach powiatu	Powiaty	Województwo
		Total	Gminas ^a	Cities with powiat status	Powiats	Voivodship
w tys. zł in thous. zł						
OGÓŁEM..... TOTAL	2010	13503032,7	6891703,1	3456241,1	2091351,3	1063737,2
	2015	16797218,9	8880413,4	4502623,9	2298754,8	1115426,9
	2016	18781340,1	10725737,5	4562606,5	2405067,0	1087929,0
	2017	20457655,6	11834141,5	4907256,9	2579191,9	1137065,3
Dochody własne Own revenue		10201972,8	5373531,8	2992963,4	1033431,3	802046,2
w tym: of which:						
Udziały w podatku dochodowym		5010048,9	2244837,9	1462833,7	598850,3	703527,0
Share in income tax						
od osób prawnych		885057,9	136534,0	149174,5	28512,1	570837,3
corporate income tax						
od osób fizycznych		4124991,0	2108303,9	1313659,2	570338,2	132689,7
personal income tax						
Podatek od nieruchomości		2144342,2	1584849,9	559492,3	x	x
Tax on real estate						
Podatek rolny.....		143557,9	142467,6	1090,3	x	x
Agricultural tax						
Podatek od środków transportowych.....		141815,5	100212,6	41603,0	x	x
Tax on means of transport						
Podatek od czynności cywilnoprawnych		190994,8	115633,1	75361,7	x	x
Tax on civil law transactions						
Opłata skarbowa.....		41934,3	18432,8	23501,5	x	x
Stamp duty						
Dochody z majątku		492853,2	279859,6	176370,8	31155,5	5467,2
Revenue from property						
w tym dochody z najmu i dzierżawy oraz innych umów o podobnym charakterze		187157,0	131505,9	39218,7	14261,1	2171,3
of which income from renting and leasing as well as agreements with a similar character						
Środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł		36760,7	21053,2	5771,3	9877,1	59,2
Funds for additional financing of own tasks from other sources						

a Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Excluding revenue of gminas which are also cities with powiat status.

TABL. 1 (274). **DOCHODY BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG RODZAJÓW (dok.)**
 REVENUE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BUDGETS BY TYPE (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Województwo Voivodship
	w tys. zł in thous. zł				
Dotacje..... Grants	5532973,6	3750784,4	948583,9	554706,6	278898,7
Dotacje celowe Targeted grants	5070948,3	3630822,2	853805,6	472234,0	114086,5
z budżetu państwa..... from the state budget	4754582,2	3499604,2	795231,3	351264,2	108482,5
na zadania: for tasks:					
z zakresu administracji rządowej..... for government administration tasks	4222490,0	3192691,0	693524,4	245176,4	91098,3
własne..... for own tasks	529879,3	305446,1	101382,3	105765,4	17285,5
realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej..... realized on the basis of agreements with government administration bodies	2212,9	1467,1	324,6	322,4	98,7
na zadania realizowane na podstawie po- rozumień między jednostkami samorządu terytorialnego..... for tasks realized on the basis of agre- ements between local government units	128890,4	50325,2	45014,6	33550,6	–
otrzymane z państwowych funduszy celo- wych..... received from state appropriated funds	46048,7	25400,4	10092,2	7167,6	3388,6
z tytułu pomocy finansowej udzielanej mię- dzy jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie własnych zadań..... for financial assistance between local government units for additional financing of own tasks	141426,9	55492,4	3467,5	80251,5	2215,5
Dotacje z paragrafów 200 i 620 oraz 205 i 625 ^b Grants from paragraphs 200 and 620 as well as 205 and 625 ^b	462025,3	119962,2	94778,3	82472,6	164812,2
Subwencja ogólna z budżetu państwa..... General subvention from the state budget	4722709,2	2709825,2	965709,5	991054,1	56120,4
W tym część oświatowa..... Of which educational part	3867211,7	2125034,0	897630,5	803899,9	40647,3

a Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu. b Klasyfikacji dochodów i wydatków budżetowych.

a Excluding revenue of gminas which are also cities with powiat status. b Of the classification of budget revenue and expenditure

TABL. 2 (275). DOCHODY BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG DZIAŁÓW W 2017 R.
REVENUE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BUDGETS BY DIVISION IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Województwo Voivodship
	w tys. zł in thous. zł				
OGÓŁEM..... TOTAL	20457655,6	11834141,5	4907256,9	2579191,9	1137065,3
w tym: of which:					
Rolnictwo i łowiectwo..... Agriculture and hunting	230269,3	151861,4	430,3	1775,1	76202,6
Przetwórstwo przemysłowe..... Manufacturing	777,0	583,8	–	36,0	157,3
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę..... Electricity, gas and water supply	33769,0	33769,0	–	–	–
Transport i łączność..... Transport and communication	661520,9	138040,3	300459,3	146841,5	76179,8
Gospodarka mieszkaniowa..... Dwelling economy	608541,1	294925,0	263479,2	46132,0	4005,0
Działalność usługowa..... Service activity	72375,6	4247,2	12717,0	54588,8	822,6
Administracja publiczna..... Public administration	103860,1	61555,6	17052,7	16463,0	8788,8
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa..... Public safety and fire care	215359,6	8312,3	80295,9	126682,8	68,6
Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej..... Income taxes from legal persons, natural persons and other organizational units without legal personality	8164794,9	4451502,0	2281667,0	700657,4	730968,5
Różne rozliczenia..... Miscellaneous settlements	5026261,2	2786619,0	1017275,1	1007351,2	215016,0
Oświata i wychowanie..... Education	458340,3	325732,9	87832,1	43733,1	1042,1
Ochrona zdrowia..... Health care	61207,0	1241,9	4953,6	53867,8	1143,8
Pomoc społeczna..... Social assistance	522195,6	215442,9	100131,0	204630,4	1991,4
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej..... Other tasks in sphere of social policy	98052,4	18858,0	10500,1	60383,7	8310,6
Rodzina..... Family	3608635,7	2957383,0	577627,5	67306,7	6318,4
Edukacyjna opieka wychowawcza..... Educational care	38504,4	19815,0	5553,8	13081,3	54,2
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska..... Municipal economy and environmental protection	432911,8	283504,1	129805,6	18167,6	1434,4
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego..... Culture and national heritage	15874,3	11983,8	2503,2	93,3	1294,1
Kultura fizyczna..... Physical education	74195,8	62931,5	6627,2	4585,6	51,5

a Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Excluding revenue of gminas which are also cities with powiat status.

TABL. 3 (276). WYDATKI BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG RODZAJÓW
EXPENDITURE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BUDGETS BY TYPE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem	Gminy ^a	Miasta na prawach powiatu	Powiaty	Województwo
		Total	Gminas ^a	Cities with powiat status	Powiats	Voivodship
w tys. zł in thous. zł						
OGÓŁEM	2010	15064021,6	7613344,3	4034393,9	2293368,1	1122915,3
TOTAL	2015	16162771,0	8591055,5	4269821,4	2261741,9	1040152,2
	2016	18222879,8	10421612,8	4499460,7	2350260,5	951545,8
	2017	20740341,7	12139279,4	4815856,8	2612018,0	1173187,5
Wydatki bieżące		17266095,6	10137090,3	4160529,4	2140377,1	828098,8
Current expenditure						
w tym: of which:						
Dotacje		1844886,8	786037,9	529610,3	146075,6	383163,0
Grants						
w tym dla samorządowych zakładów budżetowych.....		72770,8	21844,0	50672,7	254,1	–
of which for local government budgetary establishments						
Świadczenia na rzecz osób fizycznych		4040627,0	3266244,8	671174,6	98677,9	4529,7
Benefits for natural persons						
Wydatki bieżące jednostek budżetowych		11076421,0	5950878,0	2844024,0	1852711,8	428807,2
Current expenditure of budgetary units						
w tym: of which:						
wynagrodzenia		5647865,9	3021894,9	1324128,4	1133766,8	168075,8
wages and salaries						
w tym osobowe		5130572,7	2739376,2	1214304,0	1022471,9	154420,6
of which personal						
pochodne od wynagrodzeń ^b		1045335,1	590044,1	235916,5	189428,9	29945,6
wages and salaries related expenditures ^b						
zakup materiałów i usług		3643496,8	1927208,1	1096312,1	407759,4	212217,2
purchase of materials and services						
Obsługa długu publicznego		126849,7	61459,6	41441,9	12751,6	11196,6
Public debt servicing						
w tym wypłaty z tytułu gwarancji i poręczeń		403,3	–	–	403,3	–
of which payments related to guarantees and endorsements						
Wydatki majątkowe		3474246,1	2002189,1	655327,4	471640,9	345088,7
Property expenditure						
W tym inwestycyjne ^c		3340105,6	1930327,5	607034,3	458405,1	344338,7
Of which investment expenditure ^c						

a Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu. b Obejmują składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy oraz składkę na Fundusz Emerytur Pomostowych. c Łącznie z dotacjami na finansowanie zadań inwestycyjnych samorządowych zakładów budżetowych.

a Excluding revenue of gminas which are also cities with powiat status. b Include contributions to compulsory social security and the Labour Fund as well as contribution to the Bridging Pension Fund. c Including grants for financing investment tasks of local government budgetary establishments.

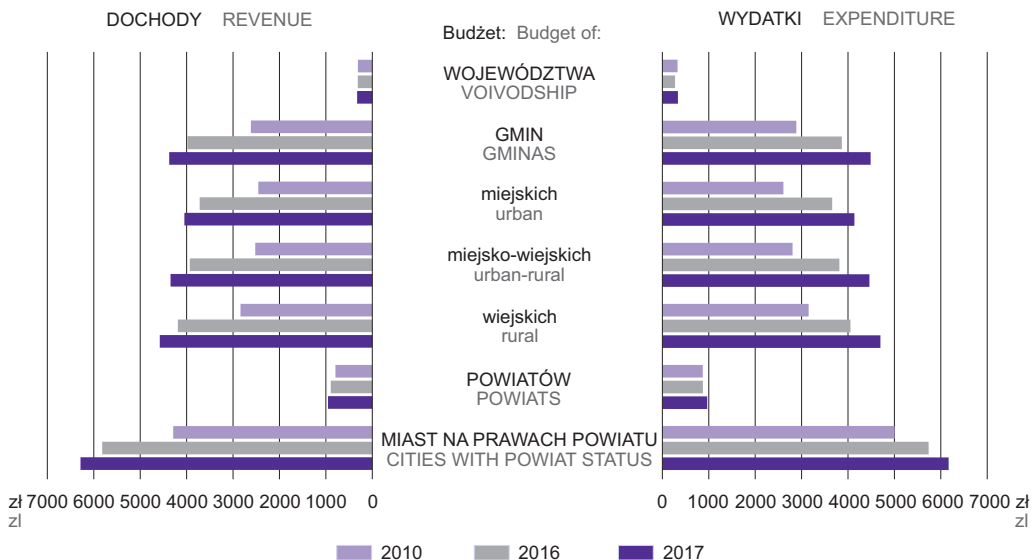
TABL. 4 (277). WYDATKI BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG DZIAŁÓW W 2017 R.
EXPENDITURES OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BUDGETS BY DIVISION IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Województwo Voivodship
	w tys. zł in thous. zł				
OGÓŁEM..... TOTAL	20740341,7	12139279,4	4815856,8	2612018,0	1173187,5
w tym: of which:					
Rolnictwo i łowiectwo..... Agriculture and hunting	421620,8	321016,1	1297,4	2988,5	96318,8
Przetwórstwo przemysłowe..... Manufacturing	6560,3	626,8	11,1	36,0	5886,4
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę..... Electricity, gas and water supply	37568,7	37516,7	52,0	–	–
Transport i łączność..... Transport and communication	2984727,8	1093238,4	954688,9	421490,2	515310,3
Gospodarka mieszkaniowa..... Dwelling economy	428941,9	253131,2	141978,7	32877,1	954,9
Działalność usługowa..... Service activity	141493,8	25190,2	53259,9	52674,1	10369,6
Administracja publiczna..... Public administration	1718561,2	999720,6	277508,3	309103,6	132228,7
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa..... Public safety and fire care	384262,7	113071,4	127579,6	133908,3	9703,4
Obsługa długu publicznego..... Public debt servicing	127061,2	61617,5	41441,9	12805,2	11196,6
Różne rozliczenia..... Miscellaneous settlements	138712,7	39215,6	70464,4	28582,1	450,6
Oświata i wychowanie..... Education	6214241,8	3891997,9	1474737,2	787012,2	60494,5
Ochrona zdrowia..... Health care	1766905,0	59923,0	1474737,2	112311,6	119933,2
Pomoc społeczna..... Social assistance	1129923,2	593934,4	284207,0	242707,0	9074,8
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej..... Other tasks in sphere of social policy	197464,8	23471,8	14626,5	116967,3	42399,1
Rodzina..... Family	4371483,4	3006967,8	679098,6	679098,6	6318,4
Edukacyjna opieka wychowawcza..... Educational care	391541,7	105771,4	106388,6	170071,1	9310,6
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska..... Municipal economy and environmental protection	1018322,6	763773,9	239957,7	10624,2	3966,8
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego..... Culture and national heritage	664482,5	386432,3	143198,5	13472,4	121379,3
Kultura fizyczna..... Physical education	476494,7	341934,3	112742,3	11219,1	10599,0

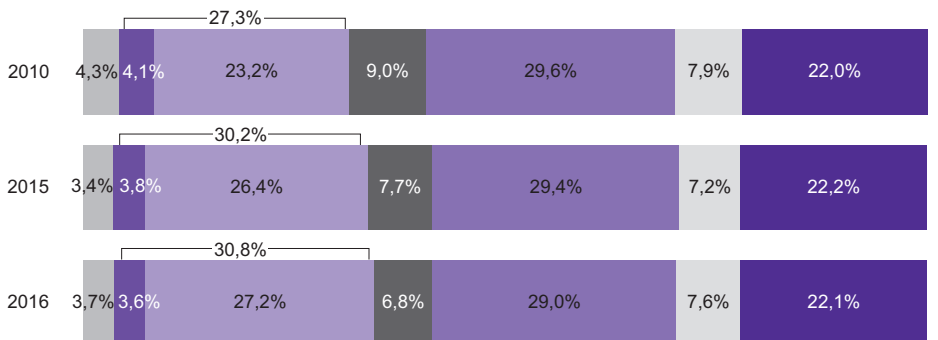
a Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Excluding revenue of gminas which are also cities with powiat status.

DOCHODY I WYDATKI BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO NA 1 MIESZKAŃCA
REVENUE AND EXPENDITURE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BUDGETS PER CAPITA

STRUKTURA WARTOŚCI DODANEJ BRUTTO WEDŁUG RODZAJÓW DZIAŁALNOŚCI (ceny bieżące)
STRUCTURE OF GROSS VALUE ADDED BY KINDS OF ACTIVITIES (current prices)

Rolnictwo, leśnictwo łowiectwo i rybactwo
 Agriculture, forestry and fishing

Przemysł
 Industry
 w tym przetwórstwo przemysłowe
 of which manufacturing

Budownictwo
 Construction

Handel, naprawa pojazdów samochodowych^Δ; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia^Δ; informacja i komunikacja
 Trade; repair of motor vehicles^Δ; transportation and storage; accommodation and catering^Δ; information and communication

Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości^Δ
 Financial and insurance activities; real estate activities

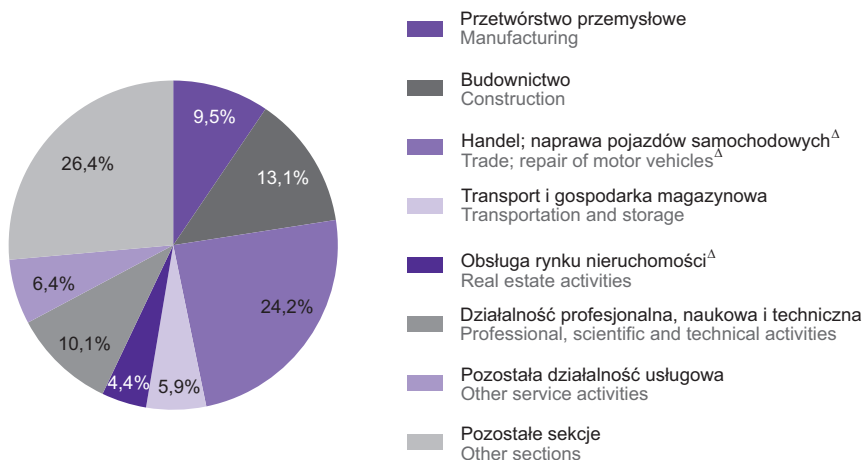
Pozostałe usługi
 Other services

STRUKTURA PODMIOTÓW GOSPODARKI NARODOWEJ^a WEDŁUG SEKCJI W 2017 R.

Stan w dniu 31 XII

STRUCTURE OF ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a BY SECTIONS IN 2017

As of 31 XII

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

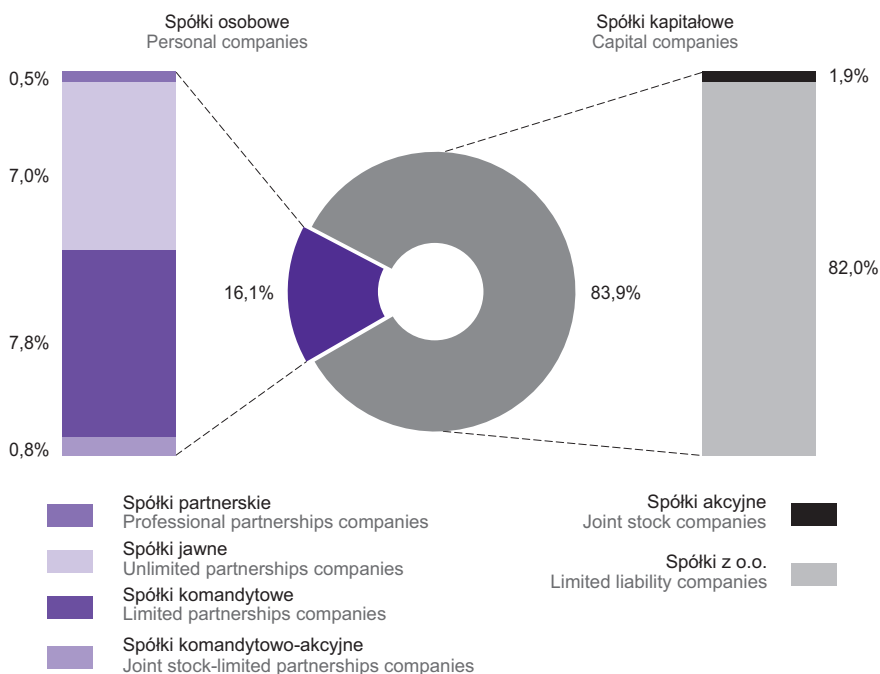
^a Excluding persons tending private farms in agriculture.

SPÓŁKI HANDLOWE WEDŁUG FORM PRAWNYCH W 2017 R.

Stan w dniu 31 XII

COMMERCIAL COMPANIES BY LEGAL STATUS IN 2017

As of 31 XII

TABL. 5 (278). **PRZYCHODY I KOSZTY SAMORZĄDOWYCH ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH**
REVENUE AND COSTS OF LOCAL GOVERNMENT BUDGETARY ESTABLISHMENTS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem	Gminy ^a	Miasta na prawach powiatu	Powiaty	Województwo
		Total	Gminas ^a	Cities with powiat status	Powiaty	Voivodship
w tys. zł in thous. zł						
Przychody	2016	530018,6	309956,3	215692,3	4370,0	–
Revenue						
	2017	490174,0	271161,8	213146,2	5865,9	–
w tym: of which:						
Przychody ze sprzedaży wyrobów, składników majątkowych i usług		261660,3	178862,2	80546,9	2251,2	–
Revenue from sale of products, asset compo- nents and services						
Dotacje z budżetów jednostek samorządu terytorialnego ^b		73241,2	22339,3	50647,9	254,1	–
Grants from local government units budgets ^b						
Koszty	2016	519278,7	304357,3	210436,8	4484,7	–
Costs						
	2017	491076,4	268728,6	216488,6	5859,1	–
w tym: of which:						
Materiały i usługi		197181,7	100929,9	94888,3	1363,5	–
Materials and services						
Podatek dochodowy od osób prawnych		2302,3	1412,8	889,5	–	–
Corporate income tax						
Wpłaty nadwyżek do budżetów jednostek samorządu terytorialnego		2403,3	1571,2	832,2	–	–
Surplus payments to local government units budgets						

a Bez przychodów i kosztów samorządowych zakładów budżetowych gmin mających również status miasta na prawach powiatu. b Łącznie z dotacjami z budżetu państwa oraz płatnościami w ramach budżetu środków europejskich.

a Excluding revenue and costs of local government budgetary establishments of gminas which are also cities with powiat status. b Including grants from the state budget as well as payments from the European funds budget.

DZIAŁ XXI INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE

CHAPTER XXI INVESTMENTS. FIXED ASSETS

Uwagi ogólne

General notes

Inwestycje

Investments

1. **Nakłady inwestycyjne** są to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji.

Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.

Nakłady na środki trwałe są to nakłady na:

- budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentacje projektowo-kosztorysowe,
- maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem),
- środki transportu,
- inne, tj.: melioracje szczegółowe, udoskonalenia gruntów oraz inwentarz żywy (stado podstawowe) i zasadzenia wieloletnie, a ponadto odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji, z wyjątkiem odsetek nieuwzględnionych w wartości nakładów na środki trwałe przez podmioty stosujące Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR), wprowadzone od 1 I 2005 r.

W przypadku ujemnych różnic kursowych wartość sumy nakładów na poszczególne grupy rodzajowe może być większa od nakładów na środki trwałe ogółem.

Pozostałe nakłady są to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

2. Nakłady inwestycyjne – jeśli nie zaznaczono inaczej – zaliczono do odpowiednich sekcji PKD 2007 zgodnie z zaklasyfikowaniem działalności inwestora (podmiotu gospodarki narodowej), z wyjątkiem nakładów na obiekty niezwiązane z jego podstawową działalnością, które zaliczono do odpowiednich sekcji według kryterium przeznaczenia obiektu (dotyczy np.: budynków i lokali mieszkalnych, obiektów przeznaczonych dla potrzeb edukacji, ochrony zdrowia, sportu i rekreacji).

3. Wartość nakładów inwestycyjnych poniesionych przez:

- osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (z wyjątkiem gospodarstw indywidualnych w rolnictwie) i spółki

1. **Investment outlays** are financial or tangible outlays, the purpose of which is the creation of new fixed assets or the improvement (rebuilding, enlargement, reconstruction or modernization) of existing capital asset items, as well as outlays on so-called initial investments.

Investment outlays are divided into outlays on fixed assets and other outlays.

Outlays on fixed assets include outlays on:

- buildings and structures (include buildings and premises as well as civil engineering works), of which, among others, construction and assembly works, design and cost estimate documentations,
- machinery, technical equipment and tools (including instruments, moveables and other equipment),
- transport equipment,
- others, i.e., irrigation and drainage, improvements to land as well as livestock (basic herd), long-term plantings, interests on investment credits and investment loans for the period of investment realization, except for interests not included in outlays on fixed assets by units that apply International Accounting Standards (IAS) implemented since 1 I 2005.

In the case of foreign exchange losses of currencies, the sum of outlays on particular groups of assets may exceed the total value of outlays on fixed assets.

Other outlays are outlays on so-called initial investments as well as other costs connected with investment realization. These outlays do not increase the value of fixed assets.

2. Investment outlays – unless otherwise indicated – are included into the appropriate sections of the NACE Rev. 2 in accordance with the classification of the investor's activity (entity of the national economy), with the exception of outlays on structures not connected with its basic activity, which were included into the appropriate sections according to the criteria of structure destination (concerning, e.g.: residential buildings and premises, buildings for education, health care, sport and recreational purposes).

3. The value of investment outlays incurred by:

- legal persons and organizational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity (excluding private farms in agriculture) and civil law partnerships

- cywilne z liczbą pracujących powyżej 9 – opraco-
wano na podstawie sprawozdawczości,
- osoby prawne i jednostki organizacyjne niemają-
ce osobowości prawnej oraz osoby fizyczne
prowadzące działalność gospodarczą i spółki
cywilne z liczbą pracujących do 9, gospodar-
stwa indywidualne w rolnictwie, a także wartość
nakładów na indywidualne budownictwo: miesz-
kaniowe, rekreacyjne (nieprzystosowane do sta-
łego zamieszkania) oraz budownictwo sakralne
– ustalono szacunkowo.

Podstawę szacunku wartości nakładów inwe-
stycyjnych na indywidualne budownictwo stanowi
kubatura budynków oddanych do użytkowania.
Nakłady roczne obejmują pełną wartość budynków
oddanych do użytkowania w danym roku, tj. nie
uwzględniają różnicy stanów budownictwa niezakoń-
czonego w końcu i na początku danego roku.

Środki trwałe

1. Do **środków trwałych** zalicza się kompletnie i nadające się do użytku składniki majątkowe o przewidywanym okresie używania dłuższym niż rok, w tym również drogi publiczne, ulice i place łącznie z pobocznymi i podbudową, uzbrojenie terenu, zasadzenia wieloletnie, melioracje, budowle wodne, grunty, inwentarz żywy (stado podstawowe) oraz od 1 I 2002 r. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego i spółdzielcze prawo do lokalu niemieszkalnego (użytkowego).

Dane o środkach trwałych nie obejmują wartości gruntów uznanych od 1 I 1991 r. za środki trwałe zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 12 XII 1990 r. (Dz. U. Nr 90, poz. 529) oraz prawa użytkowania wieczystego gruntu uznanego od 1 I 2002 r. za środki trwałe zgodnie z ustawą o rachunkowości z dnia 29 IX 1994 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 395 z późn. zm.).

2. **Wartość brutto środków trwałych** jest to wartość równa nakładom poniesionym na ich zakup lub wytworzenie, bez potrącenia wartości zużycia (umorzenia).

Przez **wartość brutto** środków trwałych w **bieżących cenach ewidencyjnych** według stanu w dniu 31 XII należy rozumieć:

- w zakresie środków trwałych przekazanych do eksploatacji:
 - przed 1 I 1995 r. – wartość w cenach odtworzenia z września 1994 r.,
 - po 1 I 1995 r. – wartość w cenach bieżących nabycia lub wytworzenia;
- w podmiotach stosujących Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR), wprowadzone od 1 I 2005 r. – również wycenę według wartości godziwej.

Wartość brutto w cenach odtworzenia została ustalona w wyniku aktualizacji (wyceny) środków trwałych w gospodarce narodowej dokonanej według stanu w dniu 1 I 1995 r. zgodnie z postanowieniami rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 20 I 1995 r. w sprawie amortyzacji środków trwałych

employing more than 9 persons, was compiled on the basis of statistical reports,

- legal persons and organizational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity and civil law partnerships employing up to 9 persons, private farms in agriculture as well as the value of outlays on private residential construction and private recreational construction (not adapted for permanent residence) and on sacral construction, was estimated.

The cubic volume of completed buildings accounts for the basis of the estimate regarding the value of investment outlays in private construction. Annual outlays include the total value of buildings completed in a given year, i.e., do not include the difference between non-finished construction at the end and at the beginning of a given year.

Fixed assets

1. **Fixed assets** include asset components and other objects completed and ready for usage with an expected period of utility exceeding 1 year, of which also public roads, streets and squares, together with shoulders and foundations, development of tracts of land, long-term plantings, irrigation and drainage, water structures, land, livestock (basic herd) as well as since 1 I 2002 cooperative ownership right to residential premise and cooperative right to non-residential (of utility character) premises.

Data regarding fixed assets do not include the value of land recognised, since 1 I 1991, as a fixed assets, in accordance with the decree of the Council of Ministers, dated 12 XII 1990 (Journal of Laws No. 90, item 529) as well as right of perpetual use of land, regarded as fixed assets since 1 I 2002, in accordance with Accounting Act, dated 29 IX 1994 (uniform text Journal of Laws 2018 item 395 with later amendments).

2. The **gross value of fixed assets** is the value equal to the outlays incurred on purchasing or manufacturing them, without deducting consumption value (depreciation).

The **gross value of fixed assets at current book-keeping prices** is understood, as of 31 XII:

- within the scope of fixed assets designated for exploitation:
 - before 1 I 1995 – the value at replacement prices of September 1994,
 - after 1 I 1995 – the purchase or manufacturing value at current prices;
- in units that use International Accounting Standards (IAS) implemented since 1 I 2005 – also revaluation according to fair value.

The **gross value at replacement prices** was established as a result of the revaluation of fixed assets in the national economy made as of 1 I 1995, in accordance with the decisions of the decree of the Ministry of Finance, dated 20 I 1995, regarding the depreciation of fixed assets and

oraz wartości niematerialnych i prawnych, a także aktualizacji wyceny środków trwałych (Dz. U. Nr 7, poz. 34).

3. Dane według sekcji PKD 2007 – jeśli nie zaznaczono inaczej – opracowano metodą przedsiębiorstw, co oznacza, że wszystkie środki trwałe danego podmiotu gospodarki narodowej zalicza się do tego poziomu klasyfikacyjnego, do którego zaliczono podmiot na podstawie przeważającego rodzaju działalności, np. w przedsiębiorstwie zaliczonym do sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” wszystkie środki trwałe użytkowane zarówno w tym rodzaju działalności, jak i poza tą działalnością (budynki i lokale mieszkalne, obiekty służące edukacji, ochronie zdrowia itp.) zalicza się do sekcji „Przetwórstwo przemysłowe”. Wyjątek stanowią budynki mieszkalne w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, które ujęto w sekcji „Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości”.

Wartość dróg publicznych, ulic i placów zaliczono do sekcji „Transport i gospodarka magazynowa”.

4. Wartość brutto środków trwałych:

- osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (z wyjątkiem gospodarstw indywidualnych w rolnictwie) i spółek cywilnych z liczbą pracujących powyżej 9 – opracowano na podstawie sprawozdawczości,
- osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą i spółek cywilnych z liczbą pracujących do 9, gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, a także wartość indywidualnych budynków mieszkalnych (osób fizycznych) i rekreacyjnych nieprzystosowanych do stałego zamieszkania, wartość dróg publicznych, ulic i placów, melioracji podstawowych i szczegółowych oraz budowli wodnych – ustalono szacunkowo.

5. Wartość środków trwałych według grup opracowano zgodnie z Klasyfikacją Środków Trwałych. Grupowanie obejmuje:

- 1) budynki i budowle:
 - a) budynki i lokale, od 1 I 2002 r. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego oraz spółdzielcze prawo do lokalu niemieszkalnego (użytkowego),
 - b) obiekty inżynierii lądowej i wodnej (bez melioracji szczegółowych);
- 2) maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia:
 - a) kotły i maszyny energetyczne,
 - b) maszyny, urządzenia i aparaty ogólnego zastosowania,
 - c) specjalistyczne maszyny, urządzenia i aparaty,
 - d) urządzenia techniczne,
 - e) narzędzia, przyrządy, ruchomości i wyposażenie;
- 3) środki transportu;
- 4) pozostałe środki trwałe, tj.: zasadzenia wieloletnie, melioracje szczegółowe i inwentarz żywy (stado podstawowe).

intangible fixed assets, as well as the revaluation of fixed assets (Journal of Laws No. 7, item 34).

3. Data by sections of the NACE Rev. 2 – unless otherwise indicated – were compiled using the enterprise method, i.e., all fixed assets of a given entity of the national economy are included in that classification level to which the entity was included on the basis of the superior kind of activity, e.g., in an enterprise classified in the section “Manufacturing” all fixed assets used in manufacturing and outside this activity (residential buildings and places, buildings for education, health care, etc.) are included in the section “Manufacturing”. An exception are residential buildings on private farms in agriculture, which were classified in the section “Real estate activities”.

The value of public roads, streets and squares is included in the section “Transportation and storage”.

4. The gross value of fixed assets:

- of legal persons and organizational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity (excluding private farms in agriculture) and civil law partnerships employing more than 9 persons, was compiled on the basis of statistical reports,
- of legal persons and organizational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity and civil law partnerships employing up to 9 persons, private farms in agriculture as well as the value of private residential buildings (natural persons) and recreational not adapted for permanent residence, the value of public roads, streets and squares, basic and detailed meliorations and water structures, was estimated.

5. The value of fixed assets according to groups was compiled in accordance with Classification of Fixed Assets. The grouping includes:

- 1) buildings and structures:
 - a) buildings and premises, since 1 I 2002 cooperative ownership right to residential premises as well as cooperative right to non-residential (of utility character) premises,
 - b) civil engineering works (excluding irrigation and drainage);
- 2) machinery, technical equipment and tools:
 - a) boilers and power industry machinery,
 - b) general usage machinery, equipment and apparatus,
 - c) special use machinery, equipment and apparatus,
 - d) technical equipment,
 - e) tools, instruments, moveables and other equipment;
- 3) transport equipment;
- 4) other fixed assets, i.e., long-term plantings, detailed irrigation and drainage and livestock (basic herd).

Inwestycje Investments

TABLE 1 (279). NAKŁADY INWESTYCYJNE^a (ceny bieżące)
INVESTMENT OUTLAYS^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w mln zł		in mln zł		
O G Ó Ł E M	18883,9	25329,0	23545,4	24257,1	T O T A L
sektor publiczny.....	7129,9	6988,1	5710,6	6965,5	public sector
sektor prywatny	11754,0	18340,9	17834,9	17291,6	private sector
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	622,4	897,6	883,8	839,4	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł.....	6037,5	11685,1	9974,7	8668,5	Industry
górnictwo i wydobywanie.....	174,8	135,5	37,6	96,7	mining and quarrying
przetwórstwo przemysłowe	3742,2	8064,1	8181,3	6813,0	manufacturing
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ¹	1236,4	1429,1	1078,1	1089,8	electricity, gas, steam and air conditioning supply
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywa- cja ^Δ	884,1	2056,3	677,7	669,0	water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Budownictwo	517,5	1781,8	1592,4	599,7	Construction
Handel; naprawa pojazdów samo- chodowych ^Δ	1907,5	1967,1	2197,4	3097,0	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka magazyno- wa ^b	3650,6	3020,3	2975,6	3948,2	Transportation and storage ^b
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	127,6	127,3	119,9	180,8	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja.....	233,4	535,6	357,1	324,1	Information and communication
Działalność finansowa i ubezpie- czeniowa.....	217,3	163,7	266,3	263,9	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	2505,8	2803,7	2624,3	3295,1	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.....	345,8	441,5	387,1	202,5	Professional, scientific and techni- cal activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	266,1	224,3	284,4	616,1	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabez- pieczenia społeczne	308,2	359,3	398,0	393,7	Public administration and defence; compulsory social security
Edukacja.....	719,5	512,4	489,5	616,9	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społecz- na.....	501,7	416,5	524,5	691,0	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją.....	852,9	337,0	410,7	460,0	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa.....	70,2	55,8	59,9	60,2	Other service activities

a Według lokalizacji inwestycji. b Łącznie z nakładami inwestycyjnymi na drogi publiczne, ulice i place.

a According to investment location. b Including investment outlays on public roads, streets and squares.

TABL. 2 (280). **NAKLADY INWESTYCYJNE W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a (ceny bieżące)**
 INVESTMENT OUTLAYS IN ENTERPRISES^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w mln zł		in mln zł		
O G Ó Ł E M.....	9449,7	15640,5	14906,4	15084,3	T O T A L
sektor publiczny.....	2326,1	3267,2	2442,6	3334,3	public sector
sektor prywatny	7123,6	12373,4	12463,8	11750,1	private sector
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	196,7	251,4	383,0	366,3	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł.....	5366,3	10394,5	9462,0	8199,3	Industry
górnictwo i wydobywanie.....	164,6	105,7	36,8	83,1	mining and quarrying
przetwórstwo przemysłowe	3589,2	7867,6	7964,0	6665,1	manufacturing
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	1190,3	1382,6	1060,7	1007,3	electricity, gas, steam and air conditioning supply
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	422,1	1038,7	400,5	443,8	water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Budownictwo	401,6	322,1	327,3	290,7	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	1327,3	1562,0	1889,4	2783,9	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka magazynowa	719,7	1331,5	937,2	1728,6	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	69,2	72,6	72,2	139,4	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja.....	178,1	408,0	308,8	297,5	Information and communication
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa.....	165,6	141,5	241,4	190,9	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	252,4	245,3	179,7	208,4	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.....	211,5	332,9	293,3	94,1	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	86,8	156,8	184,7	215,0	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	0,0	0,1	-	0,0	Public administration and defence; compulsory social security
Edukacja.....	54,3	17,3	131,8	28,3	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....	351,7	327,1	411,8	425,4	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją.....	51,4	59,7	53,9	85,3	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa.....	17,3	17,5	30,0	31,2	Other service activities

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9; według lokalizacji inwestycji.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons; according to investment location.

TABL. 3 (281). NAKŁADY INWESTYCYJNE W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a WEDŁUG GRUP (ceny bieżące)
 INVESTMENT OUTLAYS IN ENTERPRISES^a BY GROUPS (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which			
		budynki i budowle buildings and structures	maszyny, urzą- dzenia techniczne i narzędzia machinery, technical equip- ment and tools	środki transportu transport equipment	
		w mln zł		in mln zł	
OGÓŁEM	2010	9721,2	4237,8	4383,1	1049,8
TOTAL	2015	16021,5	6328,6	8265,0	1360,4
	2016	15704,3	5475,5	8691,9	1452,5
	2017	16984,2	7020,8	8373,8	1516,0
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing		374,5	205,7	114,2	31,3
Przemysł..... Industry		8440,8	2785,5	5213,9	423,6
górnictwo i wydobywanie mining and quarrying		85,5	33,1	44,5	7,8
przetwórstwo przemysłowe manufacturing		6666,3	1628,1	4666,6	354,6
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ electricity, gas, steam and air conditioning supply		1234,6	833,2	392,1	9,2
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ water supply; sewerage, waste manage- ment and remediation activities		454,5	291,1	110,8	51,9
Budownictwo Construction		253,3	97,2	94,7	60,5
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ		4669,2	2695,5	1496,6	472,8
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage		1795,0	676,5	766,4	329,5
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ		52,1	40,4	10,3	1,4
Informacja i komunikacja..... Information and communication		200,9	62,7	127,7	10,4
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa..... Financial and insurance activities		155,5	8,3	98,8	48,5
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities		164,7	130,2	27,0	7,2
Działalność profesjonalna, naukowa i tech- niczna Professional, scientific and technical activities		93,4	17,8	61,8	13,8
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities		219,3	47,4	71,4	97,0
Edukacja..... Education		28,2	3,3	17,1	7,7
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna..... Human health and social work activities		435,2	196,1	230,6	8,4
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją..... Arts, entertainment and recreation		90,3	52,1	36,1	1,6
Pozostała działalność usługowa..... Other service activities		11,9	2,3	7,2	2,4

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9; według siedziby inwestora.
 a Data concern economic entities employing more than 9 persons; according to investor seat.

Środki trwałe

Fixed assets

TABL. 4 (282). WARTOŚĆ BRUTTO ŚRODKÓW TRWAŁYCH^a (bieżące ceny ewidencyjne)

Stan w dniu 31 XII

GROSS VALUE OF FIXED ASSETS^a (current book-keeping prices)

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w mln zł in mln zł				
O G Ó Ł E M.....	226208,2	319161,2	339691,4	357118,8	T O T A L
sektor publiczny.....	77548,4	109902,1	114368,1	119719,2	public sector
sektor prywatny.....	148659,8	209259,1	225323,3	237399,6	private sector
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.....	17865,4	20991,4	21630,9	21169,1	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł.....	73603,8	101622,1	114864,5	118609,8	Industry
górnictwo i wydobywanie.....	2635,7	4363,8	4323,8	4509,3	mining and quarrying
przetwórstwo przemysłowe.....	47909,3	65012,3	72104,2	75458,4	manufacturing
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	13064,8	17607,4	23430,4	22809,4	electricity, gas, steam and air conditioning supply
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	9994,0	14638,6	15006,1	15832,7	water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Budownictwo.....	5704,1	5889,0	6054,6	6179,5	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	17039,1	32104,4	33711,8	42129,3	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka magazynowa ^b	34740,7	52817,2	55517,5	55697,0	Transportation and storage ^b
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	1718,9	2293,2	2484,5	2577,7	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja.....	5500,7	7469,2	6360,6	6473,5	Information and communication
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa.....	1704,7	2064,7	2095,6	2124,5	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	40210,6	52776,4	55082,5	56567,7	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.....	2917,0	4975,2	4410,4	5249,8	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	1955,2	2762,9	2849,1	3141,2	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne.....	6193,7	8792,8	8537,7	9676,5	Public administration and defence; compulsory social security
Edukacja.....	9110,2	10852,2	11300,2	11771,1	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....	4644,3	6838,2	7487,4	8037,6	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją.....	2712,8	6020,7	6383,4	6754,1	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa.....	587,0	891,6	920,7	960,4	Other service activities

a Podziału środków trwałych według sekcji PKD 2007 dokonano zgodnie z siedzibą jednostki lokalnej rodzaju działalności. b Łącznie z wartością dróg publicznych, ulic i placów.

a The division of fixed assets by NACE Rev. 2 sections was made according to the abode of local kind-of-activity unit.

b Including value of public roads, streets and squares.

TABL. 5 (283). WARTOŚĆ BRUTTO ŚRODKÓW TRWAŁYCH W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a (bieżące ceny ewidencyjne)

Stan w dniu 31 XII

GROSS VALUE OF FIXED ASSETS IN ENTERPRISES^a (current book-keeping prices)

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w mln zł in mln zł				
OGÓŁEM	121427,4	172581,6	186830,6	194643,1	TOTAL
sektor publiczny.....	29062,6	40014,7	42351,8	42137,7	public sector
sektor prywatny.....	92364,8	132566,9	144478,8	152505,5	private sector
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.....	4740,6	5555,9	5693,3	4963,7	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł.....	67108,4	92736,8	105868,5	109200,9	Industry
górnictwo i wydobywanie.....	2558,5	4119,7	4055,5	4153,3	mining and quarrying
przetwórstwo przemysłowe.....	45891,7	62288,8	69225,6	72468,6	manufacturing
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	12718,6	16940,1	22694,8	21997,7	electricity, gas, steam and air conditioning supply
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	5939,5	9388,1	9892,6	10581,3	water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Budownictwo.....	4255,5	3263,6	3140,3	3082,4	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	13706,3	27585,9	29004,0	37186,4	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka magazynowa.....	8655,4	12950,7	13589,1	10135,9	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	1277,7	1524,3	1646,0	1677,0	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja.....	5046,1	6742,3	5589,9	5649,3	Information and communication
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa.....	1270,8	1425,5	1444,0	1424,1	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	7577,8	8774,3	8935,1	8151,9	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.....	1620,1	3148,1	2460,6	3158,0	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	1552,1	2054,0	2051,3	2197,8	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne.....	0,4	0,6	-	0,9	Public administration and defence; compulsory social security
Edukacja.....	309,7	343,7	457,6	417,5	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....	3389,6	4848,6	5213,7	5567,5	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją.....	765,9	1413,8	1507,5	1601,2	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa.....	151,0	213,6	229,8	228,7	Other service activities

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9; podziału środków trwałych według sekcji PKD 2007 dokonano zgodnie z siedzibą jednostki lokalnej rodzaju działalności.

^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; the division of fixed assets by NACE Rev. 2 sections was made according to the abode of local kind-of-activity unit.

DZIAŁ XXII RACHUNKI REGIONALNE

Uwagi ogólne

1. **Rachunki regionalne** opracowano zgodnie z zasadami „Europejskiego Systemu Rachunków 2010 (ESA 2010)”, wprowadzonego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 549/2013 z dnia 21 V 2013 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych w Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE L 174 z 26 VI 2013 r. z późn. zm.).

2. W systemie rachunków regionalnych dla każdego województwa zestawiane są: rachunek produkcji i rachunek tworzenia dochodów według sektorów instytucjonalnych i rodzajów działalności oraz rachunek podziału pierwotnego dochodów i rachunek podziału wtórnego dochodów w sektorze gospodarstw domowych. Dla podregionów obliczane są: produkt krajowy brutto (PKB) i wartość dodana brutto (WDB) według grup rodzajów działalności.

3. **Produkt krajowy brutto (PKB)** przedstawia końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Produkt krajowy brutto równa się sumie wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów. Produkt krajowy brutto jest liczony w cenach rynkowych.

W obliczeniach dynamiki wolumenu produktu krajowego brutto jako ceny stałe przyjęto ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany.

4. **Wartość dodana brutto (WDB)** mierzy wartość nowo wytworzoną w wyniku działalności produkcyjnej krajowych jednostek instytucjonalnych. Wartość dodana brutto stanowi różnicę między produkcją globalną a zużyciem pośrednim, jest wyrażona w cenach bazowych.

5. **Produkcja globalna** obejmuje wartość wyrobów i usług wytworzonych przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne. Produkcja globalna jest wyliczana w cenach bazowych lub według kosztów produkcji.

6. **Zużycie pośrednie** obejmuje wartość zużytych materiałów (łącznie z paliwami) netto (po odjęciu wartości odpadów użytkowych), surowców (łącznie z opakowaniami), energii, gazów technicznych i usług obcych (obróbka obca, usługi transportowe, najem sprzętu, usługi telekomunikacyjne i obliczeniowe, prowizje płacone za usługi bankowe), usługi pośrednictwa finansowego mierzone pośrednio (FISIM) oraz koszty podróży służbowych (bez diet) i inne koszty (np. koszty reklamy, reprezentacji, dzierżawy i najmu, koszty biletów służbowych, koszty ryczałtów za używanie własnych pojazdów do celów służbowych, opłaty

CHAPTER XXII REGIONAL ACCOUNTS

General notes

1. **Regional accounts** were compiled according to the principles of the “European System of Accounts 2010 (the ESA 2010)”, introduced by Regulation No. 549/2013 of the European Parliament and of the Council (EU) of 21 V 2013 on the European system of national and regional accounts in the European Union (Official Journal of the EU L 174, 26 VI 2013 with later amendments).

2. The following accounts are compiled in the regional accounts system for each voivodship: the production account and the generation of income account by institutional sectors and kind of activity as well as the allocation of primary income account and the secondary distribution of income account in the households sector. The following categories are calculated for subregions: gross domestic product (GDP) and gross value added (GVA) by kind-of-activity groups.

3. **Gross domestic product (GDP)** presents the final result of the activity of all entities of the national economy. Gross domestic product is equal to the sum of gross value added generated by all domestic institutional units, increased by taxes on products and decreased by subsidies on products. Gross domestic product is calculated at market prices.

In calculations of gross domestic product volume indices, current prices from the year preceding the reference year were adopted as constant prices.

4. **Gross value added (GVA)** measures the newly generated value as a result of the production activity of domestic institutional units. Gross value added is the difference between gross output and intermediate consumption, and is presented at basic prices.

5. **Gross output** includes the value of goods and services produced by all domestic institutional units. Gross output is valued at basic prices or according to the production costs.

6. **Intermediate consumption** includes the value of consumed materials (including fuels) in net terms (after subtracting the value of recyclable wastes), raw materials (including packaging), energy, technological gases and outside services (outside processing, transport services, equipment rental, telecommunication and accounting services, commissions paid for banking services), financial intermediation services indirectly measured (FISIM) and costs of business trips (excluding travelling allowances) as well as other costs (e.g. advertising, representation, rental and leasing costs, ticket costs for official business, costs of lump-sum payments

giełdowe i opłaty z tytułu uczestnictwa w Krajowym Depozycie Papierów Wartościowych). Zużycie pośrednie jest wyceniane w cenach nabycia.

7. W systemie rachunków regionalnych przyjmuje się zasadę ewidencjonowania produkcji globalnej oraz zużycia pośredniego z uwzględnieniem **obrotów wewnętrznych**.

8. **Dochody pierwotne brutto w sektorze gospodarstw domowych** składają się z nadwyżki operacyjnej brutto łącznie z dochodem mieszanym brutto, dochodów związanych z pracą najemną (obejmujących całkowite koszty związane z zatrudnieniem, tj. wynagrodzenia łącznie ze składkami na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne płaconymi przez pracowników, składki na ubezpieczenia społeczne płacone przez pracodawców powiększone o składki na Fundusz Pracy i inne koszty związane z zatrudnieniem) oraz dochodów z tytułu własności. Dochody pierwotne brutto pełnią funkcję kreującą dochody do dyspozycji brutto.

9. **Dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych** powstają w wyniku skorygowania dochodów pierwotnych brutto o podatki bieżące od dochodów, majątku itp., składki netto na ubezpieczenia społeczne, świadczenia społeczne (świadczenia z ubezpieczeń społecznych i pozostałe świadczenia społeczne) oraz pozostałe transfery bieżące.

Dynamikę realnych dochodów do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych w przekroju województw obliczono metodą uproszczoną przy zastosowaniu wskaźników cen towarów i usług konsumpcyjnych według województw.

10. Grupowanie danych według województw i podregionów w podziale na rodzaje działalności według Polskiej Klasyfikacji Działalności zostało dokonane **metodą jednostek lokalnych rodzaju działalności**, tj. według siedziby i podstawowego rodzaju działalności jednostki lokalnej przedsiębiorstwa.

11. Kryteriami zaliczania danej jednostki gospodarki narodowej do określonego **sektora instytucjonalnego** są: funkcje pełnione w gospodarce narodowej, rodzaj aktywności w tworzeniu nowych wartości ekonomicznych oraz sposób uczestniczenia w podziale dochodów. Wyróżnia się pięć krajowych sektorów instytucjonalnych:

- 1) sektor przedsiębiorstw niefinansowych, do którego zaliczono podmioty gospodarcze wytwarzające produkty rynkowe (wyroby i usługi niefinansowe) i prowadzące księgi rachunkowe,
- 2) sektor instytucji finansowych, do którego zaliczono podmioty gospodarcze zajmujące się pośrednictwem finansowym, pomocniczą działalnością finansową oraz ubezpieczeniami,
- 3) sektor instytucji rządowych i samorządowych, do którego zaliczono jednostki będące producentami nierynkowymi, których produkcja przeznaczona jest na spożycie indywidualne i ogólnospołeczne, finansowane z obowiązkowych płatności dokonywanych przez jednostki należące do pozostałych sektorów, a także jednostki, których podstawową działalnością jest redystrybucja do-

for using personal vehicles for official business, stock exchange payments as well as payments from participating in the National Depository for Securities). Intermediate consumption is valued at purchaser's prices.

7. In the regional accounts system the principle of recording gross output as well as intermediate consumption including **internal turnover** is accepted.

8. **Gross primary income in the households sector** is comprised of the gross operating surplus jointly with the gross mixed income, income connected with hired work (including total compensation of employees, i.e. wages and salaries jointly with contributions to social security and health security paid by employees, contributions to social security paid by employers increased by the Labour Fund and other costs connected with employment) as well as property income. Gross primary income fulfils the function of creating gross disposable income.

9. **Gross disposable income in the households sector** is obtained as a result of correcting gross primary income by: current taxes on income, wealth, etc., net social contributions, social benefits (social security benefits and other social benefits) and other current transfers.

Indices of gross real disposable income in the households sector by voivodships are calculated applying simplified method using price indices of consumer goods and services by voivodships.

10. Data grouping by voivodships and subregions according to kind of activity of the Polish Classification of Activities was conducted applying the **local kind-of-activity unit method**, i.e. by the place of residence and main kind of activity of the local unit of the enterprise.

11. Criteria of rating a given unit of the national economy among **institutional sectors** are: functions fulfilled in the national economy, kind of activity in the creation of new economic values as well as the way of participation in the distribution of income. The five following institutional sectors are defined:

- 1) non-financial corporations sector which includes economic entities manufacturing market products (goods and non-financial services) and keeping accounting books,
- 2) financial corporations sector which includes economic entities engaged in financial intermediation, auxiliary financial activity as well as insurance activity,
- 3) general government sector, which consists of institutional units which are non-market producers whose output is intended for individual and collective consumption, and are financed by compulsory payments made by units belonging to other sectors, and institutional units principally engaged in the redistribution of national

chodu i bogactwa narodowego oraz jednostki kontrolowane przez sektor, które zgodnie z metodologią ESA 2010 spełniają kryteria zaliczenia do sektora,

- 4) sektor gospodarstw domowych, który tworzą osoby fizyczne pracujące na własny rachunek w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie oraz osoby fizyczne pracujące na własny rachunek poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie z liczbą pracujących do 9 i prowadzące uproszczoną ewidencję księgową, a także osoby fizyczne uzyskujące dochody z pracy najemnej i niezarobkowych źródeł,
- 5) sektor instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych, który obejmuje: organizacje społeczne, partie polityczne, organizacje związków zawodowych, stowarzyszenia, fundacje oraz jednostki organizacji wyznaniowych.

12. W rachunkach regionalnych uwzględnia się szacunek szarej gospodarki oraz działalności nielegalnej. **Szara gospodarka** obejmuje legalną produkcję ukrytą szacowaną dla zarejestrowanych podmiotów gospodarczych sektora prywatnego z liczbą pracujących do 9 (niezależnie od formy prawnej), z liczbą pracujących od 10 do 49 (bez spółdzielni) oraz osób fizycznych z tytułu wykonywania pracy nierejestrowanej, głównie w działalności usługowej (w tym osób świadczących usługi prostytutki).

W ramach **działalności nielegalnej** ujęto szacunki dotyczące działalności osób czerpiących korzyści z tytułu świadczenia usług prostytutki przez inne osoby, produkcji narkotyków i handlu nimi oraz przemytu papierosów.

13. Dane z rachunków regionalnych za lata 2014–2015 zostały zmienione w stosunku do wcześniej opublikowanych w ślad za rewizją w rocznych rachunkach narodowych, dokonaną stosownie do standardowej procedury dotyczącej nadmiernego deficytu (tzw. notyfikacja fiskalna). Zmiany dotyczyły przeklasyfikowania kolejnych jednostek publicznych do sektora instytucji rządowych i samorządowych.

14. Szczegółowy opis zmian wprowadzonych do rachunków narodowych znajduje się w notatce informacyjnej GUS „Informacja Głównego Urzędu Statystycznego w sprawie skorygowanego szacunku produktu krajowego brutto za 2017 rok” z dnia 3 X 2018 r., dostępnej na stronie <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rachunki-narodowe/roczne-rachunki-narodowe/informacja-glownego-urzedu-statystycznego-w-sprawie-skorygowanego-szacunku-produktu-krajowego-brutto-za-2017-rok,9,4.html>

15. Informacje dotyczące rachunków regionalnych zamieszczono w publikacji „Kompendium wiedzy o rachunkach regionalnych”.

income and wealth as well as units which are controlled by the sector and accordingly to the ESA 2010 meet criteria for including in the sector,

- 4) households sector which includes own-account workers on private farms in agriculture as well as natural persons working outside private farms in agriculture, employing up to 9 persons and keeping simplified accounting books as well as natural persons obtaining income from hired work and non-earned sources,
- 5) non-profit institutions serving households sector which includes: social organizations, political parties, trade unions, associations, foundations and units of religious organizations.

12. The estimation of the hidden economy and illegal activities is included in the regional accounts.

Hidden economy covers the legal concealed production estimated for registered economic entities of private sector employing up to 9 persons (irrespective of the legal form), employing from 10 to 49 persons (excluding cooperatives) as well as natural persons engaged in non-registered work, primarily within the service activity (including people providing prostitution services).

Within **illegal activities** there were included estimations concerning activity of people deriving profits from exploiting prostitution, production and trafficking in narcotics as well as smuggling of cigarettes.

13. Data from regional accounts for the years 2014–2015, presented in this publication, were changed in relation to those published in the previous edition of Yearbook as a consequence of revision in the annual national accounts, made due to the standard excessive deficit procedure (the so-called fiscal notification). Changes concerned reclassification of further public entities into the general government sector.

14. Detailed description of the changes introduced in the national accounts can be found in the Statistics Poland news release “Revised estimate of gross domestic product for the year 2017” of 3 X 2018, available at website <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rachunki-narodowe/roczne-rachunki-narodowe/informacja-glownego-urzedu-statystycznego-w-sprawie-skorygowanego-szacunku-produktu-krajowego-brutto-za-2017-rok,9,4.html>.

15. Information concerning regional accounts are placed in the publication “Kompendium wiedzy o rachunkach regionalnych”.

TABL. 1 (284). **PRODUKT KRAJOWY BRUTTO (ceny bieżące)**
GROSS DOMESTIC PRODUCT (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2010	2015	2016
	w mln zł in mln zł			w odsetkach in percent		
O G Ó Ł E M..... TOTAL	135780	176548	183778	x	x	x
W tym wartość dodana brutto..... Of which gross value added	119310	156639	162337	100,0	100,0	100,0
w tym sektor: of which sector:						
przedsiębiorstw niefinansowych.. non-financial corporations	60591	84476	87852	50,8	53,9	54,1
instytucji rządowych i samorzą- dowych..... general government	16165	19193	19754	13,5	12,3	12,2
gospodarstw domowych..... households	38531	47718	48882	32,3	30,5	30,1
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo..... Agriculture, forestry and fishing	5074	5343	6013	4,3	3,4	3,7
Przemysł..... Industry	32513	47229	50047	27,3	30,2	30,8
w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing	27689	41289	44102	23,2	26,4	27,2
Budownictwo..... Construction	10749	12023	11114	9,0	7,7	6,8
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ ; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia ^Δ ; informacja i komunikacja..... Trade; repair of motor vehicles ^Δ ; transportation and storage; accommodation and catering ^Δ ; information and communication	35336	46044	47052	29,6	29,4	29,0
Działalność finansowa i ubezpie- czeniowa; obsługa rynku nieru- chomości ^Δ Financial and insurance activities; real estate activities	9415	11299	12281	7,9	7,2	7,6
Pozostałe usługi..... Other services	26223	34702	35831	22,0	22,2	22,1
NA 1 MIESZKAŃCA^a..... PER CAPITA^a	39454	50821	52844	x	x	x

a W złotych.

a In zlotys.

TABL. 2 (285). **PODSTAWOWE ELEMENTY RACHUNKU PRODUKCJI I RACHUNKU TWORZENIA DOCHODÓW (ceny bieżące)**
BASIC ELEMENTS OF PRODUCTION ACCOUNT AND GENERATION OF INCOME ACCOUNT (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	SPECIFICATION
	w mln zł in mln zł			
Produkcja globalna.....	277884	364959	381789	Gross output
Zużycie pośrednie.....	158574	208319	219452	Intermediate consumption
Wartość dodana brutto.....	119310	156639	162337	Gross value added
w tym koszty związane z zatrud- nieniem.....	48889	62916	67322	of which compensation of employees
Nadwyżka operacyjna brutto.....	70423	93807	95502	Gross operating surplus

TABL. 3 (286). **NOMINALNE DOCHODY W SEKTORZE GOSPODARSTW DOMOWYCH**
 NOMINAL INCOME IN THE HOUSEHOLDS SECTOR

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	SPECIFICATION
Dochody pierwotne brutto:				Gross primary income:
w milionach złotych.....	88538	109482	115593	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	25726	31515	33238	per capita in zł
Dochody do dyspozycji brutto:				Gross disposable income:
w milionach złotych.....	83689	100295	106416	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	24318	28871	30599	per capita in zł

DZIAŁ XXIII PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ

Uwagi ogólne

Prezentowane w tablicach dane dotyczące **podmiotów gospodarki narodowej** wpisanych do rejestru REGON obejmują osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, zaklasyfikowane do poszczególnych sekcji PKD 2007 według przeważającego rodzaju działalności.

Krajowy rejestr urzędowy podmiotów gospodarki narodowej, zwany dalej rejestrem REGON, jest rejestrem administracyjnym prowadzonym przez Prezesa GUS. Zasady prowadzenia rejestru określają przepisy ustawy z dnia 29 VI 1995 r. o statystyce publicznej (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 997 z późn. zm.) oraz przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 XI 2015 r. (Dz. U. poz. 2009 z późn. zm.) w sprawie sposobu i metodologii prowadzenia i aktualizacji krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej, wzorów wniosków, ankiet i zaświadczeń.

Podstawową funkcją rejestru REGON jest identyfikowanie podmiotów gospodarki narodowej, co jest realizowane poprzez nadawanie im unikatowych numerów identyfikacyjnych.

Rejestr REGON jest na bieżąco aktualizowany na podstawie danych o podmiotach gospodarki narodowej, przekazywanych drogą elektroniczną z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, Krajowego Rejestru Sądowego, Systemu Informacji Oświatowej oraz Centralnego Rejestru Podmiotów Krajowej Ewidencji Podatników, a także – w przypadku pozostałych podmiotów – na podstawie wniosków zgłaszanych do właściwych urzędów statystycznych. Kompletność i aktualność rejestru uzależniona jest od terminowej realizacji ww. obowiązku. Ponadto od 2011 r. do aktualizacji rejestru wykorzystywane są informacje z Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL) dotyczące zgonów osób fizycznych, które były wpisane do rejestru REGON.

CHAPTER XXIII ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY

General notes

The data presented in tables concerning **entities of the national economy** recorded in the REGON register and include legal persons, organizational entities without legal personality and natural persons conducting economic activity, classified into particular NACE Rev. 2 sections according to the predominant kind of activity.

The National Official Business Register, hereinafter referred to as REGON, is an administrative register held by the President of the CSO. The rules for running the register are defined by the Law on Official Statistics, dated 29 VI 1995 (uniform text Journal of Laws 2018 item 997 with later amendments) and the provisions of the decree of the Council of Ministers of 30 XI 2015 (Journal of Laws item 2009 with later amendments) on the mode and methodology of running and updating the National Official Business Register, application, questionnaire, certificate specimens and detailed condition.

The basic function of the REGON register is identification of entities of the national economy, which is accomplished by assigning to them unique identification numbers.

The REGON register is updated on a current basis with the use of data on entities of the national economy transferred through the electronic system from the Central Registration and Information on Business, the National Court Register, the Educational Information System as well as the Central Business Entity Register of the National Taxpayer Register, and – for the remaining entities – on the basis of applications submitted to the relevant statistical offices. The completeness and correctness of the register is contingent on the timely compliance with the above-mentioned obligation. In addition, since 2011 the register has been updated with information from the Common Electronic System of Population (PESEL) on the deaths of natural persons, who were registered in the REGON.

TABL. 1 (287). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a W REJESTRZE REGON**

Stan w dniu 31 XII

ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN THE REGON REGISTER

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
OGÓŁEM	375482	409865^b	414798^b	422094^b	TOTAL
sektor publiczny.....	9846	9653	9703	9159	public sector
sektor prywatny.....	365636	396329	400567	407436	private sector
w tym:					of which:
Przedsiębiorstwa państwowe.....	27	14	14	15	State owned enterprises
Spółki.....	52388	70929	75277	79103	Companies
w tym:					of which:
handlowe.....	27818	45060	49251	53014	commercial
cywilne.....	24406	25689	25844	25909	civil
Spółdzielnie.....	1752	1975	2027	2082	Cooperatives
Fundacje.....	831	1586	1813	1999	Foundations
Stowarzyszenia i organizacje społeczne.....	8882	11018	11419	11822	Associations and social organizations
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.....	291948	300484	299906	302911	Natural persons conducting economic activity

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. b W podziale na sektory własności – bez podmiotów, dla których informacja o formie własności nie występuje w rejestrze REGON.

a Excluding persons tending private farms in agriculture. b In division by ownership sectors – excluding entities, for which information on ownership form does not exist in the REGON register.

TABL. 2 (288). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a W REJESTRZE REGON WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI**

Stan w dniu 31 XII

ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN THE REGON REGISTER BY LEGAL FORMS AND SECTIONS

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej Legal persons and organizational entities without legal personality						Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą Natural persons conducting economic activity		
		razem total	przedsiębiorstwa państwowe state owned enterprises	w tym of which					spółki cywilne civil law partnerships	spółdzielnie cooperatives
				spółki handlowe commercial companies		spółki cywilne civil law partnerships	spółdzielnie cooperatives			
				razem total	w tym of which					
OGÓŁEM	2010	375482	83534	27	27818	57	5838	24406	1752	291948
TOTAL	2015	409865 ^b	109381	14	45060	38	7127	25689	1975	300484
	2016	414798 ^b	114892	14	49251	39	7364	25844	2027	299906
	2017	422094^b	119183	15	53014	39	7687	25909	2082	302911
w tym: of which:										
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo..... Agriculture, forestry and fishing		11297	2271	–	1057	12	173	297	442	9026

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. b W podziale według sekcji PKD – bez podmiotów, dla których informacja o rodzaju przeważającej działalności nie występuje w rejestrze REGON.

a Excluding persons tending private farms in agriculture. b In division by PKD sections – excluding entities for which the information on dominate type of conducted activity does not exist in the REGON register.

TABL. 2 (288). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a W REJESTRZE REGON WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI (cd.)**

Stan w dniu 31 XII

ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN THE REGON REGISTER BY LEGAL FORMS AND SECTIONS (cont.)

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej Legal persons and organizational entities without legal personality							Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą Natural persons conducting economic activity		
		razem total	przedsiębiorstwa państwowe state owned enterprises	w tym of which						spółki cywilne civil law partnerships	spółdzielnie cooperatives
				spółki handlowe commercial companies			spółki cywilne civil law partnerships	spółdzielnie cooperatives			
				razem total	w tym of which	z udziałem kapitału zagranicznego with foreign capital participation					
			jednoosobowe Skarbu Państwa sole-share holder companies of the State Treasury								
Przemysł..... Industry	42815	12698	14	8930	12	1750	3413	190	30117		
w tym przetwórstwo przemysłowe..... of which manufacturing	40036	11157	13	7640	9	1548	3259	185	28879		
Budownictwo Construction	55141	8463	1	5776	2	594	2429	192	46678		
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^A Trade; repair of motor vehicles ^A	102248	24329	–	13616	–	2596	10120	512	77919		
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	24800	3564	–	2442	4	355	1082	14	21236		
Zakwaterowanie i gastronomia ^A Accommodation and catering ^A	9967	2776	–	1168	–	236	1458	51	7191		
Informacja i komunikacja Information and communication	14199	4758	–	4040	3	390	692	10	9441		
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities	11469	2082	–	1560	1	111	313	67	9387		
Obsługa rynku nieruchomości ^A Real estate activities	18640	15067	–	2967	3	375	547	429	3573		
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	42821	9493	–	6774	2	613	2464	50	33328		

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABL. 2 (288). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a W REJESTRZE REGON WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI (dok.)**

Stan w dniu 31 XII

ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN THE REGON REGISTER BY LEGAL FORMS AND SECTIONS (cont.)

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej Legal persons and organizational entities without legal personality							Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą Natural persons conducting economic activity		
		razem total	przedsiębiorstwa państwowe state owned enterprises	w tym of which						spółki cywilne civil law partnerships	spółdzielnie cooperatives
				spółki handlowe commercial companies		z udziałem kapitału zagranicznego with foreign capital participation	spółki cywilne civil law partnerships	spółdzielnie cooperatives			
				razem total	w tym of which						
Administrowanie i działalność wspierająca ^a Administrative and support service activities	13422	3032	–	2232	–	298	696	62	10390		
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security	2741	2730	–	3	–	1	2	1	11		
Edukacja Education	14072	6992	–	534	–	42	394	13	7080		
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	23207	2652	–	996	–	34	1041	24	20555		
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation	7144	4124	–	469	–	60	383	4	3020		
Pozostała działalność usługowa Other service activities	26911	12953	–	412	–	55	578	19	13958		

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABLE 3 (289). SPÓŁKI HANDLOWE WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI
Stan w dniu 31 XII
COMMERCIAL COMPANIES BY LEGAL STATUS AND SECTIONS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Spółki kapitałowe Companies			Spółki osobowe Partnerships			
		razem total	akcyjne joint stock	z ograniczoną odpowiedzialnością limited liability	razem total	w tym of which		
						jawne unlimited	koman- dytowe limited	
OGÓŁEM	2010	27818	23541	794	22747	4277	3185	857
TOTAL	2015	45060	37918	968	36950	7142	3656	2762
	2016	49251	41390	1004	40386	7861	3702	3471
	2017	53014^a	44493	1015	43478	8521^b	3724	4141
w tym: of which:								
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	1057	977	18	959	80	36	39	
Przemysł..... Industry	8930	7524	259	7265	1406	707	659	
w tym przetwórstwo przemysłowe..... of which manufacturing	7640	6368	225	6143	1272	662	576	
Budownictwo..... Construction	5776	4695	109	4586	1081	277	739	
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	13616	11284	188	11096	2332	1461	830	
Transport i gospodarka magazynowa..... Transportation and storage	2442	2028	11	2017	414	173	230	
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ	1168	984	10	974	184	98	81	
Informacja i komunikacja..... Information and communication	4040	3751	91	3660	289	97	180	
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa... Financial and insurance activities	1560	1325	102	1223	235	77	93	
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities	2967	2332	55	2277	635	157	400	
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna..... Professional, scientific and technical activities	6774	5833	118	5715	941	221	510	
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities	2232	1882	16	1866	350	120	215	
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security	3	2	–	2	1	–	1	
Edukacja..... Education	534	459	3	456	75	34	41	
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna..... Human health and social work activities	996	602	9	593	394	221	71	
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją..... Arts, entertainment and recreation	469	412	21	391	57	20	32	
Pozostała działalność usługowa..... Other service activities	412	369	5	364	43	21	20	

a W podziale według sekcji PKD – bez podmiotów, dla których informacja o rodzaju przeważającej działalności nie występuje w rejestrze REGON. b W tym 230 spółek partnerskich i 458 spółek komandytowo-akcyjnych.

a In division by PKD sections – excluding entities for which the information on dominate type of conducted activity does not exist in the REGON register. b Of which 230 professional partnerships and 458 limited joint-stock partnerships.

TABL. 4 (290). PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a NOWO ZAREJESTROWANE WEDŁUG WYBRANYCH FORM PRAWNYCH I SEKCJINEWLY REGISTERED ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a BY SELECTED LEGAL FORMS AND SECTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which							osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity
		spółki companies						spółdzielnie cooperatives	
		razem total	w tym of which				cywilne civil law partnerships		
			razem total	handlowe commercial	w tym of which				
			akcyjne joint stock	z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability					
OGÓŁEM.....	2010	38182	3375	2372	39	1935	1000	29	32985
TOTAL	2015	35602 ^b	5964	5211	52	4433	753	34	27929
	2016	33730 ^b	5652	4997	45	4219	653	85	26504
	2017	34850 ^b	5087	4513	22	3677	573	88	28108
w tym: of which:									
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing		416	43	41	–	34	1	17	355
Przemysł..... Industry		2938	629	554	3	433	75	5	2302
w tym przetwórstwo przemysłowe..... of which manufacturing		2774	546	474	3	369	72	5	2222
Budownictwo..... Construction		7108	668	592	2	417	76	4	6435
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ		6380	940	795	1	636	145	40	5398
Transport i gospodarka magazynowa..... Transportation and storage		2050	281	247	1	192	34	1	1768
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ		1030	178	126	1	99	52	8	840
Informacja i komunikacja..... Information and communication		1762	337	325	2	303	12	–	1424
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa..... Financial and insurance activities		914	142	130	8	101	12	–	769
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities		1089	311	280	1	220	31	1	330
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna..... Professional, scientific and technical activities		3807	883	837	3	747	46	–	2915
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities		1776	371	347	–	309	24	6	1396
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security		8	–	–	–	–	–	–	5
Edukacja..... Education		1238	77	60	–	46	17	2	860
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna..... Human health and social work activities		1439	107	83	–	55	24	2	1324
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją..... Arts, entertainment and recreation		560	51	44	–	37	7	2	421
Pozostała działalność usługowa..... Other service activities		1832	57	40	–	37	17	–	1566

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. b W podziale według sekcji PKD – bez podmiotów, dla których informacja o rodzaju przeważającej działalności nie występuje w rejestrze REGON.

a Excluding persons tending private farms in agriculture. b In division by PKD sections – excluding entities for which the information on dominate type of conducted activity does not exist in the REGON register.

TABL. 5 (291). PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a WYREJESTROWANE WEDŁUG WYBRANYCH FORM PRAWNYCH I SEKCJILIQUIDATED ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a BY SELECTED LEGAL FORMS AND SECTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Grand total	W tym Of which						osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity	
			spółki companies			cywilne civil law partnerships	spółdzielnie cooperatives			
			w tym of which		razem total					
			handlowe commercial	w tym of which						
				akcyjne joint stock						Z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability
OGÓŁEM	2010	22378	833	375	16	243	458	26	21204	
TOTAL	2015	29792 ^b	945	471	10	286	474	14	28063	
	2016	28442 ^b	1072	650	6	386	422	34	26952	
	2017	27177^b	1130	692	7	435	435	32	24850	
w tym: of which:										
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing		362	30	23	–	17	5	14	316	
Przemysł..... Industry		2316	181	136	2	116	45	2	2127	
w tym przetwórstwo przemysłowe..... of which manufacturing		2173	148	108	2	90	40	2	2021	
Budownictwo..... Construction		4794	120	71	–	32	48	3	4671	
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ		7514	295	162	1	91	133	9	7210	
Transport i gospodarka magazynowa..... Transportation and storage		1863	38	19	–	14	19	–	1824	
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ		762	41	13	–	6	28	–	719	
Informacja i komunikacja..... Information and communication		653	51	40	–	35	11	–	601	
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa... Financial and insurance activities		905	58	55	3	15	3	–	846	
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities		315	42	34	–	19	8	3	258	
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna..... Professional, scientific and technical activities		2372	136	82	1	52	54	–	2212	
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities		1179	37	22	–	15	15	–	1142	
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security		15	–	–	–	–	–	–	1	
Edukacja..... Education		1553	30	9	–	3	21	1	606	
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna..... Human health and social work activities		855	39	14	–	9	25	–	813	
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją..... Arts, entertainment and recreation		351	16	7	–	6	9	–	311	
Pozostała działalność usługowa..... Other service activities		1352	13	2	–	2	11	–	1190	

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. b W podziale według sekcji PKD – bez podmiotów, dla których informacja o rodzaju przeważającej działalności nie występuje w rejestrze REGON.

a Excluding persons tending private farms in agriculture. b In division by PKD sections – excluding entities for which the information on dominate type of conducted activity does not exist in the REGON register.

Uwaga do tablic 1–4

Tablice przygotowano na podstawie danych Międzynarodowych Targów Poznańskich.

Note to tables 1–4

Tables have been prepared on the basis of data of Poznań International Fair.

TABL. 1 (292). WYSTAWCY ORAZ FREKWENCJA NA TARGACH „INNOWACJE – TECHNOLOGIE – MASZyny POLSKA (ITM POLSKA)” W POZNANIU

EXHIBITORS AND ATTENDANCE ON THE “INNOVATIONS – TECHNOLOGIES – MACHINES POLAND (ITM POLAND)” IN POZNAŃ

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	SPECIFICATION
CZAS TRWANIA DURATION				
Termin.....	09 VI–12 VI	07 VI–10 VI	06 VI–09 VI	Term
Liczba dni	4	4	4	Number of days
PAŃSTWA, WYSTAWCY STATES, EXHIBITORS				
Państwa biorące udział w targach	27	27	27	States taking part in the fair
Wystawcy	754	744	758	Exhibitors
krajowi	377	358	400	domestic
zagraniczni	377	386	358	foreign
FREKWENCJA ATTENDANCE				
Liczba zwiedzających w tys.....	13,3 ^a	14,1 ^b	15,8 ^{ac}	Number of visitors in thous.

a–c Łącznie z targami: a – Bezpieczeństwo Pracy w Przemysle i SUBCONTRACTING – Targi Kooperacji Przemysłowej, b – FOCAS – Forum Odlewnicze i SUBCONTRACTING – Targi Kooperacji Przemysłowej, c – MODERNLOG – Targi Logistyki, Magazynowania i Transportu.

a–b, c Including fair: a – Work Safety in Industry Exhibition and SUBCONTRACTING – Industrial Subcontracting Exhibition, b – FOCAS – Foundry Forum and SUBCONTRACTING – Industrial Subcontracting Exhibition, c – MODERNLOG – Trade Fair of Logistics, Transport and Storage.

TABL. 2 (293). POWIERZCHNIA WYSTAWIENNICZA NA TARGACH „INNOWACJE – TECHNOLOGIE – MASZyny POLSKA (ITM POLSKA)” W POZNANIU

EXPOSITIONAL AREA ON THE “INNOVATIONS – TECHNOLOGIES – MACHINES POLAND (ITM POLAND)” IN POZNAŃ

POWIERZCHNIA	2015	2016	2017	AREA
	w tys. m ² in thous. m ²			
OGÓŁEM.....	20,4	21,5	24,0	TOTAL
Sprzedana	20,4	21,3	23,4	Sold
kryta.....	20,2	21,2	23,4	covered
krajowa	15,3	15,7	17,7	domestic
zagraniczna	4,9	5,5	5,7	foreign
otwarta.....	0,2	0,1	–	open
krajowa	0,2	0,1	–	domestic
zagraniczna	–	–	–	foreign
Specjalna.....	–	0,2	0,6	Special

TABL. 3 (294). **IMPREZY WYSTAWIENNICZE NA MIĘDZYNARODOWYCH TARGACH POZNAŃSKICH W POZNANIU**
EXPOSITIONAL EVENTS ON POZNAŃ INTERNATIONAL FAIR IN POZNAŃ

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Imprezy.....	57	63	57	Events
Wystawcy	9656	10562	9057	Exhibitors
krajowi	7637	8601	7447	domestic
zagraniczni	2019	1961	1610	foreign
Zwiedzający w tys.....	634,4	698,3	711,2	Visitors in thous.
Powierzchnia wystawiennicza w tys. m ²	404,6	462,7	383,8	Expositional area in thous. m ²
sprzedana.....	379,7	441,2	365,3	sold
otwarta	78,7	74,8	28,3	open
krajowa	73,6	66,0	27,9	domestic
zagraniczna	5,2	8,9	0,4	foreign
kryta	301,0	366,4	337,0	covered
krajowa	265,3	327,5	304,5	domestic
zagraniczna	35,7	38,9	32,4	foreign
specjalna	24,8	21,5	18,5	special

TABL. 4 (295). **WYBRANE IMPREZY WYSTAWIENNICZE ORGANIZOWANE (WSPÓLORGANIZOWANE) PRZEZ
MIĘDZYNARODOWE TARGI POZNAŃSKIE W 2017 R.**
SELECTED EXPOSITIONAL EVENTS ORGANIZED (COORGANIZED) BY POZNAŃ INTERNATIONAL
FAIR IN 2017

NAZWA IMPREZY NAME OF EVENT	Państwa uczestni- czące States taking part	Wystawcy Exhibitors		Zwiedzający w tys. Visitors in thous.
		ogółem total	w tym zagraniczni of which foreign	
BUDMA – Międzynarodowe Targi Budownictwa i Architektury	26	681	170	→ 34,1
BUDMA – International Construction and Architecture Fair				
WinDoorTech – Targi Maszyn, Narzędzi i Komponentów do Produkcji Okien, Drzwi, Bram i Fasad	7	89	18	
WinDoorTech – Fair of Machines, Tools and Components for Window, Door, Gate and Facade Production				
CAVALIADA LUBLIN – Targi Sprzętu Jeździeckiego.....	2	60	2	11,4
CAVALIADA LUBLIN – Horse-Riding Equipment Fair				
RYBOMANIA POZNAŃ – Targi Wędkarskie.....	10	372	19	21,1
RYBOMANIA POZNAŃ – Angling Fair				
TOUR SALON – Targi Regionów i Produktów Turystycznych.....	20	180	52	8,3
TOUR SALON – Trade Fair of Regions and Tourist Products				
CAVALIADA WARSZAWA – Targi Sprzętu Jeździeckiego.....	2	50	2	16,0
CAVALIADA WARSZAWA – Horse-Riding Equipment Fair				
TARGI MODY POZNAŃ (Wiosna).....	19	207	47	3,6
POZNAŃ FASHION FAIR (Spring)				
GARDENIA – Międzynarodowe Targi Ogrodnictwa i Architektury Krajobrazu	16	503	59	→ 28,7
GARDENIA – International Garden and Landscape Architecture Fair				
SPECIAL DAYS – Targi Produktów Świątecznych i Okazjonalnych.....	4	75	4	
SPECIAL DAYS – Holiday and Special Occasion Products Fair				
SPORT INVEST – Targi Branży Sportowej i Rekreacyjnej.....	2	19	1	
SPORT INVEST – Sport and Recreation Trade Fair				
AGRO-PARK LUBLIN – Targi Rolnicze	3	195	3	27,1
AGRO-PARK LUBLIN – Agricultural Fair				
MEBLE POLSKA – Targi Mebli.....	13	253	21	→ 24,2
MEBLE POLAND – Furniture Fair				
HOME DECOR – Targi Wnętrz.....	11	155	18	
HOME DECOR – Interior Design Fair				
ARENA DESIGN.....	7	104	14	

TABL. 4 (295). WYBRANE IMPREZY WYSTAWIENNICZE ORGANIZOWANE (WSPÓLORGANIZOWANE) PRZEZ MIĘDZYNARODOWE TARGI POZNAŃSKIE W 2017 R. (cd.)
SELECTED EXPOSITIONAL EVENTS ORGANIZED (COORGANIZED) BY POZNAŃ INTERNATIONAL FAIR IN 2017 (cont.)

NAZWA IMPREZY NAME OF EVENT	Państwa uczestniczące States taking part	Wystawcy Exhibitors		Zwiedzający w tys. Visitors in thous.
		ogółem total	w tym zagraniczni of which foreign	
EDUTEK – Targi Technologii i Wyposażenia dla Edukacji EDUTEK – Exhibition for Technology and Equipment in Education	8	378	17	32,8
RYBOMANIA SOSNOWIEC – Targi Wędkarskie RYBOMANIA SOSNOWIEC – Angling Fair	5	119	7	10,3
POZNAŃ SPORT EXPO	2	53	1	31,4
POZNAŃ MOTOR SHOW	8	196	19	114,5
LOOK – Forum Fryzjerstwa / BEAUTY VISION – Forum Kosmetyki ... LOOK – Hairdressing Forum / BEAUTY VISION – Cosmetics Forum	9	240	15	16,8
Krajowa Wystawa Zwierząt Hodowlanych..... National Animal Breeding Exhibition	2	345	1	21,8
VIVA SENIORZY! Aktywność. Zdrowie. Profilaktyka VIVA SENIORS! Activity. Health. Prevention	1	94	–	2,9
FIT-EXPO – Fitness & Sport Park	3	98	2	7,2
DREMASILESIA SOSNOWIEC – Targi Maszyn i Narzędzi do Obróbki Drewna	4	64	3	1,1
DREMASILESIA SOSNOWIEC – Exhibition of Woodworking Machines and Tools				
EXPOPOWER – Międzynarodowe Targi Energetyki..... EXPOPOWER – International Power Industry Fair	3	82	2	4,0
GREENPOWER – Międzynarodowe Targi Energii Odnawialnej GREENPOWER – International Renewable Energy Fair	6	50	9	
INNOWACJE – TECHNOLOGIE – MASZYNY POLSKA (ITM POLSKA).....	27	758	358	15,8
INNOVATIONS – TECHNOLOGIES – MACHINES POLAND (ITM POLAND)				
Bezpieczeństwo Pracy w Przemśle..... Work Safety in Industry Exhibition	8	25	8	
SUBCONTRACTING – Targi Kooperacji Przemysłowej..... SUBCONTRACTING – Industrial Subcontracting Exhibition	7	89	12	
MODERNLOG – Targi Logistyki, Magazynowania i Transportu MODERNLOG – Trade Fair of Logistics, Transport and Storage	2	33	1	
Rolnictwo – Wystawa Rolnicza / Festiwal Starych Ciągników – Wilkowice.....	2	24	1	22,5
Rolnictwo – Agricultural Exhibition / Festival of Antique Tractors – Wilkowice				
TARGI MODY POZNAŃ (Jesień)	15	197	68	2,4
POZNAŃ FASHION FAIR (Autumn)				
BAKEPOL – Targi Przemysłu Piekarskiego i Cukierniczego – Lublin... BAKEPOL – Baking and Confectionery Industry Fair – Lublin	10	99	11	3,3
DREMA – Międzynarodowe Targi Maszyn i Narzędzi dla Przemysłu Drzewnego i Meblarskiego	21	345	89	14,4
DREMA – International Trade Fair of Machines and Tools for Wood and Furniture Industries				
FURNICA – Międzynarodowe Targi Komponentów do Produkcji Mebli FURNICA – International Fair of Components for Furniture Production	10	91	37	
SOFAB – Międzynarodowe Targi Materiałów Obiciowych i Kompo- nentów do Produkcji Mebli Tapicerowanych.....	8	36	20	
SOFAB – International Trade Fair of Upholstery Fabrics and Components for Upholstered Furniture				
SMAKI REGIONÓW..... TASTES OF THE REGIONS FAIR	1	134	–	24,6

TABL. 4 (295). WYBRANE IMPREZY WYSTAWIENNICZE ORGANIZOWANE (WSPÓLORGANIZOWANE) PRZEZ MIĘDZYNARODOWE TARGI POZNAŃSKIE W 2017 R. (dok.)

SELECTED EXPOSITIONAL EVENTS ORGANIZED (COORGANIZED) BY POZNAŃ INTERNATIONAL FAIR IN 2017 (cont.)

NAZWA IMPREZY NAME OF EVENT	Państwa uczestniczące States taking part	Wystawcy Exhibitors		Zwiedzający w tys. Visitors in thous.
		ogółem total	w tym zagraniczni of which foreign	
POLAGRA-TECH – Międzynarodowe Targi Technologii Spożywczych POLAGRA-TECH – International Trade Fair of Food Processing Technologies	20	270	102	→ 16,9
POLAGRA-FOOD – Międzynarodowe Targi Wyrobow Spożywczych.. POLAGRA-FOOD – International Trade Fair for Food	21	212	71	
POLAGRA GASTRO – Międzynarodowe Targi Gastronomii / INVEST-HOTEL – Targi Wyposażenia Hoteli	7	131	10	→ 14,2
POLAGRA GASTRO – International Trade Fair for Gastronomy / INVEST-HOTEL – Hotel Equipment Trade Fair	15	100	24	
PAKFOOD – Targi Opakowań dla Przemysłu Spożywczego	15	193	29	48,2
PGA (Poznań Game Arena) – Targi Rozrywki i Multimediiów	5	140	13	→ 14,2
PGA (Poznań Game Arena) – Fair of Entertainment and Multimedia	3	69	2	
HAPPY BABY – Targi Zabawek i Artykułów dla Dzieci.....	3	65	3	21,6
HAPPY BABY – Fair of Toys and Goods for Children	15	277	61	7,4
POZNAŃ SPORT EXPO	3	38	2	14,8
Międzynarodowa Wystawa Psów Rasowych	3	65	3	21,6
International Dog Show	15	277	61	7,4
POL-ECO-SYSTEM – Międzynarodowe Targi Ochrony Środowiska ... POL-ECO-SYSTEM – International Trade Fair of Environmental Protection	3	38	2	14,8
FURNISHOW – Targi Meblowe i Wyposażenia Wnętrz – Warszawa... FURNISHOW – Furniture & Interior Design Fair	9	65	13	2,0
RETRO MOTOR SHOW	4	148	5	25,3
STREET FOOD SPOT / Poznańskie Targi Piwne	1	26	–	13,1
STREET FOOD SPOT / Poznań Beer Expo	18	189	107	→ 4,6
STONE – Targi Branży Kamieniarskiej..... STONE – Stone Industry Fair	9	35	17	
GLASS – Targi Branży Szklarskiej	9	35	17	→ 34,7
CAVALIADA POZNAŃ – Targi Sprzętu Jeździeckiego	7	122	19	
CAVALIADA POZNAŃ – Horse-Riding Equipment Fair	6	210	6	→ 34,7
Festiwal Sztuki i Przedmiotów Artystycznych..... Art & Craft Festival	3	61	2	
RYBOMANIA LUBLIN – Targi Wędkarskie	3	61	2	5,9
RYBOMANIA LUBLIN – Angling Fair				

Urząd Statystyczny
w Poznaniu

ul. Wojska Polskiego 27/29, 60-624 Poznań
tel. 61 27 98 200, fax 61 27 98 100

sekretariatuspoz@stat.gov.pl
poznan.stat.gov.pl

 @Poznan_STAT

**PUBLIKACJE URZĘDU STATYSTYCZNEGO W POZNANIU
PRZEWDZIANE DO WYDANIA W 2019 R.
PUBLICATIONS OF THE STATISTICAL OFFICE IN POZNAŃ
EXPECTED TO BE ISSUED IN 2019**

**ROCZNIKI STATYSTYCZNE
STATISTICAL YEARBOOKS**

Rocznik Statystyczny Województwa Wielkopolskiego 2019
Statistical Yearbook of Wielkopolskie Voivodship 2019

Województwo Wielkopolskie 2019. Podregiony, Powiaty, Gminy
Wielkopolskie Voivodship 2019. Subregions, Powiats, Gminas

Rocznik Statystyczny Poznania 2019
Statistical Yearbook of Poznań City 2019

**ANALIZY STATYSTYCZNE
STATISTICAL ANALYSES**

Warunki życia ludności w województwie wielkopolskim w 2018 r.
Living conditions of the population in Wielkopolskie Voivodship in 2018

Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa wielkopolskiego w 2018 r.
Report on the socio-economic situation of Wielkopolskie Voivodship in 2018

Sytuacja demograficzna województwa wielkopolskiego w 2018 r.
Demographic situation of Wielkopolskie Voivodship in 2018

Roľnictwo w województwie wielkopolskim w 2018 r.
Agriculture in Wielkopolskie Voivodship in 2018

**INFORMACJE STATYSTYCZNE
STATISTICAL INFORMATION**

Biuletyn Statystyczny Województwa Wielkopolskiego 2019
Statistical Bulletin of Wielkopolskie Voivodship 2019

Poznań – Biuletyn Statystyczny 2019
Poznań – Statistical Bulletin 2019

**FOLDERY I PUBLIKACJE OKOLICZNOŚCIOWE
BROCHURES AND CELEBRATORY PUBLICATIONS**

Poznań w 2018 r.
Poznań in 2018

Województwo wielkopolskie w liczbach 2019
Wielkopolskie Voivodship in figures 2019

Województwo wielkopolskie w liczbach 2018
Wielkopolskie Voivodship in figures 2018

Zintegrowane inwestycje terytorialne (ZIT)
Integrated Territorial Investment

Historia spisów ludności na obszarze Wielkopolski
History of censuses in the area of Wielkopolska